

ת.צ.

1. יוסף לוי, ת.ז. 014359269
מרח' סטפן צוויג 18, תל אביב
2. גרשון פורטנוי, ת.ז. 52270568
רח' שבט 11/32, מודיעין
3. חיים נחושטן, ת.ז. 51805992
משד' ניצה 34/17, נתניה
כולם ע"י ב"כ עוה"ד עדי ליבוביץ ואח'
מרח' מנחם בגין 7 רמת גן 52521
טל: 03-6126999-03 פקס: 03-6126555
adileibowitzlaw@gmail.com

התובעים

- נגד -

1. כלל חברה לביטוח בע"מ, ח.צ. 520024647
2. כלל פנסיה וגמל בע"מ, ח.פ. 512244146
שתיחן מרח' ראול ולנברג 36 תל אביב
טלפון 03-6387777-03 פקס 03-6383040
3. הראל חברה לביטוח בע"מ, ח.צ. 520004078
4. הראל פנסיה וגמל בע"מ, ח.פ. 512267592
שתיחן מדרך אבא הלל 3, רמת גן
טלפון 03-7547777
5. הפניקס חברה לביטוח בע"מ, ח.צ. 520023185
6. הפניקס פנסיה וגמל בע"מ, 513026484
שתיחן מדרך השלום 53 גבעתיים
טלפון 03-7332222

הנתבעות

תובענה ייצוגית

עניינה של התובענה בתמצית

1. עניינה של תובענה זו הוא התנהלות רשלנית קשה וממושכת של הנתבעות בעניינם של חברי הקבוצה בעניין תשלומי הקיצבאות שלהם, תוך הפרה בוטה של חובות האמון והזהירות המוגברות המוטלות על הנתבעות בעניין זה וזאת בכל הנוגע ליישום הוראות "תיקון 190" לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: "הפקודה") בקשר לנושא "הקצבה המוכרת" והשפעתו על גובה הקצבאות המשולמות לחברי הקבוצה ותוך גרימת נזקים כבדים ורחבי היקף לחברי הקבוצה בעניין זה.
2. כמפורט להלן, תיקון 190 לפקודה, שחוקק בשנת 2012, היה בגדר שינוי דרמטי בכל הנוגע ליכויות פנסיוניות. תיקון זה עסק בהרחבת מסגרת הטבות המס הניתנות למקבלי קצבה מכוח סעיף 9א' לפקודה ובמסגרתו שינה המחוקק את הנחיותיו גם בכל הנוגע ל"קצבה

מוכרת" וקבע כי משנת 2012 ואילך לצורכי הפטור ממס תהא "הקצבה המוכרת" בנוסף ל"קצבה המזכה" ועל כן הזכאים יוכלו להנות משני הפטורים יחד, שלא כפי שהיה המצב עובר לתיקון. בכך העניק המחוקק לגמלאים המקבלים קצבה פטור נוסף ומשמעותי ממס.

3. הנה כי כן לאחר, כניסתו של תיקון 190 לתוקף בשנת 2012, לאור העובדה שהפטור ממס בגין הקצבה המוכרת כבר לא היה תלוי בקצבה המזכה ולאור הוראת סעיף 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), תשס"ה-2005 ("חוק הפיקוח") הקובע כי:

"(א) חברה מנהלת תשמש נאמן על נכסי קופות הגמל שבניהולה, לטובת העמיתים.

(ב) בניהול נכסי קופות הגמל, במתן שירות לעמיתיהן ובמילוי שאר תפקידיה לפי הוראות חוק זה, תפעל החברה המנהלת באמונה ובשקידה לטובת כל אחד מהעמיתים, לא תפלה בין הזכויות המוקנות לאותם עמיתים ולא תעדיף כל ענין וכל שיקול על פני טובתם.

(ג) חברה מנהלת תנהג בזהירות וברמת מיומנות שנאמן מיומן היה נוהג בהן בנסיבות דומות, ותנקוט את כל האמצעים הסבירים לשם שמירה על נכסי קופות הגמל שבניהולה ועל הזכויות הנובעות מנכסים אלה."

4. כמו גם לאור הוראת תקנה 9(ג) לתקנות מס הכנסה (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה), תשנ"ג-1993 ("תקנות הניכוי"), הקובע כי -

"מעביד המשלם לעובד קצבה אשר חלק ממנה פטור ממס, לפי סעיפים 9א או 9ב לפקודה, לא ינכה מס מהחלק הפטור מהקצבה שהוא משלם."

היו הנתבעות חייבות לדאוג לכך שכל הגופים הפנסיוניים המנוהלים על ידן (קרנות הפנסיה, קופות גמל וקופות הביטוח) לא ינכו מס מחלק הקצבה בגובה "הקצבה המוכרת", אלא ייתנו בעצמן לחברי הקבוצה גם את הפטור בגין רכיב "הקצבה המוכרת" ובכך גובה ה"נטו" של הקצבה שאותה הם משלמים לחברי הקבוצה היה גדול יותר.

5. למרות הוראות ברורות אלו נמנעו הנתבעות מלפעול כאמור, בכך התרשלו הנתבעות והפרו את חובות האמון והזהירות המוגברות שלהן כלפי חברי הקבוצה, כאשר יצויין ויודגש כי לעומת הנתבעות קיימות חברות אחרות בישראל שכן דאגו ודאגות שהגופים הפנסיוניים שאותן הן מנהלות לא ינכו מס מחלק הקצבה הנוגע ל"קצבה המוכרת" והן נותנות בעצמן למקבלי הקצבה שלהן גם את הפטור בגין "הקצבה המוכרת".

6. תוצאתה של התנהלותן הרשלנית של הנתבעות היתה אחת - במשך תקופה ארוכה של 11 שנים (השנים 2012-2022) העבירו הגופים הפנסיוניים השונים המנוהלים על ידי הנתבעות לרשות המסים גם את כספי המס בגין רכיב "הקצבה המוכרת" של הקצבאות של חברי הקבוצה, כספים שהיו שייכים כאמור לחברי הקבוצה, וזאת בהיקפים אדירים, המוערכים על ידי התובעים בהיקף כולל של כ- 297,000,000 ₪(!), כספים שמלכתחילה, אם היו הנתבעות פועלות כפי שנדרש מהן, כלל לא היו צריכים להיות מועברים לרשות המסים(!)

7. ככל שיש בכך צורך יוזכר כי מרבית חברי הקבוצה הם גמלאים שחלק ניכר מהם גם בגדר אוכלסיה מוחלשת מהבחינה הכלכלית, אוכלוסייה שמבחינתה קבלת הכספים המגיעים להם מכוח "הקצבה המוכרת" במועדס מאת הקרנות והקופות המנוהלות על ידי הנתבעות,

היו יכולים להוות תוספת של עשרות או מאות ש"ח מדי חודש לקיצבתם הדלה, ופרשו המעשי של האמור היה למעשה יכולתם לקיים חיים בכבוד, פשוטו כמשמעו.

8. אשר על כן ספק רב אם אפילו תתקבל התובענה דנן היום יהיה בכך כדי לרפא בדיעבד את עוגמת הנפש רבת השנים שנגרמה להם בשל מחדלן הקשה והמתמשך של הנתבעות.

העובדות

על הצדדים ועל תחום הפנסיה בישראל

9. אין מחלוקת כי נושא החסכון הפנסיוני (או החסכון ארוך הטווח) הנו אחד הנושאים החשובים ביותר לפרט ולמדינה כאחד ועל כן לא בכדי אמרה כב' הש' ברון, בעניין ע"א 6187/15 פסגות קופות גמל ופנסיה בע"מ נ' מיכאל צולר (להלן: "עניין פסגות", שם בסעיף 29 לפסק הדין) כי:

"אין להפריז בחשיבותו של החיסכון הפנסיוני לעת פרישה לגמלאות, מבחינה אישית וציבורית כאחת. קרנות הפנסיה נוסדו במטרה להבטיח כי עובד שהגיע לגיל פרישה יזכה לחיות ברמת חיים שאינה נופלת באופן קיצוני מרמת החיים שניהל לפני שפרש; "שזקנתו של אדם לא תבייש את צעירותו".

10. המוצרים בתחום החסכון הפנסיוני בארץ נחלקים בעיקרם לשלושה סוגים: קרנות פנסיה, קופות גמל וביטוחי חיים הכוללים רכיב חסכון פנסיוני (קופות ביטוח). כפי שמציינת כב' הש' ברון בעניין פסגות (ראה סעיף 31 לפסק הדין) בעוד שבעבר הפעילות בתחום הפנסיוני לא הוסדרה בחקיקה ראשית אלא היתה בעיקרה במסגרת תקנות מס הכנסה (כללים לניהול ואישור קופות גמל), התשכ"ד-1964 הרי שהחל משנת 2005 ואילך מעוגנות ההוראות השונות הרלוונטיות לפעילות בתחום הפנסיוני בחוק הפיקוח, הכולל גם הפניות לסעיפים מסוימים מחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

11. בתמצית יאמר כי חוק הפיקוח מסדיר בין היתר את אופן הניהול של המוצרים הפנסיוניים השונים ואת הדרישות השונות הנדרשות מהגופים המנהלים את המוצרים השונים. עיקרו של חוק הפיקוח מצוי בסעיף 3 שבו, המחיל על הגופים המנהלים את הגופים הפנסיוניים השונים ("חברות מנהלות") חובות אמון, נאמנות וזהירות רחבות ביותר. יצויין כי הוראות סעיף 3 לחוק הפיקוח (למעט סעיף 3(א) שבו) תלות גם על קופות ביטוח (ראה סעיף 56 לחוק הפיקוח). בעניינו של סעיף 3 לחוק הפיקוח עוד ירחיבו התובעים להלן.

12. הנתבעות הן בעלות רישיון של "חברה מנהלת" כהגדרת המונח בחוק הפיקוח והן פועלות בתחום הביטוח הפנסיוני הן בעצמן והן באמצעות חברות בשליטתן הפועלות בין היתר כ"חברות מנהלות".

רשימת החברות המנהלות בארץ מתוך אתר המסלקה הפנסיונית ובו מצויין גם שמן של הנתבעות מצ"ב כנספת 1.

החלק הרלוונטי מתוך הדו"חות התקופתיים של הנתבעות 1, 3, 1-5 לשנת 2022 בהם הן מפרטות בין היתר את פעילות הנתבעות בתחום החסכון הפנסיוני מצ"ב כנספחים 2-4.

13. למען הנוחות הנתבעות 1 ו-2 יקראו יחד להלן "כלל", הנתבעות 3 ו-4 יקראו יחד להלן "הראל" והנתבעות 5 ו-6 יקראו יחד להלן "הפניקס".
14. על מנת לייתן אינדיקציה להיקפו האדיר של השוק הפנסיוני בישראל ועל חלקן של הנתבעות בשוק זה, להלן נתונים בעניין זה, מתוך הדו"חות הכספיים של הנתבעות לשנת 2022 (ראה למשל הדו"ח התקופתי של הנתבעת 1, נספח 2' לתובענה):
- 14.1 היקף הנכסים בענף ביטוח החיים לשנת 2022 הסתכם בכ- 441 מיליארד ₪ (שם בעמ' 36 לדו"ח התקופתי של הנתבעת 1, נספח 2' לתובענה) כאשר חלקן של הנתבעות בתחום זה הנו כדלקמן (שם בעמ' 49 לדו"ח):
- 14.1.1 כלל – 21.5%
- 14.1.2 הראל - 20.9%
- 14.1.3 הפניקס – 18.1%
- 14.2 היקף הנכסים הצבורים בקרנות הפנסיה לשנת 2022 הסתכם בכ- 621.4 מיליארד ₪ (שם בעמ' 39 לדו"ח) כאשר חלקן של הנתבעות בתחום זה הנו כדלקמן (שם בעמ' 50 לדו"ח):
- 14.2.1 כלל – 16%
- 14.2.2 הראל - 17.8%
- 14.2.3 הפניקס – 8.4%
- 14.3 היקף הנכסים הצבורים בקופות הגמל לשנת 2022 הסתכם בכ- 647.2 מיליארד ₪ (שם בעמ' 40 לדו"ח) כאשר חלקן של הנתבעות בתחום זה הנו כדלקמן (שם בעמ' 50 לדו"ח):
- 14.3.1 כלל – 8.5%
- 14.3.2 הראל - 8.7%
- 14.3.3 הפניקס – 10.2%
15. התובעים הנם כאמור יחידים שיצאו לגמלאות המקבלים קצבאות מגופים פנסיונים המנוהלים על ידי הנתבעות והם חלק מתברי הקבוצה, כהגדרתן להלן.
- דו"חות שנתיים של הנתבעות בעניינם של התובעים וכן טפסי 106 רלוונטיים מצ"ב כנספחים א' – ג' 15
16. ולהלן יפרטו התובעים בכל הנוגע לעניינה של התובענה דן.

תיקון 190 לפקודת מס הכנסה, "קצבה מוכרת" ויתר העובדות הרלוונטיות לתובענה

17. "קצבה מוכרת" הנה קצבה שאין לנכות מס בגינה. הרציונל העומד מאחורי הקצבה המוכרת הוא שאין למסות פעמיים בגין אותם כספים שכבר חויבו במס במועד הפקדתם ואין לחייב במס הפקדות עובד שלא נהנו מהחזר מס או זיכוי במס. כך לדוגמה מקבל קצבה שנוקפה עבורו בעבר הכנסה בגין הפקדות מעסיק לתגמולים או פיצויים אינו צריך לשלם שוב מס כאשר יבקש למשוך את הכספים ככספי קצבה.

18. סעיף 9א. לפקודת מס הכנסה, שכותרתו "פטור לקצבה המשתלמת מאת מעביד או קופת גמל ולקצבה המשתלמת על פי ביטוח מפני אבדן כושר עבודה" עוסק בפטורים ממס המגיעים לזכאים המקבלים קצבאות מקופות גמל.

19. סעיף 9א.א (א) לפקודה, בנוסחו הנוכחי, מגדיר את המונחים "קצבה מוכרת" ו"תשלומים פטורים" כדלקמן:

"קיצבה" – קיצבה המשתלמת מאת מעביד, או המשתלמת מאת קופת גמל וכן קצבה המשתלמת על פי ביטוח מפני אבדן כושר עבודה, כהגדרתו בפסקה (א3) להגדרה "הכנסה מיגיעה אישית" שבסעיף 1, והכל למעט קצבת שאירים כהגדרתה בסעיף 169(1);

קצבה מוכרת – חלק מקצבה המשולמת על ידי קופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה, הנובע מתשלומים פטורים;

"תשלומים פטורים" – כל אחד מאלה:

(1) סכומים ששולמו לקופת גמל לקצבה –

(א) על ידי מעבידיו של עובד, בעבור העובד, על חשבון מרכיב תגמולי המעביד, העולים על השיעור להפקדה כשהוא מוכפל במשכורתו של העובד או בסכום התקרה, לפי הנמוך;

(ב) על ידי העובד על חשבון מרכיב תגמולי העובד, העולים על השיעור המרבי להפקדה של מרכיב תגמולי העובד לפי סעיף 22 לחוק הפיקוח על קופות גמל, כשהוא מוכפל במשכורתו של העובד או בשכר הממוצע במשך לחודש, לפי הנמוך;

(ג) על ידי מעבידיו של עובד, בעבור העובד, על חשבון מרכיב הפיצויים, אשר ראו אותם כהכנסת עבודה של העובד במועד שבו שולמו לקופות גמל לקצבה לפי סעיף 3(ה3)(א1) או (ב1);

בפסקה זו –

"השכר הממוצע במשק", "השיעור להפקדה", "משכורת" ו"סכום התקרה" – כהגדרתם בסעיף 3(ה3);

"מרכיב הפיצויים", "מרכיב תגמולי העובד", ו"מרכיב תגמולי המעביד" – כמשמעותם לפי סעיף 21 לחוק הפיקוח על קופות גמל;

(2) כספים שהועברו לחשבון חדש כאמור בסעיף 23(א)(א2) או (ב2) לחוק הפיקוח על קופות הגמל;

(3) סכומים ששילם יחיד בעד עצמו לקופת גמל לקצבה, בלא תשלום מקביל מטעם מעביד, ושהיחיד אינו זכאי בשלהם לזיכוי לפי סעיף 45א או לניכוי לפי סעיף 47;

(4) סכומים ששילם יחיד בעד עצמו לקופת גמל לשקעה;"

20. עוד ממשיך סעיף 9א.ב(ב) וקובע:

"(ב1) הקצבה המוכרת שמקבל אחד מאלה פטורה ממס:

(1) יחיד שמלאו לו 60 שנים;

(2) יחיד שפרש פרישה מוקדמת כאמור בפסקה (2) להגדרה "גיל פרישה" שבסעיף קטן (א).

21. "הקצבה המזכה" לעומת זאת מוגדרת סעיף 9א.א (א) לפקודה כדלקמן:
- "קצבה מזכה" – סך כל הקצבאות שמקבל אדם, למעט קצבה מוכרת;"
22. יצויין כי טרם תיקון 190 הגדרת "הקצבה המוכרת" היתה מצומצמת יותר ובנוסף לצורך הפטור ממס הקצבה המוכרת והקצבה המזכה תלויות זו בזו (מה שהיה ידוע כ"נוסחת השילוב") כך שבפועל רק פקיד השומה יכול היה ליתן פטור ממס הואיל ורק בפניו היו כל הנתונים הרלוונטיים הנוגעים לפטור ואולם כאמור לעיל בשנת 2012, במסגרת החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 190 והוראת שעה), התשע"ב - 2012, שנכנס לתוקף ביום 1.1.2012, שינה המחוקק את הנחיותיו גם בכל הנוגע ל"קצבה מוכרת" ובמסגרת תיקון זה גם הורחבה הגדרת הקצבה המוכרת וגם הוכנס בה שינוי משמעותי נוסף ונקבע בה כי משנת 2012 ואילך לצורכי הפטור ממס תהא הקצבה המוכרת בנוסף לקצבה המזכה והזכאים יוכלו להנות משני הפטורים (הפטור בגין הקצבה המוכרת והפטור בגין הקצבה המזכה) גם יחד, שלא כפי שהיה המצב עובר לתיקון.
- העתק תיקון 190 כפי שפורסם ברשומות מצ"ב כנספח 6.
23. בעקבות התיקון פרסמה רשות המסים ביום 25.10.12 הנחייה שעניינה "תיקון 190 לפקודת מס הכנסה" המופנית אל משלמי הקצבה (להלן: "ההנחייה").
- העתק ההנחיה מצ"ב כנספח 7.
24. תשומת ליבו של בית המשפט הנכבד לכך שכבר במסגרת הנחייה זו אמרה רשות המסים למשלמי הקצבה דברים ברורים בעניין "הקצבה המוכרת", באומרה בסעיפים 13-14 להנחייה, שכותרתם "סעיף 9(ב1) לפקודה - פטור ממס על "קצבה מוכרת" כדלקמן:
- "13. בנוסף וכפי שיפורט להלן, מעתה יינתן לקצבה מוכרת פטור מלא, שכן מקורה בסכומים אשר לא נהנו מהטבת מס בעת הפקדתם, ללא קשר לפטור הניתן לקצבה המזכה.
14. בשל ההפרדה בין קצבה מזכה לקצבה מוכרת במנגנון הפטור, לאור השינויים בהגדרה של הקצבה המוכרת ומתן הפטור כאמור, ללא תלות בקצבה המזכה, הוספה לסעיף 9א(ב1) לפקודה חלופת הזכאות לקצבה מוכרת הנובעת מפרישה מוקדמת. משמע, הפטור ממס יינתן על מלוא הקצבה המוכרת, החל מהמועד שבו הגיע בעל הקצבה לגיל 60 או בעת פרישתו פרישה מוקדמת בשל נכות יציבה בדרגה של 75% או יותר שנקבעה לפי אחד מהחוקים המפורטים בסעיף 9(5) לפקודה."
25. ביום 27.5.13 פרסמה רשות המסים חוזר ששמו - "חוזר מס הכנסה מס' 2/2013 בנושא: תיקון 190 לפקודה - הוראות סעיף 9א למתן פטור על הקצבה המזכה" (להלן: "החוזר"), במסגרתו פרטה והרחיבה רשות המסים בכל הנוגע להוראות התיקון ודרך ישומו.
- העתק החוזר מצ"ב כנספח 8.
26. גם במסגרת החוזר חזרה רשות המסים והדגישה את תשיבותו בעניין הקצבה המוכרת באומרה שם (בסיפת סעיף 2.2.1 לחוזר):

"יודגש כי, הפטור הניתן לקצבה מוכרת הינו נוסף לפטור הניתן לחלק מ"קצבה מזכה". יחיד יכול ליהנות משני הפטורים, שלא כפי המצב עובר לתיקון."

27. היינו גם מהוראות החוזר אנו למדים כי במסגרת תיקון 190 נותק הקשר בין הקצבה המוכרת לקצבה המזכה ויחיד יכול להנות משני הפטורים גם יחד.

28. תוצאתו המעשית של כל האמור בקשר עם התובענה דנן ברורה - בעוד שלפני תיקון 190 לא היו הנתבעות יכולות לייתן בעצמן למקבלי הקצבות שלהם את הפטור בגין הקצבה המוכרת (כי כאמור הקצבה המוכרת והקצבה המזכה השפיעו זו על זו ובידי הגופים המנהלים לא היה את כל המידע הנוגע לקצבה המזכה ועל כן זכאים לפטור היו צריכים לפנות לפקיד השומה על מנת שזה יחשב להם את הפטור וינפיק להם אישור שאותו הם העבירו לגופים הפנסיוניים המשלמים את קצבתם), הרי שלאחר התיקון ולאחר ניתוק הזיקה בין הקצבה המוכרת לקצבה המזכה, לא היה כבר לזכאים שום צורך לפנות לפקיד השומה בקשר לרכיב הפטור מהקצבה המוכרת והנתבעות היו כבר יכולות ולמעשה חייבות לדאוג לכך שהגופים הפנסיוניים השונים המנוהלים על ידן יתנו בעצמם למקבלי הקצבה שלהם את הפטור ממס המגיע להם בקשר לרכיב הקצבה המוכרת שלהם.

29. ודוק, חובה זו של הנתבעות לפעול כאמור מקורה בחובות המשפטיות הרחבות המוטלות עליהן, שבעניינן עוד יפורט להלן בפרק הטיעון המשפטי, הן מכוח סעיף 3 לחוק הפיקוח והן מכוח הוראת תקנה 9(ג) לתקנות הניכוי, הקובעת כאמור מפורשות כי "מעביד המשלם לעובד קצבה אשר חלק ממנה פטור ממס, לפי סעיפים 9א או 9ב לפקודה, לא ינכה מס מהחלק הפטור מהקצבה שהוא משלם", ומכאן שהנתבעות היו חייבות כבר משנת 2012 לדאוג לכך שכל הגופים הפנסיוניים השונים שאותם הן מנהלות לא ינכו מס מחלק הקצבה הנוגע ל"קצבה המוכרת", אלא יתנו בעצמם למקבלי הקצבה שלהם את הפטור בגין הקצבה המוכרת(!)

30. וכפי שצוין לעיל לעומת מחדלן של הנתבעות קיימות חברות אחרות בישראל שכן דואגות לכך שהגופים שאותם הם מנהלים לא ינכו מס מחלק הקצבה הנוגע ל"קצבה המוכרת", אלא יתנו בעצמם למקבלי הקצבה שלהן את הפטור בגין הקצבה המוכרת.

31. ראה לעניין זה למשל את מכתבו מיום 23.11.22 של מר אמיר שלתיאל, סמנכ"ל תביעות ורגולציה בחברת מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ, האומר לעניינו את הדברים הבאים:

"אחריות ניהול סכומים מוכרים ע"י הגופים המוסדים החל בשנת 2012.

החל משנת 2012 ועד שנת 2016 בוצע על ידינו חישוב חודשי ומצטבר שנתי עפ"י התקרות בחוק.

החל משנת 2016, כניסת עידן ממשק מעסיקים, האחריות של העברת הסכומים המוכרים ככול שקיימים היא של המעסיק (איך שהמעסיק דיווח כך נקלט הדיווח אצלנו במערכות).

כאשר עמית פרש לזקנה, היתרות הצבורות שקיימות בחשבון העמית מומרות לסכום קצבה חודשי בהתאם "לצבע" הכספים.

כלומר סכום צבור לחלק במקדם פרישה בהתאם "לצבע" הכסף (מזכה/מוכרת).

בתלוש שמופק לפנסיונר, קיים סכום קצבה ב"צבע" מזכה שחייב במס וסכום קצבה ב"צבע" מוכר שפטור ממס."

מכתבו מיום 23.11.22 של מר שלתיאל מצ"ב כנספח 9

32. כלומר חברת מנורה למשל אכן דואגת לכך שהגופים הפנסיונים שאותם היא מנהלת לא ינכו מס מחלק הקצבה הנוגע ל"קצבה המוכרת", אלא יתנו בעצמם למקבלי הקצבה שלהם את הפטור בגין הקצבה המוכרת.

33. להוכחת האמור וככל שיש בכך צורך מצ"ב כנספח 10 טופס 106 לשנת 2021 של גמלאי המקבל קצבה מתברת מנורה, שם ניתן לראות כי הקצבה של אותו זכאי עומדת על 46,674 ₪, קצבה ממנה מפחיתה מנורה באופן עצמאי את סך "התשלומים הפטורים" בגין הקצבה המוכרת בסך של 404 ₪, ובהפחתה נוספת של 17,256 ₪ בגין הקצבה המזכה (שבגינה קיבל אותו זכאי פטור ממ"ה) עומדת הקצבה החייבת לצורכי מס על 29,014 ₪ $29,014 - 404 = 28,610$ ₪.

34. הנתבעות לעומת זאת אינן פועלות כאמור והכל כאשר הראל ככל הנראה אף מגדילה וגם כאשר פונים אליה עמיתי קרן שהיא מנהלת והיא עורכת את החישוב המדוייק בעניינם בנושא "הפטור הנוסף", גם אז היא מפנה אותם לפקיד השומה במקום לייתן להם בעצמה את הפטור הנוסף.

35. מצ"ב לדוגמא לעניין זה מכתב תשובה של הראל מיום 23.8.18 לעמית של קרן המנוהלת על ידה. כעולה ממכתב זה, למרות שהראל חישבה במדוייק את גובה הקצבה המוכרת של אותו עמית (1,317 ₪ - ראה סעיף 3 למכתבה) ואף ציינה מפורשות במכתבה כי זו אכן קצבה מוכרת הפטורה ממס (ראה סעיף 3 למכתבה) לא מצאה הראל מקום לייתן לאותו העמית בעצמה את הפטור המגיע לו במסגרת תשלומי בקיצבה שלו אלא הפנתה אותו לפקיד השומה "לקבלת הנחיות לנושא תבות המס" (!?) (ראה סיפת המכתב).

מכתבה של הנתבעת 3 מיום 23.8.18 מצ"ב כנספח 11.

36. נתון נוסף הרלוונטי לענינה של התובענה דנן היא החלטת מיסוי 6849/15.

העתק החלטת המיסוי 6849/15 מצ"ב כנספח 12.

37. כעולה מהעובדות המפורטות בהחלטה, אחת מהחברות המנהלות (וייתכן אף שהיתה זו אחת הנתבעות) פנתה לרשות המסים וביקשה להתיר לה לנכות מס במקור בקשר לקצבאות המשולמות על ידי קופת גמל המנוהלת על ידה, וזאת לאחר שהיא תהווה בעצמה את הקצבה המוכרת על פי המידע המצוי בידה בלבד וללא צורך באישור פקיד השומה ופקיד השומה נתן לאותה הפונה אישור לנכות את המס כמבוקש.

38. לגישת התובעים החלטת מיסוי 6849/15 אף מחזקת את טענת התובעים בתובענה דנן, שהרי אם רשות המסים הודיעה מפורשות כי גם במקרה שבו נצרך אישורה, אין מבחינתה כל מניעה שתברות מנהלות יהוונו בעצמן קצבאות מוכרות בקשר לקצבאות המשולמות על

ידי קופות גמל שבניהולן וזאת על פי הנתונים המצויים בידן וללא כל צורך באישור פקיד השומה בעניין זה, הרי על אחת כמה וכמה דברים אלו נכונים בעניינה של התובענה דנן, קרי במהלך תשלומי הקצבה השוטפים, שבהם לא נדרש שום אישור מוקדם של פקיד השומה לצורך חישוב רכיב הקצבה המוכרת ומתן הפטור הנוגע לקצבה המוכרת, ועל כן גם מכאן ברור שלא היתה כל מניעה לנתבעות לייתן בעצמן ובמקור לחברי הקבוצה את הפטור ממס המגיע להם בעניין הקצבה המוכרת על פי הנתונים המצויין בידן.

39. כאן המקום גם להדגיש כי התובענה דנן עוסקת אך ורק בטענה לפיה החל משנת 2012 ואילך הנתבעות היו חייבות לייתן בעצמן לחברי הקבוצה את הפטור בגין הקצבה המוכרת בהתאם לנתונים המצויים בידן "AS IS" והיא כלל אינה עוסקת בשאלה האם הנתונים המצויים בידן בקשר לקצבה המוכרת היו מלאים או לא, כאשר יודגש לעניין זה כי קיימות טענות רבות בעניין זה ולפיהן הרישום שאצל הנתבעות, כמו גם אצל יתר החברות המנהלות בארץ, בקשר לקצבה המוכרת של גמלאים הנו רישום חלקי שאינו מלא.

40. במאמר מוסגר יאמר לעניין זה כי החל משנת 2000, במסגרת "חוזר מס הכנסה 2000 – 7/ניכויים/מקצועית/משפטית" הטילו רשויות המס על מעסיקים חובה לדווח בגין ההפקדות לקופות הגמל כיצד "לצבוע" את הכספים, בין "לקצבה מוכרת" ובין "לקצבה מזכה" (ראו בסעיף 3.10 לחוזר) ואולם למרות ההנחיה האמורה חלק מהמעסיקים לא מסרו במשך שנים רבות את מלוא המידע הנדרש לגופים הפנסיוניים ואלו מצידם התרשלו בכל שמחד הן לא דרשו את מלוא המידע בעניין זה מהמעסיקים ומאידך גם לא הפנו את תשומת לב העובדים למחדלים אלה. רק בשנים האחרונות חל שינוי בהקשר זה עם עיגונה של חובת המעסיקים להעברת המידע הנדרש לצורך הסיווג, בדיווח חודשי ואחיד, במסגרת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), (תשלומים לקופת גמל), תשע"ד-2014 (וראה ספציפית תקנה 3(א)(2)(ז) לתקנות אלו) יחד עם הוראת הממונה על שוק ההון לקופות הגמל לעניין רישון מרכיבי חשבון בקופת הגמל ("חוזר גופים מוסדיים 2018-9-13 "מרכיבי חשבון בקופת גמל" מיום 1.5.18).

לנוחותו של בית המשפט הנכבד מצ"ב **כנספח 13** החוזר והוראת הממונה.

41. כאמור התובענה דנן אינה עוסקת בעניין זה, שהוא עניין חשוב לכשעצמו, אלא טענת התובעים בתובענה דנן היא כי החל משנת 2012 ואילך הנתבעות היו חייבות לדאוג כי הגופים הפנסיוניים השונים המנוהלים על ידן ייתנו בעצמם לחברי הקבוצה את הפטור בגין הקצבה המוכרת בהתאם לנתונים שהיו מצויים בידם וכפי שנמסרו להם מאת המעסיקים ו/או מאת העובדים בקשר לכספים אלה, גם אם נתונים אלו היו חלקיים בלבד ולא שיקפו את מלוא הקצבה המוכרת שהיתה מגיעה לאותו העובד.

הטיעון המשפטי

הנתבעות היו חייבות לדאוג כי הגופים הפנסיוניים המנוהלים על ידן ייתנו בעצמם לחברי הקבוצה את הפטור בגין הקצבה המוכרת – סעיף 3 לחוק הפיקוח ותקנה 9(ג) לתקנות הניכוי

42. כאמור, כל הנתבעות הנן "חברות מנהלות" כהגדרת מונח זה בסעיף 1 לחוק הפיקוח. סעיף 3 לחוק הפיקוח, שכותרתו "נאמנות וטובת העמיתים" קובע כדלקמן:

"(א) חברה מנהלת תשמש נאמן על נכסי קופות הגמל שבניהולה, לטובת העמיתים.
(ב) בניהול נכסי קופות הגמל, במתן שירות לעמיתיהן ובמילוי שאר תפקידיה לפי הוראות חוק זה, תפעל החברה המנהלת באמונה ובשקידה לטובת כל אחד מהעמיתים, לא תפלה בין הזכויות המוקנות לאותם עמיתים ולא תעדיף כל ענין וכל שיקול על פני טובתם.
(ג) חברה מנהלת תנהג בזהירות וברמת מיומנות שנאמן מיומן היה נוהג בהן בנסיבות דומות, ותנקוט את כל האמצעים הסבירים לשם שמירה על נכסי קופות הגמל שבניהולה ועל הזכויות הנובעות מנכסים אלה.
(ד) הוראות סעיף זה יחולו –

(1) לגבי כל קופת גמל שבניהול החברה המנהלת, בנפרד, ולגבי העמיתים בכל קופת גמל כאמור;

(2) על כל מי שעוסק מטעם החברה המנהלת בניהול נכסי קופות הגמל.

(ה) בסעיף זה, "עמית" – לרבות עובד של עמית-מעביד, וכן מוטב של עמית או עובד כאמור, לאחר מותם."

43. כפי שצוין לעיל, הוראות סעיף 3 לחוק הפיקוח (למעט סעיף 3(א) שבו) חלות גם על קופות ביטוח בהתאם להוראת סעיף 56 לחוק הפיקוח, הקובע כי:

(א) על קופת ביטוח, למעט קופת ביטוח שהיא קופת גמל בניהול אישי, ועל מבטח המנהל קופה כאמור, לא יחולו ההוראות לפי חוק זה, למעט ההוראות לפי סעיפים 2(ב), 3(ב), 13 עד 15, 19 עד 25, 30 עד 35, 36(א) ו-58, וכן פרקים ה' ו-ו' לענין הפרת ההוראות האמורות, ולמעט ההוראות לפי סעיף 86(ב) ו-(ט) עד (יג), הכל בשינויים המחויבים, ויראו את המבטח, לענין אותם סעיפים ולענין כל דין אחר החל על חברה מנהלת ביחס לקופות הגמל שבניהולה, כחברה מנהלת; השר, באישור ועדת הכספים, רשאי לקבוע הוראות נוספות מההוראות לפי חוק זה שיחולו על קופת ביטוח ועל מבטח כאמור.

(ב) הוראות תכנית הביטוח שאושרה כקופת ביטוח לפי סעיף 13(ב) והוראות פוליסות הביטוח שהוצאו על פיה, יהיו כפופות להוראות לפי חוק זה החלות לענין קופת ביטוח לפי סעיף קטן (א)."

44. סעיף 3 לחוק הפיקוח הנו הסעיף המגדיר את סטנדרט ההתנהגות הנדרש מהנתבעות בכל הנוגע לפעילותן בתחום הפנסיוני, כאשר על חשיבותו הרבה של סעיף זה עמד גם בית המשפט העליון (כב' הש' ברון) בעניין פסגות, באומרו שם (בסעיף 32 לפסק הדין) את הדברים הבאים:

"סעיף 3 לחוק הפיקוח מעגן בחקיקה ראשית את חובות האמונים, הנאמנות והזהירות שבהן חבות קרנות הפנסיה כלפי עמיתיהן:

"(א) חברה מנהלת תשמש נאמן על נכסי קופות הגמל שבניהולה, לטובת העמיתים.

(ב) בניהול נכסי קופות הגמל, במתן שירות לעמיתיהן ובמילוי שאר תפקידיה לפי הוראות חוק זה, תפעל החברה המנהלת באמונה ובשקידה לטובת כל אחד מהעמיתים, לא תפלה בין הזכויות המוקנות לאותם עמיתים ולא תעדיף כל ענין וכל שיקול על פני טובתם.

(ג) חברה מנהלת תנהג בזהירות וברמת מיומנות שנאמן מיומן היה נוהג בהן בנסיבות דומות, ותנקוט את כל האמצעים הסבירים לשם שמירה על נכסי קופות הגמל שבניהולה ועל הזכויות הנובעות מנכסים אלה.

(ד) הוראות סעיף זה יחולו –

(1) לגבי כל קופת גמל שבניהול החברה המנהלת, בנפרד, ולגבי העמיתים בכל קופת גמל כאמור;

(2) על כל מי שעוסק מטעם החברה המנהלת בנייהול נכסי קופות הגמל.
(ה) בסעיף זה, "עמית" – לרבות עובד של עמית-מעביד, וכן מוטב של עמית או עובד כאמור, לאחר מותם."

הנה כי כן, סעיף 3(א) לחוק הפיקוח קובע באופן מפורש כי הקרן משמשת נאמן על הנכסים שבקופתה לטובת העמיתים. על פי סעיף 1 לחוק הנאמנות, התשל"ט-1979 (להלן: חוק הנאמנות) מוסד הנאמנות מבטא "זיקה לנכס שעל פיה חייב נאמן להחזיק או לפעול בו לטובת נהנה או למטרה אחרת"; ולאורכו של חוק זה פוזרות הוראות המטילות על נאמן חובות אמון כלפי הנהנה ונכסי הנאמנות. כך, למשל: "במילוי תפקידיו חייב הנאמן לנהוג באמונה ובשקיפה כפי שאדם סביר היה נוהג באותן נסיבות" (סעיף 10(ב)); "ולא יעשה דבר שיש בו סתירה בין טובת הנאמנות לבין טובתו שלו או של קרובו" (סיפא לסעיף 13(א)).

ניכר כי המחוקק לא הסתפק בהחלה כללית של החובות שבחוק הנאמנות על קרן הפנסיה, ומצא לנכון להדגיש במסגרת סעיף 3(ב) לחוק הפיקוח כי על קרן הפנסיה חלות בעת מילוי תפקידיה אף שלוש חובות אמון מוגדרות: החובה לפעול באמונה ובשקיפה לטובת העמיתים (בדומה לאמור בסעיף 10(ב) לחוק הנאמנות); החובה שלא להפלות בין עמיתים; והחובה לשים את טובתם של העמיתים לפני כל עניין או שיקול אחר. נוסף לזאת סעיף 3(ג) לחוק הפיקוח מבהיר כי על קרן הפנסיה לנהוג כ"נאמן מיומן"; קרי: חלה עליה חובת זהירות, ובין היתר על הקרן לשמור על נכסי קופות הגמל שבניהולה ועל הזכויות הנובעות מנכסים אלה. לא מן הנמנע כי הצורך בהדגשה של חובות אמון וזהירות מסוימות נובע מן המאפיינים הייחודיים של פעילות קרנות הפנסיה

כידוע מערכת היחסים שבין קרן פנסיה לבין המבוטחים בה מתאפיינת בפערי מידע וכוח ניכרים, שמעצם טיבם וטבעם מקימים חשש לניצול לרעה של יחסי הכוחות לטובתו של הצד "החזק". החשש מתגבר לנוכח העובדה שהנכס המנוהל על ידי הקרן הוא אותם כספים שהעמיתים חסכו "שקל לשקל" משך כל חייהם, על מנת שימשו אותם לעת שיבה. הדוקטרינה של חובות אמון התפתחה בפסיקה הישראלית מתוך הנחת מוצא שלפיה "כוח ללא אחריות משול להפקרות", ובמטרה לרסן את בעל הכוח העודף באמצעות פיקוח; ביטוי מובהק לכך הוא חובת האמונים החלה על נושא משרה בחברה (ראו: סעיף 254 לחוק החברות; דברי השופט (כתוארו אז) א' ברק ב-ע"א 817/79 קוסוי נ' בנק י.ל. פויכטוונגר בע"מ, פ"ד לח(3) 253, 278 (1984) (להלן: עניין קוסוי); עמיר ליכט דיני אמונות – חובת האמון בתאגיד ובדין הכללי, עמ' 32-33 (2013)).

בהתייחס לתוכנה של חובת האמון, ציין השופט ברק בעניין קוסוי כי "חובת האמון היא חובה כללית, המוטלת על בעל הכוח. משמעותה של חובה זו היא, כי בעל הכוח חייב לפעול בתום-לב, בהגינות ולמען טובת הגשמת תפקידו. זהו עיקרון כללי הטמון בשיטתנו, והפעלתו הלכה למעשה מחייבת קונקרטיזציה" (שם, בעמ' 278). לדברי פרופ' עמיר ליכט, מדובר בכללי התנהגות מחמירים למדי: "על האמונאי חל משטר משפטי קיצוני בחומרתו מבחינת כללי ההתנהגות הנדרשים ממנו לשם קיום חובת האמון ומבחינת הסעדים לרשות הנהנה (beneficiary) כלפי האמונאי במקרה של חשש להפרתה. למעשה, ניתן לומר בלא חשש להפרזה שמשטר זה של אקאונטביליות (accountability) ושל דיני החשבון (account) שבגדרו הוא המשטר המחמיר ביותר במשטר הלא עונשי." (עמיר ליכט "חובות אמון – אימתי? חובות אמון בדין הישראלי 35, 36 (עורכים רות פלאטו-שנער ויהושע (שוקי) שגב, 2016)).

45. אין צורך לציין כי כל הדברים הללו שלעיל נכונים במדויק גם לעניינה של התובענה דנן.

46. לכך יש להוסיף כאמור את ההוראה הספציפית שבתקנה 9(ג) לתקנות הניכוי, החלה גם על הנתבעות והקובעת כדלקמן -

"מעביד המשלם לעובד קצבה אשר חלק ממנה פטור ממס, לפי סעיפים 9א או 9ב לפקודה, לא ינכה מס מהחלק הפטור מהקצבה שהוא משלם."

47. ובעניינו – כפי שפורט לעיל, לאחר תיקון 190 ולאחר ניתוק הזיקה בין הקצבה המוכרת לקצבה המזכה, כבר לא היה לזכאים שום צורך לפנות לפקיד השומה בקשר לרכיב הפטור

מהקצבה המוכרת ועל כן הנתבעות היו חייבות (כפי שכאמור עושות חברות אחרות, דוגמת מנורה) לדאוג לכך שהגופים הפנסיונים המנוהלים על ידן יתנו בעצמם למקבלי הקצבה שלהם את הפטור ממס המגיע להם בקשר לרכיב הקצבה המוכרת שלהם וחובה זו צמחה לנתבעות כאמור הן מכוח חובותיהן הכלליות כ"חברות מנהלות" הכפופות להוראת סעיף 3 לחוק הפיקוח והן מכוח חובתן הספציפית, כאמור בתקנה תקנה 9(ג) לתקנות הניכוי, המטילה עליהן כמשלמות קיצבה חובה שלא לנכות מס מחלק מקיצבה שיש לו פטור ממס לפי סעיף 9א לפקודה. ודוק, עיון בסעיף 9 לתקנות הניכוי מלמד אותנו כי זהו הפטור היחיד מכוח הפקודה שבו החבות להימנע מניכוי המס בגינו מוטלת מפורשות וחד משמעית על "המעביד" (ובעניינו הנתבעות), ללמדך עד כמה ראה המחוקק חשיבות לתת לזכאים (ובעניינו חברי הקבוצה) את הפטורים המגיעים להם מכוח סעיף 9 לפקודה (ובעניינו את הפטור בגין "הקצבה המוכרת") ואת זאת הנתבעות לא עשו, כאשר כאמור הראל אף הגדילה וגם כאשר פנה אליה עמית קרן שהיא מנהלת והיא ערכה את החישוב המדוייק בעניינו בעניין הפטור הנוסף, גם אז היא הפנתה אותו ללא כל צורך לפקיד השומה במקום לייתן לו בעצמה את הפטור הנוסף.

לחלופין, הנתבעות היו חייבות לכל הפחות לפנות לרשות המסים לקבלת היתר לכך שהגופים המנוהלים על ידן ייתנו בעצמן לחברי הקבוצה את הפטור בגין הקצבה המוכרת

48. לחלופין, לשם הזהירות בלבד ומבלי לגרוע מהאמור יטענו התובעים כי גם אם הנתבעות אכן סברו שגם לאחר תיקון 190 לפקודה אין באפשרותן לייתן בעצמן לחברי הקבוצה בגין הקצבה המוכרת, הרי שלכל הפחות היה עליהן, מכוח הוראת סעיף 3 לחוק הפיקוח, לפנות לרשות המסים ולבקש אישור לכך שהגופים הפנסיונים המנוהלים על ידן יתנו בעצמם את הפטור בגין הקבוצה המוכרת לחברי הקבוצה.

49. להמחשת האמור הביאו התובעים לעיל את החלטת מיסוי 6849/15 שעסקה כאמור בחישוב של היוון קצבה מוכרת וניכוי מס במקור על ידי חברה מנהלת לאחר ההיוון ללא כל צורך באישור פקיד השומה ופקיד השומה נתן את אישורו למבוקש ומכאן שאם רשות המסים הודיעה מפורשות כי גם במקרה שבו נצרך אישורה, אין מבחינתה כל מניעה שקופות גמל יהוונו קצבאות מוכרות בעצמן, על פי הנתונים המצויים בידן וללא כל צורך באישור פקיד השומה בעניין זה הרי על אחת כמה וכמה דברים אלו נכונים בעניינה של התובענה דנו, קרי במהלך תשלומי הקצבה השוטפים, שבהם לא נדרש שום אישור מוקדם של פקיד השומה לצורך מתן הפטור הנוגע לקצבה המוכרת, החברות מנהלות היו חייבות לייתן במקור לחברי הקבוצה את הפטור ממס המגיע להם בעניין הקצבה המוכרת על פי הנתונים המצויין בידן, או לכל הפחות לפנות לרשות המסים לקבלת אישור לפעול כאמור.

לחלופי חלופין, הנתבעות היו חייבות לכל הפחות ליידע את חברי הקבוצה אודות זכותם לקבל את הפטור בגין הקצבה המוכרת

50. לחלופי חלופין, לשם הזהירות בלבד ומבלי לגרוע מהאמור יטענו התובעים כי גם אם לאחר תיקון 190 לפקודה הנתבעות אכן סברו שאין באפשרותן לייתן בעצמן לחברי הקבוצה בגין הקצבה המוכרת וגם אם הן אכן סברו שלא היה טעם בפניה לרשות המסים לקבלת אישור

לפעול כאמור, הרי שלכל הפחות היה עליהן, מכוח הוראת סעיף 3 לחוק הפיקוח, ליידע את חברי הקבוצה אודות זכותם לקבל את הפטור בגין הקצבה המוכרת.

51. אין צורך לציין גם כי אחת החובות הקונקרטיות החשובות ביותר הנגזרת מאותן חובות אמון, נאמנות וזהירות כלליות, רחבות ומחמירות, הקבועות בסעיף 3 לחוק הפיקוח, היא חובת הגילוי, על חובות המשנה שלה שהן וידוא הגילוי ועיתוי הגילוי – הנתבעות היו חייבות לגלות לכל מקבלי הקצבה מהגופים המנוהלים על ידן אופן ברור ומובן כל נושא המהותי לקצבה שאלו מקבלים, כאשר עליהן גם לוודא שאלו אכן קיבלו את המידע והבינו את משמעותו ומובן גם שמידע זה צריך להיות מועבר מוקדם ככל האפשר על מנת שמקבלי הקצבה גם יפעלו בהתאם למידע זה. לעניין זה ראה למשל החלטתה של כבי' הש' אלמגור בת"צ (מחוזי ת"א) 16623-04-12 לילי לוי נ' פסגות קופות גמל ופנסיה בע"מ (להלן: "עניין פסגות"), החלטה אשר אושרה על ידי בית המשפט העליון, מפי כבוד הנשיאה חיות ברע"א 2282/15 פסגות קופות גמל ופנסיה בע"מ נ' לילי לוי (להלן: "עניין פסגות בעליון").

52. בעניין פסגות נסב הדיון בחלקו הארי על החובות המוטלות על פסגות – כמוסד פיננסי אשר ניהל את קופת הגמל של אמה המנוחה של המבקשת – לאיתור המבקשת על מנת ליידעה בדבר זכויותיה כמוטבה בקופת הגמל. כבי' הש' אלמגור קיבלה את בקשת האישור וכביסוס נורמטיבי לקביעותיה, הפנתה באותו העניין להוראות סעיף 3(ב)ג לחוק הפיקוח ואמר כדלקמן (שם בסעיף 12 להחלטה):

"אפילו בהנחה שחלק מהמוטבים קשה לאתר, אין בכך כדי לפטור את הנתבעת מחובת הנאמנות כלפיהם, לרבות החובה לפעול באופן סביר לאתרם. הנתבעת מחזיקה בכספיהם של אותם מוטבים, גובה מהם דמי ניהול בהיקפים כספיים אדירים, ולכן לא מן הנמנע שייקבע כי בין יתר חובותיה כחברה מנהלת היה עליה להעסיק חברת חקירות לאיתור אותם מוטבים ובוודאי, כצעד ראשון, לשלוח מכתבים רשומים.... אם אישרה הנתבעת כי ידעה שהעמיתה נפטרה והמוטבת התייצבה לפני הבנק, דומה שהיה על הנתבעת לשלוח את ההודעה אל המוטבת. קיימת אפשרות סבירה שתתקבל הטענה כי במקרים כאלו היה על הנתבעת לשלוח את ההודעה על העלאת דמי הניהול למוטבים של עמיתים שנפטרו, במיוחד כאלו שאותרו, ולעשות פעולות סבירות לאיתור אלו שלא אותרו... יש לשאול כיצד יכלה המבקשת לדעת על העלאת דמי הניהול אם לא נשלחה אליה הודעה, וכיצד יכלה לבחון כיצד לכלכל את צעדיה ולבחון את החלופות השונות שעמדו לרשותה – לרבות ההחלטה אם ברצונה להשאיר את הכספים בקופה שהנתבעת מנהלת אם לא – או לנהל משא-ומתן על הפחתת דמי הניהול, אם לא קיבלה הודעה על אודות העלאתם לא עדכונים שוטפים על אודות התשואה שהניב החשבון.

53. כאמור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בעניין פסגות, הוגשה בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון אשר נדונה, בדין יחיד, על ידי כבוד הנשיאה חיות. במסגרת החלטתה בעניין פסגות בעליון דחתה כבי' הנשיאה חיות את בקשת רשות הערעור ואימצה את הכרעות בית המשפט המחוזי בעניין פסגות, באומרה שם את הדברים הבאים (שם, בסעיף 15-16 להחלטה):

"זאת ועוד - החובה הכללית המוטלת על פסגות לפעול "באמונה ובשקיפה" לטובת עמיתים ומוטבים מעוגנת בסעיף 3 לחוק הפיקוח וחובה כללית זו חלה עליה, לכאורה, גם כלפי יורשיהם של עמיתים בשל מעמדם כ"נהנים" בכספי העמית שנפטרו שנצברו בקופה... משכך נראה, לכאורה, כי החברה המנהלת ובענייננו - פסגות - פועלת בעניין זה כנאמנת של היורשים "הנהנים" על כל החובות הנובעות מכך לפי חוק הנאמנות (ראו, שלמה כרם, חוק הנאמנות, התשל"ט-1979, בעמ' 124-123 (מהדורה 4, 2004)... הנה כי כן, האבחנה שטוענת לה פסגות בין מוטבים, יורשים ועמיתים שהקשר עמם נותק, אין לה מקום נוכח המכנה המשותף הקיים

לכאורה בין כל בעלי הזכויות הללו בכספים המופקדים בקופה (מתוכם אף גובה פסגות דמי ניהול). מכנה משותף זה מתייחס לחובות האיתור, היידוע והדיווח החלות לכאורה על פסגות כלפיהם וכן לשאלה האם הפרה פסגות חובות אלה או איזו מהן ומה הוא הסעד שיש לפסוק בגין כך.

54. כן ראה לעניין חובת הגילוי את החלטתה של כב' הש' שטמר שניתנה לאחרונה בעניין ת"צ 24167-07-14 איגוד העמותות לזקן בישראל ואח' נ' מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ, שאמרה לעניין זה את הדברים הבאים (שם, בסעיף 50 לפסק הדין):

"ענייננו כמובן בעסקה לטווח ארוך מאוד, בשלב החשוב שלה מבחינת החוסך: מימוש התחייבותה של הקרן. עם זאת, לכאורה אין מדובר בליבת החובה של חברת הביטוח, שהיא תשלום הקצבה, כי אם בתשלום עבור ניהול כספי הפנסיה. למעשה, במחירה של העסקה. אף על פי כן סבורני כי המחיר, גם ב"עסקה" כזו, הוא מן הפרטים המהותיים ביותר בעסקה, ועל כן גילוי חשוב. יתרה מזו, חוזה בין קרן פנסיה לבין עמיתים אינו ככל חוזה ביטוח. זהו הסכם מיוחד, של היסכון ארוך טווח ומשמעותי, שכל מטרתו דמי הפנסיה שיתקבלו למשך שנים ארוכות, כך מקווה החוסך. הוא כרוך בהפקדות חודשיות, של החוסך ושל המעסיק, בניהול הכספים למען ישאו תשואה אופטימלית במסלול שבחר העמית, והוא מבטיח את קיומו של הגמלאי בכבוד למשך מספר שנים בלתי ידוע. ודאי שההתקשרות עם קרן הפנסיה היא אחת ההתקשרויות הכלכליות החשובות בחייו של אדם. זוהי גם התקשרות בעלת אופי סבוך מבחינת הבנתו של החוסך, משום שהמידע אצור כולו אצל הקרן. מכאן נובעת לא רק חובת תום לב מדיני החוזים, אלא גם חובת נאמנות מוגברת, שמוטלת על קרנות הפנסיה גם בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 ("חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים"). לחובת האמון המוגברת בין קרן פנסיה לבין עמיתה, הגם ששם דובר בקרנות הישנות, ששווקו עד 1995, ראו ע"א 6187/15 פסגות קופות גמל ופנסיה בע"מ במעמדה כנאמן לעמיתי "קרן הפנסיה של הסתדרות העובדים הלאומית בע"מ" נ' מיכאל צולר סעיפים 29-33 [פורסם בנבו] (28.05.2018). אין סיבה להוציא מכלל חובת הנאמנות דוקא את מי שנזקק עתה לשירותיה של קרן הפנסיה, הגמלאי."

55. ובענייננו - תיקון 190 חולל שינוי דרמטי בשוק הפנסיה. לאור זאת קשה להעלות על הדעת עניין שהיה חשוב ומהותי לחברי הקבוצה כעניינה של הקצבה המוכרת וההטבה המשמעותית הנוספת שהיתה גלומה בו עבורם.

56. אין מחלוקת גם שעניין זה הוא עניין סבוך ביותר מבחינת הבנתם של חברי הקבוצה ושהמידע הקשור אליו היה אך ורק בידי הנתבעות ולא בידי חברי הקבוצה.

57. שילובם של האמור לעיל, יחד עם החובות המוגברות החלות על הנתבעות מכוח הוראת סעיף 3 לחוק הפיקוח, הטילו על הנתבעות חובת גילוי מוגברת כלפי חברי הקבוצה גם בכל הקשור לנושא הקצבה המוכרת, גם אם אכן סברו באמת ובתמים כי אין באפשרותן ליינתן בעצמן לחברי הקבוצה את הפטור בגין הקצבה המוכרת (דבר שכאמור אינו נכון).

התייחסות פרטנית לרשלנותן של הנתבעות בעניינם של התובעים והנזק הכספי שנגרם להם

58. אין צורך להזכיר כי עניין הנזק נבחן רק בשלב השני של הדיון בתובענה, היינו רק לאחר שהיא אושרה כיצוגית וכי בשלב בקשת האישור די בכך שהמבקש יראה כי לכאורה נגרם לו נזק (ראה סעיף 4(ב)(1) לחוק תובענות ייצוגיות) דבר שבוודאי התקיים בבקשת האישור דנן וראה לעניין זה למשל דברים אותם אמרה כב' הש' אלמגור בעניין תצ (ת"א) 16623-04-12 לילי לוי נ' פסגות קופות גמל ופנסיה בע"מ (שם בסעיף 14 להחלטה):

"הנזק יכול להיות בין מן הסוג שניתן לחשבו בכלים מתמטיים ובין מן הסוג הנתון לשומתו של בית המשפט; כך או כך אין צורך לאמוד אותו באופן מדויק בשלב זה. מה שנהיר הוא שאם הפרה הנתבעת את חובתה כמבואר לעיל, נגרם לכל חבר מחברי הקבוצה נזק... בכל אופן, אם ברצון המבקשת שתאושר התובענה הייצוגית, עליה להראות כי לכאורה נגרם לה הנזק (סעיף 4(ב)(1) לחוק תובענות ייצוגיות), וכזאת עשתה. היקף הנזק ייקבע כשתגיע העת לשמוע את התביעה לגופה."

59. למרות האמור, לא עשו התובעים מלאכתם קלה אלא פנו לאקטואר, הד"ר תמיר לוי, על מנת שזה יעשה את התחשיב הנכון בנוגע לקצבתם ולרכיב הקבוצה המוכרת בקצבתם וכן לרו"ח רונן פרלמוטר על מנת שזה יחשב את סכום המס שהיה נגבה מהם לו היו הנתבעות פועלות כדין בעניינן וזאת לעומת סכום המס שנגבה מהם בפועל בשל מחדלן של הנתבעות.

העתק חוות הדעת האקטוארית של הד"ר לוי מצ"ב **כנספח 14**

העתק התחשיב בעניין המיסוי של רו"ח פרלמוטר מצ"ב **כנספח 15**.

60. לאור האמור בתחשיבו של רו"ח פרלמוטר, המבוסס על חוות דעתו של האקטואר הד"ר לוי, נזקיהם של התובעים הנם כדלקמן:

60.1. המבקש 1 - סך של 350 ₪ בחודש (נומינלי) ונזק כולל (נומינלי) של 9,450 ₪ ממועד יציאתו לגמלאות.

60.2. המבקש 2 - סך של 7 ₪ בחודש (נומינלי) ונזק כולל (נומינלי) של 70 ₪ ממועד יציאתו לגמלאות.

60.3. המבקש 3 - סך של 38 ש"ח בחודש (נומינלי) ונזק כולל (נומינלי) של 190 ₪ ממועד יציאתו לגמלאות.

61. כך יש לחשב את הנזק שנגרם לתובעים, כמו גם לכל יתר חברי הקבוצה, בקשר לכל אחת ואחת מהשנים 2012-2022 וזאת מהמועד שבו יצאו בפועל לגמלאות ואילך.

62. למעלה מהצורך יצויין גם כי אין בעובדה שידרש חישוב קונקרטי בנוגע לנזק שנגרם לכל אחד ואחד מחברי הקבוצה כדי למנוע את ברור התובענה דנו כיצוגית וראה לעניין זה למשל דברים אותם אמר בית משפט נכבד זה (כ"ב' הש' לימור ביבל) בעניין ת"צ 77438-12-20 גילת ואח' נ' הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן: "עניין גילת", שם, בסעיף 43 להחלטה):

"לשם שלמות היריעה בהקשר זה ובמענה לטענה ולפיה ידרש חישוב קונקרטי לכל בעל חשבון אביא קביעות בית המשפט העליון, מפי כבוד השופטת חיות בע"מ 10085/08 תנובה – מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' עיזבון ראבי [פורסם בנבו] (04.12.2011), – במסגרתן נקבע כי לא יהא בצורך בבירור שונה בנוגע לנזק כדי לעמוד רועץ בפני אישור בקשה לאישור תביעה ייצוגית, כדלקמן:

"...להבדיל משונות בין חברי הקבוצה הפוטנציאלית העשויה להשליך על קיומה של עילת תביעה ועל עצם זכותו של כל חבר לקבלת סעד, השונות הנוגעת לגובה הפיצוי יש לה מענה במנגנונים השונים שנקבעו בסעיף 20 לחוק תובענות ייצוגיות, באשר לסעד אותו מוסמך בית המשפט להעניק. קביעתם של מנגנונים אלה נועדה להבטיח כי שונות בין חברי הקבוצה לעניין קביעת הסעד כמו גם קשיים אחרים בהוכחת הנזק הנובעים, למשל, מחוסר יכולת לזהות את חברי הקבוצה או לאתרם, לא יכשילו על הסף את

בירור העניין בדרך של תובענה ייצוגית ואת הגשמת התכליות העומדות ביסודו של הליך זה מבחינת אינטרס הציבור ומבחינת הקבוצה הנוגעת בדבר]. על כן, שונות לעניין גובה הנזק אין בה, ככלל, כדי להכשיל את בירורה של התובענה כייצוגית ואת מתן הסעד בגדרה, לרבות פיצוי אחיד שייקבע על דרך האומדנה, אלא אם כן לא ניתן בנסיבותיו של מקרה נתון לקבוע פיצוי הולם על-פי איזה מן המנגנונים הקבועים בסעיף 20. (שם. בסעיף 55 לפסק-דינה של כבוד השופטת אסתר חיות (כתוארה אז)).

63. ובכל הנוגע לנזק הכולל שנגרם לחברי הקבוצה הרי שלמותר לציין כי אין לתובעים כיום נתונים מספריים מדוייקים אודות מספר הפרטים החברים בקבוצה והם יבקשו לקבלם מהנתבעות במסגרת בירור התובענה, כאשר יצוין כי יש בידי הנתבעות מערכות מידע ממוחשבות שבאמצעותן ניתן לקבל בקלות את המידע המבוקש.

64. על כן בשלב דיוני זה יבקשו התובעים להעריך את הנזק הכולל שנגרם לחברי הקבוצה כדלקמן:

64.1. בהתאם ל"דוח תעסוקה, גמלאות והכנסות מפנסיה של אזרחים ותיקים" של הכנסת מיום 22.3.22, נכון לשנת 2018 עומד מספר הגברים מקבלי הפנסיה בישראל על כ- 149,000 ומספר הנשים מקבלות הפנסיה על כ- 200,000, כולל מקבלי פנסיה תקציבית (ראה עמ' 11 לדו"ח)

"דוח תעסוקה, גמלאות והכנסות מפנסיה של אזרחים ותיקים" של הכנסת מיום 29.2.22, מצ"ב **כנסת 16**.

64.2. התובעים יניחו כי מספר מקבלי הפנסיה התקציבית עומד על כמחצית ממספר מקבלי הקיצבה, היינו מספר מקבלי הקצבאות שאינן תקציביות עומד על כ- 75,000 גברים וכ- 100,000 נשים ובסה"כ כ- 175,000 מקבלי קיצבה. למען השמרנות התובעים יפחיתו ממספר זה בתחשיבם פנסיונרים שיצאו לגמלאות לפני שנת 2012, כאלה שאינם מגיעים לסף המס ואין להם כנסה נוספת וכו' למספר כולל של כ- 100,000 מקבלי קיצבה רלוונטיים.

64.3. בהתאם לנתונים האמורים בסעיף 20 לעיל עומד חלקן של הנתבעות (יחד) בשוק הפנסיוני בישראל על כ- 45%, קרי יחד הם משלמים קיצבה לכ- 45,000 מקבלי קיצבה בישראל.

64.4. בהתאם לנתוני התובעים הנזק החודשי נע בין 350 ₪ לחודש (למבקש 1) ובין 7-38 ₪ לחודש (לתובעים 2-3). לצורך החישוב ילקח נזק שמרני בסך של 100 ₪ לחודש (נומינלי).

64.5. תקופת הנזק המחושב תהא מחצית תקופת התובענה, קרי 5.5 שנים. על כן הנזק הממוצע המוערך לחבר קבוצה עומד על סך של 6,600 ₪ נומינלי $12 \times 5.5 = 6,600$. (100 X)

65. מכפלת האמור (45,000 מקבלי קיצבה כפול 6,600 ש"ח הנזק הממוצע המוערך) מביאים אותנו לנזק מוערך כולל בסך של 297,000,000 ש"ח.

התיישנות

66. נושא נוסף המצריך התייחסות הוא נושא ההתיישנות וזאת לאור העובדה שהתובענה מוגשת גם בקשר לנזקים שנגרמו לחברי הקבוצה בשנים 2012-2015.

67. התובעים יטענו לעניין זה כי היות והם ויתר חברי הקבוצה כלל לא היו מודעים לנושא הקצבה המוכרת אזי חלה בעניינם הוראת סעיף 8 לחוק ההתיישנות, תשי"ח – 1958 הקובעת כי: "נעלמו מן התובע העובדות המהוות את עילת התובענה, מסיבות שלא היו תלויות בו ושאינן בזהירות סבירה לא יכול היה למנוע אותן, תתחיל תקופת ההתיישנות ביום שבו נודעו לתובע עובדות אלה."

68. וראה לעניין זה למשל הדברים אותם אמר בית משפט נכבד זה (כב' הש' ביבי) בעניין גילת המוזכר לעיל (שם, בסעיף 24 להחלטה):

"הנני מוצאת לקבל את טענת התובעים ולפיה יש לדחות את טענת ההתיישנות לגופם של דברים ובוודאי שיש לעשות כן כטענת סף בשלב זה של הדיון וזאת הואיל ולמצער, בנסיבות בהן מדובר בחשבונות "רדומים", אשר נקודת המוצא לדיון היא שבעלי הזכויות בהם אינם מודעים לדבר קיומם, פשיטא כי קיימת תחולה להוראת סעיף 8 לחוק ההתיישנות, תשי"ח – 1958 ולפיה: "נעלמו מן התובע העובדות המהוות את עילת התובענה, מסיבות שלא היו תלויות בו ושאינן בזהירות סבירה לא יכול היה למנוע אותן, תתחיל תקופת ההתיישנות ביום שבו נודעו לתובע עובדות אלה." (ראו בדומה גם החלטת בית הדין לעבודה בת"צ (אזורי ת"א) 13309-08-17 אשר סנדרס - אקסלנס נשואה גמל בע"מ [פורסם בנבו] (07.12.2020) וטעמים יפים אשר ניתנו במסגרתה)."

69. דברים אלו נכונים כמובן במובהק גם לעניינה של התובענה דן.

טענה לפיה "הכספים הנתבעים אינם בידי הנתבעות" כלל אינה רלוונטית לתובענה

70. הואיל והנתבעות יעלו מן הסתם באופן כזה או אחר טענה לפיה כספי המס אינם נמצאים ברשותן אלא הועברו על ידן ו/או על ידי הגופים הפנסיוניים המנוהלים על ידן לרשות המסים ועל כן הן לא "התעשרו" ממחדלן זה, אזי מן הראוי להתייחס כבר עתה לטענה מעין זו שברור שאין בה ממש.

71. הואיל ועילות התובענה הן עילות נזיקיות, אזי העובדה שהכספים שהועברו שלא כדין על ידי הנתבעות ו/או מי מטעמן לרשות המסים ועל כן הם אינם נמצאים בידי הנתבעות, כלל אינה רלוונטית לעניינה של התובענה.

72. וראה לעניין זה למשל דברים אותם אמר כב' הש' בנימיני בעניין בש"א (ת"א) 13037/03 רונן שוהם נ' כלמוביל בע"מ (שם בסעיף 27 להחלטה)

"סבור אני שאין מניעה עקרונית לתבוע את הגוף שגבה מס עבור הרשות, אם נהג ברשלנות או הטעה את משלם המס בכל הנוגע לחובה לשלם את המס. המדינה

עשויה להיתבע בעילה של עשיית עושר להשיב את המס שגבתה שלא כדין, ואילו מי שגרם לנישום לשלם את המס המיותר, תוך כדי התרשלות או הטעייה, עשוי להיתבע לפצותו בגין נזק שנגרם בעילות של רשלנות או הטעייה. כך, למשל, ניתן לתבוע יבואן שגבה מן הקונה, בשם המדינה ועבורה, תשלום מכס בשיעור לא נכון, או שגרם ברשלנותו לקונה לשלם היטל או מס שלא היה צורך לשלמו. אין זה משנה שהכסף ששילם הקונה לא נותר בידי היצרן או היבואן, אשר העבירו לידי הרשות, כאשר עילת התביעה היא גרימת נזק ולא עשיית עושר. כך גם אינני רואה מניעה עקרונית לתבוע רואה חשבון שגרם ברשלנותו לנישום לשלם מס ביתר, אף שכספי המס נמצאים בידי המדינה."

73. כמובן שדברים אלו ברורים ונכונים במדויק גם לעניינה של בקשת התובעים – השאלה אם הכספים עדיין נמצאים בידי הנתבעות כלל אינה רלוונטית בנסיבותיה של התובענה דנו כאשר עילת התביעה היא עילה נזיקית של גרימת נזק לתברי הקבוצה (וזאת להבדיל למשל מעילה של עשיית עושר).

עילות התביעה

הפרת חובה חקוקה

74. כפי שפורט לעיל, הנתבעות הפרו את הוראות סעיף 3 לחוק הפיקוח וכן את הוראת סעיף 9א' לפקודה בשילוב עם הוראת תקנה 9(ג) לתקנות הניכוי.

75. הפרתן של הוראות אלו מהווה נסיבות העניין עולה של הפרת חובה חקוקה, המוסדרת בסעיף 63 לפקודת הניכוי.

76. יסודותיה של עוולת הפרת חובה חקוקה הם אלו: (א) קיומה של חובה המוטלת על המזיק מכוח חיקוק; (ב) החיקוק נועד לטובתו של הניזוק; (ג) המזיק הפר את החובה המוטלת עליו; (ד) ההפרה גרמה לניזוק נזק; (ה) הנזק אשר נגרם הוא מסוג הנזק אליו נתכוון החיקוק. ראה למשל ע"א 145/80 ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש, פ"ד לו (1) 113, 138-139 (1982)). יסודות אלו התקיימו גם במקרה שלפנינו.

77. לא למותר להזכיר, כי בהעדר שיקולים מיוחדים לסתור, ההנחה היא כי כל חובה שהוטלה מכוח חיקוק במישרין או בעקיפין על אדם או גוף נועדה לטובתו או להגנתו של הנפגע מהפרתה ומזכה את הנפגע בסעד נזיקי (ראה למשל ע"א 2351/90 לסלאו נ' ג'אמל, פ"ד מז (1) 629, 635-636 (1993)).

78. ובענייננו, בכל הנוגע לעוולת הפרת החובה החקוקה (סעיף 63 לפקודת הניכוי), הרי שהנתבעות הן "חברות מנהלות" ועל כן הוראות סעיף 3 לחוק הפיקוח, כמו גם הוראת הוראות תקנה 9 לתקנות הניכוי חלות עליהן. הנתבעות הפרו חובותיהן אלו, בוודאי שברמת ההוכחה הלכאורית הנדרשת לצורך אישור התובענה כיצוגית והפרות אלו גרמו לנזק הנטען לתברי הקבוצה ומכאן שעוולת הפרת החובה החקוקה מתקיימת לתברי הקבוצה.

רשלנות

79. אין צורך לומר שהנתבעות גם חבות זהירות מושגית, כמו גם קונקרטית כלפי חברי הקבוצה וניתן אף לומר שחובות זהירות אלו הינן חובות זהירות מוגברות, וזאת בין היתר נוכח יחסי הכוחות שבין הצדדים ונוכח ההקפדה היתירה שיש להקפיד בעניין על פי חוק הפיקוח.
80. הנתבעות, בפעולותיהן ו/או במחדליהן המתוארים לעיל הפרו באופן ברור ומובהק את חובות הנאמנות, האמון וזהירות אלו ועשו מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות.
81. כתוצאה מכך נגרם לחברי הקבוצה נזק. נזק זה הינו, לכל הפחות בגדר "התרחשות צפויה" בעקבות פעולות ו/או מחדלי הנתבעות המנוגדים לחובות שהוטלו עליהן ואשר אותן הפרו. מעשיהן של הנתבעות הינם בגדר הסיבה לקרות הנזק, שבא באורח טבעי ובמהלכם הרגיל של הדברים.
82. מכאן שיסודות העוולה כולם מתקיימים בנסיבות העניין בנוגע לעוולת הרשלנות: בין הצדדים קיימת חובה זהירות (מושגית וקונקרטית), הנתבעות הפרו את חובת הזהירות הזו וגרמו בכך לנזק כשאינן ספק שהן ידעו, או לכל הפחות צריכות היו לדעת, שיגרם לחברי הקבוצה הנזק האמור.
83. אשר על כן קיימת לתובעים וליתר חברי הקבוצה עילת תביעה כנגד הנתבעות וזאת כאמור גם בעוולת הרשלנות.

הגדרת הקבוצה

84. לאור כל האמור מבוקש כי הגדרת הקבוצה תהא כדלקמן:

"כל יחיד המקבל קצבה מאת אחת מקרנות הפנסיה החדשות ו/או קופות הגמל ו/או קופות הביטוח המנוהלות על ידי מי מהנתבעות שהיה זכאי לקבל פטור ממס לקצבתו בגין רכיב "הקצבה המוכרת" שלו, כהגדרת מונח זה בפקודת מס הכנסה, ולא קיבל בקצבתו את הפטור הנ"ל וזאת החל מיום 1.1.2012 ואילך."

הסעדים המבוקשים בתובענה

85. הסעדים המבוקשים בתובענה זו הנם כדלקמן:
- 85.1. להגדיר את הקבוצה כמפורט לעיל.
- 85.2. להורות לנתבעות להשיב ו/או לפצות ו/או לשפות את חברי הקבוצה בגין כל הכספים שניגבו מהם ביתר כמפורט לעיל בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק.
- 85.3. להעניק כל סעד אחר כפי שימצא לנכון לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, בהתאם לסעיף 20(ג) לחוק תובענות ייצוגיות.

- 85.4. לקבוע גמול לתובעים ולקבוע את שכר טרחתו של ב"כ התובעים וזאת באחוזים משווי ההטבה שתיפסק לחברי הקבוצה ובנוסף אליה.
- 85.5. ליתן כל צו או הוראה אחרת כפי שביט המשפט הנכבד ימצא לנכון.

סמכות מקומית ועניינית ותובענה ייצוגית תלויה ועומדת העוסקת בעניין דומה

86. לבית משפט נכבד זה הסמכות המקומית והעניינית לדון בתובענה וזאת לאור הסכום המוערך של התובענה ומקום מושבן של הנתבעות.
87. יצויין כי נכון למועד הגשת תובענה זו תלויה ועומדת בבית משפט נכבד זה תובענה ייצוגית (ת.צ. 59884-12-20 שגב ואח' נ' מבטחים ואח' ולהלן "עניין שגב", בפני כב' הש' לימור ביבי) העוסקת גם בעניין דומה והוא רשלנותן של חברות מנהלות בכל הנוגע ליישום הוראות תיקון 190 לפקודה. אומנם עניין שגב עוסק בחלקו של תיקון 190 העוסק ב"פטור הנוסף" ואילו התובענה דן עוסקת בחלקו של תיקון 190 העוסק ב"קצבה מוכרת" ואולם גם שם וגם כאן המדובר הוא בהתנהלות רשלנית של חברות מנהלות שפעלו בניגוד להוראות סעיף 3 לחוק הפיקוח ולסעיף 3 לתקנות הניכוי ועל כן התובעים סבורים כי המדובר בעניינים דומים המעלים שאלות משפטיות דומות, אם לא זהות.
88. עוד יצויין גם, למען הסר כל ספק, כי הואיל והתובענה דן מבוססת על עילות מתוך פקודת הניזיקין בלבד, הרי שלבית הדין האזורי לעבודה אין כלל סמכות לדון בתובענה דן וזאת לאור הוראת סעיף 24(א)(1) לחוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט-1969 הקובע כי בתובענה שעילתה בפקודת הניזיקין [נוסח חדש], דוגמת התובענה דן, אין לבית הדין לעבודה סמכות לדון בתובענה וראה לעניין זה למשל החלטתו של בית משפט נכבד זה (כב' הש' ביבי) בעניין שגב (החלטה מיום 19.5.21, שם בסעיף 31 להחלטה):

מהאמור לעיל עולה כי הוראת סעיף 24(א)(1) לחוק בית הדין לעבודה מעגנת את סמכותו הייחודית של בית הדין לעבודה לדון בתובענות שבין עובד למעסיק, שעילתן ביחסי עבודה, וזאת למעט חריג – תובענות שעילתן בפקודת הניזיקין. זאת ועוד, בכל הנוגע לקופות גמל, נקבע מפורשות כי גם כאשר עסקינן בתובענות כנגד קופות גמל – הרי שבהתאם לאמור בסעיף 24(א)(3) לחוק בית הדין לעבודה, לא ידון בית הדין לעבודה בתובענות כאמור שעילתן בפקודת הניזיקין (הלכת תותי אשבל בפסקה 12; עניין מנורה, פסקה ל"ד, ולאחרונה חזר על כך בית המשפט העליון ברע"א 7379/19 אליעזר נ' מגדל מקפת קרנות פנסיה וקופות גמל בע"מ [פורסם בנבו] (3/2/20) בפסקה 8).

הנני סבורה כי במקרה דנן חל החריג לסמכותו של בית הדין לעבודה, הקבוע מפורשות בחוק ואשר אושר כאמור בפסיקה. זאת, הואיל והבקשה לאישור תובענה ייצוגית והתובענה דן, הן אמנם תובענות כנגד קופות הגמל, הנובעות מתברותם של המשיבים בקופות הגמל וזכאותם לתשלום קצבה מקופות אלה ואולם, עילות התביעה הן נזיקיות מובהקות והן נסבות על רשלנות נטענת של קופות הגמל והפרת חובה חקוקה החלה עליהן. זאת בהינתן שלטענת המשיבים, הפרו המבקשות את חובת האמון והנאמנות כלפי המשיבים וכן פעלו כלפיהם ברשלנות, עת על אף הוראות החוק הברורות ותשובתה המפורשת של רשות המסים, נמנעו המבקשות מלזכות את חברי הקבוצה בפטור הנוסף ואף לא יידעו אותם בדבר זכותם זו. אשר לכך, הרי שבניגוד לטענות המבקשות אין מדובר בעילות חוזיות כלשהן הנובעות מתקנון הקרנות, אלא בעילות נזיקיות מובהקות. כיוון שכך, חלול הלכות בית המשפט העליון כפי שנקבעו בעניין מנורה ובעניין תותי אשבל. בהקשר זה הנני מוצאת לציין במאמר מוסגר כי ענייננו שונה מפסקי הדין אליהם הפנו המבקשות

בתמיכה לטענתן ולפיה בתי הדין לעבודה דנים בתביעות שעניינן הפרת סעיף 3 לחוק הפיקוח, בהינתן שבאותם מקרים אליהם הפנו המבקשות, נסבו התביעות על טענות חוזיות כנגד קופות הגמל, כגון בגין הפרת סעיפים בתקנון, ולא בטענות נזיקיות, כבעניין דנן.

89. דברים אלו נכונים כמובן גם לעניינה של תובענה זו.

סיכום

90. אשר על כן מתבקש בית המשפט הנכבד להיעתר לתובענה ולחייב את הנתבעות בהוצאות התובענה, לרבות גמול התובעים ושכר טרחת עורכי דינם.

עדי ליבוביץ, עו"ד
ב"כ התובעים

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
1	רשימת החברות המנהלות בארץ מתוך אתר המסלקה הפנסיונית	2
2	דו"ח תקופתי כלל לשנת 2022	7
3	דו"ח תקופתי הראל לשנת 2022	61
4	דו"ח תקופתי הפניקס לשנת 2022	107
5	דו"חות שנתיים של המשיבות בעניינם של המבקשים וטפסי 106	141
6	תיקון 190 כפי שפורסם ברשומות	182
7	הנחיית רשות המסים מיום 25.10.12 בעניין תיקון 190	195
8	חוזר מס הכנסה מס' 2/2013 בנושא: תיקון 190 לפקודה - הוראות סעיף 9א למתן פטור על הקצבה המזכה מיום 27.5.13	207
9	מכתבו מיום 23.11.22 של מר שלתיאל ממנורה	234
10	טופס 106 לשנת 2021 של גמלאי המקבל קצבה מחברת מנורה	236
11	מכתבה של הראל מיום 23.8.18	238
12	החלטת מיסוי 6849/15	240
13	חוזר מ"ה והוראות הממונה	243
14	חוות הדעת האקטוארית של הד"ר לוי	263
15	תחשיב המיסוי של רו"ח פרלמוטר	278
16	דוח תעסוקה, גמלאות והכנסות מפנסיה של אזרחים ותיקים של הכנסת מיום 29.2.22	280

נספח 1

רשימת החברות המנהלות בארץ מתוך אתר המסלקה הפנסיונית

שם מוסד
אגודה שיתופית של עובדי התעשייה האווירית לניהול קופות גמל בע"מ
אי. אי. ג'י ישראל חברה לביטוח בע"מ
איי.די.איי החברה לביטוח בע"מ
איילון חברה לביטוח בע"מ
אינפיטי השתלמות גמל ופנסיה בע"מ - מל"מ
אינפיטי ניהול השתלמות וגמל בע"מ - מזרחי טפחות
אלטשולר שחם גמל ופנסיה - מוקד משני - תפעול גמל
אלטשולר שחם גמל ופנסיה בע"מ
אגליסט קופות גמל בע"מ - לאומי
אדם גמולים - חברה לניהול קופות גמל בע"מ - מל"מ
גילעד גימלאות לעובדים דתיים בע"מ
גל - ניהול קופות גמל לעובדי הוראה בע"מ - מלמ
גלובל נט ניהול קופות גמל (ג.ג.נ.ק.ג) בע"מ
החברה המנהלת של מינהל קרן ההשתלמות לפקידים עובדי המנהל והשירותים בע"מ - מל"מ
החברה המנהלת של קרן הגמלאות של חברי "דן" בע"מ
החברה המנהלת של קרן השתלמות של עובדי חברת החשמל לישראל בעמ - לאומי
החברה המנהלת של רום קרן ההשתלמות לעובדי הרשויות המקומיות בע"מ - מל"מ
החברה לניהול קופות התגמולים והפיצויים של עובדי בנק לאומי בע"מ
החברה לניהול קרן ההשתלמות להנדסאים וטכנאים בע"מ - מלמ
החברה לניהול קרן ההשתלמות לעובדי המדינה בע"מ
החברה לניהול קרן השתלמות לאקדמאים במדעי החברה והרוח בע"מ - מח"ר
החברה לניהול קרן השתלמות לביוכימאים ומקרוביולוגים בע"מ (ק.ס.מ) - מל"מ
החברה לניהול קרן השתלמות למשפטנים בע"מ - מל"מ
החברה לניהול קרן השתלמות לשופטים בע"מ - מל"מ
החברה לתגמולים ופנסיה של עובדי הסוכנות היהודית לא"י בע"מ
החברה לתגמולים ופנסיה של עובדי הסוכנות היהודית לא"י בע"מ
הכשרה חברה לביטוח בע"מ - תפעול הראל
הנדסאים וטכנאים - חברה לניהול קופות גמל בע"מ - מלמ
הפניקס חברה לביטוח בע"מ
הפניקס פנסיה וגמל בע"מ
הפניקס פנסיה וגמל בע"מ - מזרחי
הפניקס פנסיה וגמל בע"מ - מלמ
הפניקס פנסיה וגמל בע"מ - פנסיה ותיקה
הראל חברה לביטוח בע"מ
הראל פנסיה וגמל בע"מ
הראל פנסיה וגמל בע"מ - פנסיה ותיקה
הראל פנסיה תקציבית
חברה לניהול קופות גמל של העובדים בעיריית תל אביב יפו
חברת הגמל לעובדי האוניברסיטה העברית בע"מ
יהב אחים ואחיות - חברה לניהול קופות גמל בע"מ - לאו
יהב פרח חברה לניהול קופות גמל בע"מ - מלמ
יהב רופאים - חברה לניהול קופות גמל בע"מ - לאומי
ילין לפידות ניהול קופות גמל בע"מ
כלל חברה לביטוח בע"מ
כלל פנסיה וגמל בע"מ
כלל פנסיה וגמל בע"מ - לאומי
לעתידי חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ
מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ בניהול מיוחד
מגדל חברה לביטוח בע"מ
מגדל מקפת קרנות פנסיה וקופות גמל - לאומי
מגדל מקפת קרנות פנסיה וקופות גמל בע"מ - פנסיה

מגדל מקפת קרנות פנסיה וקופות גמל בע"מ - יוזמה
מור גמל ופנסיה
מור קופות גמל
מחוג מינהל גמל לעובדי חברת חשמל - לאומי
מחר - החברה לניהול קופות גמל לאקדמאים ולמהנדסים בע"מ
מיטב דש גמל ופנסיה בע"מ
מנורה מבטחים ביטוח בע"מ
מנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ
מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ (גמל)
מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ (פנסיה)
נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות
עגור - חברה לניהול קופות גמל וקרנות השתלמות בע"מ
עו"ס - חברה לניהול קופות גמל בע"מ - מל"מ
עוצ"מ אגודה שיתופית לניהול קופות גמל בע"מ
עוצ"מ חברה לניהול קופות גמל והשתלמות בע"מ
עמ"י - חברה לניהול קופות גמל ענפיות בע"מ
עתודות קרן פנסיה ותיקה מאוזנת-תפעול גמל
ק.ה.ר - קרן השתלמות לרוקחים בע"מ (באמצעות אינפניטי שירותי חברה מנהלת - גמל בע"מ) - מזרחי טפחות
קו הבריאות חברה לניהול קופות גמל בע"מ
קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ (בניהול מיוחד)
קופת תגמולים לעובדי אל על, נתיבי אויר לישראל בע"מ, אגודה שיתופית בע"מ - מל"מ
קופת תגמולים של עובדי עיריית חיפה
קל גמל בע"מ - FMR
קל גמל בע"מ - דוסי
קלע- חברה לניהול קרן השתלמות לעובדים הסוציאליים בע - לאומי
קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאיים ובלתי מקצועיים בישראל אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבניין ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן הגימלאות המרכזית קגמ של עובדי ההסתדרות בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן הגימלאות של חברי אגד בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן החיסכון לצבא הקבע
קרן מקפת מרכז לפנסיה ולתגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרנות ההשתלמות למורים תיכוניים מורי סמינרים ומפקחים - חברה מנהלת בע"מ
קרנות השתלמות למורים ולגננות - חברה מנהלת בע"מ
רעות חברה לניהול קופות גמל בע"מ - מל"מ
שיבולת - חברה לניהול קופות גמל בע"מ
תגמולים של העובדים - בעיריית תל אביב יפו

ח.פ. מתפעל	ח.פ. מנהל
570014928	570014928
513924068	512304882
513910703	513910703
520042169	520030677
513738773	513621110
520000522	513621110
513924068	513173393
511481996	513173393
511481996	511880460
520000118	510773922
520023094	520023094
513738773	512711409
513738773	516463635
520000118	520030990
520040122	520028812
511481996	520034968
520000118	520031824
511481996	520005497
513738773	520028556
511481996	520032269
511481996	520027954
520000118	520029620
520000118	520028861
520000118	520030743
520022518	520022518
511481996	520022518
520004078	520042177
513738773	520042607
520023185	520023185
520023185	513026484
520000522	513026484
513328369	513026484
514355791	513026484
520004078	520004078
512267592	512267592
520040122	512267592
511481996	512267592
511481996	513452003
511481996	510960586
511481996	510927536
513738773	510930670
511481996	510930654
511481996	513611509
520024647	520024647
512244146	512244146
511481996	512244146
511423048	511423048
520019688	520019688
520004896	520004896
511481996	512237744
512237744	512237744

520032566	512237744
514956465	514956465
515519148	514956465
511481996	512362914
511481996	520042615
512065202	512065202
520042540	520042540
520029083	520027715
512790221	512245812
512245812	512245812
520022351	520022351
520029083	520024985
513738773	520042573
570009449	570009449
570009449	520031659
511481996	520042581
513924068	511789190
520000522	520030198
511481996	512008335
520022963	520022963
520000118	570011767
520000118	570005959
515519148	514767490
513328369	514767490
511481996	520030941
570007476	570007476
570005850	570005850
520020504	520020504
520020447	520020447
511033060	511033060
570009852	570009852
520029083	520028390
520029083	520027251
520000118	510806870
520000522	520030693
511481996	570002618

נספח 2

דו"ח תקופתי כלל לשנת 2022

2

חלק א' - תיאור עסקי התאגיד

כלל חברה לביטוח בע"מ

לכל רגע בחיים
יש כלל

כלל
ביטוח

כלל חברה לביטוח בע"מ
דין וחשבון תקופתי לשנת 2022

30 במרס 2023

חלק א' - תיאור עסקי התאגיד מדיניות תגמול

חלק ב' - דוח הדירקטוריון

חלק ג' - דוחות כספיים

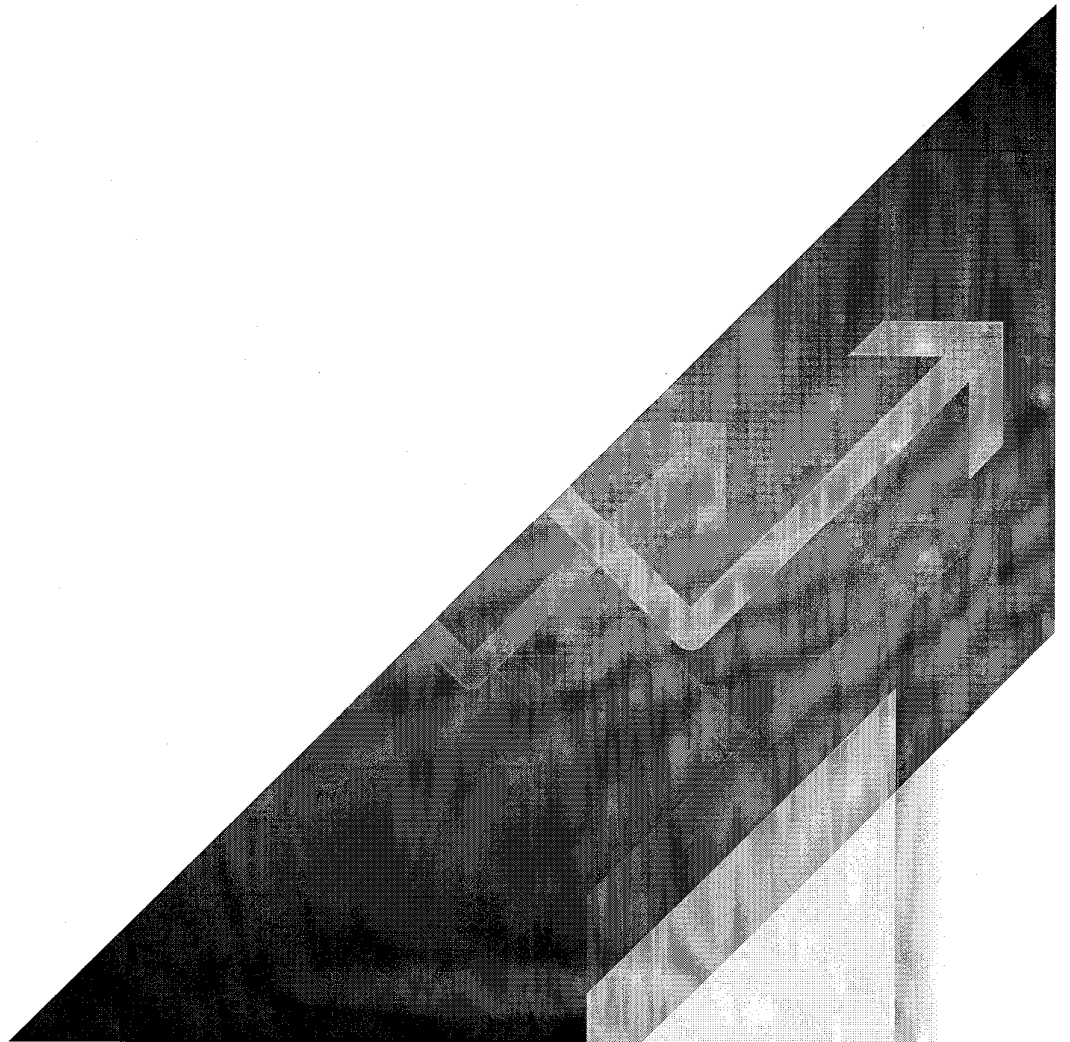
הצהרות האקטואר

חלק ד' - פרטים נוספים על התאגיד

חלק ה' - הצהרות מנהלים (SOX)

חלק א

תיאור עסקי התאגיד

הערה לגבי אופן עריכת הדוחות

החברה הינה מבטח, כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981. החברה מחזיקה בכלל ביטוח אשראי בע"מ שאף היא הינה מבטח וכן בחברות מנהלות הפעילות בתחום הפנסיה והגמל: כלל פנסיה וגמל בע"מ, ועתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאים בע"מ אשר מחזיקות אף הן ברשיון מבטח.

דוח זה ערוך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון) התשנ"ח-1998 ובהתאם להנחיות הקבועות בקודקס הרגולציה של רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, שער 5, חלק 4, פרק 1, לענין תיאור עסקי התאגיד בדוח התקופתי של חברות ביטוח.

במקרים בהם פרק זה בדוח התקופתי, כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, הרי שהכוונה כי המידע הינו מידע בלתי זודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה הקיימת בחברה במועד פרסום הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה נכון למועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה מעריכה", "החברה סבורה", "בכוונת החברה" "צפויה" וכדומה, אך ייתכן כי מידע זה יופיע גם בניסוחים אחרים. אלא אם נאמר אחרת, להערכת החברה, לכל אחת מהוראות הרגולציה שפורסמה בשנה האחרונה המתוארת בדוח זה, כשלעצמה, לא צפויות להיות השלכות מהותיות על תוצאותיה הכספיות של החברה.

פרק זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי חיסכון ארוך טווח (פנסיה, ביטוח וגמל), כיסויים ביטוחיים וחוזי השקעה. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח ו/או תקנון, לפי הענין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד, הוא אינו מהווה ייעוץ ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסות ו/או חוזי ביטוח ו/או תקנונים, לפי הענין.

יש לקרוא את הדוח התקופתי, על כל חלקיו, כמקשה אחת.

7	<u>חלק I – פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה</u>	
7	מבוא	.1
7	תיאור עסקי החברה לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022	1.1
7	מקרא	1.2
11	פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה	.2
11	תרשים החזקות	2.1
11	שנת התאגדות החברה וצורת ההתאגדות, בעלי השליטה בחברה ושינויים בשליטה	2.2
11	תיאור עסקי החברה וההתפתחות הכללית של עסקי החברה	2.3
12	שינויים מהותיים בסביבה המקרו כלכלית של החברה בשנת הדוח	2.4
12	שינויים מהותיים בעסקי החברה בשנת הדוח ועד למועד פרסום הדוח	2.5
16	תחומי פעילות	.3
16	תחום חיסכון ארוך טווח	3.1
17	תחום ביטוח כללי	3.2
17	תחום ביטוח בריאות	3.3
17	השקעות בהון החברה ובמניותיה	.4
17	השקעות בהון החברה שבוצעו בשנתיים האחרונות ועד למועד פרסום הדוח	4.1
17	חלוקת דיבידנדים	.5
19	<u>חלק II – תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה</u>	
19	תחום פעילות א' - חיסכון ארוך טווח	.6
19	מוצרים ושירותים	6.1
43	מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות	6.2
47	תחרות	6.3
52	לקוחות	6.4
57	תחום פעילות ב' - ביטוח כללי	.7
57	מוצרים ושירותים	7.1
75	תחרות	7.2
78	לקוחות	7.3
84	אחרים	7.4
85	תחום פעילות ג' - ביטוח בריאות	.8
85	מוצרים ושירותים	8.1
97	מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות	8.2
97	תחרות	8.3
100	לקוחות	8.4
104	<u>חלק III – מידע נוסף אודות ענפים שלא נכללו בתחומי הפעילות</u>	
104	מידע נוסף אודות פעילויות אחרות שלא נכללו בתחומי הפעילות	.9
104	אשראי למימון פרויקטיי בניה ומתן משכנתאות	9.1

105	<u>חלק IV – מידע נוסף ברמת כלל החברה - עניינים הנוגעים לפעילות</u>	
	<u>הקבוצה בכללותה</u>	
105	מידע נוסף ברמת התאגיד	10
105	סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על הפעילות	10.1
105	מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד	10.2
112	חסמי כניסה ויציאה	10.3
114	גורמי הצלחה קריטיים	10.4
116	השקעות	10.5
128	ביטוח משנה	10.6
137	הון אנושי	10.7
145	שיווק והפצה	10.8
154	ספקים ונותני שירותים	10.9
155	רכוש קבוע	10.10
159	עונתיות	10.11
161	נכסים לא מוחשיים	10.12
162	דיון בגורמי סיכון	10.13
170	הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה	10.14
171	חזון הקבוצה, יעדים ואסטרטגיה עסקית	10.15
173	<u>חלק V – משטר תאגידי</u>	
173	משטר תאגידי	11
173	דירקטורים חיצוניים	11.1
173	ממשל תאגידי	11.2
179	מבקר פנים	11.3
181	רואה חשבון מבקר	11.4
182	אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי	11.5

חלק I – פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1. מבוא

1.1.1 תיאור עסקי החברה לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

חלק א' זה כולל את תיאור עסקי החברה ליום 31 בדצמבר 2022, ואת התפתחות עסקיה, כפי שחלו בשנת 2022 ("תקופת הדוח"). הדוח נערך בהתאם להנחיות הקבועות בקודקס הרגולציה של רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, שער 5, חלק 4, פרק 1 לעניין תיאור עסקי התאגיד בדוח התקופתי של חברות ביטוח. ראה הערה בענין זה בפתח הדוח (עמ' 4).

לעניין החזקה במניות של החברות הנזכרות בדוח זה, נתוני החזקות בחברה כלשהי כוללים גם את כל ההחזקות באותה חברה, שהינן באמצעות חברות בנות בבעלות מלאה של החברה המחזיקה.

אחוזי ההחזקה מוצגים במספרים מעוגלים לאחוז השלם הקרוב, אלא אם צוין אחרת.

מהותיות המידע הכלול בדוח תקופתי זה ובכלל זה תיאור עסקאות מהותיות, נבחנה מנקודת ראותה של החברה, כאשר בחלק מהמקרים הורחב התיאור בכדי ליתן תמונה מקיפה של הנושא המתואר.

1.2. מקרא

למען הנוחות, בדוח תקופתי זה תהיה לקיצורים הבאים המשמעות הרשומה לצידם:

1.2.1 כללי

אי די בי פתוח -	אי די בי חברה לפתוח בע"מ
אלרוב -	אלרוב נדל"ן ומלונאות בע"מ
בורסה -	הבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ
הדוחות הכספיים -	הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2022
הממונה -	הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון
הצעת חוק ההסדרים 2023 -	הצעת חוק התוכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג – 2023
הרשות -	רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון
התאגיד או החברה -	כלל חברה לביטוח בע"מ
חוק הביטוח -	חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981
חוק החברות -	חוק החברות, התשנ"ט-1999
חוק הייעוץ הפנסיוני -	חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005

חלק א' - תיאור עסקי התאגיד

כלל חברה לביטוח בע"מ

חוק קופות גמל -	חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005
חיסכון ארוך טווח-	ביטוח חיים, פנסיה, גמל והשתלמות
כללביט מימון -	כללביט מימון בע"מ
כללביט מערכות -	כללביט מערכות בע"מ
כלל ביטוח אשראי -	כלל ביטוח אשראי בע"מ
כלל החזקות-	כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ
כלל פנסיה וגמל -	כלל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר "מיטבית-עתודות חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ" ("מיטבית עתודות"))
כנף -	כנף - כלל ניהול פיננסיים בע"מ
משטר כושר פירעון כלכלי-	כהגדרתו בקודקס הרגולציה של רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, שער 5, חלק 2, פרק 2, סימן ב' והנחיות נלוות של הממונה לעניין יישום משטר כושר פירעון כלכלי.
עתודות התיקה -	עתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים בע"מ (לשעבר שבח)
קבוצת כלל ביטוח או הקבוצה-	החברה וחברות בשליטתה במישרין ו/או בעקיפין
קבוצת כלל החזקות-	כלל החזקות וחברות בשליטתה במישרין ו/או בעקיפין
ש"ח -	שקל חדש
תקנות ההשקעה -	תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על חברות מנהלות ומבטחים), התשע"ב-2012

1.2.2 מונחים

<p>אגרות חוב ממשלתיות צמודות למדד אשר המדינה מנפיקה לחברות הביטוח (מסוג "ח"ץ") ולקרנות הפנסיה (מסוג "מירון" ו-"ערד") בריבית ולתקופה קבועה מראש.</p>	<p>אג"ח מיועדות -</p>
<p>שם מסחרי לתוכנית ביטוח חיים לעובדים שכירים, המאושרת כקופת גמל, מסוג ביטוח.</p>	<p>ביטוח מנהלים -</p>
<p>ביטוח הנערך למבוטחים פרטיים, יחידים עימם מתקשרת חברת הביטוח על בסיס פרטני.</p>	<p>ביטוח פרט -</p>
<p>תוכנית ביטוח שלפיה תגמולי הביטוח שלהם זכאי המוטב תלויים בתשואה שמניבות השקעות מסוימות של המבטח.</p>	<p>ביטוח תלוי תשואה / חוזים תלוי תשואה -</p>
<p>ביטוח הנערך על ידי בעל פוליסה מסוים לקבוצת אנשים בעלי מאפיינים משותפים, כגון: עובדים אצל מעביד, עמיתי קופת גמל, או חברים בתאגיד.</p>	<p>ביטוח קולקטיב/ביטוח קבוצתי -</p>
<p>מבטח וחברה מנהלת.</p>	<p>גוף מוסדי -</p>
<p>הסכום שמשלם המבוטח למבטח עבור חוזה הביטוח בתמורה להתחייבות המבטח לשלם בקרות מקרה ביטוח תגמולי ביטוח למוטב.</p>	<p>דמי ביטוח/פרמיה -</p>
<p>הסכום שמפקיד עמית בקרן פנסיה ו/או בקופת גמל.</p>	<p>דמי גמולים -</p>
<p>סך כל הסכומים המתווספים לפרמיה נטו לכיסוי הוצאות המבטח.</p>	<p>דמים -</p>
<p>חברה המנהלת קרן פנסיה ו/או קופת גמל.</p>	<p>חברה מנהלת -</p>
<p>תהליך בדיקת הסיכון והחלטה האם לקבל את הסיכון לביטוח ובאילו תנאים/מחיר, וזאת בהתאם להנחיות החברה וניסיונה.</p>	<p>חיתום -</p>
<p>המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת, מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה למבוטח בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. המרווח הפיננסי בחוזים תלוי תשואה, הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים. המרווח הפיננסי כולל רווחים (הפסדים) מהשקעות שנזקפו לרווח כולל אחר, אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה או מההפקדה (כגון דמי ניהול מהפקדות) והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות.</p>	<p>מרווח פיננסי -</p>
<p>דמי ביטוח בלא דמים.</p>	<p>פרמיה נטו -</p>
<p>סך הסכומים הצבורים בקרן פנסיה ו/או קופת גמל ו/או בקופת ביטוח ו/או פוליסת ביטוח פרט, הנזקפים לזכות עמיתיהם/מבוטחיהם.</p>	<p>צבירה -</p>
<p>חלק הביטוח שהמבטח הישיר משאיר אצלו ושאינו מכוסה בביטוח משנה.</p>	<p>שייר -</p>

סכום שיש לשלמו על פי חוזה ביטוח בקרות מקרה ביטוח.

היחס שבין ההון העצמי המוכר (סך הון של חברת ביטוח, לאחר נכויים והפחתות בהתאם למשטר כושר פירעון כלכלי) להון הנדרש לכושר פירעון (הון נדרש מחברת ביטוח לשמירת כושר הפירעון המחושב על פי הוראות משטר כושר פירעון כלכלי).

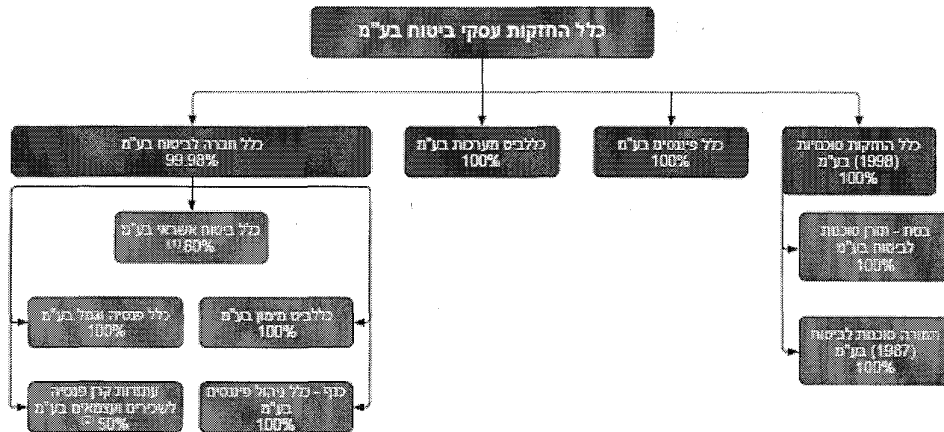
תגמולי ביטוח -

יחס כושר פירעון-

2. פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

2.1 תרשים החזקות

להלן תרשים מבנה ההחזקות העיקריות של קבוצת כלל החזקות¹ נכון למועד פרסום הדוח:

2.2 שנת התאגדות החברה וצורת ההתאגדות, בעלי השליטה בחברה ושינויים בשליטה

החברה התאגדה ונרשמה בישראל ביום 10 בספטמבר 1962. החברה הינה חברה בת בבעלות מלאה (99.98%) של כלל החזקות. מניות כלל החזקות רשומות למסחר בבורסה.

נכון למועד הדוח כלל החזקות הינה חברה ללא גרעין שליטה. לפרטים נוספים ולפרטים אודות השינויים בשליטה בכלל החזקות ראה ביאורים 1(א)-(ג) לדוחות הכספיים.

2.3 תיאור עסקי החברה והתפתחות הכללית של עסקי החברה

הקבוצה פעילה בתחומי הביטוח, הפנסיה, הגמל והפיננסים ונכון לשנת הדוח הקבוצה מהווה אחת מקבוצות הביטוח והפיננסים הגדולות בישראל. בשנת הדוח פעילות הקבוצה התמקדה בעיקרה בשלושה תחומי פעילות (ראה תרשים בסעיף 2.1 לעיל): חיסכון ארוך טווח, ביטוח כללי וביטוח בריאות.

הפעילות הביטוחית

הפעילות בתחום הביטוח בקבוצה מתבצעת ככלל בישראל. הפעילות הביטוחית מתבצעת על ידי החברה, למעט עסקי ביטוח אשראי, שמבוצעים באמצעות כלל ביטוח אשראי.

החברה החלה לפעול בישראל בשנת 1962 כחברת ביטוח ממשלתית תחת השם יובל חברת הביטוח לישראל בע"מ (להלן: "יובל").

¹ בחלק ד לדוח - פרטים נוספים אודות התאגיד, סעיף 3 מפורטות כל החברות המהותיות המוחזקות על ידי החברה וחברות בנות שלה. לא צוינו חברות שאינן פעילות.

(1) ביתרת המניות מחזיקה חברת Atradius Participation Holdings S.L, צד שלישי שאינו קשור לחברה.
 (2) ביתרת המניות מחזיקה חברת ביטוח חקלאי אגודה שיתופית מרכזית בע"מ, צד שלישי שאינו קשור לחברה.

בשנת 1978, נרכשה יובל על ידי כלל (ישראל) בע"מ, ושמה שונה לכלל חברה לביטוח בע"מ. לאורך השנים רכשה ומיזגה לתוכה החברה חברות ביטוח וביניהן: אררט חברה לביטוח בע"מ, עילית חברה לביטוח בע"מ, איתן חברה לביטוח בע"מ ואריה חברה ישראלית לביטוח בע"מ וכן רכשה תיקי ביטוח בישראל. בשנת 1992 רכשה החברה חלק מתיק הביטוח של חברת הביטוח "הסנה", ואת תיק הביטוח של חברת הביטוח "צור שמיר". בהמשך, מוזגו לחברה חברות ביטוח שנרכשו על ידה כאמור וביניהן: אררט, עילית, איתן ואריה. הרכישות והמיזוגים האמורים, תרמו להפיכתה של החברה לאחת מחברות הביטוח הגדולות בישראל.

בשנת 1998 רכשה החברה את החברה הישראלית לביטוח אשראי בע"מ, אשר שמה שונה לכלל ביטוח אשראי בע"מ. לפרטים נוספים אודות הסכם בעלי המניות בכלל ביטוח אשראי ראה סעיף 10.14.3 להלן.

החל משנת 2006 הוכזה פעילות ביטוח בריאות וסיעוד בקבוצה בכלל בריאות חברה לביטוח בע"מ ("כלל בריאות"). במרס 2013 הושלם מיזוגה של כלל בריאות עם ולתוך החברה, באופן שכל נכסיה והתחייבויותיה של כלל בריאות הועברו לחברה, וכלל בריאות חוסלה ללא פירוק.

פנסיה וגמל

בתחום החיסכון ארוך הטווח, בענפי הפנסיה והגמל, פועלת הקבוצה באמצעות כלל פנסיה וגמל וכן מחזיקה בחברה מנהלת של קרן פנסיה ותיקה, המנהלת קרן פנסיה ותיקה מאוזנת אקטוארית, באמצעות עתודות הותיקה, המוחזקת על ידי החברה וביטוח חקלאי אגודה שיתופית מרכזית בע"מ בחלקים שונים.

התפתחותה של כלל פנסיה וגמל מתוארת להלן:

בשנת 2004, רכשה החברה את מיטבית חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן: "מיטבית"), חברה לניהול קרנות פנסיה חדשות ובשנת 2006 מיזגה לתוכה את עתודות קרן פנסיה (1996) בע"מ, ושינתה את שמה למיטבית-עתודות.

בשנת 2007 נרכשו על ידי הקבוצה קופות גמל של בנק דיסקונט לישראל בע"מ וקופות גמל של בנק הפועלים בע"מ שהוחזקו בחלקן בבעלות משותפת עם קגמ (קרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ).

בשנת 2010 מוזגה פעילותה של כלל גמל בע"מ לתוך מיטבית עתודות ששמה שונה בעקבות המיזוג לכלל פנסיה וגמל. כלל פנסיה וגמל הפכה בעקבות המיזוג לחברה המנהלת קופות גמל לקיצבה וקופות גמל לחיסכון, וכן קופות גמל הוניות ביחס לכספים שהופקדו בהן עד שנת 2008, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות לפיצויים, קופת גמל להשקעה, וכן קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית.

לעניין עתודות הותיקה - בשנת 2007 הועבר ניהול עתודות הותיקה מ- ש.ב.ח. ניהול קופת פנסיה בע"מ (אשר החברה רכשה 50% מההחזקות בה בשנת 2005) לעתודות הותיקה. עתודות הותיקה מוחזקת כיום על ידי החברה וביטוח חקלאי אגודה שיתופית מרכזית בע"מ בחלקים שונים. עתודות הותיקה קיבלה בשנת הדוח שירותי ניהול השקעות מכנף.

2.4. שינויים מהותיים בסביבה המקרו כלכלית של החברה בשנת הדוח

לפרטים בדבר שינויים מהותיים בסביבה המקרו כלכלית של החברה בשנת הדוח, ראה חלק ב לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 3.

2.5. שינויים מהותיים בעסקי החברה בשנת הדוח ועד למועד פרסום הדוח

להלן תיאור שינויים מהותיים שחלו בעסקי החברה במהלך שנת הדוח ועד למועד פרסום הדוח, לפי תחומי פעילות:

- 2.5.1. כללי
- 2.5.1.1 **התנהלות כלל החזקות כחברה ללא גרעין שליטה; מינוי דירקטורים בקבוצה; והיבטי ממשל תאגידי**
- לפרטים אודות התנהלותה של כלל החזקות כחברה ללא גרעין שליטה, אודות מתווה השליטה וסטטוס היתר השליטה בחברה, אודות מינוי דירקטורים בחברה ובכלל החזקות ובעלי היתר החזקה בכלל החזקות והגשת בקשה להיתר שליטה בכלל החזקות על ידי אלרוב, שעל פי דיווחי אלרוב נדחתה בשלב זה על ידי הממונה, ראה סעיף 11.2.1 להלן וכן ביאורים 1(א)-(ג) לדוחות הכספיים.
- 2.5.1.2 **דירוג**
- לפרטים אודות דירוג החברה וכללביט מימון ראה ביאור 25(ד) לדוחות הכספיים.
- 2.5.1.3 **סביבת ריבית והשפעותיה**
- לפרטים אודות שינויים בעתודות הביטוח בעקבות עליית עקום הריבית והשפעתה על שיעורי ההיוון בביטוח חיים ובענף סיעוד, ראה ביאור 35(ה)(ה1)(ד) לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר נוהג מיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי ראה ביאור 35(ה)(ה2)(4) לדוחות הכספיים.
- 2.5.1.4 **דרישות הון בהתאם ליישום משטר כושר פירעון כלכלי**
- בהתאם להנחיות הממונה, בשנת הדוח חברות הביטוח בקבוצה חישובו את יחס כושר הפירעון הכלכלי ליום 31 בדצמבר 2021 וליום 30 ביוני 2022, וצפויות לחשב את יחס כושר הפירעון הכלכלי ליום 31 בדצמבר 2022 ולפרסמו יחד עם פרסום הדוחות הכספיים של החברה לרבעון הראשון לשנת 2023. לפרטים בדבר תוצאות החישובים שפורסמו במהלך שנת הדוח, ראה חלק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 2.2.3.
- לפרטים בדבר מדיניות ניהול הון ויעד יחס כושר פירעון מינימלי שנקבעו על ידי דירקטוריון החברה בחודש יוני 2021 ראה סעיף 2.2.3 לחלק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון וביאור 16(ה) לדוחות הכספיים של החברה.
- 2.5.1.5 **עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח ולקרנות הפנסיה**
- בחודש יוני 2022 פורסם חוזר שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד בעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח ולקרנות הפנסיה", אשר כולל עדכון של הנחות ברירת מחדל שעל בסיסן יחשבו הגופים המוסדיים את התחייבויותיהם ואת המקדמים ביחס למקבלי קצבה במוצרי החיסכון הפנסיוני, וכן כוללת המלצות לעניין חיזוי שיעורי השיפורים העתידיים בתמותה. כתוצאה מעדכון ההנחות האקטואריות האמורות, נדרש עדכון וגידול בעתודות ביטוח חיים בסך של 627 מיליוני ש"ח. להשלכות הנובעות מהחוזר האמור ראה ביאור 35(ה)(ה1)(ד)(2) לדוחות הכספיים. לרגישות החברה לשינויים בלוחות התמותה ראה חלק ב' לדוח - דוח הדירקטוריון סעיף 2.2.
- 2.5.1.6 **פעילויות הוניות והנפקות**
- בשנת הדוח ביצעה הקבוצה מספר פעולות הוניות משמעותיות שמטרתן לחזק את ההון של הקבוצה ולאפשר גמישות לניצול הזדמנויות עסקיות נוספות, בתחומי הביטוח והפיננסים כמפורט להלן:
- (א) **פרסום תשקיפי מדף**
- ביום 24 ביולי 2022 פרסמה כלל החזקות תשקיף מדף שמאפשר לה, בין היתר, להנפיק מניות רגילות של כלל החזקות, מניות בכורה, אגרות חוב, אגרות חוב הניתנות להמרה למניות רגילות, כתבי אופציה הניתנים למימוש למניות רגילות וכתבי אופציה הניתנים למימוש לאגרות חוב או לאגרות חוב הניתנות להמרה למניות רגילות וניירות ערך מסחריים. ביום 24 ביולי 2022 פרסמה כללביט מימון תשקיף מדף שמאפשר לה, בין היתר, להנפיק אגרות חוב, כתבי אופציה הניתנים למימוש לאגרות חוב וניירות ערך מסחריים.

(ג) הנפקת אגרות חוב בכלביט מימון

ביום 22 בספטמבר 2022 גייסה כללביט מימון בסך של 598,770,000 ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה יב'), בתמורה (ברוטו) בסך של כ- 495,183,000 ש"ח, בדרך של הרחבת סדרה על פי דוח הצעת מדף של כללביט מימון מיום 22 בספטמבר 2022, שפורסם מכוח תשקיף מדף מיום 25 ביולי 2022. תמורת ההנפקה הופקדה בחברה ומוכרת כהון רובד 2 של החברה, בכפוף למגבלות הרגולטוריות הכמותיות.

(ג) פירעון מוקדם של אגרות חוב בכלביט מימון

בחודש דצמבר 2022 פרעה כללביט מימון בפירעון מוקדם מלא את אגרות חוב (סדרה ח'), בהתאם לתנאיהן.

2.5.1.7 השלכות משבר הקורונה על פעילות החברה

במהלך שנת הדוח פחתה עד לרמה נמוכה מאוד השפעת מגיפת הקורונה על שווקי העולם בכלל ועל תחומי הפעילות של החברה בפרט. במהלך שנת הדוח לא היו למגיפת הקורונה השלכות מהותיות על פעילות החברה ועל תוצאותיה. עם זאת, בהינתן שחלק מענפי הביטוח בהם פועלת החברה מאופיינים בתביעות בעלות "זנב ארוך" הרי שיתכן וההשלכות המלאות טרם התבררו במלואן והן עשויות להתברר על פני זמן.

2.5.2 רפורמות ומגבלות רגולטוריות

חברות הקבוצה פועלות בשוק עתיר רגולציה והן מתמודדות עם ההשלכות של רפורמות רגולטוריות משמעותיות, בתחומי הביטוח והחיסכון השונים. בשנים האחרונות, כמו גם בשנת הדוח, קודמו רפורמות אשר בעיקרן מכוונות להפחתת ישירה או עקיפה של דמי ביטוח ודמי ניהול, להאחדה בין המוצרים או לעידוד התחרות תוך הגברת השקיפות ללקוחות. ראוי לציין, בין היתר, את קביעת קרן פנסיה ברירת מחדל על ידי הממונה כאמצעי להורדת דמי ניהול והכנסת שחקנים חדשים לשוק, הפחתת שיעור דמי ניהול למקבלי קצבאות, עדכון מנגנון קביעת הוצאות ההשקעה בקרנות הפנסיה ובקופות הגמל ועדכון מנגנון דמי הניהול בהתאם לסוגי מסלולי ההשקעה התערבות בתנאי /או בתעריפי מוצרים, לרבות מוצר אובדן כושר עבודה, ריסק ביטוח חיים, ביטוחי בריאות, תאונות אישיות ורכב חובה. שינוי אופן יישוב התביעות והכתבתו ובפרט במוצרי הסיעוד ואובדן כושר עבודה והסדרה מפורטת של הליך צירוף לביטוח. בנוסף, קיימת הסדרה רגולטורית היוצרת שינויים במבנה ההתקשרות ויחסי הגומלין שבין גופים מוסדיים, סוכנים, מעסיקים ולקוחות, אשר לה השפעה בהיבטים תפעוליים, תחרותיים ובאופן שמשליך על היכולת של גוף מוסדי לקשור בין הכנסותיו להוצאותיו. ישומן של חלק מן הרפורמות נמשך או החל במהלך תקופת הדוח, וחלקן עתיד להיות מיושם בעתיד /או נמצא בשלבים שונים של הליכי הסדרה או דיון. בשלב זה, לא ניתן להעריך את מלוא השפעתם של הצעדים הננקטים על שוק הביטוח, הפנסיה והגמל בישראל. מכלול השינויים המיושמים והמוצעים, ההתערבות בתעריפים ובדמי הניהול, בהליכי המכירה, העומס התפעולי הנגרם מקצב, היקף ומורכבות השינויים הרגולטורים, והצורך לבצע התאמות במערכות המיכון ותהליכי עבודה, משליכים על המודל העסקי של הענף, משפיעים ועתידיים להמשיך ולהשפיע בשנים הקרובות על שוק הביטוח בישראל ועל רווחיותו ובין היתר על שווי העסקים החדשים (VNB) שיימכרו, הערך הגלום בגין עסקי החברה, ועל יחס כושר הפירעון בהתאם למשטר כושר הפירעון הכלכלי החל על הגופים המוסדיים בקבוצה.

המידע בכל הקשור להשלכות השינויים הרגולטורים הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. השינויים והשלכותיהם בפועל עשויים להיות שונים מאלה שנחזו וזאת בין היתר נוכח אי הזדאות הן ביחס להתרחשותם, והן ביחס להשלכותיהם המלאות, אשר תלויות, בין היתר, בהתנהגות הגורמים המתחרים, הגורמים המפיצים, המבוטחים וכן בהשפעות הגומלין שבין הרפורמות השונות.

2.5.3 תחום חיסכון ארוך טווח

2.5.3.1 רפורמות בתחום

בשנים האחרונות קידמה הרשות רפורמות ושינויים רגולטוריים בתחום החיסכון ארוך הטווח ובשנת הדוח השלימה מהלך להפחתת דמי ניהול למקבלי קצבאות בפנסיה ובביטוח חיים. כמו כן, במהלך שנת הדוח קידמה הרשות רפורמה כוללת בתחום החיסכון הפנסיוני המתבסס, בין היתר, על המלצות הועדה המייעצת לממונה בנושא בחינת הוצאות הישירות מחודש נובמבר 2021, המכוונות להגברת התחרות בענף תוך שיפור ושכלול תחום ניהול ההשקעות ושיפור השקיפות לחוסכים ויכולת ההשוואה בין המוצרים. לפרטים בדבר הרפורמות והשינויים האמורים, ראה סעיפים 6.2 ו-6.3.

6.1.2.3 להלן. במסגרת זו, המשיכה החברה בשנת הדוח ביישומן של רפורמות משמעותיות ובין היתר ביחס לפעילות המסלקה והממשק התפעולי בין המעסיקים לבין הגופים המוסדיים בכל הנוגע להפקדות בקופות גמל (בהתאם להוראות חוזר אופן הפקדת תשלומים לקופות גמל) (ראה סעיף 6.2.1(ב) להלן). כן הושפעה פעילות הקבוצה בתחום חיסכון ארוך טווח מרפורמות שיושמו בשנים האחרונות, לרבות המשך הפעלתן של קרנות פנסיה נבחרות (ראה סעיף 6.2.1(א) להלן), שינויים במבנה התגמול של הסוכנים בעקבות תיקוני חקיקה שענינם תשלום עמלות בלא זיקה לדמי הניהול הנגבים מהלקוחות (ראה סעיף 10.8.1.1 להלן) ואי מתן אישור לתעריפי הריסק במסגרת ביטוחי המנהלים (ראה סעיף 6.1.2.1 להלן).

2.5.3.2 הפחתת שיעור דמי ניהול למקבלי קצבאות

בחודש פברואר 2022 נכנסו לתוקף תקנות שעיירן העמדת דמי הניהול המקסימליים למקבלי קצבאות על 0.3% מסך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות למקבל הקצבה (חלף התקרה כיום של 0.5% או 0.6%, בהתאם לסוג המוצר). במסגרת התקנות נקבע כי התקרה האמורה תחול ביחס למי שיחלו לקבל קצבה מקרן פנסיה מיום כניסת התיקון לתוקף, וכן על פוליסות ביטוח שישווקו ממועד זה. לשון התקנות מחילה את התקרה האמורה גם על מקבלי קצבאות שאירים של מקבלי קצבאות זקנה בפנסיה במועד כאמור.

לפרטים נוספים ראה סעיף 6.1.2.3 להלן.

2.5.3.3 הוצאות ישירות בביצוע עסקאות

בחודש אוקטובר 2022 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), במסגרתן, בין היתר, בוטלה המגבלה הכמותית על גבי הוצאות ישירות ובמקומה נקבעה רשימה סגורה של הוצאות ישירות אותן ניתן לגבות. כמו כן נקבע כי ביחס לעמלות ניהול חיצוני, תיקבע המגבלה לשנה מסוימת מראש ע"י הגוף המוסדי עצמו. לפרטים נוספים ראה סעיפים 6.1.2.3 ו- 10.5.5.1(א) להלן.

2.5.3.4 מסלולי השקעה

בחודשים ספטמבר 2022 ודצמבר 2022 פורסמו שני חוזרים בעניין מסלולי השקעה בקופות גמל, במסגרתם עודכנו מסלולי ההשקעה המתמחים שגוף מוסדי ראשי לנהל, תוך יישום ההוראות בעניין הוצאות ישירות בגין ביצוע עסקאות כאמור. לפרטים ראה סעיפים 6.1.3 ו- 10.5.5.1(ב) להלן.

2.5.4 תחום ביטוח כללי

2.5.4.1 זכות שיבוב של המוסד לביטוח לאומי

בחודש נובמבר 2021 אושר במסגרת חוק ההסדרים, תיקון חקיקה לעניין מנגנון ההתחשבות בין המוסד לביטוח הלאומי לבין חברות הביטוח בנוגע לזכות השיבוב של המוסד לביטוח לאומי מחברות הביטוח בתביעות מכוח פוליסות רכב חובה. בהתאם לתיקון האמור, החל מינואר 2023 ואילך על כלל המבטחות להעביר למוסד לביטוח לאומי בגין תאונות דרכים את האחוזים הבאים מדמי ביטוח החובה שייגבו בכל שנה: בגין תאונות דרכים בשנים 2023-2024 – 10%; ובגין תאונות דרכים משנת 2025 ואילך – 10.95%. עוד נקבע בתיקון האמור כי תיקון חקיקה קודם, ממרס 2018 במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2019, שקבע חובת תשלום סכום גלובאלי בגין תביעות שיבוב עבור השנים 2014 עד 2018 - יבוטל. כתוצאה מכך התחשבות בגין תביעות שיבוב פרטניות בהן מבוצעת התחשבות נפרדת בגין כל תביעה, תמשיך לחול לגבי תביעות שאירעו עד דצמבר 2022. לפרטים נוספים ראה סעיף 7.1.1.1(ד) להלן.

2.5.5 תחום ביטוח בריאות

2.5.5.1 רפורמות בתחום

בשנת הדוח פרסם הממונה רפורמה בתחום ביטוח הבריאות הכוללת מבנה חדש לשוק ביטוחי הבריאות אשר יכלול, חמישה רבדים של כיסויים ביטוחיים, כאשר הרובד הראשון כולל פוליסת בריאות בסיסית אחידה בכל חברות הביטוח,

וכן הוראות פרטניות לענין הליכי מכירת הביטוח (לרבות הוראה בדבר איסור על מכירת פוליסת בריאות פרט למועמד לביטוח שיש ברשותו פוליסת בריאות פרט מסוג שיפוי המעניקה לו כיסוי ביטוחי דומה מבלי לבטל את הפוליסה הקיימת והוראה לפיה הנחות יינתנו בשיעור קבוע לתקופה של עשר שנים לפחות). לפרטים נוספים ראה סעיף 8.1.2.1 להלן.

האיסור להציע למבוטח לרכוש ביטוח ניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל במסגרת הרובד הראשון, יכול וישפיע על היקף המכירות של המוצר.

לאחר שנת הדוח פורסמה הצעת חוק ההסדרים 2023, במסגרתה מוצע לקבוע הוראות לפיהן בין היתר במקרה בו מבוטח החבר בשירותי הבריאות הנוספים (שב"ן) של קופת חולים במקביל להחזקתו בפוליסת ניתוחים מסוג שקל ראשון בחברת ביטוח, יתבע כיסוי לניתוח פרטי בישראל בשב"ן, ואותו ניתוח מכוסה על ידי חברת הביטוח, תשפה חברת הביטוח את קופת החולים שבאמצעותה בוצע הניתוח בגין עלויות הניתוח, וזאת בהתאם לתנאים וההסדרים במסגרת ההוראות האמורות. לפרטים נוספים ראה סעיף 8.1:2.1 להלן.

2.5.5.2 שינויים בענף תאונות אישיות

במהלך תקופת הדוח, נמשך יישום מדיניותה של החברה שלא לשווק ביטוח תאונות אישיות ללקוחות חדשים. למיטב ידיעת החברה נכון למועד הדוח מרבית חברות הביטוח אינן משווקות ביטוח תאונות אישיות במתכונת החדשה. לפרטים נוספים ראה סעיפים 7.1.1.4 (ד) ו- 8.1.2.1 (ג) להלן.

2.5.5.3 הפסקת שיווק ביטוחי סיעוד ללקוחות חדשים

במהלך תקופת הדוח, נמשך יישום מדיניותה של החברה שלא לשווק ביטוחי סיעוד ללקוחות חדשים, לרבות פוליסות סיעוד פרטיות ופוליסות סיעוד קולקטיביות. לפרטים נוספים ראה סעיף 8.1.2.2 (א) להלן.

2.5.6 שינויי רגולציה נוספים בתחומי הפעילות של החברה

לשינויי רגולציה מהותיים נוספים שהשפיעו על עסקי החברה בשנת הדוח ראה בתחומי הפעילות ובסעיף 10.2 להלן.

2.5.7 אירועים מהותיים שאירעו לאחר שנת הדוח

לענין אירועים מהותיים שאירעו לאחר שנת הדוח בקשר עם מצב השווקים בארץ ובעולם והשלכותיו ראה חלק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 3.

3. תחומי פעילות

לקבוצה שלושה תחומי פעילות מהותיים, כמפורט להלן:

3.1 תחום חיסכון ארוך טווח (ראה סעיף 6 להלן)

תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בענף ביטוח חיים, ענף קרנות פנסיה וענף קופות גמל.

נושא הביטחון הפנסיוני בישראל מורכב משלושה רבדים מרכזיים: **רובד חובה המנוהל בידי המדינה** - הביטוח הלאומי; **רובד חובה המנוהל בידי גופים מוסדיים** - החל משנת 2008, במסגרת פנסיית חובה לשכירים בגין תגמולים ופיצויים המופקדים אצל גופים מוסדיים ומשנת 2017 גם פנסיית חובה לעצמאיים (ראה סעיף 6.1.4 להלן); ו**רובד רשות** - חיסכון פנסיוני מעבר לרובד החובה, המנוהל בידי גופים מוסדיים וכן אפיקי חיסכון פרט.

מוצרי התחום מספקים בעיקר מוצרי חיסכון לתקופת הפרישה ("**החיסכון**"). בנוסף, ברוב המוצרים בתחום משולבים או שניתן לשלב בהם, כיסויים ביטוחיים של סיכונים שונים, כגון: ביטוח למקרי מוות, נכות, אובדן כושר עבודה ומחלות קשות ("**הסיכון**" או "**הריסק**"). (ראה סעיף 6.1 להלן).

הפעילות בענף ביטוח חיים התבצעה בשנת הדוח באמצעות החברה. הפעילות בענפי הפנסיה והגמל התבצעה בשנת הדוח באמצעות החזקתיה של החברה בחברות הבאות:

כלל פנסיה וגמל- חברה בת בבעלות מלאה של החברה (100%) הפועלת, בין היתר, כחברה מנהלת של קופות גמל לקיצבה (קרנות פנסיה חדשות וקופות גמל לחיסכון) וקופות גמל הוניות מסוגים שונים: קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות לפיצויים, קופת גמל להשקעה וכן קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית.

עתודות הותיקה- חברה בת של החברה בבעלות של 50% המנהלת קרן פנסיה ותיקה מאוזנת (קרן הפנסיה עתודות).

3.2. תחום ביטוח כללי (ראה סעיף 7 להלן)

תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בענפי ביטוח כללי.

הביטוח הכללי נחלק לענפי ביטוח רכוש, ענפי ביטוח חבויות וענפים אחרים, הכוללים ביטוחים מסוגים שונים.

ביטוחי רכוש- במסגרתם מוענק כיסוי בגין אובדן או נזק פיזי שנגרם לרכוש המבוטח, כתוצאה מהתממשות הסיכונים הרשומים בפוליסה, במתכונת של "סיכונים ספציפיים" המנויים בפוליסה או במתכונת של "כל הסיכונים" (כיסוי מפני כל אובדן או נזק תאונתי פתאומי ובלתי צפוי מראש, למעט אובדן או נזק שהוחרג במפורש).

ביטוחי חבויות- במסגרתם מוענק כיסוי בגין חבותו הכספית על פי דין של המבוטח, כלפי צד שלישי שאינו המבוטח עד לגבול האחריות הרשום בפוליסה.

הפעילות בחברה בתחום זה, כוללת את ענף ביטוח רכב חובה, ענף ביטוח רכב רכוש, ענפי ביטוח חבויות וענפי ביטוח רכוש ואחרים.

פעילות ביטוח אשראי וסיכוני סחר חוץ התבצעה בשנת הדוח באמצעות כלל ביטוח אשראי, חברה בת בשליטה (80%) של החברה.

3.3. תחום ביטוח בריאות (ראה סעיף 8 להלן)

תחום זה כולל את פעילות החברה בביטוח בריאות, בענף מחלות ואשפוז (הכולל, בין היתר: מחלות ואשפוז וביטוח נסיעות לחו"ל), בענף סיעוד ותאונות אישיות ביחס לביטוחים שנמכרו בעבר. בתחום זה קיימות תוכניות ביטוח המיועדות למבוטחים פרטיים ותוכניות ביטוח המיועדות לקולקטיבים. בנוסף, כוללת הפעילות בתחום זה ביטוחי תאונות אישיות (עד שנה) המשוקים לקולקטיבים.

מרבית פעילות החברה בתחום זה מרוכזת בחטיבת הבריאות.

4. השקעות בהון החברה ובמניותיה

4.1. השקעות בהון החברה שבוצעו בשנתיים האחרונות ועד למועד פרסום הדוח

בשנתיים האחרונות ועד למועד פרסום הדוח לא בוצעו השקעות בהון החברה.

5. חלוקת דיבידנדים

בשנתיים האחרונות ועד למועד פרסום הדוח החברה לא חילקה דיבידנדים.

לפרטים בדבר מגבלות על חלוקת דיבידנד מכוח דרישות ההון הרגולטוריות החלות על חברות בקבוצה ומכח הוראות הממונה ואופן עמידת החברות בהן, ראה ביאור 16 לדוחות הכספיים.

חלק א' - תיאור עסקי התאגיד

כלל חברה לביטוח בע"מ

לפרטים נוספים בדבר ניהול ודרישות הון של החברה ובדבר יעד ההון שנקבע על ידי החברה ראה ביאור 16 לדוחותיה הכספיים של החברה.

חלק II - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה

6. תחום חיסכון ארוך טווח

6.1. מוצרים ושירותים

6.1.1. תיאור ענפי תחום הפעילות והכסויים הביטוחיים

מוצרי התחום מספקים בעיקר מוצרי חיסכון לתקופת הפרישה לשכירים ולעצמאיים, מוצרי חיסכון פרטי, כיסוי למקרה מוות, כיסוי למקרה נכות וכיסוי למקרה של אובדן הכנסה בעקבות אובדן כושר עבודה.

מוצרי ביטוח חיים

מוצרי ביטוח חיים מהווים התחייבות חוזית בין המבטח למבוטח וכוללים תוכניות ביטוח שמאפשרות צבירת חיסכון, לטווחי זמן שונים ותוכניות ביטוח ו/או שילובים בתוכניות ביטוח הכוללים כיסויים ביטוחיים למוות, אובדן כושר עבודה, נכות ואריכות חיים (קצבת זקנה).

מבוטח בפוליסות הכוללות רכיב חיסכון המגיע לתום תקופת הביטוח, זכאי לתגמולי הביטוח (ככלל, הסכומים שנצברו ברכיב החיסכון בפוליסה), על פי תנאי הפוליסה. את הסכומים הללו יכול המבוטח, בכפוף להוראות ההסדר התחיקתי, לקבל בסכום חד-פעמי ("תשלום הוני"), בתשלומים לשיעורין לכל ימי חייו ("קיצבה") או בשילוב של השניים. בחלק ממוצרי הקיצבה נהנה המבוטח ממקדם קיצבה מוגן מפני התארכות תוחלת חיים, שנקבע במועד רכישת הפוליסה או במועד התחלת תשלום הקיצבה למבוטח, או כזה שניתן לרכישה עם הגיע המבוטח לגיל 60 לפחות.

קרנות פנסיה

קרנות פנסיה מהוות קרן לביטוח הדדי ופועלות על פי תקנון, אשר יכול להשתנות מעת לעת. עמית בקרן הפנסיה, זכאי לקבל ממועד הפרישה תשלומי קיצבה לכל ימי חייו, המבוססים על מקדמי קיצבה שאינם מובטחי תוחלת חיים, והקיצבה יכולה להשתנות מעת לעת בהתאם לאיזון האקטוארי של הקרן.

קיימים שני סוגי קרנות פנסיה: (א) קרנות פנסיה מקיפות המאפשרות חיסכון פנסיוני למטרת קיצבת זקנה וכן כיסויים ביטוחיים למוות ונכות. קרנות הפנסיה המקיפות נהנות, באופן חלקי, מהבטחת תשואה (להחלפת האג"ח המיועדות במנגנון השלמת התשואה ראה סעיף 10.5.5.1 (ג) להלן) וניתן לבצע בהן הפקדות עד לתקרה הקבועה בדין (ראה פירוט בסעיף 6.1.1.1 (ה) להלן) - (ב) קרנות פנסיה כלליות (משלימות) שאינן נהנות מהבטחת תשואה ולא קיימת בהן תקרת הפקדה. קרנות הפנסיה הכלליות מאפשרות חיסכון פנסיוני למטרת קיצבת זקנה וניתן לאפשר במסגרתן גם רכישת כיסויים ביטוחיים למוות ונכות.

קופות גמל

קופות גמל מעניקות פתרונות חיסכון הן לטווח הארוך (כגון: קופות גמל לתגמולים ולפיצויים וקופות גמל לחיסכון), הן לטווח הבינוני (קרנות השתלמות) והן לחיסכון לכספי פרט במעמד עצמאי (קופות גמל להשקעה). קופות כאמור הינן, ככלל, ללא כיסויים ביטוחיים.

הכספים הצבורים בקופות גמל לתגמולים ולפיצויים וקופות גמל לחיסכון ניתנים למשיכה בסכום חד פעמי או כקיצבה (באמצעות העברתם למוצר פנסיוני המאפשר משיכת קיצבה), בהתאם לתקופה בה הופקדו. כספים שנצברו לזכות עמית בקרנות השתלמות נמשכים בתשלום חד פעמי. כספים הצבורים בקופות גמל להשקעה יכול וימשכו או כתשלום חד פעמי או כקיצבה כנגד הטבות מס.

ענף קופות הגמל כולל גם קופות גמל מרכזיות (בעיקר קופות מרכזיות לפיצויים), בהן העמית הינו המעסיק, כאשר הכספים שהופקדו בהן נועדו לצורך הבטחת זכויות עובדיו הזכאים לכך. החל משנת 2011 לא ניתן עוד להפקיד כספים לקופות גמל מרכזיות לפיצויים, אולם ניתן לנייד כספים בין קופות מרכזיות לפיצויים.

חלק ו- תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה

6. תחום חיסכון ארוך טווח

6.1. מוצרים ושירותים

6.1.1. תיאור ענפי תחום הפעילות והכיסויים הביטוחיים

מוצרי התחום מספקים בעיקר מוצרי חיסכון לתקופת הפרישה לשכירים ולעצמאיים, מוצרי חיסכון פרטי, כיסוי למקרה מוות, כיסוי למקרה נכות וכיסוי למקרה של אובדן הכנסה בעקבות אובדן כושר עבודה.

מוצרי ביטוח חיים

מוצרי ביטוח חיים מהווים התחייבות חוזית בין המבטח למבוטח וכוללים תוכניות ביטוח שמאפשרות צבירת חיסכון, לטווחי זמן שונים ותוכניות ביטוח ו/או שילובים בתוכניות ביטוח הכוללים כיסויים ביטוחיים למוות, אובדן כושר עבודה, נכות ואריכות חיים (קצבת זקנה).

מבוטח בפוליסות הכוללות רכיב חיסכון המגיע לתום תקופת הביטוח, זכאי לתגמולי הביטוח (ככלל, הסכומים שנצברו ברכיב החיסכון בפוליסה), על פי תנאי הפוליסה. את הסכומים הללו יכול המבוטח, בכפוף להוראות ההסדר התחיקתי, לקבל בסכום חד-פעמי ("תשלום הוני"), בתשלומים לשיעורין לכל ימי חייו ("קיצבה") או בשילוב של השניים. בחלק ממוצרי הקיצבה נהנה המבוטח ממקדם קיצבה מוגן מפני התארכות תוחלת חיים, שנקבע במועד רכישת הפוליסה או במועד התחלת תשלום הקיצבה למבוטח, או כזה שניתן לרכישה עם הגיע המבוטח לגיל 60 לפחות.

קרנות פנסיה

קרנות פנסיה מהוות קרן לביטוח הדדי ופועלות על פי תקנון, אשר יכול להשתנות מעת לעת. עמית בקרן הפנסיה, זכאי לקבל ממועד הפרישה תשלומי קיצבה לכל ימי חייו, המבוססים על מקדמי קיצבה שאינם מובטחי תוחלת חיים, והקיצבה יכולה להשתנות מעת לעת בהתאם לאיזון האקטוארי של הקרן.

קיימים שני סוגי קרנות פנסיה: (א) קרנות פנסיה מקיפות המאפשרות חיסכון פנסיוני למטרת קיצבת זקנה וכן כיסויים ביטוחיים למוות ונכות. קרנות הפנסיה המקיפות נהנות, באופן חלקי, מהבטחת תשואה (להחלפת האג"ח המיועדות במנגנון השלמת התשואה ראה סעיף 10.5.5.1 (ג) להלן) וניתן לבצע בהן הפקדות עד לתקרה הקבועה בדין (ראה פירוט בסעיף 6.1.1.1 (ה) להלן) ו- (ב) קרנות פנסיה כלליות (משלימות) שאינן נהנות מהבטחת תשואה ולא קיימת בהן תקרת הפקדה. קרנות הפנסיה הכלליות מאפשרות חיסכון פנסיוני למטרת קיצבת זקנה וניתן לאפשר במסגרתן גם רכישת כיסויים ביטוחיים למוות ונכות.

קופות גמל

קופות גמל מעניקות פתרונות חיסכון הן לטווח הארוך (כגון: קופות גמל לתגמולים ולפיצויים וקופות גמל לחיסכון), הן לטווח הבינוני (קרנות השתלמות) והן לחיסכון לכספי פרט במעמד עצמאי (קופות גמל להשקעה). קופות כאמור הינן, ככלל, ללא כיסויים ביטוחיים.

הכספים הצבורים בקופות גמל לתגמולים ולפיצויים וקופות גמל לחיסכון ניתנים למשיכה בסכום חד פעמי או כקיצבה (באמצעות העברתם למוצר פנסיוני המאפשר משיכת קיצבה), בהתאם לתקופה בה הופקדו. כספים שנצברו לזכות עמית בקרנות השתלמות נמשכים בתשלום חד פעמי. כספים הצבורים בקופות גמל להשקעה יכול וימשכו או כתשלום חד פעמי או כקיצבה כנגד הטבות מס.

ענף קופות הגמל כולל גם קופות גמל מרכזיות (בעיקר קופות מרכזיות לפיצויים), בהן העמית הינו המעסיק, כאשר הכספים שהופקדו בהן נועדו לצורך הבטחת זכויות עובדיו הזכאים לכך. החל משנת 2011 לא ניתן עוד להפקיד כספים לקופות גמל מרכזיות לפיצויים, אולם ניתן לנייד כספים בין קופות מרכזיות לפיצויים.

היקף דמי הניהול הנגבים על ידי כלל פנסיה וגמל מהקופות המרכזיות לפיצויים הינם בהיקף שאינו מהותי לחברה.

6.1.1.1. להלן יפורטו הבחנות עיקריות בין המוצרים המרכזיים כיום²:

קופות גמל	קרנות פנסיה חדשות מקיפות	ביטוח חיים	סוג התקשרות
	העמית הינו חבר בקופה או בקרן, ואלה פועלות ומנהלות על ידי החברות. המנהלות, על פי הוראות התקנונים שלהן. התקנונים עשויים להשתנות מעת לעת, וככלל זכויות וחובות העמית נקבעות בהתאם לתקנון התקף במועד הזכאות.	התחייבות חוזית בין המבטח למבטח. ההתחייבות אינה ניתנת לשינוי, אלא בהתאם להוראות הפוליסה והדין.	
	הכיסוי הביטוחי מובנה בהוראות התקנון וניתן להתאמה במסגרת האפשרויות הקבועות בו ובנוסף ניתן לרכוש כיסוי ביטוחי משלים ממבטח.	הכיסוי הביטוחי ניתן להתאמה לצרכי הלקוח.	כיסוי ביטוחי ³
	מקדם הקיצבה אינו מוגן מפני השתנות תוחלת חיים והוא עשוי להשתנות עד למועד הפרישה. לאחר הפרישה, מקדם הקיצבה אינו משתנה, אולם הקיצבה יכולה להשתנות מעת לעת בהתאם לאיזון האקטוארי של הקרן.	בכל הפוליסות הקיצבתיות הכוללות מקדם קיצבה מובטח, מקדם הקיצבה מוגן מפני השתנות תוחלת חיים. החל משנת 2013 לא ניתן עוד למכור פוליסות עם מקדמי קיצבה מובטחי תוחלת חיים (להלן: "מקדמי קיצבה מובטחים"), למעט למבטחים בני 60 ומעלה.	מקדם קיצבה ⁵
אין	קרן ביטוח הדדי. זכויות העמיתים מושפעות, בין היתר, מנתונים דמוגרפיים של כלל עמיתי הקרן, כגון: מצב בריאות ותוחלת חיים. ההנחות האקטואריות נבחנות מעת לעת ומשפיעות על זכויות כלל העמיתים ומקבלי הקיצבות בקרן הפנסיה, ואלה עשויות להשתנות בהתאם.	אין	ביטוח הדדי
אין ⁶	קיים מנגנון הבטחת תשואה ביחס ל- 30% מסך הנכסים בקרן, המורכב מאג"ח מיועדות וממנגנון השלמת תשואה. ראה פירוט בסעיף 10.5.5.1(ג) להלן.	קיים מנגנון הבטחת תשואה באמצעות הנפקת אג"ח מסוג ח"ץ בפוליסות מביטוחות תשואה שנמכרו עד סוף שנת 1990 בלבד, ראה פירוט בסעיף 6.1.1.2 להלן.	מנגנון הבטחת תשואה

2 בקופות גמל ובקרנות פנסיה קיימת הפרדה מלאה בין נכסי החברה המנהלת והתחייבויותיה לבין נכסי העמיתים הצבורים בקופות הגמל ובקרנות הפנסיה, ונכסי העמיתים אינם נכללים בדוחותיה הכספיים של החברה המנהלת.

3 במסגרת תקנות הפיקוח על השירותים הפיננסיים (קופות גמל) (כיסויים ביטוחיים בקופות גמל), התשע"ב-2012 ניתן כיום לרכוש אצל מבטח, במסגרת ומתוך ההפקדות הפנסיוניות, כיסוי ביטוחי לביטוח לסיכוני מוות, סיכוני נכות וכן כיסוי ביטוחי לשחרור מתשלום פרמיות במקרה של נכות, לעמיתי קרנות הפנסיה, קופות הגמל והביטוח.

4 נכון למועד הדוח כלל פנסיה וגמל ולמיטב ידיעת הקבוצה רוב הגופים בשוק, אינם משווקים לעמיתים פעילים בקופות גמל שבניהולן כיסויים ביטוחיים כאמור.

5 מקדם הקיצבה משמש לקביעת גובה הקיצבה, באמצעות המרת סכום החיסכון לקיצבה חודשית. סכום החיסכון מחולק במקדם, המגלם את תוחלת החיים הצפויה (להלן: "מקדם הקיצבה"). בקרנות הפנסיה ובפוליסות קיצבתיות בביטוח חיים בהן לא קיים מקדם קיצבה מובטח תוחלת חיים, נקבע מקדם הקיצבה סמוך למועד תחילת קבלת הקיצבה ובפוליסות הקצבתיות בלבד הוא מובטח ממועד זה ואילך.

6 למעט למספר מצומצם של קופות גמל מביטוחות תשואה המגובות בפקדונות חש"ל.

קופות גמל	קרנות פנסיה חדשות מקיפות	ביטוח חיים	דמי ניהול ⁷
		שיעור מהצבירה ומההפקדות ⁸ , לפרטים בדבר היקף גביית דמי ניהול ראה פירוט בביאור 29 לדוחות הכספיים.	
מוטבים המוגדרים על ידי העמית לפי שיקול דעתו.	על פי הקבוע בתקנון - לרוב שארים.	מוטבים המוגדרים על ידי המבוטח על פי שיקול דעתו.	נהנים ¹⁰
ללא הגבלה.	עד 20.5% מפעמיים השכר הממוצע במשק.	ללא הגבלה. להצעת מגבלת תקרת הפקדה לביטוחי מנהלים ראה סעיף 6.1.2.1 להלן.	מגבלה רגולטורית לגובה ההפקדה ¹¹

לתיאור מוצרי התחום ראה סעיף 6.1.2 להלן.

6.1.1.2 מוצרי החיסכון הפנסיוניים נבדלים זה מזה גם באופן השקעת כספי החיסכון

חלק מכספי החיסכון מושקעים בשוק החופשי ואילו חלקם מגובים באג"ח ממשלתיות ו/או במנגנון חלופי של השלמת תשואה, בהתאם לחקיקה, כמפורט להלן:

• ביטוח חיים

בפוליסות שנמכרו עד סוף שנת 1990, התשואה למבוטח בפוליסות ביטוח חיים עם מרכיב חיסכון נקבעה כשיעור מובטח או גולמה במסגרת סכום ביטוח מובטח ("פוליסות מבטיחות תשואה"). התשואה המובטחת השתנתה בהתאם לסוג הפוליסה ולמועד הנפקתה. ההתחייבות לתשואה מובטחת מגובה ברובה באגרות חוב מיועדות. יתרת הנכסים מושקעת בהתאם לתקנות ההשקעה ("הנכסים החופשיים").

נכון ליום 31 בדצמבר 2022 מהווה אחזקת אגרות החוב המיועדות, כ-74% מסך הנכסים העומדים כנגד ההתחייבויות בגין פוליסות מבטיחות תשואה. הקבוצה פדחה במהלך השנים, חלק מאגרות החוב המיועדות במטרה להשיג תשואות עודפות, והיא אינה יכולה לרכוש מחדש אגרות חוב מיועדות בגין חלק העתודות שנפדה על ידה. כתוצאה, החשיפה של הקבוצה במסגרת ההשקעות החופשיות גדלה. בהתאם למנגנון ההתחשבות שנקבע מול משרד האוצר, אחזקת אגרות חוב מיועדות תפחת על פני תקופת חיי הפוליסות מבטיחות תשואה, עד שיעור של 50% מסך הנכסים העומדים כנגד ההתחייבויות בגין פוליסות מבטיחות תשואה ובגין היתר חשופה החברה בגין התחייבויותיה להבטחת תשואה למבוטחים. נכון למועד פרסום הדוח, החברה רכשת אגרות חוב מיועדות בגין הפקדות חדשות, בשיעורים האפשריים, בהתאם לסוג הפוליסה ומועד הנפקתה.

פוליסות שהונפקו מראשית שנות ה-90, הינן בעיקרן פוליסות תלויות תשואה ובהן כספי החיסכון מושקעים על ידי חברות הביטוח בהשקעות חופשיות, בעיקר בשוק ההון, כאשר התשואה, בניכוי הוצאות, נקפת לזכות המבוטח בהתאם לתוצאות תיק ההשקעות ובניכוי דמי ניהול כמפורט להלן¹².

7 האמור כולל את דמי הניהול הרגולטוריים האפשריים במוצרים הנמכרים כיום ואינו כולל דמי ניהול והוצאות מסוגים שונים הנגבים במוצרים או בחלק מהם, כדוגמה בגין דמי ניהול משתיים, הוצאות ניהול השקעות, גורם פוליסה או גורם גביה וכו'.

8 בפוליסות מסורתיות מבטיחות תשואה אין דמי ניהול, והכנסות החברה נובעות מהמרווח הפיננסי. בפוליסות מסורתיות וכן בפוליסות מסוג "עדיף" (מיטב) אין דמי ניהול כשיעור מההפקדות.

9 בקרנות השתלמות אין דמי ניהול כשיעור מההפקדות.

10 בכפוף להוראות הדין, יכולה לקום זכאות לשארים ביחס לרכיב הפיצויים בפוליסה.

11 לא כולל התייחסות למגבלות על פי תנאי המוצרים. כמו כן, בכל המוצרים הפנסיוניים קיימת הטבת מס עד לתקרה הקבועה בפקודת מס הכנסה.

12 ביחס לפוליסות משתתפות ברווחים, הקיצבה צמודה למדד ההשקעות, בניכוי דמי ניהול וריבית תעריפית.

לנתוני יתרת עתודות הביטוח לגבי תוכניות הביטוח מסוג משתתף ברווחים ומבטיח תשואה, ראה ביאור 20 לדוחות הכספיים.

• **קרנות פנסיה**

נכון להיום, קרנות הפנסיה הוותיקות והחדשות המקיפות נהנות מהבטחת תשואה עד לשיעור מקסימלי של 30% מסך הנכסים, כאשר חלק מנכסי הקרן המגובים באג"ח מיועדות, הנושאות ריבית ריאלית בשיעור שנתי של 4.86%, וחלק מגובה באמצעות מנגנון השלמת התשואה (המפורט להלן). ואולם, שיעור הבטחת התשואה ביחס לעמיתים בקרנות הפנסיה החדשות, שקודם ל-1 בינואר 2004 כבר היו זכאים לפנסיה, יעמוד על 70% מסך הנכסים.

בנוסף, מדינת ישראל מעניקה "פיצוי" לקרנות הפנסיה הוותיקות המאוזנות בגין צמצום הנפקת אגרות החוב המיועדות, שבוצע לאורך השנים, וזאת באמצעות הבטחת ההפרש שבין הריבית על אגרות החוב הישנות מסוג "מירון" (5.57%) לבין (א) 4% בגין הנכסים שמושקעים בשוק החופשי; (ב) 4.86% וזאת בגין חלק הנכסים המושקעים באגרות חוב מיועדות חדשות מסוג "ערד" וכן באמצעות מנגנון השלמת התשואה.

כמו כן, משרד האוצר מעמיד כרית ביטחון לקרנות הוותיקות על מנת להגן על עמיתים וגמלאי הקרנות מפני תנודתיות בתשואות. עתודות הותיקה מצויה בדיון מול הרשות ביחס לאופן יישום מתווה כרית הבטחון כפי שאומץ על ידי עתודות הותיקה. לפרטים בדבר דוח ביקורת שקיבלה עתודות הותיקה בקשר עם זכויות עמיתים, לרבות בקשר עם כרית הביטחון, ראה ביאור 38(ג) לדוחות הכספיים.

בחודש אוקטובר 2022 נכנס לתוקפו מנגנון חדש אשר נועד להבטיח את יציבות החיסכון הפנסיוני וזאת באמצעות השלמת תשואה לשיעור שנתי של 5.15% בתוספת מדד ("מנגנון השלמת התשואה"), במקום הבטחת תשואה באמצעות אג"ח מיועדות. לפרטים בדבר מנגנון השלמת התשואה ויישומו, ראה סעיף 10.5.1(ג) להלן.

בהתאם, בחודש יולי 2022 פורסמו תיקונים לחוזר המאוחד וכן לחוזרים בעניין הוראות לניהול קרן חדשה ובעניין כללים להגדלת שיעור זקיפת התשואה למקבלי קצבה בקרנות פנסיה חדשות, כך שיותאמו ליישום מנגנון השלמת התשואה. במסגרת התיקונים האמורים נקבעו בין היתר, הוראות שנועדו להתאים את שיעור הריבית המשמש להיוון ולתשואה בחישוב ההתחייבויות כלפי מקבלי קצבה בקרן חדשה מקיפה, לתשואת היעד בגין נכסי המנגנון, באופן שביחס לעמיתים שפרשו לפני 1 לינואר 2023, הריבית להיוון תהיה ריבית שנתי אפקטיבית בשיעור של 4.26% (ללא שינוי) או בשיעור אחר שיקבע הממונה מזמן לזמן; וביחס לעמיתים שיפרשו החל מיום 1 לינואר 2023, הריבית להיוון תהיה ריבית שנתי אפקטיבית בשיעור של 4.38%, וזאת לאור שינוי הריבית התעריפית עליה מבוסס מקדם הפרישה עבור עמיתים אלה ועלויות הכיסויים הביטוחיים החל מהמועד האמור.

המנגנון המפורט לעיל מיטיב במידה מסויימת עם העמיתים נוכח הגידול בשיעור התשואה המובטחת ומאידך משנה את המנגנון הנהוג ביחס לאופן הבטחת התשואה ממנגנון המעוגן הסכמית למנגנון המעוגן בהסדר חקיקתי, באופן שכלל פנסיה וגמל אינה יכולה להעריך את המשכיותו לאורך שנים. להשלכות נוספות ראה סעיף 10.5.1(ג) להלן.

לעניין אופן השקעת הנכסים החופשיים, ראה סעיף 10.5 להלן.

זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה

בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה), התשע"ו-2016 (להלן: "תקנות זקיפת תשואה"), אופן זקיפת תשואה לעמיתים ופנסיונרים בקרן פנסיה חדשה מקיפה ("תשואות אגרות חוב מיועדות"), מבוצע באופן שלמקבלי קצבה נזקפת תשואת אגרות חוב מיועדות לפי היחס שבין 60% מסך נכסי מקבלי הקיצבה ובין סך נכסי הקרן שהושקעו באגרות חוב מיועדות; ואילו לעמיתים שאינם מקבלי קצבה מבוצעת זקיפת תשואת אגרות חוב מיועדות לפי יתרת התשואה בקרן הנובעת מהשקעה באגרות חוב מיועדות לאחר שנזקפה התשואה למקבלי הקצבה.

בהמשך ליישום מנגנון השלמת התשואה כאמור, בחודש מאי 2022 פורסם תיקון לתקנות זקיפת תשואה, במסגרתו נקבע כי זקיפת התשואה בשל נכסי הקרן שבאפיק השקעה מובטח תשואה, תיעשה באופן תואם לזקיפת התשואה בשל

נכסי הקרן שבאיגרות חוב מיועדות, למעט שיעור התשואה (5.15% באפיק השקעה מובטח תשואה, לעומת 4.86% על איגרות חוב מיועדות).¹³

הממונה רשאי להגדיל את שיעור זקיפת הבטחת התשואה, בין אם מכח אגרות חוב מיועדות ובין אם מכוח מסלול השקעה מובטח תשואה, למקבלי קיצבה בקרן מסוימת, אם מצא כי שיעור זקיפת התשואה המובטחת לעמיתים שאינם מקבלי קצבה, עולה על מחצית האחוז בהשוואה לקרן אחרת וכי הפער האמור עלול להפר את האיזון האקטוארי בקרן.

תקנות זקיפת תשואה, והקצאת אגרות החוב המיועדות ומנגנון השלמת תשואה בהתאם לקבוצות גיל, יצרו שונות בשיעורי הבטחת התשואה בין עמיתים המשתייכים לאותה קבוצת גיל בקרנות הפנסיה השונות. תקנות אלו, בשילוב עם הוראות שעניינן עדכון הקצבה, בין היתר, בהתאם לסטיות בין התשואה שתושג בפועל על ההשקעות החופשיות ובין שיעורי תשואה שנקבעו בדיון ואשר משקפים את שיעור התשואה הגלומה בעת חישוב הקצבה לראשונה, באופן שגרעון בגין פורשים לא מושת על כלל העמיתים בקרן (וכפועל יוצא מתאפשרת הצטרפות עמיתים פעילים לקרן בסמוך קודם למועד פרישתם), כל אלו יצרו יתרון לקרנות הפנסיה על פני מוצרים פנסיונים אחרים, במיוחד החל בשלב הסמוך לגיל הפרישה ואף יצרו העדפה להצטרפות או נידוד לקרנות פנסיה מסוימות, בהתאם לתמהיל גילאי העמיתים בקרן.

מגמה זו יכולה להתמתן בשל העובדה שקליטת עמיתים בגיל פרישה יכולה לייצר העדפה שלילית להצטרפות עמיתים צעירים לקרנות אשר שיעור הנכסים המשווייכים למקבלי קיצבה בהן גבוה, ביחס לקרנות פנסיה אחרות, כמפורט לעיל. בשנים שקדמו לשנת הדוח ניכרה התגברות מסויימת בבקשות נידוד של עמיתים ומבוטחים סמוך למועד פרישתם. בשנת הדוח חלה עליה נוספת בהיקף הניידים של עמיתים מבוטחים בקבוצה סמוך לגיל פרישה וכן חל גידול בסכומים שניידו על-ידי עמיתים ומבוטחים כאמור (ראה סעיף 6.4.5 להלן).

• קופות גמל

מאז אמצע שנות ה-80 לקופות הגמל לא הונפקו אגרות חוב מיועדות¹⁴ והנכסים מושקעים בהתאם למגבלות הקבועות בתקנות ההשקעה.

6.1.2 פירוט עיקר המוצרים והשירותים הנכללים בתחום הפעילות

להלן תיאור של המוצרים והשירותים אשר נוהלו על ידי החברה בשנת הדוח.

6.1.2.1 ענף ביטוח חיים

(א) כללי

הקבוצה משוקקת ביטוח לעצמאים ולשכירים וכן ביטוח פרט וביטוח קבוצתי, כמפורט להלן.

• פוליסות פרט ופוליסות לשכירים ועצמאים

הפוליסות משלבות, בדרך כלל, חיסכון וכיסויים ביטוחיים כגון ריסק ואובדן כושר עבודה. חלק מפוליסות הביטוח המיועדות לשכירים ולעצמאיים, מאושרות כקופות גמל, הנהנות מהטבות מס ומהוות חלק מהביטחון הסוציאלי של השכיר או העצמאי. פוליסות פרט, לעומתן, הכוללות חיסכון, אינן מאושרות כקופות גמל, אך הנהנות מהטבות מס בגין כיסוי ביטוחי למקרה מוות ו/או אובדן כושר עבודה, הנרכש במסגרת הפוליסות, ובתנאים מסויימים גם בגין רכיב התשואה שנצברה בגין החיסכון.

¹³ החל מראשית 2025, לעמיתים בגיל 50 ומעלה (שאינם מקבלי קצבה) תבוצע זקיפת תשואת אגרות חוב מיועדות ומנגנון השלמת התשואה לפי היחס שבין 30% מסך היתרות הצבורות בקרן לעמיתים בקבוצה זו ובין סך נכסי הקרן באפיק מובטח תשואה; ואילו לעמיתים אחרים תבוצע זקיפת תשואת אגרות חוב מיועדות ומנגנון השלמת התשואה לפי יתרת התשואה בקרן הנובעת מהשקעה באפיק מובטח תשואה לאחר שנזקפה התשואה למקבלי הקצבה ולעמיתים מעל גיל 50.

¹⁴ למעט למספר מצומצם של קופות גמל מבטיחות תשואה.

• **ביטוח קבוצתי**

הסכם הביטוח הקבוצתי מיועד להעניק כיסוי ביטוחי למקרה מוות, שניתן להוסיף לו ביטוח מפני סיכוני תאונה מחלה ונכות, או כיסוי ביטוחי למקרה של אובדן כושר עבודה. הביטוחים הינם ללא מרכיב חיסכון, לקבוצות המונות למעלה מ-50 מבטוחים שיש ביניהם זיקה משותפת ומשווק בעיקר לקבוצות עובדים והם כפופים להוראות תקנות ספציפיות בעניין.

סכום הביטוח בביטוח חיים קבוצתי שווה, בדרך כלל, לכל חברי הקבוצה, או שהוא נקבע על פי גיל, משכורת או לפי קריטריון אובייקטיבי אחר, או שילוב שלהם. סכום הביטוח בביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי, נקבע, בין היתר, על פי תבחינים שונים וביניהם עיסוק, שכר, גיל ומגדר.

בהתאם להסדר התחיקתי ו/או בהתאם לתנאי הפוליסה הקבוצתית, מבטוח שתוקף הפוליסה הקבוצתית פקע לגביו, רשאי, בתנאים ובמקרים שנקבעו מראש, לרכוש פוליסה אישית ללא צורך בהליך חיתום רפואי, בדמי ביטוח שיהיו נהוגים במועד המעבר לגבי כלל המבטוחים אצל המבטח בפוליסת פרט דומה.

בחודש אפריל 2022 פורסמו **תקנות בעניין פוליסות ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי**, במסגרתן נקבעו הוראות נוספות המתייחסות, בין היתר, לקבלת הסכמת המבטוח מראש כתנאי לצירופו לפוליסת אובדן כושר עבודה קבוצתי, להעלאת הפרמיה ולשינוי היקף הכיסוי הביטוחי; לחובות המבטח לשלוח הודעות בעת ביצוע שינויים בתנאי הפוליסה ובעת סיום הכיסוי הביטוחי במסגרתה; ולהיקף הכיסוי הביטוחי הנדרש במסגרת פוליסת ביטוח לאובדן כושר עבודה פרטית המוצעת בסיום הפוליסה הקבוצתית (להלן: "**פוליסה המשכית**") והגבלת גובה הפרמיה שניתן לגבות בגינה כשיעור מהפרמיה ששולמה בפוליסה הקבוצתית.

ההוראות חלות על פוליסות ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתיות החל מחודש יולי 2022 ועל חידוש פוליסות קבוצתיות מאותו יום, אף אם נכרתו לפני כן.

לאור הוראות התקנות בקשר עם התנאים בהם נדרשת החברה להציע פוליסה המשכית למבטוחים בפוליסות אובדן כושר עבודה קולקטיביות, נכון למועד פרסום הדוח החברה אינה משווקת פוליסות אובדן כושר עבודה קבוצתיות חדשות, והפוליסות מסוג זה הקיימות אצלה הינן פוליסות ששווקו בעבר וחודשו מעת לעת.

(ב) **פירוט תוכניות ביטוח עיקריות בתחום ביטוח החיים**

בתיק ביטוח החיים של הקבוצה קיים מגוון של תוכניות ביטוח, בהתאם לסוגי המוצרים שנמכרו לאורך השנים, להלן פירוט המוצרים העיקריים:

• **ביטוח מסורתי**

○ **פוליסה מסוג מסורתי מעורב** הינה פוליסה הכוללת שני מרכיבים, חיסכון וריסק (מוות). הפרמיה נגזרת מסכום הביטוח, מגיל המבטוח, מתקופת הביטוח וכדומה, ואינה ניתנת להפרדה וייחוס למרכיבי הפוליסה. סכום הביטוח משולם כסכום חד פעמי בתום תקופת הביטוח (בדרך כלל בגיל 65), או במקרה מוות לפני תום תקופת הביטוח, ולמעט סכומים שמשולמים בתום תקופת הביטוח, שהופקדו לאחר ינואר 2008, אשר משולמים כקיצבה.

○ **פוליסה מסוג מסורתי "גמלא"** הינה פוליסה שרוב הפרמיה שלה (הנגזרת מסכום הביטוח, מגיל המבטוח, מתקופת הביטוח ועוד) מיועדת לתשלום גמלה שתשלום בהתאם לתנאי הפוליסה ובכפוף להוראות ההסדר התחיקתי. סכום הגמלה שתשלום וסכומי הפרמיה נקבעו במועד הוצאת הפוליסה.

○ **פוליסה מסוג מסורתי חיסכון** הינה פוליסה שכל הפרמיה שהצטברה בגינה משולמת כסכום חד פעמי, למעט סכומים שמשולמים בתום תקופת הביטוח, שהופקדו לאחר ינואר 2008 לפוליסות הכפופות לתקנות קופות גמל (פוליסות המיועדות לשכירים ולעצמאים), אשר משולמים כקיצבה. ערך הפדיון נקבע במועד הוצאת הפוליסה ונגזר מהפרמיה. במקרה מוות לפני תום תקופת הביטוח ישולם הסכום שהצטבר לאותו מועד.

בפוליסות מסוג מסורתי לא ניתן להגדיל את סכום ההפקדות בפוליסה, לרבות בגין גידול בשכר מעל לשיעור עליית המדד, ובמקרים אלו ניתן היה לערוך פוליסה נוספת ביחס לגידול בסכום ההפקדה או השכר, לפי העניין.

פוליסות מסוג מסורתי היו המוצר היחיד שנמכר עד שנת 1982 כביטוחי פרט, תגמולים לעצמאיים ומנהלים. פוליסות מסוג מעורב, גמלא ומסורתי- חיסכון המשיכו להיות משווקות כביטוח מנהלים עד יוני 2001 וכביטוח פרט וכתגמולים לעצמאיים עד סוף 2003, בנוסף למוצרים אחרים שנמכרו במקביל.

• ביטוח מסוג עדיף (מיטב, מיטבית)

המאפיינים העיקריים של מוצר זה הם:

- הפוליסה מחולקת לשני מרכיבים – לאחר ניכוי הוצאות בסכום קבוע, אחוז מסוים מהפרמיה נצבר כחיסכון ויתרת הפרמיה מיועדת לרכישת כיסוי ביטוחי למקרה מוות ולהוצאות תפעול ושיווק ("מרכיב הריסק"). עד סוף שנות ה-90, שיעור הפרמיה שיועד לחיסכון בפוליסות אלה במקור היה לרוב 72%. מתחילת שנות ה-2000, השיעור שיועד לחיסכון במקור היה לרוב 80% ומעלה. לאורך השנים, חלו שינויים בתמהיל הרכיבים כאמור בחלק מהפוליסות.
- ביחס להפקדות שבוצעו עד שנת 2000, רשאי המבוטח לבחור בסמוך למועד קבלת הקיצבה, האם לקבל את החיסכון שנצבר כתשלום הוני או כגמלה, על בסיס מקדם קיצבה שנקבע בפוליסה במועד רכישתה. ביחס להפקדות שבוצעו החל משנת 2000, על המבוטח היה לבחור, במועד הרכישה, בין הפקדה ל: (א) פוליסה הונית או נספח הון שצורף לפוליסה קיצבתית - במסגרתם ניתן לייעד את החיסכון שנצבר לאפיק הוני ללא אפשרות המרה לתשלום גמלה; ו- (ב) פוליסה קיצבתית (או נספח קיצבתי שצורף לפוליסה הונית) - במסגרתם ניתן להמיר את החיסכון שנצבר לתשלום גמלה על בסיס מקדם קיצבה מובטח תוחלת חיים, שנקבע במועד רכישת הפוליסה ו/או הנספח, לפי המאוחר, הכל בכפוף לתנאי הפוליסות.
- בפוליסה ששווקה עד לשנת 2000, בפני מבוטח שמגיע לגיל פרישה עומדים לבחירה מספר מסלולים אפשריים לקבלת קיצבה. בכל המסלולים, הקיצבה תשולם על בסיס מקדמי קיצבה מובטחים.
- החל משנת 2001, המבוטח זכאי לתשלום קיצבה על בסיס מקדם קיצבה מובטח תוחלת חיים, למשך כל ימי חייו במסלול אחד בלבד הכולל הבטחת מספר מינימלי של 240 תשלומי קיצבה חודשיים, למבוטח ו/או למוטבים; במסלולים נוספים מקדם הקיצבה נקבע במועד קבלת הקיצבה, בהתאם לתנאי הפוליסה.
- פוליסות מסוג עדיף שווקו בענף ביטוח חיים בין השנים 1983 ועד סוף 2003. הפוליסות שווקו כביטוח פרט, כביטוח תגמולים לעצמאיים וכביטוח מנהלים.

• ביטוח מסוג פרופיל

- החל משנת 1999 משווקת הקבוצה קו מוצרים בשם המסחרי "פרופיל" לסוגיו, אשר שונה מהמוצרים ששווקו עד אותה עת, בין היתר: (א) בהפרדה בין רכיבי החיסכון, הסיכון והוצאות/דמי ניהול; (ב) באפשרות להתאים את הכיסויים הביטוחיים בהתאם לבחירת המבוטח; (ג) באפשרות לניהול החיסכון באמצעות מספר מסלולי השקעה עם תשואה יומית (במקום חודשית); (ד) בשיעור דמי הניהול, שאינם משתנים בהתאם לתשואה; (ה) באפשרות לייעד את החיסכון שנצבר לאפיק הוני ו/או לאפיק קיצבתי באותה פוליסה.
- לאחר שנת 2008 ניתן לייעד את ההפקדות בפוליסות כפופות לתקנות קופות גמל לאפיק קיצבתי בלבד. במקביל, ביחס לכספים שהופקדו לאפיק הוני עד שנת 2008 התאפשרה המרה לקיצבה בהתאם למקדמי הקיצבה שהיו ידועים במועד הבקשה. כיום, מבוטח רשאי לבקש המרה של סכום הוני לקיצבה החל מגיל 60 בלבד.
- החל משנת 2004 החברה שיווקה מספר סוגים נוספים של פוליסות פרופיל. פוליסות אלו נבדלו זו מזו, בין היתר, במבנה דמי הניהול ובשיעורם וכן במקדמי הקיצבה.

- בשנת הדוח שווקו פוליסות ביטוח חיים עם מקדמי קיצבה לבני 60 ומעלה בהיקף לא מהותי. לפרטים בדבר מוצרים חדשים ראה סעיף 6.1.3 להלן.
- במסגרת פוליסות הפרופיל האמורות מסלול ברירת מחדל הוא תשלום קיצבה על בסיס מקדם קיצבה מובטח תוחלת חיים למשך כל ימי חייו, ובמקרה מותו, בטרם שולמו למבוטח מספר מינימלי של תשלומי קיצבה חודשיים מובטחים (240 תשלומים), ישולמו יתרת הקיצבות למוטבים. כמו כן, קיימים מסלולים חלופיים לקבלת קיצבה, לבחירת המבוטח. בפוליסות ששווקו עד שנת 2013 מקדמי הקיצבה במסלולים החלופיים ובפוליסות שנמכרות החל משנת 2013 מקדמי הקיצבה, בכל המסלולים, נקבעים במועד הפרישה, למעט ביחס למבוטחים שרכשו את הפוליסה לאחר גיל 60 ובחרו בתוכנית ביטוח הכוללת מקדמי קיצבה מובטחי תוחלת חיים.
- במהלך השנים שווקו פוליסות מסוג פרופיל מנהלים, עצמאים ופרט, חלקן עם כיוויים ביטוחיים וחלקן ללא כיוויים ביטוחיים, חלקן עם מקדמי קיצבה מובטחי תוחלת חיים וחלקן ללא מקדמי קיצבה מובטחי תוחלת חיים.
- פוליסות מסורתיות ופוליסות עדיף שכללו מרכיב חיסכון שנמכרו עד סוף שנת 1990, הינן פוליסות מבטיחות תשואה, שהלק מהתחייבויות החברה למבוטחים בהן מגובות באגרות חוב מיועדות. פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון, שנמכרו משנת 1991 הינן ככלל, פוליסות תלויות תשואה.
- לעניין פירוט דמי הניהול הנגבים בפוליסות ביטוח חיים העיקריות, ראה ביאור 20 לדוחות הכספיים.
- לפרטים בדבר מגבלה על מכירת מוצרי ביטוח חיים למקרה מוות במסגרת אישור תעריפי הריסק (כהגדרת מונח זה להלן) ראה סעיף 6.1.2.1 להלן.
- לפרטים בדבר מגבלה על הפקדות לביטוחי מנהלים במסגרת הצעת חוק ההסדרים 2023 ראה סעיף 6.1.2.1 להלן.

● מוצרים המקנים כיסוי ביטוחי "ריסק"

- מוצרי הריסק (ביטוח למקרה מוות ו/או נכות ו/או אובדן כושר עבודה ו/או מחלות קשות) נמכרים או נמכרו בעבר, כפוליסות עצמאיות ו/או כנספחים/תוספות לפוליסות "מסורתית", "עדיף" או "פרופיל".
- כיווי הריסק העיקריים הם:
 - **ביטוח ריסק טהור – פרט** - ביטוח חיים למקרה מוות ללא מרכיב חיסכון. התוכנית מבטיחה למוטבים סכום ביטוח קבוע מראש, אם המבוטח נפטר במהלך תקופת הביטוח. תגמולי הביטוח משולמים למוטבים כפיצוי חד-פעמי או כסכום חודשי לתקופה הקבועה בפוליסה, בהתאם לתנאיה. במקרה של תוכנית ריסק המיועדת לכיסוי חוב יתרת הלוואות משכנתא, סכום הביטוח מתעדן בהתאם לריבית שנקבעה בפוליסה ותגמולי הביטוח משולמים למוטב הבלתי חוזר והיתרה, ככל שקיימת, למוטבים. החל מהרבעון האחרון של שנת 2018, מאפשרת החברה לרכוש ביטוח חיים למקרה מוות המיועד לכיסוי חוב יתרת הלוואות משכנתא לאנשים עם מוגבלות מקצרת חיים (כהגדרת מונח זה בדיון ובהתאם להליך המוסדר בדיון), ובכפוף לתקופת אכשרה של שנתיים וחצי.
 - **ביטוח אובדן כושר עבודה** - תוכנית ביטוח המשלמת פיצוי חודשי בשיעור שאינו עולה בדרך כלל על 75% מהשכר של המבוטח, וזאת בכפוף למגבלות חיתום מסוימות במקרה של עליית שכר. תגמולי הביטוח משולמים בתשלומים חודשיים, החל מתום תקופת ההמתנה, וכל עוד המבוטח אינו כשיר לעבודה, אך לא יאוחר מתום תקופת הביטוח. בנוסף לתשלומי הפיצוי החודשיים משולמים למבוטח, המבוטח משוחרר, ככלל, מתשלום הפרמיות, והן משולמות על ידי חברת הביטוח, כל עוד המבוטח אינו כשיר לעבודה, אך לא יאוחר מתום תקופת הביטוח ("שיחרור").
 - **משלים פנסיית נכות (מטריה לקרן הפנסיה)** - ביטוח לאובדן כושר עבודה לעמית בקרן הפנסיה, אשר נועד להרחיב את הכיסוי הביטוחי הניתן במסגרת תקנון קרן הפנסיה למקרים מסוימים בהם לא קיימת זכאות לתשלום קיצבת נכות בהתאם לתקנון קרן הפנסיה, כגון מקרה של אובדן כושר עבודה עיסוקי או בגין תקופת אכשרה הקבועה בתקנון קרן הפנסיה.

- **ביטוח מחלות קשות**- לעניין מכירת ביטוח מחלות קשות ראה סעיף 8.1.2.1(א) להלן.
- **ביטוח מוות מתאונה**- תוכנית ביטוח המבטיחה תשלום סכום חד-פעמי במקרה של מוות שנגרם כתוצאה מתאונה. לפרטים נוספים בדבר הפסקת שיווק כיסוי זה עקב חוזר תאונות אישיות ראה סעיף 6.2.2(ג) להלן.
- **ביטוח נכות מתאונה**- תוכנית ביטוח המבטיחה תשלום סכום חד-פעמי במקרה של נכות שנגרמה כתוצאה מתאונה. לפרטים נוספים בדבר הפסקת שיווק כיסוי זה עקב חוזר תאונות אישיות ראה סעיף 6.2.2(ג) להלן.

מגבלה על מכירת מוצרי ביטוח חיים למקרה מוות

בחודש פברואר 2019 אושרו על ידי הרשות תעריפים חדשים למוצרי ביטוח חיים למקרה מוות (הריסק) של חברות הביטוח בישראל, במסגרתם נכללה הפחתה משמעותית בתעריפים המאושרים למוצרי הריסק שנמכרים ממועד זה ואילך ובמקביל הורתה הרשות על שינוי מנגנון תשלום העמלות לסוכני הביטוח בקשר עם החזר עמלות בביטוחים שבוטלו על ידי המבוטחים (לעיל ולהלן: "**אישור תעריפי הריסק**"). התעריפים אושרו במקור לתקופה של שנתיים ובהמשך הוארך תוקפם עד ליום 31 בדצמבר 2023. לפרטים בדבר המנגנון המוצע להחזר עמלות במקרה של ביטול הפוליסה ראה סעיף 6.1.4.1 להלן.

בנוסף, במסגרת אישור תעריפי הריסק כאמור, ונכון למועד פרסום הדוח, טרם אושרו למרבית החברות בשוק, תעריפים למכירת כיסויי ריסק במסגרת פוליסות ביטוח המנהלים ותגמולים לעצמאים. עקב האמור, הפסיקו חברות הביטוח את שיווקם של כיסויי הריסק במסגרת ביטוחי המנהלים ותגמולים לעצמאים. היעדר תעריפים מאושרים למכירת כיסויי ריסק במסגרת ביטוחי המנהלים הביא להפחתה משמעותית במכירות ביטוחי המנהלים, וכנגזרת הביא גם לירידה במכירות כיסויי אובדן כושר עבודה שנמכר אגב ביטוחי המנהלים, והביא לגידול מסוים במכירתם של מוצרים פנסיוניים אחרים, בעיקר מוצרי הפנסיה, לרבות קרנות הפנסיה המנהלות על ידי כלל פנסיה וגמל.

מגבלה על הפקדות לביטוחי מנהלים

על רקע הצעת חוק הסדרים 2023, אושר בהחלטת ממשלה בפברואר 2023 כי שר האוצר יקבע בתקנות כי לא תבוצענה הפקדות לקופות ביטוח חדשות (שיפתחו לאחר מועד כניסת ההוראה לתוקף), אלא מחלק השכר שעולה על התקרה חודשית של השכר המבוטח, כהגדרתו בתקנות **מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) תשכ"ד-1964**, קרי עד 20.5% מפעמיים השכר הממוצע במשק (להלן: "**מגבלת הפקדה לביטוחי מנהלים**"). כן נקבע שיש לעדכן מבוטחים בפוליסות קיימות על ההגבלות הללו. בחודש מרס 2023 פורסמו טיוטות תקנות כאמור.

ככל שהתקנות בעניין מגבלת הפקדה לביטוחי מנהלים יתכנסו לסופי, הדבר עשוי בשילוב עם ההוראות המוצעות במסגרת הצעת חוק הסדרים 2023 בדבר עמלות אחידות (לפרטים ראה סעיף 10.8.2.2 א.1 להלן), ככל שיתקבלו כהוראה מחייבת וכלל שיקבע שמוצרי ביטוח החיים והפנסיה הם תחליפיים כך שישולמו בגינם עמלות אחידות, להגביר את מגמת ההפחתה במכירות של ביטוחי המנהלים, כמו גם להשפיע על הניודים ממוצר זה למוצר הפנסיה.

המידע בכל הקשור להשפעת מגבלת הפקדה לביטוחי מנהלים הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. השינויים והשלכותיהם בפועל עשויים להיות שונים מאלה שנחזו וזאת נוכח נוסחן הסופי של התקנות שיוקנו בעניין זה, כמו גם בנוסח ההוראות בדבר עמלות אחידות שאושרו; התנהגות הגופים המוסדיים המתחרים והגופים המפיצים; וכן טעמי הלקוחות.

6.1.2.2. ענפי קרנות פנסיה וקופות גמל

קרנות פנסיה וקופות גמל מנהלות על ידי החברות המנהלות על פי הוראות תקנונים. התקנונים הינם דינמיים ועשויים להשתנות מעת לעת באישור הממונה. הודעה על עיקרי השינויים נמסרת לעמיתים. ככלל, זכויות העמית נקבעות בהתאם לתקנון הקופה או הקרן התקף במועד הזכאות. החל משנת 2018, תקנוני החברות המנהלות במוצרים השונים הינם אחידים במתכונתם, עקב מהלך של האחדת נוסחים שיזמה הרשות.

בשנת הדוח לא בוצעו מיזוגים של קופות גמל ומסלולי השקעה בקופות הגמל. נכון למועד הדוח, קופות הגמל ומסלולי ההשקעה המנהלים על ידי כלל פנסיה וגמל הינם:

שם הקופה	מסלולי השקעה	סוג הקופה
כלל תמר	מסלול לבני 50 ומטה	קופת גמל אישית לתגמולים ופיצויים וקופת גמל לחסכון
	מסלול לבני 50 עד 60	
	מסלול לבני 60 ומעלה	
	אג"ח עד 25% מניות	
	אג"ח צמוד מדד	
	שקלי	
	מניות	
	שקלי טווח קצר	
	אג"ח	
	הלכה	
	אג"ח, עד 15% מניות	
	מחקה מדד S&P500	
	משולב סחיר ¹⁵	
עוקב מדדים-גמיש ¹⁶		
בר קרן גמולים	בר א' - מבטיח תשואה	קופת גמל מבטיחת תשואה
	בר ג'	קופת גמל אישית לתגמולים ופיצויים
כלל השתלמות	כללי	קרן השתלמות
	שקלי טווח קצר	
	אג"ח צמוד מדד	
	מניות	
	אג"ח	
	הלכה	
	אג"ח, עד 15% מניות	
	מחקה מדד S&P500	
כלל גמל לעתיד	כללי	קופת גמל להשקעה ¹⁷
	אג"ח	
	אג"ח ממשלתי	
	מניות	
	אג"ח, עד 15% מניות	
	שקלי טווח קצר	
	הלכה	
	מחקה מדד S&P500	

¹⁵ החל מיום 1 בינואר 2023

¹⁶ ראה הערת שוליים 15 לעיל.

¹⁷ כספים בקופת גמל להשקעה ניתנים למשיכה בסכום חד פעמי בכל עת, ללא הטבות מס בהפקדה, תוך תשלום מס רווחי הון בלבד. כספים שיופקדו בקופת גמל להשקעה ימשכו כקיצבה בתקופת הפרישה (בהתאם לכללי קיצבה מוכרת), יהיו פטורים ממס רווחי הון וממס הכנסה. סך התשלומים שעמית רשאי להפקיד בכלל חשבונותיו בקופת גמל להשקעה לא יעלה על 70,000 ש"ח בשנה, צמוד למדד שהיה ידוע ביום 1 ביולי 2016.

שם הקופה	מסלולי השקעה	סוג הקופה
קופה מרכזית לפיצויים	קופה כללית לפיצויים	קופה מרכזית לפיצויים
	הדס	
	כלל פיצויים למעסיק	
	כלל ברזל - קופה מרכזית לפיצויים	
	כלל גמל מרכזית מסלולית	
קופה מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית	כלל תקציבית	קופה מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית

לפרטים בדבר רפורמה במסלולי ההשקעה במוצרים הפנסיוניים ראה סעיף 6.1.3 להלן.

להלן פירוט נתוני הנכסים המנוהלים, דמי גמולים, צבירה נטו, שיעור דמי ניהול מנכסים ושיעור דמי ניהול מהפקדות של קרנות הפנסיה וקופות הגמל ששווקו על ידי חברות הקבוצה בשנת 2022:

שיעור דמי ניהול ממוצע מהפקדות לשנת 2022	שיעור דמי ניהול ממוצע מנכסים לשנת 2022	צבירה נטו בשנת 2022 (אלפי ש"ח)	דמי גמולים בשנת 2022 (אלפי ש"ח)	נכסים מנוהלים ליום 31 בדצמבר 2022 (אלפי ש"ח)	
3.63%	0.28%	(203,482)	185,717	12,166,861	קרן הפנסיה עתודות הותיקה
1.63%	0.17%	9,517,110	7,882,436	96,299,703	כלל פנסיה
0.71%	0.32%	665,655	537,991	3,367,703	כלל פנסיה חדשות משלימה
0.08%	0.47%	2,267,697	643,501	29,236,143	קופות גמל לתגמולים ופיצויים וקופות גמל לחיסכון
	0.64%	840,126	792,656	2,412,625	קופת גמל להשקעה
	0.53%	6,710,008	2,714,194	21,124,504	קרן השתלמות
	0.68%	(45,465)	1,023	1,914,957	אחר ¹⁸
		19,751,649	12,757,518	166,522,496	סה"כ

* צבירה נטו – הפקדות בתוספת העברות נכנסות בניכוי פדיונות והעברות יוצאות.

18 כולל: קופות גמל מרכזיות לפיצויים, קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית וקופת גמל לדמי מחלה.

להלן פירוט נתוני הנכסים המנוהלים, דמי גמולים, צבירה נטו, שיעור דמי ניהול מנכסים ושיעור דמי ניהול מהפקדות של קרנות הפנסיה וקופות הגמל ששווקו על ידי חברות הקבוצה בשנת 2021:

שיעור דמי ניהול ממוצע מהפקדות לשנת 2021	שיעור דמי ניהול ממוצע מנכסים לשנת 2021	צבירה נטו בשנת 2021 (אלפי ש"ח)	דמי גמולים בשנת 2021 (אלפי ש"ח)	נכסים מנוהלים ליום 31 בדצמבר 2021 (אלפי ש"ח)	
3.63%	0.28%	(171,042)	199,018	13,572,504	קרן הפנסיה עתודות הותיקה
1.72%	0.19%	6,338,335	6,582,648	90,242,032	כלל פנסיה קרנות
0.43%	0.36%	337,534	350,945	2,993,351	כלל פנסיה חדשות משלימה
0.07%	0.45%	2,189,762	1,062,940	28,876,694	קופות גמל לתגמולים ופיצויים וקופות גמל לחיסכון
	0.64%	1,048,624	818,513	1,790,883	קופת גמל להשקעה
	0.55%	3,955,003	1,721,685	15,897,288	קרן השתלמות
	0.68%	(155,611)	452	2,140,752	אחר ¹⁹
		13,542,605	10,736,201	155,513,504	סה"כ

* צבירה נטו - הפקדות בתוספת העברות נכנסות בניכוי פדיונות והעברות יוצאות.

להלן פירוט נתוני הנכסים המנוהלים, דמי גמולים, צבירה נטו, שיעור דמי ניהול מנכסים ושיעור דמי ניהול מהפקדות של קרנות הפנסיה וקופות הגמל ששווקו על ידי חברות הקבוצה בשנת 2020:

שיעור דמי ניהול ממוצע מהפקדות לשנת 2020	שיעור דמי ניהול ממוצע מנכסים לשנת 2020	צבירה נטו בשנת 2020 (אלפי ש"ח)	דמי גמולים בשנת 2020 (אלפי ש"ח)	נכסים מנוהלים ליום 31 בדצמבר 2020 (אלפי ש"ח)	
3.63%	0.28%	(145,100)	208,087	12,013,897	קרן הפנסיה עתודות הותיקה
1.83%	0.20%	3,802,944	6,021,058	72,497,732	כלל פנסיה קרנות
0.10%	0.40%	195,650	286,706	2,347,543	כלל פנסיה חדשות משלימה

¹⁹ ראה הערת שוליים 18 לעיל.

כלל חברה לביטוח בע"מ

חלק א' - תיאור עסקי התאגיד

קופות גמל לתגמולים ופיצויים וקופות גמל לחיסכון	24,228,794	476,101	(1,023,459)	0.46%	0.06%
קופת גמל להשקעה	632,466	228,037	123,878	0.65%	-
קרן השתלמות	10,397,365	1,410,576	293,543	0.58%	-
אחר ²⁰	2,089,533	398	(373,215)	0.67%	-
סה"כ	124,207,330	8,630,963	2,874,241		

* צבירה נטו – הפקדות בתוספת העברות נכנסות בניכוי פדיונות והעברות יוצאות.

6.1.2.3 דמי ניהול והוצאות במוצרים השונים

(1) להלן טבלאות המתארות את שיעורי דמי הניהול המירביים השנתיים במוצרים העיקריים השונים²¹ בהתאם להסדר התחיקתי, לרבות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול), התשע"ב-2012 (להלן: "תקנות דמי ניהול"):

ביטוח חיים

דמי ניהול שנתיים מקסימליים	מוצר פנסיוני
דמי ניהול קבועים עד 0.6% מהצבירה + דמי ניהול משתנים עד 15% מהתשואה הריאלית שהושגה בניכוי דמי הניהול הקבועים. במקרה של הפסד, חברת הביטוח אינה זכאית לדמי הניהול המשתנים וזאת עד לכיסוי ההפסד המצטבר הקבוע בפוליסות. ²³	תוכניות ביטוח חיים תלויות תשואה ששווקו עד סוף שנת 2003 מסוג "מסורת" ו"עדיף" ²²
2% מהצבירה + 0% מההפקדות או שיעור נמוך יותר מהצבירה ושיעור גבוה יותר מההפקדות (על פי תמהיל מאושר על ידי הממונה- כאשר דמי הניהול מההפקדות הינם בשיעור שבין 0%-ל-13%).	תוכניות ביטוח חיים תלויות תשואה ששווקו מ-1 בינואר 2004 עד סוף שנת 2012
עד 1.05% מהצבירה (תוכניות ששווקו בשנת 2013 עד 1.1% מהצבירה) + עד 4% מההפקדות.	תוכניות ביטוח חיים תלויות תשואה המשוקות החל מינואר 2013
עד 0.6% מהצבירה לגבי פוליסות שנמכרו עד ליום 31 לינואר 2022. עד 0.3% מהצבירה לגבי פוליסות שנמכרות החל מיום 1 לפברואר 2022. לפרטים בדבר תיקון לתקנות דמי הניהול והפחתת שיעור דמי הניהול ממקבלי קצבה ראה סעיף זה להלן.	מקבלי קיצבה

הכנסות החברה בפוליסות מבטיחות תשואה נובעות מהמרווח הפיננסי, ככל שנוצר, בין התשואה המובטחת באגרות החוב המיועדות והרווחים מההשקעות על הנכסים החופשיים לבין ההתחייבויות כלפי המבוטחים.

20 ראה הערת שוליים 18 לעיל.

21 האמור לא כולל דמי ניהול והוצאות מסוגים שונים הנגבים בחלק מפוליסות ביטוח החיים כדוגמה בגין ניהול תיק השקעות, גורם פוליסה או גורם גביה וכו'.

22 פוליסות "פרופיל" שנמכרו עד שנת 2003 כללו מנגנון תמחור שונה.

23 ראה ביאור 3(ד)3 לדוחות הכספיים.

קרנות פנסיה

דמי ניהול שנתיים החל משנת 2014	מוצר פנסיוני
על פי היתרים ספציפיים שניתנו על ידי הממונה	קרן ותיקה מאוזנת
עד 0.5% מהצבירה + עד 6% מההפקדות	קרן פנסיה חדשה מקיפה
עד 1.05% מהצבירה + עד 4% מההפקדות	קרן פנסיה חדשה כללית (משלימה)
עד 0.5% מתוך סך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות הקרן לכלל מקבלי הקיצבה לגבי מי שהחלו לקבל קצבת זקנה עד ליום 31 לינואר 2022 ²⁴ . עד 0.3% מהצבירה לגבי מקבלי קצבאות שהחלו לקבל קצבה מיום 1 לפברואר 2022. לפרטים בדבר תיקון לתקנות דמי הניהול והפחתת שיעור דמי הניהול ממקבלי קצבה ראה סעיף זה להלן.	מקבלי קיצבה בקרן פנסיה מקיפה
עד 0.6% מתוך סך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות הקרן לכלל מקבלי הקיצבה לגבי מי שהחלו לקבל קצבת זקנה עד ליום 31 לינואר 2022. עד 0.3% מהצבירה לגבי מקבלי קצבאות שהחלו לקבל קצבה מיום 1 לפברואר 2022. לפרטים בדבר תיקון לתקנות דמי הניהול והפחתת שיעור דמי הניהול ממקבלי קצבה ראה סעיף זה להלן.	מקבלי קיצבה בקרן פנסיה כללית

קופות גמל²⁵

דמי ניהול שנתיים החל משנת 2014	מוצר פנסיוני
עד 1.05% מהצבירה + עד 4% מההפקדות	קופת גמל אישית לתגמולים ופיצויים, קופת גמל לחיסכון וקופת גמל להשקעה
עד 2% מהצבירה (ללא דמי ניהול מההפקדות)	קופת גמל מרכזית
עד 2% מהצבירה (ללא דמי ניהול מההפקדות)	קרנות השתלמות

(2) כן נקבעו הסדרים משלימים נוספים, לרבות כמפורט להלן:

- ביחס למבוטחים ועמיתים שהינם מנותקי קשר – ניתן לגבות דמי ניהול בשיעור של עד 0.3% מהצבירה, או השיעור שנגבה בפוליסה או בחשבון העמית, לפי העניין, במועד שבו נותק הקשר, לפי הנמוך²⁶.

בפועל, הגופים המוסדיים בקבוצה גובים דמי ניהול ממוצעים, אשר נמוכים מהתקרות המפורטות לעיל, בהתאם להסכמים פרטניים ולהנחות, וזאת בשל התחרות הקיימת בשוק, ובהתאם להוראות רגולטוריות החלות על מתן ההנחות בדמי הניהול (לפרטים נוספים בדבר התחרות בשוק ראה סעיף 6.3 להלן).

דמי ניהול למקבלי קצבה

במסגרת חוזר קופת ברירת מחדל נקבע כי דמי הניהול שתגבה חברה מנהלת של קרן שנבחרה כקרן ברירת מחדל ממקבלי קיצבה שיפרשו במהלך תקופת הזכייה (אף אם הצטרפו שלא במסגרת ברירת המחדל), לא יעלו על שיעור של 0.3% לשנה (לעומת שיעור מירבי של 0.5% בהתאם לדין שהיה נהוג עד ליום 31 לינואר 2022). לפרטים בדבר נתח השוק של קרנות ברירת המחדל הנבחרות ראה סעיף 6.3.1 (2) להלן.

בחודש פברואר 2022 נכנסו לתוקף תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול) (תיקון), התשפ"ב-2021 (להלן: "תקנות דמי ניהול – מקבלי קצבאות"), שעיקרן העמדת דמי הניהול המקסימיים למקבלי

²⁴ למעט נכסים העומדים כנגד התחייבויות הקרן למי שהיה זכאי לקבל קיצבה או קיצבת נכות לפני ה-1 בינואר 2004.

²⁵ למעט קופות גמל מבטיחות תשואה, שדמי הניהול בהן נקבעים על פי האמור בתקנון.

²⁶ ביחס לעמית/מבוטח שאינו עמית/מבוטח שנפטר- ראשי הגוף המוסדי לגבות, באופן רטרואקטיבי, דמי ניהול נוספים, באופן שדמי הניהול שיגבו בגין התקופה שחלה החל משנה ממועד ניתוק הקשר ועד איתור העמית/מבוטח יהיו בשיעור של עד 0.5% מהיתרה הצבורה בחשבון (במקום 0.3%).

קצבאות על 0.3% מסך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות למקבל הקיצבה (חלף התקרה של 0.5% או 0.6%, בהתאם לסוג המוצר). במסגרת התיקון נקבע כי התקרה האמורה תחול ביחס למי שיחלו לקבל קיצבה מקרן פנסיה מיום כניסת התיקון לתוקף, וכן על פוליסות ביטוח חיים שישווקו ממועד זה. התקנות מחילות את התקרה האמורה גם על מקבלי קצבאות שאירים של מקבלי קצבאות זקנה בפנסיה במועד כאמור.

הפחתת דמי הניהול למקבלי קצבה, הנחות הניתנות בשיעור דמי הניהול למקבלי קיצבה, בשילוב ההתחייבות למתן הנחות למשך כל תקופת חיי העמית ושאריו, הביאו במהלך שנת 2022 להפחתת ההכנסות מדמי הניהול שנגבו ממקבלי קצבאות, לרבות שאירים, וזאת ביחס לדמי הניהול שהיו נגבים אילולא השינוי האמור.

להערכת החברה, שיעור הכנסות החברה מדמי הניהול שיגבו ממקבלי קצבאות (ביחס להיקף הנכסים המנוהלים למקבלי קצבאות אלו) יוסיף לקטון בשנים הבאות עם פרישתם של עמיתים נוספים מהם יגבו דמי ניהול בשיעור של 0.3%, וצמצום (עקב מקרי מוות) של מספר מקבלי הקצבה מהם נגבים דמי ניהול בשיעור שנתי של 0.5%. כמו כן, החברה מעריכה כי הפחתת דמי הניהול למקבלי הקצבה תרמה לכך שבמהלך שנת 2022 המשיכה מגמת הגידול בניידים של מבוטחים לפני פרישה ממוצרי ביטוח חיים למוצרי הפנסיה, ואולם החברה אינה יודעת להצביע על היקף תרומתה של ההפחתה האמורה למגמה.

לפרטים בדבר דמי הניהול שגבו חברות הקבוצה במוצרים השונים בשנים 2020 עד 2022 ראה סעיף 6.1.2.2 לעיל וכן ביאורים 20 ו-29 לדוחות הכספיים.

הוצאות בקשר עם ניהול השקעות

בנוסף לדמי הניהול, גובים הגופים המוסדיים הוצאות בקשר עם ניהול השקעות עמיתים שמשמשות לצדדים שלישיים, וזאת בכפוף להוראות **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), התשס"ח-2008** (להלן: "**תקנות ההוצאות הישירות**"), אשר קובעות את סוגי ההוצאות בהן ניתן לחייב את העמיתים.

עד וכולל שנת הדוח, החילו תקנות ההוצאות הישירות מגבלה מצטברת כמותית שנתית בשיעור של 0.25% מהנכסים, על סכום ההוצאות שניתן לחייב את העמיתים ביחס לחלק מההוצאות.

החל מחודש ינואר 2023, בוטלה המגבלה האמורה ונקבע מנגנון לפיו הגוף המוסדי יקבע עבור כל מסלול או קופת גמל שבניהולו את תקרת עמלות הניהול החיצוני (ולא את כלל ההוצאות הישירות) לשנת הכספים הרלבנטית, מבלי שתיקבע בתקנות תקרה לעמלות אלו. כן נקבעו מגבלות ביחס לסוגי ההוצאות המותרות לסוגים שונים של מסלולי השקעה אשר יוקמו לאחר יום 1 בינואר 2023. בנוסף חויבו הגופים המוסדיים לתת מידע לעמיתים ולמבוטחים במועד ההצטרפות ובמסגרת הדוחות השנתיים בדבר ההוצאות הישירות.

לפרטים בקשר עם התקנות האמורות ראה סעיף 10.5.5.1 (א) להלן.

סכום ההוצאות הנגבה מהעמיתים מהווה רכיב נוסף בהשפעה על התשואה ללקוח במוצרי החיסכון השונים ומהווה אף רכיב השוואתי נוסף בין הגופים המתחרים, וכפועל יוצא משפיע על התחרות בענף.

קיימת אי וודאות באשר להשלכות ההוצאות האמורות, נוכח חוסר הוודאות בדבר הגילוי שיידרש בדבר הוצאות הישירות ונוכח ריבוי המסלולים, שעלול לייצר עודף מידע וקושי להשוות בין ביצועי המסלולים השונים.

המידע בכל הקשור להשלכות תקנות ההוצאות הישירות, הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. ההשלכות בפועל יכולות להיות שונות מאלה שנחזו וזאת נוכח הגילוי שיידרש ביחס לגביית ההוצאות הישירות; התחרות בשוק; התנהגות הגופים המוסדיים המתחרים והגופים המפיצים; וכן טעמי הלקוחות.

6.1.3. מוצרים חדשים

• כללי:

במהלך שנת הדוח החל שיווקה של פוליסת פרט המאפשרת להפקיד הפקדות חד פעמיות והפקדות שוטפות לאותה פוליסה, "חיסכון פיננסי משולב".

שינויים בפוליסות פרופיל בשנת הדוח:

בהמשך להפחתת דמי הניהול למקבלי קצבה בפוליסות המשוקות מחדש פברואר 2022 ובהמשך לשינויים בלוחות התמורה מחדש יוני 2022, אושרו ע"י הממונה בשלהי 2022 מקדמי קצבה חדשים בפוליסות פרופיל, שצפויות להיות משוקות החל מחדש אפריל 2023.

שינויים בתקנוני קרנות הפנסיה בשנת הדוח:

כלל פנסיה וגמל פועלת מעת לעת, בכפוף לאישור הממונה, לתיקון תקנון הקרנות בנייהולה זאת, בין היתר, נכח שינויים רגולטורים והצורך בביצוע התאמות תפעוליות.

(א) קרן פנסיה מקיפה - "כלל פנסיה"

בחודש ינואר 2022 נכנס לתוקף תיקון לתקנון קרן הפנסיה המקיפה "כלל פנסיה", במסגרתו נוספה אפשרות עבור עמיתים שמבקשים לקבל קצבת זקנה, שגילם מעל גיל 67, לבחור בתקופה מקסימלית של תשלומים מובטחים ובלבד שבתום התקופה גילם לא יעלה על גיל 87, וכן נוסף מסלול ביטוח ייעודי לעמיתים שניידו יתרה מקרן אחרת, באופן שישמר להם הכיסוי לו היו זכאים בקרן ממנה בוצע הנידוד, בכפוף למגבלות שקבועות בתקנון.

(ב) קרן פנסיה כללית - "כלל פנסיה משלימה"

בחודש ינואר 2022 נכנס לתוקף תיקון תקנון קרן הפנסיה הכללית "כלל פנסיה משלימה", במסגרתו הותאם נוסח התקנון לנוסח התקנון של הקרן המקיפה "כלל פנסיה". במסגרת זו, בין היתר, התווסף לקרן המשלימה מסלול השקעה מסוג מניות; נקבע כי במקרה של הפקדות בסכום העולה על תקרת ההפקדה החודשית לקרן המקיפה יועברו ההפקדות למסלול ביטוח בקרן המשלימה, שהינו מקביל למסלול הביטוח של העמית בקרן המקיפה וכן יחולו ביחס להפקדות אלה, בחירות העמיתים כפי שהן בקרן המקיפה ביחס לכיסויים ביטוחיים מסיימים בקרן.

(ג) קרן פנסיה ותיקה - עתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים ("עתודות הותיקה")

לא בוצעו שינויים בתקנון קרן הפנסיה עתודות הותיקה.

ביום 14 באפריל 2021, אישר הממונה את בקשת הקרן לתיקון תקנון הקרן. במסגרת התיקון התבקש, בין היתר, אישור הממונה לעדכון ההנחות האקטואריות ומקדמי התמורה כפי שפורסמו בחוזר ביטוח 10-1-2019 וכן תיקון הוראת התקנון בנושא מנגנון ההפחתה של מנות הפנסיה בגין כרית הבטחון. במסגרת הבקשה לתיקון התקנון, נדרשה הקרן לבצע חישוב מחדש של סך ההפחתות הנדרש ביחס למתווה כרית הבטחון כפי שאומץ על ידי הקרן בעבר, זאת היות ובהתאם למתווה ובשנים בהן נדרשה הקרן לבצע הפחתה של 1.15% מסך עליית המדד במשך חמש שנים היו בפועל מדידים נמוכים או שליליים. בהתאם לחישובי אקטואר הקרן, סך ההפחתה הנדרש המעודכן הינו 6.235% (במקום 5.75%). לפי תקנון הקרן שאושר כאמור, נקבע כי ההפרש בין סך ההפחתות שבוצעו בפועל לבין ההפחתה המעודכנת החדשה יופחת בשתי פעימות וללא קשר לשיעור המדד, האחת ב-15 באפריל 2021 והשנייה ב-15 בינואר 2022. בהתאם לכך, בצעה הקרן הפחתות בחודשים האמורים.

• שינויים לאחר שנת הדוח

הרפורמה במסלולי השקעה

במסגרת הרפורמה בתחום החיסכון הפנסיוני, בחודש ינואר 2023 נכנסו לתוקף הוראות מסוימות בתיקון לחוזר "מסלולי השקעה בקופות גמל", במסגרתו עודכנו והורחבו משמעותית מגוון מסלולי ההשקעה המתמחים שגוף מוסדי רשאי לנהל על מנת להגביר את התחרות בענף החיסכון הפנסיוני. עיקר הוראות החוזר ייכנסו לתוקף ביום 1.1.2024.

ההוראה העיקרית שנכנסה לתוקף ביום 1.1.2023 הינה חובת הקמת שני מסלולי השקעה חדשים "משולב סחיר" ו"עוקב מדדים גמיש" – מסלולים אשר ינוהלו בעיקרם באמצעות נכסים סחירים ובאמצעות מכשירים עוקבי מדדים, בהתאמה. בהמשך לכך, פתחו הגופים המוסדיים בקבוצה מסלולי השקעה חדשים כמפורט להלן.

לפרטים נוספים בדבר הרפורמה במסלולי ההשקעה ראה סעיף 10.5.5.1 (ב) להלן.

שינויים במוצרי ביטוח חיים לאחר שנת הדוח

בחודש ינואר 2023 נכנסו לתוקף תיקונים בנספח מסלולי השקעה בפוליסות ביטוח מנהלים ותגמולים לעצמאים מסוג "פרפולי", במסגרתם נוספו שני מסלולי השקעה חדשים "משולב סחיר" ו"עוקב מדדים גמיש", בעקבות הרפורמה במסלולי השקעה.

שינויים בתקנוני קרנות הפנסיה לאחר שנת הדוח

בחודש ינואר 2023 נכנסו לתוקף תיקונים לתקנון קרן הפנסיה המקיפה "כלל פנסיה" וקרן הפנסיה הכללית "כלל פנסיה משלימה", שעיקריהם כדלקמן:

1. הוספת שני מסלולי השקעה חדשים "משולב סחיר" ו"עוקב מדדים גמיש" בעקבות הרפורמה במסלולי השקעה.
2. העמדת שיעור דמי הניהול שייגבו ממקבל קצבה שהחל לקבל קצבה מיום 1 בפברואר 2022, ושאר של מקבל קצבה כאמור, על 0.3%, לאור תיקון לתקנות דמי הניהול, כאמור בסעיף 6.1.2.3 לעיל.
3. עדכון ההנחות האקטואריות, לרבות שיעור הריבית האפקטיבית (כאמור בסעיף 6.1.1.2 לעיל) ולוחות התמותה, בהתאם להוראות כאמור בביאור 35(ה) לדוחות הכספיים.

שינויים בתקנוני קופות הגמל לאחר שנת הדוח

בחודש ינואר 2023 נכנס לתוקף תיקון לתקנון קופת הגמל "כלל תמר", שעיקרו הוספת שני מסלולי השקעה חדשים "משולב סחיר" ו"עוקב מדדים גמיש" בעקבות הרפורמה במסלולי השקעה.

6.1.4 השווקים העיקריים, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע

נושא הביטוחן הסוציאלי בישראל מורכב מרובד חובה המנוהל בידי המדינה והחל משנת 2008 גם מרובד חובה נוסף המנוהל באמצעות גופים מוסדיים, במסגרת צו פנסיות חובה, המתייחס לכלל השכירים במשק ומחייב מעסיקים להפקיד עבור עובדיהם כספים בגין מרכיבי תגמולים ופיצויים, בשיעורים הקבועים בצו פנסיות חובה, וזאת במסגרת הסדר פנסיה מקיפה, אשר נקבע כהסדר ברירת המחדל, או במסגרת קופת ביטוח לקיצבה הכוללת כיסויים למקרה מוות ונכות.

החל משכר חודש ינואר 2017, עומדים שיעורי ההפקדות המינימליות לכלל העובדים והמעסיקים במשק על 6% לרכיב תגמולי העובד, 6.5% לרכיב תגמולי המעסיק ו- 6% לרכיב הפיצויים, כאשר שיעור ההפקדות של המעסיק יהיה אחיד לכל סוגי המוצרים הפנסיוניים. כן נקבע כי תשלום המעסיק כאמור יכלול רכישת כיסוי אובדן כושר עבודה לעובד, אולם בכל מקרה הפקדות המעסיק לחלק התגמולים לא יפחתו מ- 5% מהשכר הקובע, וסך עלויות המעסיק בגין חלק התגמולים וכיסוי אובדן כושר עבודה ביחד לא יעלו על 7.5% מהשכר הקובע. השכר הקובע יהיה השכר בגינו יבוצעו הפקדות בהתאם להסכם העובד, אך לא פחות מהשכר המבוטח לפי צו ההרחבה לפנסיות חובה.

החל משנת 2017, חלה חובה גם על עצמאים להפקיד תשלומים לקופת גמל לקיצבה, בשיעורים שנקבעו (הפקדות בשיעור של 4.45% עד מחצית השכר הממוצע במשק ובשיעור של 12.55% על הכנסה העולה על מחצית השכר הממוצע במשק ולא מעבר לשכר הממוצע במשק), בהתאם לגובה הכנסתם (להלן: "חוק פנסיית חובה לעצמאים").

בנוסף, קיימות הפקדות לרובד רשות, הנובעות מהפקדות עובד ומעסיק שהינן בגדר הסדר מיטיב וכן מהפקדות של עמיתים עצמאיים מעבר לחובה בחוק. רובד הרשות האמור, כולל הפקדות בשיעור או בסכום העולים על המתחייב בדין וכן הפקדות לאפיקי חיסכון שחלקם אינם נהנים מהטבות מס או נהנים מהטבות מס מופחתות.

6.1.4.1 ענף ביטוח חיים

מגמות בביקוש ובהיצע: בשנת הדוח, הייתה הפנסיה למוצר הפנסיוני העיקרי ששווק על ידי הגופים המוסדיים לכלל הציבור, וזאת בהמשך למגמה הנמשכת בשנים האחרונות, של עידוד רגולטורי של הפקדות למוצרי הפנסיה, כדוגמת גיבוי חלקי של מנגנון להבטחת התשואה עד לשיעור של 30% והעלאת שיעור הבטחת התשואה,²⁷ קביעת הפנסיה כמוצר ברירת מחדל במסגרת צו פנסיית חובה ושינויים רגולטוריים נוספים, לרבות ביטול מקדמי הקיצבה המובטחים בביטוח, למעט ללקוחות בני 60 ומעלה, אי מתן אישור לתעריפים למכירת כיווי ריסק במסגרת פוליסות ביטוח המנהלים (ראה סעיף 6.1.2.1 לעיל) וכן העמדת דמי הניהול למקבלי קצבאות בקרן הפנסיה על 0.3% מסך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות למקבלי הקצבאות (ראה סעיף 6.1.2.3 לעיל).

החל מחודש פברואר 2019 חל קיטון במכירת ביטוחי מנהלים, עקב תנאי התחרות בתחום והעדר תעריפים מאושרים במסגרת ביטוחי מנהלים. בשנת הדוח חל גידול מסוים בהיקף ההצטרפות למוצרי ביטוח חיים משולבי חיסכון של החברה, בהשוואה לשנה קודמת, בין היתר בשל השקת מוצר מנהלים בדמי ניהול משופרים. עם זאת, מכירות אלו עדיין נמוכות משמעותית מהיקף מכירת ביטוחי המנהלים טרם אי מתן אישור לתעריפי ריסק למקרה מוות במסגרת ביטוחי מנהלים. כמו כן, בשנת הדוח חל גידול במכירות של מוצרי הריסק והריסק אגב משכנתא של החברה ביחס לשנה קודמת. במקביל, בשנת הדוח חל גידול מסוים בהיקף ביטולי פוליסות ריסק (לרבות ריסק אגב משכנתא) אשר נמכרו בעבר, בשל גידול בהנחות שהונהגו בשוק על ידי הגופים המתחרים. להשפעות העדר תעריפים מאושרים במסגרת ביטוחי המנהלים ראה לעיל.

לאחר שבמהלך שנת 2020 ניכרו השפעות מהותיות למשבר הקורונה, לרבות ירידת ערך שווי נכסים פיננסיים בתיק ההשקעות המנוהל על ידי החברה וירידה בהיקפי ההפקדות במוצרים פנסיוניים ואחרים, החל מסוף שנת 2020 ועד שנת הדוח, עם ההתאוששות בשוק העבודה, חל גידול בהיקפי ההפקדות במוצרים הפנסיוניים והאחרים וזאת במקביל לתשואות חיוביות בשנת 2021 ותשואות שליליות בשנת 2022.

בשנת הדוח ונוכח מצב השווקים נרשמו תשואות שליליות בתיקים.

- **היקף הפעילות²⁸:** בהתאם לפרסומי הממונה, הנכסים בענף ביטוח חיים בשוק הביטוח הישראלי ליום 30 בספטמבר 2022 הסתכמו בכ-441 מיליארדי ש"ח, מתוכם 354 מיליארדי ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש (פוליסות משותף ברווחים), לעומת כ-455 מיליארדי ש"ח ליום 30 בספטמבר 2021, מתוכם 371 מיליארדי ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש, דהיינו קיטון של כ-3% בסך הנכסים וקיטון של כ-5% בנכסי תיק ביטוח חיים החדש.

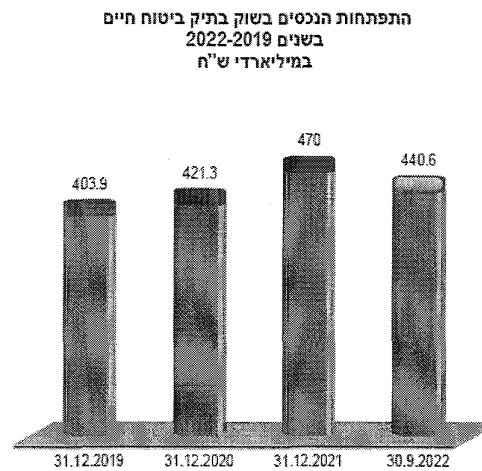
נכון ליום 30 בספטמבר 2022, הנכסים בתיק ביטוח חיים המנוהלים על ידי החברה הסתכמו בכ-97 מיליארדי ש"ח, מתוכם כ-77 מיליארדי ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש (פוליסות משותף ברווחים), לעומת כ-99 מיליארדי ש"ח נכון ליום 30 בספטמבר 2021, מתוכם כ-79 מיליארדי ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש. דהיינו קיטון של כ-2% בסך הנכסים וקיטון של כ-3% בנכסי תיק ביטוח חיים החדש, שיעורים הנמוכים משיעורי הקיטון בענף.

²⁷ לפרטים בדבר החלפת האג"ח המיועדות במנגנון השלמת תשואה ובדבר זקיפת התשואה בשל נכסי הקרן בגינם קיימת הבטחת תשואה לעמיתים קרנות הפנסיה בגילאים שונים ראה סעיף 6.1.1.2 לעיל.

²⁸ היקף הנכסים בביטוח חיים מבוסס על סכום ההתחייבויות הביטוחיות.

נכון ליום 31 בדצמבר 2022, הנכסים בתיק ביטוח חיים המנוהלים על ידי החברה הסתכמו בכ-98 מיליארדי ש"ח, מתוכם כ-78 מיליארדי ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש (פוליסות משתתף ברווחים), לעומת כ-102 מיליארדי ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2021, מתוכם כ-83 מיליארדי ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש.

נכון ליום 30 בספטמבר 2022 הנכסים בתיק ביטוח חיים המנוהלים על ידי החברה היוו כ-22.1% מסך הנכסים בשוק ביטוח החיים, בהשוואה לכ-21.8% נכון ליום 30 בספטמבר 2021.

לקיטון בנכסים ביום 30 בספטמבר 2022 לעומת 31 בדצמבר 2021, נובע בעיקר מירידה בתשואות במרבית אפיקי ההשקעה בשוק ההון, אשר הביאו לקיטון בהיקף הנכסים המנוהלים בשוק בתחום ביטוח חיים.

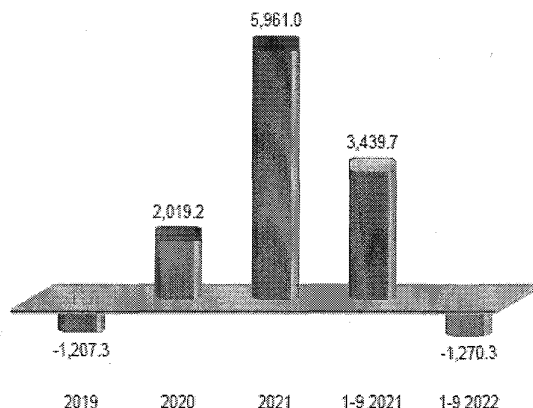
לפרטים בדבר השינויים בפרמיות ובפדיונות במוצרי הביטוח ראה סעיף 6.4.2 להלן וכן חלק ב לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 2.2.1.1.

- **רווחיות²⁹**: בהתאם לפרסומי הממונה, סך ההפסד הכולל לפני מס מעסקי ביטוח חיים בשוק ביטוחי החיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת הדוח הסתכם בכ-1,270 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ-3,440 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווחיות בביטוח חיים מבוססת בין היתר על התוצאה המצרפית של המרכיבים הבאים לאורך חיי הפוליסה: המרווח הפיננסי בתיק ביטוח חיים מבטיח תשואה, דמי הניהול הנגבים מהצבירה ו/או מרווחי ההשקעה ו/או מההפקדות בפוליסות תלויות תשואה, הפער בין הפרמיה הנגבית לכיסוי סיכונים ביטוחיים והוצאות לבין עלותם בפועל, אורך חיי הפוליסה, רווחי השקעה, שינויים בעקום הריבית חסרת הסיכון, השפעות התארכות תוחלת החיים בפוליסות עם מקדמי קצבה מובטחים, עמלות והוצאות אחרות.

²⁹ ההפסד המוצג בביטוח חיים בשנת 2019 הינו לפני הגעה מחדש בשל יישום למפרע של הוראות חוזר רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון בדבר 'החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות- בדיקת נאותות העתודה'.

סך הרווח הכולל לפני מס בביטוח חיים ברמת השוק בשנים 2019 עד ספטמבר 2022 במיליוני ש"ח

התוצאות המצטברות של חברות הביטוח בשוק הביטוח הישראלי, בענף ביטוח חיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2022 הושפעו מירידה משמעותית בהכנסות מהשקעות עקב ירידה בתשואות במרבית אפיקי ההשקעה בשוק ההון. בעקבות התשואות בשוק ההון, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2022 לא נגבו דמי ניהול משתנים בפוליסות תלויות תשואה מסוג עדיף ובפוליסות מסורתיות. סך דמי הניהול (משתנים וקבועים) אשר ניגבו בשוק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2022 הסתכמו בכ-2,431 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של כ-4,381 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

שוק ביטוחי החיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת הדוח, אופיין בגידול בשיעור הפדיונות. לפרטים בדבר שיעור הפדיונות של פוליסות ביטוח החיים בקבוצה בשנת הדוח ראה סעיף 6.4.2 להלן וכן חלק ב לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 2.2.1.1

התחייבויות בגין קיצבאות המשולמות לכל החיים בגין פוליסות בתוקף, שטרם נמשכו בגין קיצבאות, מחושבות, בין היתר, בהתאם לתוחלת החיים הצפויה ובהתאם להסתברות למשיכת הקיצבה בפוליסות תקפות. בשנים האחרונות, קיימת מגמה של עליה בשיעור המימוש של קבלת קיצבאות, על פני משיכת כספי החיסכון בסכום הוני, וזאת בנוסף ובמקביל לעליה בתוחלת החיים. החברה מעדכנת את ההתחייבויות בגין מקבלי הקיצבאות מעת לעת. לשינויים הנובעים מעדכון ההנחות הדמוגרפיות עקב חוזר לוחות תמותה וכן לשיפורים במודל ראה ביאורים 35(ה)(ה1)(ד)(2) ו-3(3) לדוחות הכספיים. לעניין השפעת חוזר שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד בעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך ההנחות הדמוגרפיות בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח ולקרנות הפנסיה", אשר הביא לגידול ועדכון בעתודות ביטוח חיים בסך של 627 מיליוני ש"ח בשנת הדוח, ראה ביאור 35(ה)(ה1)(ד)(2) לדוחות הכספיים.

בחודש דצמבר 2022 התקבל בחברה מכתב המאריך את תוקף התעריפים למוצרי ביטוח חיים למקרה מוות (הריסק) שאושרו על ידי הרשות במסגרת אישור תעריפי הריסק בחודש ספטמבר 2019, וזאת ליום 31 בדצמבר 2023. במסגרת הארכת התוקף לאישור תעריפי הריסק קבעה הרשות כי על חברות הביטוח ליישם מנגנון חדש להחזר עמלות על ביטולי פוליסות ריסק (להלן: "המנגנון החדש להחזר עמלות בביטול ריסק"). בהתאם למנגנון הקיים, ביטולן של הפוליסות בשנים הראשונות שלאחר רכישתן יוביל להחזר מדורג של עמלות מכירה חד פעמיות (עמלות היקף) שתשלומנה על ידי חברות הביטוח לסוכנים בגינן, ואולם המנגנון החדש להחזר עמלות בביטול ריסק קובע כי החזר העמלות כאמור יהיה לתקופה מקוצרת של שלוש שנים ויחול רק במקרה בו שיעור ההנחה שניתן ללקוח בפוליסה לא ישתנה לאורך חיי הפוליסה. תוקף המנגנון החדש להחזר עמלות בביטול ריסק הינו החל מחודש אפריל 2023.

במסגרת הצעת חוק ההסדרים 2023 הכוללת, בין היתר, הוראות ביחס להסדרים שיחולו על תגמול המשולם מאת גופים מוסדיים לסוכני הביטוח, נכללת הוראה לפיה סוכן ביטוח, לרבות סוכן ביטוח פנסיוני, ישיב לגוף המוסדי את החלק

היחסי מדמי העמילות ששולמו לו, בעת ביטול הפוליסה או העברת היתרה הצבורה בה בתקופה שתחול עד 6 שנים ממועד עריכת הפוליסה בתנאים שיקבעו. לפרטים נוספים ראה סעיף 2.א.10.8.2.2 להלן.

מטרת המנגנון האמור, כמו גם הוראת חוק ההסדרים בדבר השבת דמי עמילות, הינה לצמצם את תופעת ה"שיחלוף" הקיימת בשוק הביטוחי והפנסיוני, במסגרתה מבטלות פוליסות ותחתן נרכשות עבור אותו לקוח פוליסות חדשות, ולפיכך מנגנון זה יכול ויביא לגידול בשיעורי שימור תיק ביטוחי הריסק.

המידע בכל הקשור להשלכות המנגנון החדש להחזר עמלות בביטול ריסק ולהצעת חוק ההסדרים 2023 בקשר עם החזר עמלות, הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה באופן מהותי מזה שנחזה, ותלוי במידה רבה במנגנון הסופי שיקבע; התנהגות והעדפות בעלי הרישיון; התנהגות הגופים המתחרים; וכן התנהגות העמיתים והמבוטחים ביחס למוצרים שברשותם.

כמו כן, הפסקת מכירת כיווי מוות מתאונה ונכות מתאונה כתוצאה מיישום הוראות חוזר תאונות אישיות, ונוכח העדר תעריפים מאושרים למוצרים אלו במרבית החברות בשוק, הביאו להפחתה במכירת מוצרי ביטוח חיים בשנים האחרונות. לפרטים נוספים בדבר חוזר תאונות אישיות ראה סעיפים 6.2.2 (ג) ו- 8.1.2.1 (ג) להלן. לפרטים בדבר חוסר הוודאות באשר לאישור תעריפים למוצרי מוות מתאונה ונכות מתאונה ראה סעיף 6.2.2 (ג) להלן.

למידע כספי של החברה בענף ביטוח חיים ראה גם ביאור 20 לדוחות הכספיים.

לאחר מועד הדוח, חל גידול בפדיונות ממוצרי החיסכון לטווח קצר ובינוני המנוהלים על ידי הגופים המוסדיים (פוליסות חיסכון פיננסי, קופות גמל להשקעה וקרנות השתלמות). להערכת החברה, גידול זה בפדיונות נובע משילוב של גורמים, לרבות סביבת הריבית ומצב השווקים בארץ ובעולם, צרכי הלקוחות, ומחלופות השקעה הנובעות מסביבת הריבית. החברה אינה יכולה להעריך בשלב זה, אם הגידול האמור הינו מתמשך ואת היקפו. לפרטים נוספים בדבר השפעת גורמים שונים על המצב בשווקים ראה חלק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 3 וכן ביאור 35 (ג) לדוחות הכספיים.

• **לקוחות:** בשנת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בתמהיל הלקוחות בענף. לפרטים נוספים ראה סעיף 6.4.1 להלן.

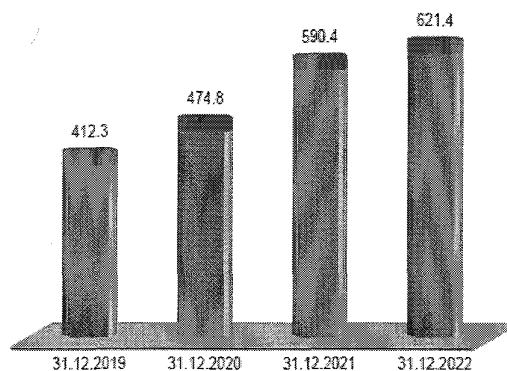
6.1.4.2. ענף קרנות פנסיה

• **מגמות בביקוש ובהיצע:** בשנים האחרונות התגברה המגמה של העדפת מוצרי הפנסיה על פני מוצרי הביטוח והגמל ומוצרי הפנסיה המשיכו להיות המוצר הפנסיוני המוביל המשווק בשוק. כתוצאה, בשנת הדוח ניכר המשך גידול בהיקף ההצטרפות למוצרי הפנסיה המנוהלים בכלל פנסיה וגמל.

לאורך השנים עודדה המדינה את החיסכון הפנסיוני באפיק הקיצבתי, בין היתר, באמצעות גיבוי חלק מההשקעות קרנות הפנסיה במנגנון הבטחת תשואה (לפרטים ראה סעיף 10.5.5.1 (ג) להלן); צו פנסיות חובה, במסגרתו נקבע כי ברירת המחדל, כל עוד לא בחר המבוטח אחרת היא הצטרפות לקרן הפנסיה; הגבלת האפשרות של מבטחים למכור תוכניות ביטוח חיים חדשות הכוללות מקדמי קיצבה מובטחי תוחלת חיים; קרנות ברירת מחדל (לפרטים ראה סעיף 6.2.1 (א) להלן); זקיפת תשואת אגרות חוב מיועדות למקבלי קיצבה בקרנות הפנסיה (לפרטים ראה סעיף 6.1.1.2 לעיל); ואי מתן אישור לתעריפים למוצרי הריסק במסגרת ביטוח מנהלים (לפרטים ראה סעיף 6.1.2.1 לעיל). כל אלו, יוצרים העדפה אצל לקוחות, במהלך השנים האחרונות, למוצר הקיצבתי הנרכש במסגרת קרן הפנסיה, על אף יתרונות מסויימים שקיימים למוצרי הביטוח על פני הפנסיה.

• **היקף הפעילות:** בהתאם לפרסומי הממונה, הסתכם היקף הנכסים הצבורים בקרנות הפנסיה החדשות והכלליות בשוק הפנסיה ביום 31 בדצמבר 2022 בכ-621.4 מיליארדי ש"ח, בהשוואה לכ-590.4 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה; דהיינו גידול של כ-5.3%. הגידול בהיקף הנכסים הצבורים נבע בעיקר בשל הפקדות במהלך השנה, שהתקזזו מירידת התשואות על הנכסים המנוהלים. חלקן של קרנות הפנסיה המקיפות והכלליות בקבוצה מסך שוק קרנות הפנסיה המקיפות והכלליות, נכון ליום 31 בדצמבר 2022, היה כ-16.0%, לעומת שיעור של 15.8% בתקופה המקבילה. הצבירה נטו בשוק קרנות הפנסיה המקיפות והכלליות בגין הפקדות במהלך שנת הדוח הסתכמה בכ-55.3 מיליארדי ש"ח לעומת כ-43.4 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה.

התפתחות הנכסים בשוק קרנות הפנסיה החדשות והכלליות בשנים 2019-2022 במיליארדי ש"ח

- **רווחיות:** הרווחיות בקרנות הפנסיה מבוססת, בין היתר, על הפער שבין דמי הניהול שהחברות המנהלות גובות לבין ההוצאות בפועל. דמי הניהול וההוצאות מושפעים מכמות העמיתים, היקף הנכסים הצבורים, סכומי ההפקדות ומושפעים אף מהתשואות בשוק ההון.

התחרות הערה בשוק הפנסיה, מתבטאת בהנחות בדמי ניהול לעמיתים. הקמת קרנות ברירת מחדל נבחרות גרמה להפחתת שיעור דמי הניהול הממוצעים של מצטרפים חדשים, עמיתים קיימים ומקבלי קיצבה. שיעורי דמי הניהול המוצעים על ידי קרנות הפנסיה הנבחרות הפועלות כיום עודכנו בהליך שתוצאותיו פורסמו בחודש ספטמבר 2021, והחברה אינה יכולה, בשלב זה, להעריך את השפעתם ארוכת הטווח. לפרטים בדבר הוראות בקשר עם הגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני והשלכותיה, וכן בדבר התחרות ביחס למקבלי קצבאות, ראה סעיפים 6.2.1 להלן ו-6.1.2.3 לעיל. לפרטים בדבר היקף הנכסים, הצבירה ודמי הניהול הממוצעים, ראה סעיף 6.1.2.2 לעיל. למידע נוסף של החברה בענף קרנות פנסיה ראה ביאור 20 לדוחות הכספיים.

צבר שינויים רגולטוריים שהוחלו במהלך השנים האחרונות הובילו להגברת התחרות בענף הפנסיה. יחד עם זאת, בשנים האחרונות החלה צמיחה עסקית משמעותית בפעילות של החברה בענפי הפנסיה והגמל, שהביאה לגידול ברווחיות התפעולית.

- **לקוחות:** בשנת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בתמהיל הלקוחות בענף. לפרטים נוספים ראה סעיף 6.4.3 להלן.
- בענף קרנות הפנסיה הוותיקות לא חל שינוי בביקוש וההיצע לאור העובדה שמדובר בקרנות סגורות להצטרפות עמיתים חדשים.

6.1.4.3 ענף קופות גמל

- **מגמות בביקוש ובהיצע:** הביקוש למוצרי הגמל, שהינם בעיקרם מוצרי חיסכון בלבד, התמקד ביחס למוצר קופת הגמל בעיקר בניוד צבירות קיימות בין הגופים המוסדיים השונים ובקבלת הפקדות חד פעמיות אגב פרישה או מוות של עמית (אגב תיקון 190), ביחס לקרנות ההשתלמות וקופות גמל להשקעה – בהפקדות חדשות וכן בניוד צבירות קיימות בין הגופים המוסדיים השונים; זאת תוך תחרות על דמי הניהול והתשואות.
- **היקף הפעילות:** בהתאם לפרסומי הממונה, סך כל הנכסים בקופות הגמל בשוק קופות הגמל הסתכם ביום 31 בדצמבר 2022 בכ- 647.2 מיליארדי ש"ח, בהשוואה לכ- 687.2 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021, קיטון של כ-5.8%. קיטון זה נובע בעיקר מהירידה בתשואות על הנכסים המנוהלים אשר קוזזה בחלקה מצבירה חיובית נטו

של כ- 25.1 מיליארדי ש"ח אשר הביאו (בניכוי גביית דמי ניהול) לקיטון של כ- 40 מיליארדי ש"ח בנכסי קופות הגמל בשוק.

לפרטים בדבר נתוני פדיונות ממוצרי החיסכון לטווח קצר ובינוני המנוהלים על ידי הגופים המוסדיים לאחר מועד הדוח - ראה לעיל.

נכון ליום 31 בדצמבר 2022 היקף נכסי קופות הגמל המנוהלים בקבוצה מהווים כ- 8.5% מסך הנכסים בשוק קופות הגמל בהשוואה לכ- 7.1% נכון ליום 31 בדצמבר 2021.

- בשנת הדוח נמשכה המגמה של מעבר עמיתים וצבירות בין קופות הגמל. להערכת הקבוצה, מגמה זו נובעת מתחרות בין הקופות על תשואות, מתחרות על דמי ניהול, ומהגברת השקיפות בענף.

למידע כספי של החברה בענף קופות גמל ראה סעיף 6.1.2.2 לעיל.

- **רווחיות:** הרווחיות בקופות הגמל מבוססת, בין היתר, על הפער שבין דמי הניהול שהחברות המנהלות גובות לבין שיעור ההוצאות בפועל. דמי הניהול מושפעים מהתחרות בשוק, מהיקף הנכסים הצבורים והתשואות בנכסים המנוהלים, כמו גם משינויים רגולטורים. בשנת הדוח חלה המשך ירידה בדמי הניהול הממוצעים, בעיקר בקרנות ההשתלמות.

- **לקוחות:** בשנת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בתמהיל הלקוחות בענף. לפרטים נוספים ראה סעיף 6.4.4 להלן.

6.1.5 שינויים מהותיים הצפויים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים העיקריים והתמהיל שלהם, בהתחשב בין היתר, בביקושים ובוותק של המוצרים הקיימים

פוליסות ביטוח חיים, קרנות פנסיה וקופות גמל הינם מוצרים תחליפיים זה לזה, לאור היותם מוצרי חיסכון ארוך טווח, המזכים בהטבות מס, ואשר ניתן לשלב בהם כסויים ביטוחיים. בעקבות שינויים רגולטורים, גברה האחידות בין המוצרים השונים, המתבטאת בין היתר, במבנה דמי הניהול, ביכולת למכור כסויים ביטוחיים לעמיתים ובהיעדר מקדמי קיצבה מובטחים. להערכת הקבוצה, מוצר הפנסיה ימשיך להיות המוצר המוביל בשוק בין היתר, לאור צו פנסית חובה, חוק פנסית חובה לעצמאים (לפרטים ראה סעיף 6.1.4 לעיל), ההוראות בקשר עם קרנות ברירת מחדל (לפרטים ראה סעיף 6.2.1 (א) להלן), קיומם של מנגנוני הבטחת תשואה (לפרטים ראה סעיף 10.5.5.1 (ג) לעיל), מקדמים משופרים למקבלי קצבאות בפנסיה ביחס לביטוחי המנהלים (אם כי מדובר במקדמים שאינם מובטחים) והיעדר אישור תעריפים למוצרי הריסק במסגרת מוצרי ביטוח המנהלים (לפרטים ראה סעיף 6.1.2.1 לעיל).

בשנת הדוח הקבוצה הינה הקבוצה השלישית בגודלה בשוק הפנסיוני ובעלת יתרון יחסי מסוים, לאור העובדה שהיא משווקת את כל מגוון המוצרים בתחום.

6.1.5.1 ענף ביטוח חיים –

בהתאם לפרסומי הממונה, בשנת הדוח היתה הקבוצה השניה בגודלה בענף ביטוח החיים, בהתאם להיקף נכסים מנוהלים, כהגדרתם על ידי הממונה. לא ידוע לחברה על שינויים מהותיים שצפויים בחלקה הכולל בענף ביטוח חיים, והדבר תלוי, בין היתר, בהתנהגות הגופים המוסדיים המתחרים, בטעמי המבוטחים והעמיתים ובהתנהגות הגורמים המפיצים, בהשפעות שינויים רגולטוריים בתחום החיסכון הפנסיוני ביחס לנכסים המנוהלים ולמכירות חדשות ובהיתכנות המשך מכירות עתידי של ביטוחי ריסק במסגרת ביטוחי מנהלים.

לעובדה שלפוליסות הביטוח הקיצבתיות, שנמכרו בעבר והכוללות מקדמי קיצבה מובטחי תוחלת חיים (כמו גם פוליסות שנמכרות כיום לבני 60 ומעלה), יש יתרון יחסי על פני קרנות הפנסיה עבור הלקוחות וזאת ביחס לתקופה שלאחר גיל הפרישה, מאחר שאינן כפופות להוראות תקנוניות ואין בהן מנגנון איזון אקטוארי. מנגד קיומו של מנגנון הבטחת תשואה למקבלי קיצבה או לעמיתים בגילאים הסמוכים לפרישה בקרנות הפנסיה וכן שיעור דמי הניהול הנגבים ממקבלי קיצבה, יכול וישפיעו על חלקו של ענף הביטוח בשוק החיסכון הפנסיוני.

היעדר תעריפים מאושרים למכירת ביטוחים למקרה מוות (ריסקים) במסגרת ביטוחי המנהלים (לפרטים ראה סעיף 6.1.2.1 לעיל), הביאה גם היא לגידול בהעדפה לרכישת מוצר הפנסיה, על חשבון מוצר הביטוח.

יתרון נוסף שיכול וייווצר למוצר הפנסיה נובע מעלויותיהם היחסיות של הכיסויים הביטוחיים בקרן הפנסיה ביחס לעלותם במוצר ביטוח המנהלים וכן לגובה דמי הניהול במוצר הפנסיה לעומת מוצר ביטוח המנהלים.

6.1.5.2 ענף קרנות הפנסיה –

בשנת הדוח, היתה הקבוצה הרביעית בגודלה בענף קרנות הפנסיה, בהתאם להיקף נכסים מנוהלים, כהגדרתם על ידי הממונה. להערכת החברה, בשנים הבאות ימשיכו מוצרי הפנסיה להיות מוצרים מובילים בשוק החיסכון הפנסיוני. החברה מעריכה כי חלקה של כלל פנסיה וגמל בענף הפנסיה יושפע, בין היתר, משיעור דמי הניהול שישגבו, מהתשואות, מהשירות, מהתחרות בין הגופים המוסדיים, מהתנהגות הגורמים המפיצים, מטעמי המבוטחים והעמיתים וכן מהוראות הרגולציה הרלבנטיות.

כאמור, חלקה של כלל פנסיה וגמל בענף הפנסיה מושפע וצפוי להיות מושפע באופן ניכר מקרנות ברירת מחדל לאור שיעור דמי הניהול הנגבים במסגרתן והשפעתם הישירה והעקיפה על התחרות בשוק, לפרטים ראה סעיף 6.2.1(א) להלן, נוכח היתרון התפעולי שקיים לקרנות אלה ביחס לצירוף עמיתים חדשים, לפיו לא נדרש מילוי טופס לצורך הצטרפות אליהן; וכן מהשפעת שינויים במנגנון הבטחת יציבות קרנות הפנסיה וזקיפת תשואה מובטחת (הן מכוח אג"ח מיועדות והן מכוח השלמת התשואה) על קבוצות הגיל, בין קרנות הפנסיה השונות. לפרטים ראה סעיפים 10.5.5.1(ג) להלן ו-6.1.1.2 לעיל. להערכת החברה, ריבוי המתחרים, שינויים רגולטוריים מהשנים האחרונות והתחרות העזה בתחום (הן במועד הצטרפות והן ביחס לניוד עמיתים קיימים), שבאה לידי ביטוי בין היתר בתחרות על דמי ניהול ותשואות, משפיעים על היקפי השימור והמכירות החדשות של המוצרים הפנסיוניים השונים ויכולים להשפיע על נתח השוק של החברה.

המשך היעדר תעריפים מאושרים למכירת כיסויי ריסק במסגרת פוליסות מנהלים, כמפורט לעיל, יכול וימשיך להביא להמשך העדפה של מוצרי הפנסיה.

כמו כן, המשך התגברות בבקשות ניוד של עמיתים לקרנות פנסיה סמוך למועד פרישתם יכול להיות גם הוא בעל השלכה מהותית לתוצאותיה העסקיות של החברה. בשנת הדוח ניכר גידול מסוים בהיקפי הסכומים שלגביהם בוצע ניוד של עמיתים סמוך למועד פרישתם, לרבות ניוד לקרן "כלל פנסיה", ולהערכת החברה מדובר במגמה שיכול ותתגבר בשנים הבאות.

6.1.5.3. ענף הגמל –

בשנת הדוח היתה הקבוצה החמישית בגודלה בענף קופות הגמל, בהתאם להיקף נכסים מנוהלים, כהגדרתם על ידי הממונה. חלקה של החברה בענף קופות הגמל מושפע, בין היתר, מהתחרות בין הגופים המוסדיים ובתי ההשקעות, אשר מושפעת מתשואות קופות הגמל, מגובה דמי הניהול, ומהשירות שניתן לעמיתים.

קרנות ההשתלמות שונות מיתר מוצרי החיסכון הפנסיוני כיוון שהן מקנות אפשרות לחיסכון לטווח בינוני, המזכה בהטבות מס. חלקה של החברה בענף קרנות ההשתלמות מושפע, בין היתר, מהתחרות בין הגופים המוסדיים, אשר מושפעת מתשואות קרנות ההשתלמות, מגוון מסלולי ההשקעה, דמי הניהול, ומהשירות שניתן לעמיתים.

בשנת הדוח, אופן התמודדות החברה עם התחרות בשוק, בפרט בהיבטי התשואות ודמי הניהול, וכן האפשרות לנייד קופות גמל להשקעה, הביאו לגידול משמעותי בסך הנכסים המנוהלים בקופות הגמל להשקעה המנוהלת על ידי כלל פנסיה וגמל. לשינויים בהיקף ההפקדות לקופות גמל להשקעה, ראה סעיף 6.1.2.2 לעיל.

המידע בכל הקשור לשינויים עתידיים בחלקה של החברה בשווקים, במוצרים הפנסיונים השונים, הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. השינויים והשלכותיהם בפועל עשויים להיות שונים מאלה שנחזו וזאת נוכח השינויים הרגולטוריים הרבים שמצויים בראשית יישומם; שינויים רגולטוריים עתידיים, ככל שיהיו ואשר יכול ויהיה בהם להשפיע על חלקה של החברה בשווקים השונים; התחרות בשוק; התנהגות הגופים המוסדיים המתחרים והגופים המפיצים; וכן טעמי הלקוחות.

6.2. מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

הפעילות בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מבטחים, על קרנות פנסיה ועל קופות גמל הפועלות בתחום - לרבות חוק הביטוח, חוק קופות גמל, חוק הייעוץ הפנסיוני ותקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964, וכן כפופה להוראות הממונה, כפי שהן מתפרסמות מעת לעת. קופות גמל וקרנות פנסיה מנוהלות על ידי חברות מנהלות, קופות ביטוח מנוהלות על ידי חברות ביטוח.

הפעילות בתחום זה טעונה רישוי מאת הממונה, בהתאם לחוק הביטוח ולחוק קופות גמל, ומפוקחת על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון. חברה מנהלת של קופת גמל המנהלת קרן פנסיה נדרשת לקבל רישיון מבטח, שמהווה גם רישיון חברה מנהלת לכל קופות הגמל שבניהולה. חברה מנהלת שניתן לה רישיון מבטח כאמור, רשאית כיום לנהל את כל סוגי קופות הגמל, למעט קופות ביטוח. חברה מנהלת אחת יכולה לנהל גם קרן פנסיה חדשה מקיפה אחת, קרן פנסיה חדשה כללית וכן קרן פנסיה ותיקה וקופות גמל.

חברה מנהלת רשאית לעסוק גם בעיסוק אחר הנוגע למוצר פנסיוני שאישר הממונה ובכפוף לתנאים שאישר ובלבד שהעיסוק מוסדר לפי הוראות חוק קופות גמל, חוק הביטוח או חוק הייעוץ הפנסיוני. בנוסף, כל קופת גמל המנוהלת על ידי חברה מנהלת מחוייבת באישור לניהול קופת גמל המתחדש מדי שנה.

במסגרת חוק הביטוח נקבע כי לא ינתן לאדם היתר לשליטה במבטח, אם לאחר מתן ההיתר תהיה לאותו אדם החזקה העולה על שיעור של 15% מסך נכסי החיסכון ארוך הטווח, כהגדרתם בחוק הביטוח. חוק הביטוח מתיר החזקה מהותית בתחום החיסכון לטווח ארוך, אם מקורה של החזקה מהותית זו בשינויים הנובעים מהפעילות השוטפת. לפי מיטב ידיעת החברה, בהתאם לשקלול המידע המתפרסם באתר הממונה, היקף ההחזקות של החברה בתחום החיסכון לטווח ארוך נכון ליום 30 בספטמבר 2022, הוא כ - 13.7%.

תחום הפעילות מאופיין בהסדרה רגולטורית משמעותית, ענפה ותכופה, הן ביחס למוצרים שנמכרו בעבר ועדיין בתוקף היום והן ביחס למוצרים שנמכרים כיום, שמטרתה בין היתר, הגברת השקיפות, התחרות ושכלול השוק.

להלן יפורטו שינויים מהותיים שחלו בהוראות הרגולטוריות בתחום הפעילות בשנים האחרונות:

6.2.1 הגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני

במהלך השנים האחרונות פורסמו הוראות ותקנות אשר הביאו להגברה של שיקלול השוק, של התחרות והשקיפות, בין היתר, במטרה לאפשר לחוסכים הפנסיוניים להתאים טוב יותר את המוצרים לצרכיהם ולפשט את תהליך קבלת החלטותיהם. להלן פירוט הוראות עיקריות, כדלקמן:

א. קופות ברירת מחדל

במסגרת הוראות חוזר בעניין "הוראות לעניין בחירת קופת גמל" (להלן: "חוזר קופת ברירת מחדל"), שעניינו בחירת קרנות פנסיה נבחרות, שהינן קרנות ברירת מחדל אליהן מצורפים עמיתים שלא מילאו טופס הצטרפות לקופת גמל ואשר מעסיקם לא בחר קופת ברירת מחדל בהליך תחרותי שנערך על ידו (לעיל ולהלן: "קרנות ברירת מחדל"), בחודש ספטמבר 2021 פורסמו תוצאות הליך במסגרתו נבחרו ארבע קרנות פנסיה מתחרות, בהן שתי קרנות פנסיה חדשות, לשמש קרנות נבחרות לתקופה של שלוש שנים, בדמי ניהול שיעמדו על 1% מההפקדה ו-0.22% מהצבירה, החל מחודש נובמבר 2021.

בהתאם להליך בחירת הקרנות הנבחרות, דמי הניהול שתגבנה קרנות ברירת המחדל ממקבלי קיצבה שיפרשו במהלך תקופת הזכייה (אף אם הצטרפו שלא במסגרת ברירת המחדל), לא יעלו על שיעור של 0.3% לשנה, לכל תקופת קבלת הקצבה.

במקביל, הוראות הליך בחירת קרנות נבחרות כללו עדכון בעניין קופת גמל לקיצבה או קרן השתלמות ברירת מחדל שתבחר באמצעות הליך תחרותי שיערוך המעסיק. ביחס להליך זה, בו רשאית כל חברה מנהלת להשתתף, ואשר הקריטריונים בו הינם מדד שירות, תשואות ודמי ניהול, נקבע כי המעסיק רשאי להביא בחשבון גם מדד סיכון (מדד שארפ) וכן נקבע כי המשקל שיינתן לשיעור דמי הניהול המוצע למקבלי קצבת זקנה שיפרשו בתקופת היותה של הקרן נבחרת, לא יעלה על 10% מהציון.

הקמת קרנות ברירת מחדל והיתרונות התחרותיים שמוקנים להן, הינם בעלי השפעה רוחבית מהותית על שוק קרנות הפנסיה. הוראות חוזר קופת ברירת מחדל, לרבות ההוראות בקשר עם קביעת דמי ניהול כקריטריון מרכזי, הביאו לכניסת מתחרים חדשים לשוק, לירידה בדמי הניהול הממוצעים הנגבים בקרנות הפנסיה ובקרנות השתלמות, ובעבר אף להגברת הניידים מקרן הפנסיה של כלל פנסיה וגמל (לרבות כתוצאה מכניסת קרנות ברירת המחדל למעסיקים שמולם פועלת כלל פנסיה וגמל). ההשפעה האמורה התעצמה נוכח השפעתן המשולבת של ההוראות האמורות ביחד עם ההוראות בדבר נידוד אגב הצטרפות (ראה סעיף 6.3.1 להלן).

עם זאת, שיעורי דמי הניהול המוצעים על ידי קרנות הפנסיה הנבחרות הפועלות כיום עודכנו בהליך שתוצאותיו פורסמו בחודש ספטמבר 2021, ומותנה השפעתם להפחתת שיעור דמי הניהול. כמו כן ובשל הגברת היקף השיווק הפנסיוני המבוצע על ידי החברה (באמצעות סוכנים ובמישרין) התשואות שהושגו על ידי החברה, השיפור בשירות הניתן על ידי החברה וכן בשל היעדר תעריפים מאושרים למכירת כיסויי ריסק במסגרת ביטוחי המנהלים (לפרטים ראה סעיף 6.1.2.1 לעיל), חל גידול בהפקדות של עמיתים חדשים לקרנות הפנסיה המנוהלות על ידי כלל פנסיה וגמל ביחס לשנה קודמת.

ב. הסרת חסמים תפעוליים - העברת מידעים בתחום החיסכון הפנסיוני והמסלוקה הפנסיונית

במהלך השנים נקטה הרשות שורה של צעדים שמטרתם להסיר חסמים תפעוליים וליסייע בקבלת מידעים, יצירת שקיפות והסרת חסמי המעבר בין המוצרים השונים.

במסגרת זו, בין היתר, הוקמה המסלוקה הפנסיונית המרכזית (להלן: "המסלוקה הפנסיונית") המשמשת להעברת מידע בין הגורמים השונים הפועלים בשוק החיסכון הפנסיוני (הגופים המוסדיים, בעלי הרישיון, המעסיקים, המבוטחים והעמיתים) וכן לביצוע - שורת פעולות (שביחס לחלקן קיימת חובה לבצען באמצעות המסלוקה הפנסיונית בלבד). למן הקמת המסלוקה הפנסיונית, התווספו והתעדכנו ההוראות בדבר המידע והבקשות אותן יש להעביר באמצעות המסלוקה הפנסיונית.

לשם יישום ההוראות שעניינן העברת מידע באמצעות המסלוקה הפנסיונית, נכנס לתוקף בהדרגה, חוזר הקובע מבנה של רשומה אחודה שנועדה לשמש את הגופים המוסדיים, בעלי הרישיון וצרכני מידע נוספים בתחום החיסכון הפנסיוני במסגרת הפעולות העסקיות השונות המתבצעות ביניהם (להלן: "חוזר מבנה אחיד"). הוראות חוזר מבנה אחיד מתעדכנות מעת לעת וישומן כרוך בהערכות תפעוליות ומיכונית על פני זמן.

חוזר מבנה אחיד כולל מספר ממשקים שמטרתם ליצור מתכונת אחידה להעברת מידע בין הגורמים השונים, בלוחות זמנים קבועים וביניהם ממשק מעסיקים שעיקרו יצירת ממשק מובנה להעברת מידע אודות תשלומי מעסיקים למוצרים פנסיוניים עבור עובדיהם לצורך רישום זכויותיהם באופן תקין במערכות הגוף המוסדי וכן מידע אודות הפסקת הפקדות והסיבה להפסקת ההפקדות כאמור; ממשק האירועים באמצעות מועברות בקשות לקבלת מידע ובקשות לביצוע פעולות³⁰; ממשק אחזקות וטרם יעוץ³¹; ממשק יתרות פיצויים³²; ממשק ניווד³³; ממשק מידע למעסיק³⁴ והיזונים חוזרים.

תיקון חוזר מבנה אחיד שפורסם במהלך שנת הדוח, כולל הקמה של ממשק פיצול פוליסות, שעניינו קבלת הוראות בדבר שיוך ההפקדות למוצרים הפנסיוניים השונים של המבוטחים, וממשק אירועים הקמה, שנועד לאפשר למבוטחים ולעמיתים לבצע פעולות שונות במוצרים הפנסיוניים שלהם.

המסלוקה מסייעת ומייעלת את הליכי העברת המידע ביחס לכספים הפנסיוניים, מסירה חסמים תפעוליים ומקלה על מעבר כספים בין גופים מוסדיים מתחרים ועל איתורם של כספים אלה, מקלה על הצטרפות עמיתים והליכי גביה, ולפיכך מסייעת בהגברת התחרות ובייעול הליכים תפעוליים.

להערכת החברה, השימוש בממשקים השונים, ובראשם בממשק מעסיקים, והסדרת הליכי העברת מידע וטיפול בכספים הינם בעלי השלכות חיוביות, בין היתר בשיפור המידע שקיים בגופים המוסדיים באשר להפקדות כספים המבוצעות אליהם, ובהתאם בשיפור הליך קליטת הכספים והפחתת התלות בגורמים משווקים. תהליך הטמעת הטיפול המתמשך בנושא במערכות הגופים המוסדיים בקבוצה הביא לשיפור מהותי בטיפול בכספים הפנסיוניים המנוהלים על ידי החברה. הגופים המוסדיים בקבוצה מוסיפים ומבצעים תהליכי הטמעה וטיפול בסוגיות העולות אגב יישום חוזר מבנה אחיד, לרבות באמצעות שיפורים במערכות המיכון ובתהליכי העבודה. יצויין כי כניסתה לתוקף של ההוראה בדבר חובת הדיווח ברמת מבוטח במסגרת ממשק המעסיקים (בשונה מדיווח ברמת פוליסה) הוסיפה קושי תפעולי בשיוך ההפקדות למוצרים הפנסיוניים השונים של המבוטחים והעמיתים.

ג. הסדרי עמלות עבור מוצרי הביטוח ומוצרי החיסכון הפנסיוני

לעניין עמדת ממונה ותיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 20), שעניינם הפרדת העמלות מדמי הניהול; לעניין הצעת החוק שעניינה מתן אפשרות לתאגיד בנקאי להעניק ייעוץ פנסיוני באמצעות טלפון או באמצעות אמצעי דיגיטלי ראה סעיף 10.8.1.1 להלן; וכן לעניין תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה), התשס"ו-2006 שעניינן עמלת הפצה שיועץ פנסיוני רשאי לקבל מגוף מוסדי, ראה סעיף 10.8.1.1(ב) להלן; לעניין הוראות בדבר תשלום דמי עמילות זהים, במונחים נומינאליים, בעבור כל קבוצת מוצרים תחליפיים (במסגרת הצעת חוק ההסדרים 2023), ראה סעיף 1.א.10.8.2.2 להלן; הוראות בדבר חובת סוכן ביטוח להשיב דמי

30 ממשק אירועים הינו ממשק המבטא את כל הבקשות המגיעות לחברה מהמסלוקה, בין אם מדובר בבקשות לקבלת מידע ובין אם מדובר בבקשות לביצוע פעולות.

31 ממשק אחזקות הינו ממשק הכולל נתונים אודות המוצרים הפנסיוניים של מבוטחים ועמיתים, שעל גוף מוסדי להעביר לבעל רישיון בהמשך לבקשתו להעברת מידע אודות הלקוח.

32 ממשק יתרות פיצויים הינו ממשק למתן מידע אודות יתרות פיצויים, למעסיק בגין עובדיו, או למבוטח בעבור תקופות עבודה אצל מעסיקיו.

33 ממשק הניוד מסדיר את הליכי ניווד כספים בין גופים מוסדיים, וקובע כי ניווד כספים המתנהל בין הגופים המוסדיים יבוצע במסגרת המסלוקה הפנסיונית בלבד.

34 ממשק מידע למעסיק קובע מידע שהמעסיק רשאי לקבל מהגוף המוסדי באמצעות הממשק ומועדים למתן תשובות למעסיק מאת הגוף המוסדי.

העמילות ששולמו לו, בעת ביטול פוליסה או העברת הכספים הצבורים בשנים שלאחר עריכתה וכן חובת גילוי שתחול על בעלי רישיון לגלות ללקוחות את דמי העמילות שצפויים להיות משולמים להם אשר מוצעת במסגרת הצעת חוק ההסדרים 2023, ראה סעיפים 2.א.10.8.2.2 ו-3.א.10.8.2.2 להלן; לעניין הוראות במסגרת הצעת חוק ההסדרים 2023 בקשר עם איסור על סירוב גוף מוסדי להתקשר עם יועץ פנסיוני ותנאי התקשרות זו, ראה סעיף 10.8.2.3 להלן.

6.2.2. מוצרים – האחדת מוצרים, שקיפות והתערבות בתעריפים

במהלך השנים נקטה הרשות שורה של צעדים במטרה לעודד תחרות ולמקד אותה בדמי ניהול, תשואות ושירות, תוך האחדת המוצרים הביטוחיים השונים הנמכרים בשוק והכתבתם. במסגרת זו נוצרה מתכונת אחידה למוצרים שונים בתחום וביניהם תקנוני קרנות הפנסיה, פוליסות אובדן כושר עבודה ופוליסות תאונת אישיות.

א. תעריפים חדשים למוצרי ביטוח חיים למקרה מוות (ריסק)

לפרטים בדבר תעריפים למוצרי ביטוח חיים למקרה מוות (ריסקים) שאושרו על ידי הרשות בחודש פברואר 2019 והעדד תעריפים מאושרים למכירת כיסוי ריסק במסגרת פוליסות ביטוח המנהלים, והשלכות תעריפים אלו, ראה סעיף 6.1.2.1 לעיל.

ב. חוזר יישוב תביעות אובדן כושר עבודה

בחודש דצמבר 2020 פורסם חוזר "יישוב תביעות אובדן כושר עבודה" (להלן: "חוזר יישוב תביעות אובדן כושר עבודה"), הכולל הוראות ליישוב תביעות בביטוח אובדן כושר עבודה שמטרתן להבטיח הליך יישוב תביעות הוגן, יעיל, שקוף ומקצועי וזאת, בין היתר באמצעות ברור אובייקטיבי של תביעות אובדן כושר עבודה בפני גורם חיצוני בלתי תלוי, בדומה למודל הקיים בתביעות נכות בקרנות פנסיה, תוך צמצום ככל הניתן של טרחת המבוטח.

במסגרת החוזר נכללו, בין היתר, הוראות בדבר סדר הפעולות ולוחות הזמנים שיחולו על המבטח בעת הליך יישוב תביעה, לרבות ברור התביעה תוך 20 ימי עסקים ממועד קבלת המסמכים שהגיש המבוטח למבטח; וכן מגבלות למקרים בהם ניתן לבצע חקירות וביחס לאופן ביצוען. בין היתר, נקבע כי חקירה תכלול רק תיעוד של פעולות המבוטח כהווייתם וכי במסגרת החלטה על דחיית תביעה, הנסמכת גם על ממצא חקירה, על המבטח לצרף להחלטתו את מועד ביצוע החקירה ומיקומה וכן תמונה מהחקירה בה ניתן יהיה לאמת את זהות המבוטח.

במסגרת החוזר נדרשות חברות הביטוח להקים רשימת ספקי שירותי ייעוץ רפואי שתכלול רופאים מומחים בפיקוד גאוגרפי נאות שאינם עובדי חברת הביטוח ("ספק שירותי ייעוץ רפואי"). בחירת רופא מהרשימה תבוצע באופן אקראי ומחזורי, וההצטרפות לרשימה תתאפשר לכל ספק שירותי ייעוץ רפואי שיבחר בכך בהתאם לכללים המפורטים בחוזר.

החוזר כולל אפשרות להפנות מבוטחים, במסגרת ברור תביעתם לבדיקה רפואית באמצעות רופא חברה או באמצעות ספקי שירותי ייעוץ רפואי, לפי בחירת החברה. ערעור על חוות הדעת הרפואית יתבצע בפני ועדה רפואית (שתכלול רופאים מתוך רשימת ספקי שירותי ייעוץ רפואי, וככל שיבקש המבוטח תכלול גם רופא מטעמו). ערעור על החלטת הוועדה הרפואית ידון בפני ועדה רפואית לערעורים, שתורכז על ידי חברה פרטית או על ידי בית חולים.

מועד תחילת עיקר הוראות החוזר היה 1 בספטמבר 2021, והן חלות על תביעות אובדן כושר עבודה שיתקבלו בחברת הביטוח לראשונה לאחר מועד תחילת החוזר.

להליכים המתוארים, להוראות ולמגבלות שנקבעו במסגרת חוזר יישוב תביעות אובדן כושר עבודה צפוי כי תהיה השפעה על הליך יישוב תביעות אובדן כושר עבודה בכללותו, הן מבחינה תפעולית והן בכל הנוגע לאופן יישוב התביעה והכלים שיעמדו בידי המבטח על מנת לברר את חבותו וכפועל יוצא צפוי כי יגדילו את עלויות יישוב התביעה. עם זאת, החברה אינה יכולה להעריך, בשלב ראשוני זה של יישום החוזר, את מלוא ההשלכות ואת עוצמתן.

המידע בכל הקשור להשלכות של חוזר יישוב תביעות אובדן כושר עבודה כמתואר לעיל, הינו בגדר מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של החברה והתוצאה בפועל עשויה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה והיא תלויה, בין היתר, באופן היישום בפועל של הוראות החוזר, והשלכותיו על הליך יישוב תביעות אובדן כושר עבודה, לרבות ביחס לתביעות שיישובו לאחר מועד התחילה על פי פוליסות ששווקו ותומחרו קודם לכניסת החוזר לתוקף.

ג. חוזר תאונות אישיות

הוראות חוזר תאונות אישיות, אשר פורסם בחודש יוני 2020, כוללות הוראה לפיה כיסויי מוות מתאונה ונכות מתאונה ישווקו בהתאם להוראות חוזר זה. הוראות חוזר תאונות אישיות מכבידות על הליכי המכירה של פוליסות מוות מתאונה ונכות מתאונה, הן ביחס לחובות אשר יחולו על הגורם המבצע את פעולת הצירוף והן לאור המורכבות של הליך המכירה עצמו. למועד פרסום דוח זה, טרם אושרו לחברה (ולמטיב ידיעתה, אף למרבית החברות הנוספות) תעריפים עדכניים לפוליסות מוות מתאונה ונכות מתאונה המותאמות להוראות חוזר תאונות אישיות. קיימת אי וודאות באשר לאישור תעריפים למכירת כיסויים אלו, ובאשר לגובהם, ככל שיאושרו. עקב האמור, למועד הדוח, החברה (ולמטיב ידיעתה, אף מרבית החברות המתחרות) אינה משווקת פוליסות פרט לכיסויי מוות מתאונה ונכות מתאונה.

לפרטים נוספים בדבר השלכות חוזר תאונות אישיות, לרבות הוראה לפיה כיסויי מוות מתאונה ונכות מתאונה ישווקו בהתאם להוראות חוזר תאונות אישיות, ראה סעיף 8.1.2.1(ג) להלן.

6.2.3. אחרים

6.2.3.1. עיצור הגידול בהטבת המס במשיכת קצבה פנסיונית (תיקון לתיקון 190)

בחודש מאי 2012, נחקק חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 190 והוראת שעה), התשע"ב 2012 ("תיקון 190") במסגרתו הורחבו, בין היתר, על פני זמן, הטבות המס הניתנות בעת משיכת כספים באפיק החיסכון לקיצבה. תיקון 190 הביא, לאורך השנים, לגידול מסוים בשימור כספים המיועדים לפיצויים וכספים צבורים בקופות גמל של עמיתים שנפטרו. להערכת החברה, הגדלת הטבות המס על הקיצבה הביאה גם לעליית שיעור נוטלי הקיצבאות. בהתאם לתיקון 190 היה צפוי גידול בהטבות המס, על פני תקופה, ואולם במסגרת הצעת חוק תקציב המדינה לשנים 2023-2024 מוצע לבטל את המשך הגידול בהטבת מס על כספים פנסיוניים ולפיכך תבוטל הטבת המס הנוספת שהיתה אמורה לחול החל משנת 2025 והיא תיוותר בשיעור של 52% ולא תגדל לשיעור של 67% כפי שהיה במקור. נכון למועד זה אין לחברה אפשרות להעריך את ההשפעה של הצעה זו, אם וככל שתתקבל כהוראה מחייבת ואולם יכול והיא תשפיע על המשך הצבירות של הכספים הרלבנטיים בקופות.

6.3. תחרות

6.3.1. תנאי התחרות בתחום הפעילות ושמות המתחרים המשמעותיים בתחום

תחום זה מתאפיין בתחרות עזה בין כלל הגופים המוסדיים, הן בשלב ההצטרפות למוצר הפנסיוני וכן במהלך תקופת החיסכון, בקשר עם ניווד ושימור צבירות קיימות בין הגופים המוסדיים השונים. כן קיימת תחרות ביחס למבטחים ועמיתים שנמצאים סמוך לפני קבלת הקצבה, על המוצר ממנו יקבלו את קצבת הזקנה.

התחרות על ההצטרפות לקרן הפנסיה מתעצמת נוכח ההוראות בדבר ניווד אגב הצטרפות, לפיהן בעת הצטרפות עמית לקרן פנסיה חדשה וכל עוד לא ביקש העמית אחרת, יועברו כספי החיסכון העומדים לרשותו בחשבונות לא פעילים בקרנות פנסיה חדשות אחרות, לקרן הפנסיה החדשה אליה הוא מבקש להצטרף, וזאת תוך שמירה על רצף ביטוחי (להלן: "ניוד אגב הצטרפות").

השילוב של ההוראות בדבר ניווד אגב הצטרפות בפנסיה ביחס לעמיתים שהצטרפו בעבר ושיצטרפו לקרנות פנסיה בעתיד, ביחד עם קרנות ברירת מחדל הביאו בעבר לגידול משמעותי בהיקף הנכסים של קרנות ברירת המחדל, על חשבון הגופים האחרים הקיימים בשוק, והשפיעו לרעה על נתחי השוק, הצבירות ושיעור דמי הניהול הנגבים בקרן הפנסיה המנוהלת על ידי כלל פנסיה וגמל (וזאת, בין היתר, מאחר ושיעור דמי הניהול בחשבונות הלא פעילים המועברים לקרנות פנסיה אחרות גבוה משמעותית משיעור דמי הניהול שנגבה מכספים לא פעילים שמועברים לקרן הפנסיה המנוהלת על ידי כלל פנסיה וגמל).

החל מחודש אוגוסט 2020 התאפשר ניווד כספים אף בין קופות גמל להשקעה.

כאמור לעיל, התגברות בבקשות נידוד של עמיתים לקרנות פנסיה סמוך למועד פרישתם יכול להיות גם הוא בעל השלכה מהותית לתוצאותיה העסקיות של החברה. מגמה זו מושפעת בין היתר, מהוראות תקנות זקיפת תשואה ומנגנון הבטחת התשואה בקרנות הפנסיה.

המידע בכל הקשור להשלכות המפורטות לעיל הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה באופן מהותי מזה שנחזה, והוא תלוי בתנאי התחרות; התנהגות הגופים המוסדיים המתחרים; טעמי העמיתים והמבוטחים והתנהגותם ביחס למוצרים שברשותם; השלכות הוראות דין אחרות בתחום והשפעתם המשולבת עם ההוראות כאמור.

להלן פרטים על תנאי התחרות אשר משפיעים על ההצטרפות למוצרים הפנסיונים ועל הנידוד של המוצרים הפנסיוניים שבניהול הגופים המוסדיים בקבוצה. לפרטים אודות העברת כספים מהגופים המוסדיים בקבוצה ואליהם בענפי הסכון ארוך טווח בשנים 2020 עד 2022, ראה סעיף 6.4.5 להלן.

מוצרי ביטוח חיים, פנסיה וגמל, הם מוצרים תחליפיים בחלקם, עם דגשים מסוימים בכל אחד מהם. לאור שורה של רפורמות בתחום שצמצמו את השוני בין המוצרים ונתנו עדיפות למוצרי קיצבה, ביטול המקדמים המובטחים בקופות הביטוח, עלותם הנמוכה יחסית של הכיסויים הביטוחיים בקרן הפנסיה, דמי הניהול הנגבים, הבטחת התשואה על חלק מהנכסים בקרנות הפנסיה והקמתן של קרנות ברירת מחדל, קרנות הפנסיה הינן המוצר העיקרי המשווק לכלל הציבור. לעניין מגמות בביקוש ובהיצע בשנת הדוח, ראה סעיף 6.1.4 לעיל.

מוצרי הביטוח שאינם נהנים מהטבות מס כמו פוליסות פרט או כספי חיסכון פנסיוני שהפכו לנזילים וכן קופות הגמל להשקעה, הינם מוצרים מתחרים בינם לבין עצמם וכן מול מוצרי השקעה אחרים אשר משווקים גם על ידי גורמים פיננסיים שאינם גופים מפקחים על ידי הממונה, בעיקר בנקים, מנהלי תיקים וקרנות נאמנות.

התחרות בתחום מתרכזת בתשואות, בקיומם או היעדרם של מקדמי קיצבה או תשואה מובטחים, בגובה דמי הניהול (ובהנחות הניתנות), בכיסויים הביטוחיים ובעלותם, ברמת השירות ובפתרונות ביטוחיים משלימים.

בהתאם לפרסומי הממונה, נכון ליום 31 בדצמבר 2022 הקבוצה הינה השנייה בגודלה בענף ביטוח חיים, הרביעית בגודלה בענף קרנות פנסיה, והחמישית בגודלה בענף קופות גמל ובסך הכל הקבוצה הינה השלישית בגודלה בשוק הפנסיוני, בהתאם להיקף נכסים מנוהלים, כהגדרתם על ידי הממונה.

התחרות במוצרי הריסק ואובדני כושר עבודה, הינה בין חברות הביטוח השונות, ומתמקדת בתעריפים ובהנחות הניתנות, וזאת בין היתר בעקבות הדמיון הרב בתנאי המוצרים (לעניין זה ראה, בין היתר, ההוראות בדבר קביעת תעריפים בביטוחי ריסק, כמפורט בסעיף 6.1.2.1 לעיל). בנוסף, קרנות הפנסיה, הכוללות ביטוחי שארים (במקרה מות העמית) וביטוחי נכות מהוות אף הן תחרות למוצרי הריסק ואובדן כושר עבודה, כמוצר נלווה לביטוחי המנהלים.

התחרות בין מוצרי התחום ובין הגופים המוסדיים התעצמה בשל השפעתם המשולבת של שינויים רגולטוריים שהתקבלו בשנים האחרונות, לרבות הקמתן של קרנות פנסיה ברירת מחדל (לפרטים ראה סעיף 6.2.1(א) לעיל), מגמת האחדה בין המוצרים השונים, הסרת חסמים תפעוליים המעכבים תהליכי העברת כספים בין הגופים המוסדיים, כדוגמת הקמת המסלוקה הפנסיונית והגברת השימוש בה (ראה סעיף 6.2.1(ב) לעיל), חוזר צירוף לביטוח³⁵, והסרת חסמי נידוד. גורמים נוספים אשר השפיעו על התחרות הינם כניסתם של שחקנים חדשים לשוק וחיזוקם, כמו גם המשך מגמת העדפה של מוצר הפנסיה והפסקת מכירות מוצרי ביטוח הריסק במסגרת ביטוחי המנהלים.

³⁵ במסגרת חוזר בעניין צירוף לביטוח, המסדיר את התנהלות חברות ביטוח וסוכני ביטוח בעת צירוף מועמד לביטוח לתוכנית ביטוח, נקבעו, בין היתר, הוראות בעניין הליך התאמת הביטוח לצורכי הלקוח, וזאת על ידי שאילתה באתר "הר הביטוח" לשם קבלת מידע על ביטוחים נוספים של המבוטח בחברות אחרות; וכן הוראות האוסרות על צירוף מועמד לביטוח לפוליסת פרט המעניקה פיצוי כאשר למבוטח קיימת פוליסה אחרת המעניקה פיצוי עבור מקרה ביטוח, למעט במקרים חריגים ואו בהסכמת המבוטח.

התחרות ביחס למוצרים האמורים באה לידי ביטוי, בין היתר, ביכולת השימור, בתשואות, בגובה דמי הניהול הנגבים ובעמלות המשולמות לסוכנים. לפרטים נוספים ראה חלק ב לדוח הדירקטוריון, סעיף 2.2.1.1.

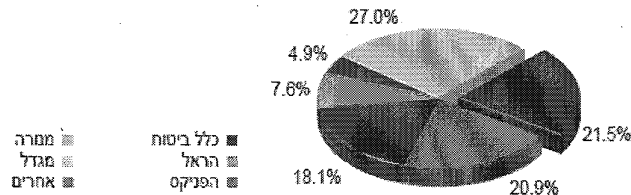
בנוסף, בשנת הדוח ניכרה מגמת רכישת סוכנויות ביטוח ע"י גופים מוסדיים, דבר שיכול ויביא לחיזוק זרוע המכירות שלהן.

כמו כן, חברות כרטיסי אשראי הקימו לראשונה סוכנויות ביטוח בבעלותן, אשר עושות שימוש בנתוני הלקוחות הקיימים ברשותן, בהתאם לתנאים שקבע הממונה. למיטב ידיעת החברה, בשלב זה סוכנויות אלו אינן משווקות מוצרי חיסכון ארוך טווח אולם חלקן משווקות מוצרי חיסכון פיננסי. החברה אינה יודעת להעריך את השפעת כניסת סוכנויות הביטוח של חברות כרטיסי האשראי על שוק מוצרי חסכון ארוך טווח.

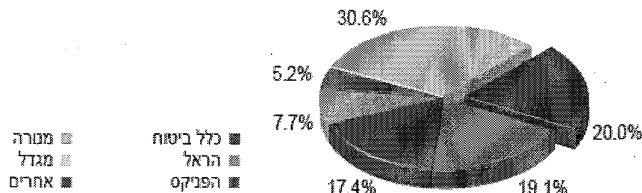
1) ענף ביטוח חיים

כ-95.1% משוק ביטוח החיים במונחי פרמיות שהורווחו ברוטו נשלט על ידי חמש חברות הביטוח הגדולות (החברה, מגדל, הראל, מנורה והפניקס). החברה מתחרה בעיקר מול מבטחים אלו, מול קרנות פנסיה ומול קופות גמל המספקות מוצרים חלופיים ומול גופים פיננסיים. כן מתחרה החברה בתחום ביטוחי פרט מול חברות הביטוח האחרות ומול גופים פיננסיים.

התפלגות שיעור הפרמיות בין קבוצות וחברות הביטוח בישראל בענף ביטוח חיים ליום 30.9.22

התפלגות שיעור הפרמיות בין קבוצות וחברות הביטוח בישראל בענף ביטוח חיים ליום 30.9.21

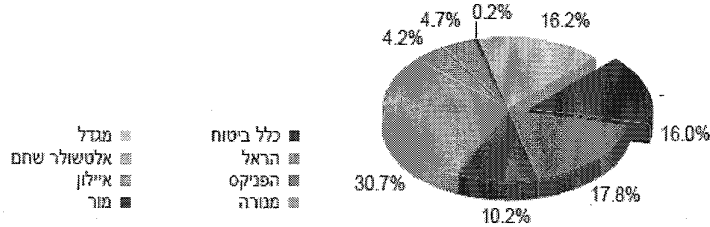
* היקף הפרמיות בענף ביטוח חיים משקף את דמי הביטוח המשולמים בגין כל הפוליסות שבתוקף שנמכרו לאורך השנים, והשינויים בהן אינם מעידים בהכרח על השינוי בביקוש ובהיצע בשנת הדוח.

2) ענף קרנות פנסיה

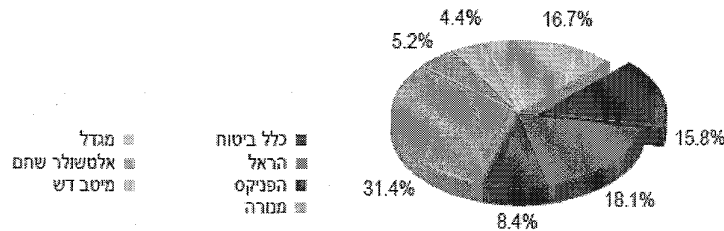
להערכת הקבוצה, כלל פנסיה וגמל מתחרה בקרנות ברירת המחל הנבחרות וכן בחברות המנהלות של הקרנות הגדולות, מבטחים (מנורה) ומקפת (מגדל), הראל פנסיה והפניקס פנסיה. כאמור, במסגרת הליך בחירת קרנות ברירת מחל, נבחרו ארבע קרנות פנסיה מתחרות, בהן שתי קרנות פנסיה חדשות, אשר החלו לפעול במהלך 2022.

בשנת 2021 הושלמו שתי עסקאות לרכישת חברות מנהלות של קרנות פנסיה נבחרות ומיזוגן עם חברות מנהלות הפועלות בשוק. מנגד, במסגרת בחירת קרנות ברירת מחדל (ראה סעיף 6.2.1 (א) לעיל), נוספו לשוק שתי מתחרות חדשות. ככלל, ריבוי מתחרים מביא להגברת התחרות בשוק.

התפלגות שיעור הנכסים בקרנות הפנסיה החדשות בין קבוצות וחברות הביטוח בישראל ליום 31.12.22

התפלגות שיעור הנכסים בקרנות הפנסיה החדשות בין קבוצות וחברות הביטוח בישראל ליום 31.12.21

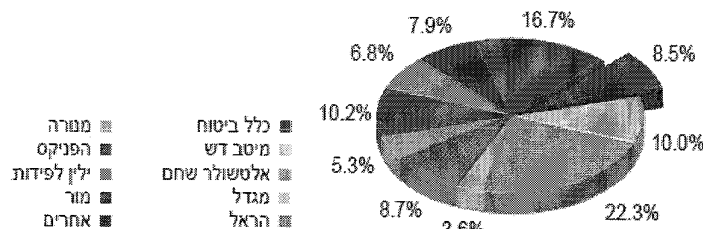

הגידול בנתח השוק של החברה נבע מצמיחה בהיקפי המצטרפים לקרן הפנסיה בניהול החברה, מגידול בהיקפי הניוד הנכנס ומקיסון בשיעור הניוד היוצא. האמור בא על רקע שיפור במיצוב של החברה בהיבטי תשואות ושירות.

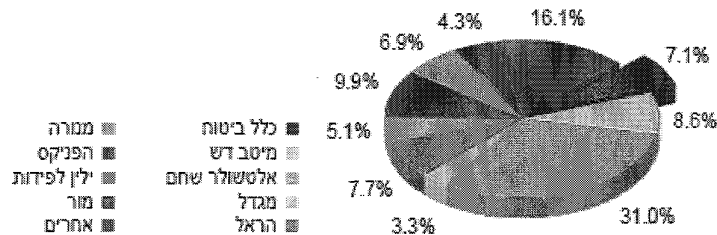
3) ענף קופות גמל

נכון לשנת הדוח, התחרות בענף היא בעיקר עם קופות גמל לחיסכון אחרות. להערכת הקבוצה, המתחרים העיקריים שלה הם אלטשולר שחם, מור, מיטב-דש, הראל, הפניקס, מנורה ומגדל.

התפלגות שיעור נכסי קופות הגמל בין גופים פרטיים וקבוצות ביטוח בישראל ליום 31.12.22

התפלגות שיעור נכסי קופות הגמל
בין גופים פרטיים וקבוצות ביטוח בישראל ליום 31.12.21

6.3.2 שיטות להתמודדות עם התחרות והגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה

ההתמודדות עם התחרות, בתחום פעילות זה, מתרחשת במספר מישורים:

- סינרגיה בין חברות הקבוצה – מתן פתרונות אינטגרטיביים ללקוחות בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח.
- שימוש בשינויים רגולטוריים, על מנת להיחשף למגזרי לקוחות פוטנציאליים חדשים, ולצרפם כלקוחות.
- התייעלות תפעולית – באמצעות שיפור שיטות העבודה ושיפור מערכות המיכון. לעניין שיפור מערכות המיכון והדיגיטציה ראה סעיף 10.10.3.2 להלן.
- שימור לקוחות בתיק הקיים ושיפור השירות ללקוח – על ידי דיגיטציה, הפעלת יחידות ייעודיות לטיפול בנושא, הקמת מוקדי שירות יעודיים וביניהם מוקדי תביעות ומוקדי מעסיקים תוך הצגת מגוון האפשרויות הקיימות בקבוצה בפני הלקוחות.
- הרחבת מאגר הלקוחות, הן באמצעות הרחבת ערוצי ההפצה, לרבות באופן ישיר והן על ידי הגדלת היקף המכירות, סוגי המוצרים והיקף הכיסוי הביטוחי, ללקוחות קיימים.
- שמירה על היקף פעילות משמעותי והרחבתו על בסיס מערך תפעול ובסיס הוצאות נתונים.
- מערך השקעות מקצועי ומיומן הפועל להשגת תשואות מירביות למבוטחים ולעמיתים, תוך ניהול סיכונים מושכל.
- הרחבת מערכי ההפצה והשיווק, הישירים ובאמצעות סוכנים, באמצעות עריכת מבצעי קידום מכירות, שיפור השירות לסוכן (לרבות טכנולוגי בממשקים אל מול הסוכן ומתן שירותים דיגיטליים) וגיוס סוכנים חדשים.
- מיתוג ומיצוב הקבוצה.
- חדשנות, פיתוח מוצרים והתאמת המוצרים לצרכי הלקוחות ולתנאי השוק המשתנים, תחת המגבלות הרגולטוריות.
- תעריפים תחרותיים.

הגורמים המרכזיים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה הם:

- ניסיון רב-שנים בתחום ביטוח החיים והחיסכון לטווח ארוך.
- המוניטין של הקבוצה בתחום.

- קשרים עסקיים עם גורמי הפצה וייעוץ לאורך שנים.
- מערך הפצה ישיר.
- מגוון המוצרים הפנסיונים הנמכרים תחת קורת גג אחת.
- חוסן פיננסי.
- התשואות המושגות על כספי החיסכון, בהשוואה לתשואות הגורמים המתחרים.
- השירות הניתן על ידי החברה ללקוחות ולסוכנים ואופן יישוב התביעות.
- שקיפות ומחיר – כחלק ממדיניות הממונה בשנים האחרונות קודמו רפורמות משמעותיות שעניינן שקיפות, הפחתת תעריפים והגברת התחרות. רפורמות אלה, משפיעות ועתידות להמשיך ולהשפיע בשנים הקרובות על תחום חסכון ארוך טווח ועל רווחיותו.
- חסמים תחרותיים - לעניין הסרת חסמי כניסה לשוק וכניסת מתחרים, ראה סעיף 10.3.1.2 להלן.

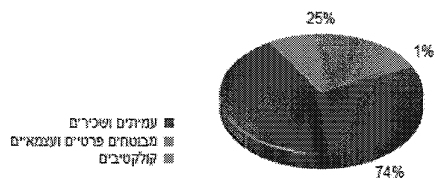
6.4 לקוחות

סוגי הלקוחות העיקריים בתחום החיסכון ארוך הטווח הם: מעסיקים, עמיתים, מבוטחים, פרטיים, עצמאים וקולקטיבים. בתחום זה אין לחברה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות. לחברה אין לקוח בודד שהכנסות החברה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות החברה בדוחות המאוחדים.

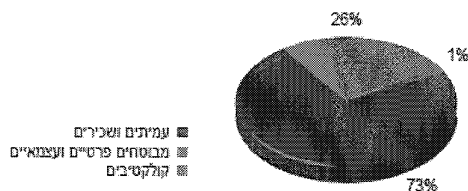
6.4.1 התפלגות לקוחות החברה בענף ביטוח חיים לפי פרמיות לשנים 2021 ו- 2022

סוג הלקוח	2021		2022	
	שיעור מסך ההכנסות	פרמיות ברוטו (באלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות	פרמיות ברוטו (באלפי ש"ח)
עמיתים ושכירים	73%	4,688,233	74%	5,049,512
מבוטחים פרטיים ועצמאים	26%	1,637,458	25%	1,720,889
קולקטיבים	1%	61,375	1%	74,046
סה"כ	100%	6,387,066	100%	6,844,447

התפלגות הלקוחות בענף ביטוח חיים לפי פרמיות ברוטו בשנת 2022

התפלגות הלקוחות בענף ביטוח חיים לפי פרמיות ברוטו בשנת 2021

6.4.2 פדיונות בענף ביטוח חיים

בענף ביטוח חיים, שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת בשנת הדוח היה 1.7% לעומת 1.5% בשנת 2021.

6.4.3 התפלגות לקוחות החברה בענף קרנות פנסיה לפי דמי גמולים לשנים 2021 ו-2022

סוג הלקוח	2021		2022	
	שיעור מסך ההכנסות	דמי גמולים (באלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות	דמי גמולים (באלפי ש"ח)
עמיתים שכירים	96%	6,625,198	96%	8,048,339
מבטחים פרטיים ועצמאיים	4%	308,395	4%	372,088
סה"כ	100%	6,933,593	100%	8,420,427

נספח 3

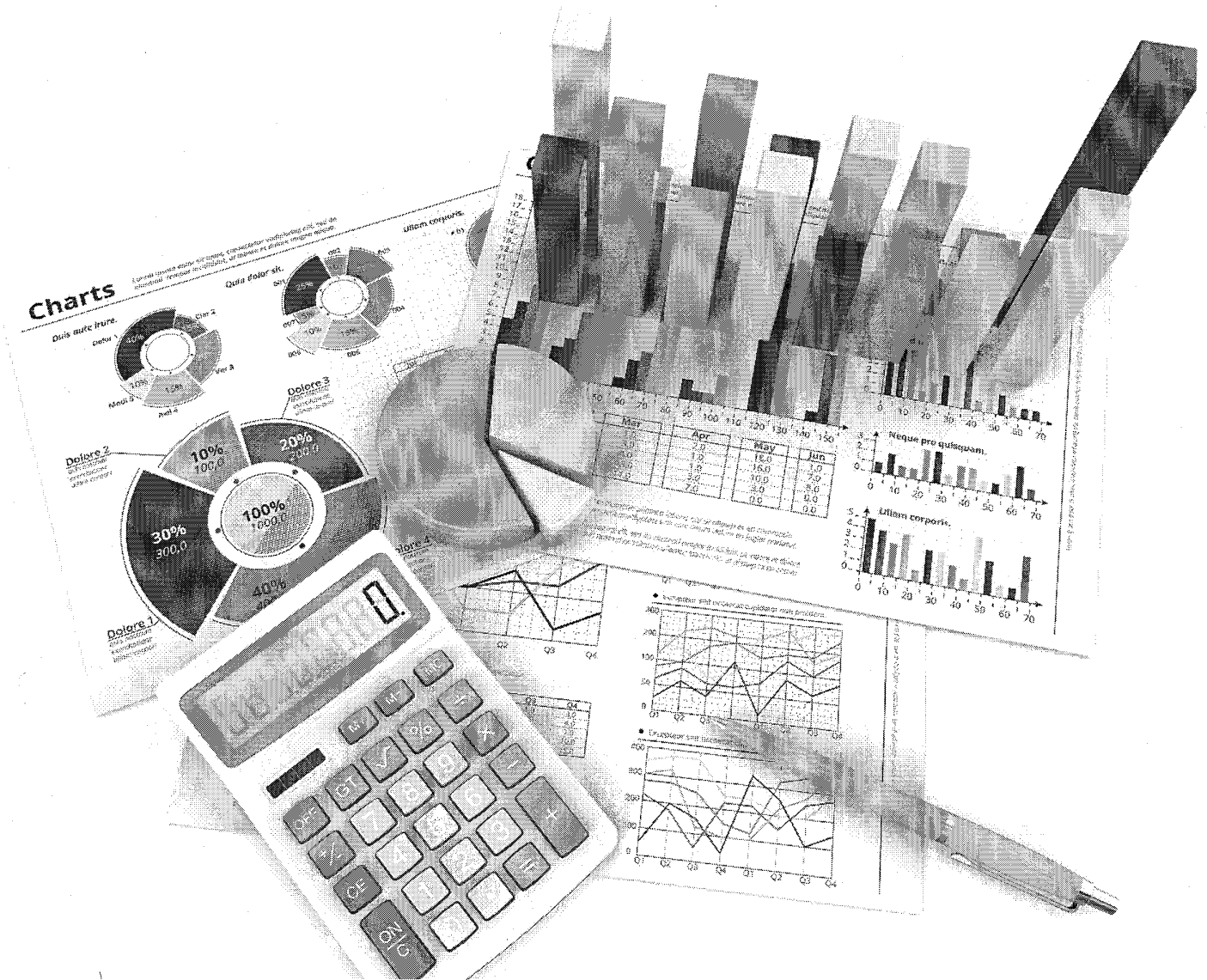
דו"ח תקופתי הראל לשנת 2022

3

הראל חברה לביטוח בע"מ

דוח תקופתי

לשנת 2022

הראל חברה לביטוח בע"מ

דוח תקופתי לשנת 2022

תיאור עסקי החברה	פרק 1
דוח הדירקטוריון	פרק 2
דוחות כספיים	פרק 3
פרטים נוספים על החברה	פרק 4
נספחים	פרק 5

הראל חברה לביטוח בע"מ

חברי הדירקטוריון

מישל סיבוני - יו"ר הדירקטוריון

יאיר המבורגר

יואב מנור

בן המבורגר

ליאורה קבורס הדר

אלי דפס

אודי ניסן (דירקטור בלתי תלוי)

מירי לנט שריר (דירקטורית בלתי תלויה)

מישל דהן (דירקטור בלתי תלוי)

יוני טל (דירקטור בלתי תלוי)

דבורה ויזל (דירקטורית בלתי תלויה)

הראל חברה לביטוח בע"מ

פרק 1

תיאור עסקי החברה

תיאור עסקי החברה

- דוח זה ערוך בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ("הממונה").
- פרק זה מהווה חלק בלתי נפרד של הדוח התקופתי ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.
- פרק זה בדוח התקופתי, העוסק בתיאור החברה, התפתחותה, עסקיה ותחומי פעילותה, כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה מעריכה"; "החברה סבורה"; "צפוי/ה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים. מידע צופה פני עתיד המופיע בדוח זה מתייחס אך ורק למועד בו הוא נכתב. החברה אינה מתחייבת לעדכן או לשנות מידע זה ככל שמידע נוסף או שונה בקשר למידע כאמור יגיע לידיעתה.
- להסרת ספק מובהר, כי התיאור המובא בדוח זה לגבי מוצרי הביטוח הינו תיאור תמציתי לצרכי הדוח בלבד, וכי תנאי מוצרי הביטוח המחייבים את המבטחים מקבוצת החברה הם רק אלה המפורטים בחוזי הביטוח (פוליסות) הרלוונטיים שנכרתו על ידיהם. בהתאם לכך, התיאור המובא בדוח זה לא ישמש לצרכי פרשנות חוזי הביטוח ולא יהווה מקור להסתמכות כלשהי לגבי תנאי הביטוח.
- להסרת ספק מובהר, כי התיאור המובא בדוח לגבי תנאי מוצרי הפנסיה והגמל השונים הינו תיאור תמציתי לצרכי הדוח בלבד, וכי תנאיהם המחייבים הם כנקבע בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), תשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו על פיו ובתקנוני קרנות הפנסיה וקופות הגמל.

תוכן עניינים מקוצר
לפרק - תיאור עסקי החברה

<u>עמוד</u>	<u>הנושא</u>
1-1	מבוא
1-4	1. חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה
1-12	2. חלק ב' - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה
1-12	2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
1-30	2.2 תחום ביטוח בריאות
1-35	2.3 תחום ביטוח כללי
1-50	3. חלק ג' - מידע ברמת כלל פעילות הקבוצה
1-85	4. חלק ד' - משטר תאגידי

תוכן עניינים מפורט

1 מבוא לפרק 1 לדוח התקופתי.....1

1 חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה.....4

1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה.....4

1.1.1 תרשים מבנה החזקות.....4

1.1.2 השינויים המהותיים שחלו במבנה החזקות בקבוצה בשנת 2022.....4

1.1.3 התאגדות החברה וצורת ההתאגדות.....4

1.1.4 מבנה השליטה של החברה.....5

1.1.5 תיאור תמציתי של מאפייני הפעילות.....5

1.1.6 נקודות עיקריות בהתפתחות ההיסטורית של החברה.....6

1.1.7 נקודות עיקריות בהתפתחות החברה בשנת 2022.....6

1.1.8 נקודות עיקריות בהתפתחות החברה לאחר תקופת הדוח.....7

1.2 תחומי הפעילות של החברה והחברות הבנות שלה.....9

1.2.1 תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח.....9

1.2.2 תחום ביטוח בריאות.....9

1.2.3 תחום ביטוח כללי.....10

1.2.4 פעילויות נוספות של החברה.....11

1.3 השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה.....11

1.4 חלוקת דיבידנדים.....11

2 חלק ב' - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה.....12

2.1 תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח.....12

2.1.1 מוצרים ושירותים.....12

2.1.2 תחרות.....26

2.1.3 לקוחות.....28

2.2 תחום ביטוח בריאות.....30

2.2.1 מוצרים ושירותים.....30

2.2.2 מגמות ושינויים בתחום הפעילות.....31

2.2.3 תחרות.....32

2.2.4 לקוחות.....33

2.3 תחום ביטוח כללי.....35

2.3.1 מוצרים ושירותים.....35

2.3.2 מגמות ושינויים בתחום הפעילות.....42

2.3.3 תחרות.....43

46	2.3.4	לקוחות	3
50		חלק ג' - מידע ברמת כלל פעילות החברה	
50	3.1	מגבלות ופיקוח החלים על פעילות החברה	
51	3.1.1	בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
51	3.1.2	בתחום ביטוח בריאות	
52	3.1.3	בתחום ביטוח כללי	
52	3.1.4	תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין העיקריים שפורסמו עד למועד פרסום הדוח	
52	3.1.5	כללי	
55	3.1.6	תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
57	3.1.7	תחום ביטוח בריאות	
58	3.1.8	תחום ביטוח כללי	
59	3.2	חסמי כניסה ויציאה	
59	3.2.1	חסמי כניסה	
60	3.2.2	חסמי היציאה	
60	3.3	גורמי הצלחה קריטיים	
60	3.3.1	גורמי הצלחה כלליים	
61	3.3.2	גורמי הצלחה ספציפיים לזרוע הביטוח והחיסכון ארוך הטווח	
61	3.3.3	גורמי הצלחה ספציפיים לתחום ביטוחי בריאות	
61	3.3.4	גורמי הצלחה ספציפיים לתחום ביטוח כללי	
62	3.4	השקעות	
62	3.4.1	מדיניות ניהול ההשקעות	
64	3.5	ביטוח משנה	
64	3.5.1	הסבר כללי לגבי סוגי הסכמי ביטוח המשנה	
65	3.5.2	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
65	3.5.3	ביטוח בריאות	
66	3.5.4	ביטוח כללי	
67	3.5.5	שינויים בהסדרי ביטוח משנה	
67	3.5.6	מדיניות החשיפה למבטחי משנה	
68	3.5.7	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
68	3.5.8	ביטוח בריאות	
69	3.5.9	ביטוח כללי	
69	3.5.10	חשיפת מבטחי המשנה לרעידת אדמה	
70	3.5.11	פרטים נוספים	
70	3.5.12	תוצאות ביטוח המשנה בביטוח כללי במיליוני ש"ח ^(א)	

71	הון אנושי	3.6
72	תנאי ההתקשרות עם העובדים	3.6.1
72	מידע אודות דירקטורים ונושאי משרה	3.6.2
73	קוד אתי לעובדי הקבוצה	3.6.3
73	שיווק והפצה	3.7
73	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.7.1
74	ביטוח בריאות	3.7.2
75	ביטוח כללי	3.7.3
76	שינויים מהותיים בדינים המתייחסים לערוצי ההפצה שפורסמו במהלך תקופת הדוח	3.7.4
76	הסוכנויות העיקריות שבשליטת החברה	3.7.5
76	תלות בגורם שיווק	3.7.6
77	ספקים ונותני שירותים	3.8
77	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.8.1
77	ביטוח בריאות	3.8.2
77	ביטוח כללי	3.8.3
78	שירותי מחשוב ותוכנה	3.8.4
78	תלות בספקים	3.8.5
78	רכוש קבוע	3.9
78	משרדים ונכסי מקרקעין	3.9.1
78	מערכות המיכון וניהול המידע	3.9.2
79	עונתיות	3.10
79	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.10.1
79	ביטוח בריאות	3.10.2
79	ביטוח כללי	3.10.3
81	נכסים בלתי מוחשיים	3.11
82	גורמי סיכון	3.12
82	טבלת גורמי הסיכון	3.12.1
83	התמודדות עם סיכון הסייבר	3.12.2
84	הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה	3.13
84	יעדים ואסטרטגייה עסקית	3.14
85	חלק ד' - משטר תאגידי	4
85	דירקטורים בלתי תלויים	4.1
85	מבקר פנים	4.2
85	פרטי מבקר הפנים ותאריך תחילת כהונתו	4.2.1

85	תכנית הביקורת	4.2.2
85	התקנים המקצועיים	4.2.3
85	היקף העסקה	4.2.4
86	תגמול	4.2.5
86	גישה למידע	4.2.6
86	דין וחשבון המבקר הפנימי	4.2.7
86	הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי	4.2.8
86	רואה חשבון מבקר	4.3
86	פרטי רואה חשבון מבקר	4.3.1
87	גילוי בדבר שכר רואה חשבון מבקר	4.3.2
87	גילוי בדבר שלב היישום וההטמעה של תקן IFRS 17, חוזי ביטוח ("התקן")	4.3.3
87	יישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II	4.4
88	אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי	4.5
88	בקורות ונהלים לגבי הגילוי	4.5.1
88	בקרה פנימית על דיווח כספי	4.5.2

מבוא לפרק 1 לדוח התקופתי

פרק 1 זה לדוח התקופתי, כולל את תיאור עסקי החברה ליום 31 בדצמבר 2022 ואת התפתחות עסקיה, כפי שחלו במהלך שנת 2022 ("תקופת הדוח"). הדוח נערך בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970 ובהתאם להוראות הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון על-פי סעיף 42 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981.

לעניין החזקה במניות של חברות הקבוצה הנוכרות בדוח זה, נתוני החזקות בחברה כלשהי כוללים את כל החזקות באותה חברה, לרבות באמצעות חברות בנות בבעלות מלאה של החברה המחזיקה. אחוזי ההחזקה מוצגים במספרים מעוגלים לאחוז השלם הקרוב, אלא אם צוין אחרת.

מהותיות המידע הכלול בפרק זה בדוח התקופתי, ובכלל זה תיאור עסקאות מהותיות, נבחנה מנקודת ראותה של החברה, כאשר במקרים מסוימים הורחב התיאור, על מנת ליתן תמונה מקיפה של הנושא.

הגדרות

לנוחות הקורא מובאים להלן המונחים או הקיצורים הבאים, להם בפרק זה המשמעות המובאת לצידם, אלא אם כן נאמר אחרת.

אגרות חוב ממשלתיות צמודות למדד אשר המדינה מנפיקה לחברות הביטוח (אג"ח "חץ") ולקרנות הפנסיה (אג"ח "מירון" ואג"ח "ערד"), בריבית ולתקופה קבועים מראש.	"אג"ח מיועדות"
מבטח או חברה מנהלת.	"גוף מוסדי"
הסכום הכולל של פרמיה ודמים שמשלם מבטח למבטח על-פי חוזה ביטוח (פוליסה) שאינו חוזה השקעה.	"דמי ביטוח"
הסכומים שמפקיד עמית (או שמפקידים עבורו) בקרן פנסיה או בקופת גמל.	"דמי גמולים"
סכומים הכלולים בדמי הביטוח המיועדים לכיסוי הוצאות המבטח (לדוגמא: דמי רישום).	"דמים"
דקלה סוכנות לביטוח בע"מ.	"דקלה"
הממונה על שוק ההון וביטוח וחיסכון, כמשמעותו בחוק הפיקוח.	"הממונה"
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ וחברות הבת שלה.	"הקבוצה" או "קבוצת הראל"
הראל +60 בע"מ.	"הראל +60"
הראל חברה לביטוח בע"מ.	"הראל ביטוח" או "החברה"
הראל ביטוח מימון והנפקות בע"מ.	"הראל הנפקות"
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.	"הראל השקעות"
הראל פנסיה וגמל בע"מ.	"הראל פנסיה וגמל"
חברה שעיסוקה ניהול קופות גמל או קרנות פנסיה ואשר קיבלה רישיון לכך מאת הממונה, בהתאם לסעיף 4 לחוק קופות גמל.	"חברה מנהלת"
חוק החברות, התשנ"ט - 1999.	"חוק החברות"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981.	"חוק הפיקוח"

חוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968.	"חוק ניירות ערך"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005.	"חוק קופות גמל"
תהליך אישור הצעת הביטוח וקביעת הפרמיה, בהתאם להנחות אקטואריות, לנתונים המפורטים בהצעת הביטוח ולמידע נוסף שברשות המבטח.	"חיתום"
לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ.	"לעתיד"
נכסים הכוללים את נכסי קופות הגמל וקרנות הפנסיה, למעט קרנות ותיקות, נכסים המוחזקים על-ידי מבטח לכיסוי התחייבויות תלויות תשואה בביטוח חיים, נכסים המוחזקים על-ידי מבטח לכיסוי התחייבויות לפי תכניות ביטוח חיים המעניקות למבוטח תשואה מובטחת ושהמבטח אינו זכאי בשלהם או בשל חלק מהם לאגרות חוב מיועדות.	"נכסי החיסכון לטווח ארוך"
כמשמעם בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה - 1985.	"ענפי ביטוח"
פקודת מס הכנסה [נוסח חדש].	"פקודת מס הכנסה"
מבוטחים פרטיים יחידים או לקוחות עסקיים קטנים, עימם מתקשרת חברת הביטוח על בסיס פרטני.	"פרט"
דמי ביטוח לרבות דמים.	"פרמיה"
פרמיה המתייחסת לשנת הדוח.	"פרמיה שהרווחה"
הסכומים שנצברו לזכות העמיתים בקופת הגמל, בקרן הפנסיה או בפוליסה לביטוח חיים עם רכיב כלשהו של חיסכון.	"צבירה"
קבוצת אנשים (הקשורים בדרך כלל במקום עבודה משותף, או בהשתייכות לארגון כלשהו או ביחסי ספק-לקוח עם תאגיד או ארגון כלשהו), עימם מתקשרת חברת הביטוח בהסכם אחד על פיו מבוטחים או זכאים להיות מבוטחים, כל המשתייכים לקבוצה (ולא בהתשרויות פרטניות עם יחידי הקבוצה).	"קולקטיב" (על הטיותיו)
תכנית ביטוח שאושרה כקופת גמל לתגמולים, לפיצויים או לקצבה, הן לפי חוק קופות הגמל והן לפי תקנות קופות הגמל.	"קופת ביטוח"
קופת גמל כמשמעותה בחוק קופות גמל שאינה קרן פנסיה.	"קופת גמל"
קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ.	"קחצ"ק"
קרן פנסיה שאושרה לראשונה לפני 1 בינואר 1995.	"קרן פנסיה ותיקה"
קרן פנסיה שאושרה לראשונה החל מיום 1 בינואר 1995.	"קרן פנסיה חדשה"
קופת גמל לקצבה כמשמעותה בחוק קופות גמל, אשר אינה קופת ביטוח.	"קרן פנסיה"
החלק מתוך עסקת הביטוח שאינו מכוסה בביטוח משנה.	"שייך"
סכומים שיש לשלם בקרות מקרה ביטוח על פי תנאי הפוליסה.	"תגמולי ביטוח"
תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב - 2012.	"תקנות ההשקעה"

"תקנות קופות הגמל"

תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד - 1964.

"EMI"

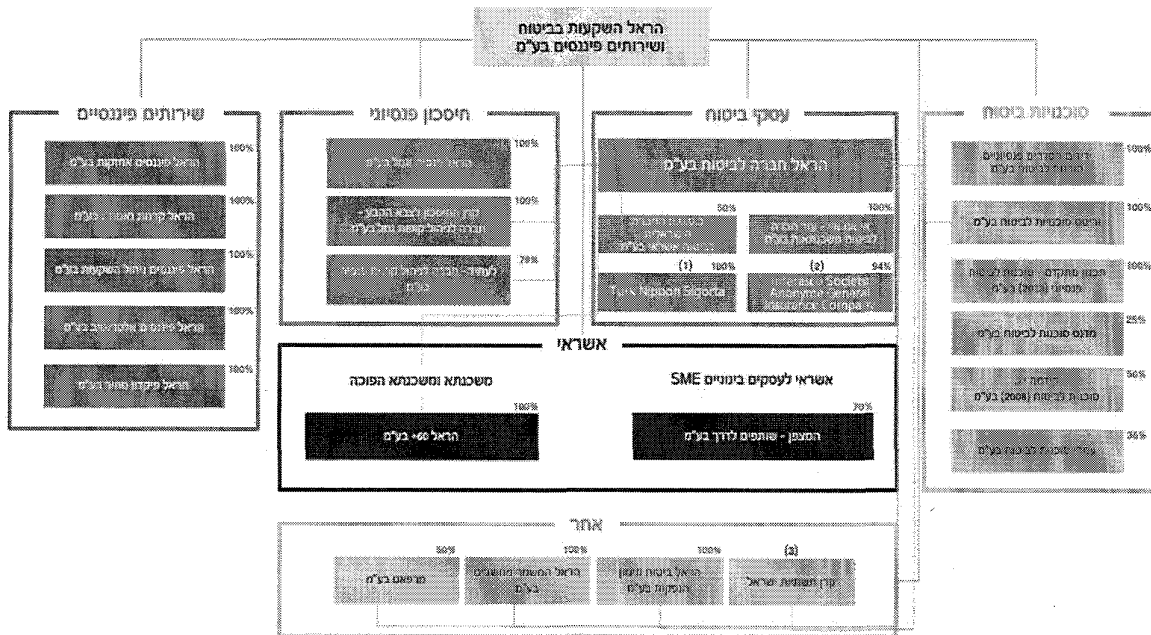
אי.אס.אי - עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ.

1 חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1.1 תרשים מבנה החזקות

להלן תרשים סכמטי של ההחזקות העיקריות של חברת האם - הראל השקעות, נכון למועד עריכת הדוח. רשימה מלאה של החברות הבנות והחברות הקשורות של החברה לתאריך הדוח מפורטת בפרק הרביעי לדוח התקופתי (פרטים נוספים על החברה), תחת תקנה 11 לתקנות דוחות תקופתיים ומיידיים.

הערות:

(1) חברת ביטוח בטורקיה.

(2) חברת ביטוח ביוון.

(3) ארבע קרנות: בקרן תשתיות לישראל I ובקרן תשתיות לישראל II הראל ביטוח הינה בעלת חלק מהמניות בשותף הכללי, בקרן תשתיות III ובקרן תשתיות IV הראל השקעות הינה בעלת חלק מהמניות בשותף הכללי.

1.1.2 השינויים המהותיים שחלו במבנה החזקות בקבוצה בשנת 2022

לא בוצעו שינויים מהותיים במבנה האחזקות בשנת 2022.¹

1.1.3 התאגדות החברה וצורת ההתאגדות

¹ בוצע שינוי באופן ההצגה הסכמטי של חלק מחברות הקבוצה.

החברה התאגדה בישראל בשנת 1933. החברה הינה חברה פרטית בשליטה מלאה של הראל השקעות.

1.1.4 מבנה השליטה של החברה

החברה הינה בבעלות מלאה (100%) של הראל השקעות, שמנייתיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב. נכון למועד הדוח, יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור, (בסעיף זה להלן: "בעלי המניות והשולטים הסופיים בחברה") מחזיקים בחברה בעיקר באמצעות ג.י.ן. ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת ("השותפות ג.י.ן"), שהינה שותפות בשליטתם ובבעלותם המלאה, בה הם מחזיקים כשותפים מוגבלים באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה וכן מחזיקים בשותף הכללי בשותפות ג.י.ן. בעלי המניות והשולטים הסופיים בחברה מחזיקים בכ- 47.63% מזכויות ההצבעה בחברה ובכ- 47.63% מהון המניות המונפק של הראל השקעות.

1.1.5 תיאור תמציתי של מאפייני הפעילות

נכון למועד הדוח, עיקר פעילותה של החברה הוא בעסקי הביטוח השונים והחיסכון ארוך הטווח, וזאת בתחומים הבאים: תחום ביטוח חיים, תחום ביטוחי בריאות, תחום הביטוח הכללי (הכולל: ביטוחי רכב רכוש, ביטוחי רכב חובה, ענפי תבויות אחרים וענפי רכוש אחרים).

פעילות הביטוח נעשית ע"י החברה עצמה ובאמצעות חברה אחות- EMI.

הפעילות בתחום חיסכון ארוך הטווח נעשית הן באמצעות החברה, באמצעות החברה האחות- הראל פנסיה וגמל והן באמצעות ההחברות הבנות: קחצ"ק, שהינה חברה המנהלת קרן השתלמות; ולעתיד, שהינה חברה המנהלת קרן פנסיה ותיקה.

הפעילות בתחום האשראי, נעשית באמצעות החברה הבת - הראל +60 העוסקת בתחום מתן הלוואות מסוג משכנתא, לרבות "משכנתא הפוכה" שהינה הלוואה הניתנת ללווים שהינם בני 60 ומעלה, בשעבוד דירת מגורים; בתחום ערבויות חוק מכר; וכן במסגרת מתן ערבויות פיננסיות ושירותי תפעול לתיקי משכנתאות המבוטחים על ידי צדדים שלישיים באמצעות החברה ובאמצעות EMI. נכון ליום 31 בדצמבר 2022, תחום אשראי לא מהווה מגזר פעילות בדוחות הכספיים. בהתאם, הנכסים, ההתחייבויות ותוצאות פעילות תחום האשראי נכללים במגזרי הפעילות השונים של החברה לפי העניין.

הראל ביטוח הינה חלק מקבוצה הפעילה כ- 90 שנים בתחום הביטוח. בהתאם לדוחות הכספיים לרבעון השלישי של שנת 2022, הקבוצה הינה קבוצת הביטוח הראשונה בגודלה בישראל בהיקף פרמיות, עם נתח שוק של כ- 23.6%. בתחום הבריאות הקבוצה היא הקבוצה הגדולה והמובילה בשוק, עם נתח שוק של כ- 38.6%. בתחום ביטוח כללי הקבוצה הינה קבוצת הביטוח הראשונה בגודלה, עם נתח שוק של כ- 16.4% ובהיקף הפרמיות בביטוח חיים הקבוצה הינה השלישית בגודלה, עם נתח שוק של כ- 20.9%. בתחום ניהול קרנות פנסיה חדשות, נכון ליום 30 בספטמבר 2022, לקבוצה נתח שוק של כ- 17.8%. בתחום ניהול קופות גמל, נכון ליום 30 בספטמבר 2022, לקבוצה נתח שוק של כ- 8.5%.

להלן נתונים בדבר היקף הנכסים המנוהלים בקבוצה (במיליארדי ש"ח):

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
116.9	111.7	ביטוח (כולל נכסים תלויי תשואה)
1.5	1.3	קרנות פנסיה
6.3	5.7	קופות גמל
124.7	118.7	סה"כ

1.1.6 נקודות עיקריות בהתפתחות ההיסטורית של החברה

החברה (בשמה הקודם שלוח חברה לביטוח בע"מ) התאגדה בישראל בשנת 1933, כחברה פרטית לפי פקודת החברות, והחלה את פעילותה כחברת ביטוח בתחום ביטוח הבריאות.

בשנת 1984 רכשה הראל השקעות את מלוא הבעלות על הראל ביטוח (בשמה דאז שלוח חברה לביטוח בע"מ) ("שלוח"). במועד רכישה זה עסקה שלוח בביטוח בריאות ובביטוח חיים; בשנת 1985 רכשה שלוח 50% מתיק ביטוח החיים של ירדניה חברה לביטוח בע"מ; בשנת 1989 רכשה הראל השקעות 82% ממניות סהר חברה ישראלית לביטוח בע"מ ("סהר") ובמהלך השנים רכשה הראל השקעות את יתרת מניות סהר; בשנת 1993 רכשה הראל השקעות, באמצעות מור-הר השקעות בע"מ את השליטה בדקלה חברה לביטוח בע"מ (בשנת 2011 הועברה השליטה בדקלה מהראל השקעות לחברה); בשנת 1999 רכשה הראל השקעות את השליטה בציון החזקות בע"מ, שהחזיקה בכל מניות ציון חברה לביטוח בע"מ ("ציון"); במהלך השנים, בעקבות מיזוגים ושינויים מבניים, עסקי הראל הראשונה, סהר וציון רוכזו בשלוח, שלימים שינתה את שמה להראל ביטוח.

בשנת 2010 רכשה הראל ביטוח את מלוא האחזקה ב-EMI. בשנת 2021 בוצע בקבוצה שינוי מבני, במסגרתו מלוא האחזקה ב-EMI הועברה לבעלות הראל השקעות.

בשנת 2013 הראל ביטוח רכשה את פעילות ביטוח החיים וביטוחי הבריאות של אליהו חברה לביטוח בע"מ. בשנת 2016 מוזגה הפעילות הביטוחית של דקלה חברה לביטוח בע"מ לתוך הראל ביטוח, ודקלה קיבלה רישיון סוכנות לביטוח.

בדצמבר 2021 הועברה הפעילות הביטוחית של שירביט חברה לביטוח בע"מ ("שירביט") להראל ביטוח.

1.1.7 נקודות עיקריות בהתפתחות החברה בשנת 2022

1.1.7.1 התפתחויות מהותיות בתחומי הפעילות השונים של החברה

לעניין התפתחויות מהותיות בתחומי הפעילות השונים של החברה, ראו סעיפים 2.1.1.2, 2.2.2 ו-2.3.2 להלן.

1.1.7.2 דירוג החברה ע"י חברת הדירוג "מידרוג"

לעניין אשרור דירוג החברה ע"י חברת הדירוג מידרוג - ראו באור 24 בדוחות הכספיים.

1.1.7.3 עדכון פרמיית אי נזילות

לעניין עדכון פרמיית אי נזילות - ראו סעיף 3.1.6.2.5 להלן וכן באור 3 לדוחות הכספיים.

1.1.7.4 סיום כהונה של היועצת המשפטית ומינוי יועץ משפטי

הגב' נטלי משען-זכאי, אשר כיהנה כמשנה למנכ"ל החברה וכיועצת המשפטית הראשית של קבוצת הראל וכן כיו"ר הדירקטוריון של חברות הגמל והפנסיה של הקבוצה, סיימה בסוף חודש מאי 2022 את תפקידה בקבוצת הראל בתום שמונה שנות כהונה.

עו"ד גלעד שפירא מונה כמשנה למנכ"ל החברה וכיועץ המשפטי הראשי של קבוצת הראל, החל מיום 1 ביוני 2022.

- 1.1.7.5 חוזר בדבר עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה לעניין השפעת חוזר בדבר עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה על החברה ("החוזר") - ראו באור 35 בדוחות הכספיים.
- לפרטים נוספים ראו דיווח מיידי של החברה מיום 3 ביולי 2022, אסמכתא: 2022-01-069369.
- 1.1.7.6 פדיון מוקדם מלא של אגרות חוב (סדרה ח') של הראל הנפקות לעניין פדיון מוקדם מלא לאגרות החוב (סדרה ח') שהונפקו על ידי הראל הנפקות - ראו באור 24 בדוחות הכספיים.
- 1.1.7.7 אישור התקשרות בפוליסת ביטוח אחרית דירקטורים ונושאי משרה לעניין אישור התקשרות בפוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה - ראו באור 36 בדוחות הכספיים.
- 1.1.7.8 דוח יחס כושר פירעון כלכלי של הראל ביטוח ביום 28 בנובמבר 2022 פרסמה הראל ביטוח דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 30 ביוני 2022. לפרטים נוספים, ראו דיווח מיידי של החברה מיום 28 בנובמבר 2022 (אסמכתא: 2022-01-143011) וכן סעיף 5 בדוח דירקטוריון.
- 1.1.7.9 התקשרות בעסקה עם קרובו של בעל שליטה לעניין התקשרות בעסקה עם קרובו של בעל שליטה - ראו באור 36 בדוחות הכספיים.
- 1.1.7.10 חלוקת דיבידנד לעניין החלטות מהימים 27 בינואר 2022, 22 ביוני 2022 ו- 28 בדצמבר 2022 על חלוקת דיבידנדים בסך 250 מיליוני ש"ח, 420 מיליוני ש"ח ו- 900 מיליוני ש"ח בהתאמה, אשר אושרו בתקופת הדוח - ראו באור 15 לדוחות הכספיים.
- 1.1.7.11 אשרור דירוג הראל ביטוח ע"י "מעלות" לעניין אשרור דירוג הראל ביטוח ע"י מעלות, ראו באור 24 לדוחות הכספיים.
- 1.1.8 נקודות עיקריות בהתפתחות החברה לאחר תקופת הדוח
- 1.1.8.1 הנפקת אגרות חוב (סדרה יט') באמצעות החברה הבת - הראל הנפקות לעניין הנפקת אגרות חוב (סדרה יט') באמצעות הראל הנפקות, ראו באור 24 לדוחות הכספיים.
- 1.1.8.2 אשרור דירוג הראל ביטוח ע"י "מדרוג" לעניין אשרור דירוג הראל ביטוח ע"י "מדרוג" ראו באור 24 לדוחות הכספיים.

1.1.9 מבנה פעילות החברה

א. חטיבת חיסכון ארוך טווח, הכוללת את האגפים הבאים:

1. אגף מעסיקים.
2. אגף פרט.
3. אגף תפעול (פנסיה וגמל).
4. אגף תביעות ומימוש זכויות.
5. אגף מטה החטיבה.
6. אגף קשרי מערכות מידע.

ב. חטיבת ביטוחי בריאות וחיים, הכוללת את האגפים הבאים:

1. אגף ביטוח בריאות ושיניים קיבוצי.
2. אגף ביטוח בריאות פרט, חו"ל, עובדים זרים ותיירים.
3. אגף ביטוח חיים².
4. אגף תביעות בריאות וחו"ל.
5. אגף תביעות סיעוד חיים, תאונות אישיות ואובדן כושר עבודה.
6. אגף ארגון ושיטות.
7. מחוזות.

ג. חטיבת ביטוח כללי, הכוללת את הפעילויות הבאות:

1. ביטוח כללי פרט, מטה ופיתוח עסקי.
2. ביטוח כללי עסקי.
3. אקטואריה ביטוח כללי.
4. תעשיה, סיכונים מיוחדים וביטוח ימי.
5. ביטוח משנה בתחום הביטוח הכללי.
6. תביעות רכב חובה ורכוש.
7. תביעות חבויות ורכוש.
8. דקלה.
9. פעילות שירביט.

ד. חטיבת שיווק סוכנים, הכוללת את פעילות המכירה בערוצי ההפצה של החברה.

ה. חטיבת ישירים ושת"פים, הכוללת את הפעילויות הבאות:

1. מטה, פיתוח עסקי ושיתופי פעולה
2. אגף משווקים פנסיוניים
3. אגף סטנדרד
4. אגף שיווק בנקים

² במהלך שנת 2021 בוצעו שינויים ארגוניים בחברה במסגרתם, בין היתר, אגף ביטוח חיים אשר פעל תחת חטיבת חיסכון ארוך טווח הועבר לניהול ארגוני תחת חטיבת הבריאות, אשר נקראת כיום חטיבת הבריאות והחיים בהראל ביטוח. במסגרת הצגת תחומי פעילות החברה בדוח זה, תחום ביטוח החיים ימשיך להיות מוצג תחת מגזר חיסכון ארוך טווח.

ו. חטיבת הדיגיטל והשירות, הכוללת את הפעילויות הבאות:

1. מטה, דיגיטל ושירות.
2. אסטרטגיה, פרסום ושיווק.
3. מדיה וחווית לקוח.
4. שירות הלקוחות.
5. פניות הציבור.

ז. חטיבת השקעות, כוללת את ניהול ההשקעות בתחומי הביטוח וחיסכון ארוך הטווח וניהול השקעות כספי הנוסטרו.

ח. חטיבת כספים ומשאבים.

ט. חטיבת אקטואריה.

י. חטיבת משאבי אנוש.

יא. החטיבה המשפטית.

יב. החטיבה הטכנולוגית - הראל המשמר מחשבים בע"מ ("הראל המשמר מחשבים") - אחראית על מתן שירותי המיכון השונים לחטיבות השונות.

פעילויות אחרות נוספות של החברה:

א. הראל 60 + עוסקת במתן הלוואות מסוג משכנתא, לרבות "משכנתא הפוכה".

1.2 תחומי הפעילות של החברה והחברות הבנות שלה

החברה והחברות הבנות שלה פועלות בתחומי הביטוח, הגמל והפנסיה, כמפורט להלן:

1.2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח³

הפעילות בתחום ביטוח חיים נעשית על ידי החברה עצמה. הפעילות בתחום הפנסיה נעשית על ידי החברה הבת - לעתיד, המנהלת קרן פנסיה ותיקה. הפעילות בתחום קופות הגמל נעשית ע"י החברה הבת - קחצ"ק, המנהלת קרן השתלמות למשרתי צבא הקבע וגמלאי צה"ל.

פוליסות ביטוח חיים מיועדות בעיקרן לטווח ארוך ומבטיחות תגמולי ביטוח במות המבוטח או בעת הגיעו לגיל הקבוע בפוליסה או במועד מוקדם יותר בהתאם לתנאי הפוליסה. הפוליסות יכולות לכלול חסכון, סיכון מוות בלבד או שילוב ביניהם, ויכול שיתווספו לפוליסות מרכיבים ("ריידריס") לכיסוי סיכונים נוספים, בעיקר אובדן כושר עבודה ומחלה. חלק מפוליסות ביטוח החיים הכוללות מרכיב חיסכון מוכרות כקופות ביטוח על פי הוראות הדין וכאיות להטבות מס הקבועות בדין לקופות גמל.

בנוסף, נכללות בתחום זה פוליסות המוצעות כפוליסות לקולקטיבים, שעיקרן ביטוח סיכון מפני מוות וביטוח מפני אובדן כושר עבודה ללא חיסכון ולתקופה קצרה וכן פוליסות המכסות סיכון נכות, אובדן כושר עבודה ומחלה קשה.

בנוסף לפוליסות ביטוח חיים הכוללות מרכיב חיסכון, מנהלות החברות הבנות של החברה קרן פנסיה וותיקה וקרן השתלמות.

1.2.2 תחום ביטוח בריאות

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של החברה בענפי הביטוח: מחלות, אשפוז ותאונות

³ ראה הי"ש 1 לעיל.

אישיות. הפוליסות הנמכרות במסגרת ענפי ביטוח כאמור מכסות את מגוון הנזקים הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות, לרבות מצב סיעודי וטיפולי שיניים. פוליסות ביטוחי בריאות מוצעות הן לפרטים והן לקולקטיבים.

פעילות הראל ביטוח בתחום מתן שירותי תפעול עבור שירותי בריאות כללית לתכנית השב"ן מבוצעת באגף דקלה בחטיבת ביטוח כללי.

1.2.3 תחום ביטוח כללי

תחום זה מורכב מחמישה תתי תחומים:

1.2.3.1 רכב רכוש

כולל את פעילות החברה במכירת פוליסות ביטוח בענף ביטוח רכב מנועי, המכסות נזקים הנגרמים לבעל רכב כתוצאה מתאונה ו/או גניבה ו/או חבות בעל הרכב או הנהג לנזק רכוש שנגרם לצד שלישי בתאונה.

בתת-תחום זה נכללות גם פוליסות ביטוח לרכב שמשקלו עד 3.5 טון. פוליסות אלו הינן בהתאם לתנאי פוליסה תקנית שנקבעה בהוראות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 ("הפוליסה התקנית"). ביום 3 ביוני 2021 פורסמו הוראות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי) (תיקוף), התשפ"א – 2021 ("התיקוף"), במסגרתן תוקנו תקנות הפיקוח על עסקי הביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשע"ב – 2021, אשר נכנסו לתוקף בתחילת 2022 והחל מהמועד כאמור מדובר בהוראות.

עוד בתת תחום זה נכללות, גם פוליסות ביטוח לכלי רכב למעט רכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון (מלגוזות, משאיות, מוניות, אוטובוסים, טרקטורים וכדומה). פוליסות עבור כלי רכב כאמור אינן כפופות לתנאי הפוליסה התקנית, אלא לתנאי והיקף כיסויי פוליסות ביטוח הנקבעות על ידי חברות הביטוח ובכפוף לאישור הממונה את תנאי הפוליסות.

1.2.3.2 רכב חובה

כולל את הפעילות בענף ביטוח לפי דרישת פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל - 1970 ("רכב חובה" ו- "פקודת ביטוח רכב מנועי", בהתאמה), המכסה נזקי גוף של בעל הרכב, כל הנוסעים ברכב והולכי רגל שנפגעו מהרכב, כתוצאה משימוש ברכב מנועי בהתאם לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה - 1975 ("חוק הפלת"ד"). ביטוח זה, כשמו כן הוא, הינו חובה על כל בעל רכב והנהוג בו, וזאת על פי פקודת ביטוח רכב מנועי.

תנאי הכיסוי הביטוחי הם בהתאם לנוסח שנקבע בהוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי) התש"ע - 2010.

1.2.3.3 ענפי חבויות אחרים

כולל את פעילות החברה במכירת פוליסות המכסות את חבותו החוקית של המבוטח כלפי צד שלישי (למעט כיסוי חבויות בתחום רכב חובה כמתואר לעיל). במסגרת זו נכללים, בין היתר, ענפי הביטוח הבאים: ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח אחריות מקצועית, ביטוח חבות מוצר, ביטוח חבות מעבידים לכיסוי חבות המבוטח כלפי עובדיו.

1.2.3.4 ענפי רכוש ואחרים

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית בכל ענפי הרכוש (למעט רכב רכוש) המפורטים בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה - 1985.

בתת תחום פעילות זה כלולים, בין היתר, ביטוח מקיף לדירות, וכן פעילותה של הראל ביטוח בענף ביטוח השקעות של רוכשי דירות. בנוסף, ביטוח בתי עסק (SMB) וביטוח אש מורחב ואובדן תוצאתי לעסקים בסדר גודל בינוני וגדול.

1.2.4 פעילויות נוספות של החברה

משכנתא ו"משכנתא הפוכה"

בשנת 2020 הוקמה חברת הראל +60, שהינה חברה בת בבעלות מלאה של החברה. הראל +60 עוסקת במתן הלוואות מסוג משכנתא, לרבות "משכנתא הפוכה", אשר ניתנות ללווים שהינם בני 60 שנה ומעלה, בשעבוד דירת מגורים.

1.3 השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה

בשנתיים האחרונות ועד למועד פרסום הדוח לא בוצעו השקעות בהון החברה.

לפירוט אודות מבנה השליטה של החברה – ראו סעיף 1.1.4 לעיל.

1.4 חלוקת דיבידנדים

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 28 בפברואר 2021, אישר דירקטוריון החברה, מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה, הראל ביטוח תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 35% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים של הראל ביטוח וזאת כל עוד הראל ביטוח תעמוד ביעדים מינימאליים ליחס כושר פירעון מבוסס סולבנסי 2 (יחס כושר פירעון מינימאלי נקבע על 135% בהתחשב בהוראות הפריסה ועל 105% ללא התחשבות בהוראות המעבר בתקופת הפריסה).

יובהר כי אין לראות במדיניות זו התחייבות של החברה לבצע חלוקת דיבידנד וכי כל חלוקה בפועל תהיה כפופה לאישור פרטני של הדירקטוריון לביצוע החלוקה על פי שיקול דעתו הבלעדי. הדירקטוריון יהיה רשאי החליט לחלק בפועל שיעורים שונים (גבוהים או נמוכים יותר) של דיבידנד או שלא לחלק דיבידנד כלל. כמו כן, ביצוע כל חלוקה בפועל יהיה כפוף לעמידה בהוראות הדין החלות על חלוקת דיבידנד, בין היתר עפ"י חוק החברות, ולהתניות הפיננסיות שתיטול על עצמה החברה בעתיד (ככל שתיטול), לקיומם של סכומים מספיקים של רווחים ראויים לחלוקה במועדים הרלוונטיים ומידת הזדקקותה של החברה למזומנים למימון פעילותה לרבות השקעה עתידית, כפי שתהיה מעת לעת, ו/או פעילותה העתידית הצפויה ו/או המתוכננת.

הדירקטוריון יהיה רשאי לבחון מעת לעת את מדיניות חלוקת הדיבידנד, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין והרגולציה החלות על החברה, על שינויים במדיניות חלוקת הדיבידנד, לרבות שיעור הדיבידנד שיחולק.

בנוסף, ביום 28 בפברואר 2021 אישר דירקטוריון החברה האם - הראל השקעות מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה הראל השקעות תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 30% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים של הראל השקעות. חלוקת הדיבידנד על ידי הראל השקעות עשויה להיות מושפעת, בין היתר, מהיכולת של הראל ביטוח לחלק דיבידנד בפועל.

לעניין דיבידנדים אשר אושרו בתקופת הדוח - ראו באור 15ג' לדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים אודות החלטת הראל ביטוח לעניין מדיניות ניהול ההון - ראו באור 15ג' לדוחות הכספיים.

2 חלק ב' - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה

2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח⁴

2.1.1 מוצרים ושירותים

2.1.1.1 כללי

הפעילות בתחום ביטוח חיים נעשית על ידי החברה עצמה. הפעילות בתחום הפנסיה נעשית על ידי החברה הבת - לעתיד, המנהלת קרן פנסיה ותיקה. הפעילות בתחום קופות הגמל מתבצעת בחברה הבת – קחצ"ק, המנהלת קרן השתלמות למשרתי צבא הקבע ולגמלאי צה"ל.

תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח עוסק בעיקר בחיסכון לתקופת הפרישה לגמלאות ובכיסוי לסיכונים שונים. המוצרים השונים במסגרת תחום זה כוללים שילובים של חיסכון וכיסויים ביטוחיים לסיכונים שונים כגון מוות, נכות, אובדן כושר עבודה ומחלות קשות.

המוצרים בתחום פעילות זה מיועדים לשכירים, לעצמאים וללקוחות הרוכשים כסויים באופן פרטי (ללא קשר לעיסוקם). הפקדות שכירים או עצמאים, בחלק מן המוצרים, מזכות אותם בהטבות מיסוי בשלושה מישורים: במועד ההפקדה זיכוי/ ניכוי מס, פטור ממס על רווחים בעת צבירת הכספים והטבות מיסוי בקבלת הכספים. קיימות גם הטבות מס במקרים מסוימים בגין הפקדות פרט.

בהתאם להוראות הדין, קיימת הפרדה מלאה בין נכסיה והתחייבויותיה של החברה המנהלת את קרן הפנסיה הוותיקה- או את קרן השתלמות, לבין נכסי העמיתים הצבורים בהן וכן הפרדה בין נכסי המבטח לבין כספי המבוטחים בביטוח חיים תלוי תשואה. נכסי העמיתים בקרן הפנסיה הוותיקה ובקרן השתלמות אינם נכללים בדוחות הכספיים של החברה המנהלת וכן לא נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה.

2.1.1.2 מגמות ושינויים בתחום הפעילות

תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח עובר שינויים מקיפים, וזאת לאור שינויים במדיניות הממשלתית בתחום שהביאו לחקיקת חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה - 2005, חוק קופות הגמל, חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני ותיקון חוק הפיקוח ("חקיקת בכר", שנכנסו לתוקפם בחודש נובמבר 2005), וכן התקנת שורה ארוכה של תקנות והוראות של הממונה שנועדו, בין היתר, לעודד חיסכון לקצבה, להגביר את התחרות והשקיפות בשוק החיסכון הפנסיוני, להפחית את שיעור דמי הניהול ולהגביר את מעורבות הלקוחות בבחירת החיסכון הפנסיוני שלהם.

בנוסף, בשנים האחרונות תחום הפעילות מתאים את עצמו באופן דרגתי לביצוע תהליכים באופן דיגיטלי ומקוון מול החוסכים, גורמי ההפצה והגופים המוסדיים האחרים.

⁴ ראו הייש 1 לעיל.

עידוד החיסכון לקצבה

בבסיס מדיניות רשות שוק ההון בשנים האחרונות עומדת השאיפה לעידוד חיסכון קצבתי בקרב כלל האוכלוסייה, על מנת להבטיח יכולת קיום בכבוד של האזרחים לאחר גיל הפרישה והגברת התחרות בתחום הפעילות, לרבות בדרך של צמצום ההבדלים בין המוצרים ומתן אפשרות לניוד כספי החיסכון הפנסיוני בין המוצרים.

שינויים אלה באו לידי ביטוי בשינוי מבנה המוצרים שהיו קיימים בתחום ובשינויים בהטבות המיסוי הניתנות לחוסכים לטווח ארוך, לרבות השינוי במסגרת תיקון מס' 3 לחוק קופות הגמל, תוך העדפת החוסכים במסלול קצבה וקביעת חובה למשיכת הכספים בדרך של תשלום קצבה, ככל שהקצבה העומדת לחוסך הינה עד סכום הקצבה המזערי לכל מוצרי החיסכון הפנסיוני לטווח ארוך. במסגרת זו אף הושוו הטבות המס בין מוצרים אלה בכל הנוגע לכספים שהופקדו עבור עמיתים החל מיום 1 בינואר 2008.

עד לאותו מועד, המוצרים השונים בתחום נחלקו לשני אפיקים עיקריים: אפיק המבטיח תשלומי קצבה ("פנסיה") ואפיק המבטיח תשלום הוני, תוך מתן אפשרות לשילוב אפיקים אלה. בתיקון האמור בוטלה החלוקה בין אפיק הוני ואפיק קצבתי ביחס לכספים שיופקדו החל מינואר 2008, כאשר כספים אלה ניתנים למשיכה כרובד ראשון (סכום קצבה מזערי) רק בדרך של קצבה. משיכת הכספים שנצברו מעבר לסכום הדרוש לתשלום הקצבה המזערית תעשה בדרך של היוון קצבה או בדרך של תשלום קצבה, בהתאם להחלטת העמית או המבוטח.

הגברת התחרות והשקיפות בתחום

בשנים האחרונות פורסמו הוראות שונות שתכליתן הגברת אפשרות ניוד הכספים בין המוצרים השונים וביצוע התאמות בין המוצרים השונים (קופות גמל, קרנות פנסיה וקופות ביטוח), לרבות בנושאי הכיסויים הביטוחיים הנמכרים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני והחלת מודל אחיד של גביית דמי ניהול, תוך הפחתת שיעור דמי הניהול המרביים שניתן לגבות בקופות הגמל ובקופות הביטוח.

בנוסף, פורסמו הוראות שתכליתן להקל על המבוטח או העמית להשוות בין מוצרים שונים על ידי יצירת אחידות בין המוצרים המשוקים על ידי הגופים המוסדיים, כגון: הוראות הממונה לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה, במסגרתן נקבע נוסח תקנון מחייב לקרן הפנסיה וכן קווים מנחים לעניין תכנית לביטוח מפני אובדן כושר עבודה. בנוסף נקבעו הוראות הנוגעות לבחירת קרן פנסיה ברירת מחדל אשר נועדו, בין היתר, להגביר את התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני, כפי שיתואר בהרחבה להלן.

התיקון האמור בנושא קווים מנחים לאובדן כושר עבודה, אשר כתוצאה ממנו לא ניתן להבטיח לכל מועמד מצטרף כיסוי של 75% מהשכר בקופות ביטוח במסגרת ההפקדות הפנסיוניות מחזקת את המגמה הקיימת בשנים האחרונות של מעבר לחיסכון בקרנות פנסיה מקיפות על חשבון קופות ביטוח.

עוד כחלק מהגברת התחרות והשקיפות ניתן למנות את הרפורמה בנושא ההוצאות הישירות בשל ביצוע עסקאות:

גופים מוסדיים רשאים לגבות מנכסי החיסכון לטווח ארוך, הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות בנכסים כאמור, כפי שקבע שר האוצר (באישור ועדת הכספים של הכנסת). בהתאם לסמכויות אלו, הותקנו בשנת 2008 תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות

גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), התשס"ח – 2008 ("תקנות הוצאות ישירות"), במסגרתן נקבע אילו הוצאות ישירות ניתן לגבות בשל ביצוע עסקאות בנכסי החיסכון לטווח ארוך. בשנת 2014 נקבעה בתקנות הוצאות ישירות תקרה להיקף ההוצאות הנובעות מהשקעה בקרנות השקעה, קרנות מחקות, מנהלי תיקים של נכסים לא סחירים, לרבות מתן אשראי ומתן משכנתא, בכפוף לתנאים שפורטו בתקנות. התקרה שנקבעה הינה בשיעור של 0.25% מסך כל השווי המשוער של החיסכון לטווח ארוך והיא נקבעה כהוראת שעה, אשר הוארכה מעת לעת.

החל משנת 2014 החל הממונה לבחון את יישומה של מגבלת ההוצאות הישירות בקרב המשקיעים המוסדיים ואף מינה ועדה מיעצת לבחינת ההוצאות כאמור ("ועדת יפה").

בהמשך למסקנות והמלצות ועדת יפה, פורסם ביום 30 באוקטובר 2022 תיקון לתקנות הוצאות ישירות, במסגרתו הוארכה הוראת השעה המתירה לגבות הוצאות ישירות מסוימות עד שיעור של 0.25% מסך הנכסים הצבורים וזאת עד ליום 31 בדצמבר 2022. בנוסף, נקבע כי החל מיום 1 בינואר 2023, שיעור ההוצאות הישירות המירבי מסוג "עמלת ניהול חיצוני" שבאפשרותו של משקיע מוסדי לגבות בכל שנה קלנדרית, ייקבע על ידי המשקיע המוסדי עבור כל מסלול השקעה בניהול, ויפורסם באתר האינטרנט שלו. כמו כן, נקבע כי הוצאות מסוג "עמלת ניהול חיצוני" והוצאות הנובעות ממתן משכנתא יתווספו באופן קבוע לרשימת ההוצאות המוגדרות כהוצאות ישירות על פי התקנות וכן נקבעו אשכולות מסלולי השקעה שסוגי ההוצאות הישירות הניתנים לגבייה במסגרתם יהיו מצומצמים יותר (מסלולי השקעה סחירים ועוקבי מדדים) וכי במסלולי השקעה שנגבים בהם דמי ניהול משתנים לא תתאפשר גביית הוצאות ישירות מאף סוג. כמו כן, במסגרת התיקון לתקנות הוצאות ישירות נקבע, כי גוף מוסדי יידע אדם המעוניין להצטרף לקופת גמל, כי בנוסף לדמי הניהול, ייגבו הוצאות ישירות, וכן את שיעור ההוצאות הישירות שנגבו בשנה החולפת מנכסי הקופה ואת העלות הכוללת הצפויה שבה יישא אדם באותה שנה בשל דמי ניהול והוצאות ישירות ("העלות השנתית הצפויה"). כמו כן, נקבע שבכל מקום בו קיימת חובה על פי דין להציג לעמית או למבוטח את דמי הניהול, תוצג לו גם העלות השנתית הצפויה.

עוד במטרה להגביר את התחרות בענף החיסכון הפנסיוני, פרסם הממונה ביום 20 בדצמבר 2022 חוזר שעניינו מסלולי השקעה בקופות גמל- תיקון. החוזר עדכן והרחיב את מסלולי ההשקעה המתמחים שגוף מוסדי רשאי לנהל עבור קופות גמל ופוליסות ביטוח חיים שאינן קופות ביטוח, תוך יישום המלצות ועדת יפה, בין היתר, לעניין ההוצאות הישירות שניתן לגבות בכל אחד מאשכולות המסלולים.

לפרטים נוספים אודות הרפורמה בנושא ההוצאות הישירות בשל ביצוע עסקאות והצגת העלות השנתית הצפויה ראו סעיף 3.1.7.1.1 להלן.

הפחתת דמי הניהול

בשנים האחרונות נכנסו לתוקף מספר הוראות חקיקה אשר נועדו, בין היתר, להפחית את דמי הניהול המשולמים על ידי המבוטחים והעמיתים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני.

ביצוע פעולות באופן דיגיטלי

בהמשך להקמת המסלוקה הפנסיונית, בהתאם להוראות הממונה וכחלק ממדיניות החברה, בוצעו בשנים האחרונות שורה של שינויים אשר מאפשרים ביצוע פעולות דיגיטליות מול לקוחות החברה, גורמי ההפצה שלה וכן מול גופים מוסדיים אחרים. במסגרת זו הוסדרו בין היתר תהליכי ההצטרפות למוצרים הפנסיוניים השונים, מוסדו תהליכי גבייה וניוד אוטומטיים, הוסדרו תהליכי משלוח דיווחים באופן דיגיטלי למבוטחים ולעמיתים והוקמה תשתית לנטילת הלוואות באופן דיגיטלי.

להערכת החברה, תהליכים אלה צפויים להמשיך להתעצם בשנים הקרובות ולהתרחב לביצוע פעולות נוספות במסגרת תחום הפעילות, דבר אשר צפוי להביא לשיפור השירות ללקוח ולהתייעלות תפעולית.

התפתחות מוצרי חסכון

מלבד מוצרים המיועדים לגיל פרישה, כולל תחום הפעילות גם מוצרים המיועדים לחיסכון לטווח בינוני או לחיסכון פרטי. בשנים האחרונות חל גידול בהיקף הכספים המנוהלים במוצרים אלה ובמגוון המוצרים המשמשים למטרה זו.

בכלל מוצרים אלה ניתן למנות את קרן ההשתלמות אשר מקנה הטבות מס שונות אשר לאחר תקופת חיסכון של 6 שנים ניתן להנות מהטבות מס במשיכה; חוזי השקעה אשר מהווים מוצר חיסכון הוני המשמש מוצר תחליפי למוצרי החיסכון בבנקים, קרנות נאמנות ותיקי השקעות מנוהלים; הפקדות לקופת גמל לקצבה על ידי יחידים, אשר בהתאם לתיקון 190 לפקודת מס הכנסה משנת 2012, רשאים להפקיד כספים בקופת גמל לקצבה במעמד של עמית עצמאי לצורך קבלת קצבה ולמשוך כספים אלה בהתקיים תנאים מסוימים במשיכה הונית; קופות גמל להשקעה - מוצר חסכון המיועד לתשלום סכום הון ליחידים ואשר לחילופין ניתן החל מגיל 60 לקבל מהכספים שנצברו בו תשלומי קצבה פטורים מתשלום מס.

2.1.1.3 ביטוח חיים

כללי

תחום ביטוח החיים כולל תכניות לסיכונים שונים (כגון, למקרה מוות), תכניות ביטוח לחיסכון לתקופת פרישה ותוכניות המשלבות ריידרים לכיסוי סיכונים נוספים (ריסק למקרה מוות, נכות, אובדן כושר עבודה, מתלות קשות ועוד). כמו כן, תחום זה כולל פוליסות פרט בעלות מרכיב חיסכון בלבד, המהוות חוזי השקעה (להבדיל מחוזי ביטוח).

בפוליסות הכוללות מרכיב חסכון, מבוטח המגיע לתום תקופת הביטוח זכאי בהתאם לתנאים שנקבעו בפוליסה, לסכומים שנצברו ברכיב החיסכון שבפוליסה. בתנאי הפוליסה נקבע האם הסכומים ישולמו כתשלום הוני חד פעמי, כתשלומי קצבה למשך כל חי המבוטח, או שילוב של תשלום הוני עם תשלומי קצבה.

באירוע ביטוחי המתרחש לפני תום תקופת הביטוח (מקרה מוות או אירוע ביטוחי אחר המכוסה בפוליסה) משולמים למבוטח, למוטבים או לשאירים (בהתאם למקרה הביטוח) תגמולי ביטוח, בהתאם להיקף הכיסוי שנרכש ובמקרה פטירה גם סכום החיסכון שנצבר בפוליסה, ככל שנצבר.

ענפי הביטוח והכיסויים הביטוחיים הנכללים בתחום ביטוח חיים

(א) ביטוח חיים מקיף - כל סוגי ביטוח חיים הכוללים חיסכון, עם סיכון או בלעדיו, לרבות תשלום פיצויים וכן ביטוח גימלה.

(ב) ביטוח חיים - סיכון בלבד.

(ג) ביטוח חיים קבוצתי הדדי.

מבנה הרווחיות בתחום

הרווחיות בביטוח חיים נובעת, בעיקר, מהמרכיבים הבאים, בקיזוז ההוצאות המיוחסות לתחום הפעילות: (א) המרווח בין התשואה המתקבלת בתיק השקעות ביטוח חיים מבטיח תשואה לבין התשואה המובטחת למבוטחים; (ב) דמי ניהול מפרמיה ודמי ניהול מצבירה בפוליסות הכוללות חיטון, לרבות דמי ניהול קבועים ומשתנים (משתנים כשיעור מתשואה ריאלית מצטברת חיובית בלבד בפוליסות תלויות תשואה ששווקו עד לסוף דצמבר 2003) (ג) המרווח בין הפרמיה הנגבית בפוליסות ביטוח חיים המיועדות לכיסוי סיכונים (מוות ואחרים) לבין תשלום תגמולי הביטוח מכח פוליסות אלה. המרווח מושפע, בין היתר, מהתעריפים הנגבים ומשיעורי התמותה (לגבי סיכון מוות), מתוחלת החיים (לגבי תשלומי קצבה), מעלויות ביטוח משנה ומשיעורי תחלואה; (ד) רווחי השקעות בתיק הנוסטרו.

לשימור של הפוליסות הקיימות חשיבות לרמת הרווחיות של חברת הביטוח לאורך זמן.

רווחיות ביטוח החיים המדווחת על ידי חברות הביטוח בדוחות הכספיים, מושפעת גם מכללי חשבונאות לעניין הכרה בהכנסות, דחיית הוצאות ושיערוך נכסים, וכן מקביעת עתודות אקטואריות ומשינויים בהנחות אקטואריות.

מידע אודות המוצרים השונים המוחלים בקבוצה בתחום ביטוח חיים
 פוליסות הביטוח נחלקות לשני סוגים: פוליסות המוכרות כקופת גמל (קופות ביטוח) עפ"י חוק קופות גמל (ביטוחי מנהלים או תגמולים לעצמאים) ופוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל והמכונות פוליסות פרט.

דמי ניהול	א/ח מיעדות	מרכיבי המימיה העיקריים	תיאור המוצר	סוג הפוליסה
			<p>א. פוליסות המולות רכיב חיטון (בין אם מוגדרות כקופות גמל ובין אם לאו)</p>	
			<p>א1. פוליסות מבטחות תשואה שנמכרו עד דצמבר 1990</p>	
			<p>פוליסות "מעורב" מבטחות תשואה</p>	<p>סכום הביטוח מוגדר מראש בפוליסה, הינו צמוד למדד ושולם במקרה מות המבוטח או בתום תקופת הביטוח. סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.</p>
אין דמי ניהול.	<p>ההתחייבות לתשואה מובטחת גוברת בחלקה בארות חוב מיועדות שהנפיקה מדינת ישראל לחברות הביטוח.</p>	<p>מרכיב חיטון, מרכיב ריסק (לכיסוי מקרה מוות) וביטוחים נלווים עבור המבוטח, ככל שנרכשו.</p>	<p>פוליסות "גמלא" מבטחות תשואה</p>	<p>סכום הגמלא החדשי שישולם כתום תקופת הביטוח קבוע מראש בפוליסה וצמוד למדד. בתום תקופת הביטוח סכום החיסכון משולם כקצבה. לפני תום תקופת הביטוח ישולם במקרה פטירה סכום ביטוח חד פעמי בהתאם לקבוע בפוליסה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.</p>
			<p>פוליסות מבטחות תשואה, ששיעורה קבוע בפוליסה.</p>	<p>פוליסות "ענדי" מבטחות תשואה</p>
			<p>פוליסות הגדירו את היחס בין חלק החיסכון לחלק שחוקקה לסיכון והוצאות, בהתאם לבחירת המבוטח. הפרמיה מוצמדת למדד או בשיעורים מהשכר המבוטח של העובד. סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כקצבה או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.</p>	

דמי ניהול	אג'ח מיעודות	מרכיבי הפרמיה העיקריים	תיאור המוצר	סוג הפוליסה
			2א. פוליסות משתתפות ביוחיי השקעה שנמכרו בין השנים 2003-1991	
דמי הניהול נקבעו בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחווי ביטוח), התשמ"ב - 1981. ^א	אין זכאות לאג"ח מיעודות לגבי פוליסות ששווקו החל משנת 1992. ^ב	מרכיב חיסכון, מרכיב ריסק (לכיסוי מקרה מוות) וביטוחים נלווים עבור המבוטח, ככל שגרכשו.	<p>החיסכון הענידי נקבע על פי תוצאות ההשקעה בפועל. במקרה פטירת המבוטח, לפני תום תקופת הביטוח ישולם סכום ביטוח חד פעמי בהתאם לקבוע בתנאי הפוליסה. הפרמיה התקופתית קבועה בפוליסה וצמודה למדד ועשויה להיות מושפעת גם מתוצאות ההשקעה.</p> <p>סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו שווקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.</p>	פוליסות "מעורב" משתתפות ביוחיים
בתכנית ביטוח שאושרו עד שנת 2003 נגבים דמי ניהול קבועים ודמי ניהול משתנים מצבירת החיסכון, בהתאם לתשואות הריאליות שהושגו.			<p>החיסכון הענידי נקבע על פי תוצאות ההשקעה בפועל. במקרה פטירת המבוטח, לפני תום תקופת הביטוח ישולם סכום ביטוח חד פעמי בהתאם לקבוע בתנאי הפוליסה. הפרמיה התקופתית קבועה בפוליסה וצמודה למדד ועשויה להיות מושפעת גם מתוצאות ההשקעה.</p> <p>סכום החיסכון מיועד לתשלום כקצבה בתום תקופת הביטוח. פוליסות אלו שווקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.</p>	פוליסות "גמלא" משתתפות ביוחיים
			<p>הפוליסות תגדירו את היחס בין חלק החיסכון לבין החלק שהוקצה לסיכון מפני מקרה מוות והוצאות, בהתאם לבחירת המבוטח. הפרמיה צמודה למדד או בשיעורים מהשכר המבטח של העובד.</p> <p>סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כקצבה או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו שווקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.</p>	פוליסות "עדידי" משתתפות ביוחיים

1 בשנת 1991 תקרת השיעור המירבי המותר לרכישת אגרות חוב מיועדות עמדה על 40%.

2 בהתאם למנגנון גביית דמי הניהול הקבוע בהסדר המחיקות, חברת ביטוח לא תגבה דמי ניהול משתנים בגין פוליסות תלויות תשואה שנמכרו בין השנים 1991 - 2003 עד להשגת רווחי השקעה בגין הנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, שיכסו את הפסדי ההשקעה הריאליים שנצברו.

דמי ניהול	אג"ח מיועדות	מרכיבי הפרמיה העיקריים	תיאור המוצר	סוג הפוליסה
3. פוליסות תליות תשואה הנמדדות החל מינואר 2004				
פוליסות שהופקו עד שנת 2012 (כולל) - עד 2% מהצבירה או שיעור נמוך יותר מהצבירה ושיעור מההפקדות (בין 0% - 1.13%).	אין.	מרכיב ריסק, מרכיב חיטון ודמי ניהול. בפוליסות לרכוש ביטוח ריסק ראו אובדן כושר עבודה בשיעור של 35% עד 35% מההפקדה לתגמולים.	פוליסות בעלות רכיב חיטון (המציעות מספר מסלולי השקעה לבחירה), במסגרתן ניתן לרכוש כסויים ביטוחיים מפני מקרה מוות ראו אובדן כושר עבודה. סכום החיטון משולם כתשלום חוני או כקצבה או כתשלום חוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו משווקות חן וקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל. קיימת חובת הפרדה בין מרכיבי החיטון, הריסק ודמי הניהול מהפרמיה.	פוליסות הכלולות מסלולי השקעה
פוליסות שהופקו במהלך שנת 2013 - עד 1.1% מהצבירה ו- 4% מהפקדות שוטפות.				
החל משנת 2014 - עד 1.05% מהצבירה ו- 4% מהפקדות שוטפות.				
3. פוליסות שאינן פוליסות חיטון				
אין דמי ניהול.	לא רלוונטי.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכסויים הכלולים בה.	פוליסות המשוקות ליחידים או כפוליסות קבוצתיות ומבטיחות כסוי ביטוחי במקרה של מוות מכל סיבה שהיא (כולל פוליסות ריסק להבטחת תשלום משכנתא). פוליסות אלו נמכרות לעיתים כמוצר משלים למרכיב הפנסיוני ולפוליסות ביטוח המנהלים ותגמולים לעצמאיים, לרבות בתשלום מתוך רכיב התגמולים בפוליסה.	ריסק טהור למקרה מוות פריט
אין דמי ניהול.	לא רלוונטי.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכסויים הכלולים בה.	פוליסות הנמכרות כפוליסות עצמאיות או כרכיב ביטוחי נלווה (רייך) לפוליסות ביטוח חיים או כפוליסות קבוצתיות. הפוליסות מבטיחות תשלום חדשי במקרה של אובדן כושר עבודה חלקי או מלא עקב תאונה או מחלה. פוליסות אלו נמכרות לעיתים כמוצר משלים למרכיב הפנסיוני ולפוליסות ביטוח המנהלים ותגמולים לעצמאיים, לרבות בתשלום מתוך רכיב התגמולים בפוליסה.	ביטוח אובדן עבודה

ג. פוליסות הכוללות חיטוי בלבד			
בפוליסות מגוון או מור פרט - עד 2% לשנה מהצבירה.	אין.	מרכיב חיטוי בלבד.	פוליסות לחיטוי טהור, המציעות מספר מסלולי השקעה לבחירה. ניתן לבצע הפקדה באופן שוטף ו/או חד פעמי. פוליסות אלו משוקקות הן בקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות בקופות גמל.
ד. פוליסות קבוצתיות			
אין דמי ניהול.	לא רלוונטי.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכסויים הכלולים בה.	פוליסות המשוקקות לקבוצות אוכלוסייה מוגדרות בהסכם לתקופה קצובה ומאפשרות ביטוח לכלל חברי הקבוצה. הפוליסות אינן מוכרות בקופת גמל.
ה. אחר			
אין דמי ניהול.	לא רלוונטי.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכסויים הכלולים בה.	נמכר כפוליסות פרט או כרכיב ביטוחי נלווה לפוליסות פרט אחרות המבטיחות למבוטח פיצוי במקרה של גילוי מחלה קשה המוגדרת בפוליסה. הפוליסות אינן מוכרות בקופת גמל.
אין דמי ניהול.	לא רלוונטי.	מרכיב סיכון בגין הכסויים הכלולים בה או בריידר הרלוונטי.	הפוליסות נמכרות כפוליסות עצמאיות או כרכיב ביטוחי נלווה (ריידר), ומבטחות מפני נכות מוחלטת ממתלה ו/או תאונה. הפוליסות אינן מוכרות בקופת גמל.
אין דמי ניהול.	לא רלוונטי.	מרכיב סיכון בגין הכסויים הכלולים בה או בריידר הרלוונטי.	מוצרי ביטוח אחרים, המוצעים כמוצר "נלווה" לפוליסות בתחום ביטוח החיים, כגון: כסויים בגין "מות מתאונה" ו"נכות מתאונה" (שהינם כסויים נוספים למקרה מוות או נכות צמיתה מתאונה). הפוליסות אינן מוכרות בקופת גמל.

* כאשר מדובר בדמי ניהול מצבירה, הנתון מתייחס לדמי ניהול שנתיים.

** משמעות החכרה בפוליסה בקופת גמל הינה, בין היתר, הטבות מס הניתנות לעמיתים בקופות הגמל.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בשווקים ובתמהיל המוצרים בתחום ביטוח חיים.

מוצרים חדשים

במרץ 2022 נוספו לפוליסת "מטריה ביטוחית" הרחבות אשר ניתן לרכוש לכיסויים הביטוחיים המוצעים בפוליסה כהשלמה לכיסוי הנכות בקרן פנסיה (כיסוי למקרה אובדן כושר עבודה על פי הגדרת עיסוק ספציפי, כיסוי לאובדן כושר עבודה בתקופת האכשרה בקרן הפנסיה וכיסוי לביטול קיוזו ביטוח לאומי על ידי קרן הפנסיה). ההרחבות המוצעות לכיסויים המצוינים לעיל הן:

- תשלום תגמולי ביטוח ושחרור מפרמיות ומהפקדות עבור חלק מתקופת ההמתנה – מי שרכש הרחבה זו ומצוי באובדן כושר עבודה יקבל בחודש הרביעי פיצוי נוסף בגובה הפיצוי ששולם בגין החודש הרביעי וכך גם לגבי החודש החמישי. כמו כן ישולמו ההפקדות לקרן הפנסיה והפרמיה לפוליסת המטריה בתקופת תשלום הפיצוי החודשי.
- תשלום תוספת לפיצוי החודשי הנרכש בפוליסת המטריה במקרה של מצב סיעודי - במקרה של אובדן כושר עבודה מוחלט וגם מצב סיעודי, תינתן תוספת לפיצוי החודשי בשיעור של 33.33% משיעור הפיצוי החודשי שנרכש בפוליסת המטריה.
- הגדלת תגמולי ביטוח בתקופת אובדן כושר העבודה - במקרה של זכאות לקבלת תגמולי ביטוח בעקבות אובדן כושר עבודה, השכר המבוטח שעל פיו נקבע סכום הפיצוי החודשי יגדל בכל שנה, החל ממועד קרות מקרה הביטוח, ב-1% או ב-2% בהתאם לבחירת המבוטח.

2.1.1.4 קרנות פנסיה

כללי

תחום קרנות הפנסיה כולל קרנות פנסיה חדשות מקיפות, קרנות פנסיה חדשות כלליות וקרנות פנסיה ותיקות. החברה, באמצעות החברה הבת - לעתיד, מנהלת קרן פנסיה ותיקה בלבד.

קרן פנסיה משלמת לעמיתיה קצבת זקנה חודשית בעת פרישתם מעבודה או קצבה במקרה של נכות וכן משלמת קצבה לשארים במקרה של מות העמית או פנסינור הזקנה, בהתאם לתקנונה.

קרן פנסיה פועלת באמצעות מנגנון של ביטוח הדדי בין העמיתים. ההנחות האקטואריות המהוות בסיס לזכויות העמיתים נבחנות מעת לעת. אם חל בהן שינוי, זכויות העמיתים משתנות והם נושאים במשותף בכל עודף או גרעון אקטוארי של הקרן.

היחסים בין קרן הפנסיה לבין עמיתיה מוסדרים בתקנון המעגן את הכללים לקביעת הזכאות לתשלום, שיעור התשלום וכללים המסדירים את החברות בקרן. כאשר החברה נדרשת או מבקשת לערוך שינויים בתקנון, היא מתאימה את התקנון וכפועל יוצא מכך את זכויות וחובות העמיתים, וכל זאת בכפוף לאישור הממונה. במקרה של אירוע מזכה, הזכויות יקבעו בהתאם להוראות תקנון הקרן שבתוקף במועד האירוע.

קרן פנסיה ותיקה

החברה מנהלת קרן פנסיה ותיקה באמצעות החברה הבת - לעתיד. הקרן אינה רשאית לצרף עמיתים חדשים החל מחודש אפריל 1995. פעילות החברה המנהלת את הקרן הותיקה מתרכזת במתן שרות וטיפול בלקוחות הקיימים.

נכון להיום, קרנות הפנסיה הותיקות זכאיות לאג"ח ממשלתיות מיועדות הנושאות ריבית ריאלית בשיעור של 4.8% כאשר קרן הפנסיה משקיעה בכל עת 30% משווי נכסיה באג"ח אלה. יתרת נכסי הקרנות הוותיקות מושקעת בהשקעות אחרות בהתאם לתקנות ההשקעה.

בדומה לקרנות הפנסיה החדשות, גם מנגנון האג"ח המיועדות בקרנות הפנסיה הוותיקות, התחלף ביום 1 באוקטובר 2022 במנגנון תשואת יעד מצטברת בשיעור של 5.15%. המגנון האמור הינו בהתאם לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי תקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022) אשר פורסם ביום 15 בנובמבר 2021, לפיו, המדינה תעמיד התחייבות הפרשית לכל קרן פנסיה ובתום חמש שנים מיום העמדת התחייבות ההפרשים תחושב התשואה עבור כל קרן. במידה ותשואת הנכסים תהיה נמוכה מתשואת היעד המצטברת שנקבעה, המדינה תעביר לקרן הפנסיה את ההפרש בין תשואת היעד המצטברת לבין תשואת הנכסים שהתקבלה. במידה ותשואת הנכסים תהיה גבוהה מתשואת היעד המצטברת, ההפרש יועבר לקרן ייעודית.

מסלולי הביטוח בקרן הפנסיה הותיקה

עמית בקרן הפנסיה הוותיקה יכול לבחור במסלול יסוד המקנה זכות לקבלת פנסיית זקנה בלבד, ללא כיסוי ביטוחי לפנסיית נכות ופנסיית שאירי מבוטח, או במסלול פנסיה מקיפה, שהינו מסלול המקנה זכות לקבלת פנסיית זקנה, נכות ושארים.

מבנה הרווחיות בתחום

רווחיות החברות המנהלות מתחום פעילות קרנות הפנסיה נובעת מהמרווח בין דמי הניהול שהן גובות (מדמי הגמולים ומהצבירה) לבין הוצאות התפעול.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים.

מוצרים חדשים

במהלך תקופת הדוח לא שוקו מוצרים חדשים.

2.1.1.5 קופות גמל

כללי

החברה באמצעות החברה הבת - קחצ"ק מנהלת קופת גמל מסוג קרן השתלמות המיועדת לאנשי צבא הקבע.

ככלל, קרנות ההשתלמות מיועדות לשכירים ולעצמאיים.

קרנות ההשתלמות מוגדרות הן כמוצר פנסיוני (בחוק השיווק והייעוץ הפנסיוני) והן כנכס פיננסי (בחוק ייעוץ השקעות). הפקדה בקרן ההשתלמות מקנה הטבות מס שונות וניתן למשוך ממנה את היתרה הצבורה לאחר תקופת חיסכון של 6 שנים וליהנות מהטבות מס במשיכה.

הביקוש לקרנות ההשתלמות מושפע מגורמים כמו הטבות המס, הסדרי עבודה במשק, גובה השכר הממוצע במשק וגובה תקרת ההפקדה הזוכה להטבת מס בקרן ההשתלמות.

מבנה הרווחיות בתחום

רווחיות החברות המנהלות קרנות השתלמות נובעת מהמרווח בין דמי הניהול הנגבים מהעמיתים לבין הוצאות התפעול והשיווק של קרנות ההשתלמות.

תקנון הקופה

היחסים שבין החברה לעמיתים מעוגנים בתקנון, ובכפוף להוראות הדין החלות על היחסים שבין החברה לבין העמיתים. כאשר נדרשים שינויים בתקנון, החברה מתאימה את התקנון וכפועל יוצא מכך את זכויות העמיתים, וכל זאת בכפוף לאישור הממונה.

תחליפיות

התחליפיות בין מוצרי תחום הפעילות של קרנות השתלמות למוצרים פיננסיים אחרים, כגון פיקדונות, או מוצרי חיסכון והשקעה לטווח בינוני קיימת אולם ברמה נמוכה, שכן מוצרים אלו אינם כוללים בדרך כלל את הטבות המס שהינו רכיב מהותי שקיים בקרנות ההשתלמות.

מגמות ושינויים בתחום הפעילות

תחום קרנות ההשתלמות מתאפיין בחוסכים לטווח הבינוני ובמובן זה מושפע רק באופן חלקי מהשינויים המקיפים שהתרחשו בתחום חיסכון ארוך טווח בשנים האחרונות. ההשפעה באה לידי ביטוי בעיקר בהגברת המודעות של הלקוחות והמעורבות שלהם בבחירת המוצרים וכן בהגברת התחרות, לרבות בדרך של ניוד בין קרנות השתלמות וכן צמצום ניגודי העניינים בן המעסיק לעובדים העמיתים בקופות הגמל. בנוסף, בשנים האחרונות תחום הפעילות מתאים את עצמו באופן הדרגתי לביצוע תהליכים באופן דיגיטאלי ומקוון מול החוסכים, המעסיקים והגופים המוסדיים האחרים.

בחודש אוקטובר 2008 נכנסו לתוקף תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008, שמטרתן לאפשר לצרכן לנייד בכל עת את החיסכון הפנסיוני שלו בין מוצרי החיסכון הפנסיוני ובכך להביא להגברת התחרות. במסגרת ההסדרה האמורה התאפשר גם ניוד בין קרנות השתלמות וניוד מקרנות השתלמות לקופות גמל לקצבה בתנאים מסוימים.

קחצ"ק תשמש כקרן ברירת מחדל של עמיתי ארגון "חבר"

החל מיום 1 בינואר 2023 ובהמשך להזמנה של חבר משרתי הקבע והגמלאים בע"מ ("חברי"), לקבלת הצעות לרכישת החברה המנהלת על סך נכסיה וניהולה השוטף, קחצ"ק תשמש כקרן השתלמות ברירת מחדל של עמיתי חבר וזאת לתקופה של חמש שנים מהמועד כאמור.

להלן פרטים על קופות הגמל וקרנות הפנסיה המוהלות ע"י החברות הבנות של החברה (נכון ליום 31.12.2022) (במיליוני ש"ח):

קופות פנסיה ותיקות	השתלמות	סך הכל
1,308	5,723	7,031
16	530	546
(13)	(58)	(71)
0.66%	0.29%	-
נכסים מוהלים		
דמי גמולים		
צבירה נטו		
שיעור דמי ניחול מנכסים		

להלן פרטים על קופות הגמל וקרנות הפנסיה אשר נוהלו בקבוצה (נכון ליום 31.12.2021) (במיליוני ש"ח):

קופות פנסיה ותיקות	השתלמות	סך הכל
1,477	6,333	7,810
19	543	562
(12)	(246)	(258)
7%	0.29%	-
נכסים מוהלים		
דמי גמולים		
צבירה נטו		
שיעור דמי ניחול מנכסים		

להלן פרטים על קופות הגמל וקרנות הפנסיה אשר נוהלו בקבוצה בקבוצה: (נכון ליום 31.12.2020) (במיליוני ש"ח):

סך הכל	אחר	השתלמות	קופות גמל לתגמולים ופיצויים		קרנות פנסיה חדשות משלימות		קרנות פנסיה ותיקות	נכסים מוהלים
			לתגמולים ופיצויים	משלימות	חדשות	מקיפות		
7,065	-	5,766	-	-	-	-	1,299	דמי גמולים
3,401	-	939	235	74	2,135	18	18	צבירה נטו
983	(9)	(336)	(389)	59	1,661	(3)	(3)	שעור דמי ניהול מנכסים
-	0.64%	0.58%	0.57%	0.33%	0.19%	0.66%	0.66%	שעור דמי ניהול מהפקדות
-	-	-	0.34%	1.18%	1.91%	-	-	

⁵ הטבלה כוללת גם פרטים לגבי קרנות פנסיה חדשות וקופות גמל לתגמולים ופיצויים אשר נוהלו תחת הדאל פנסיה וגמל. ביום 1 באפריל 2020 נכס לתוקף שינוי מבני בקבוצה, במסגרתו הועברו מלוא החזקותיה של החברה בהדאל פנסיה וגמל להדאל השקעות ולכן הנתונים ליום 31.12.2021 אינם כוללים מידע אודות המוצרים כאמור.

2.1.2 תחרות

כללי:

תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח מאופיין בתחרות חריפה בין המוצרים השונים במסגרת תחום הפעילות ובין היצרנים השונים (חברות הביטוח ובתי השקעות).

מאחר שפוליסות חוזי השקעה וקופות גמל להשקעה הינן תחליפיות למוצרים פיננסיים שונים (תכניות חיסכון, פיקדונות בנקאיים, קרנות נאמנות וכיוצ"ב), התחרות הינה גם מול היצרנים והמשווקים של המוצרים הפיננסיים השונים.

רמת התחרות בשוק מושפעת בשנים האחרונות ממדיניות רגולטורית להגדלת התחרות, הפחתת דמי הניהול, הגברת השקיפות, אפשרויות הניוד והעדפת המוצרים הקצבתיים ומהרפורמות שחלו בתחום הפעילות בשנים האחרונות. לעניין זה ראו גם סעיף 2.1.1.2.

התחרות במוצרים השונים באה לידי ביטוי, בין היתר, בשיעור דמי הניהול במוצרים השונים, במגוון מסלולי ההשקעה, בתשואה המושגת ביחס לרמת הסיכון ובאיכות השירות ללקוחות ולסוכנים.

השיטות העיקריות להתמודדות עם התחרות בתחום הפעילות הינן בעיקר: יצירת סינרגיה בין הפעילויות של הקבוצה, שמירה על רמת שירות גבוהה ללקוח רבות מתן שירותים דיגיטליים, שימור לקוחות, שכלול מערך השיווק וההפצה, התייעלות ותפעולית וטכנולוגית, ניצול יתרונות לגודל וכיוצ"ב.

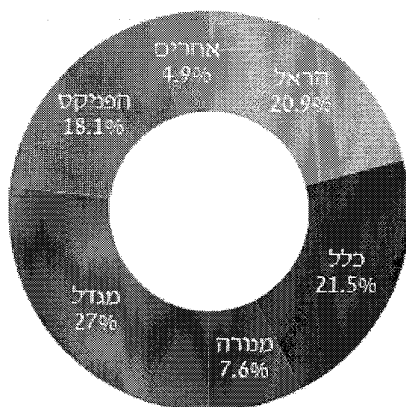
ביטוח חיים:

בהתאם לפרסומי משרד האוצר, סך הנכסים בפוליסות המשתתפות ברווחים בשוק ביטוח חיים ליום 31 בדצמבר 2022 הינו 439 מיליארדי ש"ח, לעומת 467 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021, המהווים קיטון של כ- 6%.

רוב הפרמיות בענף ביטוח החיים בישראל משולמות בעיקר לחמש קבוצות הביטוח הגדולות (מגדל, הראל, כלל, הפניקס, ומנורה) ועל כן, בתחום זה קבוצת הראל מתחרה מול יתר חברות הביטוח. באשר למוצרי ביטוח החיים המשלבים חיסכון לטווח ארוך, התחרות הינה גם מול קופות הגמל וקרנות הפנסיה, המציעות מוצרים תחליפיים או תחליפיים באופן חלקי למוצרים אלה. בפוליסות חוזי ההשקעה מתחרה הקבוצה מול חברות הביטוח האחרות ובתי ההשקעות, המציעים מוצרים דומים.

הקבוצה הינה השלישית בגודלה בסך הפרמיות שנגבו בענפי ביטוח חיים בשנת 2022 (בהתאם לנתונים שפורסמו ומתייחסים לסוף הרבעון השלישי של שנת 2022), כאשר על פי הדוחות הכספיים של חברות הביטוח בישראל ליום 30 בספטמבר 2022, עמד חלקה בסך כל הפרמיות בתחום על 20.9%. התגברות התחרות בענפי ביטוח החיים נובעת ממודעות גוברת של הלקוחות, מהגברת המעורבות של יועצי ביטוח וכן מהתחליפיות, בעיקר של מוצרי הפנסיה.

להלן תרשים חלוקת נתחי שוק ביטוח החיים בין חברות הביטוח (בהתאם לנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי 2022):

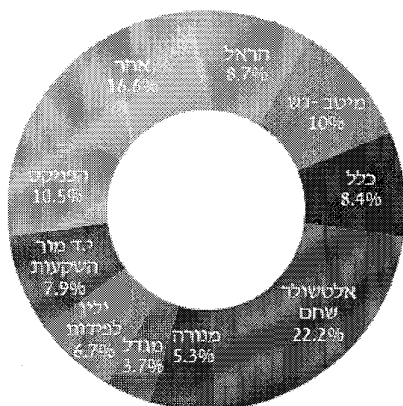
ניהול קרנות השתלמות:

קרן ההשתלמות המנוהלת על ידי קחצ"ק מתחרה בקרנות השתלמות המנוהלות על ידי קבוצות הביטוח ובתי השקעות.

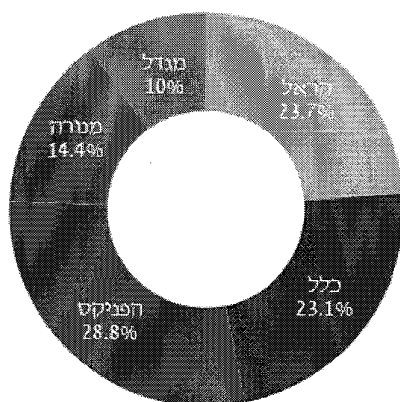
בהתאם לפרסומי משרד האוצר, סך הנכסים בקופות הגמל נכון ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמו בכ- 648 מיליארדי ש"ח (מתוכם כ- 304 מיליארדי ש"ח בקרנות השתלמות), בהשוואה לכ- 688 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021 (מתוכם כ- 321 מיליארדי ש"ח בקרנות השתלמות).

הצבירה נטו בשוק קופות הגמל בתקופת הדוח הייתה חיובית והסתכמה בכ- 25,085 מיליוני ש"ח, הצבירה נטו בקופות הגמל שבבעלות חברות הביטוח הייתה חיובית והסתכמה בכ- 27,968 מיליוני ש"ח. המתחרים העיקריים בשוק קופות הגמל הינם: אלטשולר שחם, מיטב דש, ילין לפידות, כלל - גמל, אקסלנס (הפניקס), מנורה, מגדל ומור בית השקעות.

להלן תרשים התפלגות נכסי קופות הגמל (כולל קרנות השתלמות) המנוהלות על-ידי החברות המנוהלות העיקריות הפועלות בתחום (נכון ליום 31 בדצמבר 2022, בהתאם לנתונים המפורסמים באתר משרד האוצר):

להלן תרשים התפלגות נכסי קופות גמל (כולל קרנות השתלמות) המנוהלות על ידי קבוצות הביטוח (נכון ליום 31 בדצמבר 2022, בהתבסס על נתונים המפורסמים באתר משרד האוצר):

ההתמודדות עם התחרות בתחום פעילות החיסכון ארוך הטווח נעשית במספר אופנים:

- 2.1.2.1 פעילות הפצה ושיווק, גיוס סוכנים חדשים ומתן תמריצי מכירות.
 - 2.1.2.2 פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים ועדכון הלקוחות בדבר מגוון המוצרים המשוקים על-ידי הקבוצה בתחום החיסכון ארוך הטווח.
 - 2.1.2.3 סינרגיה בין חברות הקבוצה - אפשרות מתן פתרונות משולבים ללקוחות, בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח וכן צירוף מוצרים ביטוחיים נלווים.
 - 2.1.2.4 יעילות תפעולית.
 - 2.1.2.5 שילוב אמצעים דיגיטליים מתקדמים לצורך מתן שירות מותאם ומיטבי ללקוחות ולסוכנים.
 - 2.1.2.6 שמירה על רמת שירות גבוהה ללקוח.
 - 2.1.2.7 שיפור המוצרים הקיימים לרבות פתיחת מסלולי השקעה בהתאם לדרישות השוק (מסלולים סולידיים, מנייתיים וכו').
- הגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום החיסכון ארוך הטווח הינם בעיקר: המוניטין וגודלה של הקבוצה, הניסיון בתחום הפעילות, התשואות המושגות בתיקי הלקוחות, החוסן הפיננסי ורמת השירות ללקוחות ולסוכנים.

2.1.3 לקוחות

להלן התפלגות הכנסות מפרמיות בענפי ביטוח חיים בתקופה המדווחת:

פרמיות ברוטו

באחוזים			במיליוני ש"ח			
2020	2021	2022	2020	2021	2022	
48%	51%	48%	2,909	3,022	3,115	מעסיקים מבוטחים פרטיים ועצמאיים (ביטוח פרט)
50%	47%	50%	3,057	2,721	3,276	קולקטיבים
2%	2%	2%	150	144	113	סה"כ
100%	100%	100%	6,116	5,887	6,504	

שיעור הפדיונות מעתודות ביטוח החיים הממוצעת הוא 4.3% בשנת 2022 בדומה לשנת 2021 ו- 3.6% בשנת 2020.

להלן התפלגות דמי גמולים שנתקבלו בקרנות פנסיה ובקופות גמל (במיליוני ש"ח):

קופות גמל			קרנות פנסיה			
2020	2021	2022	2020	2021	2022	
1,030	533	519	2,153	14	11	תקבולים באמצעות מעבידים
145	10	11	72	5	5	תקבולים אחרים
1,175	543	530	2,225	19	16	סה"כ

סעיף 2.1 זה, על תתי סעיפיו, בדבר מבנה תחום הפעילות ושינויים בו, כולל גם תחזיות, הערכות, אומדנים ומידע אחר המתייחסים לאירועים ועניינים עתידיים, שהתממשותם אינה ודאית ואינם בשליטתה של החברה בלבד (מידע צופה פני עתיד). העובדות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס למידע זה הינם עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי של החברה ועסקיה בתחום (כגון היקפי מכירות ושיעורי רווחיות, כוח אדם, התקשרויות עסקיות ועוד), עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי בארץ ובעולם של תחום הפעילות (כגון התפתחויות כלכליות ענפיות, סביבה רגולטורית, מתחרים, התפתחויות טכנולוגיות, שוק מבטחי המשנה ועוד), ועובדות ונתונים מקרו כלכליים (כגון מצב כלכלי בישראל ובעולם, שיעורי תשואה בשוקי ההון, התפתחויות מדיניות וחברתיות ועוד), והכל כפי שידועים לחברה במועד דוח זה. המידע צופה פני עתיד הכלול בסעיף זה לעיל מבוסס במידה מהותית, בנוסף לאינפורמציה הקיימת בחברה, על ציפיות והערכות נוכחיות של החברה לגבי התפתחויות עתידיות בכל אחד מהפרמטרים האמורים, ועל השתלבותן של ההתפתחויות כאמור אלה באלה. אין לחברה כל ודאות כי ציפיותיה והערכותיה אכן יתממשו, ותוצאות הפעילות של החברה עלולות להיות שונות באופן מהותי מהתוצאות המוערכות או המשתמעות מהאמור לעיל, בין היתר עקב שינוי בכל אחד מהגורמים דלעיל.

2.2 תחום ביטוח בריאות

2.2.1 מוצרים ושירותים

2.2.1.1 כללי

הענף המרכזי בתחום הבריאות הינו ענף מחלות ואשפוז ותאונות אישיות. הכיסוי הביטוחי הוא שיפוי או פיצוי למבוטח בגין הוצאות רפואיות במקרים של פגיעה בבריאותו כתוצאה ממחלה או תאונה, וכן כנובע ממצב סיעודי או צורך בטיפולי שיניים. הפוליסות בתחום כוללות גם פוליסות עבור נסיעות לחו"ל, ביטוח עובדים זרים וביטוח תיירים.

בישראל קיימים מספר רבדים המקנים כיסוי עבור שירותי בריאות. הרובד הראשון הינו סל הבריאות הבסיסי ("סל הבריאות"), אשר נקבע בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994 ("חוק הבריאות"). כל תושב במדינת ישראל זכאי לקבלו באמצעות אחת מקופות החולים. הרובד השני הינו שירותי בריאות נוספים שאינם כלולים בסל הבריאות ("שב"ן"). הרובד השלישי הינו שירותי בריאות הנרכשים מחברות הביטוח. כיסויי הרובד השלישי יכולים להיות תחליפיים ואו משלימים לשירותי הבריאות על פי חוק הבריאות (סל הבריאות או השב"ן) ואו כיסויים חדשים שאינם נכללים בסל הבריאות או בשב"ן.

תחום ביטוח בריאות מושפע משינויים בהיקף הכיסויים הניתנים על ידי קופות החולים לרבות בתכניות השב"ן שלהן, במדיניות הממשלתית בתחום הבריאות, בהתפתחויות טכנולוגיות וכן שינויים רגולטורים מקיפים.

להלן פרטים על מגוון סוגי הפוליסות בתחום זה.

ביטוח סיעודי:

ביטוח זה (פרט או קולקטיב) מבטיח בעיקרו תשלום חודשי בהיות המבוטח במצב סיעודי, בהתאם להגדרה הקבועה לכך בפוליסה ולאחר תקופת המתנה הקבועה בפוליסה.

בהתייחס לפוליסות סיעוד פרט, בהתאם להחלטת הראל ביטוח, בשל תנאי פוליסות הסיעוד הקיימות, אשר בפועל מגלמות בתעריף שלהן הבטחת תשואה, שאין ביכולתה להתחייב עליה לתקופות ארוכות בתנאי השוק הקיימים, ועקב העובדה שמבטחי המשנה שפעלו בתחום הודיעו על הפסקת פעילותם בתחום, הוחלט על הפסקת מכירת פוליסות סיעוד פרט חדשות החל מיום 30 באוקטובר 2019.

בהתייחס לפוליסות הסיעוד הקבוצתיות, בהתאם להסכם שנחתם בין הראל לביטוח לשירותי בריאות כללית ("כללית"), החל מיום 1 בינואר 2019 הראל ביטוח מבטחת את חברי הכללית בביטוח סיעודי קבוצתי ("תכנית סיעודי מושלם פלוס"). תוקף ההסכם בין הצדדים הינו עד ליום 31.12.2023.

הראל ביטוח מבטחת מספר קולקטיבים נוספים בביטוח סיעודי.

ביטוחי בריאות אחרים:

- ביטוח הוצאות רפואיות
 - פוליסות המעניקות למבוטח, בין היתר, כיסוי לניתוחים (בארץ ובחו"ל), השתלות, טיפולים מיוחדים בחו"ל, תרופות אשר אינן מכוסות במסגרת סל הבריאות ושירותים אמבולטוריים.
- ביטוח שיניים
 - פוליסות המעניקות כיסוי לטיפולי השיניים הבאים, כולם או חלקם: טיפולים משמרים, טיפולי חניכיים, טיפולים ליישור שיניים, טיפולים לשיקום הפה (כולל שתלים) ועוד.
- ביטוח נסיעות לחו"ל

פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי ביטוחי בעת נסיעה לחו"ל. פוליסת הביטוח מכסה, בין היתר, הוצאות רפואיות של המבוטח והטסה רפואית לישראל. כמו כן, קיים כיסוי לאיתור וחילוץ וחבות צד ג' - אשר ניתנים להסרה על ידי המבוטח. בנוסף, ניתן לכלול בפוליסה כיסויים נלווים כגון: כבודה, כיסוי לפגיעה בפעילות ספורט אתגרי, כיסוי בגין הוצאות מיוחדות כגון ביטול או קיצור נסיעה בשל נסיבות רפואיות ועוד. כמו כן, לחברה תכנית ביטוח לשיפוי הוצאות לנסיעה או טיסה לחו"ל במקרה של ביטול על ידי הלקוח (מכל סיבה), ששיווקה הופסק עם התפרצות מגיפת הקורונה בעולם.

ביטוח עובדים זרים ותיירים

פוליסות שנרכשות על ידי מעבידים של עובדים זרים בישראל (בהתאם לחובה המוטלת על המעבידים על-פי דין) או על ידי תיירים, ומעניקות למבוטח ביטוח בריאות הכולל עלויות אשפוז, טיפולים אמבולטוריים ותרופות.

ביטוח מחלות קשות

פוליסות המעניקות למבוטח פיצוי במקרה של גילוי אחת מהמחלות על פי רשימה קבועה מראש.

תאונות אישיות

פוליסות המעניקות למבוטח, בין היתר, פיצוי בגין מקרה מוות מתאונה ונכות מתאונה.

כתבי שירות

מסמך נלווה לפוליסת ביטוח הכולל תנאים למתן שירות למבוטח על ידי ספק שירות.

מוצרים תחליפיים

חלק מהכיסויים המוצעים בתחום פעילות ביטוחי הבריאות ישנם תחליפים מסוימים המסופקים על-ידי קופות החולים, הן במסגרת של הבריאות הבסיסי והן במסגרת תכנית השב"ן. שינויים בסל הבריאות הבסיסי או בשב"ן עשויים להשפיע על גודלו של השוק הרלוונטי, כמו גם על הכיסויים המוצעים בתחום הפעילות וכן על ההוצאות לסילוק תביעות.

2.2.2 מגמות ושינויים בתחום הפעילות

ביטוח סיעודי

במהלך שנת 2017 ובהתאם לחוזר שפרסם הממונה, החל מיום 31 בדצמבר 2017 לא ניתן להאריך ביטוחים סיעודיים קבוצתיים במתכונת שהיתה קיימת עד לאותו מועד, אלא במתכונת שונה לחלוטין שפורטה בחוזר. בהתאם לכך, מרבית הפוליסות הקבוצתיות בהן היתה קשורה החברה עד תום שנת 2017, הסתיימו. בהתאם לאמור, נכון למועד דוח זה, החברה מבטחת בפוליסות סיעוד קבוצתי את חברי הכללית, כאמור בסעיף 2.2.1.1 וכן מספר קולקטיבים בודדים נוספים בלבד.

ביטוחי בריאות אחרים

ביום 28 במרץ 2022 פרסם הממונה חוזר שעניינו עריכת תכנית לביטוח בריאות. מטרת הוראות החוזר האמור, בין היתר, הגדרת פוליסת בריאות בסיסית אחידה שרק לאחר רכישתה, ניתן יהיה להמשיך ולרכוש מוצרי בריאות נוספים. ביום 20 בספטמבר 2022, פרסם חוזר נוסף המבהיר ומתקן חלק מההוראות שנקבעו, וכן דוחה את יום התחילה שנקבע ליישום החוזר ליום 1 בפברואר 2023 ("הרפורמה בביטוחי הבריאות"). לפרטים נוספים אודות הרפורמה בביטוחי בריאות ראו סעיף 3.1.8.2.1 להלן.

תאונות אישיות

בהמשך ובהתאם לתיקון הוראות החוזר המאוחד - שער 6 חלק 3 פרקים 2, 3 ו-4 - ביטוח תאונות אישיות, שפורסם על ידי הממונה ביום 7 ביוני 2020 (להלן: "חוזר תאונות אישיות"), במסגרתו נקבעו הוראות שונות, בין היתר, לעניין הכיסויים שיכללו ברובד הבסיסי של הביטוח וכן נקבעה הגדרה אחידה ל"תאונה", ערכה החברה שינויים בכיסוי לתאונות אישיות והגישה לאישור האוצר מוצר מותאם

להוראות החוזר כאמור. החל מחודש מאי 2021, מועד כניסתו של חוזר תאונות אישיות לתוקף, לא שוקק על ידי החברה מוצר ביטוח תאונות אישיות. מוצר תאונות אישיות המותאם למתכונת חוזר תאונות אישיות משוקק על ידי החברה מתחילת שנת 2022.

פיתוח תהליכים דיגיטליים

בשנים האחרונות תחום הפעילות מתאים את עצמו באופן מואץ לביצוע תהליכים באופן דיגיטלי ומקוון מול המבוטחים והסוכנים, תוך פיתוח ערוצי מכירה, תפעול ושירות דיגיטליים מתקדמים. הטמעת התהליכים הדיגיטליים בתחום הפעילות התעצמה במיוחד במהלך תקופת הדוח לאור אתגרי מגיפת הקורונה.

כמו כן, במהלך תקופת הדוח הרחיבה החברה את הפעילות באפליקציית "הראל חו"ל", המהווה פלטפורמה דיגיטלית לביצוע פעולות במסגרת פוליסת נסיעות לחו"ל, במסגרתה ניתן להגיש תביעות, לבצע פעולות בפוליסה ולקבל מידע שימושי על שירותים רפואיים בחו"ל.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים בתחום פעילות זה. יחד עם זאת, קיימת השפעה על היקפי המכירות של החברה בהתייחס לשיווק פוליסות לביטוח תאונות אישיות בהתאם לתיקון הוראות החוזר המאוחד בעניין ביטוח תאונות אישיות ולמוצר המותאם להוראות החוזר. כמו כן, תיתכן השפעה על תהליך הצירוף ומבנה המוצרים בהתאם להוראות הרפורמה בביטוחי בריאות, ראו סעיף 3.1.8.2.1.

מוצרים חדשים

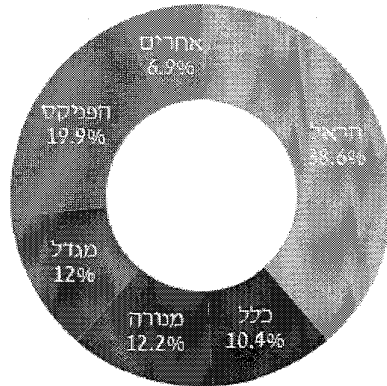
במהלך תקופת הדוח הושק מוצר ביטוח תאונות אישיות חדש, מותאם להוראות הרגולטוריות העדכניות.

תחרות 2.2.3

החברה הינה חברת הביטוח הגדולה והמובילה בתחום ביטוח בריאות בישראל וחלקה, לפי הדוחות הכספיים של חברות הביטוח ליום 30 בספטמבר 2022, הינו כ- 38.6% משוק ביטוח הבריאות בישראל. המתחרים העיקריים של החברה בביטוחי הבריאות הם: הפניקס, כלל, מגדל ומנורה וכן גם תכניות השב"ן של קופות החולים וטיפולי שיניים הניתנים על ידי קופות החולים.

החברה עוסקת בתחום ביטוח בריאות כ- 90 שנים, והינה בעלת ידע וניסיון רב בתחום. על מנת לבצע חיתום איכותי, תמחור ופיתוח כסויים ומוצרים בעלי יתרון יחסי, עושה החברה שימוש מושכל, בין היתר, במאגרי המידע, בהם נצברו נתונים במשך עשרות שנים של ניסיון תביעות. בנוסף, לחברה מערך הסכמים נרחב עם ספקי שירות רפואיים ומוסדות רפואיים בעולם, שמהווה מענה שירותי בעל יתרון יחסי מול המתחרים, במיוחד בטיפולים רפואיים מורכבים הדורשים טיפול רפואי בחו"ל או הבאת ספקי שירות מחו"ל. כתוצאה מכך, מצליחה החברה לשמור לאורך זמן על הובלה בתחום ועל רווחיות נאותה, למרות התחרות ההולכת וגוברת בתחום.

להלן תרשים חלוקת שוק ביטוח הבריאות בין חברות הביטוח (בהתאם לנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי של שנת 2022):

ההתמודדות עם התחרות בתחום הבריאות נעשית במספר אופנים:

- 2.2.3.1 פיתוח מוצרים ושירותים חדשים ו/או שיפור המוצרים הקיימים, על-ידי זיהוי צרכים מהותיים ללקוח, אשר אינם ניתנים (או ניתנים באופן חלקי) ברובד הציבורי, ויצירת מענה לצרכים אלו.
- 2.2.3.2 חיזוק המוניטין רב השנים של החברה בתחום.
- 2.2.3.3 מערך הסכמים נרחב עם ספקי שירות רפואיים ומוסדות רפואיים בעולם.
- 2.2.3.4 שיפור מתמיד ושמירה על מקצוענות השירות ללקוח במהלך תקופת הביטוח ובזמן תביעה.
- 2.2.3.5 פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים.
- 2.2.3.6 יעילות תפעולית.
- 2.2.3.7 פעילות הפצה ושיווק, הפעלת מבצעי קידום מכירות, גיוס סוכנים חדשים ומתן תמריצי מכירות.

הגורמים העיקריים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום הבריאות הינם בעיקר: המוניטין הטוב של החברה וגודלה של הקבוצה, הניסיון המצטבר והרחב בתחום הבריאות ורמת השירות הגבוהה ללקוחות ולסוכנים.

לקוחות 2.2.4

להלן התפלגות הכנסות מפרמיות ברוטו בענף ביטוח סיעודי:

פרמיות ברוטו						
באחוזים			במיליוני ש"ח			
2020	2021	2022	2020	2021	2022	
34%	33%	31%	757	763	786	מבוטחים פרטיים
66%	67%	69%	1,463	1,577	1,756	קולקטיבים
100%	100%	100%	2,220	2,340	2,542	סה"כ

להלן התפלגות הכנסות מפרמיות ברוטו בענפי ביטוח בריאות אחרים:

פרמיות ברוטו						
באחוזים			במיליוני ש"ח			
2020	2021	2022	2020	2021	2022	
62%	62%	63%	1,675	1,888	2,142	מבוטחים פרטיים
38%	38%	37%	1,038	1,141	1,238	קולקטיבים
100%	100%	100%	2,713	3,029	3,380	סה"כ

שיעור הביטולים, במונחי פרמיות, מהפוליסות בתוקף לראשית השנה בביטוח סיעודי (פוליסות פרט) הוא 3.3% בשנת 2022, 3.1% בשנת 2021 ו-4.2% בשנת 2020.

שיעור הביטולים, במונחי פרמיות, מפוליסות הפרט לטווח ארוך שבתוקף לראשית השנה בענפי ביטוח בריאות אחרים, הוא 9% בשנת 2022, 9.3% בשנת 2021 ו-15.1% בשנת 2020.

לחברה אין לקוח בתחום פעילות ביטוח בריאות שהפרמיות הנגבות ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסותיה הכולל בדוחות הכספיים המאוחדים.

סעיף 2.2 זה, על תתי סעיפיו, בדבר מבנה תחום הפעילות ושינויים בו, כולל גם תחזיות, הערכות, אומדנים ומידע אחר המתייחסים לאירועים ועניינים עתידיים, שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתה של החברה בלבד (מידע צופה פני עתיד). העובדות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס למידע זה הינם עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי של החברה ועסקיה בתחום (כגון היקפי מכירות ושיעורי רווחיות, כוח אדם, התקשרויות עסקיות ועוד), עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי בארץ ובעולם של תחום הפעילות (כגון התפתחויות כלכליות ענפיות, סביבה רגולטורית, מתחרים, התפתחויות טכנולוגיות, שוק מבטחי המשנה ועוד), ועובדות ונתונים מקרו כלכליים (כגון מצב כלכלי בישראל ובעולם, שיעורי תשואה בשוקי ההון, התפתחויות מדיניות וחברתיות ועוד), והכל כפי שידועים לחברה במועד דוח זה. המידע צופה פני עתיד הכלול בסעיף זה לעיל מבוסס במידה מהותית, בנוסף לאינפורמציה הקיימת בחברה, על ציפיות והערכות נוכחיות של החברה לגבי התפתחויות עתידיות בכל אחד מהפרמטרים האמורים, ועל השתלבותן של ההתפתחויות כאמור אלה באלה. אין לחברה כל ודאות כי ציפיותיה והערכותיה אכן יתממשו, ותוצאות הפעילות של החברה עלולות להיות שונות באופן מהותי מהתוצאות המוערכות או המשתמעות מהאמור לעיל, בין היתר עקב שינוי בכל אחד מהגורמים דלעיל.

2.3 תחום ביטוח כללי

2.3.1 מוצרים ושירותים

כללי

תחום זה כולל ביטוח רכב רכוש, רכב חובה, ענפי תבויות אחרים, ענפי רכוש ואחרים וענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא.

בנוסף, במסגרת חלק מפוליסות הביטוח בתחום הביטוח הכללי נכלל, במסגרת חריגי הפוליסה, חריג מגיפה והחל משנת 2023 נכלל גם חריג סנקציות שמשמעו פטור מחבות ככל שההכרה בכיסוי הביטוחי/ תשלום תגמולי הביטוח חושפת את המבטח לעיצום, איסור או הגבלה מכל סוג שהוא מכח חוקים ותקנות בינלאומיים, בהתאם להיתר רשות שוק ההון.

2.3.1.1 רכב רכוש

המוצרים בתת תחום פעילות זה הם פוליסות המעניקות כיסוי לנוקים הנגרמים לכלי הרכב המבטוח בעיקר עקב תאונה או גניבה וכן כיסוי לאחריות בעל הרכב לנוקים הנגרמים לרכוש של צדדים שלישיים על-ידי כלי הרכב המבטוח. בנוסף, מתאפשרת הרחבת הפוליסות בכיסויים נלווים משלימים כגון: הגנה משפטית, מתן פיצוי מוגדל לרכב שגילו עד 24 חודשים, כיסוי לנוקי שמשות - ללא השתתפות עצמית, רכב חלופי למקרה של תאונה או גניבה, גרירה ושירותי דרך, ביטול השתתפות עצמית על בסיס סף פיצוי וכן כיסוי לאביזרים לא סטנדרטים נוספים.

את תת תחום ביטוח רכב רכוש ניתן לחלק לשני תתי תחומים: ביטוח לנוקי רכוש לצד ג' (ביטוח המכסה את חבותו של בעל הרכב/ נהג הרכב, במקרה והרכב המבטוח גרם לנוק לרכושו של צד שלישי) וביטוח הידוע כ"ביטוח מקיף" המכסה גם את הנוקים הנגרמים לרכב המבטוח (למשל, עקב תאונה או גניבה) וגם את נוקי הרכוש הנגרמים לצד שלישי.

ביטוח רכב רכוש מתחלק לשתי קבוצות עיקריות על פי סוגי הרכב:

(א) ביטוח כלי רכב פרטיים ומסחריים עד 3.5 טון - בהתאם לפוליסה התקנית שנקבעה בהוראות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986, והמבטח רשאי לסטות מתנאי הפוליסה התקנית רק אם השינוי מטיב עם המבטוח, או לחילופין אם מדובר בצי רכב. תנאי הפוליסה התקנית מאפשרים למבטוח רכישת חבילות כיסויים באופן מודולארי כמפורט לעיל.

(ב) ביטוח כלי רכב למעט רכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון (מלגוזות, משאיות, מוניות, אוטובוסים, טרקטורים וכדומה). פוליסות עבור כלי רכב כאמור אינן כפופות לתנאי הפוליסה התקנית, אלא תנאי והיקף כיסויי פוליסת ביטוח כלי הרכב כאמור נקבעים על ידי חברות הביטוח ובכפוף לאישור הממונה את תנאי הפוליסות.

דמי הביטוח בגין ביטוחי רכב רכוש נקבעים, בין היתר, בהתחשב בחיתום, על בסיס מאפייני הרכב (דגם ושנת ייצור), מאפייני הרשאים לנהוג בו (גיל, ותק רישיון וניסיון התביעות) ובהתאם למכלול הכיסויים הנרכשים. נוסחת חישוב הפרמיות, המהווה בסיס לקביעת הפרמיה, מבוססת על מודל אקטוארי ומאושרת על ידי הממונה.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים בתחום פעילות זה.

מוצרים חדשים

במהלך תקופת הדוח לא שוקו מוצרים חדשים.

נספח 4

דו"ח תקופתי הפניקס לשנת 2022

4 הפניקס

ביטוח, השקעות ופינוסים

דו"ח תקופתי לשנת 2022
הפניקס חברה לביטוח בע"מ

תוכן עניינים

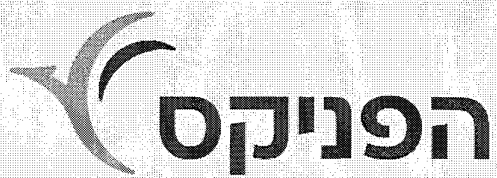

תאור עסקי התאגיד	<u>חלק 1</u>
דוח הדירקטוריון על מצב ענייני התאגיד	<u>חלק 2</u>
דוחות כספיים מאוחדים	<u>חלק 3</u>
פרטים נוספים על התאגיד	<u>חלק 4</u>
נספחים	<u>חלק 5</u>

חלק 1

תיאור עסקי

התאגיד

פרק זה לדוח התקופתי כולל את תיאור עסקי החברה והתפתחות עסקיה, כפי שחלו במהלך שנת 2022 (להלן: **"שנת הדוח"** או **"תקופת הדוח"**).

הדוח נערך בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970, וביחס לעסקי הביטוח, הפנסיה והגמל של הקבוצה בהתאם לחוזרי והנחיות הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון. מהותיות המידע הכלול בדוח תקופתי זה, לרבות תיאור עסקאות מהותיות במהלך שנת הדוח, נבחנים מנקודת ראותה של החברה, כאשר בחלק מהמקרים הורחב התיאור מעבר לשנת הדוח בכדי ליתן תמונה מקיפה של הנושא המתואר.

את פרק א' - 'תיאור עסקי התאגיד' של דוח זה, יש לקרוא יחד עם כל יתר החלקים האחרים של הדוח התקופתי, לרבות דוח הדירקטוריון והבאורים לדוחות הכספיים.

יובהר כי הפניות לדיווחים מיידיים שפרסמה החברה הינן לדיווחים שפורסמו על ידי החברה באמצעות הפניקס גיוסי הון, התאגיד המדווח.

מידע צופה פני עתיד

דוח זה כולל מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע זה כולל, בין היתר, תחזיות, מטרות, הערכות ואומדנים המתייחסים לאירועים או לעניינים עתידיים, ובכללם התייחסות לגורמי סיכון והתפתחויות שונות המתוארות בדוח, אשר התממשותם אינה וודאית ומושפעת מגורמים שונים, אשר אינם בשליטת החברה.

מידע צופה פני עתיד אינו מהווה עובדה מוכחת והינו מבוסס, בין היתר, על הערכות החברה, אשר מתבססות על נתונים וגורמים מגוונים ושונים, אשר נכונותם או אמיתותם לא נבדקה על-ידי החברה. מובהר בזאת כי התוצאות העתידיות כפי שתתרחשנה בפועל עלולות להיות שונות מהמתואר בדוח זה. מידע צופה פני עתיד בדוח זה מתייחס אך ורק למועד בו הוא נכתב, והחברה אינה מתחייבת לעדכן ו/או לשנות כל מידע, הנוגע למידע צופה פני עתיד כפי שמופיע בדוח, ככל שמידע נוסף בקשר למידע האמור יגיע לידיעתה. התייחסות למידע צופה פני עתיד בדוח זה תכלול בדרך כלל הטיות של הביטויים "הערכה", "צפייה", "כוונה" וכד'.

הערכים הכספיים הנקובים בפרק זה ובדוח הדירקטוריון הינם, בדרך כלל (זולת כאשר צוין אחרת) במיליוני ש"ח. הערכים הכספיים הנקובים בדוחות הכספיים הינם, בדרך כלל (זולת כאשר צוין אחרת) באלפי ש"ח.

עסקי הביטוח ומונחים מתחום הביטוח

עסקי החברה הינם בתחומים הדורשים ידע מקצועי רב ומכילים מונחים מקצועיים רבים. על מנת להבהיר את המידע המובא בדוח זה ככל שניתן, הובא תיאור עסקי הקבוצה תוך שימוש הכרחי במונחים מקצועיים אלו, בצירוף הסבר ובאורים בהירים ככל שניתן.

התיאור המובא בדוח זה הינו לצרכי הדוח בלבד ואינו מהווה ייעוץ או המלצה, הנוגעים לפוליסות הביטוח, קופות הגמל, קרנות הפנסיה וענפי הפעילות הנוספים המפורטים בדוח וכן לא ישמש לצרכי פרשנות של תוכניות הביטוח או התקנונים.

התנאים המחייבים של פוליסות הביטוח, קופות הגמל, קרנות הפנסיה והמוצרים הנוספים של החברה הינם התנאים המפורטים בפוליסות הביטוח, בתקנוני קרנות הפנסיה וקופות הגמל ובהתקשרויות השונות, הנעשות בתחומי הפעילות האחרים של החברה.

תוכן עניינים

4	מילון מונחים
8	חלק א תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי התאגיד
8	1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה
8	1.2 מבנה קבוצת הפניקס ביטוח
9	1.3 נקודות ציון עיקריות בהתפתחות עסקי הקבוצה בשנת הדוח ועד למועד פרסומו
14	1.4 תחומי פעילות
15	1.5 פעילויות נוספות שאינן עולות כדי תחום פעילות
16	1.6 ניהול סיכונים
16	1.7 השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה
16	1.8 חלוקת דיבידנדים
18	חלק ב תיאור עסקי הקבוצה לפי תחומי פעילות
18	2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון לטווח ארוך
18	2.1.1 מוצרים ושירותים
18	2.1.1.1 ענף ביטוח חיים
25	2.1.1.2 מבנה הרווחיות
27	2.1.1.3 מוצרים חדשים
28	2.1.2 תחרות
30	2.1.3 לקוחות
30	2.2 תחום ביטוח כללי
31	2.2.1 ענף ביטוח רכב חובה
31	2.2.1.1 מוצרים ושירותים
32	2.2.1.2 תחרות
32	2.2.1.3 לקוחות
33	2.2.2 ענף ביטוח רכוש
33	2.2.2.1 מוצרים ושירותים
34	2.2.2.2 תחרות
35	2.2.2.3 לקוחות
36	2.2.3 ענף ביטוח כללי אחר
36	2.2.3.1 מוצרים ושירותים
38	2.2.3.2 תחרות
40	2.2.3.3 לקוחות
40	2.3 תחום פעילות ביטוח בריאות

42	מוצרים ושירותים	2.3.1
42	2.3.1.1 כללי	
42	2.3.1.2 מבנה תחום הפעילות והשוקים העיקריים	
43	2.3.1.3 השינויים העיקריים בתחום ביטוחי הבריאות	
46	2.3.1.4 תיאור תוכניות ביטוח הבריאות / שירותי הבריאות העיקריים שמוצעים	
48	2.3.2 מבנה הרווחיות	
48	2.3.3 מוצרים חדשים	
49	2.3.4 תחרות	
50	2.3.5 לקוחות	

52 חלק ג | מידע נוסף אודות ענפי ביטוח שלא נכללו בתחומי הפעילות - לא רלוונטי

53 חלק ד | מידע נוסף ברמת כלל החברה

54	4.1 מגבלות ופיקוח החלים על פעילות הקבוצה	
78	4.2 חסמי כניסה ויציאה	
83	4.3 גורמי הצלחה קריטיים	
84	4.4 השקעות	
93	4.5 ביטוח משנה	
103	4.6 הון אנושי	
107	4.7 שיווק והפצה	
110	4.8 ספקים ונותני שירותים	
112	4.9 רכוש קבוע	
115	4.10 עונתיות	
116	4.11 נכסים בלתי מוחשיים	
116	4.12 מימון	
118	4.13 גורמי סיכון	
120	4.14 הסכמים מהותיים	
120	4.15 יעדים ואסטרטגיה עסקית	

121 חלק ה | היבטי ממשל תאגידי

122	5.1 פרטים בדבר הדירקטורים החיצוניים בחברה	
122	5.2 מידע אודות מבקר הפנים בחברה	
124	5.3 מידע אודות רואה החשבון המבקר	
125	5.4 אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי	

מילון מונחים

תחום הביטוח עתיר מונחים ייחודיים לו. בדוח זה ישמשו בין היתר המונחים הבאים:

<ul style="list-style-type: none"> - אגרות חוב ממשלתיות צמודות למדד אשר המדינה מנפיקה לחברות הביטוח ולקרנות הפנסיה בריבית ולתקופה קבועים מראש. בביטוח חיים - מונפקות אג"ח מסוג ח"ץ ובפנסיה מסוג "מירוץ" ו"ערד". 	<p>"אג"ח מיועדות"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - מבטח וחברה מנהלת, כהגדרתם בחוק הפיקוח. 	<p>"גוף מוסדי"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2020. 	<p>"דוחות כספיים"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - הסכומים שמשלם מבטח למבטח על-פי חוזה הביטוח (פוליסה), שאינו חוזה השקעה. 	<p>"דמי ביטוח"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - הסכום שמפקיד עמית (או שמפקידים עבורו) בקרן פנסיה או בקופת גמל. 	<p>"דמי גמולים"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - המינוח המקובל לדמי רישום, דמי פוליסה, דמי היטל ודמי אשראי. סכומים אלה כלולים בדמי הביטוח ומיועדים לכיסוי הוצאות המבטח. 	<p>"דמים"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - הממונה ו/או "הממונה רשות על שוק ההון ביטוח וחיסכון" 	<p>"הממונה" ו/או "הממונה רשות על שוק ההון ביטוח וחיסכון"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - אותו חלק מהנכסים שאינו מושקע באג"ח מיועדות. 	<p>"השקעות חופשיות"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - חברה שעיסוקה ניהול קופות גמל או קרנות פנסיה ואשר קיבלה רשיון לכך מאת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, בהתאם לסעיף 4 לחוק קופות גמל כהגדרתו להלן. 	<p>"חברה מנהלת"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - כהגדרתם בבאור 1 לדוחות הכספיים בסעיף ההגדרות. 	<p>"חוזי ביטוח"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - כהגדרתם בבאור 1 לדוחות הכספיים בסעיף ההגדרות. 	<p>"חוזי השקעה"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - חוק החברות, התשנ"ט - 1999. 	<p>"חוק החברות"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה - 1995. 	<p>"חוק הייעוץ"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני), התשס"ה - 2005. 	<p>"חוק הייעוץ והשיווק"</p>
<ul style="list-style-type: none"> - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981. 	<p>"חוק הפיקוח"</p>

- "חוק הפלת"ד" או "חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים"** - חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975.
- "חוק קופות גמל"** - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005.
- "חיתום"** - תהליך אישור הצעת הביטוח וקביעת הפרמיה, בהתאם להנחות אקטואריות, לנתונים המפורטים בהצעת הביטוח ולמידע נוסף שברשות המבטח.
- "מבוטח" ו/או "עמית"** - המבוטח בביטוח חיים והעמית בקרנות פנסיה וקופות גמל.
- "פקודת מס הכנסה"** - פקודת מס הכנסה [נוסח חדש], התשכ"א - 1961.
- "פרט"** - מבוטחים פרטיים יחידים או לקוחות עסקיים קטנים, עימם מתקשרת חברת הביטוח על בסיס פרטני.
- "פרמיה"** - דמי הביטוח ותשלומים אחרים שעל המבוטח לשלם למבטח בהתאם לתנאי הפוליסה, לרבות דמים.
- "צבירה"** - בחיסכון ארוך טווח - הסכומים שנצברו לזכות העמיתים בקופת גמל או בקרן פנסיה או בפוליסת ביטוח חיים עם רכיב כלשהו של חסכון.
- "קולקטיב"** - קבוצת אנשים (הקשורים בדרך כלל במקום עבודה משותף, או בהשתייכות לארגון כלשהו או ביחסי ספק-לקוח עם תאגיד או ארגון כלשהו), עימם מתקשרת חברת הביטוח בהסכם אחד המבטח את כל המשתייכים לקבוצה (ולא בהתקשרויות פרטניות עם יחידי הקבוצה).
- "קופת ביטוח"** - תכנית ביטוח שאושרה כקופת גמל לתגמולים, לפיצויים או לקצבה, הן לפי חוק קופות הגמל והן לפי תקנות קופות הגמל.
- "קופת גמל"** - קופת גמל כמשמעותה בחוק קופות גמל שאינה קרן פנסיה, המהווה מכשיר חיסכון "טהור" שבו הכספים הנחסכים והתשואה עליהם משולמים לחוסך בהגיעו לגיל הפרישה, או במועד אחר. לעניין זה ההגדרה אינה כוללת "קרן פנסיה" ו"קופת ביטוח", כהגדרתן לעיל ולהלן.
- "קרן כללית"** - קופת גמל לקצבה שאיננה זכאית להשקיע באג"ח מיועדות.
- "קרן פנסיה"** - קופת גמל לקצבה כמשמעותה בחוק קופות גמל, אשר אינה קופת ביטוח, המהווה מכשיר חיסכון המיועד לשלם לחוסך בו לאחר פרישתו קצבה חודשית למשך כל חייו, ובדרך כלל גם מאפשרת לבטחו מפני מוות ומפני אובדן כושר עבודה.
- "קרן פנסיה חדשה"** - קרן פנסיה שהוקמה החל מיום 1 בינואר 1995.
- "שב"ך"** - שירותי בריאות נוספים המהווים השלמה ותוספת לסל הבריאות הבסיסי. התוכניות המופעלות על-ידי קופות החולים, לרבות השב"ך, נמצאות בפיקוח משרד הבריאות.

- יתרת סיכון המוטלת על המבטח לאחר העברת חלק מהסיכון למבטח המשנה. **"שייר"**
 - סכומים שיש לשלםם בקרות מקרה ביטוח על-פי תנאי הפוליסה. **"תגמולי ביטוח"**
 - תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב – 2012 ו/או תקנות המפקח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א - 2001. **"תקנות ההשקעה" ו/או "כללי ההשקעה"**
 - תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד - 1964. **"תקנות קופות גמל"**
 - תקנות ניירות ערך דוחות תקופתיים ומידיים, התש"ל-1970. **"תקנות ניירות ערך"**
- למען הנוחיות, בדוח זה תהיינה לקיצורים הבאים המשמעות הרשומה לצדם, כדלקמן:**
- הפניקס חברה לביטוח בע"מ. **"החברה" ו/או "התאגיד" ו/או הפניקס ביטוח**
 - הפניקס אחזקות בע"מ. **"הפניקס אחזקות"**
 - הפניקס אחזקות והחברות המוחזקות על ידה. **"הקבוצה" ו/או "קבוצת הפניקס"**
 - הפניקס חברה לביטוח בע"מ וחברות בנות בשליטתה. **"קבוצת הפניקס ביטוח"**
 - הבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ **"הבורסה"**
 - הפניקס פנסיה וגמל בע"מ **"הפניקס פנסיה וגמל"**
 - הפניקס גיוסי הון (2009) בע"מ **"הפניקס גיוסי הון"**
 - הפניקס השקעות ופיננסים בע"מ **"הפניקס השקעות"**
 - עד 120 - מרכזי מגורים לאוכלוסיה המבוגרת בע"מ **"עד 120"**

חלק א

**תיאור ההתפתחות
הכללית של עסקי
התאגיד**

1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

הפניקס חברה לביטוח בע"מ התאגדה בשנת 1960 כחברה פרטית. בעלת השליטה בחברה (100%) היא הפניקס אחזקות, שהינה חברה ציבורית בשליטת חברת חברת Belenus Lux S.a.r.l ("Belenus")¹ המוחזקת בעקיפין באמצעות שרשרת חברות על ידי CCP III Cayman GP Ltd., Matthew Botein, Lewis (Lee) Sachs, המחזיקים נכון למועד הדוח בכ-33.31% מהונה המונפק והנפרע של הפניקס אחזקות. בתאריך 13 בדצמבר 2022 נמסרה להפניקס אחזקות הודעה מטעם Belenus כי הישויות השולטות בה בעקיפין חתמו על מזכר הבנות לא מחייב הכולל את עיקרי התנאים לפיהם קונסורציום המורכב מ- ADQ Developmental Holding LLC, Gallatin Point Capital LLC ומשקיעים נוספים, ירכשו את גרעין השליטה בהפניקס אחזקות, באמצעות תאגיד משותף שיוקם.

הקבוצה עוסקת בתחומי הביטוח, ניהול נכסים פיננסיים, החזקת סוכנויות ביטוח, מתן אשראי ושירותים פיננסיים נוספים לרבות הקמה ומכירה של השקעות אלטרנטיביות. הקבוצה, שהחברה נמנית עליה, מנהלת למועד הדוח כ-371 מיליארד ש"ח ונחשבת בין חמשת קבוצות הביטוח והפיננסים הגדולות בישראל.

1.2 מבנה קבוצת הפניקס ביטוח

האחזקה העיקרית של החברה, סמוך למועד פרסום הדוח, הינה החזקה בשיעור של 100% בהפניקס גיוסי הון (2009) בע"מ והחזקה, בעקיפין, בשיעור של 47% בעד 120 מרכזי מגורים לאוכלוסיה המבוגרת בע"מ. רשימה מלאה של החברות המוחזקות של החברה לתאריך הדוח מפורטת בחלק הרביעי לדוח התקופתי, במסגרת תקנה 11 לתקנות ניירות ערך. לגבי מבנה השליטה בהפניקס אחזקות, ראו סעיף 1.1 לעיל.

פעילות החברה מתבצעת באמצעות הזרעות העיקריות, כדלקמן:
 הפעילות הביטוחית של הקבוצה מתבצעת באמצעות החברה המעניקה שירותים ומוצרים ביטוחיים במסגרת ענפי הביטוח השונים ועד לתאריך 30 בספטמבר 2021 גם באמצעות הפניקס פנסיה וגמל המנהלת את פעילות הפנסיה והגמל.
 פעילות ההשקעה הלא ביטוחית וניהול ההשקעות של החברה מתבצעים בעיקר באמצעות הפניקס השקעות, חברה בת בבעלות מלאה של הפניקס אחזקות.

¹ ל- Belenus חברה אחות (B243.006) Leolin Lux S.a.r.l המחזיקה בשיעור של 0.33% ממניות החברה.

1.3. נקודות ציון עיקריות בהתפתחות עסקי הקבוצה בשנת הדוח ועד למועד פרסומו:

1.3.1 הריבית, שוק ההון ואינפלציה

לשינויים בעקום הריבית חסרת הסיכון ושוק ההון השפעה על הנכסים, התחייבויות ותוצאות פעילותה של הפניקס ביטוח וכן על יחס כושר הפירעון של הפניקס ביטוח. החברה מנהלת את סיכוני הריבית בהסתכלות כוללת של ניהול נכסים והתחייבויות.

ריבית - בתקופת הדוח העלה בנק ישראל את הריבית משיעור של 0.1% ל- 3.25%. כמו כן, בתקופת הדוח חלה עליה בעקום הריבית השקלית. לעליה בעקום הריבית השקלית השפעה חיובית הן על התוצאות הכספיות של החברה והן על יחס כושר הפירעון של הפניקס ביטוח.

שוק ההון - בתקופת הדוח חלו ירידות בשווקים הפיננסיים בארץ ובעולם. לירידות אלו השפעה שלילית הן על התוצאות הכספיות והן על יחס כושר הפירעון של הפניקס ביטוח.

אינפלציה - בתקופת הדוח חלה עליה באינפלציה בסך 5.3%. כמו כן, חלה עליה בתחזיות האינפלציה. לעליה באינפלציה השפעה שלילית הן על התוצאות הכספיות והן על יחס כושר הפירעון של הפניקס ביטוח.

בתקופה שממועד הדיווח ועד סמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים המשיכה הירידה והתנודתיות בשווקים הפיננסיים בארץ ובעולם, בנק ישראל העלה את שיעור הריבית ב- 1.0% נוסף ל- 4.25%, המשיכה העליה באינפלציה במקביל לציפיות ירידה חדה באינפלציה בארץ ובעולם לשנת 2023. לפרטים נוספים בדבר השפעות השינויים בעקום הריבית, שוק ההון והאינפלציה על התוצאות הכספיות של החברה ראו סעיף 4.4 להלן ובאור 37(3) לדוח הכספי. לעניין השפעת השינוי בעקום הריבית השקלית ושוק ההון על יחס כושר הפירעון של החברה ראו סעיף 1'א' בדוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 30 ביוני 2022 של החברה.

החברה משתמשת לצורך ניתוח תוצאותיה הכספיות בתשואה ריאלית של 3%, לאור כך לשינוי המדד כאמור לעיל ישנה השפעה על הסיווג בין הרווח החיתומי לרווחי ההשקעה.

1.3.2 הרפורמה המשפטית

בחודשים האחרונים, שוררת אי וודאות על רקע תכניות הממשלה לקדם שינויים במערכת המשפט, והמחלוקת הציבורית סביב מהלך זה. במהלך ינואר 2023 החלה הממשלה לקדם תכנית לביצוע שינויים מהותיים במערכת המשפט בישראל אשר הובילה למחלוקת ומחאה ציבורית רחבת היקף.

לרפורמה המשפטית או להשלכות הנובעות ממנה עלולות להיות השפעות על הסביבה הכלכלית בה פועלת החברה, על עלות מקורות הגיוס, על דירוג האשראי של המשק הישראלי ועוד. בשלב זה אין באפשרות החברה להעריך מה תהיינה ההתפתחויות, וכן את מידת השפעת האירועים הללו על המשק הישראלי בכלל ועל פעילותה של החברה בפרט.

פעילות הביטוח
1.3.3 עדכון בנושא הנחות תמותה

בחודש יוני 2022 פרסמה רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון חוזר לתיקון הוראות החוזר המאוחד בעניין עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי ומודל שיפורי תמותה לחברות הביטוח ולקרנות הפנסיה ("החוזר"). ראו פירוט לעניין החוזר בסעיף 2.2 להלן.

הוראות החוזר מעדכנות את ההנחות המשמשות לחישוב ההתחייבויות והמקדמים בפוליסות ביטוח חיים כך שלחוזר השפעה שלילית על התוצאות הכספיות ויחס כושר הפירעון של הפניקס ביטוח. ההשפעה על הדוח בעקבות פרסום החוזר הינה קיטון בסך הרווח הכולל לפני מס של כ- 364 מיליון ש"ח. לפרטים נוספים לרבות ההשפעה על יחס כושר הפרעון של הפניקס ביטוח ראו דיווח מיידי מיום 3 ביולי 2022 (מס' אסמכתא: 2022-01-069309).

1.3.4 השלמת מחקר בנושא גילאי פרישה ושיעורי מימוש

במהלך שנת 2022 השלימה החברה מחקר בנושא גיל יציאה לפרישה ושיעורי מימוש הגמלה ("המחקר"). ההשפעה על הדוח בעקבות השלמת המחקר החברה הינה גידול בסך הרווח הכולל לפני מס של כ- 462 מיליון ש"ח. לפרטים נוספים לרבות ההשפעה על יחס כושר הפרעון של הפניקס ביטוח ראו דיווח מיידי מיום 3 ביולי 2022 (מס' אסמכתא: 2022-01-069309).

1.3.5 עדכון יעד הון מינימלי

בחודש אוגוסט 2022, עדכן דירקטוריון הפניקס ביטוח את יעד יחס כושר פירעון כלכלי מינימלי ללא התחשבות בהוראות המעבר בתקופת הפריסה, ב- 3 נקודות האחוז משיעור של 108% לשיעור של 111% וזאת החל מיום 30 ליוני 2022.

נושאים נוספים:
1.3.6 מימוש אופציה במסגרת ההתקשרות עם אל על הנוסע המתמיד בע"מ

לפירוט בדבר מימוש אופציה במסגרת ההתקשרות להעמדת הלוואה, באמצעות כספי הנוסטר, על ידי הפניקס ביטוח לאל על הנוסע המתמיד בע"מ ראו סעיף 4.4.4.5 להלן ודיווחים מיידיים של הפניקס גיוסי הון מהתאריכים 23 ביוני 2022 ו- 13 בספטמבר 2022 (מס' אסמכתא: 2022-01-078007 ו- 2022-01-094692).

1.3.7 תוכנית אופציות לעובדים ונושאי משרה

בחודש דצמבר 2018 אימצה הפניקס אחזקות תוכנית אופציות לעובדים ולנושאי משרה. בהתאם לתוכנית האופציות הפניקס אחזקות מעניקה, מעת לעת, כתבי אופציה ללא תמורה (להלן בסעיף זה: "אופציות"), לעובדים ולנושאי משרה בהפניקס אחזקות, בחברה ובחברות אחרות בשליטת הפניקס אחזקות.

בחודש ינואר 2022, אישר דירקטוריון הפניקס אחזקות הקצאה נוספת של עד 4,883,593 אופציות לנושאי משרה ועובדים בהפניקס אחזקות, בחברה ובחברות בנות נוספות.

ESG 1.3.8

בחודש יוני 2022 פרסמה הפניקס אחזקות דוח ESG לשנת 2021. הדוח פורסם באתר החברה ובאתרי הבורסה והרשות לניירות ערך. לדוח המלא המפורסם באתר החברה ראו אתר החברה בכתובת: https://www.fnx.co.il/sites/docs/genery/for_new_site/esg/fnx-full-esg-2021-he.pdf

בנוסף, החברה עדכנה את מדיניות ההשקעות שלה בהתאם לחוזר גופים מוסדיים מס' 13-9-2021 של רשות שוק ההון המחייב, כי במסגרת מדיניות ההשקעה הכוללת שנקבעת על ידי הקבוצה תיקבע מדיניות השקעה ביחס לשיקולי ESG אשר רלבנטיים לביצועי תיק ההשקעות ועשויים להשפיע עליהם. לפרטים נוספים בקשר עם מדיניות ההשקעה ראו אתר החברה בכתובת: https://www.fnx.co.il/sites/docs/genery/mediniut_ashkaa_tzfuia/hashkaotachraiot2022.pdf

בחודש יולי 2022 פורסם דירוג מעלה ל- ESG לשנת 2021 במסגרתו דירוג החברה עלה מדירוג זהב לדירוג פלטינה, ודרוג ESG ברמה A המפורסם בבורסה לני"ע ובחודש אוגוסט 2022 עלה דירוג החברה לשנת 2021 בדירוג גרינאיי לציון ESG 77/100.

IFRS 17 הערכות החברה ליישום תקן חשבונאי 1.3.9

החברה ממשיכה בהערכות להטמעת תקן חשבונאי IFRS 17 ("התקן") בדוחותיה הכספיים של החברה והפניקס ביטוח החל מהתקופות הרבעוניות והשנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2024 וזאת בהתאם למסמך עדכון מפת דרכים שפירסמה רשות שוק ההון בחודש ספטמבר 2022 ("מפת הדרכים").

כחלק מיישום התקן, ובהתאם למפת הדרכים שפורסמה על ידי הממונה, בתקופת הדוח השלימה החברה את המפורט להלן:

1. סקירה כללית בנוגע להיקף והעיתוי המתוכננים של הביקורת אותם צפוי לבצע רואה החשבון המבקר של החברה.
2. העברת מסמך המפרט את המתודולוגיה לחישוב ה- Risk Adjustment.
3. העברת תוצאות מבדק כמותי וכן רקע תיאורטי המתייחס למדידת שווי הוגן של חווי ביטוח עבור מספר תיקים נבחרים וזאת בהתבסס על נתוני דצמבר 2021.

החברה ממשיכה בסקירות והדרכות לוועדת המאזן בקשר עם הטמעת התקן. לפרטים נוספים ראו ביאור 2 לב' לדוח התקופתי.

גיוס חוב:
1.3.10 פרסום תשקיף מדף

ביום 23 באוגוסט 2022 פרסמה הפניקס גיוסי הון תשקיף מדף נושא תאריך 24 באוגוסט 2022 בתוקף עד ליום 23 באוגוסט 2024. לפרטים נוספים ראו דיווח מיידי מיום 23 באוגוסט 2022 (מס' אסמכתא: 2022-01-086532).

1.3.11 הרחבות אגרות חוב (סדרה יא')

בחודש מאי 2022, הנפיקה החברה באמצעות הפניקס גיוסי הון, במסגרת הרחבה 293,361 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה יא') בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת, תנאי אגרות החוב זהים לתנאי אגרות החוב הקיימות.

בחודש יולי 2022, הנפיקה החברה באמצעות הפניקס גיוסי הון, במסגרת הרחבה 200,000 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה יא') בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת, תנאי אגרות החוב זהים לתנאי אגרות החוב הקיימות. אגרות החוב דורגו בדירות il.Aa3 באופק יציב על ידי חברת מידרוג ובדירוג iIAA- על ידי מעלות.

אגרות החוב (סדרה יא'), הוכרו כהון רובד 2 בפניקס ביטוח ונרשמו למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

1.3.12 הנפקת אגרות חוב (סדרה יג')

ביום 27 ביולי 2022, הנפיקה החברה באמצעות הפניקס גיוסי הון, 200 מ"ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה יג') בתמורה לסך של כ-198 מ"ש"ח. אגרות החוב הונפקו על פי תשקיף מדף של הפניקס גיוסי הון מיום 16 באוגוסט, 2019 אשר תוקפו הוארך עד ליום 15 באוגוסט, 2022 על פי היתר רשות ניירות ערך. אגרות החוב דורגו בדירות il.Aa3 באופק יציב על ידי חברת מידרוג ובדירוג iIAA- על ידי מעלות.

אגרות החוב (סדרה יג'), הוכרו כהון רובד 2 בפניקס ביטוח ונרשמו למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

1.3.13 הסדרת רישום הון ראשוני מורכב של החברה למסחר בבורסה

בחודש אוגוסט, 2021 השלימה הפניקס ביטוח באמצעות הפניקס גיוסי הון, הנפקה של כתבי ההתחייבות נדחים לגופים מוסדיים ולחברה. כתבי ההתחייבות הנדחים הוכרו על-ידי הממונה כמכשיר הון רובד 1 נוסף בידי הפניקס ביטוח ונרשמו על ידי הפניקס גיוסי הון למסחר במערכת המסחר למוסדיים שמפעילה הבורסה.

הפניקס גיוסי הון הסדירה לאחרונה את התנאים לרישום כתבי ההתחייבות הנדחים למסחר ברשימה הראשית בבורסה כפי שמוסדר בסעי' 3.2.6 לשטר הנאמנות שפורסם על ידי הפניקס

גיוסי הון ונמצאת בשלבים האחרונים להשלמת רישום כתבי ההתחייבות הנדחים למסחר ברשימה הראשית בפועל כאשר בתאריך 22 במרס 2023 התקבל בידיה אישור הבורסה לרישום אך טרם התקבל היתר רשות ני"ע לרישום. כחלק מהליך הרישום התחייבה הפניקס ביטוח לפרסום נתונים בקשר עם יחס כושר הפרעון הכלכלי שלה ברמה רבעונית עבור הרבעון הקודם למועד הדיווח. לפרטים נוספים בקשר עם הנפקת כתבי ההתחייבות הנדחים ראו דיווחים מיידיים מהתאריכים 2 באוגוסט 2021, 3 באוגוסט 2021 ו- 8 באוגוסט 2021 (מס' אסמכתא: 2021-01-060658, 2021-01-061159 ו- 2021-01-062515, בהתאמה).

המידע האמור לעיל בקשר להשלמת הליך רישום כתבי ההתחייבות הנדחים ברשימה הראשית מהווה מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968, ומבוסס על המידע והערכות החברה נכון למועד זה. המידע וההערכות כאמור עשויים שלא להתממש גם בשל גורמים אשר אינם ידועים לחברה ולהפניקס ביטוח נכון למועד זה וכן אינם בשליטתן ובכלל זה, בין היתר, אי השלמת רישום כתבי ההתחייבות הנדחים ברשימה הראשית וכיו"ב.

1.3.14 **חידוש ביטוח אחריות נושאי משרה ודירקטורים**

בחודש אוקטובר 2022 אישרה ועדת התגמול של החברה והפניקס אחזקות התקשרות בפוליסה לביטוח אחריות נושאי משרה בחברה ובחברות בנות, לרבות אלו המכהנים מטעם בעלי השליטה, לתקופת ביטוח שנתי החל מיום 3.11.2022 וזאת בהתאם לתקנה 1ב1 לתקנות החברות (הקלות בעסקאות עם בעלי עניין), התש"ס-2000. גבול כיסוי האחריות הינו בסך של 150 מיליוני דולר ארה"ב, למקרה ובסך הכל לתקופת ביטוח שנתי, בצירוף החזר הוצאות משפט סבירות וזאת מעבר לגבול האחריות האמור לתביעות בישראל.

1.3.15 **הליכים משפטיים**

לפרטים אודות הליכים משפטיים ראו באור 39 לדוחות הכספיים.

1.3.16 **הון אנושי**

לפרטים אודות ההון האנושי של החברה והשינויים בו ראו סעיף 4.6 להלן.

1.4 **תחומי פעילות**

החברה פועלת בתחומי הביטוח, הפנסיה והגמל² ובתחום שוק ההון והשירותים הפיננסיים. תחומי הפעילות המהותיים העיקריים של החברה הינם כמפורט להלן:

1.4.1 **תחום ביטוח החיים והחיסכון לטווח ארוך**

תחום ביטוח החיים והחיסכון לטווח ארוך כולל את ענפי ביטוח חיים, גמל ופנסיה, והוא מתמקד בעיקר בחיסכון לתקופת הפרישה (במסגרת פוליסות ביטוח לסוגיהן, קרנות פנסיה וקופות גמל,

² עד לתאריך 30 בספטמבר 2021. לפרטים נוספים ראו סעיף 1.3.6 לעיל.

לרבות קרן השתלמות), וכן בכיסויים ביטוחיים של סיכונים שונים כגון: מוות, נכות ואובדן כושר עבודה. פרטים נוספים ראו סעיף 2.1 להלן.

1.4.2 תחום ביטוח כללי

תחום ביטוח כללי כולל בתוכו את כל ענפי הביטוח, למעט ביטוח חיים, חיסכון לטווח ארוך וביטוחי הבריאות. הכיסויים הביטוחיים העיקריים הניתנים בתחום זה, הינם ביטוחי רכוש וביטוחי חביונות. במסגרת תחום ביטוח כללי, פועלת החברה בענפי הפעילות העיקריים - ענפי ביטוח רכב חובה, רכב רכוש וביטוח כללי אחר.

(א) **ענף ביטוח רכב חובה:** כולל את פעילות החברה במתן כיסוי ביטוחי בהתאם להוראות הדין (פקודת ביטוח רכב מנועי)(נוסח חדש), התש"ל-1970, כתוצאה משימוש ברכב מנועי ומעניק כיסוי לנזקי גוף (לנהג הרכב, לנוסעים ברכב או להולכי רגל) כתוצאה משימוש ברכב מנועי, בהתאם לחוק הפלת"ד.

(ב) **ענף ביטוח רכב רכוש:** מתמקד בכיסוי נזקי רכוש לרכב המבוטח וכולל את פעילות החברה במכירת פוליסות ביטוח לנזקי רכוש לרכב המבוטח, הכולל כיסוי לנזקי רכוש לרכב (למשל, כתוצאה מתאונה ו/או גניבה) וכיסוי לנזקי רכוש שיגרום הרכב המבוטח לצד שלישי.

(ג) **ענפי ביטוח כללי אחר:** במסגרת זאת נכללת פעילות החברה במכירת פוליסות ביטוח מגוונות בשלושה ענפים עיקריים: ביטוחי רכוש (שאינם רכב) המעניקים למבוטח כיסוי כנגד נזק פיזי לרכושו (כגון ביטוחי דירות וביטוח בתי עסק), ביטוחי חביונות הנמכרים בדרך כלל יחד עם ביטוחי הרכוש לבתי עסק ומעניקים למבוטח כיסוי בגין חבותו כלפי צד שלישי (כגון אחריות כלפי צד שלישי, אחריות מעבידים, אחריות מקצועית לרבות אחריות לדירקטורים ולנשאי משרה ואחריות למוצרים פגומים) וענפי ביטוח כללי אחרים (כגון ביטוח תאונות אישיות, ביטוחים הנדסיים כולל עבודות קבלניות וביטוח ימי). כמו כן לחברה מחלקה ייעודית לשיווק פוליסות השקעות של רוכשי דירות (ערבויות מכר). לפרטים נוספים ראו סעיף 2.2 להלן.

1.4.3 תחום ביטוח בריאות

תחום זה כולל את פעילות החברה במסגרת ביטוח מחלות ואשפוז, לפרטים ולקולקטיבים וביטוחי שנייים. הפוליסות הנמכרות במסגרת ענפי הביטוח האמורים מכסות את מגוון הנזקים הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות (למעט מקרה מוות). כן כולל תחום זה את פעילות החברה במסגרת ביטוחי סיעוד וביטוחי מחלות קשות ואת ביטוחי נסיעות לחו"ל וימי מחלה. לפרטים נוספים ראו סעיף 2.3 להלן.

1.5 פעילויות נוספות שאינן עולות כדי תחום פעילות

1.5.1 פעילות השקעה אחרת

בנוסף, וכחלק מהפעילות בתחומי הפעילויות המתוארים לעיל, עוסקת הקבוצה בפעילויות השקעה מגוונות, ובהן השקעות בניירות ערך, אגרות חוב ונכסים פיננסיים אחרים (סחירים ולא סחירים), מימון, אשראי, נגזרים פיננסיים, נדל"ן וחברות החזקה. פעילות ההשקעה מבוצעת בעיקרה כנגד העתודות הביטוחיות לסוגיהן, וכן כנגד ההון העצמי הנדרש לעסקי הביטוח ועודפי ההון של הפניקס ביטוח ויתר חברות הקבוצה. לפירוט בדבר פעילות ההשקעות של החברה ראו סעיף 4.4 לדוח.

1.6 ניהול סיכונים

החברה מנהלת את תחומי הפעילות שצוינו לעיל, תוך שימוש במתודות של ניהול סיכונים. הקבוצה שמה דגש בפעילותה על ניהול הסיכונים אליהם היא חשופה, וזאת במטרה לזהות ולהעריך את השפעתם הפוטנציאלית של סיכונים אלו על המצב הכספי העתידי של חברות הקבוצה. פירוט נוסף בדבר ניהול הסיכונים ניתן בבאור 37 לדוחות הכספיים.

1.7 השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה

החברה הינה חברה פרטית בבעלות מלאה של הפניקס אחזקות. בשנת הדוח לא בוצעו עסקאות מהותיות במניות החברה.

להרחבה בעניין השליטה בהפניקס אחזקות ראו סעיף 1.1 לעיל.

1.8 חלוקת דיבידנדים

1.8.1 מדיניות חלוקת דיבידנד

בחודש אוקטובר 2020, אישר דירקטוריון החברה מדיניות חלוקת דיבידנד, לפיה החברה תחלק דיבידנד שנתי בשיעור שינוע בין 30% ל- 50% מהרווח הכולל של החברה הניתן לחלוקה עפ"י הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים של החברה וזאת כל עוד החברה עומדת בשיעור יחס כושר הפירעון המינימאלי שהיא קבעה שהינו גבוה מיחס כושר הפרעון הנדרש ממנה על פי כללי רשות שוק ההון. לפרטים נוספים ראו דיווח מיידי מיום 28 באוקטובר 2020 (מס' אסמכתא: 2020-01-107794).

לאחר תאריך הדוח, ביום 28 במרס 2022, בד בבד עם אישור הדוחות הכספיים לשנת 2021, אישר דירקטוריון החברה עדכון למדיניות חלוקת הדיבידנד אשר תחול בקשר עם חלוקת דיבידנד עתידיות שיבוצעו בקשר עם תוצאותיה הכספיות של החברה לשנת 2022 ואילך. על פי העדכון, לא יחול שינוי בשיעור היקף הדיבידנד אולם החברה תפעל לחלק דיבידנד פעמיים בשנה: - דיבידנד ביניים לפי שיקול דעת הדירקטוריון במועד אישור הדוח הכספי לרבעון שני בכל שנה קלאנדרית;

- דיבידנד משלים בהתאם למדיניות במועד אישור הדוח השנתי בכל שנה קלנדארית. יובהר כי אין באמור כדי לגרוע מסמכויות הדירקטוריון בקביעת דיבידנדים לחלוקה, כפי שימצא לנכון בכל עת.

1.8.2. חלוקת דיבידנדים ויתרת העודפים

בשנת 2021 חילקה החברה דיבידנד במזומן בסך של 800 מיליוני ש"ח. בחודש אוגוסט 2022 חילקה החברה דיבידנד ביניים על חשבון רווחי החברה לשנת 2022 בהיקף של 115 מיליון ש"ח ("דיבידנד ביניים"). לאחר תאריך הדוח, ביום 22 מרס 2023, בד בבד עם אישור הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2022, הנכללים בדוח תקופתי זה, החליט דירקטוריון החברה על חלוקת דיבידנד בהתאם למדיניות חלוקת דיבידנדים בסך של 205 מיליוני ש"ח. סך הדיבידנד אשר חולק בגין שנת 2022, כולל דיבידנד הביניים כאמור הינו 320 מיליוני ש"ח. על פי דוחותיה הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2022, הנכללים בדוח תקופתי זה, לחברה יתרת עודפים חיובית של כ- 3,332 ש"ח, וזאת, להסרת ספק, לאחר הבאה בחשבון של הדיבידנד המצוין בסעיף זה.

במסגרת ההחלטה על החלוקה דירקטוריון החברה התבסס, בין היתר, גם על תוצאות אומדן לחישוב יחס כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II ליום 30 בספטמבר 2022 ותכנית ניהול הון עדכנית. לפרטים נוספים ראו סעיף 2.1.7 לדוח הדירקטוריון.

1.8.3. מגבלות חיצוניות בחלוקת דיבידנדים

בשנתיים האחרונות לא חלו מגבלות חיצוניות שהשפיעו על יכולת החברה לחלק דיבידנד, ולא ידוע לחברה על מגבלות חיצוניות העשויות להשפיע על יכולתה לחלק דיבידנד בעתיד, פרט למגבלות החוקיות הכלליות החלות על חלוקת דיבידנד בחוק החברות וכן למגבלות החלות על חלוקת דיבידנד מכוח שטרי הנאמנות לאגרות החוב (סדרות ד-ו ו-ח-יג). לפרטים נוספים ראו באור 24 לדוחות הכספיים.

כמו כן קיימות מגבלות חיצוניות מכוח הוראות הממונה החלות על חברות ביטוח הנוגעות ליכולתה של החברה לחלק דיבידנד. עוד יצוין, כי בחודש אוקטובר 2020, קבע דירקטוריון החברה יעד יחס כושר פירעון כלכלי מינימלי, בהתחשב בהוראות הפריסה, בשיעור של 135%. בחודש אוגוסט 2022 אישר דירקטוריון החברה עדכון ליעד יחס כושר פירעון מינימלי ללא התחשבות בהוראות המעבר בתקופת הפריסה בשיעור של 111%. לפרטים נוספים ראו סעיף 1.3.5 לעיל.

מולדאטא גוטע יעד
טראגט אסא אראיט
ד'קט

2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון לטווח ארוך

2.1.1 מוצרים ושירותים

ענפי הפעילות העיקריים הכלולים בתחום חיסכון לטווח ארוך וסיכוני חיים

קבוצת הפניקס ביטוח עוסקת בכל ענפי תחום ביטוח חיים וחיסכון לטווח ארוך, הכוללים פוליסות ביטוח חיים, קרנות פנסיה וקופות גמל (המקנות זכויות על פי תקנונים) לרבות קרנות השתלמות. יצוין, כי בהמשך להחלטת החברה והפניקס אחזקות בתאריך 30 בספטמבר 2021 הושלמה הנפת הפניקס פנסיה וגמל בע"מ מהחברה להפניקס אחזקות בע"מ.

2.1.1.1 ענף ביטוח חיים:

2.1.1.1.1 כללי

פוליסות ביטוח החיים כוללות אפשרות למתן כיסוי ביטוחי ללא חיסכון בצידו (ובניהם כיסוי מפני מוות, מפני אבדן כושר עבודה ונכות) וכן אפשרות לשילוב כיסוי ביטוחי עם חיסכון או אף חיסכון ללא כיסוי ביטוחי כלל. את החיסכון הצבור יכול המבוטח לפדות בעת פרישה או במועד אחר. המבוטח יכול לבחור את ההרכב המתאים לו בין הכיסויים הביטוחיים ("ריסק") ובין הצבירה הכספית ("חיסכון"). הפוליסות יכולות להיות פרטיות או מוכרות כקופות ביטוח על פי תקנות קופות גמל. החיסכון לגיל פרישה, בפוליסות המוכרות כקופות ביטוח, מיועד לתשלום קצבה בלבד (למעט מרכיב הפיצויים). עד 31 בדצמבר 2007 ניתן היה לבחור בין מסלול קצבתי או מסלול הוני (המאפשר קבלת החיסכון בתשלום אחד). הפוליסות בעלות מרכיב החיסכון נחלקות למספר סוגים מרכזיים, הנבדלים באופן השקעת הכספים על-ידי חברות הביטוח, סוגי הכיסויים ודמי הניהול או ההוצאות שגובות חברות הביטוח.

קיימות מספר מסגרות חוקיות לניהול פוליסות לביטוח חיים כדלהלן:

פוליסות הכפופות לתקנות קופות גמל ("קופות ביטוח"):

ביטוח מנהלים: ביטוח הכולל מרכיב חסכון לגיל פרישה, ומורכב מהפרשות עובד ומעביד (מרכיבי פיצויים ותגמולים), כאשר הפרמיה המשולמת בגין הביטוח מוקצית לסיכונים השונים (בעיקר - מוות ואבדן כושר עבודה) ולחיסכון לגיל פרישה. ביטוח המנהלים מאושר כקופת ביטוח לפי תקנות קופות גמל, ומזכה את המעביד והעובד בהטבות מס שונות.

ביטוח תגמולים לעצמאים: פוליסות שמקנות הטבות מס בעת ההפקדה והמשיכה וכפופות לתקנות קופות הגמל.

פוליסות שאינן כפופות לתקנות קופות גמל:

ביטוחי פרט: פוליסות פרטיות המיועדות לחיסכון בלבד שאינן מאושרות כקופות גמל.

2.1.1.1.2

תיאור מוצרי ביטוח חיים

מידע אודות המוצרים השונים המנוהלים בקבוצה בתחום ביטוח חיים:

תנאי הצמדה ומקבלי קצבה	מרכיבי פרמייה עיקריים	תקופת שיווק	תיאור המוצר	סוג הפוליסה ³
<p>סכומי הביטוח, החיסכון הצבור בפוליסות אלו וכן הקצבה המשולמת מכוחן הינם צמודים למודד המחירים לצרכן. הבסיס להבטחת התשואה הינו השקעת חברת הביטוח בגין חלק ניכר מהצבירה באגרות חוב מיתועדות (אג"ח ח"ץ) של המדינה, המבטחות הצמדה למודד בתוספת ריבית שנעה בין 4% ל- 6.2%. מקדם הקצבה בפוליסות אלה מובטח ומבוסס על תוחלת חיים שהייתה ידועה במועד שיווקן.</p>	<p>ריסק וחיסכון וביטוחים נלווים עבור המבטח, ככל ונרכשו.</p>	<p>עד סוף שנת 1990</p>	<p>מוצרים הכוללים רכיב חיסכון – מבטחות תשואה</p>	<p>פוליסות "מעורב" מבטחות תשואה פוליסות "גמלא" מבטחות תשואה פוליסות חיסכון קלאסי (מבטחות תשואה) תשואה פוליסות מסוג "עדיף" ("מניב")</p>
			<p>סכום הביטוח נקבע מראש ומשולם למוטבים במקרה מותו המוקדם של המבטוח או בתום תקופת הביטוח (בדרך כלל גיל 65).</p> <p>סכום הגמלא החדשי שישולם בתום תקופת הביטוח קבוע מראש בפוליסה. בעת הגעת המבטוח לגיל קבלת הגמלה ישולם סכום הגמלה הנקוב בפוליסה.</p> <p>במועד תום תקופת הפוליסה ישולם הסכום הנקוב בה בעוד שמוטביו במקרה מותו המוקדם, יקבלו את החיסכון שנצבר עד ליום המוות.</p>	
			<p>פוליסות המשלבות בין חיסכון (שניתן למשיכה כקצבה חודשית או כסכום הוני חד פעמי בגיל פרישה, על פי תקנות קופות גמל) וסיכון למקרה מוות, כאשר המבטוח קובע את פיצול הפרמיה בין מרכיב הריסק ומרכיב החיסכון ויכול לשנותו במגבלות כללי הפוליסה ואישור החברה.</p>	

³ במוצרים אלה אין דמי ניהול. מקור רווחי החברה ממוצרים אלה נטבע מהפרשי הריבית בין האג"ח לתשואה בפועל. הפניקס חברה לביטוח בע"מ

תנאי הצמדה ומקבלי קצבה	מרכיבי פרמיה עיקריים	תקופת שיווק	תיאור המוצר	סוג הפוליסה ⁴
<p>החיסכון הצבור בפוליסות אלו וכן הקצבה המשולמת מכוחו אינם צמודים למדד המחירים לצרכן אלא תלויים ברווחים שחברת הביטוח תשיג בערצי ההשקעה השונים. מקדם הקצבה בפוליסות אלו מבוסס על תוחלת חיים שהייתה ידועה במועד שיווקן.</p>	<p>ריסק וחיסכון וביטוחים נלווים עבור המבוטח, ככל ונרכשו.</p>	<p>בין השנים 1991-2003</p>	<p><u>מוצרים הכוללים רכיב חיסכון – משתתפות ברווחים</u></p>	<p>פוליסות "מעורב" משתתפות ברווחים</p> <p>פוליסות "גמלא" משתתפות ברווחים</p>
			<p>סכום הביטוח נקבע מראש ומשולם למטביים במקרה מותו המוקדם של המבוטח או בתום תקופת הביטוח (בדרך כלל גיל 65.</p> <p>סכום הגמלא החדשי שישולם בתום תקופת הביטוח קבוע מראש בפוליסה. בעת הגעת המבוטח לגיל קבלת הגמלה ישולם סכום הגמלה הנקוב בפוליסה.</p>	
			<p>במועד תום תקופת הפוליסה ישולם הסכום הנקוב בה בעוד שמוטביו במקרה מותו המוקדם, יקבלו את החיסכון שנצבר עד ליום המוות.</p>	<p>פוליסות "חיסכון" (קלאסי) משתתפות ברווחים</p>
			<p>פוליסות המשלבות בין חיסכון, שניתן למשיכה כקצבה חודשית או כסכום הוני חד פעמי בגיל פרישה, על פי תקנות קופות גמל וסיכון בנוסף למקרה מוות, כאשר המבוטח קובע את פיצול הפרמיה בין מרכיב הריסק ומרכיב החיסכון ויכול לשנותו במגבלות כללי הפוליסה ואישור החברה. תכניות ביטוח אלו שווקו החל משנת 1982 ועד לשנת 2003. היחס בין הנכסים הצבורים לקצבה שיכול המבוטח לקבל ("מקדם הקצבה") בפוליסות אלה נקוב ומובטח.</p>	<p>פוליסות מסוג "עדיף" ("מניב"), משתתפות ברווחים</p>

⁴ חברת הביטוח זכאית לדמי ניהול קבועים בשיעור של 0.6% לשנה מהנכסים הצבורים, בתוספת שיעור של 15% מהתשואה הריאלית בניכוי דמי הניהול הקבועים ("דמי ניהול משתנים"). אם הצטברו הפסדים ריאליים, חברת הביטוח אינה זכאית לדמי ניהול משותנים ואת עד לכיסוי ההפסד המצטבר.

תנאי הצמדה ומקבלי קצבה	מרכיבי פרמייה עיקריים	תקופת שיווק	תיאור המוצר	סוג הפוליסה
לא רלוונטי	מרכיב סיכון בלבד	לא רלוונטי	<p>פוליסות הפוליסות מרכיב סיכון בלבד (אינן כוללות חיסכון)</p> <p>ביטוח חיים למקרה מוות ללא מרכיב חסכון. ביטוח זה מבטיח למוטב תשלום חד פעמי או תשלום עיתי למוטבים במקרה מוות. תקופת הביטוח נעה בין שנה אחת למספר שנים. ביטוח זה נמכר ככיסוי נלווה לפוליסות ביטוח חיים אחרות, או כפוליסה עצמאית.</p>	ביטוח חיים ריסק טהור
			<p>מבטוח תשלום פיצוי חודשי, לאחר תום תקופת המתנה המתחילה במועד אבדן כושר עבודה (מלא או חלקי) עד תום תקופת הכיסוי הביטוחי או החזרה לכושר עבודה, לפי המוקדם. תקופת המתנה בדרך כלל הינה שלושה חודשים. במקביל לתשלום הפיצוי החודשי כוללים תגמולי הביטוח גם שחרור המבוטח מתשלום פרמיה המיועדת לביטוחים אחרים (מוות, נכות וכו'), אם קיימים וכן מתשלום הפרמיה המיועדת למרכיב החיסכון שהייתה בפוליסה בטרם נכנס למצב של אבדן כושר העבודה ובכך נשמרות זכויותיו בתקופה זו.</p>	ביטוח אובדן כושר עבודה

תנאי הצמדה ומקבלי קצבה	תנאי הצמדה ומקבלי קצבה	מרכיבי פרמייה עיקריים	תקופת שיווק	תיאור המוצר	סוג הפוליסה
לא רלוונטי	לא רלוונטי	לא רלוונטי	לא רלוונטי	<p>פוליסות חיסכון בלבד</p> <p>פוליסות אלה הינן פוליסות פרטיות המיועדות לחיסכון ואינן מאושרות כקופות גמל. לחרחבה בדבר מסלולי האירוח החדשים בפוליסת חיסכון שבניהול הפניקס ראה סעיף 2.1.2 להלן. פוליסה זו אינה כפופה לתקנות קופות הגמל.⁷</p>	פוליסות חסכון⁶
לא רלוונטי	לא רלוונטי	לא רלוונטי	לא רלוונטי	<p>פוליסות קבוצתיות</p> <p>ביטוח חיים למקרה מוות המועד לקבוצת מבוטחים, כקבוע בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (ביטוח חיים קבוצתי) תשנ"ג - 1993. ניתן לכלול גם ביטוחים נוספים. הפרמיה משולמת בתשלום אחד עבור עמית הקבוצה.</p>	ביטוח חיים קבוצתי
לא רלוונטי	לא רלוונטי	לא רלוונטי	לא רלוונטי	<p>אמב</p> <p>ביטוחים כגון נכות מתאונה, מוות מתאונה, נכות מקצועית ועוד מהווים חלק קטן מסך הפרמיות ואינם מהותיים לתוצאות העסקיות של החברה.</p>	ביטוחים אחרים

⁶ לפרטים בדבר שיעור דמי הניהול המרביים ראו טבלה בסעיף 2.1.1.1.22.1.1.1.2 בסעיף 0.02 להלן

⁷ יתור הפוליסות כאמור לעיל, מאושרות כקופות ביטוח לפי תקנות קופות גמל, ומזכות את המעביד והעובד או את המפקיד העצמאי בהטבות מס שונות.

הפניקס חברה לביטוח בע"מ

2.1.1.2 מבנה הרווחיות

הרווחיות הבסיסית בענף ביטוח חיים נובעת מהמקורות העיקריים הבאים:

רווח חיתומי: פער בין הפרמיה הנגבית עבור כיסוי הסיכון לבין עלות הסיכון בפועל (כפי שהיא באה לידי ביטוי בתשלומי תביעות, לרבות תביעות תלויות וזרבות לתביעות וכן תשלומי גמלה או העברות לביטוח משנה).

רווח השקעתי / מרווח פיננסי: בפוליסות מבוטחות תשואה: המרווח בין התשואה המושגת בפועל לבין זו המובטחת למבוטח. בפוליסות משתתפות ברווחים: דמי הניהול מהצבירה כאמור לעיל.

רווח תפעולי: הפער בין מרכיב דמי הניהול בגין הוצאות השיווק והתפעול לבין ההוצאות בפועל.

הרווחיות המדווחת בתחום ביטוח החיים בדוחות הכספיים מושפעת גם מכללי חשבונאות לעניין הכרה בהכנסה ודחיית הוצאות, משיטת שערך הנכסים, מהתפתחות ההפרשות האקטואריות כתוצאה מדרישות רגולטוריות ומשינויים בהנחות האקטואריות הנובעים בין היתר כתוצאה משינויים דמוגרפיים המשפיעים על אריכות חיים, תמותה, תחלואה, שיעור מימוש גמלה, שינויים בסביבת הריבית ועוד.

רווחיות חברת הביטוח ממכירת פוליסות ביטוח חיים מבוססת בעיקרה על התוצאה המצרפית של המרכיבים הנ"ל לאורך חיי הפוליסה. לפיכך למידת השימור של הפוליסות ("שימור התיק") חשיבות רבה לרמת הרווחיות של חברת הביטוח לאורך זמן.

להכנסות מההשקעות העומדות כנגד עתודות הביטוח וההון השפעה מהותית על רווחי חברות הביטוח, זאת נוכח ההיקפים הגדולים של הנכסים והעתודות של הקבוצה המושקעים בשוק ההון. כמו כן, לשינויים בשוק ההון, בתשואות הגלומות ובהשקעות האחרות במשק, השפעה מהותית על רווחיות הקבוצה.

שינויים בשיווק של מוצרי ריסק

במסגרת ההיתר לשיווק תוכניות ביטוח חיים פרט וביטוח חיים למשכנתא, רשות שוק ההון קבעה בשנת 2019 מנגנון של החזר עמלות על ידי הסוכנים לחברות הביטוח במהלך שנה עד שש שנים ממועד תחילת הביטוח במקרים של ביטול הפוליסה או שנה עד שלוש שנים בכפוף למתן הטבה של לפחות 15% מהתעריף או יותר לתקופה של שש שנים לפחות. במסגרת היתר שיווק חדש לגופים המוסדיים החל מאפריל 2023, ייכנס לתוקף מנגנון החזר העמלות לשלוש שנים שיותנה בכך שההנחה למבוטח תינתן לכל חיי הפוליסה וכי היא תהיה הנחה קבועה. בשלב זה לא ניתן להעריך את השפעת השינוי על החברה.

2.1.1.1.2 מאפיינים עיקריים של מכשירי ביטוח חיים וחיסכון

לקופות הביטוח (ובשם הנפוץ "ביטוחי מנהלים") תמריצי מיסוי לחוסכים וכן הוראות שונות המגנות על המבוטח במסגרת דיני העבודה.

1. **הכיסוי הביטוחי:** פוליסות ביטוחי חיים המשלבות ריסק וחסכון מאפשרות גמישות רבה בקביעת המרכיבים השונים והיקף הכיסוי הביטוחי. נכון לתקופת הדוח, החברה אינה משווקת פוליסות ביטוחי חיים המשלבות ריסק וחסכון.
2. **אופן ההתקשרות וחבות התשלומים מצד הגוף המוסדי:** בביטוח חיים התחייבות חברת הביטוח כלפי המבוטח הינה התחייבות חוזית המעוגנת בחוזה ביטוח (הפוליסה). בחוזה ביטוח, חברת הביטוח נוטלת על עצמה לשלם את תגמולי הביטוח בקרות אירוע הביטוח, גם אם חלו שינויים שלא הובאו בחשבון על-ידה בעת כריתת חוזה הביטוח, כגון עליה בתוחלת החיים.
3. **תשואות:** בפוליסות ביטוח חיים המשווקות משנת 1991 הצבירות מושקעות בשוק החופשי במסלולי השקעות שונים בהתאם לבחירת החוסכים.
4. **דמי ניהול:** פרטים ביחס למגבלות על דמי הניהול ראו בטבלה להלן.

להלן ריכוז עיקרי המגבלות ביחס לדמי הניהול באפיק ביטוח מנהלים וביטוח תגמולים לעצמאיים בהתאם להוראות הדין:

ביטוח מנהלים וביטוח תגמולים לעצמאיים	
2% מהצבירה + 13% מההפקדות בהתקיים: המרה לאחוז מההפקדות ביחס 1:10 (*)	דמי ניהול מקסימאליים עד 31.12.2012
1.1% מהצבירה + 4% מההפקדות (**)	דמי ניהול מקסימאליים לשנת 2013 (תקופת המעבר)
1.05% מהצבירה + 4% מההפקדות (***)	דמי ניהול מקסימאליים החל משנת 2014
0.3% מהצבירה	דמי ניהול מקסימאליים מעמיתים מנותקי קשר
0.6% מהקצבה (**)	דמי ניהול מקסימאליים ממקבלי קצבה עד 31 בדצמבר 2021
0.3% מהקצבה	דמי ניהול מקסימאליים ממקבלי קצבה החל מה- 1 בפברואר 2022

(*) חל על פוליסות שהונפקו החל מ 01.01.2004.
 (**) חל על פוליסות שהונפקו החל מ 01.01.2013.
 (***) חל על פוליסות שהונפקו החל מ 01.01.2014.

2.1.1.1.2 השפעות על התחרותיות בין המוצרים השונים

בשוק חסכון ארוך הטווח קיימים מספר מוצרים כאשר מוצר קרן הפנסיה הינו המוצר המוביל מבין המוצרים בתחום חיסכון ארוך טווח, זאת בן היתר, כתוצאה מצעדים יזומים מצד הממונה, כגון: רפורמת קרנות ברירת מחדל שגרמה להאצת ירידת דמי הניהול במוצר קרן הפנסיה, ביטול מקדמים מובטחים במוצרי ביטוח החיים שמשלב מרכיב חיסכון שפגע באטרקטיביות של המוצר, ניווד של כספי חסכון מביטוח מנהלים למוצרי גמל וביטול קופות הגמל ההוניות.

מוצרים פיננסיים אחרים (חיסכון פרט)

בשנת הדוח המשיכה המגמה, לפיה צמח היקף ההשקעות של הציבור במוצרי חיסכון, כגון פוליסות חסכון פרט המהוות חלופה למוצרי חסכון נזילים אחרים כגון: פקדונות בבנקים, קרנות נאמנות, קופות גמל להשקעה, ניהול תיקים וכדומה. האטרקטיביות של פוליסת חסכון פרט נובעת ממספר סיבות וביניהן: מגוון מסלולי השקעה בעלי רמות סיכון שונות, מעבר בין מסלולי השקעה אינו מהווה אירוע מס, דמי ניהול אטרקטיביים, כספי החיסכון נזילים וניתנים למשיכה בכל עת והטבות מס.

להערכת החברה, המגמות המתקיימות בתחום חיסכון ארוך הטווח עשויות

להוביל:

- להמשך המגמה של קרן הפנסיה כמוצר מוביל מבין מוצרי חיסכון ארוך טווח.
- להמשך הפחתה בדמי הניהול הממוצעים בשוק.
- להקטנת הריווחיות ממקבלי קצבה כתוצאה מההפחתה של תקרת דמי הניהול הנגבים בגין מקבלי קצבאות בקרנות הפנסיה ובפוליסות ביטוח לקצבה (לתיקון התקנות בנושא זה ראו סעיף 4.1.6.1.10 להלן).
- להגברת השימוש באמצעים טכנולוגיים ודיגיטאליים בהליך שיווק והפצה של מוצרי התחום.
- לפגיעה בריווחיות מוצרי הריסק.
- להמשך המגמה של צמיחה במוצרי חיסכון פרט.
- ניווד כספי חסכון למוצרים תחליפיים.

2.1.1.3 מוצרים חדשים

הקמת מסלולי אירוח בפוליסת חיסכון – במהלך תקופת הדוח השיקה הפניקס ביטוח מסלולי אירוח במסגרת פוליסות החיסכון שבניהולה, אשר ניהול ההשקעות בהם ינוהל על ידי BlackRock שהינה חברה לניהול השקעות גלובאליות. מדובר בשיתוף פעולה חדשני וייחודי המאפשר למבטוחים בפוליסות חיסכון להנות מאפשרות בחירה במסלול השקעות המשלב השקעות גלובאליות במסגרת השקעת נכסי הפוליסות.

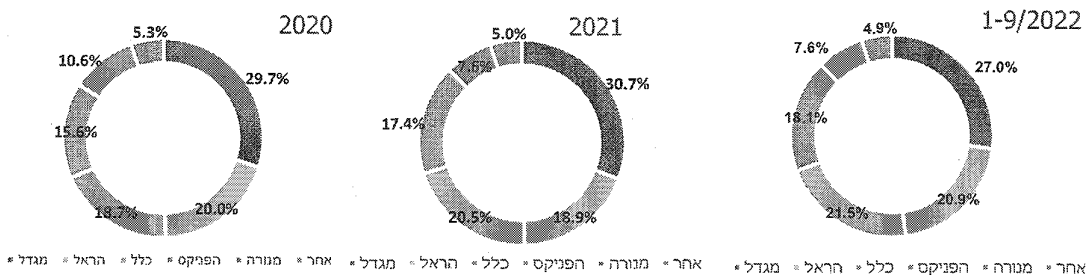
הקמת מסלול "שריעה" בקרן הפנסיה המשלימה - במהלך תקופת הדוח הוקם בקרן הפנסיה המשלימה (כללית) מסלול השקעה חדש הפועל בהתאם להכשר שריעה. השקעות במסלול כפופות לדיני השריעה ובהתאם למדיניות ההשקעה התקנונית של המסלול.

השקת מסלולי השקעה חדשים במסגרת הרפורמה במסלולי השקעה והוצאות ישירות - כחלק מרפורמה בהקשר לגביית הוצאות ישירות ומסלולי השקעה בקופות גמל (לפירוט בדבר ברפורמה ראו סעיף 4.1.3.1.4 להלן), נדרשו הגופים המוסדיים להקים, החל מינואר 2022, שני מסלולי השקעה חדשים: מסלול השקעה "משולב סחיר" ומסלול השקעה "עוקב מדדים גמיש" במוצרים החיסכון הפנסיוניים. בהתאם להוראות החוזר, המסלולים האמורים הוספו לקרנות הפנסיה החדשות ולקופת הגמל לחיסכון שבניהול הפניקס פנסיה וגמל, וכן בפוליסת ביטוח מנהלים שבניהול הפניקס.

2.1.2 תחרות

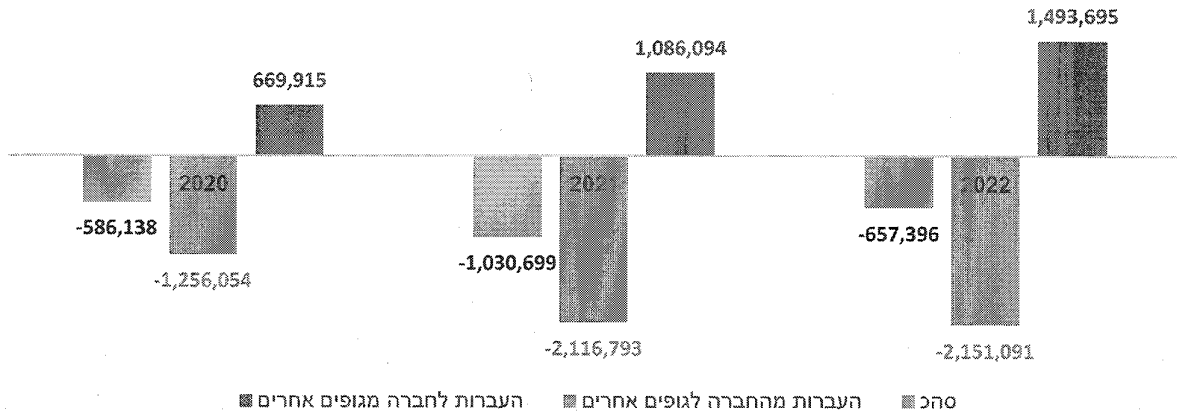
ביטוח חיים - בישראל פועלות חמש חברות ביטוח עיקריות בענפי ביטוח החיים - הפניקס, מגדל, כלל, הראל, ומנורה - וכן מספר חברות ביטוח קטנות יותר. על פי נתוני רשות שוק ההון, גבו חמש החברות העיקריות כ- 95% מסך הפרמיות בענף בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2022.

נתחי השוק של חמש חברות הביטוח העיקריות בענף בישראל מסך הפרמיות בשנים 2020 עד 9/2022 הינם כדלקמן (באחוזים):

התחרות בין החברות באה לידי ביטוי בעיקר בגובה דמי הניהול המשולמים על ידי המבוטח, במחירי הכיסויים הביטוחיים הנרכשים על ידו, באיכות השירות, בתשואות על ההשקעות, בגובה ובאופן תגמול ערוצי הפצה ובפיתוח ערוצי הפצה נוספים.

להלן מידע אודות העברת כספים מהחברה ואליה בענף ביטוח חיים בשנים 2020 עד 2022:

* העברות חיצוניות בלבד (ללא ניוד פנימי בקבוצה)

2.1.2.1 השפעת שינויי חקיקה על התחרות בתחום

- הוראות רגולטוריות בשנים האחרונות גרמו להגברת התחרות בין הגופים השונים בשוק ביטוחי החיים. להלן עיקרי ההוראות:
 - הפחתת תעריפי מוצרי ריסק.
 - הפחתת דמי הניהול במוצרי חסכון ארוך טווח תחליפיים. למשל באמצעות קרנות ברירת מחדל.
 - תיקון לחוק הייעוץ האוסר על קיום זיקה בין שיעור דמי הניהול לבין גובה עמלת ההפצה המשולמת לסוכן הפנסיוני.
 - תקנות שפורסמו בחודש ינואר 2022 במסגרתן הופחתה תקרת דמי הניהול הנגבים בגין מקבלי קצבאות לשיעור שנתי של 0.3%, וזאת בגין מקבלי קצבאות בפוליסות ביטוח לקצבה שהצטרפו לביטוח לאחר פברואר 2022 (לפירוט בנושא זה ראו סעיף 4.1.6.1.10 לדוח).
 - הרפורמה בקשר עם גביית הוצאות השקעה והשפעתה על דמי הניהול כמו גם האפשרות העתידית לגביית דמי ניהול משתנים אם כי טרם פורסמה הרגולציה החדשה בהקשר זה. עדכון לחות התמותה בפוליסות ביטוח.
- להערכת החברה, השינויים המתוארים עשויים להעצים את המגמות המתקיימות בתחום חיסכון ארוך הטווח, כפי שתוארו בסעיף 2.1.2 לעיל בקשר עם הגברת התחרות. ההשפעה המשוקללת של המגמות כאמור עלולה לפגוע ברווחיות מגזר חסכון ארוך טווח.

התמודדות הקבוצה עם התחרות

הקבוצה נערכת להתמודד עם התחרות הגוברת בענף בעיקר באמצעים הבאים:

1. המשך פיתוח ושיפור מערך ההשקעות ואיכות ניהול ההשקעות.

2. גידול בהיקף הנכסים המנוהלים, בין היתר באמצעות מיזוגים ורכישות.
3. התייעלות ארגונית ותפעולית במבנה החברה וביחידות השונות בתחום ושיפור התשתיות התפעוליות לטובת פיתוח וחיזוק הקשר והשירות ללקוח ולערוצי ההפצה, תוך פיתוח התמחויות ייעודיות בתחום התפעול ובתחום השירות. פיתוח ועדכון מתמיד של חבילות, מוצרים ומבצעים המשווקים על ידה.
4. שירות ושיווק באמצעות ערוצי ההפצה מגוונים.
5. הקצאת משאבים ניהוליים וכספיים בערוצי הפרסום, השיווק וההפצה ובחיזוק המותג.
6. שינויים מבניים התורמים לאפשרות הפניקס ביטוח להתפתח תוך הפחתת דרישות ההון החלות עליה.
7. שיתופי פעולה עם גורמים בינלאומיים כדוגמת חברת BlackRock כאמור בסעי' 2.1.3 לעיל.

2.1.3 לקוחות

ביטוח חיים

הפניקס ביטוח משווקת את מוצריה למגוון לקוחות רחב, הנחלקים לשלוש קבוצות עיקריות – עמיתים שכירים, מבוטחים פרטיים ועצמאיים וכן קולקטיבים. אין להפניקס ביטוח תלות מהותית בלקוח בודד כלשהו. להלן התפלגות הפרמיות בין לקוחות ביטוח חיים (באחוזים):*

2021	2022	
27.6	25.8	עמיתים שכירים
71.4	73.2	מבוטחים פרטיים ועצמאיים*
1.0	0.9	קולקטיבים
100	100	סך הכל

האמור בפרק זה לעיל כולל מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע זה כולל, בין היתר, תחזיות, מטרות, הערכות ואומדנים המתייחסים לאירועים או לעניינים עתידיים, ובכללם התייחסות לגורמי סיכון והתפתחויות שונות המתוארות, אשר התממשותם אינה וודאית ומושפעת מגורמים שונים, אשר אינם בשליטת החברה. מידע צופה פני עתיד אינו מהווה עובדה מוכחת והינו מבוסס, בין היתר, על הערכות החברה, אשר מתבססות על נתונים וגורמים מגוונים ושונים, אשר נכונותם או אמיתותם לא נבדקה על-ידי החברה. מובהר בזאת כי התוצאות העתידיות כפי שתתרחשנה בפועל עלולות להיות שונות מהמתואר. מידע צופה פני עתיד מתייחס אך ורק למועד בו הוא נכתב, והחברה אינה מתחייבת לעדכן ו/או לשנות כל מידע, הנוגע למידע צופה פני עתיד כפי שמופיע, ככל שמידע נוסף בקשר למידע האמור יגיע לידיעתה.

⁸ כולל חוץ ביטוח וחוץ השקעה (חוץ השקעה הם פוליסות פרט ללא מרכיב ביטוח).

2.2 תחום ביטוח כללי

ענפי הפעילות העיקריים הכלולים בתחום ביטוח כללי

תחום פעילות זה כולל את פעילות הקבוצה בענף ביטוח רכב חובה, בענף ביטוח רכב רכוש ובענף ביטוח כללי אחר הכולל את יתר ענפי הביטוח הכללי לרבות ענפי הרכוש, החבויות, ההנדסי, הימי והאווירי.

בביטוח כללי הרוב המכריע של הפוליסות נערך לתקופה של עד שנה והפוליסות מעניקות שיפוי למבוטח במקרה של נזק, בהתאם לכיסוי הביטוחי.

2.2.1 ענף ביטוח רכב חובה

ענף ביטוח רכב חובה כולל כיסוי בגין נזקי גוף כתוצאה משימוש ברכב מנועי.

2.2.1.1 מוצרים ושירותים

ענף זה כולל מוצר אחד שהינו מתן כיסוי ביטוחי, מכוח פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), תש"ל-1970 ("פקודת ביטוח רכב מנועי"), לבעל הרכב והנוהג בו מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 ("חוק הפלת"ד"), מפני חבות אחרת שהם עשויים לחוב בשל נזק גוף שנגרם על ידי או עקב השימוש ברכב מנועי לנהג הרכב, לנוסעים בו או להולכי רגל שנפגעו על ידי הרכב כתוצאה משימוש בו, ובהתאם להוראות חוק ההתייעלות הכלכלית (למידע נוסף בגין חוק הפלת"ד וחוק ההתייעלות הכלכלית ראו סעיפים 4.1.7.1.2 עד 4.1.7.1.4 להלן).

מאפייני ביטוח רכב חובה:

- א. החובה לבטח - פקודת ביטוח רכב מנועי קובעת כי לא ישתמש אדם, לא יגרום ולא יניח שאדם אחר ישתמש ברכב מנועי, אלא אם שימושו שלו או של האדם האחר באותו רכב מכוסה בפוליסה בתוקף.
- ב. המוצר מתאפיין בכיסוי אחיד.
- ג. אחריות מוחלטת ללא צורך בהוכחת אשם.
- ד. ייחוד עילה - מי שנפגע בתאונת דרכים וחוק הפלת"ד מקנה לו עילת תביעה, חייב לתבוע את נזקו אך ורק על-פי חוק הפלת"ד ולא תהיה לו עילת תביעה לפי חוק אחר.
- ה. תקרת פיצוי - גבול האחריות בפוליסה אינו מוגבל. יחד עם זאת, תקרת השכר לצורך חישוב הפיצוי בשל אבדן השתכרות ואבדן כושר השתכרות, מוגבלת עד פי שלושה מסכום השכר הממוצע במשק (נטו), ותקרת פיצוי בגין נזק שאינו ממנוי מוגבלת לסכום הקבוע בחוק הפלת"ד, ועומד כיום על סך של כ-180 אלפי ש"ח.
- ו. מועד כניסת הביטוח לתוקפו - בתאריך תחילת הביטוח הנקוב בתעודת הביטוח, אך לא לפני המועד שבו הוחתמה תעודת הביטוח בחותמת הבנק.

נספח 5

דו"חות שנתיים של המשיבות בעניינם של המבקשים וטפסי
106

תאריך הדוח: 31/12/2020

1.5

דו"ח שנתי מפורט למבוטח בביטוח חיים

דוח שנתי לתקופה 01/01/2020 – 31/12/2020

חלק א'

דוח שנתי מרכז לגבי כל הפוליסות של המבוטח בחברת הביטוח

בחלק זה מובא ריכוז נתונים לגבי כל פוליסות הביטוח הקיימות ברשותך בחברת כלל חברה לביטוח בע"מ בשנת 2020. כתובת החברה ופרטי התקשרות: ראול ולנברג 36, קריית עתידים, מגדל 8, תל אביב.

א.1. ריכוז נתונים אישיים למבוטח				
שם המבוטח	לוי יוסף	מספר תעודת זהות	014359269	
תאריך לידה	31/10/48	מצב משפחתי	נשוי	מין המבוטח
כתובת למשלוח דואר	אבן גבירול 0002 ראשון לציון 7548102	כתובת דואר אלקטרוני	LEVINEVELIN@GMAIL.COM	זכר

א.2. ריכוז פרטי הפוליסות הקיימות למבוטח בחברה				
מספר פוליסה	מספר תעודת זהות	שם פוליסה	סוג פוליסה	סטטוס פוליסה
1030683		חסכון עדיף/מיטב	מנהלים	מוקפאת
		לצפייה במסמכים שלך		
		לצפייה במסמכים שלך		
		לצפייה במסמכים שלך		
31/12/2020		חסכון עדיף/מיטב	מנהלים	מוקפאת
6693022		לצפייה במסמכים שלך		
		לצפייה במסמכים שלך		
		לצפייה במסמכים שלך		
31/12/2020		לצפייה במסמכים שלך		

*בגין כל אחת מהפוליסות המצוינות בטבלה זו מובא מידע מפורט בחלק ב' לדוח זה.

א.3. מידע לעניין תשלומים אפיונים מכל הפוליסות של המבוטח בחברה				
מספר פוליסה	מספר תעודת זהות	שם פוליסה	סוג פוליסה	סטטוס פוליסה
1030683		חסכון עדיף/מיטב	מנהלים	מוקפאת
33,455.00	3,138.00			36,593.00
115.50	128.12			
	27,223.16			27,223.16
	396,808.92			3,799,125.67
	0.00			0.00
	396,663.16			3,798,979.91

*הקצבה החדשית הצפויה מחושבת על בסיס יתרת הכספים (כספי תגמולים ופיצויים) לקצבה בסוף השנה **כולל את סך יתרת הכספים בכל הפוליסות בסוף השנה

א.4. יתרת החיסכון המצטבר בכל הפוליסות של המבוטח בחברה ל- 31/12/2020				
הון	תגמולים	פיצויים	פרט	סה"כ
27,223.16	0.00	0.00		27,223.16
3,096,887.42	674,869.33	0.00		3,771,756.75
3,124,110.58	674,869.33	0.00		3,798,979.91

לפני ניכוי מס במידה וקיים
לפני ניכוי חובות ויתרות זכות, ככל שיהיו.
לתשומת ליבך, ערך פידיון התגמולים עשוי לכלול הוחים כגון רכיב הפיצויים, אשר יתכן שלא תהיה זכאי להם והכל בהתאם לתנאי הפוליסה וההסדר התחיקתי.

א.5. פירוט הפקדות לכל הפוליסות של המבוטח בשנת 2020				
שם מסמיק	מועד הפקדה	עבור חודש משכורת	מרכיב תגמולים	מרכיב פיצויים
סה"כ הפקדות	מועד הפקדה	עבור חודש משכורת	מרכיב תגמולים	מרכיב פיצויים

בשנת 2020 לא היו הפקדות שוטפות לפוליסות

כ.פ. פרטי הסוכן/היועץ שלך	
שם סוכן/יועץ	גולדשטיין הן-דביר
פרטי התקשרות	0722737629

חלק ב'

דוח שנתי מפורט לגבי כל אחת מפוליסות ביטוח חיים הכוללות מרכיב חיסכון

בחלק זה מובאים נתונים בגין כל אחת מהפוליסות לביטוח חיים הכוללות מרכיב חיסכון הקיימות ברשותך בחברת כלל חברה לביטוח בע"מ בשנת 2020 בנספח.

ב.1. ריכוז נתונים למבוטח בפוליסה	
שם הפוליסה	חסכון עדיף מיטב
מספר הפוליסה	6693022
מעמד מבוטח	שכיר
תחילת תקופת הביטוח	01/12/1997
תום תקופת הביטוח	01/12/2023
מועד הכאת למשיכת מלא כספי החיסכון בפוליסה*	31/10/2015
שם המעסיק האחרון	לוי יוסף
סטטוס הפוליסה	מוקפאת
אופן הצמדת ההפקדות	
משלול ההשקעה בו מנוהלים כספי החיסכון הצבור	משתתף 5.75%
*בכפוף לשינוי להגדרת גיל פרישה בהסדר החתיקה	

ב.2. תשלומים צפויים למבוטח או למוטב בפוליסה	
בתוכנית לקצבה - קצבה צפויה למבוטח בגיל 75*	3,138.00
בתוכנית להון - יתרת החיסכון המצטבר למשיכה חד פעמית	27,223.16
סכום חד פעמי במקרה מוות**	396,808.92
קצבה חודשית במקרה של אובדן כושר עבודה	-
שחרור תשלום הפקדות לפוליסה במקרה של אובדן כושר עבודה	לא קיים
*הקצבה החודשית הצפויה מחושבת בהתאם ליתרת הכספים (כספי תגמולים ופיצויים) לקצבה בסוף השנה, בהנחת רבית נטו של 2.87% לשנה ולפי מקדם מבוטח 128.12	
**כולל את סך יתרת הכספים בפוליסה בסוף השנה.	

ב.3. מירוט הפקדות כספים לפוליסה בשנת 2020			
מועד הפקדה	הפקדות	אובדן כושר עבודה	סך הפקדות לפוליסה
בשנת 2020 לא היו הפקדות שוטפות לפוליסה			

ב.4. תנועות ויתרות כספים בפוליסה						
מס' י"כ	מעסיק			מבוטח		
	אבן	מרכיב מוציאים	תגמולים	אבן	כושר עבודה	תגמולים
380,466.96	0.00	0.00	83,555.03	0.00	0.00	296,911.93
0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
21,620.47	0.00	0.00	4,748.10	0.00	0.00	16,872.37
-5,424.27	0.00	0.00	-1,191.23	0.00	0.00	-4,233.04
396,663.16	0.00	0.00	87,111.90	0.00	0.00	309,551.26
396,808.91	0.00	0.00	90,777.69	0.00	0.00	306,031.22

*ראו טבלה ב.5. ריכוז דמי ניהול שנגבו במועד הפוליסה.
**הנתונים המוצגים לעיל ביחס לכיסויי הביטוחיים מציגים את עלותם ואת המקור הכספי ממנו נרכשו, לתשומת ליבך, כי במקרה ועלת הכיסויים הביטוחיים נרכשה כתקציב נוסף יששונות ואי כושר עבודה, אקיים מער בין הסכומים שהועברו ע"י המעסיק עבורה ובין עלותם במועד בהתאם לתנאי הפוליסה, אזי מתווספים/נכרעים העודף/החסור/א/מתוך התגמולים. התקבולים שהועברו ע"י המעסיק בגין הכיסויים הביטוחיים שנרכשו כתקציב נוסף יששונות ואי כושר עבודה.

ב.5. ריכוז דמי ניהול שנגבו במועד הפוליסה במהלך שנת 2020						
ממוצע דמי ניהול (כאחוזים) שנגבו מכלל המבוטחים באותה תכנית ביטוח בשנת 2020	אחוז דמי ניהול	תום תקופת ההנחה	אחוז דמי ניהול המעודכנים נכון ל-31/12/2020	בש"ת		
				באחוזים	בש"ת	באחוזים
0.56%	0.60%		0.60%	2,208.72	0.60%	2,208.72
0.75%	15.00%		15.00%	3,215.55	0.81%	3,215.55
				5,424.27		5,424.27

*דמי ניהול מקסימליים לתוכנית/למוצר נכון ליום 31.12 של שנת הדוח או למועד משיכת הכספים/סילוק הפוליסה, המוקדם ביניהם.

ב.6. פרטי הסוכן/היועץ שלך	
שם סוכן/יועץ	מולדשטיין דן ז.ב.ר.
פרטי התקשרות	0722737629

200144x-rev011ya 6

חלק ב'

ריכוז פרטים כלליים על מסלולי ההשקעה: תשואות, הוצאות ודמי ניהול

1. התשואה שהושגה על הנכסים במסלולי ההשקעה בשנת 2020

שם מסלול	שיעור עליית המדד	שיעור התשואה ברוטו ¹	כדורו בחקופה של 5 שנים	שיעור תשואה מצטבר
תשואה מובטחת חיסכון יסודי	-0.60%	4.25%		
משתתף 1992	-0.60%	5.75%	33.45%	
תשואה מובטחת חיסכון נוסף	-0.60%	4.00%		

¹לאחר ניכוי הוצאות לניהול השקעות כמפורט בטבלה ג.2. להלן.

2. הוצאות לניהול השקעות דמי ניהול ממוצעים בשנת 2020

שם מסלול	ניהול מהפקדה	שיעור דמי ניהול מהחיסכון	שיעור דמי ניהול משתפים מהחיסכון	שיעור דמי ניהול מזה שיעור הוצאות	מזה שיעור הוצאות לניהול ממוצעים
תשואה מובטחת חיסכון יסודי		0.60%	0.88%	0.19%	0.15%
משתתף 1992					
תשואה מובטחת חיסכון נוסף					

¹להלן פירוט סוגי ההשקעות שבכינו נגבו בשנה החולפת הוצאות ניהול השקעות כפי שאלו מוגדרות בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות שירות בשל ביצוע עסקאות), תשס"ח - 2008 (להלן התקנות):

- עמלות קנייה ומכירה של נירות ערך סחירים.
- קסטודיאן - דמי שמירה של נירות ערך סחירים וכל עמלה שנוכה מי שמבצע את משגורת נירות הערך.
- הוצאה הנובעת מהשקעה בניירות ערך לא סחירים או כזכיות במקרקעין או הנובעת ממתן הלוואה או מתן משכנתא.
- הוצאה הנובעת מהשקעה בקרנות השקעה לרבות באמצעות חשבון המנהל עבור עבוד הבק המוסדי.
- הוצאה הנובעת מהשקעה בקרן באמצעות שהיא תשלום למנהל הקרן או לקרן.
- הוצאה הנובעת מהשקעה בקרנות סל.

יובהר כי סוגי הוצאות ניהול השקעות המותרות לבייה ושיעורן נקבע בתקנות ובהוראות שניתנו מכוחן ועשויים להשתנות מעת לעת.

הצהרה מראש על מדיניות השקעה על פי חוזר משרד האוצר מס' 13-2009-נפסח א'

ממד הייחוס	משתתפות - קרן				31/12/2020	
	שיעור חשיפה ל- צפוי ל- 2021	שיעור חשיפה ל- 31/12/2020	טווח הסטייה +/-	חשיפה צפויה מינימום	חשיפה צפויה מקסימום	אפיק השקעה (2)
MSCI World All Countries 65%-35% מדד ת"א 125	43%	47.1%	6%	37%	49%	מכיות
מדד אג"ח ממשלתי כלי	8%	9.4%	5%	3%	13%	אג"ח ממשלתי (3)
מדד אג"ח תלונד צמודות 45% + מדד תלונד שקלי 20% + Bloomberg 17.5% + Barclays Global High Yield Corporate TR Index Value Hedged USD + 17.5% The Bloomberg Barclays Global Aggregate - Corporate Index	28%	24.6%	6%	22%	34%	אג"ח קונברטי (4)
6%	6.9%	5%	2%	12%		נדל"ן (6)
ריבית בנק ישראל	5%	4.4%	5%	0%	10%	מזומן (5)
	7%	6.5%	5%	2%	12%	קרנות השקעה
	2%	0.7%	5%	0%	7%	אחר
	100.0%	99.5%				סה"כ
	20%	23.6%	6%	14%	26%	חשיפה למס"ח
						פירוט אחר

- (1) מובהר כי תיק הנכסים אינו תואם בהכרח במלואו להרכב מדד הייחוס. אין בציון מדד הייחוס בכדי להוות מצג, הצהרה או התחייבות כלשהי לגבי התשואה שתושג בסוגל בתיק
- (2) שיעור החשיפה לאפיקי ההשקעה השונים כולל חשיפה באמצעות השקעה בחוזים עתידיים, אופציות, תעודות סל וכיוצא ב
- (3) לרבות מק"מ
- (4) לרבות הלוואות לא סחירות, שטרי הון, ופקדונות לטווח ארוך
- (5) לא כולל מזומנים כגון חוזים עתידיים ונמרות על מניות
- (6) נדל"ן: כולל נדל"ן וקרנות נדל"ן

בהמשך לחוזר האוצר שפורסם בדצמבר 2017 בקשר עם פרסום הצהרת מדיניות השקעות לשנת 2021 בנושא "השקעות אחראיות", מצ"ב התייחסות קבוצת כלל ביטוח: המשקיעים המוסדיים מקבוצת כלל ביטוח מתייחסים להיבטים של "השקעות אחראיות" במסגרת מדיניות ושיקולי ההשקעה שלהם, בין השאר כמפורט להלן: קבוצת כלל ביטוח מייחסת חשיבות רבה לאיכות ושיפור מדיניות הממשל התאגידי וההשקעות האחריות בחברות בהן היא משקיעה. בין היתר, קבעה הקבוצה מדיניות אחריות תאגידית (Environmental Social and Governance), אשר פורסמה באתרי האינטרנט של הגופים המוסדיים בקבוצה. בהקשר זה התקשרה הקבוצה עם מספר גורמים המספקים הערכות באשר לאיכות ודירוג האחריות התאגידית של החברות בהן היא משקיעה. המודל להערכת הסיכון מספקים אומדן כמותי ואיכותי של רמת האחריות התאגידית במגפיקים שונים בשוק ההון הישראלי כמקובל בשוקי הון מפותחים בעולם. המודל מספק ציון וביאורים לציון עבור כל חברה בה משקיעה הקבוצה, כאשר הציון מוצג בהשוואה לכלל החברות במשק, ליתר החברות בענף ובמדד הרלבנטי לתאגיד הספציפי. מודל האחריות התאגידית כולל, בין היתר, התייחסות לקטגוריות הבאות: פעילות הדיקטוריון, מדיניות התגמול, זכויות בעלי המניות, עסקאות בעלי עניין, איכות הביקורת והפיקוח בחברה, והשקעות אחראיות. במסגרת השקעות אחראיות נבחנים, בין היתר, היבטים של: זכויות אדם, גיוון בכוח העבודה ושוויון מגדרי, איכות סביבה (שימוש באנרגיות לא מזהמות, זיהום עירוני וסביבתי, פגיעה בטבע וכו'), והיבטים אחרים. במסגרת שיקולי ההשקעה שלה בוחנת קבוצת כלל ביטוח את החברות בהן היא מעוניינת להשקיע בראייה עסקית וכלכלית. השקעה של גופים מוסדיים נובעת משיקולים ארוכי טווח ובחינת נושא האחריות התאגידית מהווה חלק מכלול השיקולים הכלכליים והעסקיים לבחירת ההשקעות, וזאת בין מכוון כך שתחברה בעלת אחריות תאגידית נמוכה תשופה לסיכונים עסקיים מוגברים ובין אם חברה בעלת אחריות תאגידית גבוהה צפויה לתשואות גבוהות יותר. לאור זאת מדיניות קבוצת כלל ביטוח היא להעדיף השקעה בחברות בעלות הערכת אחריות תאגידית גבוהה יחסית, על פני חברות בעלות הערכת אחריות תאגידית נמוכה. במקרה בו הקבוצה מוצאת לנכון להשקיע בתאגיד הנמצא בקבוצת דירוג נמוכה יחסית, נדרש תהליך נוסף להשקעה. בנוסף לאמור לעיל, וכחלק ממאמציה לאיכות ושיפור האחריות התאגידית בתאגידים בישראל, נוטלת קבוצת כלל ביטוח חלק פעיל בשיפור איכות הדיקטוריונים בתאגידים בהם היא משקיעה. במסגרת זו מציעה, מעת לעת, קבוצת כלל ביטוח, מועמדים לכהונת דירקטורים בתאגידים המוחזקים על ידה בשיעורים משמעותיים ו/או בתאגידים בהם לשיקול דעתה קיים צורך בשיפור נושא האחריות התאגידית. בנוסף קבוצת כלל ביטוח משקיעה סכומים מהותיים בחוב ובמניות של חברות בתחום אנרגיה מתחדשת (תחמת סולאריות ותרמו-סולאריות ויצור תשמול מרוח) וכן בתחום התשתיות הלאומיות. בהקשר זה יציין כי הקבוצה מחזיקה בהשקעות מהותיות בתחום התפלת המים בישראל. כל ההשקעות נבחנות כמובן בשיקולים עסקיים וכלכליים. האיל והשקעות אחראיות" הינו תחום בהתהוות בו צפויים שינויים והתפתחויות בעתיד, תמשיך קבוצת כלל ביטוח לבחון, את הצורך לשינויים ו/או הספת תחומים נוספים להתייחסות.

חלק ד'

שינויים בהוראות הדין, הוראת מוטבים ועדכון פרטים אישיים

הוראת מוטבים

הזכאים לקבלת הכספים במקרה מוות בפוליסה מס' 1030683 נקבעו לאחרונה ביום 01/03/89.
הזכאים לקבלת הכספים במקרה מוות בפוליסה מס' 6693022 נקבעו לאחרונה ביום 31/07/98.

אם טרם קבעת הוראת מוטבים או אם ברצונך לעדכן את הוראת המוטבים שנתת, באפשרותך לשלוח טופס עדכון הוראת המוטבים הנמצא באתר האינטרנט של חברת הביטוח בכתובת www.clal.co.il בצירוף צילום של תעודת הזהות שלך. לפריטים נוספים ניתן לפנות להגדרת כלל חברה לביטוח בע"מ בכתובת ראו ולנברג 36, קריית עתידים, מגדל 8, תל אביב או בטלפון 5454* או באתר האינטרנט של החברה שכתובתו: www.clal.co.il.

הודעה על עדכון/תיקון פרטים אישיים

להלן פרטיך האישיים כפי שדרשומים אצלנו. אם יש שינוי, שיבוש או חסרים באחד או יותר מהנתונים המצוינים בטבלה, נבקשך להודיע לנו על כך באמצעות מילוי הנתונים ושליחתם למשרדנו בכתובת ראו ולנברג 36, קריית עתידים, מגדל 8, תל אביב או באמצעות עדכון פרטיך האישיים באתר האינטרנט של החברה שכתובתו <https://www.clalbit.co.il/portfolio/changedetails> בצירוף צילום תעודת זהות וטפס.

פרטים אישיים						
מציב משפחתי (ר/ג/א/ג)	מין (ז/ג)	תאריך לידה	שם פרטי	שם משפחה	מס' תעודת זהות	מס' פרטי האישיים כפי שמופיעים בחברה
נ	ז	31/10/48	יוסף	ליין	014359269	עדכון

כתובת למשלוח דואר							
כתובת דואר אלקטרוני	מס' טלפון נייד	מס' טלפון בית	מיקוד	מס' בית	רחוב	תיבת דואר	ישוב
LEVINEVELIN@GMAIL.COM	0543001087	9640690	7548102	0002	אבן גבירול		ראשון לציון

שינויים בהוראות ההסדר התחיקתי הרלוונטי לחיסכון פנסיוני
להלן שינויים מהותיים שחלו בהוראות הדין החלים על החיסכון הפנסיוני.
<https://www.clalbit.co.il/changesprovisions>

חלק ה'

הסברים ודגשים לטבלאות ומילון מושגים
<https://www.clalbit.co.il/changesprovisions>

תאריך הדוח: 31/12/2020

דו"ח שנתי למבוטח בביטוח חיים בחברת כלל חברה לביטוח בע"מ לשנת 2020

שם המבוטח: **לוי יוסף** מספר ת.ז.: **014359289** שם הפוליסה: **חסכון עדיף מיטב** מספר הפוליסה: **6693022**
סוג הפוליסה: **מנהלים** סטטוס הפוליסה: **מוקפאת** שם המעסיק: **לוי יוסף**

א. תשלומים צפויים מהפוליסה

סכום בש"ח	תיאור
3,138	הקצבה החודשית הצפויה לך במרישה בגיל 75*
27,223	יתרת הכספים המיועדים למשיכה חד פעמית
396,809	סכום חד פעמי במקרה מוות**
-	קצבה חודשית במקרה של אובדן כושר עבודה
לא קיים	שחרור תשלום הפקדות לפוליסה במקרה של אובדן כושר עבודה

*הקצבה החודשית הצפויה מחושבת בהתאם ליתרת הכספים (כספי תגמולים ופיצויים) לקצבה בסוף השנה, בהנחת רבית נטו של 2.87% לשנה ולפי מקדם מבוטח 128.12
**כולל את סך יתרת הכספים בפוליסה בסוף השנה.
לידיעתך, הזכאים לקבלת הכספים במקרה מוות נקבעו לאחרונה בתאריך 31/07/98

ב. תנועות בפוליסה שלך בשנת 2020

סכום בש"ח	תיאור
380,467	יתרת הכספים בפוליסה בתחילת השנה
21,620	רווחים בניכוי הוצאות ניהול השקעות
-5,424	דמי ניהול שניגבו בתקופת הדוח
396,663	יתרת הכספים בפוליסה בסוף התקופה מדווחת

ג. אחוז דמי ניהול והוצאות בשנת 2020

אחוז	תיאור
0.60%	דמי ניהול קבועים מחיסכון
0.81%	דמי ניהול משתנים מחיסכון
0.19%	הוצאות ניהול השקעות

לידיעתך, מוצע דמי ניהול מחיסכון בתוכנית: קבועים 0.56%, משתנים 0.75%

ד. מסלולי השקעה ותשואות בשנת 2020

משתתף	תשואה
1992	5.75%

*תשואות שהושגו במהלך שנת הדוח בניכוי הוצאות ניהול השקעות.

ה. פירוט הפקדות לפוליסה בשנת 2020

מספר הפקדה	מספר חודש	תגמולי עובד	תגמולי מעביד	פיצויים	אובדן כושר	שונות	סה"כ הפקדת
שנת 2020 לא היו הפקדות שוטפות לפוליסה							

מומלץ לבדוק שההפקדות בדו"ח תואמות את ההפקדות שנעשו במועד היעור בתלוש המשכורת שלך להשוואה.

ו. פרטי הסוכן/היועץ שלך

שם סוכן/יועץ	פרטי התקשרות
גולדשטיין רן-ד.בר	0722737629

לוי יוסף 014359289

עמ' 475 לט' 66811 לט' 764521 023-764521

200128110001192

שים לב, הנתונים הכספיים המוצגים בדו"ח מעוגלים לשקל הקרוב.

תאריך הדוח: 31/12/2020

**דו"ח שנתי מרכז לכל הפוליסות של המבוטח בביטוח חיים
בחברת כלל חברה לביטוח בע"מ לשנת 2020**

שם המבוטח: **לוי יוסף** מספר ת.ד.: **014359269**

א. ריכוז פרטי כל הפוליסות הקיימות לך בחברה*

שם פוליסה	מספר פוליסה	סוג פוליסה	סטטוס פוליסה
חסכון עדיף מיטב	1030683	מנהלים	מוקפאת
חסכון עדיף מיטב	6693022	מנהלים	מוקפאת

*בנין כל אחת מן הפוליסות המצוינות בטבלה זו מצורף דו"ח נפרד.

ב. תשלומים צפויים מכל הפוליסות

הקצבה החודשית הצפויה לך בפרישה בגיל 75*	יתרת הכספים המיועדים למשיכה חד פעמית	סכום חד פעמי במקרה מוות**	קצבה חודשית במקרה של אובדן כושר עבודה
36,593	27,223	3,799,126	-

הקצבה החודשית הצפויה מחושבת על בסיס יתרת הכספים (כספי תגמולים ופיצויים) לקצבה בסוף השנה.
*כולל את סך יתרת הכספים בכל הפוליסות בסוף התקופה הדווחת.

בדוק אם
סכומי הביטוח
שלך מתאימים
לצרכיך

ג. מירוט הפקדות לכל הפוליסות בשנת 2020

מועד הפקדה	עבור חודש משכורת	תגמולי עובד	תגמולי מעביד	פיצויים	אובדן כושר עבודה	שומות	סה"כ הפקדות
בשנת 2020 לא היו הפקדות שוטפות לפוליסות							

מומלץ לבדוק שההפקדות בדו"ח תואמות את ההפקדות שנגעשו בפועל. היעזר בתלוש המשכורת שלך להשוואה.

לוי יוסף 014359269

עמ' 1/3 (11/6698) 025-646317

200129 אר/ש/מ/ת/ש

רוצה לדעת יותר?
הכנס לדו"ח השנתי המפורט שלך באתר האינטרנט של החברה בכתובת www.clal.co.il

שים לב, הנתונים הכספיים המוצגים בדו"ח מעוגלים לשקל הקרוב.

תאריך: 31/12/2020

אישור מס לפוליסות ביטוח

לכבוד: לוי יוסף
אישור מס להצהרת הון:
 שם המבוטח: לוי יוסף
 מספר פוליסה/ות: 1030683
 מספר תיק ביכויים: 930035985

מספר תעודת זהות: 014359269
 שם חברת הביטוח: כלל חברה לביטוח בע"מ

הרינו לאשר כי סך ההפקדות הנומינליות לפוליסות ביטוח חיים הכוללות חיסכון מיום ההפקדה הראשונה באישור זה שתחילתה מיום 1.1.2012, ועד ליום 31.12.2020 הן כמפורט להלן:

מס' כ"כ	מעסיק	טובד	הפקדה בחשבון חדש
193,112	137,315	56,797	הפקדה לקצבה מזכה
91,251	4,267	86,984	הפקדה לקצבה מוכרת
			הפקדה להון
284,363	141,582	142,781	סה"כ

בכבוד רב,
 חטיבת חסכון ארוך טווח,
 כלל חברה לביטוח בע"מ

לוי יוסף 014359269

לכבוד: לוי יוסף
אישור מס על הפקדות המבוטח לפוליסת ביטוח חיים בשנת 2020:
 שם המבוטח: לוי יוסף
 מספר תעודת זהות: 014359269
 שם חברת הביטוח: כלל חברה לביטוח בע"מ
 מספר פוליסה/ות: 1030683, 6693022
 מספר תיק ביכויים: 930035985

הרינו לאשר כי בשנת 2020 הפקיד המבוטח בפוליסת ביטוח חיים את הסכומים הבאים (קנן בלבד):

סכום ההפקדה או החילום בש"ח			סוג ההפקדה
לביטוח סיכונים	לקצבה מוכרת	לקצבה מזכה	
			הפקדה לקצבה - עמית עצמאי 135/180
			הפקדה לקצבה - עמית שכיר 045/086
			הפקדה לקצבה - מעסיק בלבד 249/248
			פרמיה לביטוח חיים 036/081
			פרמיה לביטוח אבדן כושר עבודה 112/113
			206/207
			פרמיה לביטוח קצבת שאירים 240/140
			סה"כ

הפקדות שכיר העולות על השכר הממוצע מוכפל ב 7% יחשבו כהפקדה לקצבה מוכרת. הפקדות המעסיק העולות על סכום התקרה כהגדרתה בסעיף 3(ה)2 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש) (להלן: **פקודת מס הכנסה**), התשכ"א - 1961 בשנת הדיווח כשהוא מוכפל ב- 7.5% יחשבו כהפקדה לקצבה מוכרת. הפקדות עמית עצמאי העולות על 16.5% מפעמיים הכנסה מזכה כהגדרתה בסעיף 47(א)1(1) לפקודת מס הכנסה באוחה חברה מנהלת והעמית ביקש כי יחשבו כהפקדה לקצבה מוכרת, יחשבו כהפקדה לקצבה מוכרת.

בכבוד רב,
 חטיבת חסכון ארוך טווח,
 כלל חברה לביטוח בע"מ

עמ' 2/3 11/60831 11/60831

2001128 kroyan@clal.co.il

תעודה על-מי תקנות מס הכנסה לשנת 2021
(תשלומים וניכויים ממשכורת - במקום טופס 106)

כלל ביטוח ופיננסים - קצבה, ראול ולנברג 36 מגדל 8 תל אביב - יפו 6158102
 תיק ניכויים: 930035985 חברה: 520024647
 מחלקה: 100000 קצבה

פירוט חודשי העבודה בשנת המס

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
כן	כן	כן	כן	כן	כן	כן	כן	כן	כן	כן	כן

סה"כ חודשי עבודה בשנת המס 11

אנו מאשרים בזה, כי העובד
 לוי יוסף ת.ז. 14359269
 מ- צוויג סטפן 18 תל אביב - יפו 6964208
 קיבל אצלנו קצבה
 בחודשים הרשומים לעיל וכי שילמנו לו וניכוי
 נומנו את הסכומים המפורטים להלן,
 לפי 275 יחידות מס.
 העובד לא חבר קיבוץ/מושב שיתופי
 הניכויים נערכו בהתאם לפקודה ולתקנות.
 והועברו למקיד השומה ת"א 5

לוי יוסף 14359269
 צוויג סטפן 18
 תל אביב - יפו 6964208
 במקרה של אי מסירה נא להחזיר לכתובת/תי"ד:
 כלל ביטוח ופיננסים - קצבה
 ראול ולנברג 36 מגדל 8 תל אביב - יפו 6158102

תשלומים

שדה/סעיף	תאור	סכום
272/258	קצבה חייבת במס	212,819
209	קצבה פטורה ממס	15,820
---	סה"כ התשלום ברוטו	228,639
---	סה"כ קצבה, שיעור הפטור 17.00%	228,639
---	שכר חייב בדמי ביטוח לאומי	228,640

ניכויים/זיכויים

שדה/סעיף	תאור	סכום
042	מס הכנסה	34,318

זיכויים

שדה/סעיף	תאור	סכום
---	ערך נקודות זיכוי 2.25	5,396

ה צ ר ה

אנו מאשרים בזה, כי העובד עבד אצלנו בתקופה שצוינה לעיל, וכי שילמנו לו וניכינו ממנו על פי הוראות החוק את הסכומים המפורטים לעיל

תאריך	שם החותם ותפקיד
29/03/22	דניאל פילוס - מנהל תחום שכר

תאריך הדוח: 31/12/2021

דוח שנתי לעמית בקרן הפנסיה החדשה הראל פנסיה לשנת 2021

שם העמית: פורטוני גרשון מספר ת.ז. 52270568 שם המעסיק: קינטיקס בע"מ

בדוק אם סכומי הביטוח שלך מתאימים לצרכיך

5

א. תשלומים צפויים מקרן הפנסיה*	
סכום בש"ח	
471	קצבה חודשית הצפויה לך בפרושה בגיל 67 ו-4 חודשים **
412	קצבה חודשית לאלמ/ה במקרה מוות
206	קצבה חודשית ליתום במקרה מוות
0	קצבה חודשית להורה נתמך במקרה מוות
0	קצבה חודשית במקרה של נכות מלאה
0	שחרור מתשלום הפקדות לקרן במקרה של נכות

* הנתונים מחושבים על בסיס ההנחות הקבועות בתקנון הקרן.
** הקצבה הצפויה מחושבת בהתאם ליתרת הכספים בקרן (כספי תגמולים וכספי פיצויים) בסוף השנה תחת הנחת ריבית נטו של 3.74% לשנה.

לידיעתך,

ממוצע דמי ניהול בקרן: 1.74% מהפקדה
מחיסכון 0.17%

ג. אחוז דמי ניהול והוצאות בשנת 2021	
דמי ניהול מהפקדה	1.75 %
דמי ניהול מחיסכון	0.20 %
הוצאות ניהול השקעות	0.17 %

ד. מסלולי השקעה ותשואות בשנת 2021*	
מסלול גילעד כללי	14.97 %

* תשואות שהושגו במהלך שנת הדוח בניכוי הוצאות ניהול השקעות וללא ניכוי דמי ניהול.

ב. תנועות בקרן הפנסיה בשנת 2021	
סכום בש"ח	
72,274	יתרת הכספים בקרן בתחילת השנה
8,619	כספים שהופקדו לקרן
11,388	רווחים בניכוי הוצאות ניהול השקעות
-316	דמי ניהול שנגבו בשנה זו
78	החזר דמי ניהול בגין תשלום דמי סליקה
-47	ע"י המעסיק
-47	עלות ביטוח לסיכוני נכות
0	עלות ביטוח למקרה מוות
41	עדכון יתרת הכספים בגין הפעלת מנגנון איזון אקטוארי
92,036	יתרת הכספים בקרן בסוף השנה

שים לב לגובה דמי הניהול ממך

ה. פירוט הפקדות לקרן הפנסיה בשנת 2021						
מועד הפקדה	עבור חודש משכורת	משכורת	תגמולי עובד	תגמולי מעסיק	פיצויים	סה"כ הפקדות
17/01/2021	12/2020	3,602	216	234	300	750
15/02/2021	01/2021	3,602	216	234	300	750
15/03/2021	02/2021	3,602	216	234	300	750
13/04/2021	03/2021	3,602	216	234	300	750
14/06/2021	04/2021	3,371	202	219	281	702
14/06/2021	05/2021	3,371	202	219	281	702
15/07/2021	06/2021	3,371	202	219	281	702
12/08/2021	07/2021	3,371	202	219	281	702
13/09/2021	08/2021	3,371	202	219	281	702
17/10/2021	09/2021	3,371	202	219	281	702
15/11/2021	10/2021	3,371	202	219	281	702
13/12/2021	11/2021	3,371	202	219	281	702
		סה"כ	2,483	2,689	3,447	8,619
פירוט הפקדות בגין שנת 2021 שהופקדו לאחר תום השנה:						
	12/2021	15,150	909	985	1,262	3,156

מומלץ לבדוק שההפקדות בדוח תואמות את ההפקדות שנעשו בפועל. היעזר בתלוש המשכורת שלך להשוואה.

ו. פרטי הסוכן/היועץ שלך	
שם סוכן/יועץ	מבטח סיימון/ויזל
פרטי התקשרות	03-7966820

עמוד 1 מתוך 3

רוצה לדעת יותר?

הכנס לדוח השנתי המפורט שלך באתר האינטרנט של קרן הפנסיה בכתובת www.harel-group.co.il
הכולל גם מידע לגבי שינויים שנעשו בתקנון הקרן במהלך שנת הדוח.

שים לב, הנתונים הכספיים המוצגים בדוח מעוגלים לשקל הקרוב.

אישור מס להצהרת הון:

שם העמית: פורטנוי גרשון
מספר חשבון: 52270568
מספר תיק ניכויים: 936300367
מספר תעודת זהות: 52270568
שם קרן הפנסיה: הראל פנסיה

הרינו לאשר כי סך ההפקדות לקרן הפנסיה, מיום ההפקדה הראשונה ועד ליום 31.12.2021 הן כמפורט להלן:

סה"כ	מעסיק	עובד	
0.00		0.00	כספים לחשבון חדש לצרכי מס
28,498.34	19,147.32	9,351.02	הפקדה לקצבה מזכה
8,795.35	0.00	8,795.35	הפקדה לקצבה מוכרת
37,293.69	19,147.32	18,146.37	סה"כ

בכבוד רב,
הראל פנסיה

אישור מס על הפקדות העמית בקרן הפנסיה עבור שנת המס 2021:

שם העמית: פורטנוי גרשון
מספר תעודת זהות: 52270568
שם קרן הפנסיה: הראל פנסיה
מספר חשבון: 52270568
מספר תיק ניכויים: 936300367

הרינו לאשר כי בשנת 2021 הפקיד העמית לקרן הפנסיה את הסכומים הבאים (קרן בלבד):

סכום ההפקדה או התשלום בש"ח		סוג ההפקדה	
לקצבה מוכרת	לקצבה מזכה		
0.00	0.00	הפקדה לקצבה - עמית עצמאי	135/180
2,078.04	404.52	הפקדה לקצבה - עמית שכיר	045/086
0.00	2,689.48	הפקדה לקצבה - מעסיק בלבד	249/248
2,078.04	3,094.00	סה"כ	

הפקדות שכיר העולות על השכר הממוצע מוכפל ב-7% יחשבו כהפקדה לקצבה מוכרת.
הפקדות המעסיק העולות על סכום התקרה כהגדרתה בסעיף 3(ה)3(2) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש) התשכ"א-1961 (להלן: **פקודת מס הכנסה**) בשנת הדיווח כשהוא מוכפל ב-7.5% יחשבו כהפקדה לקצבה מוכרת.
הפקדות עמית עצמאי העולות על 16.5% מפעמיים הכנסה מזכה כהגדרתה בסעיף 47(א)(1) לפקודת מס הכנסה באותה חברה מנהלת, והעמית ביקש כי יחשבו כהפקדה לקצבה מוכרת, יחשבו כהפקדה לקצבה מוכרת.

בכבוד רב,
הראל פנסיה

דוח שנתי מפורט למבוטח בביטוח חיים
דוח שנתי לתקופה 01.01.2021 - 31.12.2021

חלק א'

דוח שנתי מרכז לגבי כל הפוליסות של המבוטח בחברת הביטוח

בחלק זה מובא ריכוז נתונים לגבי כל פוליסות הביטוח הקיימות ברשותך בחברת הראל חברה לביטוח בשנת 2021
 כתובת החברה ופרטי התקשרות: בית הראל, ת.ד. 1951 רמת גן 5211802 טלפון: *הראל 2735
 פקס: 03-7348707, דוא"ל harelbh@harel-ins.co.il, כתובת אתר www.harel-group.co.il

א.1. ריכוז נתונים אישיים למבוטח			
שם המבוטח	גרשון פורטנוי	מספר תעודת זהות	52270568
תאריך לידה	07.08.1954	מצב משפחתי	נשוי
כתובת למשלוח דואר	שבט 32 מודיעין	כתובת דואר אלקטרוני	gptr06@walla.com
זכר	מין המבוטח	מספר המבוטח	12639116

א.2. ריכוז פרטי הפוליסות הקיימות למבוטח בחברה*						
מספר פוליסה	שם פוליסה	סוג פוליסה	סטטוס פוליסה	תנאי פוליסה	מסמכים החתומים ע"י המבוטח	דף פרטי ביטוח נכון ל- 31.12.2021
912639116	אובדן כושר עבודה	שכיר	מוקפאת	לחץ כאן	לחץ כאן	לחץ כאן

* בגין כל אחת מהפוליסות המצוינות בטבלה זו מובא מידע מפורט בחלק ב' לדוח זה.

א.3. מידע לעניין תשלומים צפויים מכל הפוליסות של המבוטח בחברה		
מספר פוליסה	סה"כ	הקצבה חודשית הצפויה לך בפרישה בגיל 67*
912639116	22.00	22.00
	15,150.00	שכר מבוטח
	202.74	מקדם קצבה מובטח בגיל 67***
4,542.00	4,542.00	סכום חד פעמי במקרה מוות**
	-	קצבה חודשית במקרה של אובדן כושר עבודה
4,541.82	4,541.82	יתרת הכספים בפוליסה בסוף השנה

* הקצבה החודשית הצפויה מחושבת על בסיס יתרת הכספים לקצבה בסוף השנה.

** כולל את סך יתרת הכספים בכל הפוליסות בסוף השנה.

*** מקדם הקצבה המפורט בטבלה מובטח רק במקרה בו תבחר במסלול קצבה הכולל 240 תשלומים מובטחים. יש לשים לב כי אם בגיל הפרישה תבחר במסלול קצבה שונה לא יינתן מקדם מובטח, בהתאם לתנאי הפוליסה.

א.4. יתרת החיסכון המצטבר בכל הפוליסות של המבוטח בחברה ל- 31.12.2021				
ייעוד הכספים	תגמולים	פיצויים	פרט	סה"כ
הון				
קצבה	4,541.82			4,541.82
סה"כ	4,541.82			4,541.82

א.5. פירוט הפקדות לכל הפוליסות של המבוטח בשנת 2021									
מועד הפקדה	עבור חודש משכורת	מרכיב תגמולים	מרכיב אובדן כושר עבודה	מבוטח	שנות	מעסיק			סה"כ הפקדות לפוליסה
						מרכיב מרכיב	מרכיב מרכיב	מרכיב מרכיב	
17.01.21	12.2020	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	121.20
									121.05
									0.00
									0.00
									0.00
									0.00

עמוד 1 מתוך 6

סה"כ הפקדות לפוליסה	שנות	מעסיק			שנות	מבוטח		עבור חודש משכורת	מועד הפקדה
		אובדן כושר עבודה	מרכיב פיצויים	מרכיב תגמולים		אובדן כושר עבודה	מרכיב תגמולים		
121.20	0.00	121.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	01.2021	15.02.21
121.20	0.00	121.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	02.2021	15.03.21
121.20	0.00	121.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	03.2021	13.04.21
121.20	0.00	121.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	04.2021	18.05.21
121.20	0.00	121.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	05.2021	14.06.21
121.20	0.00	121.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	06.2021	15.07.21
121.20	0.00	121.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	07.2021	12.08.21
969.60	0.00	968.37	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	סה"כ	

חלק ב'

דוח שנתי מפורט לגבי כל אחת מפוליסות ביטוח חיים הכוללות מרכיב חיסכון

בחלק זה מובאים נתונים בגין כל אחת מהפוליסות לביטוח חיים הכוללות מרכיב חיסכון הקיימות ברשותך בחברת הראל חברה לביטוח בשנת 2021 בנפרד.

ב.1. ריכוז נתונים למבוטח בפוליסה	
שם הפוליסה	אובדן כושר עבודה
מספר הפוליסה	912639116
מעמד מבוטח	שכר
תחילת תקופת הביטוח	09.2008
תום תקופת הביטוח	09.2023
מועד הזכאות למשיכת מלא כספי החיסכון בפוליסה	07.08.2021
שם המעסיק האחרון	קינטיקס בע"מ
סטטוס הפוליסה	מוקפאת
אופן הצמדת ההפקדות	לא צמוד
מסלול ההשקעה בו מנוהלים כספי החיסכון הצבור	מסלול כללי

ב.2. תשלומים צפויים למבוטח או למוטב בפוליסה	
סכום בש"ח	
בתכנית לקצבה - קצבה צפויה למבוטח בגיל 67*	22.00
סכום חד פעמי במקרה מוות**	4,542.00
קצבה חודשית במקרה של אובדן כושר עבודה	-
שחרור מתשלום הפקדות לפוליסה במקרה של אובדן כושר עבודה	לא קיים

* הקצבה החודשית הצפויה מחושבת על בסיס יתרת הכספים לקצבה בסוף השנה, בהנחת ריבית נטו של 0.00% לשנה ולפי מקדם מובטח 202.74.

** כולל את סך יתרת הכספים בפוליסה בסוף שנה.

ב.3. פירוט הפקדות כספים לפוליסה בשנת 2021										
מועד הפקדה	עבור חודש משכורת	המשכורת שעל בסיסה הופקדו הכספים	מבוטח			מעסיק			סה"כ הפקדות לפוליסה	
			מרכיב תגמולים	אובדן כושר עבודה	שונות	מרכיב תגמולים	מרכיב פיזויים	אובדן כושר עבודה		
17.01.21	12.2020	15,150	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	121.20	
15.02.21	01.2021	15,150	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	121.20	
15.03.21	02.2021	15,150	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	121.20	
13.04.21	03.2021	15,150	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	121.20	
18.05.21	04.2021	15,150	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	121.20	
14.06.21	05.2021	15,150	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	121.20	
15.07.21	06.2021	15,150	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	121.20	
12.08.21	07.2021	15,150	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	121.20	
		סה"כ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	969.60	

ב.4. תנועות ויתרות כספים בפוליסה								
סה"כ	מעסיק				מבוטח			
	שנות	אובדן כושר עבודה	מרכיב פיצויים	מרכיב תגמולים	שנות	אובדן כושר עבודה	מרכיב תגמולים	
4,034.82	0.00	0.00	0.00	2,049.78	0.00	0.00	1,985.04	יתרת החיסכון - המצטבר ל- 31.12.2020
969.60	0.00	968.37	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	הפקדות כספים לפוליסה
579.50	0.00	0.00	0.00	295.51	0.00	0.00	285.22	רווחים בניכוי הוצאות ניהול השקעות
-85.48	0.00	0.00	0.00	-43.48	0.00	0.00	-42.00	דמי ניהול שנגבו בשנה זו*
11.75	0.00	0.00	0.00	11.75	0.00	0.00	0.00	החזר דמי ניהול בגין תשלום דמי סליקה ע"י המעסיק
-968.37	0.00	-968.37	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	עלות הביטוח למקרה פצויו/שחרור לאובדן כושר
4,541.82	0.00	0.00	0.00	2,313.56	0.00	0.00	2,228.26	יתרת החיסכון - המצטבר ל- 31.12.2021

* ראה טבלה ב.5. ריכוז דמי ניהול שנגבו בפועל מהפוליסה.

ב.5. ריכוז דמי ניהול שנגבו בפועל מהפוליסה במהלך שנת 2021						
ממוצע דמי ניהול (באחוזים) שנגבו מכלל המבוטחים באותה תכנית ביטוח בשנת 2021	אחוז דמי ניהול ללא ההנחה	תום תקופת ההנחה	אחוז דמי ניהול המעודכנים נכון ל- 31.12.2021			
				באחוזים	בש"ח	
1.16 %			2.00 %	2.00 %	85.48	דמי ניהול מהחיסכון המצטבר
0.00 %			0.00 %	0.00 %	0.00	דמי ניהול מהפקדה שוטפת
					85.48	סך דמי ניהול ששולמו
					11.75	החזר דמי ניהול בגין תשלום דמי סליקה ע"י המעסיק

ב.9. פרטי הסוכן/היועץ שלך	
שם סוכן/יועץ	מבטח סיימון/ויזל
פרטי התקשרות	037966820

**חלק ג'
ריכוז פרטים כלליים על מסלולי ההשקעה: תשואות, הוצאות ודמי ניהול**

ג.1. התשואה שהושגה על הנכסים במסלולי ההשקעה בשנת 2021			
מסלול	שיעור עליית המדד	שיעור התשואה ברוטו*	שיעור התשואה מצטבר ברוטו בתקופה של 5 שנים*
כללי	2.40 %	14.50 %	43.35 %

*לאחר ניכוי הוצאות לניהול השקעות כמפורט בטבלה ג.2. להלן.

ג.2. הוצאות לניהול השקעות ודמי ניהול ממוצעים בשנת 2021						
מסלול	שיעור דמי ניהול מהפקדה	שיעור דמי ניהול מחיסכון	שיעור דמי ניהול קבועים מחיסכון	שיעור דמי ניהול משתנים מחיסכון	שיעור הוצאות לניהול השקעות*	מזה: שיעור ההוצאות לניהול חיצוני
כללי	2.63 %	0.92 %	0.00 %	0.00 %	0.21 %	0.21 %

*להלן פירוט סוגי ההשקעות שבניגון נגבו בשנה החולפת הוצאות ניהול השקעות כפי שאלו מוגדרות בתקנות הפיקוח על שירותים פינוסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), תשס"ח - 2008 (להלן: התקנות):

מסלול כללי

- א. עמלות קנייה ומכירה של ניירות ערך סחירים.
- ב. קסטודיאן - דמי שמירה של ניירות ערך סחירים וכל עמלה שגובה מי שמבצע את משמורת ניירות הערך.
- ג. הוצאה הנובעת מהשקעה בניירות ערך לא סחירים או בזכויות במקרקעין או הנובעת ממתן הלוואה או מתן משכנתה.
- ד. עמלות ניהול חיצוני, ובכלל זאת:
 1. הוצאה הנובעת מהשקעה בקרנות השקעה לרבות באמצעות חשבון המנהל עבור הגוף המוסדי;
 2. הוצאה הנובעת מהשקעה בקרן נאמנות שהיא תשלום למנהל הקרן או לקרן;
 3. הוצאה הנובעת מהשקעה בקרנות סל.
- ה. הוצאות אחרות שגבייתן הותרה בתקנות, לרבות דמי ביטוח בעד ביטוח משנה, מיסים, הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה.

יובהר כי סוגי הוצאות ניהול השקעות המותרות לגבייה ושיעורן נקבע בתקנות ובהוראות שניתנו מכוון ועשויים להשתנות מעת לעת.

חלק ד'

שינויים בהוראות הדין, הוראת מוטבים ועדכון פרטים אישיים

הוראת מוטבים

הזכאים לקבלת הכספים במקרה מוות בפוליסה מס' 912639116 נקבעו לאחרונה ביום 01.09.2008.

אם טרם קבעת הוראת מוטבים או אם ברצונך לעדכן את הוראת המוטבים שנתת, באפשרותך לשלוח טופס עדכון הוראת המוטבים הנמצא באתר האינטרנט של חברת הביטוח בכתובת www.harel-group.co.il בצירוף צילום של תעודת הזהות שלך.
לפרטים נוספים ניתן לפנות לחברת הראל חברה לביטוח בכתובת בית הראל, אבא הלל 3, ת.ד. 1951 רמת גן 5211802 או בטלפון שמספרו *2735 או באתר האינטרנט של החברה שכתובתו: www.harel-group.co.il.

הודעה על עדכון/תיקון פרטים אישיים

להלן פרטיך האישיים כפי שרשומים אצלנו. אם יש שינוי, שיבוש או חסרים פרטים באחד או יותר מהנתונים המצוינים בטבלה, נבקשך להודיע לנו על כך באמצעות עדכון פרטיך האישיים באתר האינטרנט של החברה שכתובתו: www.harel-group.co.il.

פרטים אישיים					
מס' תעודת זהות	שם משפחה	שם פרטי	תאריך לידה	מין (ז/נ)	מצב משפחתי (ר/נ/א/ג)
52270568	פורטנוי	גרשון	07.08.1954	זכר	נשוי
עדכון					

כתובת למשלוח דואר						
ישוב	תיבת דואר	רחוב	מספר בית	מיקוד	מס' טלפון בבית	מס' טלפון נייד
מודיעין		שבט 32		7176642	0544212298	0544212298
עדכון						
כתובת דואר אלקטרוני						gprr06@walla.com
עדכון כתובת דואר אלקטרוני						

לצפייה בחלק 2 לדוח השנתי המפורט, הכולל הסברים לדוח, מילון מושגים, מדיניות השקעה מוצהרת לשנת 2022 ופירוט שינויים בהוראות ההסדר התחיקתי, לחץ כאן.

תאריך הדוח: 31/12/2021

דוח שנתי מפורט לעמיתים בקרן פנסיה חדשה
דוח שנתי לתקופה 1.1.2021 - 31.12.2021

חלק א'

דוח שנתי מפורט לגבי כל אחת מהקרנות של העמית בחברה המנהלת

בחלק זה מובאים נתונים בגין כל אחת (מקיפה וכללית) מהקרנות הקיימות ברשותך בחברה המנהלת הראל פנסיה וגמל בע"מ בשנת 2021 בנפרד. כתובת קרן הפנסיה ופרטי התקשרות: ראה מעלה

א.1. ריכוז נתונים אישיים לעמית				
שם העמית	פורטנוי גרשון	מספר תעודת זהות	52270568	
תאריך לידה	07/08/1954	מצב משפחתי	נשוי/אה	זכר
כתובת למשלוח דואר	שבת 32 מכבים - רעות 7176642	כתובת דואר אלקטרוני	gershon.portnoy@gmail.com	

א.2. ריכוז נתונים לעמית בקרן הפנסיה	
שם הקרן	הראל פנסיה
מספר הקרן	214
סוג הקרן	קרן פנסיה מקיפה חדשה
מעמד העמית	שכיר
סוג העמית	פעיל
מסלול ההשקעה בו מנוהלים כספי החיסכון הצבור	מסלול גילעד כללי
מסלול ביטוח	פנסיה מקיפה - גיל פרישה 67
גיל פרישה לפנסיה זקנה*	67 ו-4 חודשים
שם המעסיק האחרון	קינטיקס בע"מ
מועד הצטרפות לראשונה לקרן	09/2008
מועד תחילת הישוב ותק העמית בקרן	
מסמכים החתומים ע"י העמית	מסמכי העמית

* בהתאם למסלול הביטוח האחרון בקרן

א.3. תשלומים הצפויים לעמית או לשאירים בקרן*	
קצבה חודשית צפויה בפרישה לעמית בגיל 67 ו-4 חודשים**	470.64
משכורת קובעת לנכות ושאירים	0.00
שיעור קצבת נכות ממשכורת קובעת	0.00 %
קצבה חודשית במקרה של נכות מלאה	0.00
שחרור מתשלום הפקדות לקרן במקרה של נכות	0.00
שיעור קצבה לאלמן/ה ממשכורת קובעת במקרה מוות	0.00 %
קצבה חודשית לאלמן/ת העמית במקרה מוות***	411.87
שיעור קצבה ליתום ממשכורת קובעת במקרה מוות	0.00 %
קצבה חודשית ליתום במקרה מוות***	205.93
שיעור קצבה להורה נתמך ממשכורת קובעת במקרה מוות	0.00 %
קצבה חודשית להורה נתמך במקרה מוות	-
אחוז מסך כל ההפקדות ששולם בשנת הדוח עבור רכישת כסוי ביטוחי	0.55

- * הנתונים מחושבים על בסיס ההנחות הקבועות בתקנון הקרן.
- ** הקצבה החודשית הצפויה מחושבת בהתאם ליתרת הכספים (כספי תגמולים וכספי פיצויים) בקרן בסוף השנה ותחת הנחת ריבית נטו של 3.74% לשנה.
- *** לידיעתך, אם את/ה רווק/ה, באפשרותך לוותר על כיסוי ביטוחי לאלמן/ה ויתום/ה. הקצבה החודשית הצפויה בפרישה מחושבת בניכוי דמי ניהול בשיעור של 0.5% (שנתי)

עמוד 1 מתוך 4

החל מחודש פברואר 2022 תחושב הקצבה החודשית הצפויה בפרישה בניכוי דמי ניהול בשיעור של 0.3% (שנתי).

4. א. פירוט הפקדות כספים בקרן בשנת 2021						
סה"כ הפקדות לקרן	מעסיק		עמית		עבור חודש משכורת	מועד הפקדה
	מרכיב פיצויים	מרכיב תגמולים	מרכיב תגמולים	שעל בסיסה הפקדו הכספים		
750.30	300.05	234.13	216.12	3,602.00	12/2020	17/01/2021
750.30	300.05	234.13	216.12	3,602.00	01/2021	15/02/2021
750.30	300.05	234.13	216.12	3,602.00	02/2021	15/03/2021
750.30	300.05	234.13	216.12	3,602.00	03/2021	13/04/2021
702.18	280.80	219.12	202.26	3,371.00	04/2021	14/06/2021
702.18	280.80	219.12	202.26	3,371.00	05/2021	14/06/2021
702.18	280.80	219.12	202.26	3,371.00	06/2021	15/07/2021
702.18	280.80	219.12	202.26	3,371.00	07/2021	12/08/2021
702.18	280.80	219.12	202.26	3,371.00	08/2021	13/09/2021
702.18	280.80	219.12	202.26	3,371.00	09/2021	17/10/2021
702.18	280.80	219.12	202.26	3,371.00	10/2021	15/11/2021
702.18	280.80	219.12	202.26	3,371.00	11/2021	13/12/2021
8,618.64	3,446.60	2,689.48	2,482.56	סה"כ		
פירוט הפקדות בגין שנת 2021 שהופקדו לאחר תום השנה:						
3,155.75	1,262.00	984.75	909.00	15,150.00	12/2021	12/01/2022

5. א. תנועות ויתרות כספים בקרן				
סה"כ	מעסיק		עמית	
	מרכיב פיצויים	מרכיב תגמולים	מרכיב תגמולים	
72,273.91	32,769.21	20,443.27	19,061.43	יתרת החיסכון המצטבר ל- 31.12.2020
8,618.64	3,446.60	2,689.48	2,482.56	הפקדות כספים לקרן
11,387.57	5,134.78	3,236.55	3,016.24	רווחים בניכוי הוצאות ניהול השקעות
-315.81	-134.60	-94.01	-87.20	דמי ניהול שנגבו בשנה זו*
77.88	35.42	21.24	21.22	החזר דמי ניהול בגין תשלום דמי סליקה ע"י המעסיק
-47.12	0.00	-24.52	-22.60	עלות הביטוח לסיכונים נכות
41.39	18.63	11.78	10.98	עדכון יתרת הכספים בגין הפעלת מנגנון איזון אקטוארי
92,036.46	41,270.04	26,283.79	24,482.63	יתרת החיסכון המצטבר ל- 31.12.2021

* ראה טבלה א. 6. ריכוז דמי ניהול שנגבו בפועל מחשבון העמית בקרן.

ממוצע דמי הניהול (באחוזים) שנגבו בקרן בשנת 2021	אחוז דמי ניהול ללא הנחה	תום תקופת ההנחה	אחוז דמי הניהול המעודכנים נכון ל- 31.12.2021	א. דמי ניהול שנגבו בפועל מהעמית בקרן		
				באחוזים	בש"ח	
						קינטיקס בע"מ
0.17 %	0.50 %	31/10/2024	0.20 %	0.20 %	165.05	דמי ניהול מהחיסכון המצטבר
1.74 %	6.00 %	31/10/2024	1.75 %	1.75 %	150.76	דמי ניהול מהפקדה שוטפת
					315.81	סך דמי ניהול ששולמו
					77.88	החזר דמי ניהול בגין תשלום דמי סליקה ע"י המעסיק

* ככל שההנחה הקיימת בחשבוןך הינה מכוח הסדר עם מעסיקך, תנאיה יהיו כפופים גם להסדר זה.

9. א. פרטי הסוכן/היועץ שלך	
שם סוכן/יועץ	מבטח סיימון/ויזל
פרטי התקשרות	03-7966820

חלק ב'

ריכוז פרטים כלליים על מסלולי ההשקעה: תשואות, הוצאות ודמי ניהול

ב.1. התשואה שהושגה על הנכסים במסלולי ההשקעה בשנת 2021	
מסלול גילעד כללי	
2.40 %	שיעור עליית המדד
14.97 %	שיעור התשואה ברוטו*
49.03 %	שיעור תשואה מצטבר ברוטו בתקופה של 5 שנים

*לאחר ניכוי הוצאות ניהול השקעות כמפורט בטבלה ב.2. להלן.

ב.2. הוצאות לניהול השקעות ודמי ניהול ממוצעים בשנת 2021	
מסלול גילעד כללי	
1.84 %	שיעור דמי ניהול מהפקדה
0.19 %	שיעור דמי ניהול מחיסכון
0.17 %	שיעור הוצאות לניהול השקעות*
0.17 %	מזה: שיעור הוצאות לניהול חיצוני

מדיניות ההשקעה והשקעות אחראיות לשנת 2022 - להף כאן

הראל פנסיה גילעד כללי מבוטחים

*להלן פירוט סוגי ההשקעות שביגין נגבו בשנה החולפת הוצאות ניהול השקעות כפי שאלו מוגדרות בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), תשס"ח-2008 (להלן: התקנות):

- א. עמלות קנייה ומכירה של ניירות ערך סחירים.
 - ב. קסטודיאן - דמי שמירה של ניירות ערך סחירים וכל עמלה שגובה מי שמבצע את משמורת ניירות הערך.
 - ג. הוצאה הנובעת מהשקעה בניירות ערך לא סחירים או בזכויות במקרקעין או הנובעת ממתן הלוואה או מתן משכנתא.
 - ד. עמלות ניהול חיצוני, ובכלל זאת:
 1. הוצאה הנובעת מהשקעה בקרנות השקעה לרבות באמצעות חשבון המנהל עבור הגוף המוסדי;
 2. הוצאה הנובעת מהשקעה בקרן נאמנות שהיא תשלום למנהל הקרן או לקרן;
 3. הוצאה הנובעת מהשקעה בקרנות סל.
- ה. הוצאות אחרות שנגביתן הותרה בתקנות, לרבות דמי ביטוח בעד ביטוח משנה, מיסים, הוצאות בעד ניהול תביעה או תובענה. ובהר כי סוגי הוצאות ניהול השקעות המותרות לגבייה ושיעורן נקבע בתקנות ובהוראות שניתנו מכוחן ועשויים להשתנות מעת לעת.

חלק ג'

שינויים בתקנון, שינויים בהוראות הדין, הוראת מוטבים ועדכון פרטים אישיים

הוראת מוטבים

טרם נקבעו מוטבים הזכאים לקבלת הכספים בעת מקרה מוות בהיעדר שאירים.*
*על אף האמור לעיל, ייתכן ומיניית מוטבים במהלך השנים בקרן הפנסיה.

אם טרם קבעת הוראת מוטבים או אם ברצונך לעדכן את הוראת המוטבים שנתת, באפשרותך לשלוח טופס לעדכון הוראת המוטבים הנמצא באתר האינטרנט של קרן הפנסיה בכתובת: www.harel-group.co.il בצירוף צילום של תעודת הזהות שלך.

לפרטים נוספים ניתן לפנות לחברה המנהלת של קרן הפנסיה שלך בכתובת רח' אבא הלל 3, ת.ד. 1951 רמת גן 5211802 או בטלפון שמספרו *2735 או באתר האינטרנט של קרן הפנסיה שכתובתו: www.harel-group.co.il

הודעה על עדכון/תיקון פרטים אישיים

להלן פרטיך האישיים כפי שרשומים אצלנו, אם יש שינוי, שיבוש או חסרים פרטים באחד או יותר מהנתונים המצוינים בטבלה, נבקשך להודיע לנו על כך באמצעות עדכון פרטיך האישיים באתר האינטרנט של קרן הפנסיה שלך שכתובתו: www.harel-group.co.il

פרטים אישיים							
מס' תעודת זהות	שם משפחה	שם משפחה קודם	שם פרטי	תאריך לידה	מין (ז/ג)	מצב משפחתי (ר/ג/א/ג)	פרטיך האישיים כפי שמופיעים אצל החברה המנהלת
52270568	פורטנוי		גרשון	07/08/1954	זכר	נשוי/אה	

כתובת למשלוח דואר							
מס' טלפון נייד	מס' טלפון בבית	תיבת דואר	מיקוד	מס' בית	רחוב	ישוב	פרטיך האישיים כפי שמופיעים אצל החברה המנהלת
054-4212298	08-9715387		7176642	32	שבט	מכבים - רעות	
gershon.portnoy@gmail.com							כתובת דואר אלקטרוני

פרטים אישיים של בן / בת הזוג			
מספר תעודת זהות	שם מלא	שם משפחה קודם	תאריך לידה
16361289	עדה פורטנוי		06/06/1960

ילדים עד גיל 21		
מספר תעודת זהות	שם מלא	תאריך לידה

לצפייה בחלק 2 לדוח השנתי המפורט הכולל פירוט לגבי שינויים בתקנון, שינויים בהוראות הדין והסברים לדוח לחץ כאן.

שדה / סעיף	תיאור	סכום
	סה"כ קצבה	3,327
272/258	קצבה חייבת במס	3,327
42	מס הכנסה שנוכה במקור	466

אליר פוניס
ראש צוות תשלומים
21/03/2023

העתק נאמן למקור

שליחת מסמכים כללים
inform@fnx.co.il

פניות למוקד שירות
בצי'ט ומידע אישי
www.fnx.co.il

WhatsApp
054-9893453

לברור עם נציג
inform@fnx.co.il
03-7332222 *3455

משרד ראשי
רח' דרך השלום 53
נבנתים 5345433

קבלת קהל (בתיאום מראש)
רח' רחבעם זאבי 2
נבנתים 5345433

25'

**דוח שנתי מרכז לכל הפוליסות של המבוטח בביטוח חיים
בחברת הפניקס חברה לביטוח בע"מ לשנת 2021**

שם המבוטח: חיים נחשתן מספר זהות: 051805992

א. ריכוז פרטי כל הפוליסות הקיימות לך בחברה *

שם פוליסה	מספר פוליסה	סוג פוליסה	סטטוס פוליסה
שיא הון	0785881012	שכיר	מסולקת
מסלול לחיים שירות	2838101018	שכיר	פעילה

* בגין כל אחת מהפוליסות המצוינות בטבלה זו מצורף דוח שנתי נפרד.

ב. תשלומים צפויים מכל הפוליסות

סכום בש"ח	הקצבה החודשית הצפויה לך בפרישה בגיל 69 *
4,679	יתרת הכספים המיועדים למשיכה חד פעמית
325,711	סכום חד פעמי במקרה מוות **
1,217,251	קצבה חדשית במקרה של אובדן כושר עבודה
-	

* הקצבה החודשית הצפויה מחושבת על בסיס יתרת הכספים לקצבה בסוף השנה.
** כולל את יתרת הכספים בחשבון בסוף השנה.

בדוק אם סכום הביטוח שלך מתאימים לצרכיך

מומלץ לבדוק מההפקדות בדוח תואמו את ההפקדון שנעשו בפועל העזר בתלוש המשכורת של להשוואה

ג. פירוט הפקדות לכל הפוליסות בשנת 2021

מועד הפקדה	עבור חודש משכורת	תגמולי עובד	תגמולי מעסיק	פיצויים	אובדן כושר עבודה	סה"כ הפקדות
12/01/2021	12/2020	900	1,125	1,250	0	3,275
04/02/2021	01/2021	900	1,125	1,250	0	3,275
10/03/2021	02/2021	900	1,125	1,250	0	3,275
08/04/2021	03/2021	900	1,125	1,250	0	3,275
11/05/2021	04/2021	900	1,125	1,250	0	3,275
10/06/2021	05/2021	420	525	583	0	1,528
05/07/2021	06/2021	420	525	583	0	1,528
10/08/2021	07/2021	420	525	583	0	1,528
07/10/2021	09/2021	420	525	583	0	1,528
01/11/2021	08/2021	420	525	583	0	1,528
11/11/2021	10/2021	420	525	583	0	1,528
12/12/2021	11/2021	420	525	583	0	1,528
סה"כ		7,440	9,300	10,331	0	27,071

היכנס לדוח השנתי המפורט שלך באתר האינטרנט של החברה בכתובת www.fnx.co.il

רוצה לדעת יותר?

שים לב, הנתונים הכספיים המוצגים בדוח מעוגלים לשקל הקרוב.

שליחת מסמכים כדלים
infom@fnx.co.il

פניות למוקד שירות
בצ'אט ומידע אישי
www.fnx.co.il

WhatsApp
054-9893455

לביטוח עם נציג
infom@fnx.co.il
03-7332222 | *3455

משרד ראשי
רח' דרך השלום 53
בנתניה 5345432

קבלת קהל (בתיאום מראש)
רח' רחבעם זאבי 2
גבעתיים 5345432

תאריך הדוח: 31/12/2021

דוח שנתי למבוטח בביטוח חיים בחברת הפניקס חברה לביטוח בע"מ לשנת 2021

שם המבוטח: חיים נחשתן מספר זהות: 051805992 שם הפוליסה: שיא הון
מספר הפוליסה: 0785881012 סוג פוליסה: שכיר סטטוס פוליסה: מסולקת
שם המעסיק: לן-לי אינטרנשיונל בעמ

א. תשלומים צפויים מהפוליסה

בדוק אם סכום הביטוח שלך מתאימים לצרכיך

סכום בש"ח	
1,065	הקצבה החודשית הצפויה לך בפרישה בגיל 69 *
325,711	יתרת הכספים המיועדים למשיכה חד פעמית
528,620	סכום חד פעמי במקרה מוות**
-	קצבה חדשית במקרה של אובדן כושר עבודה
לא קיים	שחרור מתשלום הפקדות לפוליסה במקרה של אובדן כושר עבודה

* הקצבה החודשית הצפויה מחושבת בהתאם ליתרת הכספים (כספי תגמולים וכספי פיצויים) לקצבה בסוף השנה, בהנחת ריבית נטו של 2.87% לשנה ולפי מקדם מובטח 190.56.
** כולל את סך יתרת הכספים בפוליסה בסוף השנה.
לידיעתך, הזכאים לקבלת הכספים במקרה מוות לא נקבעו מוטבים בפוליסה

לידיעתך, ממוצע דמי הניהול מחיסכון בתכנית: קבועים 60% משתנים 88%

ג. אחוז דמי ניהול והוצאות בשנת 2021

דמי ניהול קבועים מחיסכון	דמי ניהול משתנים מחיסכון	הוצאות ניהול השקעות
0.60%	1.97%	0.25%

שים לב לגובה דמי הניהול הנגבים ממך

ב. תנועות בפוליסה שלך בשנת 2021

סכום בש"ח	
461,365	יתרת הכספים בפוליסה בתחילת השנה
-	כספים שהופקדו לפוליסה
80,034	רווחים בניכוי הוצאות ניהול השקעות
-12,779	דמי ניהול שנגבו בשנה זו
0	עלות הביטוח למקרה שיא הון
528,620	יתרת הכספים בפוליסה בסוף השנה

ד. מסלולי השקעה ותשואות בשנת 2021*

17.40%	קרן " פוליסות לפי תנאי השקעה לשנת 1992 ואילך
--------	--

* תשואות שהושגו במהלך שנת הדוח בניכוי הוצאות ניהול השקעות וללא ניכוי דמי ניהול.

מומלץ לבדוק שההפקדון בדוח תואמו את ההפקדו שנעשו בפועל היעזר בתלו המשכורת שלך להשוואה

ה. פירוט הפקדות לפוליסה בשנת 2021

מועד הפקדה	הפקדות
בשנת 2021 לא היו הפקדות שוטפות	

היכנס לדוח השנתי המפורט שלך באתר האינטרנט של החברה בכתובת www.fnx.co.il

רוצה לדעת יותר?

ו. פרטי הסוכן/היועץ שלך

שם סוכן/יועץ	ור'טס-אראל בע"מ
פרטי התקשרות	המסגר 20 תל אביב 67776 טלפון: 03-7955203

שים לב, הנתונים הכספיים המוצגים בדוח מעוגלים לשקל הקרוב.

שליחת מסמכים כוללים
infom@fnx.co.il

פניות למוקד שירות
בציאט ומידע אישי
www.fnx.co.il

WhatsApp
054-9893455

לביטוח עם וניג
infom@fnx.co.il
03-7332222 | *3455

משרד ראשי
רח' דרך השלום 53
גבעתיים 5345433

קבלת קהל (בתיאום מראש)
רח' רחבעם זאבי 2,
גבעת שמואל

תאריך הדוח: 31/12/2021

דוח שנתי למבוטח בביטוח חיים בחברת הפניקס חברה לביטוח בע"מ לשנת 2021

שם המבוטח: חיים נחשתן מספר זהות: 051805992 שם הפוליסה: מסלול לחיים שירות מספר הפוליסה: 2838101018 סוג פוליסה: שכיר סטטוס פוליסה: פעילה שם המעסיק: לן-לי אינטרנשיונל בעמ

א. תשלומים צפויים מהפוליסה

בדוק אם סכום הביטוח שלך מתאימים לצרכיך

סכום בש"ח	
3,614	הקצבה החודשית הצפויה לך בפרישה בגיל 69 *
688,631	סכום חד פעמי במקרה מוות**
-	קצבה חודשית במקרה של אובדן כושר עבודה
לא קיים	שחרור מתשלום הפקדות לפוליסה במקרה של אובדן כושר עבודה

הקצבה החודשית הצפויה מחושבת בהתאם ליתרת הכספים (כספי תגמולים וכספי פיצויים) לקצבה בסוף השנה, בהנחת ריבית נטו של 4.00% לשנה בניכוי דמי ניהול ללא הנחות ולפי מקדם מובטח 190.56

** כולל את סך יתרת הכספים בפוליסה בסוף השנה. לידעתך, הזכאים לקבלת הכספים במקרה מוות נקבעו לאחרונה ביום 01/05/2011

לידיעתך, ממוצע דמי ניהול בתכני מהפקדה 3.48% מחיסכון 1.16%

ג. אחוז דמי ניהול והוצאות בשנת 2021

דמי ניהול מהפקדה	4.99%
דמי ניהול מחיסכון	1.19%
הוצאות ניהול השקעות	0.04%

שים לב לגובה דמי הניהול הנגבים ממך

ב. תנועות בפוליסה שלך בשנת 2021

סכום בש"ח	
613,962	יתרת הכספים בפוליסה בתחילת השנה
27,071	כספים שהופקדו לפוליסה
56,742	רווחים בניכוי הוצאות ניהול השקעות
-9,145	דמי ניהול שנגבו בשנה זו
0	עלות הביטוח למקרה מסלול
688,630	יתרת הכספים בפוליסה בסוף השנה

ד. מסלולי השקעה ותשואות בשנת 2021*

9.07%	הפניקס- מסלול השקעה פאסיבי לבני 60 ומעלה - מודל תלוי גיל
-------	--

* תשואות שהושגו במהלך שנת הדוח בניכוי הוצאות ניהול השקעות וללא ניכוי דמי ניהול.

מומלץ לבדוק שההפקדון בדוח תואמו שנועשו בפועל היעדר בתלו המשכורת שלך להשוואה

ה. פירוט הפקדות לפוליסה בשנת 2021

מועד הפקדה	עבור חודש משכורת	משכורת	תגמולי עובד	תגמולי מעסיק	פיצויים	אובדן כושר עבודה	סה"כ הפקדות
12/01/2021	12/2020	15,006	900	1,125	1,250	0	3,275
04/02/2021	01/2021	15,006	900	1,125	1,250	0	3,275
10/03/2021	02/2021	15,006	900	1,125	1,250	0	3,275
08/04/2021	03/2021	15,006	900	1,125	1,250	0	3,275
11/05/2021	04/2021	15,006	900	1,125	1,250	0	3,275
10/06/2021	05/2021	6,998	420	525	583	0	1,528
05/07/2021	06/2021	6,998	420	525	583	0	1,528
10/08/2021	07/2021	6,998	420	525	583	0	1,528
07/10/2021	09/2021	6,998	420	525	583	0	1,528
01/11/2021	08/2021	6,998	420	525	583	0	1,528
11/11/2021	10/2021	6,998	420	525	583	0	1,528
12/12/2021	11/2021	6,998	420	525	583	0	1,528
סה"כ		7,440	9,300	10,331	0	27,071	

שליחת מסמכים כללים
infom@fnx.co.il

פניות למוקד שירות
בצ'אט ומידע אישי
www.fnx.co.il

WhatsApp
054-9893455

לבירור עם נציג
infom@fnx.co.il
03-7332222 | *3455

משרד ראשי
רח' דרך השלום 53,
נבעתיים 5345433

קבלת כהל (בתיאום מראש)
רח' רחבעם זאבי 2,
נבעת שמואל

תאריך הדוח: 31/12/2021

היכנס לדוח השנתי המפורט שלך באתר האינטרנט של החברה בכתובת www.fnx.co.il

רוצה לדעת
יותר?

. פרטי הסוכן/היועץ שלך	
שם סוכן/יועץ	וריטס-אראל בע"מ
פרטי התקשרות	המסגר 20 תל אביב 67776 טלפון: 03-7955203

שים לב, הנתונים הכספיים המוצגים בדוח מעוגלים לשקל הקרוב.

שליחת מסמכים כללים
infom@fnx.co.il

פניות למוקד שירות
בציאת ומידע אישי
www.fnx.co.il

WhatsApp
054-9893455

לבירור עם נציג
infom@fnx.co.il
03-7332222 | *3455

משרד ראשי
רח' דרך השלום 53,
נבעתיים 5345433

קבלת קהל (בתיאום מראש)
רח' רחבעם זאבי 2,
נבעת שמנאל

אישור מס להצהרת הון:

מספר תעודת זהות: 051805992
שם חברת הביטוח: הפניקס חברה לביטוח בע"מ

שם המבוטח: נחשתן חיים
מספר תיק ניכויים: 930638713
מספרי פוליסות: 0785881012, 2838101018

הרינו לאשר כי סך ההפקדות הנומינליות לפוליסות ביטוח חיים הכוללות חיסכון, מיום ההפקדה הראשונה באישור זה שתחילתה 1.1.12 ועד ליום 31.12.2021 הן כמפורט להלן:

סה"כ	מעסיק	עובד	
0		0	הפקדה בחשבון חדש
252,711	173,394	79,317	הפקדה לקצבה מזכה
91,649	0	91,649	הפקדה לקצבה מוכרת
0	0	0	הפקדה להון
344,360	173,394	170,966	סה"כ

בכבוד רב,

הפניקס חברה לביטוח בע"מ

שליחת מסמכים כללים
infom@fnx.co.il

פניות למוקד שירות
בצ'אט ומידע אישי
www.fnx.co.il

WhatsApp
054-9893455

לביטוח עם נציג
infom@fnx.co.il
03-7332222 | *3455

משרד ראשי
רח' דרך השלום 53,
נבעתיים 5345433

קבלת קהל (בתיאום מראש)
רח' רחבעם זאבי 2,
נבעתיים 5345433

אישור מס על הפקדות המבוטח לפוליסת ביטוח חיים עבור שנת המס 2021:

שם המבוטח: נחשתן חיים

מספר תעודת זהות: 051805992

שם חברת הביטוח: הפניקס חברה לביטוח בע"מ

מספר פוליסה: 2838101018

מספר תיק ניכויים: 930638713

הרינו לאשר כי בשנת 2021 הפקיד המבוטח בפוליסת ביטוח חיים את הסכומים הבאים (קרן בלבד):

סכום ההפקדה או התשלום בש"ח			סוג ההפקדה	
לביטוח סיכונים	לקצבה מוכרת	לקצבה מזכה		
	0	0	הפקדה לקצבה - מבוטח עצמאי	135/180
	161	7,279	הפקדה לקצבה - מבוטח שכיר	045/086
	0	9,300	הפקדה לקצבה - מעסיק בלבד	249/248
0			פרמיה לביטוח חיים	036/081
0			פרמיה לביטוח אבדן כושר עבודה	112/113/206/207
0			פרמיה לביטוח קצבת שאירים	240/140
0	161	16,579	סה"כ	

הפקדות שכיר העולות על השכר הממוצע מוכפל ב-7% יחשבו כהפקדה לקצבה מוכרת. הפקדות המעסיק העולות על סכום התקרה כהגדרתה בסעיף 3(ה)3(2) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש) (להלן: **פקודת מס הכנסה**). התשכ"א-1961 בשנת הדיווח כשהוא מוכפל ב-7.5% יחשבו כהפקדה לקצבה מוכרת. הפקדות עמית עצמאי העולות על 16.5% מפעמיים הכנסה מזכה כהגדרתה בסעיף 47(א)1(1) לפקודת מס הכנסה באותה חברה מנהלת והעמית ביקש כי יחשבו כהפקדה לקצבה מוכרת, יחשבו כהפקדה לקצבה מוכרת.

בכבוד רב,

הפניקס חברה לביטוח בע"מ

תלוש: 8022	פברואר 2023
נחושתן חיים צור שד ניצה 34/17 א נתניה 4226266	

קס חברה לביטוח בע"מ- גמלה - דרך השלום 53 גבעתיים
5:

01/05/2023

במידה והעברת אנא ראה הודעה זו כמבוטלת.

 נלוש זה אינו מהווה תלוש שכר! ##
 #####

נה על טופס 101 לשנת 2023
 וח/ת נכבד/ה,
 זרם מילאת טופס 101 לשנת 2023, הנך מתבקש/ת לעשות זאת
 דם האפשרי.
 ושנה ניתן למלא טופס 101 באופן דיגיטלי.
 זטופס ניתן למלא בצורה דיגיטלית קלה וידידותית באתר של מלם
 ובת הבאה:
<https://form101.malam-payroll.com/form101/>
 ך כניסה לשירות יש להזדהות באמצעות ת.ז וקוד כניסה חד פעמי
 ח לנייד.
 יירות יהיה זמין החל מ 02/01/2023, ככל וכתובת המייל ומספר
 רי שברשותך אינם מעודכנים בחברתנו, אנא פנה לאזור האישי
 ר הפניקס לעדכון הפרטים.
 ק, במידה והקצבה המשולמת לך מחברתנו, אינה הכנסתך
 דה, הנך מתבקש/ת להמציא לדינו, בנוסף לטופס 101, גם
 ם מס לשנת 2023 (לצורך כך - יש לפנות לפקיד שומה באזור
 יך בצירוף תלוש זה).
 זאישורים יש להמציא באמצעות פקס תביעות 03-7337975 או
 Th@fx. תיבת מייל וזאת עד ליום 19.1.2023, שלאחר מכן
 י לנכות מהקצבה מס הכנסה בשיעור המקסימאלי רטרואקטיבית
 ילת השנה.
 ובאין אישור מתאים, נוכה מס הכנסה מקסימאלי, תוכלי להשלים
 זאישור ונזכה בהתאם במועד התשלום העוקב.
 יה ומילאת את הטופס הדיגיטלי או הידני-אנא ראה הודעתנו זו
 טלת.

ן לגבי הארכת תאומי מס- תזכורת:

נתר, עפ"י הנחיית רשות המיסים, אישורי תאום מס שהונפקו
 ת 2022 יהיו תקפים עד לתשלום משכורת אפריל 2023 לפיכך יש
 ביר תאום מס לשנת 2023 עד 20/04/2023 במידה ולא יתקבל
 ז מס עדכני לשנת 2023 ינוכה מס מקסימלי רטרואקטיבית
 ילת שנה בתשלום משכורת מאי 2023 אשר תשולם ב-

מלם שכר

פירוט תשלומים וניכויים תלוש: 8022 דף: 1						פברואר 2023	
סמל	שם סמל	פוליסה	תביעה	תאריך עד סכום	סה"כ		
- תשלומים אחרים -							
151	גמלה חודשי	785881012	13013653	02/23 1,010.00			
151	גמלה חודשי	2531434088	13013658	02/23 945.35			
151	גמלה חודשי	2838101018	13020533	02/23 3,358.13			
					5,313.48		
					5,313.48		
					5,313.48		
					10,626.96		
ברוטו שווק							
ברוטו הפרשים							
סה"כ תשלומים							
- ניכויי חובה -							
סמל	שם סמל	סכום	הפרשים	סה"כ			
91003	מס הכנסה	2,498.00	2,497.00	4,995.00			
91001	ביטוח לאומי	0.00	0.00	0.00			
92041	ביטוח בריאות	0.00	0.00	0.00			
				4,995.00			
				4,995.00			
				4,995.00			
סה"כ ניכויים שווק							
סה"כ ניכויים							
סכום בבנק בש"ח							
5,631.96							
- פירוט הפרשים -							
- פירוט הפרשי תוספות -							
סמל	שם סמל	מתאריך	עד תאריך כמות	סכום			
151	גמלה חודשי	01/23	01/23	5,313.48			
				5,313.48			
				5,313.48			

נחשתן חיים צור		51805992 ות:	
הפניקס חברה לביטוח בע"מ			
לידה:	03/02/1953		
שולי:	47.00		
תחילת תביעה:	01/01/2023		
מקבלי קצבה:			
12 הפועלים			
754 רח פנקס 46	תא 61210		
248295 :			
- נתוני עזר -			
תביעה מרכזת	13013653		
9 ברוטו ב.ל. הפרט	5,313.48		
9 ברוטו ב.ל.	5,313.48		
- סכומים מצטברים -			
תיק ניכויים מס הכנסה:	930638713		
תיק ניכויים ביטוח לאומי:	93063871300		
למס הכנסה	10,626.96		
נסה שנתי לגביה	4,995.00		
ב"ל מצטבר שנתי	10,626.96		

תפקיט תביעה לביטוח בע"מ - גמלה					
פירוט תשלומים וניכויים תלוש: 8033 דף: 1					מרץ 2023
סמל	שם סמל	פוליסה	תביעה	תאריך עד סכום	סה"כ
- תשלומים אחרים -					
151	גמלה חודשי	785881012	13013653	03/23 1,021.77	
151	גמלה חודשי	2531434088	13013658	03/23 942.42	
151	גמלה חודשי	2838101018	13020533	03/23 3,349.47	
					5,313.66
					5,313.66
					5,313.66
					ברוטו שוטף
					סה"כ תשלומים
- ניכויי חובה -					
סמל	שם סמל	סכום	הפרשים	סה"כ	
91003	מס הכנסה	2,497.00	0.00	2,497.00	
91001	ביטוח לאומי	0.00	0.00	0.00	
92041	ביטוח בריאות	0.00	0.00	0.00	
					2,497.00
					2,497.00
					סה"כ ניכויים שוטף
					סה"כ ניכויים
					2,816.66
					סכום בבנק בש"ח

נחשתן חיים צור	
ות: 51805992	
הפניקס חברה לביטוח בע"מ	
לידה: 03/02/1953	
שולי: 47.00	
תחילת תביעה: 01/01/2023	
מקבלי קצבה:	
12 הפועלים	
754 רח פנקס 46	תא 61210
248295 :	
- נתוני עזר -	
תביעה מרכזת 13013653	
9 ברוטו ב.ל. 5,313.66	
- סכומים מצטברים -	
תיק ניכויים מס הכנסה: 930638713	
תיק ניכויים ביטוח לאומי: 93063871300	
למס הכנסה 15,940.62	
נסה שנתי לגביה 7,492.00	
ב"ל מצטבר שנתי 15,940.62	

פירוט תשלומים וניכויים תלוש: 8047 דף: 1						אפריל 2023	
סמל	שם סמל	פוליסה	תביעה	תאריך עד סכום	סה"כ		
- תשלומים אחרים -							
151	גמלה חודשי	785881012	13013653	04/23 1,003.75			
151	גמלה חודשי	2531434088	13013658	04/23 927.08			
151	גמלה חודשי	2838101018	13020533	04/23 3,294.95			
					5,225.78		
					5,225.78	ברוטו שוטף	
					5,225.78	סה"כ תשלומים	
- ניכויי חובה -							
91003	מס הכנסה		סכום	הפרשים	סה"כ		
			104.00	-7,173.00	-7,069.00		
91001	ביטוח לאומי		0.00	0.00	0.00		
92041	ביטוח בריאות		0.00	0.00	0.00		
					-7,069.00		
					-7,069.00	סה"כ ניכויים שוטף	
					-7,069.00	סה"כ ניכויים	
					12,294.78	סכום בבנק בש"ח	

נחשתן חיים צור	
51805992	ות:
הפניקס חברה לביטוח בע"מ	
03/02/1953	לידה:
2.00	שולי:
01/01/2023	תחילת תביעה:
מקבלי קצבה	:
12 הפועלים	
754 רח פנקס 46	תא 61210
248295	:
- נתוני עזר -	
13013653	תביעה מרכזת
71500	תקרה תאום מס
2.00	%עד תקרה
14.00	%מעל תקרה
5,225.78	9 ברוטו ב.ל.
- סכומים מצטברים -	
930638713	תיק ניכויים מס הכנסה:
93063871300	תיק ניכויים ביטוח לאומי:
21,166.40	למס הכנסה
423.00	נסה שנתית לגביה
21,166.40	ב"ל מצטבר שנתי

פירוט תשלומים וניכויים תלוש: 8068 דף: 1 מאי 2023					
סמל	שם סמל	פוליסה	תביעה	תאריך עד סכום	סה"כ
- תשלומים אחרים -					
151	גמלה חודשי	785881012	13013653	05/23 1,006.26	
151	גמלה חודשי	2531434088	13013658	05/23 963.82	
151	גמלה חודשי	2838101018	13020533	05/23 3,298.92	
					5,269.00
ברוטו שוטף					
					5,269.00
סה"כ תשלומים					
- ניכויי חובה -					
סמל	שם סמל	סכום	הפרשים	סה"כ	
91003	מס הכנסה	106.00	0.00	106.00	
91001	ביטוח לאומי	0.00	0.00	0.00	
92041	ביטוח בריאות	0.00	0.00	0.00	
					106.00
סה"כ ניכויים שוטף					
					106.00
סה"כ ניכויים					
					106.00
סכום בבנק בש"ח					
					5,163.00

נחשתן חיים צור	
ות: 51805992	
הפניקס חברה לביטוח בע"מ	
לידה: 03/02/1953	
שלי: 2.00	
תחילת תביעה: 01/01/2023	
מקבלי קצבה:	
12 הפועלים	
754 רח פנקס 46	תא 61210
248295 :	
- נתוני עזר -	
13013653	תביעה מרכזת
71500	תקרה תאום מס
2.00	%עד תקרה
14.00	%מעל תקרה
5,269.00	9 ברוטו ב.ל.
- סכומים מצטברים -	
930638713	תיק ניכויים מס הכנסה:
93063871300	תיק ניכויים ביטוח לאומי:
26,435.40	למס הכנסה
529.00	נסה שנתי לגביה
26,435.40	ב"ל מצטבר שנתי

העתק נאמן למקור

הראל פנסיה		12/2022	
7841	טופס: מס' עובד:		
10	מחלקה	0	אגף
		פנסיונרים - רגיל	
		1807	
פורטנול גרשון			
שבט 32/11 מודיעין-מכבים-רעו 7176642			

נתוני עזר			
כתובת מעסיק רמת גן, אבא הלל 3			
תיק ניכויים מס הכנסה 936300367			
07/08/1954	תאריך לידה	זכר	מין
01/07/2022	תאריך יציאה לפנסיה	ק	נשוי/נשואה

חודשי פנסיה												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	חודשי מס
0	0	0	0	0	0	25	25	25	25	25	25	יחידות מס

נתוני סוג חישוב המס			
חישוב לפי תאום		מס שולי	
מעל תקרה %	תקרה	עד תקרה %	
20.00	7,260.00	14.00	14.00

מלמשכר

תאריך הפקה: 21/03/2023

נספח 6

תיקון 190 כפי שפורסם ברשומות

חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 190 והוראת שעה), התשע"ב-2012*

1. תיקון סעיף 1 בפקודת מס הכנסה¹ (להלן – הפקודה), בסעיף 1, בהגדרה "קופת גמל", "קופת גמל לתגמולים", "קופת גמל לפיצויים", "קופת גמל לקצבה", "קרן השתלמות" ו"קופת ביטוח", אחרי "קופת גמל לקצבה" יבוא "קופת גמל לא משלמת לקצבה" ובמקום "קופת ביטוח" יבוא "קרן ותיקה", "קופת ביטוח" ו"תכנית ביטוח".
2. תיקון סעיף 3 בסעיף 3(ה) לפקודה, בסופו יבוא:
- "(3) ריבית ורווחים אחרים שמשך יחיד מקופת גמל לא משלמת לקצבה והנובעים מכספים שהועברו לחשבון חדש כאמור בסעיף 23(א)(א2) או (ב2) לחוק הפיקוח על קופות גמל, יראו אותם כהכנסה מריבית, ואולם רווחים שקיבל כאמור בסכום הפרשי הצמדה שחושבו על הכספים כאמור יראו אותם כהכנסה מהפרשי הצמדה; משך יחיד חלק מהכספים כאמור, יראו אותם כאילו נמשכו על חשבון קרן, ריבית והפרשי הצמדה, באופן יחסי."
3. תיקון סעיף 8 בסעיף 8(ג) לפקודה, בפסקה (1), אחרי "הפרשי שכר" יבוא "או הפרשי קצבה" ובסופה יבוא "לעניין זה, "קצבה" – קצבה המשתלמת מכוח הסדר פנסיה תקציבית כהגדרתו בסעיף 9(16), וכן קצבה כאמור בפסקאות (2) עד (3א) להגדרה "הכנסה מיגיעה אישית" שבסעיף 1".
4. תיקון סעיף 9 בסעיף 9 לפקודה –
- (1) במקום פסקה (16) יבוא:
- "קצבאות שאירים (16) (א) קצבת שאירים הנובעת מתשלומים פטורים;
- (ב) קצבת שאירים שאינה נובעת מתשלומים פטורים, המשתלמת מקופת גמל לקצבה או בהתאם לתכנית ביטוח, או המשתלמת מכוח הסדר פנסיה תקציבית, והכל בסכום שאינו עולה על תקרת הקצבה המזכה;

¹ התקבל בכנסת ביום י' באייר התשע"ב (2 במאי 2012); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק הממשלה – 661, מיום ד' באדר התשע"ב (27 בפברואר 2012), עמ' 382.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח התשע"ב, עמ' 202.

לעניין פסקה זו –

"הסדר פנסיה תקציבית" – הסדר לפי דין או הסכם לרבות הסכם קיבוצי, שלפיו תשולם קצבה מדי חודש בחודשו באופן רציף, מקופת המעביד, לעובד שפרש מעבודתו, במשך כל ימי חייו, ולאחר מותו – לשאירו;
"קצבת שאירים" – קצבה המשולמת עקב פטירתו של אדם, לאחד מאלה:

(1) בן זוגו של הנפטר בעת הפטירה, לרבות מי שהיה הידוע בציבור כבן זוגו של הנפטר;

(2) ילדו של הנפטר, לרבות ילדו המאומץ, וכן ילדו של בן זוגו של הנפטר, ובלבד שטרם מלאו לו 21 שנים או שאין לו כושר להשתכר מעבודה או ממשלח יד;

(3) הורה של הנפטר שכל פרנסתו על הנפטר ערב פטירתו, ואין לו כושר להשתכר מעבודה או ממשלח יד;

"תקרת הקצבה המזכה", ו"תשלומים פטורים" – כהגדרתם בסעיף 9א";

(2) בפסקה (13), הסיפה החל במילים "הוראות פסקה זו" – תימחק.

תיקון סעיף 9א 5. בסעיף 9א לפקודה –

(1) בסעיף קטן (א) –

(א) בהגדרה "קצבה", בסופה יבוא "והכל למעט קצבת שאירים כהגדרתה בסעיף 9(ו)";

(ב) במקום ההגדרה "קצבה מוכרת" יבוא:

"קצבה מוכרת" – חלק מקצבה המשולמת על ידי קופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה, הנובע מתשלומים פטורים;

"תשלומים פטורים" – כל אחד מאלה:

(1) סכומים ששולמו לקופת גמל לקצבה –

(א) על ידי מעבידיו של עובד, בעבור העובד, על חשבון מרכיב תגמולי המעביד, העולים על השיעור להפקדה כשהוא מוכפל במשכורתו של העובד או בסכום התקרה, לפי הנמוך;

(ב) על ידי העובד על חשבון מרכיב תגמולי העובד, העולים על השיעור המרבי להפקדה של מרכיב תגמולי העובד לפי סעיף 22 לחוק הפיקוח על קופות גמל, כשהוא מוכפל במשכורתו של העובד או בשכר הממוצע במשק לחודש, לפי הנמוך;

בפסקה זו –

"השכר הממוצע במשק", "השיעור להפקדה", "משכורת" ו"סכום התקרה" – כהגדרתם בסעיף 3(ה3);

"מרכיב תגמולי העובד", ו"מרכיב תגמולי המעביד" – כמשמעותם לפי סעיף 21 לחוק הפיקוח על קופות גמל;

(2) כספים שהועברו לחשבון חדש כאמור בסעיף 23(א)(א2) או (ב) לחוק הפיקוח על קופות הגמל;

(3) סכומים ששילם יחיד בעד עצמו לקופת גמל לקצבה, בלא תשלום מקביל מטעם מעביד, ושהיחיד אינו זכאי בשלהם לזיכוי לפי סעיף 45א או לניכוי לפי סעיף 47;";

(ג) במקום ההגדרה "קצבה מזכה" יבוא:

"קצבה מזכה" – סך כל הקצבאות שמקבל אדם, למעט קצבה מוכרת;

"תקרת הקצבה המזכה" – 8,190 שקלים חדשים;

"גיל הזכאות" – גיל הפרישה או הגיל שבו החל יחיד לקבל קצבה מזכה, כולה או חלקה, לפי המאוחר;";

(ד) אחרי ההגדרה "גיל פרישה" יבוא :

"מכפיל ההמרה להון" – 180 או מכפיל אחר שקבע שר האוצר
בצו, באישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של
הכנסת;" ;

(ה) ההגדרה "מענק פטור" – תימחק ;

(2) במקום סעיפים קטנים (ב) עד (ג) יבוא :

"(ב) קצבה מזכה שמקבל יחיד שהגיע לגיל פרישה, תהיה פטורה
ממס עד לסכום שלא יעלה על 67% מתקרת הקצבה המזכה.

(1ב) הקצבה המוכרת שמקבל אחד מאלה פטורה ממס :

(1) יחיד שמלאו לו 60 שנים ;

(2) יחיד שפרש פרישה מוקדמת כאמור בפסקה (2) להגדרה
"גיל פרישה" שבסעיף קטן (א).

(ג) (1) בסעיף קטן זה –

"יתרת ההון הפטורה" – הסכום המתקבל מהפחתת הסכום
האמור בפסקת משנה (ב) מהסכום האמור בפסקת משנה
(א) :

(א) סכום השווה ל-67% מתקרת הקצבה המזכה
כשהוא מוכפל במכפיל ההמרה להון ;

(ב) המענקים הפטורים כשהם צמודים למדד מהיום
שבו התקבלו עד יום 1 בינואר בשנה שבה חל גיל
הזכאות, ומוכפלים במקדם ; לעניין זה, "מקדם" – סכום
השווה ל-35% מתקרת הקצבה המזכה כשהוא מוכפל
במכפיל ההמרה להון ומחולק בסכום המתקבל מהכפלת
הסכום הפטור המרבי לכל שנת עבודה כאמור בסעיף
9(א7)(א)(2) ב-32 ;

"מענקים פטורים" – סכום המענקים הפטורים לפי סעיף
9(א7)(א) שקיבל יחיד בעד שנות עבודתו שקדמו לגיל
הזכאות, ולא יותר מ-32 שנות עבודה, ולמעט אלה :

(א) מענקים שקיבל יחיד שחלה עליו פסקה (2) להגדרה "גיל פרישה" שבסעיף קטן (א);

(ב) מענק נוסף לקצבה ששולם –

(1) לפי סעיף 15 לחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה-1985;²

(2) לשוטר או לסוהר לפי סעיף 22 לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970,³ בכפוף לסעיף 77 לחוק האמור;

(3) לעובד שירותי הביטחון, לפי סעיף 63 לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970.

(2) על אף הוראות סעיף קטן (ב), נישום הזכאי לפטור ממס לפי הסעיף הקטן האמור, שקיבל גם מענקים פטורים, לא יעלה סכום הפטור לגביו, לפי אותו סעיף קטן, על יתרת ההון הפטורה כשהיא מעודכנת לפי הוראות פסקה (3), ומחולקת במכפיל ההמרה להון.

(3) ב-1 בינואר של כל שנת מס, החל ב-1 בינואר של השנה שבה חל גיל הזכאות, תתואם יתרת ההון הפטורה בהתאם להוראות סעיף 120.ב."

(3) סעיף קטן (ד) – בטל;

(4) במקום סעיף קטן (ה) יבוא:

² ס"ח התשמ"ה, עמ' 142.
³ ס"ח התש"ל, עמ' 65.

”ה) (1) סכום שקיבל יחיד עקב היוון קצבאות – פטור ממס עד לסכום כולל שלא יעלה על 67% ממכפלת תקרת הקצבה המזכה במכפיל ההמרה להון, ואם קיבל היחיד מענקים פטורים כאמור בסעיף קטן (ג) – עד ליתרת ההון הפטורה כהגדרתה בסעיף הקטן האמור, ובלבד שהיחיד הגיש לפקיד השומה בקשה לקבלת פטור על סכום מהוון לפי פסקה זו, בטופס שקבע המנהל, לא יאוחר מתום 90 ימים מהיום שבו ניתן לו לראשונה פטור ממס בשל קצבה מזכה לפי סעיף זה.

(2) ניתן פטור ממס לפי פסקה (1), יופחת סכום הפטור לפי סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) בסכום השווה לסכום הפטור לפי פסקה (1) כשהוא מחולק במכפיל ההמרה להון.

(3) על אף הוראות סעיף 121, על סכום שהתקבל עקב היוון קצבה מוכרת, אשר אינו פטור ממס לפי פסקה (1), יוטל מס רק בשל מרכיב הרווח היחסי, בשיעור של 15%; לעניין זה –

”מרכיב הרווח היחסי” – הסכום המתקבל מחלוקת הסכום האמור בפסקת משנה (א) בסכום האמור בפסקת משנה (ב):

(א) הסכום שהתקבל עקב היוון קצבה מוכרת, כשהוא מוכפל בהפרש החיובי שבין היתרה הצבורה לבין התשלומים הפטורים;

(ב) היתרה הצבורה;

”היתרה הצבורה” – הכספים שנצברו לזכותו של יחיד בחשבונו בקופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה, עד למועד חישוב רווחי הקופה שקדם לגיל הזכאות של היחיד, והנובעים מתשלומים פטורים.

(ו) (1) יחיד שנפטר לאחר שמלאו לו 75 שנים וטרם החל לקבל קצבה מוכרת, יראו אותו כמי שהיוון את הקצבה המוכרת ערב פטירתו ויחולו על היוון כאמור הוראות סעיף קטן (ה).

(2) על אף האמור בפסקה (1), תשלומים פטורים שהיו בקופת הגמל של היחיד בעת שנפטר (בפסקה זו – תשלומים פטורים בעת הפטירה) וכן ריבית ורווחים הנובעים מהם, שהועברו לקופת גמל משלמת לקצבה של מוטב כהגדרתו בחוק הפיקוח על קופות גמל (בסעיף קטן זה – מוטב) לשם משיכתם כקצבה מוכרת, יהיו פטורים ממס אם נמשכו כקצבה, ואולם אם ביקש המוטב להוונס יחולו על ההיוון הוראות סעיף קטן (ה) ויראו לעניין זה כתשלומים פטורים רק את התשלומים הפטורים בעת הפטירה.

(3) יחיד שנפטר לאחר שהתחיל לקבל קצבה מוכרת מקופת גמל לקצבה והובטח לו מספר מזערי של תשלומי קצבה שישולם לו, ולאחר פטירתו – למוטביו, יראו ביתרת התשלומים המשולמים למוטביו כקצבה או כקצבת שאירים, לפי העניין, ואולם אם ביקש המוטב להוון את יתרת התשלומים יחולו על ההיוון הוראות סעיף קטן (ה)(3).

(ז) לגבי שנות המס 2012 עד 2024 יקראו סעיף זה כך:

(1) לגבי שנות המס 2012 עד 2015 – בכל מקום, במקום "67% יקראו "43.5%";

(2) לגבי שנות המס 2016 עד 2019 – בכל מקום, במקום "67% יקראו "49%";

(3) לגבי שנות המס 2020 עד 2024 – בכל מקום, במקום "67% יקראו "52%".

6. תיקון סעיף 9 בסעיף 9ב לפקודה, המילים "או שמקבלים שאירים" – יימחקו, ואחרי "כמשמעותה בסעיף 9א(א)" יבוא "או שמקבלים שאירים ואשר אינה פטורה לפי סעיף 9(ו6)".

7. תיקון סעיף 32 בסעיף 32(9)א לפקודה –

(1) במקום פסקת משנה (2) המסתיימת במילים "ממשכורתו הקובעת של החבר" יבוא:

"(2) תשלומים לקופת גמל לקצבה, בעד מרכיב הפיצויים כהגדרתו בחוק הפיקוח על קופות גמל, ששילמה חברה כאמור בפסקת משנה (1) בשל חבר, בסכום העולה על 11,950 שקלים חדשים, ותשלומים לקרן השתלמות בסכום העולה על 4.5% ממשכורתו הקובעת של החבר;

(3) קצבה ששילמה חברה כאמור בפסקת משנה (1) למי שהיה עובד בחברה ובעל שליטה בה או לקרובו, העולה על משכורתו הממוצעת בתקופת עבודתו ומוכפלת ב-1.5% בשל כל שנת עבודה; בפסקה זו, "משכורת ממוצעת" – סך כל הכנסתו של העובד מעבודה כאמור בסעיף 2(2) במהלך כל שנות עבודתו בחברה, כשהוא מחולק בשנות עבודתו בחברה."

(2) בסיפה, במקום "לפי הנסיבות; לעניין זה" יבוא "לפי הנסיבות; לעניין פסקה זו".

87 סעיף 87 תיקון סעיף 87 .8 בסעיף 87 לפקודה –

(1) סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) – בטלים;

(2) בסופו יבוא:

"(ד) תקנות לפי סעיף קטן (א) לא יחולו על כספים שסכום המס החל עליהם לפי הוראות פקודה זו גבוה מסכום המס שיחול עליהם בשל החלת התקנות כאמור, ויחולו לגביהם הוראות פקודה זו."

120 א 120 סעיף 9 תיקון סעיף 120 א 9 .9 בסעיף 120 א לפקודה, בהגדרה "הנחות סוציאליות", במקום "קצבה מזכה כמשמעותה בסעיף 9(א), הסכום הפטור על פי סעיף 9(ב) והסכום הנקוב בסעיף 9(ג)" יבוא "תקרת הקצבה המזכה כהגדרתה בסעיף 9(א)".

125 ג 125 סעיף 10 תיקון סעיף 125 ג 10 .10 בסעיף 125(ג), בסופו יבוא "ואולם הוראות סעיף זה יחולו על ריבית ורווחים אחרים שרואים אותם כהכנסה מריבית לפי הוראות סעיף 3(4)(3)".

11 תיקון חוק הפיקוח על שירותים על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005⁴ (להלן – חוק הפיקוח על קופות גמל), בסעיף 23 – פיננסיים (קופות גמל) [מס' 8]

⁴ ס"ח התשס"ה, עמ' 889; התשע"א, עמ' 1135.

(1) בסעיף קטן (א) –

(א) ברישה, אחרי "לקופת גמל אחרת" יבוא "מחשבון אחד בקופת גמל לחשבון אחר";

(ב) בפסקה (1) –

(1) בפסקת משנה (א1), אחרי "תיעשה רק" יבוא "ממרכיב הפיצויים או";

(2) בפסקת משנה (ב), אחרי "ממרכיב הפיצויים" יבוא "על משיכה של כספים מחשבון חדש כאמור בפסקאות (א2) או (ב2)";

(ג) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(א2) העברה של כספים ממרכיב הפיצויים בקופת גמל לא משלמת לקצבה או מקופת גמל אישית לפיצויים, לחשבון חדש בקופת גמל לא משלמת לקצבה על שמו של העמית, שלא יהיה ניתן להפקיד אליו תשלומי כספים נוספים, וזאת לאחר שנוכה מהסכום האמור מס בהתאם להוראות סעיף 164 לפקודת מס הכנסה לגבי החלק שאינו פטור לפי סעיף 9(א7) לפקודה האמורה; כספים שהועברו לחשבון חדש כאמור לא יראו אותם כחלק ממרכיב הפיצויים לעניין סעיף זה;

(ב) העברה של כספים המגיעים למוטב מקופת גמל לא משלמת לקצבה, מקופת גמל לתגמולים או מקופת גמל אישית לפיצויים, לחשבון חדש בקופת גמל לא משלמת לקצבה על שמו של המוטב, שלא יהיה ניתן להפקיד אליו תשלומי כספים נוספים";

(2) לפני סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ב2) לעניין דיני המס בלבד, יראו כספים המגיעים למוטב מקופת גמל לא משלמת לקצבה, מקופת גמל לתגמולים או מקופת גמל אישית לפיצויים, שלא נמשכו בידי המוטב ולא הועברו לחשבון חדש כאמור בסעיף קטן (א)(ב2), בתוך שלושה חודשים מיום פטירתו של העמית, ככספים שהועברו לחשבון חדש כאמור באותו סעיף קטן בתום התקופה האמורה.";

(3) בסעיף קטן (ה), אחרי ההגדרה "חוק הביטוח הלאומי" יבוא:

"מרכיב התגמולים" – המרכיבים בחשבון קופת גמל לקצבה של תשלומים שאינם מרכיב הפיצויים;".

12. תחילה ותחולה (א) בכפוף להוראות סעיפים קטנים (ב) עד (ד), תחילתו של חוק זה ביום ו' בטבת התשע"ב (1 בינואר 2012) (בסעיף זה – יום התחילה), והוא יחול על קצבה המשתלמת בעד תקופה שתחילתה ביום האמור ואילך.

(ב) תחילתו של סעיף 8(ג)(1) לפקודה, כנוסחו בסעיף 3 לחוק זה, ביום כ"ה בטבת התשע"א (1 בינואר 2011), והוא יחול על הפרשי קצבה המשתלמים ביום האמור ואילך.

(ג) תחילתו של סעיף 9א(ו) לפקודה, כנוסחו בסעיף 4(5) לחוק זה, ביום י"ט בטבת התשע"ג (1 בינואר 2013) והוא יחול לגבי יחיד שנפטר ביום האמור ואילך.

(ד) תחילתו של סעיף 23 לחוק הפיקוח על קופות גמל, כנוסחו בסעיף 11 לחוק זה, ביום פרסומו של חוק זה, ואולם תחילתו של סעיף קטן (א)(1)(א) לסעיף האמור, כנוסחו בסעיף 11(ב)(1) לחוק זה, ביום י"א בכסלו התשע"א (18 בנובמבר 2010); הוראות סעיף 23 האמור יחולו גם על אלה:

(1) העברה של כספים ממרכיב הפיצויים כאמור בסעיף קטן (א)(2) של הסעיף האמור, של עובד שפרש מעבודתו ביום התחילה ואילך;

(2) העברה של כספים המגיעים למוטב כאמור בסעיף קטן (א)(2) של הסעיף האמור, של עמית שנפטר לפני יום פרסומו של חוק זה.

13. הוראות מעבר (א) בסעיף זה –

"גיל הזכאות" – כהגדרתו בסעיף 9א(א) לפקודה, כנוסחו בסעיף 1(5) לחוק זה;

"מענק פטור" – כהגדרתו בסעיף 9א(א) לפקודה, כנוסחו ערב יום התחילה.

(ב) הוראות סעיף 9א(ג) לפקודה, כנוסחו בסעיף 2(5) לחוק זה, יחולו על מי שהגיע לגיל הזכאות ביום התחילה ואילך; על מי שהגיע לגיל הזכאות לפני יום התחילה יחולו הוראות סעיף 9א(ג) לפקודה כנוסחו ערב יום התחילה וההגדרה "מענק פטור".

(ג) קיבל אדם לפני יום התחילה מענק פטור שהיה מובא בחשבון לעניין סעיף 9א(ג) לפקודה, כנוסחו ערב יום התחילה, ואותו אדם טרם הגיע לגיל הזכאות ערב היום האמור, יחולו עליו הוראות סעיף 9א(ג) לפקודה, כנוסחו בסעיף 25(2) לחוק זה, אלא אם כן בחר, בהודעה לפקיד שומה שהגיש בתוך 90 ימים מיום שיגיע לגיל הזכאות, כי לעניין חישוב הפחתת סכום הפטור החודשי של הקצבה יחולו עליו הוראות סעיף 9א(ג) לפקודה, כנוסחו ערב יום התחילה, וההגדרה "מענק פטור", הן לגבי המענק האמור והן לגבי מענקים נוספים שקיבל לפני יום התחילה או שיקבל ביום התחילה ואילך.

(ד) קיבל אדם לפני יום התחילה מענק פטור, ואותו מענק לא היה מובא בחשבון לעניין סעיף 9א(ג) לפקודה, כנוסחו ערב יום התחילה, לא יובא המענק האמור בחשבון לעניין סעיף 9א(ג) לפקודה, כנוסחו בסעיף 25(2) לחוק זה.

(ה) על אף הוראות סעיף 9א(ה) לפקודה, כנוסחו בסעיף 45(4) לחוק זה, ניתן ליחיד פטור ממס בשל קצבה מזכה לפי הוראות סעיף 9א לפקודה, לפני יום פרסומו של חוק זה, רשאי הוא להגיש לפקיד השומה בקשה כאמור באותו סעיף, בתוך 90 ימים מיום הפרסום האמור.

(ו) על אף הוראות סעיף 23(ב2) לחוק הפיקוח על קופות גמל, כנוסחו בסעיף 11(2) לחוק זה, לגבי עמית שנפטר לפני יום פרסומו של חוק זה, תימנה התקופה האמורה באותו סעיף מיום פרסומו של חוק זה.

(ז) לעניין היוון קצבה של פורש זכאי, לפי הוראות סעיף 71(ד) לחוק המדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2004 (תיקוני חקיקה), התשס"ד-2004⁵, לא תעלה הקצבה המזכה על תקרת הקצבה המזכה, והוראות סעיף 9א(ה)(2) לפקודה, כנוסחו בסעיף 45(4) לחוק זה, לא יחולו אלא אם כן ההיוון הוא של קצבה המגיעה לאחר גיל הזכאות; בסעיף קטן זה, "קצבה מזכה" ו"תקרת הקצבה המזכה" – כהגדרתן בסעיף 9א(א) לפקודה, כנוסחו בסעיף 15(ג) לחוק זה.

⁵ ס"ח התשס"ד, עמ' 70.

(ח) כל עוד לא הותקנו תקנות לפי סעיפים 21 ו-22 לחוק הפיקוח על קופות גמל, יראו לעניין פסקה (1) בהגדרה "תשלומים פטורים" שבסעיף 9א(א) לפקודה, כנוסחו בסעיף 15(1) לחוק זה, את תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964,⁶ כאילו הותקנו מכוח סעיפים 21 ו-22 האמורים.

יובל שטייניץ
שר האוצר

בנימין נתניהו
ראש הממשלה

ראובן ריבלין
יושב ראש הכנסת

שמעון פרס
נשיא המדינה

⁶ ק"ת התשכ"ד, עמ' 1320.

נספח 7

הנחיית רשות המסים מיום 25.10.12 בעניין תיקון 190

7

משנה למנהל רשות המסים (בפועל)

טי חשון תשע"ג
25 אוקטובר 2012

אל:
פקידי השומה
המעבידים הממוכנים ולשכות השירות

הנדון: תיקון 190 לפקודת מס הכנסה

1. כללי:

ביום 14/5/2012 פורסם ברשומות חוק לתיקון חוק פקודת מס הכנסה (מס' 190 והוראת שעה), התשע"ב-2012 (להלן – "התיקון").

התיקון קובע שורה נרחבת של שינויים בהוראות הפקודה הנוגעות למיסוי קצבאות ומענקים עקב פרישה, כפי שיפורט להלן.

תחולתו של התיקון הינה רטרואקטיבית מיום 1/1/2012 (להלן: יום התחילה) אלא אם נאמר אחרת.

2. עיקרי התיקון:

א. תיקון סעיף 8(ג)(1) לפקודה – חלוקת הכנסה מ"הפרשי קצבה" ליותר משנה אחת

סעיף 8 לפקודה עוסק בחלוקת הכנסה ליותר משנה אחת. סעיף קטן (ג) של הסעיף האמור, מאפשר בפסקה (1) שבו, חלוקה של הכנסה מהפרשי שכר אשר התקבלה בשנת מס אחת, כך שתיוחס לשנים שבהן נוצרו הפרשי השכר, וזאת עד לתקופה של שש שנות מס המסתיימות בשנת המס שבה התקבלה הכנסה. תכליתו של הסעיף היא לאפשר יצירת הקבלה בין מועד הפקת הכנסה למועד הטלת המס. ההיגיון העומד בבסיס הסעיף האמור חל גם במקרים בהם קיימת לנישום הכנסה מהפרשי קצבה.

לאור האמור, תוקן סעיף 8(ג)(1) לפקודה כך שחלוקת הכנסה לפי פסקה (1) כאמור תחול גם על הכנסה מהפרשי קצבה. במסגרת התיקון הוגדר המונח "קצבה" לעניין זה, כדלקמן:

1. קצבה בהסדר פנסיה תקציבית.
2. קצבת שאירים בהסדר פנסיה תקציבית.
3. קצבה מקופת גמל לקצבה.
4. קצבת שאירים מקופת גמל לקצבה.
5. קצבת אובדן כושר עבודה.

תחולתו של תיקון סעיף 8(ג1) לפקודה הינה מיום 1/1/2011.

ב. תיקון סעיף 9(16) לפקודה – פטור על קצבאות שאירים

1. סעיף 9(16) לפקודה קובע פטור ממס בגין קצבת שאירים המשתלמת על פי חוק או על פי הסכם קיבוצי כשפסקאות (6) (קצבאות לנכי מלחמה) ו-(16) (קצבאות נכות וזקנה מחביטוח הלאומי), של סעיף 9, אינן חלות לגביה, וזאת בסכום שאינו עולה על קצבה מזכה כהגדרתה בסעיף 9 לפקודה, ובלבד שאם מגיע פטור ממס גם לפי סעיפים 9א או 9ב לפקודה, יינתן הפטור הגבוה מבין השניים.
2. על פי נוסחו של הסעיף האמור לפני התיקון, הפטור לא חל בעת קבלת קצבת שאירים מקופת גמל לקצבה או תכנית ביטוח. פטור כאמור מוסדר במסגרת סעיף 9א לפקודה, ולפיו ניתן פטור בשיעור של 35% מהקצבה עד התקרה הקבועה בסעיף או פטור על הקצבה המוכרת.
3. כמו כן, ערב התיקון הפטור המוענק על קצבת שאירים מכוח סעיף 9א לפקודה הנו נמוך מן הפטור המעוגן בסעיף 9(16) לפקודה.
4. לאור האמור, התיקון מסדיר את הפטור על קצבאות שאירים במסגרת סעיף 9(16) לפקודה, כך שיינתן פטור על קצבאות שאירים עד לתקרת הקצבה המזכה (8,190 שקלים חדשים) גם כאשר משולמות הקצבאות מקופת גמל לקצבה או על פי תכנית ביטוח וכן באמצעות הסדר של פנסיה תקציבית. על קצבת שאירים הנובעת מתשלומים פטורים כהגדרתם בסעיף 9א, יינתן פטור מלא ללא הגבלה בתקרה.
5. עוד נקבעה בתיקון הגדרה למונח "שאירים" כך שרק שאירים המוגדרים בסעיף ייהנו מהטבות המס שלפיו, בקבלת הקצבה.
6. במקביל לתיקון האמור, לסעיף 9(16) לפקודה, הוצאו מתחולת סעיף 9א לפקודה קצבאות השאירים כך שהסעיף יסדיר מעתה זכאות לפטור רק למקבל הקצבה המקורי, על פי גיל או מצב גופני וכן הותאמו הוראות סעיף 9ב לפקודה שעניינו "פטור לקצבה אחרת".

ג. תיקון סעיף 9א לפקודה – פטור ממס על "קצבה מזכה" ו"קצבה מוכרת"

מבוא והגדרות

1. סעיף 9א לפקודה מסדיר את הנושא של הענקת פטור לקצבה המשתלמת מאת מעביד או קופת גמל ולקצבה המשתלמת על פי ביטוח מפני אבדן כושר עבודה.

הסעיף עוסק בשלושה נושאים:

- פטור על קצבה מזכה ופטור על קצבה מוכרת.
- השפעת משיכה של פיצויי פיטורין פטורים ממס על פטור קצבה מזכה (מוכר גם כ"נוסחת השילוב").
- ניצול הפטורים על קצבאות כאמור בעת היוון.

2. כדי לעודד אנשים לבחור באפיקי החיסכון לקצבה על פני אפיקי חיסכון אחרים, התיקון מרחיב את מסגרת הטבות המס הניתנות בעת משיכת הכספים באפיק חיסכון זה, המעוגנות בסעיף 9א לפקודה.

3. בנוסף, לאור ביטול המסלול ההוני במסגרת תיקון מס' 3 לחוק הפיקוח על קופות גמל, הוגדל שיעור הפטור הניתן לקצבה המזכה, כך שהסכום ההוני שהופנה למקורות הקצבה יהא פטור במועד קבלת הקצבה.

4. סעיף קטן (א) של סעיף 9א לפקודה מגדיר את המונחים הנדרשים לסעיף ובכלל זה את המונחים "קצבה", "קצבה מוכרת" ו"קצבה מזכה".

5. על פי ההגדרות כנוסחן ערב התיקון מהווה ה"קצבה המוכרת" חלק מהקצבה לצורך חישוב הפטור על ה"קצבה המזכה". הנוסח ערב התיקון של ההגדרות "קצבה מוכרת" ו-"תשלומים פטורים" גרם לאי בהירות ולפרשנויות שונות שניתנו להם על ידי גופים שונים. כך, לא היה ברור אלו מהכספים שהפקיד היחיד במקביל למעבידו נחשבים כקצבה מוכרת אם בכלל, ובנוסף לא ניתן היה "לצבוע" את ההפקדות הנחשבות כתשלומים פטורים, לאור חוסר היכולת של היחיד להוכיח כי הכספים לא נהנו מהטבות מס. ההגדרות החדשות לאחר התיקון קובעות באופן ברור וודאי מהם התשלומים הפטורים.

6. במסגרת התיקון תוקנה הגדרת "קצבה" שלגביה חלות הוראות סעיף 9א לפקודה, ומועטה ממנה קצבת השאירים, זאת בשל הטיפול הנפרד לקצבת שאירים כאמור בסעיף 9(16) לפקודה, ולסעיף 2.ב. להנחיה זו.

7. הגדרת "קצבה מוכרת" בנוסחה לפני התיקון, כוללת בפועל גם כספים אשר נהנו מהטבת מס בעת הפקדתם, הן משום הקושי לזהות כספים שלא נהנו מהטבת מס לפי סעיף 47 לפקודה, המאפשר העברת ההטבה בין קרובים, והן משום שאינה מחריגה כספים אשר נהנו מהטבת המס המעוגנת בסעיף 45א לפקודה.

8. בעקבות התיקון, הגדרת "קצבה מוכרת" תוקנה כך שתכלול רק את אותן חלק מקצבה המשולמת על ידי קופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה והנובע מתשלומים פטורים. לעניין זה מוגדרים 'התשלומים הפטורים' ככל אחד מאלה:

- א. סכומים ששולמו לקופת גמל לקצבה על ידי מעבידיו של העובד בעבורו על חשבון מרכיב תגמולי המעביד ואשר עולים על השיעור להפקדה כשהוא מוכפל במשכורתו של העובד או בסכום התקרה, לפי הנמוך.
- ב. סכומים ששולמו לקופת גמל לקצבה על ידי העובד על חשבון מרכיב תגמולי העובד, העולים על השיעור המירבי להפקדה כשהוא מוכפל במשכורתו של העובד או בשכר הממוצע במשק, כנמוך מביניהם;
- לענין ס"ק א' ו-ב' לעיל 'שכר ממוצע במשק', 'שיעור להפקדה' ו'סכום התקרה' הנם כהגדרתם בסעיף 3(ה3) לפקודה (נכון להיום) – שיעור להפקדת מעסיק - 7.5%; שיעור להפקדת עובד - 7%; סכום התקרה – ארבע פעמים שכר ממוצע במשק).
- ג. סכומים שמקורם בכספי פיצויי פיטורין ששולם בגינם המס, או בחורשה של כספים שהיו בקופת גמל, שאותם ניתן היה בעבר (עד לתיקון מס' 3 לחוק הפיקוח על קופות גמל) להשאיר בקופת הגמל.
- ד. סכומים שהופקדו לקופת גמל לקצבה ב"מעמד עצמאי", קרי, ללא תשלום מקביל מטעם מעביד, ואשר המפקיד לא היה זכאי בשל הפקדתם לזיכוי לפי סעיף 45א לפקודה או לזיכוי לפי סעיף 47 לפקודה.
- ה. התשלומים הפטורים כאמור בפסקאות (א) עד (ד), שהיו בקופת גמל של יחיד בעת שנפטר כאמור בסעיף 9א(ו) לפקודה.

סעיף 9א(ב) לפקודה – פטור ממס על קצבה מזכה

9. התיקון גם מגדיר "קצבה מזכה" מחדש כך שהיא תכלול את סך כל הקצבאות שמקבל יחיד למועט קצבה מוכרת, המטופלת בנפרד לפי הוראות סעיף 9א, בנוסחו לאחר התיקון. בנוסף הועבר סכום התקרה הקבוע כיום בהגדרה "קצבה מזכה" להגדרה נפרדת - "תקרת קצבה מזכה", כך ששיעור הפטור הקבוע בסעיף 9א(ב) המתוקן ייגזר מסכום התקרה ולא מסכום הקצבה בפועל (אם הוא נמוך מסכום התקרה) - כפי שנעשה לפני התיקון.

10. בתיקון הוספה גם ההגדרה "מכפיל המרה להון" – הוספת ההגדרה נדרשת לצורך תיאום וחישוב הפטור הניתן לקצבה או להיוון הקצבה לפי העניין, על פי מדד שנקבע על ידי שר האוצר. המכפיל נדרש לצורך חישוב הפטור המגיע בעת המרת הקצבה לסכום הוני (היוון הקצבה) ועל מנת שהפטור יהיה זהה בכל המרה כאמור, כפי שיפורט להלן.
11. כמו כן, לאור השינוי שנעשה בנוסחת השילוב, כפי שיפורט להלן, בוטלה הגדרת "מענק פטור".
12. בתיקון גם הוגדל שיעור הפטור הניתן ליחיד כאמור באופן מדורג במשך 13 שנים וזאת עד לפטור בשיעור של 67% מתקרת קצבה מזכה כהגדרתה בתיקון, וזאת בהתאם לשיעורים המפורטים להלן:
- בשנות המס 2012 עד 2015 סכום הפטור יהיה עד לסך השווה ל- 43.5% מתקרת קצבה מזכה.
 - בשנות המס 2016 עד 2019 סכום הפטור יהיה עד לסך השווה ל- 49% מתקרת קצבה מזכה;
 - בשנות המס 2020 עד 2024 סכום הפטור יהיה עד לסך השווה ל- 52% מתקרת קצבה מזכה;
 - בשנת המס 2025 ואילך סכום הפטור יהיה עד לסך השווה ל- 67% מתקרת קצבה מזכה.

סעיף 9א(ב1) לפקודה – פטור ממס על "קצבה מוכרת"

13. בנוסף וכפי שיפורט להלן, מעתה יינתן לקצבה מוכרת פטור מלא, שכן מקורה בסכומים אשר לא נהנו מהטבת מס בעת הפקדתם, ללא קשר לפטור הניתן לקצבה המזכה.
14. בשל ההפרדה בין קצבה מזכה לקצבה מוכרת במנגנון הפטור, לאור השינויים בהגדרה של הקצבה המוכרת ומתן הפטור כאמור, ללא תלות בקצבה המזכה, הוספה לסעיף 9א(ב1) לפקודה חלופת הזכאות לקצבה מוכרת הנובעת מפרישה מוקדמת. משמע, הפטור ממס יינתן על מלוא הקצבה המוכרת, החל מהמועד שבו הגיע בעל הקצבה לגיל 60 או בעת פרישתו פרישה מוקדמת בשל נכות יציבה בדרגה של 75% או יותר שנקבעה לפי אחד מהחוקים המפורטים בסעיף 9(5) לפקודה.

סעיף 9א(ג) – נוסחת השילוב

15. השינוי העיקרי שנעשה בתיקון הינו תיקון הסעיפים 9א(ב) ו- 9א(ג) לפקודה, קרי שינוי המנגנון של נוסחת השילוב. מטרת סעיף 9א(ב) בנוסחו לפני התיקון, המקנה פטור של 35% מהקצבה המזכה, הינה להשוות בין מי שקיבל מענקי

פרישה פטורים מכוח סעיף 9(א7) לפקודה, לבין מי שהכספים שנחסכו עבורו למטרה זו נותרו בקופת הגמל שלו עד למשיכתם כקצבה. לפיכך, הפטור הניתן מכוח סעיף 9(ב) כפוף לכך, שהנישום לא קיבל מענקים פטורים בגין השנים שבשלהן משתלמת לו קצבה, ובמקרה שבו קיבל מענקים פטורים כאמור, הופחת סכום הפטור לו הוא זכאי בהתאם למנגנון חישוב הקבוע בסעיף קטן 9(ג), הידוע גם כ"נוסחת השילוב".

16. המנגנון הקבוע בסעיף 9(ג) בנוסחו לפני התיקון הנו מורכב ביותר, ולפיכך, יצר חוסר וודאות בקרב נישומים, ובמקרים מסוימים הנוסחה הקבועה בו אף הביאה לתוצאה בלתי סבירה.

17. בנוסף, הולכת וגוברת השאיפה לעודד את החוסכים להותיר את הכספים שנתקבלו כמענק פרישה, בקופות הגמל לקצבה, לשם הבטחת רווחתם בעתיד.

18. לאור האמור, נקבע מנגנון חישוב חלופי אשר יהא פשוט ובהיר ובנוסף יעניק יתרון מובהק להותרת כספים שנחסכו לצורך מענקי פרישה בקופת הגמל עד לגיל הפרישה לצורך משיכתם כקצבה.

19. על פי המנגנון לאחר התיקון, הפטור לקצבה הקבוע בסעיף 9(ב), יושפע ממענקים פטורים שקיבל הנישום. כך שסכום הפטור לא יעלה על יתרת ההון הפטורה כהגדרתה בסעיף 9(ג).

20. לצורך חישוב הפטור לקצבה ליחיד שקיבל גם מענקים פטורים כאמור, יופחת מסכום הפטור לקצבה (בהתאם לפסקה (1)(א) הכוונה לסכום השווה ל-67% מתקרת הקצבה המזכה כשהוא מוכפל במכפיל המרה להון) סכום המענקים הפטורים כשהוא ממודד ומוכפל במקדם.

21. המענקים הפטורים שיופחתו הם מענקים שקיבל יחיד בפטור ממס בעד 32 שנות עבודה לכל היותר, שקדמו לגיל הזכאות, אשר מוגדר כגיל הפרישה או הגיל שבו החל יחיד לקבל קצבה מזכה, כולה או חלקה, לפי המאוחר. כלומר, יחיד שיחל לקבל קצבה בגיל הפרישה (המוגדר כיום כגיל 67 לגבר ו-62 לאישה), או בגיל מאוחר יותר (אם עבד לאחר גיל הפרישה), לצורך חישוב הפטור לו הוא זכאי בשל קצבה כאמור, יובאו בחשבון מענקים שקיבל בשל 32 שנות עבודתו האחרונות.

22. יובהר, כי הואיל וההעדפה היא ליצור יתרון לקצבה על פני סכום הונו, יוכפל סכום המענקים כשהוא צמוד למדד המחירים לצרכן במקדם. המקדם חושב כך שמי שמשך פיצויי פטורין בגין 32 שנות עבודה, ניצל את מלוא הפטור הנובע מ-35% מתקרת הקצבה המזכה. לפיכך כל שקל מהמענק שיימשך בפטור כשהוא מוכפל במקדם, ישפיע על הפטור לקצבה, כך שמשויכה של מענקים פטורים בגובה הפטור המירבי הניתן להם בעד 32 שנות עבודה תאפס את הפטור לקצבה בשיעור 35%.

23. יתרת הפטור שנוספה במסגרת תיקון 190 לפקודה (8.5% בשנת 2012 והחולכת וגדלה עד 32% בשנת 2025) אינה מושפעת מנוסחת השילוב, דהיינו, גם אם נמשכו מענקים פטורים בסך המרבי האפשרי בגין 32 שנים – בשנת 2012 הפטור יעמוד על 8.5% מתקרת הקצבה המזכה.

24. סעיף 9א(ד) לפקודה בוטל בתיקון, שכן אין בו צורך לאור מנגנון החדש של נוסחת השילוב.

סעיף 9א(ה) – היוון קצבה

25. בהתאם לתיקונים שבוצעו, כמפורט לעיל, תוקן גם סעיף 9א(ה) לפקודה אשר עוסק במנגנון של היוון קצבה פטורה.

26. בנוסחו ערב התיקון, הקנה הסעיף פטור ממס בגין סכום המתקבל עקב היוון קצבה פטורה, וזאת עד לסכום שהיה מתקבל מהיוון 35% מהקצבה המזכה.

27. לאור השינויים בתיקון - לפיהם, יוגדלו בהדרגה שיעורי הפטור לקצבה, יינתן לכלל הנישומים פטור אחיד בסכום המהווה שיעור מסכום קבוע, ויינתן פטור מלא בגין הקצבה המוכרת - הותאם גם הסדר קבלת הפטור בעת היוון קצבה, כדלקמן:

הסכום המקסימאלי הפטור בהיוון הותאם לשיעורי הפטור המוגדלים לקצבה במסגרת התיקון. נקבע כי סכום המתקבל עקב היוון קצבאות פטורות, יהיה פטור ממס ובלבד שסך כל הסכום המהווה הפטור לא יעלה על 67% ממכפלת 8,190 שקלים חדשים במכפיל ההמרה להון.

28. מובהר, כי קביעת סכום מקסימאלי לפטור בהיוון, המתבסס על מקדם המרה אחיד, נועד להגשים אינטרסים של שוויון בין נישומים בעת היוון סכומי קצבה, ולמנוע שימוש לרעה באפיק ההשקעה של קופות הגמל לקצבה על ידי בעלי הון, לצורך הימנעות מתשלום מס אשר היה משולם על ידם באפיקי השקעה אחרים. לפיכך, פטור מלא בגין כספי קצבה מוכרת, לרבות בגין הרווחים שנצברו בגינם, יינתן רק בתנאי שהכספים יימשכו כקצבה.

29. עם זאת, על מנת לעודד אנשים להשקיע כספים בקופות הגמל לקצבה ללא חשש מכפל מס במקרה של משיכה הונית, נקבע כי על אף הוראות סעיף 121 לפקודה, על סכום שהתקבל עקב היוון סכום הנובע מותשלומים פטורים, אשר אינו פטור, יוטל מס רק בגין מרכיב הרווח בחלק היחסי בשיעור של 15%. לעניין זה - "החלק היחסי" מוגדר כתוצאה המתקבלת מחלוקת הסכום המהווה שאינו פטור לפי סעיף 9א(ה)(1) לפקודה בסכום המתקבל מהיוון מלוא הקצבה המוכרת במועד ההיוון. לעניין זה, "מרכיב הרווח בחלק היחסי" מוגדר כתוצאה המתקבלת מהכפלת החלק היחסי ברווח, ו"רווח" מוגדר כהפרש

- שבין סך כל התשלומים הפטורים שהופקדו בקופת הגמל לסכום המתקבל מהיוון מלוא הקצבה המוכרת במועד ההיוון.
30. שיעורי הפטור לעניין הסכום המקסימאלי הפטור נקבעו בהוראות שעה לשנים 2011-2024 באופן מדורג בהתאם לשיעורי הפטור המדורגים על הקצבה המזכה; בשנת המס 2012 יעמוד שיעור הפטור על 43.5%.
31. יודגש כי בקשה לקבלת פטור על סכום מהוון תוגש לא יאוחר מ 90 ימים מהמועד שבו פנה לבקש פטור על הקצבה המזכה.
32. עוד יודגש, כי על פי הוראות החוק לפיקוח על קופות גמל, לא ניתן להוון לתחלת חיים קצבה הקטנה מהקצבה המזעירית. לפיכך, היוון כאמור יעשה באישורו של פקיד השומה בלבד ולאחר פנייה כאמור.

תחולה והוראות מעבר לסעיף 9א לפקודה

33. הוראות סעיף 9א(ג) לפקודה, כנוסחו בתיקון, העוסקות במענקים פטורים ובהשפעתם על הפטור לקצבה ("נוסחת השילוב") יחולו רק על מי שביום התחילה של תיקון זה, או אחריו, הגיע לגיל הזכאות כהגדרתו בסעיף האמור, קרי גיל פרישה, או הגיל שבו החל יחיד לקבל קצבה מזכה, כולה או חלקה, לפי המאוחר. לגבי מי שהגיע לגיל הזכאות כהגדרתו בתיקון זה לפני יום התחילה, יחול סעיף 9א(ג) כנוסחו לפני התיקון. ותחול הגדרת "מענק פטור" כהגדרתו בסעיף 9א(א) לפקודה כנוסחו לפני התיקון.
34. עוד נקבע בהוראות המעבר כי אדם שטרם הגיע לגיל הזכאות ערב יום התחילה, וקיבל מענק פטור, כהגדרתו בסעיף 9א(א) לפקודה כנוסחו לפני תיקון זה, לפני יום התחילה של תיקון זה, שהיה בא בחשבון לצורך חישוב נוסחת השילוב טרם תיקונה, תחול עליו נוסחת השילוב החדשה אלא אם כן בחר, בהודעה לפקיד שומה שהגיש בתוך 90 ימים מיום שיגיע לגיל הזכאות, כי לעניין חישוב הפחתת סכום הפטור החודשי של הקצבה יחולו עליו הוראות סעיף 9א(ג) לפקודה וההגדרה "מענק פטור" שבסעיף 9א(א) לפקודה, כנוסחם ערב יום התחילה, וזאת הן לגבי המענק האמור והן לגבי מענקים נוספים שקיבל לפני יום התחילה או שיקבל לאחריו.
35. בנוסף, נקבע כי אדם שטרם הגיע לגיל הזכאות ערב יום התחילה, וקיבל מענק פטור, כהגדרתו בסעיף 9א(א) לפקודה כנוסחו לפני תיקון זה, לפני יום התחילה של תיקון זה, שלא היה בא בחשבון לצורך חישוב נוסחת השילוב טרם תיקונה בהצעה זו, לא יובא המענק האמור בחשבון לעניין יישום נוסחת השילוב החדשה.

ד. תיקון סעיף 87 לפקודה – משיכה שלא כדין

כי על פי הוראות סעיף זה משיכה של כספים שיועדו לקצבה שלא בדרך של קצבה, לרבות היוון קצבה, הינה משיכה שלא כדין וחלות עליה הוראות סעיף 87 הקובעות שיעור מס מזערי של 35%. משיכה של כספים שיועדו לקצבה בדרך של היוון קצבה על פי הקבוע בסעיף 9א לפקודה ימוסו בשיעור המס כאמור בסעיף 121 לפקודה, בפטור או בשיעור של 15% על הרווח הנומינלי, לפי העניין.

3. הוראות לפעולה

א. יחיד שהגיע לגיל הזכאות לפני יום 1.1.2012

על נישום כאמור יחולו הוראות החוק כנוסחו לפני התיקון, בכפוף לאמור להלן:

1. חישוב הפטור המגיע לקצבה למי שבחר לפגוע בפטור של המענקים עפ"י סעיף 9א(ג) לפקודה כנוסחו לפני התיקון (להלן – "נוסחת השילוב הישנה"):
במקרה כאמור הנישום היה זכאי לפטור של 35% מקצבתו המזכה (סכום הקצבה אך לא יותר מהתקרה שנקבעה בסעיף). החל מיום 1.1.12 הפטור שיוענק לנישום כאמור יהיה בשיעור של 43.5% (השיעור יעודכן בשנים הבאות בהתאם להוראת השעה) מתקרת הקצבה המזכה, קרי $3,563 \text{ ש"ח} = 43.5\% \times X$ (במונחי שנת מס 2012). הפטור לא יעלה על סכום הקצבה המזכה.
2. חישוב הפטור המגיע לקצבה למי שבחר לפגוע בפטור של הקצבה עפ"י נוסחת השילוב הישנה. במקרה כאמור הנישום היה זכאי לפטור בשיעור של $X\%$ מקצבתו המזכה כאשר $X\%$ היה קטן מ- 35%. החל מיום 1.1.12 הפטור שיוענק לנישום כאמור יחושב כדלקמן:
הסכום הפטור מהקצבה החודשית $= 8,190 * (8.5\% + X\%)$. הפטור לא יעלה על סכום הקצבה החודשית. שיעור הפטור ($X\%$) ייבדק מידי שנה בהתאם לנוסחת השילוב הישנה.
אם הנישום מקבל קצבה ממספר משלמים, עליו לפנות למשרד השומה לעריכת תיאום מס. המשלם יפעל בהתאם להוראות פקיד השומה.

ב. יחיד שהגיע לגיל הזכאות לאחר פרסום הנחיה זו

הוראות התיקון חלות מיום פרסום החוק ברשומות (14.5.2012). אולם, לאור מורכבות התיקון החליטה הנהלת הרשות לדחות את יישום הפעלת התיקון עד לאחר פרסום הנחיות אלו.

1. יחיד המקבל קצבה יחידה אשר לא היווה קצבה ולא משך מענקים פטורים- במקרה זה אין פגיעה בפטור של הקצבה והוא יעמוד על 43.5% (השיעור יגדל החל משנת המס 2016 כמפורט לעיל מתקרת הקצבה המזכה (8,190 ש"ח בשנת המס 2012) אך לא יותר מסכום הקצבה.
2. יחיד המקבל קצבה יחידה אשר משך מענקים פטורים ו/או מבקש להוון חלק מקצבתו (ולקבל פטור בגין ההיוון) - במקרה כאמור, משלם אינו רשאי להעניק לנישום פטור עפ"י סעיף 9א לפקודה בגין קצבתו. נישום אשר זכאי לפטור בגין הקצבה ומבקש לממש את זכאותו, יופנה למשרד השומה באיזור מגוריו תוך המצאת המסמכים הבאים:
 - א. טופסי 161 מכל מעבידיו אשר שילמו לו מענקים ב- 15 השנים שקדמו למועד קבלת קצבה לראשונה.
 - ב. אישור ממשלם הקצבה על גובה קצבתו ו/או על יתרת הצבירה בקופת הגמל.
3. יחיד המקבל קצבה ממספר משלמים יפנה למשרד השומה באיזור מגוריו וימציא את המסמכים כמפורט בסעיף (ב) לעיל.

ג. יחיד שהגיע לגיל הזכאות מיום 1.1.2012 ועד למועד פרסום הנחיה זו

עפ"י הוראות המעבר בחוק ובכפוף לאורכה שניתנה ע"י רשות המיסים יחיד כאמור יכול לבחור אם יחולו עליו הנחיות כמפורט בסעיפים 3(א) או 3(ב) לעיל, לפי בחירתו. בחירה כאמור הינה סופית והנישום איננו רשאי לחזור בו מבחירתו.

4. הבהרות נוספות

- להלן יובאו הבהרות לאור השאלות שהופנו אלינו ע"י משלמים ולשכות שרות:
- חישוב הסכומים הפטורים כהון או כקצבה נקבעים בגיל הזכאות ואינם ניתנים לשינוי מעבר לתשעים ימים מיום הבחירה.
 - כל היוון קצבה שיבוצע לאחר תום 90 ימים מיום שבו ניתן לנישום לראשונה פטור על הקצבה המזכה, ובלבד שההיוון אינו בניגוד לסעיף 23 לחוק הפיקוח

על השירותים הפיננסיים (קופת גמל), התשס"ה – 2005, יחושב לגבי הפטור לפי יתרת ההון הפטורה אשר נותרה לאחר משיכות אחרות שבוצעו.

- בהתאם לנוסחת השילוב החדשה הנתונים המשמשים לחישוב הפטורים כהון או קצבה יומצאו לפקיד השומה פעם אחת בלבד במועד ההגעה לגיל הזכאות.
- יש לשים לב לכך ששיעור הפטור באישורים הישנים התייחס לשיעור פטור מגובה הקצבה (עד גובה קצבה מזכה), ואילו באישורים החדשים שיעור הפטור הוא מקצבה מזכה.
- על המעבידים (המשלמים) לנכות מס במקור בהתאם לאמור בהנחיה, לרבות תיקון רטרואקטיבי ככל שיידרש בעקבות עדכון גובה הפטור.
- שאילתא IS 97 ערוכה להוצאת אישורים בנושא המענקים בעוד שתיאום המס לקצבאות יבוצע במערכת תיאומי המס (IMAS). בנושא זה תפורסם הנחיה נפרדת.

בברכה,
משה אשר

העתקים:

מר דורון ארבלי, מנהל רשות המיסים
מר אהרון אליהו- סמנכ"ל בכיר לעניינים מקצועיים
מר אורי קלינר, עו"ד (רו"ח) – היועץ המשפטי לרשות המיסים
מר ישעיה בנימין – מנהל שע"מ
גבי רחל חי-עזרא – מנהלת חטיבת השומה, שע"מ
מר פואד גיודוס- מנהל תחום בכיר (שומה-פרט)
מר יעקב כהן- מנהל תחום בכיר קופות גמל
מר צור גינת-מנהל תחום (קופות גמל)
מר ברוך משולם, עו"ד- עוזר ראשי מחלקה משפטית

נספח 8

חוזר מס הכנסה מס' 2/2013 בנושא: תיקון 190 לפקודה - הוראות סעיף 9א
למתן פטור על הקצבה המזכה מיום 27.5.13

י"ח סיון תשע"ג
27 מאי 2013

חוזר מס הכנסה מס' 2/2013 – רשות המסים
בנושא: תיקון 190 לפקודה - הוראות סעיף 9א למתן פטור על הקצבה המזכה

תוכן העניינים

עמוד	נושא
2	1. מבוא
2	2. סעיף 9א - רקע כללי והשינויים שהוכנסו בסעיף
2	2.1 ניתוק קצבת השארים מהוראות סעיף 9א לפקודה
3	2.2 הקצבה המזכה והקצבה המוכרת
4	2.3 נוסחת השילוב ונוסחת הקיזוז
4	2.4 היוון מרכיב הפטור בקצבה
4	2.5 היוון הקצבה המוכרת
5	3. הפטור על הקצבה המזכה
5	3.1 הגדרות
5	3.2 קביעת הפטור לקצבה המזכה
5	3.3 הסכום הפטור
5	3.4 העלאת הפטור ממס על הקצבה המזכה באופן מדורג
6	4. סעיף 9א(ג) – נוסחת הקיזוז
6	4.1 מטרת נוסחת הקיזוז
6	4.2 הגדרות
8	4.3 חישוב הקיזוז מהפטור (הקצבה הפטורה) עפ"י נוסחת הקיזוז
9	4.4 הבהרות
12	4.5 הוראות מעבר
13	5. היוון קצבאות וחישוב הקצבה הפטורה לאחר היוון
13	5.1 היחס בין סעיף 23 לחוק הפקוח על קופות הגמל לבין סעיף 9א(ה) לפקודה
13	5.2 משיכה כדין של כספים מקופת גמל לקצבה בסכום חד-פעמי
14	5.3 היוון קצבאות בפטור ממס
14	5.4 הגדרות
14	5.5 חישוב הפחתת הפטור על הקצבה לאחר היוון (הקצבה הפטורה)
15	5.6 הבהרות
18	5.7 הוראות מעבר
22	6. מנגנון חישוב הפטור בקליפת האגוז
24	7. הנחיות לפעולה

1. מבוא

תיקון 190 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א - 1961 (להלן: "תיקון 190" או "התיקון"; "הפקודה"), עוסק בעיקר, בהרחבת מסגרת הטבות המס הניתנות מכח סעיף 9א לפקודה, בעת משיכת כספים באפיק החיסכון לקצבה. מטרת התיקון, הינה להתמודד עם השינויים שחלו הן במציאות הפנסיונית, והן בשינויים שחלו בשנים האחרונות בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005 (להלן: "חוק הפיקוח על קופות גמל"). תיקונים 3 ו-5 לחוק זה, קבעו כי כל הפקדות התגמולים לקופות גמל החל משנת 2008 ואילך, הינן הפקדות למטרת קצבה בלבד. במסגרת תיקונים אלו, קבע המחוקק קצבת מטרה מזערית (4,356 ₪ ב-2012), תוך מתן אפשרות למשיכות חד פעמיות לסכומים שנצברו מעבר לכך, בכפוף להוראות החוק. תיקון 190 מתאים את הוראות המיסוי החלות על קצבאות למדיניות הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון, כפי שבאה לידי ביטוי בחוק הפיקוח על קופות גמל.

מעבר לכך, יצוין כי החל מאמצע שנות ה-90, השוק הפנסיוני עובר מתשלום קצבה לפי צבירת זכויות, לתשלום של קצבה חודשית הנגזרת מסכום הצבירה. תיקון 190 מתאים את הוראות המיסוי למגמה זו.

עם הפיכת קופות הגמל למסלול לחיסכון לקצבה בלבד, במסגרת תיקון 3, נוצר צורך להפחית, במקביל, את המס המוטל על קצבאות, וזאת, כחלופה לאפשרות שהייתה לפני כן לבצע משיכה חד פעמית (הונית) בפטור ממס. התיקון מיישם תפיסה זו. ההקלות בכללי המיסוי יאפשרו לנישומים גמישות רבה יותר בבחירה בין קבלת קצבה חודשית לבין משיכתה בסכום חד פעמי (הון קצבה)¹. מהלכים אלו עשויים לעודד את הציבור להגדיל את הפקדותיו לקצבה.

חוזר זה יעסוק בעיקר בתיקון סעיף 9א לפקודה, המהווה את עיקרו של תיקון 190. תחולת תיקון 190 הינה מיום 1.1.2012, אלא אם נאמר אחרת.

2. סעיף 9א - רקע כללי והשינויים שהוכנסו בסעיף

סעיף 52(5) לפקודה קובע את "הקצבה" כהכנסה חייבת. סעיף 9א לפקודה מעניק הקלות במיסוי קצבאות, בהתאם להוראות והתנאים שיפורטו להלן. הגדרת קצבה בסעיף, כוללת למעשה, את כל הקצבאות המשולמות מאת מעביד או מקופת גמל, וכן קצבה המשתלמת עפ"י ביטוח מפני אובדן כושר עבודה, ולמעט קצבאות שארים המטופלות במסגרת סעיף 9(16) לפקודה.

2.1 ניתוק קצבת השארים מהוראות סעיף 9א לפקודה

במסגרת סעיף 9א כנוסחו לפני תיקון 190, נקבע פטור לקצבה המשולמת על ידי מעביד או קופת גמל לפרושים, לשארים, ולנכים המקבלים קצבת אובדן כושר עבודה או קצבת נכות. בנוסף, נקבע פטור אלטרנטיבי לשארים באמצעות סעיף 9(16) לפקודה, עם קשר מורכב בין הסעיפים. בתיקון 190, נותק הקשר האמור, וכל קצבאות השארים

¹ כהגדרת המונח במסגרת סעיף 23 לחוק הפיקוח על קופות הגמל.

מכל המקורות, זכאיות בעקבות התיקון לפטור ממס על פי הוראות סעיף 9(16) לפקודה, ומנגד בוטל הפטור שהיה קבוע להם במסגרת סעיף 9א.

2.2 הקצבה המזכה והקצבה המוכרת

בסעיף 9א במתכונתו הישנה ניתן פטור לחלק מהקצבה המזכה, ולחילופין ניתן פטור לקצבה המוכרת. במטרה לעודד הפקדות לקצבה המוכרת, הורחב הפטור כך שהפטור לקצבה המוכרת יתווסף לפטור לקצבה המזכה. בהתאם לכך, בעקבות תיקון 190, מבצע סעיף 9א לפקודה, חלוקה ל- 2 קבוצות של קצבאות:

2.2.1 קצבה מוכרת

מטרת הקצבה המוכרת הינה שלא למסות קצבאות שמקורן בכספים שחויבו במס בעת הפקדתם או שמקורם בכספים ששולמו על ידי היחיד והוא לא היה זכאי להטבות מס בעת הפקדתם. "קצבה מוכרת" מוגדרת כחלק מקצבה המשולמת ע"י קופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה², הנובע מתשלומים פטורים. "תשלומים פטורים" מוגדרים כדלהלן:

- הפקדות מעביד לקופ"ג לקצבה על חשבון מרכיב תגמולי המעביד, החייבות במס במועד הפקדתן, לפי סעיף 3(ה3) לפקודה, ובתוספת סכום ששילם העובד, מעבר לשיעור ההפקדה המרבי שהוא מוכפל בשכר הממוצע במשק או בשכרו, כנמוך מבניהם; "השכר הממוצע במשק" - כהגדרתו בסעיף 3(ה3).
- כספים שמקורם בכספי פיצויים (בקופה לא משלמת), אשר המס בגין שולם, והופקדו בחשבון חדש (בקופה לא משלמת).
- כספים שהועמדו לרשותו של "מוטב" לאחר פטירת עמית (בקופה לא משלמת) - והופקדו בחשבון חדש (בקופה לא משלמת).
- הפקדות של עמית עצמאי לקופ"ג לקצבה שלגביהן לא היה זכאי לזיכוי לפי סעיף 45 לפקודה או לניכוי לפי סעיף 47 לפקודה.
- התשלומים הפטורים כאמור לעיל, שהיו בקופת גמל של יחיד בעת שנפטור לאחר גיל 75, זאת בהתאם ובכפוף להוראות סעיף 9א(ו)(2) לפקודה.

סעיף 9א(ב1) לפקודה, קובע כי קצבה מוכרת שמקבל יחיד שמלאו לו 60 שנים, או יחיד שהגיע לגיל פרישה עקב נכות צמיתה בדרגה של 75% או יותר, תהיה פטורה ממס. יודגש כי, הפטור הניתן לקצבה מוכרת הינו נוסף לפטור הניתן לחלק מ"קצבה מזכה". יחיד יכול ליהנות משני הפטורים, שלא כפי המצב עובר לתיקון.

² כהגדרת מונח זה בסעיף 1 לחוק הפיקוח על קופות הגמל.

2.2.2 קצבה מזכה

סך כל הקצבאות שמקבל אדם למעט קצבה מוכרת.

יצוין כי חוזר זה מטפל בנושא הקצבה המזכה בלבד, ואינו מטפל בנושא הקצבה המוכרת, שכולה פטורה וללא תקרה – לגביה, צפויה רשות המסים לפרסם חוזר מקצועי בעתיד.

2.3 נוסחת השילוב ונוסחת הקיזוז

ערב תיקון 190, היה קשר מורכב בין משיכת מענקי פרישה פטורים לבין קבלת קצבה פטורה, ופטורים אלו היו חלופיים אחד לשני. הקשר בין סכום מענק הפרישה הפטור (כסכום הון) לפגיעה בקצבה נבע מנוסחה מורכבת הידועה כ"**נוסחת השילוב**". נוסחה זו התאימה למצב שהיה קיים במועד חקיקתה, בו חלק ניכר מהעובדים מלאו את כל תקופת עבודתם באותו מקום עבודה. משכך, הפרישה והקצבה הינם אירועים שלובים ומכאן באה נוסחת השילוב.

לאור ההתפתחות התעסוקתית, ריבוי מקומות העבודה וריבוי המקורות לקצבה, נתקבלו בנוסחת השילוב תוצאות אבסורדיות. כך למשל, היו מקרים שבהם מי שמשך פיצויים פטורים בעבור 30 שנות עבודה, 15 שנה לפחות לפני תשלום הקיצבה, קיבל את מלוא הפטור על הקצבה, ומנגד, מקרים שבהם מי שמשך פיצויים פטורים בעבור 5 שנות עבודה, פגע במלוא הפטור על קצבתו. על מנת להתמודד עם בעיה זו, נקבעה במסגרת תיקון 190 נוסחה חדשה - **נוסחת הקיזוז** - המקבעת פגיעה יחסית של כל מענק פטור, בדרך של קיזוז ופגיעה בקצבה הפטורה או ביכולת ההיוון של הפורש. ראו הרחבה לעניין נוסחת הקיזוז במסגרת סעיף 4 להלן.

2.4 היוון מרכיב הפטור בקצבה

עד לתיקון 190, היה קשר חד-חד ערכי בין הסכום ההוני המתקבל מהיוון המרכיב הפטור שבקצבה (בהתאם למקדם האישי שנקבע למבוטח), ובין חלק הקצבה המהוון. בעקבות תיקון 190 למעשה הומרה הקצבה הפטורה, לסכום הון אותו ניתן למשוך בפטור, תוך שימוש במכפיל כפי שנקבע בחוק. ראו הרחבה לעניין היוון קצבאות וחישוב הקצבה הפטורה לאחר ההיוון, במסגרת סעיף 5 להלן.

2.5 היוון הקצבה המוכרת

מאחר והקצבה המוכרת פטורה במלואה וללא תקרה, הוטלו בסעיף הגבלות על היוון קצבה מוכרת בפטור, ונקבעו שיעורי מס החלים על היוון הקצבה המוכרת (שכן, לאחר ההיוון, חלק מהסכום המהוון שמקורו ברווחים שנצברו על סכומי הקצבה המוכרת אינו פטור ממס). הוראות סעיף 9א מונעות כפל המס על היוון קצבה הנובעת מכספים שהופקדו לאחר ששולם בגינם מס. כאמור, הרחבה בנושא הקצבה המוכרת, צפויה להתפרסם בחוזר נפרד.

3. הפטור על הקצבה המזכה

3.1 הגדרות

- 3.1.1. "קצבה מזכה" - סך כל הקצבאות שמקבל אדם, למעט קצבה מוכרת.
- 3.1.2. "תקרת קצבה מזכה" - 8,190 ₪ (בשנת 2012) צמודים למדד ינואר בכל שנה.
- 3.1.3. ההקלות במיסוי קצבה מזכה ניתנות רק למי שהגיע ל"גיל פרישה", כהגדרת מונח זה במסגרת הסעיף; "גיל פרישה" - כמוגדר בסעיף 1 לפקודה (הקובע כי גיל פרישה הינו כמשמעותו בחוק גיל פרישה, התשס"ד - 2004), ובנוסף גם מי שפרש בשל נכות צמיתה בשיעור 75% לפחות, שנקבעה לפי הוראות סעי' 9(5) לפקודה.
- 3.1.4. ישנה משמעות למועד בו התחיל היחיד לקבל קצבה מזכה. ולכן נוספה ההגדרה: "גיל הזכאות" - גיל הפרישה, או הגיל שבו החל היחיד לקבל קצבה מזכה, כולה או חלקה, לפי המאוחר.

3.2 קביעת הפטור לקצבה המזכה

סעיף 9א(ב) לפקודה קובע כי חלק מקצבה מזכה או כולה, שמקבל יחיד שהגיע לגיל פרישה, תהיה פטורה ממש (להלן: "הפטור לקצבה") עד לסכום השווה ל-67% מתקרת הקצבה המזכה.

3.3 הסכום הפטור

הפטור נקבע כאמור בשיעור מתוך תקרת הקצבה המזכה, וללא תלות בגובה הקצבה שמקבל היחיד. מכאן, שהקצבה הפטורה הינה סכום אחיד, מוחלט ולא יחסי לכל מי שהגיע לגיל הזכאות. למען הסר ספק יודגש, כי על אף שייתכן והפטור (המחושב כאמור בסעיף 3.2 לעיל) יעלה על גובה הקצבה, בשום מקרה לא יעלה הסכום הפטור על גובה הקצבה.

3.4 העלאת הפטור ממש על הקצבה המזכה באופן מדורג

כפי שפורט במבוא, הגדלת הפטור לקצבה במסגרת תיקון 190 לפקודה, נועדה לפצות על ביטול המסלול ההוני, פגיעה הגדלה ככל שעובר הזמן מאז נחקק תיקון 3, ומשכך, במסגרת תיקון זה נקבע למעשה, כי גם הפטור לקצבה יגדל עם הזמן באופן מדורג, החל משנת 2012 ועד לשנת 2025 (להלן: "תיקופת ההדרגה"). בהתאם לכך, שיעור הפטור לקצבה הולך וגדל לאורך השנים הקרובות, כמפורט בטבלה שלהלן, וצפוי להגיע ל-67% בשנת 2025:

שנה	שיעור הפטור	הפטור לקצבה ב - ₪ (במונחי 2012)
2012 - 2015	43.5%	3,563
2016 - 2019	49%	4,013
2020 - 2024	52%	4,259
2025 ואילך	67%	5,487

כך למשל, מי שהגיע לגיל פרישה בשנת 2012, יהיה זכאי לפטור ממש על קצבתו המזכה בסכום של 3,563 ₪ (= 8,190 * 43.5%). במקרה זה הפטור לקצבה הוא בסך של 3,563 ₪, גם אם הכנסתו מקצבה מזכה נמוכה מתקרת הקצבה המזכה (8.190 ₪), ועד לגובה קצבתו.

4. סעיף 9א(ג) – נוסחת הקיזוז

4.1 מטרת נוסחת הקיזוז

הסעיף קובע "נוסחת קיזוז", שמטרתה להגביל את הפטור שיקבל יחיד מקצבתו המזכה, במידה וקיבל גם מענקי פרישה פטורים ממש במהלך שנות עבודתו. יודגש, כי הפגיעה המרבית בפטור עקב משיכת מענקי פרישה פטורים, שווה ל - 35% מתקרת הקצבה המזכה. הסיבה לכך היא שכאמור, מטרת הגדלת הפטור לקצבה מעבר ל-35% נועדה "לפצות" את היחיד על ביטול האפשרות לבצע הפקדות לקופות גמל הוניות החל משנת 2008 ואילך (בעקבות תיקון 3), וזאת ללא קשר לגובה מענקי הפרישה ששולמו לו. עוד יובהר, כי נוסחת הקיזוז יכול שתפגע בפטור ל"קצבה מזכה", ואולם הפטור ל"קצבה מוכרת" מנותק מהקצבה המזכה ולכן אינו נפגע כתוצאה מיישום נוסחת הקיזוז.

4.2 הגדרות

לצורך חישוב "נוסחת הקיזוז" נקבעו בסעיף 9א, ההגדרות הנוספות הבאות:

4.2.1 **מכפיל המרה להון** - נקבע בתיקון כסכום קבוע השווה ל - 180, וניתן לשינוי ע"י שר האוצר באישור הכנסת. המכפיל משמש לחישוב נוסחת הקיזוז ולהיוון קצבאות.

4.2.2 **"מענקים פטורים"** - סכום כל מענקי הפרישה הפטורים ממש לפי סעיף 9(א7)(א) לפקודה, שקיבל היחיד בגין 32 שנות עבודתו שקדמו לגיל הזכאות. לצורך חישוב נוסחת הקיזוז, מענקי הפרישה הפטורים מוצמדים מיום קבלתם, עד ליום ה-1 בינואר של השנה בה הגיע היחיד ל"גיל הזכאות". יובהר, כי גם מענקים ששולמו במהלך שנת הגיעו לגיל הזכאות, ימודדו 'אחורה' ליום ה-1 בינואר.

4.2.3 **"מקדם"** - המקדם הוא 1.35 בקירוב, והוא תוצאה של הנוסחה המופיעה להלן:

$$\frac{32 * \text{"תקרת מענק הפרישה הפטור (לשנה)" * לפי ס' 9(א7)}}{35\% * \text{"תקרת הקצבה המזכה"}}$$

ובנתוני היום³:

$$1.35 \approx (11,950 * 32) / (8,190 * 180 * 35\%)$$

כאשר באים לקבוע את יתרת הפטור לקצבה המגיעה ליחיד, יש להכפיל את מענקי הפרישה הפטורים, לאחר הצמדתם למדד, במקדם. להכפלה זו שתי משמעויות עליהן נעמוד במסגרת סעיף 4.4 להלן.

4.2.4 ההון הפטור⁴ - הינו סכום ההון שיכול אדם למשוך בפטור ממס אילו ויתר על מלוא הפטור החודשי העומד לרשותו מגיל הזכאות ועד לאריכות ימיו. ההון הפטור אינו מוגדר בסעיף, ואולם, הוא משמש כבסיס לחישוב נוסחת הקיזוז ולהיוון הקצבה הפטורה. סכום ההון הפטור מחושב כך שיש להכפיל את הפטור לקצבה במכפיל ההמרה להון (180). ההון הפטור משמש לקביעת יתרת ההון הפטורה למי שקיבל גם מענקים פטורים. מונח זה מהווה למעשה את השווי הכולל התיאורטי של סך הפטורים החודשיים הניתנים בגין הכנסה לקצבה. לצורך קבלת סכום זה, יש להכפיל כאמור את הפטור החודשי ב-180.

בהתאם לכך, ההון הפטור בשנת 2012 הוא: $8,190 * 43.5\% * 180 = 641,277$ ₪.

ההון הפטור בשנת 2025 (בנתוני 2012) הוא: $8,190 * 67\% * 180 = 987,714$ ₪.

4.2.5 יתרת ההון הפטורה - הסעיף מחשב את "ההון הפטור" כמוסבר לעיל, וממנו מפחית את "המענקים הפטורים" כשהם מוכפלים במקדם (1.35). התוצאה היא "יתרת ההון הפטורה" המגיעה ליחיד בגיל הזכאות. סכום הפטור החודשי לו יהיה זכאי היחיד מידי חודש בגין הכנסתו מקצבה, הוא תוצאה של חלוקת "יתרת ההון הפטורה" ב"מכפיל ההמרה להון" כשהיא מוצמדת למדד מה-1 בינואר של שנת הזכאות, ועד ה-1 בינואר של כל שנה משנות קבלת הקצבה, כך שלמעשה הקצבה הפטורה אינה נשחקת ואינה משתנה יחסית למדד. ראו התייחסות לעניין אופן החישוב של יתרת ההון הפטורה, במסגרת סעיף 4.3.2 להלן.

4.2.6 הקצבה הפטורה⁵ - הפטור לקצבה כפי שהוגדר בסעיף 3.2 לעיל, ואם משך היחיד מענקים פטורים, הפטור שחושב לאחר שהופעלה נוסחת הקיזוז, ואם משך היחיד סכומים בהוון, הפטור שחושב לאחר ההיוון. לחישוב סכום זה, יש לחלק את יתרת ההון הפטורה ב-180.

³ יובהר, כי לאור העובדה שסכום תקרת הקצבה המזכה וסכום "תקרת המענק הפטור", הינם סכומים המתעדכנים משנה לשנה בהתאם להוראות סעיף 120ב לפקודה (עפ"י השינוי במדד המחירים לצרכן), הרי שהתוצאה המתקבלת מחישוב המקדם, אינה צפויה להשתנות משנה לשנה (השפעה מקוזזת מונה מול מכנה).

⁴ יצוין כי הגדרת מונח זה אינה מופיעה בפקודה, ונקבעת בזאת לצורך חוזר זה בלבד, לשם הבהרת דרך החישוב וקביעת הפטור שיהיה זכאי לו היחיד.

⁵ יצוין כי הגדרת מונח זה אינה מופיעה בפקודה, ונקבעת בזאת לצורך חוזר זה בלבד, לשם הבהרת דרך החישוב וקביעת הפטור שיהיה זכאי לו היחיד.

4.3 חישוב הקצבה הפטורה לאחר הפעלת נוסחת הקיזוז

להלן העקרונות לחישוב הקצבה הפטורה לאחר הפגיעה בפטור לקצבה על פי נוסחת הקיזוז, עקב משיכה של מענקים פטורים לפי הוראות סעיף 9א לפקודה:

4.3.1 **חישוב המענקים הפטורים** : לצורך חישוב הפגיעה בפטור, יבואו בחשבון מענקי הפרישה הפטורים ממס שקיבל היחיד בגין 32 שנות עבודה כשכיר, שקדמו ל"גיל הזכאות", ובכלל זה שנות עבודה שלא שולמו בגין מענקים פטורים. יובהר, כי לא יובאו בחשבון תקופות בהן היחיד לא עבד כשכיר. עוד יובהר, כי הוראות אלו עשויות לחול גם לגבי סכומי מענקים שהתקבלו ערב תחולת תיקון 190 (1.1.2012), בכפוף להוראות המעבר, המפורטות בסעיף 4.5 להלן. סכומי המענקים הפטורים שהתקבלו לאורך השנים ממודדים עד ליום 1 בינואר של השנה בה הגיע היחיד ל"גיל הזכאות".

דוגמה					
ראובן יציא לפי הזכאות ביום 1.1.2050. היסטורית שנות צבירתו:					
תקופת עבודה	מס' שנים	מעביד	סך מענק פרישה פטור	מענקים פטורים	מועד תשלום
2049 - 2030	20	א'	200,000 ₪	200,000 ₪	1.1.2050
2029 - 2023	7	עצמאי	-	-	-
2022 - 2019	4	ב'	-	-	-
2018 - 2004	15	ג'	15,000 ₪	8,000 ₪	31.12.2018
פיתרון הדוגמה					
<p>מצנקי הכריזה הפטורים לצורך הקיזוז: 200,000 ₪ בסך שנות צבירה, ממציג א'. "אבס" ₪ בסך 4 שנות צבירה ממציג ב'. 8/15 מתוך 15,000 ₪ ממציג ג', ממודדים מיום 31.12.2018 עד ליום 1.1.2050. יודע, כי אין אמירה על מספר שנים קלנדריות, אך אמירה 32 שנות צבירה ויכול שמניין 32 שנות צבירה יציאו עד לשנת צבירתו הראשונה.</p>					

4.3.2 **חישוב יתרת ההון הפטורה** : כאמור, הסעיף מחשב את "ההון הפטור" כמוסבר לעיל, וממנו מפחית את "המענקים הפטורים" כשהם מוכפלים במקדם (1.35) וצמודים למדד כאמור לעיל. התוצאה המתקבלת היא "יתרת ההון הפטורה" המגיעה ליחיד בגיל הזכאות.

4.3.3 **חישוב הקצבה הפטורה** : לאחר הפעלת נוסחת הקיזוז על ההון הפטור, נקבע סכום הקצבה הפטורה מתוך הקצבה המזכה של היחיד. הקצבה הפטורה תהא "יתרת ההון הפטורה" כשהיא צמודה למדד מיום 1 בינואר של שנת הזכאות ועד ליום 1 בינואר של שנת קבלת הקצבה עליה מחושב הפטור, כשהיא מחולקת ב"מכפיל ההמרה להון" (180). **סכום זה כשהוא ממודד ילווה את היחיד לאורך כל שנות תשלום הקצבה.**

דוגמה
<p>משאון מאו 67 ביום 1.7.2012. הקצבה המלכה המשולמת לו היא 7,500 ₪.</p> <p>הפטור לקצבה = 3,563 ₪ = $8,190 * 43.5\%$.</p> <p>מאין השנים 1980 ועד 2012 (32 שנים) קיבל משאון מצנקים פטורים ממש מסכות מאודף-1.1.2012: 286,800 ₪.</p>
פיתרון הדוגמה
<p>יתרת ההון הפטורה = 254,097 ₪ = $(286,800 * 1.35) - (8,190 * 180)$</p> <p>* (43.5%). הקצבה הפטורה = 1,412 ₪ $= 254,097 / 180$</p>

4.4 הבהרות

4.4.1 בהמשך לאמור לעיל, המקדם מקיים שתי תכליות אותן רצה המחוקק לקבוע:

- המקדם מבטיח כי קבלת מענקים פטורים תפגע לכל היותר ב-35% פטור על הקצבה ולא על ההגדלה הנוספת (8.5% ב-2012 ועד 32% ב-2025 ואילך). לדוגמא:

מקסימום מענקים פטורים בשנת 2012: $382,400$ ₪ = 32 שנים * $11,950$ ₪.

מענקים פטורים מוכפלים במקדם: $515,970$ ₪ = $382,400 * 1.35$.

חישוב ההון הפטור לפי 35% פטור: $515,970$ ₪ = $180 * 35\% * 8,190$ ₪.

לפיכך, ניצול מלוא המענקים הפטורים בגין 32 שנות עבודה יביא לאיבוד פטור על הקצבה בגובה 35% מתקרת הקצבה המזכה, אך יותר את תוספת הגדלת הפטור ללא פגיעה.

- נוסחת הקיזוז מעודדת יחידים שלא למשוך מענקים פטורים בעת פרישתם, אלא להשאירם למטרת קבלת קצבה, שכן, כל שקל מענק פטור שנמשך, מקטין את "יתרת ההון הפטורה" ב-1.35, וזאת בשל השימוש במקדם (כ-1.35) ובכפוף להשפעות מדד.

4.4.2 מענקי פרישה ששולמו אחרי הגעה לגיל הזכאות בגין שנות עבודה שעבד לאחר שהגיע לגיל הזכאות, לא ישפיעו על גובה הקצבה הפטורה ואינם נכללים במענקים הפטורים, גם אם הם זכאים לפטור לפי סעיף 9(א7) לפקודה.

4.4.3 מענקי פרישה ששולמו לעובד לאחר הגיעו לגיל הזכאות, בגין 32 שנות עבודה שקדמו לגיל הזכאות או חלקן, יחשבו כמענקים פטורים וישפיעו על "יתרת ההון הפטורה" העומדת לרשות היחיד ביום הגיעו לגיל הזכאות, למרות שבפועל טרם שולמו לו עד ליום זה, כמוסבר בסעיף 7 לחוזר זה.

4.4.4 כאמור, אדם שבחר לשלם מס בגין מענקי הפרישה שקיבל לא יפגע בנוסחת הקיזוז, בנוסף, מענקי פרישה ששולמו בגין השנים שקדמו ל-32 שנות העבודה שקדמו לגיל הזכאות לא יכללו במענקים הפטורים. במקרה שבו יחיד זכאי לפטור בגין השנים האמורות, ועל מנת שלא להיפגע מיישום נוסחת הקיזוז, יוכל היחיד לקבוע במעמד הפרישה כי מענקי פרישה פטורים שנתקבלו באותו מעמד, שייכים לשנים שאינן נכללות במניין השנים הנספרות לענין נוסחת

הקיצוץ. זאת באמצעות קביעת "מענק הפרישה החייב לשנה", והחלטה למשוך את המענק הפטור לפי 9(א7), בעבור שנה ספציפית שאינה נכללת במניין 32 שנות עבודה. החישוב יערך באופן הבא:

1. יש לחשב את סך מענקי הפרישה החייבים שאינם כוללים סכומים שיועדו לרצף קצבה, או כספים המצויים בקרן פנסיה ותיקה שלא נמשכו.
2. את סך מענקי הפרישה החייבים מחלקים בתקופת העבודה ומתקבל **מענק הפרישה החייב לשנה**.
3. את מענק הפרישה החייב לשנה מכפילים במספר שנות העבודה העודפות על 32, או במספר השנים שלדעתנו של היחיד יעלו מעל 32 שנות עבודה.
4. הסכום המתקבל מסעיף 3 מייצג את הסכום הניתן למשיכה ללא פגיעה בקצבה הפטורה.
5. כל סכום מעבר לסכום בסעיף 4, אשר יימשך בפטור - יחשב כמענקים פטורים לעניין נוסחת הקיצוץ.

דוגמה מס' 1
אדי פרש לאחר 45 שנות עבודה וקיבל מענקי פרישה בסכום כולל 450,000 ₪. אדי אינו מייצר שום סכום לקצבה. בנוסף הוא זכאי לפנסיה מהמדינה של 12,000 ₪. כמה יוכל דני למשוך בפטור ללא השפעה על נוסחת הקיצוץ?
פיתרון דוגמה מס' 1
מענק הפרישה לשנה הנו 10,000 ₪. באין השנים הצודקות על 32 שנות עבודה שקדמו לזכייה הזכאות, יוכל לקבל 130,000 ₪ (= 13 X 10,000) בפטור מבלי לפסוע בפטור על הקצבה. אם אדי ישלם על יתרת הסכום את המס, לא תחול כולל נוסחת הקיצוץ.

דוגמה מס' 2
דני בן 40 צבד 12 שנה, החל משנת 2000, בחברת הייטק וקיבל מענקי פרישה בסך של 480,000 ₪ הנ"ל מייצר מתוכו 300,000 ₪ לקצבה. את שאר המענק דני אינו יכול לייצר לקצבה ולכן חזר למשוך תוך ניצול הפטור המירבי מבלי להיפגע בנוסחת הקיצוץ. דני מניח שיעבוד כשכיר עד לזכייה פרישה. בנוסף מכל מקומות העבודה האחרים לא משך דני מענקים פטורים. חשב את הסכום שאם משך אותו דני באוצר הפרישה, נוסחת הקיצוץ לא תפגע בו. מה תהיה ההשפעה אם עד זכייה הזכאות דני צבר רק 30 שנות עבודה, מאחר והיה מובטל במשך שנתיים?

ביתרון דוגמה מס' 2

מצנן הפרישה החייב במס הוא המצנן שקיבל למצט סכומים שיוצרו לקצבה. ולכן באין כל שנה קיבל דני מצנן פרישה חייב באבה של 15,000 ₪ (= 12) (300,000-480,000). דני מאמין שמצנן קיבל באין השנים שקדמו להיותו בן 35 לא יפאצו בו ולכן מצונין למשק הפטור רק את המצנן באין 7 שנים כלאמר $11,950 \times 1.35 = 83,650$ ₪. ואל 96,350 ₪ יפאט את המס. במקרה לה ובהנחה שיוצרו 32 שנה, דני ייהנה ממלא הפטור אל הקצבה.

בהנחה שדני צבר מאיל 35 ואל אל פרישה רק 30 שנות עבודה, הרי שמצנן פרישה באין השנתיים שקדמו להיותו בן 35 יפאצו הפטור אל הקצבה, ויחשבו כמצנן קיבל פטור, יתרת ההון הפטורה תפחת ב- $32,265$ ₪ = $1.35 \times 11,950$.

יודאט כי הפטור פלא נוצר במואל הפרישה, יכול להיות מנוצל בכל מקרה של חרטה מרצ' קצבה.

דוגמה מס' 3

ראי עבד 42 שנה והוצמדו לרשותו מצנן פרישה בסך של 840,000 ₪. ראי יאל מתוכט לקצבה 630,000 ₪. בנוס' צומדי לרשותו של ראי כספי בקרן פנסיה ותיקה המצנן קיבל לו קצבה של 12,000 ₪.

ביתרון דוגמה מס' 3

מצנן פרישה החייב המט 210,000 ₪ (= 840,000-630,000), מצנן הפרישה החייב לשנה הינו 5,000 ₪ (= 210,000/42) ולכן יכול לקבל הפטור 50,000 ₪ (= 5,000 X 10) מבלי לפאצו הפטור אל הקצבה, אל יתרת הסכום 160,000 ₪ יפאט מס.

הנחיה זו נוגעת למי שפורש ממעביד אצלו התחיל לעבוד בטרם מלאו לו 35 שנה או למי שפורש ממקום עבודתו בסמוך לגיל פרישה או לאחריה ולאחר תקופת עבודה (כולל ברצף זכויות פיצויים) העולה על 32 שנות עבודה. הצגת החישוב ומימוש האמור, יהיה במועד קבלת הפטור לפי סעיף 9א לפקודה ובאחריותו של היחיד.

4.4.5 מענקים שאינם נכללים בהגדרת ה"מענקים הפטורים":

- מענקים המשולמים לפי חוקי הגמלאות לפורשי צה"ל, למשטרה, לשב"ס ולשירותי הביטחון (יחד עם זאת, יודאט כי מענקים אחרים שמקבלים פורשים אלה כגון פדיון ימי מחלה ומענקי הסתגלות, יבאו בגדר "מענקים פטורים").
- מענקי פרישה הפטורים ממס לפי סעיף 9(א7א) לפקודה, אשר שולמו למי שפרש עקב נכות צמיתה בדרגה של 75% או יותר.

4.5 הוראות מעבר

4.5.1 לגבי מי שהגיע ל"גיל הזכאות" לפני 1.1.2012, תחול נוסחת השילוב לחישוב שיעור הפטור בהתאם להוראות סעיף 9א(ג) כנוסחו ערב התיקון. על השיעור המתקבל מוסיפים את תוספת הגדלת הפטור (8.5% ב-2012 ועד 32% ב-2025). את סה"כ אחוזי הפטור יש להכפיל בתקרת הקצבה המזכה (8,190 ₪ ב-2012). התוצאה היא סכום הקצבה הפטורה לה זכאי ליחיד כאמור.

דוגמה
אדם שפרש קודם לתיקון וקיבל מצנן פטור או היוון קצבה בד"ן הישן, היה זכאי עד ליום 31.12.11 לפטור של 20% מקצבה של 6,000 ₪ (כפומר הכנסתו החייבת 4,800 ₪).
ביתרון הדוגמה
החל מיום 1.1.12 יהא זכאי לפטור של 28.5% מסכום של 8,190 ₪ כפומר הפטור של 2,335 ₪ והכנסתו החייבת תפחת ל- 3,665 ₪.

4.5.2 ככלל, לגבי מי שהגיע לגיל הזכאות ביום 1.1.2012 ואילך, תחול נוסחת הקיזוז. לצורך יישום נוסחת הקיזוז יובאו בחשבון כל המענקים הפטורים שקיבל בגין 32 שנות עבודה שקדמו לגיל הזכאות לרבות מענקים שהתקבלו לפני 1.1.12. על אף האמור, לא יובאו בחשבון מענקים פטורים ששולמו לפני שנת 2012 ולא חלה עליהם נוסחת השלוב הישנה (כיוון שהתקבלו 15 שנים לפחות לפני קבלת הקצבה הראשונה).

4.5.3 למרות האמור בסעיף 4.5.2 לעיל, מי שהגיע לגיל הזכאות ביום 1.1.12 ואילך וקיבל מענקים פטורים לפני ה-1.1.12 שהיו מובאים בחשבון לעניין נוסחת השילוב, יוכל לבחור, בהודעה לפקיד השומה שיגיש בתוך 90 יום מיום שהגיע לגיל הזכאות, להחיל על כלל המענקים הפטורים את יישום נוסחת השילוב במקום נוסחת הקיזוז ואת הוראות המעבר כמפורט בסעיף 4.5.2 לעיל.

4.5.4 מענק שנים עודפות (מענק המשולם למי שצבר מקסימום זכויות קצבה בשל השנים העודפות בלבד) שמשך יחיד בפטור קודם ליום 1.7.12, והגיע לגיל הזכאות לאחר יום 1.1.12, לא ייכלל במענקים הפטורים, בחישוב נוסחת הקיזוז.

5. היוון קצבאות וחישוב הקצבה הפטורה לאחר היוון

5.1 היחס בין סעיף 23 לחוק הפקוח על קופות הגמל לבין סעיף 9א(ה) לפקודה

סעיף 23 לחוק הפיקוח על קופות הגמל קובע מהם התנאים להתרת היוון קצבה, כמפורט בסעיף 5.2 להלן. סעיף 9א(ה) לפקודה קובע כללים למתן פטור ממס על סכום המתקבל מהיוון קצבה שהותר לפי סעיף 23 לחוק הפקוח על קופות גמל. החלק החייב במס מהסכום המתקבל מהיוון קצבה שאינו זכאי לפטור לפי סעיף 9א(ה), מחויב במס בהתאם להכנסת היחיד ושיעורי המס על הכנסה מיגיעה אישית, שנקבעו בסעיף 121 לפקודה. המס על היוון קצבה שלא לפי הוראות סעיף 23 לחוק הפקוח על קופות הגמל, יהיה כשיעור המס המוטל על כל משיכה שלא כדין מקופת גמל, קרי, 35% או המס השולי החל על הכנסות היחיד, הגבוה שבהם. הקופה תנכה במקור 35% כאמור בתקנה 3 לתקנות מס הכנסה (כללים בדבר חיוב במס על תשלומים לקרן שלא אושרה ותשלומים שלא כדין), התשכ"ו-1962, ובמידה והייתה הכנסתו של היחיד בשיעור מס העולה על 35%, תשולם יתרת המס במועד הגשת הדוח.

5.2 משיכה כדין של כספים מקופת גמל לקצבה בסכום חד-פעמי

בהתאם להוראות סעיף 23 לחוק הפיקוח על קופות גמל, משיכה כדין של כספים מקופת גמל לקצבה, בסכום חד-פעמי, תיתכן באחד מהמצבים הבאים:

5.2.1 היוון קצבה - משיכה כדין של כספים מקופת גמל לקצבה בהתאם להוראות סעיף 23 לחוק הפקוח על קופות גמל, בהתקיים כל התנאים הבאים:

- הכספים נמצאים בקופה משלמת לקצבה (ובלבד שלא מדובר בקרן ותיקה, שהיוון בה איננו אפשרי).
- ההיוון הוא בהתאם לשיטת ההיוון של הקופה.
- סכום הקצבה שיוותר ליחיד, לאחר ההיוון, לא יפחת מ"סכום קצבה מזערי" (4,356 ₪ ב-2012). לצורך בדיקת "סכום קצבה מזערי" יובאו בחשבון כל קצבאותיו של היחיד, למעט קצבאות אשר למעשה הוגדרו בסעיפים 6) - 9) לפקודה (קצבת שארים, קצבת זקנה מביטוח לאומי, וכו'). יובהר כי, במידה וקצבתו של היחיד קטנה מסכום הקצבה המזערי, הוא יכול להוון עד 25% מקצבתו שהייתה אמורה להשתלם לו בתקופה שלא תעלה על חמש שנים, לפי כללי ההיוון של הקופה המשלמת.

5.2.2 משיכה של "סכום צבירה מזערי" - משיכה של סכום צבירה מזערי תחשב כמשיכה כדין, ולעניין דיני המס יראו את סכום המשיכה כהיוון קצבה, אם היחיד עמד בכל התנאים שלהלן:

- סכום כל הכספים בכל הקופות לקצבה שברשותו אינו עולה על סכום הצבירה המזערי שנקבע ל-90,514 ₪ (נכון לחודש מרץ 2012) (האמור נכון

לגבי סכומים שנצברו משנת 2000 - לעמית שכיר, או שיועדו לקצבה, לפי תקנות קופות הגמל לגבי עמית עצמאי, ולמעט כספים בקרן ותיקה);

- היחיד הגיע לגיל פרישת חובה (67 שנים לגבר ולאשה);
- היחיד אינו מקבל כל קצבה מקופת גמל אחרת (למעט קצבה מקופת גמל שהיא קרן ותיקה או קצבה בהסדר פנסיה תקציבית – כמוגדר בסעיף 9(16) לפקודה).

5.3 היוון קצבאות בפטור ממס

סעיף 9א(ה) לפקודה, קובע פטור בגין משיכה כדיון של כספים מקופת גמל לקצבה, המתבצעת עפ"י אחת משתי האפשרויות שצוינו בסעיפים 5.2.1 ו- 5.2.2 לעיל (להלן יקראו יחדיו: "היוון קצבאות"). פטור זה מוגבל עד לגובה ההון הפטור, ובמידה ומשך היחיד מענקים פטורים – מוגבל הפטור עד לגובה יתרת ההון הפטורה.

5.4 הגדרות

לצורך חישוב הקצבה הפטורה לאחר ההיוון, נקבע לצורך חוזר זה את ההגדרות הבאות:

- 5.4.1 **הסכום להיוון בפטור** – סכום ההון שמבקש היחיד שהגיע לגיל הזכאות, למשך פטור ממס. יודגש כי הסכום להיוון לא יעלה על יתרת ההון הפטורה.
- 5.4.2 **יתרה להיוון בפטור** - היתרה שנשארה מהסכום להיוון בפטור ולאחר שמשכו ממנו סכומי הון בפטור (משכו ממנו סכומי הון בפטור – הכוונה להיווני קצבה שבוצעו בפטור לאחר גיל הזכאות).
- 5.4.3 **יתרת ההון הפטורה לקצבה** - משקפת את ההון הפטור או את יתרת ההון הפטורה כפי שהוגדרו לעיל ולאחר שהופחת ממנו הסכום להיוון בפטור.

5.5 חישוב הפחתת הפטור על הקצבה לאחר היוון סכומי קצבה בפטור

להלן העקרונות לחישוב הקצבה הפטורה, לאחר היוון סכומי קצבה בפטור לפי הוראות סעיף 9א(ה) לפקודה:

- 5.5.1 **חישוב יתרת ההון הפטורה לקצבה**: הסעיף מחשב את "ההון הפטור" או את "יתרת ההון הפטורה" כמוסבר בסעיפים 4.2.4 – 4.2.5 לעיל. מ"יתרת ההון הפטורה" מפחיתים את הסכום להיוון בפטור. התוצאה המתקבלת היא "יתרת ההון הפטורה לקצבה" המגיעה ליחיד בגיל הזכאות.
- 5.5.2 **חישוב הקצבה הפטורה**: הקצבה הפטורה תהא "יתרת ההון הפטורה לקצבה" כשהיא צמודה למדד מיום 1 בינואר של השנה שבה הגיע היחיד לגיל הזכאות, ועד ליום 1 בינואר של שנת קבלת הקצבה הפטורה, כשהיא מחולקת ב"מכפיל ההמרה להון" (=180). **סכום זה כשהוא ממוזד ילווה את היחיד לאורך כל שנות תשלום הקצבה.**

דוגמה
<p>ליהודה מלאו 67 ביום 1.7.2012. הקצבה המלכה המסוימת לו היא ₪ 7,500.</p> <p>הפטור לקצבה = 3,563 ₪ = $8,190 * 43.5\%$.</p> <p>באין השנים 1980 וצד 2012 (32 שנים) קיבל יehודה מצנקים פטורים מס בסכום ממוצע ל-1.1.2012: 286,800 ₪. יהודה ביקש להוון 2,500 ₪ ל-6 שנים וקיבל 134,097 ₪ במלואן. יש <i>ענף את הקצבה הפטורה.</i></p>
פיתרון הדוגמה
<p>הפטור לקצבה : $8,190 * 43.5\% = e^ח 3,563$</p> <p>יתרת ההון הפטורה : $254,097 = e^ח - (286,800 * 1.35) - 180 * (43.5\% * 8,190)$</p> <p>יתרת ההון הפטורה לקצבה : $120,000 = e^ח - 134,097 - 254,097$</p> <p>הקצבה הפטורה : $667 = e^ח / 120,000$</p>

5.6 הבהרות

- 5.6.1 ניהול היתרה להיוון בפטור: יובהר, כי היסכום להיוון בפטור" כהגדרתו לעיל, הינו בחירה של הפורש באשר לגובה הסכום שהוא מייעד למשוך כפטור הוני. הודעה כאמור תינתן בתוך 90 ימים מהמועד שבו ביקש לראשונה פטור על קצבה. לא קיימת חובה למשוך את מלוא הסכום להיוון בפטור, וניתן לצבור יתרה זו כיתרה להיוון בפטור הצמודה למדד ינואר בכל שנה. היתרה להיוון בפטור תעמוד לזכותו של היחיד, כך שבכל שלב יוכל לממש אותה. בכל משיכה של סכום חד פעמי כהיוון קצבה, תיבחן המשיכה על פי דין ואם המשיכה כדון, יינתן הפטור לסכום המבוקש ויופחת הסכום המבוקש מהיתרה להיוון בפטור.
- 5.6.2 מעבר מיתרה להיוון בפטור, לקצבה פטורה, ולהפך: מי שבתר בקצבה פטורה וחזר בו בתוך 90 ימים, יוכל לשנות את בחירתו במתן הודעה מנומקת לפקיד השומה על כוונתו. לאחר חמישה חודשים מתום החודש שבו ביצע את בחירתו לראשונה או לאחר שקיבל שלושה תלושי שכר הכוללים את הפטור על הקצבה, המוקדם שבהם, לא ניתן יהיה לשנות את הבחירה ולהפוך קצבה פטורה ליתרה להיוון בפטור. את היתרה להיוון בפטור העומדת לרשותו של היחיד ניתן להסב לקצבה פטורה על ידי ויתור על חלק מהיתרה להיוון בפטור וחלוקה במכפיל המרה להון (180).

מעבר לכך, יובהר, כי במידה ונותרו סכומים להיוון בפטור שלא נוצלו במסגרת המשיכה החד פעמית כאמור, ניתן לחילופין לראות בהם כתשלומים פטורים, ולקבל מתוכם קצבה מוכרת. משכך, ועל פי בחירתו של היחיד, ניתן למשוך, את ההון הפטור לאחר קבלת אישור פקיד השומה כי הסכום פטור במשיכה חד פעמית (כאמור בסעיף 5.3 לעיל), וליעדו קצבה פטורה על ידי הפיכת "היתרה להיוון בפטור", לקצבה מוכרת.

דוגמה

דוד הטיע לציף הזכאות לאחר שמלאו לו 70 שנה, בשנת 2025. באותה שנה נקבעה לו קצבה באובה של 9,000 ₪. לאחר שחשבו המצניקט הפטורית נקבעה לדוד יתרת ההון הפטורה באובה של 650,000 ₪ וצף בו בחירתו ביקש לקבל סכום להיוון הפטור של 290,000 ₪, וכתוצאה מכך יקבל קצבה פטורה של 2,000 ₪ $(2000 = 180 / (650,000 - 290,000))$. דוד החליט בסופו של דבר, לא למשוך את הסכום האמור, וכך לא משך שום סכום מהיוון עד לשנת 2030. בשנת 2030, כשהוא בן 75, בחר דוד להעדיף את קצבתו מיתרות ההון הצומדות לרשותו, ומבקש להעדיף את הפטור לקצבה חצי הסכום להיוון הפטור הצומד לרשותו. חברת הביטוח מוכנה להמיר את סכום ההון הצבור בחשבוןו של דוד באובה של 450,000 ₪ לקצבה חודשית נוספת של 3,000 ₪ (מקדם של 150). מהן האפשרויות הצומדות לרשותו של דוד? (הצרה: כל הנתונים הינם בצרכי 2012)?

פיתרון הדוגמה

אפשרות ראשונה - הינה למשוך את כל הסכום כהיוון קצבה ומתוכס החלק החייב במס הינו 160,000 ₪ $(450,000 - 290,000)$ בשיעור המס השולי של דוד (נניח 21% מס לאחר פריסה). לאחר תשלום המס יישאר לדוד סכום נטו של 416,400 ₪ $(450,000 - 21\% * 160,000)$, כך שלאחר תשלום המס יוכל דוד לקבל קצבה נוספת מוכרת פטורה של 2,776 ₪ (מקדם של 150).

אפשרות שנייה - הינה להעדיף את הפטור לקצבה בדרך של המרת הפטור להון כלאמר העדפת הפטור ב 1,611 ₪ $(290,000 / 180)$. לאחר מכן צף יתרת הסכום שהוא 1,389 ₪ $(= 450,000 / 150 - 1,611)$, יחול שיעור מס של 21% שהם 292 ₪ ולכן יקבל נטו 2,708 ₪ $(= 1,389 - 292)$.

5.6.3 השלכות הבחירה על פי הוראת השעה : לאור הוראת השעה והגדלת הפטור

לקצבה לאורך השנים מ- 43.5% בשנת 2012 ועד 67% בשנת 2025, נקבע, כי במועד ההיוון האמור ייקבע החלק היחסי מהפטור לקצבה שיש בכוונת היחיד לממש בהיוון. משכך, היחס בין הסכום להיוון בפטור לבין יתרת ההון הפטורה לקצבה תשמר לאורך כל השנים שבהוראת השעה. על אף האמור לעיל, תינתן ליחיד הפורש בשנים שבתקופת ההדרגה לבחור את אחת מאפשרויות הקצה הבאות:

5.6.3.1 לקבוע את גובה הקצבה הפטורה באופן מוחלט כך שכל הגדלת שיעור הפטור בתקופת ההדרגה תשמש כסכום להיוון בפטור.

5.6.3.2 לקבוע את גובה הסכום להיוון באופן מוחלט, כך שכל הגדלת שיעור הפטור בתקופת ההדרגה תגדיל את יתרת ההון הפטורה לקצבה.

דוגמה למצב בו הפורש לא ביקש את אחת מאפשרויות הקצה

בשנת 2012 פרש שלמה מצבדנו ומשק מצנקים פטורים
הגין ימי מחלה בסכום של 141,687 ₪, לאחר שהגן
המצנקים הפטורים, נקבעה לשלמה יתרת ההון הפטורה
הגובה של 450,000 ₪. על פי בחירתו ביקש לקבוצ סכום
להיוון הפטור מתוך יתרת ההון הפטורה בסך של 90,000 ₪
כדי שיוכל לשלם את כספי התמלוגים שצמדו
לרשותו. בהתאם לאמור חושבה לו קצבה פטורה של 2,000
₪. שלמה לא משק שום סכום בהיוון עד לשנת 2025. מה
יהיה גובה הפטור ומהי היתרה להיוון הפטור באותה שנה.
הצרה: כל הנתונים הינם בצרכי 2012).

ביתרון הדוגמה

מתוך הנתונים ברור ש- 20% (= 450,000 / 90,000) יוצדו
להיוון הפטור. בהתאם לאמור, בשנת 2025 תהיה יתרת
ההון הפטורה 796,437 (= 141,687 * 1.35 - 8,190 * 67%)
מתוכה 20% (= 90,000 / 450,000) ישמש כסכום להיוון הפטור
כלומר 159,287 ₪, ואילו הקצבה הפטורה תהיה 3,540 ₪
(= 796,437 * 80%).

5.7 הוראות מעבר:

5.7.1 יחיד שהיוון בפטור חלק מקצבתו הפטורה לתוחלת חייו, טרם כניסתו של תיקון 190, והגיע לגיל הזכאות לאחר כניסת התיקון לתוקף - שיעור הפטור המפורט בסעיף 9א(ב), יופחת בשיעור הקצבה הפטורה שהוונה.

דוגמה
<p>בשנת 2001 פרש נפתלי מצבדה בשירות המדינה בגיל 55 עם קצבה של 6,000 ₪, לאחר 30 שנות צבודה. במועד פרישתו היוון 25% מקצבתו לתוחלת חייו בפטור. מהי יתרת הפטור שתצמוד לרשותו במועד היציא לגיל 67 בשנת 2013?</p>
פיתרון הדוגמה
<p>שיעור הפטור שנפתלי היה זכאי לו לאחר התיקון הוא 43.5% ואקב היוון 25% מהפטור הרי שיתרת השיעור לפטור הוא 18.5% בלבד (מתוך תקרת הקצבה המזכה - 8,190 ₪) = 1,515 ₪.</p>

5.7.2 יחיד שהיוון חלק מקצבתו הפטורה לתקופה מוגבלת, ותקופת ההיוון חופפת לתקופת הפטור שלאחר גיל הזכאות, יתרת ההון הפטורה לקצבה תהא ההון הפטור או יתרת ההון הפטורה בניכוי החלק היחסי מן הסכום שהוון כשהוא צמוד למדד ינואר בשנה שבה פרש. לעניין זה, החלק היחסי יהא כיחס התקופה החופפת לתקופה שהוונה.

דוגמה
<p>ביום 1.7.2003 פרש מנשה מצבדה בשירות המדינה בגיל 57 עם קצבה של 8,000 ₪, לאחר 30 שנות צבודה. במועד פרישתו היוון הפטור 25% מקצבתו ל-25 שנה וקיבל 361,920 ₪. המדד במועד קבלת הכספים היה 90 וביום 1.1.13 הוא 120. מהי יתרת הפטור שתצמוד לרשותו במועד היציא לגיל 67 ביום 1.7.2013?</p>
פיתרון הדוגמה
<p>שיעור הפטור שמנשה היה זכאי לו לאחר התיקון הוא 43.5% וההון הפטור הוא 641,277 (במנחי 2012), הסכום שהוא משק בפטור כשהוא צמוד לשנת 2013 הוא 482,560 ₪ (= $361,920 \cdot 120/90$) תקופת ההיוון היא 25 שנה ותקופת החסיפה היא 15 שנים. כלאחר יש להתחשב ב-60% מהסכום המהוון (15/25). לפיכך הסכום המהוון הוא 289,536 ₪ (= $60\% \cdot 482,560$), ויתרת ההון הפטורה לקצבה היא כ- 351,741 ₪ (= $641,277 - 289,536$), ולכן הקצבה הפטורה שיקבל תהא 1,954 ₪.</p>

5.7.3

יחיד שהיוון בפטור חלק מקצבתו הפטורה לתוחלת חייו, או לתקופה קצובה הנמשכת מעבר לגיל הזכאות, וגם משך מענקים פטורים והגיע לגיל הזכאות לאחר כניסת התיקון לתוקף, יחולו עליו הוראות סעיפים 5.7.1 או 5.7.2 בהתאמה, וכן תופעל נוסחת הקיזוז, ואולם, אם משך את המענקים הפטורים והיוון את הקצבה, טרם כניסתו של תיקון 190, הפגיעה לא תעלה על 35% מתקרת הקצבה המזכה.

דוגמה מס' 1																	
<p>משה פרש מצבירתו המצטברת חול' ויט בשנת 1995 לאחר 30 שנות צבירה בלי 50, שכרו האחרון היה 30,000 ₪. באוצר פרישתו היה זכאי לקבל מהמפצל קצבה לכל ימי חייו באובה של 12,000 ₪ וכן יכול היה לקבל סכום מלואן שהוא היוון של 25% מהסכום, המקדט של 300, כלאמר 900,000 ₪ במלואן. משה היוון את כל שהיה יכול וניצל את מלוא הפטור לתוחלת חייו כפי שהיה באותו אוצר, כלאמר ניצל את מלוא 35% הפטור שצמדו לרשותו. לאחר מכן החל משה לצבור בחברה אחרת ממנה פרש כצבור 15 שנים. משה משק מצנקים פטורים באובה התקרה צבור 15 שנים (179,250 ₪ = 11,950*15). בחודש אוגוסט 2012 הניצ משה לקבל את תוספת הפטור שהוא זכאי לה צקב תיקון 190.</p>																	
פיתרון דוגמה מס' 1																	
<p>מאידה ומשה קיבל את המצנקים הפטורים לפני כרסוט התיקון, הפטיצה המרבית שחלה עליו היא 35% ולכן יהיה זכאי לפטור השיצור של 8.5%.</p>																	
<p>מאידה ומשה קיבל את המצנקים הפטורים ביוני 2012 (לאחר כרסוט החוק) הרי שיחול החישוב כמפורט להלן:</p> <p>מאחר ומשה היוון את מלוא הפטור שהיה לו כלאמר היוון 35% לתוחלת חייו הרי שהיוון $180 \times 35\% = 63$ שנים, כלאמר מלוא 35% הפטור וניצל ולכן משה זכאי לתוספת הפטור שבתיקון 190 בלבד.</p>																	
<p>חישוב תוספת הפטור הצומדת לרשותו על פני השנים:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>שנה</th> <th>שיצור הפטור הנוסף</th> <th>סכום ההון הפטור הנוסף</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2012</td> <td>8.5%</td> <td>125,307</td> </tr> <tr> <td>2016</td> <td>14%</td> <td>206,388</td> </tr> <tr> <td>2020</td> <td>19%</td> <td>280,098</td> </tr> <tr> <td>2024</td> <td>32%</td> <td>471,744</td> </tr> </tbody> </table>			שנה	שיצור הפטור הנוסף	סכום ההון הפטור הנוסף	2012	8.5%	125,307	2016	14%	206,388	2020	19%	280,098	2024	32%	471,744
שנה	שיצור הפטור הנוסף	סכום ההון הפטור הנוסף															
2012	8.5%	125,307															
2016	14%	206,388															
2020	19%	280,098															
2024	32%	471,744															
<p>חישוב המצנקים הפטורים:</p> <p>משה משק בשנת 2012 כיצויים של 179,250 ₪ ולאחר הכפלה במקדט של 1.35 יופחת מההון הפטור סכום של כ- 241,987 ₪ (179,250*1.35).</p>																	
<p>חישוב הפטור:</p> <p>בהתאם לאובה הפטור הצומד לרשותו רק בשנת 2020 יוכל לקבל פטור לניח על הקצבה. בשנת 2025 כאשר הפטור יהיה 67% ההון הפטור יהא 987,714 ממנה יופחתו המצנקים הפטורים כפי שחושבו וכן הפטור שניצל בהיוון כפי שחושב לכן, יתרת ההון הפטורה לקצבה תהא 229,757 ₪ (= 987,714 - 515,970 - 241,987). ולכן לאחר שנת 2025 יוכל לקבל קצבה פטורה באובה של 1,276 ₪ = 229,757/180.</p>																	

דוגמה מס' 2

אהרון פרש מעבודתו באמצע יום וחול בשנת 1985 לאחר 20 שנות עבודה בגיל 40, שכרו האחרון היה 30,000 ₪. באוצר פרישתו צבר זכויות לקצבה החל מגיל פרישה בגובה של 15,000 ₪ וכן קיבל סכום מזומן 400,000 ₪ בגינת ניצול את מלוא הפטור הניתן על פי סעיף 9(גא). מיד עם פרישתו החל אהרון לעבוד בחברה אחרת ממנה פרש כעבור 17 שנים וקיבל ממנה קצבה של 4,000 ₪ באוצר סיוע עבודתו לתוחלת חייו. באוצר סיוע עבודתו היווה אהרון 25% מקצבתו ל- 15 שנים וקיבל בתמורה 150,000 ₪ במזומן. אהרון ביקש את מלוא הסכום בפטור כהיוון קצבה פטורה (ניתן היה בשנת 2002). (הסכומים הינם באומחי מדד 6/2012) ביוני 2012 ביקש אהרון להוון 2,000 ₪ מתוך קצבתו החדשה, אשר יתנו לו סכום מזומן של 390,000 ₪ ואת השאר מבקש לקבל כפטור לקצבה מאחר ומלאו לו 67 שנים. כמו כן ביקש כי בעתיד יחולק הפטור באופן יחסי בין הון לקצבה.

ביתרון דוגמה מס' 2

חישוב הפטור:

מאחר ולא נתקבלו מצדקת פטורים ב-15 השנים שקדמו לקבלת הקצבה לראשונה, הרי שלא היו לו מצדקת פטורים. ואולם, הסכומים שהיווה בגין השנים 2002 ועד 2017 חופפים לתקופת הפטור. תקופת החפיפה הינה 5 מתוך 15 השנים. לכן הסכום הנוסף שיש לנכות מיתרת ההון הפטורה הוא 50,000 ₪ המהווים 5/15 מהסכום שהוון. לפיכך יתרת ההון הפטורה לקצבה הינה 641,277 ₪ (= 8,190 * 43.5% * 180) בניכוי הסכום שביקש להוון, 390,000 ₪ ובניכוי הסכום היחסי שהוון, 50,000 ₪ שה"כ 201,277 ₪ ולאחר חלוקה ב- 180 תהא הקצבה הפטורה 1,118 ₪ לשנים 2012 עד 2015.

התפתחות הפטור על פי הוראת השעה:

מאחר וחלוקת הפטור הינה יחסית בין הון לקצבה ומאחר וביקש לקבל את הפטור להיוון באופן יחסי, יש לחשב את הפטור היחסי שניתן מתוך יתרת ההון הפטורה. במקרה זה ההון הפטור ויתרת ההון הפטורה זהים, מאחר ולא היו מצדקת פטורים שפגעו בהון הפטור. מרכיב הפטור על הקצבה מהווה 31% מיתרת ההון הפטורה (= 201,277 / 641,277) והיתרה להיוון בפטור מהווה 69% מיתרת ההון הפטורה. מכאן, שבכל שנה שבה ישתנה ההון הפטור על פי תקופת ההדרגה, תתעדכן החלוקה בין קצבה פטורה ובין יתרת הון להיוון באותו היחס. כלומר בשנת 2025 יקבל אהרון פטור לקצבה בגובה 1,701 ₪ (= 8,190 * 67% * 180 * 31%) ויתרה להיוון בפטור של 241,522 ₪ (= 8,190 * 67% * 180 * 69% - 440,000) (440,000 ₪ ניצול כבר באוצר הפרישה).

5.7.4 מי שהגיע לגיל הזכאות לפני יום 1.1.2012, יוכל להמשיך ולהוון בכל עת חלק

פטור מקצבתו, אך בכפוף לכללים שהיו תקפים עובר לתיקון 190:

5.7.4.1 מדובר בהיוון של חלק מקצבה פטורה שהיחיד זכאי לה בהתאם

להוראות סעיף 9א בנוסחו טרם תיקון 190.

5.7.4.2 הסכום המהווה יחושב לפי תקנון הקופה עפ"י המקדם שנקבע לו, ללא הבטחת מסי תשלומים אך לא יותר ממכפיל ההמרה להון כשהוא מוכפל בחלק הקצבה הפטורה שברצונו להוון.

5.7.4.3 יתרת הפטור על הקצבה, תהיה יתרת הפטור שלא הוונה בתוספת הגדלת הפטור שמשנת 2012 ואילך.

דוגמה
<p>לוי יליד 1940, כרש בשנת 2007 עם קצבה של 6,000 ₪ מקרן פנסיה א'. בנוסף צבורים לו בקרן פנסיה ב' סכומים שנצברו לאחר שנת 2000 בסכום כולל של 200,000 ₪ בשנת 2016 כאשר הפטור לקצבה יצאה ל 4013 ₪ = $49\% \times 8,190$ הוא מצוין להוון 1,000 ₪ מתוך הפטור לקצבה ולאמסוק בסכום חד צמחי את כל הסכומים שבקופה (200,000 ₪), כלאחר שהפטור המצודכן לקצבה יצמוד על 3,013 ₪ (= 1,000 - 4,013). (הכולל במונחי 2012).</p>
פיתרון הדוגמה
<p>מבדיקה ראשונה, הוא יכול להוון מאחר ויש לו קצבה מצטרפת מקורה בקופת אמא. על היחיד האמור יחולו הוראות החוק הישן והחדש, כלאחר תקרת הפטור ב - 9א היא החדשה ואולם ההיוון יצעה בעקרונות של החוק הישן, כלאחר היחיד יודש להביא את אובה הקצבה לה הוא זכאי בתנאים הקבוצים (ללא מספר תשלומים מצטרפים) בהנחה של מקדמ 80 הרי שיוכל להוון רק 80,000 בפטור והשאר יהיה היוון חייב. אם המקדמ יהיה 150 יוכל להוון בפטור 150,000 ואם המקדמ יהיה 200 יוכל להוון בפטור 180,000 לכל היותר. יתרת הסכום תהיה חייבת בשיעור מס של 15%.</p>

5.7.5 למרות שהפטור הניתן לקצבה מוכרת איננו מוגבל, ואף איננו כפוף לנוסחת הקיזוז, תקרת הפטור בסעיף זה מתייחסת לגבי סך כל היווני הקצבאות (הן היוון קצבה מזכה, והן היוון קצבה מוכרת). סכום כל הקצבאות המהוונות בפטור, לא יעלה על האמור לעיל. יודגש, כי היוון קצבה מוכרת בפטור יקטין את היתרה להיוון בפטור במלוא הסכום שהוון. זאת למרות שהיוון "קצבה מוכרת" מעבר לתקרת הפטור חייב במס בשיעור של 15% ממרכיב הרווחים הכלולים בסכום זה.

5.7.6 היוון "קצבה מזכה" מעבר לתקרת הפטור חייב במס בהתאם לשיעורי המס להכנסה מיגיעה אישית, החלים על היחיד. את סכום ההיוון החייב במס ניתן לפרוס בהתאם להוראות סעיף 8(ג)(3) לפקודה.

6. סיכום מנגנון חישוב הפטור בקליפת האגוז

סכום ההון הפטור העומד לרשותו של מי שהגיע לגיל הזכאות הוא מכפלת תקרת הקצבה המזכה באחוז הפטור ובמכפיל ההמרה להון. בשנת 2012, כאמור לעיל, הסכום הוא $641,277$ ₪ ($= 180 * 8,190 * 43.5\%$), ובשנת 2025 הסכום יהיה $987,714$ ₪ (בנתוני 2012) (= $180 * 67\% * 8190$). סכום זה יכול להיות מנוצל בשלושה דרכים:

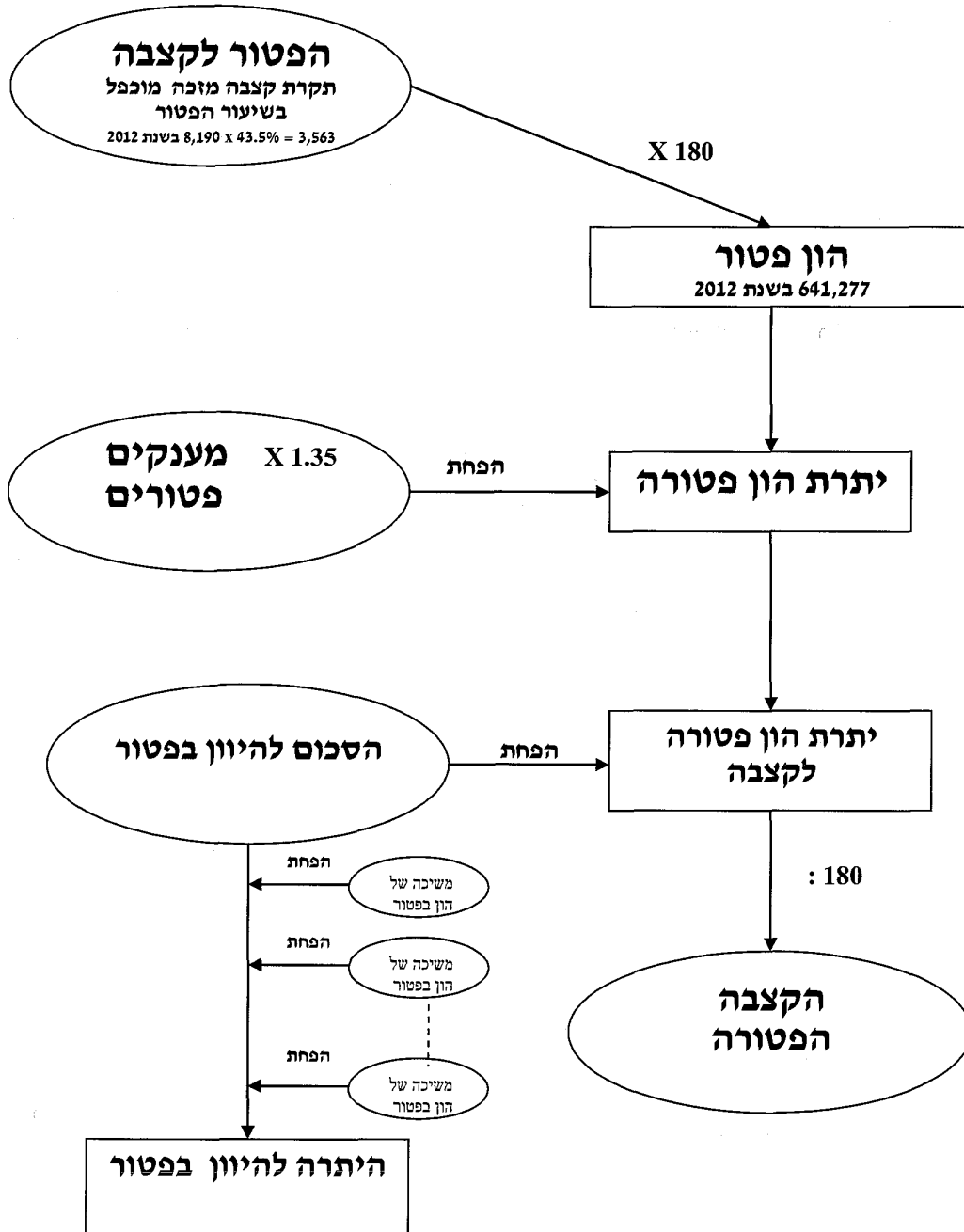
6.1 לא קיבל היחיד מענקי פרישה פטורים ממש בגין 32 שנות עבודה שקדמו לגיל הזכאות, ולא היוו חלק מקצבתו, ייחנה מפטור על קצבתו החודשית בשיעור 43.5% עד 67% מתקרת הקצבה המזכה, ולאורך השנים ינצל בדרך זו את מלוא ההון הפטור העומד לרשותו. במקרה כאמור תהיה הקצבה הפטורה בגובה הפטור לקצבה.

6.2 קיבל היחיד מענקי פרישה פטורים ממש בגין 32 שנות עבודה שקדמו לגיל הזכאות, יקטן סכום ההון הפטור, כמוסבר לעיל, בשיעור המענקים הפטורים כשהם ממודדים ומוכפלים במקדם 1.35. במקרה כאמור תהיה הקצבה הפטורה בגובה יתרת ההון הפטורה כשהיא מחולקת ב - 180.

6.3 אפשרות שלישית העומדת לרשות היחיד היא לקבוע כי חלק מיתרת ההון הפטורה, כמוסבר לעיל, תיועד כסכום להיוון בפטור. סכום זה יופחת מיתרת ההון הפטורה ותוצאתו יתרת ההון הפטורה לקצבה. במקרה כאמור תהיה הקצבה הפטורה בגובה יתרת ההון הפטורה לקצבה כשהיא מחולקת ב - 180.

תרשים לחישוב הקצבה הפטורה וקביעת יתרה להיוון בפטור

7. הנחיות לפעולה

7.1 חובת חישוב הפטור בפקיד שומה - עד למתן הוראה חדשה, כל יחיד שהגיע לגיל הזכאות ומבקש ליהנות מפטור על קצבתו המזכה, יפנה לפקיד השומה כדי שזה יקבע לו, בהתחשב במענקי הפרישה הפטורים ששולמו לו, את יתרת ההון הפטורה העומדת לרשותו של היחיד לאחר הפעלת נוסחת הקיזוז, אם נדרש, כמוסבר בסעיף 4 לעיל.

7.2 יחיד שהגיע לגיל הזכאות ומעוניין לקבוע את הסכום להיוון בפטור, יפנה לפקיד השומה תוך 90 ימים מהיום שבו ניתן לו לראשונה פטור ממס בשל קצבה מזכה. עם קביעת היתרה להיוון בפטור, יעדכן פקיד השומה את יתרת ההון הפטורה לקצבה, אם נותרה, אשר תשמש בסיס לפטור החודשי, כמוסבר בסעיף 5 לעיל.

7.3 האישור לקצבה הפטורה - האישור לקצבה הפטורה וכפי שהובן מהאמור לעיל, הינו אישור סכומי, ואולם על מנת להבטיח את תקפות האישור לתוחלת חייו של היחיד ולמנוע צורך בחישוב מחדש לכל תקופה, האישור לפטור על הקצבה יינתן בשנת הפקתו, ויכלול שני נתונים, האחד אישור על גובה הקצבה הפטורה באותה שנה, השני יהא השיעור מתוך תקרת הקצבה המזכה. שיעור זה יישאר קבוע לתוחלת חייו של היחיד וישתנה בתקופת ההדרגה עם כל שינוי של שיעור הפטור בגובה השינוי. למי שבחר בשיעור פטור שאינו גדל או בשיעור פטור הגדל באופן יחסי, בחירתו תצוין במפורש באישור. מי שבחר להפוך יתרה להיוון בפטור לקצבה פטורה, יקבל אישור חדש.

7.4 "סכום קצבה מזערי" - כאמור לעיל, היוון קצבה מותנה בקיומו של "סכום קצבה מזערי", על פי חוק הפיקוח על קופות גמל. לפיכך, מי שמבקש להוון קצבה, נדרש להציג בפני פקיד השומה תלושי שכר ממשלמי הקצבה (קופות גמל או מעביד, ללא קצבאות שארים) מהם עולה כי מדובר בקצבאות לתוחלת חיים, וכי בכל חודש הקצבה שקיבל היחיד תעלה על הקצבה המזערית. לפיכך, הדרישה להיוון תוך 90 יום תאפשר ליחיד זמן מספיק להוכחת דבר קיומה של הקצבה המזערית, בפני פקיד השומה.

7.5 היוון קצבה מזכה שהוא משיכה כדין ושלא ביקשו בגינו פטור לפי סעיף 9א לפקודה, חייב במס שולי החל על היחיד. על היוון קצבה כאמור חלות הוראות הפריסה וניתן לפרוס לאחור או לפרוס קדימה שש שנים לכל היותר על פי הוראות סעיף 8(ג)(3). יובהר כי הפריסה קדימה משקפת יחס של שנה אחת לכל ארבע שנות היוון. לפיכך, יש לבחון את גילו של מי שבחר להוון, וכל ארבע שנים שלאחר גיל 70 (לאישה ולגבר) יפחיתו מתקופת הפריסה שנה אחת, מכאן, מי שמלאו לו 74 במועד ההיוון יוכל לפרוס ל-5 שנים לכל היותר, ומי שמלאו לו 78 יוכל לפרוס ל-4 שנים לכל היותר וכך הלאה. מי שמלאו לו 94 שנים לא יוכל לפרוס את הכנסתו מהיוון קצבה מזכה.

7.6 הטיפול במענקי פרישה ששולמו לאחר גיל הזכאות:

7.6.1 יחיד שהגיע לגיל הזכאות והודיע לפקיד השומה כי הוא מבקש לקבל בעתיד מענקי פרישה פטורים ממס בגין שנים שקדמו להגיעו לגיל הזכאות, תופחת יתרת ההון הפטורה כפי שנקבעה בסעיף 7.1 או 7.2 לעיל, בסכום השווה למענקים הפטורים הצפויים, בגין שנות העבודה שקדמו לגיל הזכאות כשהם מוכפלים ב - 1.35. סכום זה יתווסף ליתרה להיוון בפטור כפי שנקבעה בסעיף 7.2.

7.6.2 בעת קבלת מענקי הפרישה המאוחרים בגין השנים שקדמו לגיל הזכאות, תקרת הפטור תהיה לפי הוראות סעיף 9(א7) לפקודה, אך לא יותר מהיתרה להיוון בפטור כפי שהיא במועד משיכת מענקי הפרישה הפטורים, וכשהיא מחולקת ב- 1.35. לא הודיע היחיד לפקיד השומה במועד קבלת הפטור על הקצבה המזכה, על כוונתו לנצל את הפטור לפי סעיף 9(א7) בגין שנות עבודתו שקדמו לגיל הזכאות, יראו אותו כמי שויתר על הפטור בגין השנים שקדמו לגיל הזכאות והעדיף לקבל את הפטור על הקצבה המזכה.

7.6.3 יודגש, כי לקבלת מענקי הפרישה הפטורים בגין השנים שאחרי גיל הזכאות, לא תהיה השלכה או פגיעה בפטור על הקצבה, כפי שחושב. יובהר כי בכל מקרה, "יתרת ההון הפטורה" וה"יתרה להיוון בפטור" נקבעות במועד קבלת הפטור לראשונה, והן אינן ניתנות לשינוי לאחר מועד זה.

דוגמה
אדם שהתחיל לעבוד אצל מעביד חדש בשנת 2000, הניח ליד הזכאות בשנת 2013 וממשיך לעבוד אצל אותו מעביד לאחר שהניח ליד הזכאות. הקצבה המזכה שתתקבל החל מליד הזכאות היא 9,000 ₪ ופנסיה מתקבלת משכורת של 8,000 ₪ באין עבודתו. כיצד צליו לנהוג?
פיתרון הדוגמה
הבעיה היא, שמצנן הפרישה באין 13 שנות העבודה האחרונות טרם נתקבלו בידו ולכן לכאורה היחיד יכול לוותר על הפטור של 9(א7) ולקבל פטור מרבי על הקצבה (מצין ויתור על מצנקים פטורים). למצן הסך ספק, מצנקים פטורים באין שנות עבודה לאחר ליד הזכאות אינם נחשבים כמצנקים פטורים. מאחר והיחיד מסר כי יקבל משכורת באין כל שנת עבודה הוא מקבל לשריין מצנקים פטורים באובה של $1.35 \times 13 \times 8,000$ כלומר צליו לשריין כ - 140,000 ₪ למשיכה של 104,000 ₪ (= $13 \times 8,000$) בעתיד. כלומר צליו לבקש לייצג להיוון הפטור 140,000 ₪ אשר יקטנו את הפטור שלו על הקצבה ב 778 ₪ (= $140,000 / 180$) ויצרכו ליתרה להיוון הפטור.
אירוצ הפרישה - תרחיש מס' 1
היחיד סרס מצבודתו בשנת 2020 ומשכורתו הנומינלית צלחה ל 9,000 ולפיכך קיבל כיוויים בסך של 180,000 ₪, כיצד יש לחשב לו את הפטור על הכיוויים.
104,000 ₪ - פטור שמר (במקום 117,000 שהיה צ"ל = $9,000 \times 13$).
63,000 ₪ - פטור 7 שנים
13,000 ₪ - חייב
180,000 ₪ - סה"כ

נספח 9

מכתבו מיום 23.11.22 של מר שלתיאל ממנורה

32 מתוך רבות

Gmail

אימיל חדש

דואר נכנס

מסוקן בכוב

לטיפול בהמשך

גשלה

טיוטות

עוד

תוויות

...iel888@gmail.com

עוד

From: אמיר שאלתיאל
Sent: Wednesday, November 23, 2022 5:23 PM
To:
Subject: RE: מנוחה
 לאור ה"י

אחריות גיהול סכומים מוכרים ע"י הגופים המוסדים החל בשנת 2012 .
 החל משנת 2012 ועד שנת 2016 בוצע על ידינו חישוב חודשי ומצטבר שנת ענ"י התקרות בחוק.
 החל משנת 2016 , כנסת עידן ממשק מעסיקים, האחראיות של העברת הסכומים המוכרים ככול שקיימים הוא של המעסיק.(א"ר שהמעסיק דיווח כך תקלט הדיווח אצלו במערכות)

כאשר עמית פורש לזקנה, היתרות האבורות שקיימות בחשבון העמית מומרות לסכום קצבה חודשי בהתאם "לצבע" הנסיפם
 כלומר סכום צבור לחלק במקדום פרישה בהתאם ל"צבע" הנסיפ (מזכה/מוכרת)
 בתלוש שתמופק לפנסיונר, קיים סכום קצבה ב"צבע" מזכה שח"ב רבס וסכום קצבה ב"צבע" מוכר שפטור ממס.

אמיר שאלתיאל

סמנ"ל, סג' מנהל אגף, תביעות והטלציה
 מנחה במחלק פסיקה ומזל ב"מ
 משרד 0502022655 תייד 03-7555853
 פקס 03-7555801
 דוא"ל AMIRSHAL@MEMORAMIT.CO.LL

www.memoramit.co.il

9

נספח 10

טופס 106 לשנת 2021 של גמלאי המקבל קצבה מחברת מנורה

10

טופס 106 לשנת המס 2021

אישור עפ"י תקנות מס הכנסה - ניכוי ממשכורת

שם עובד: אלטמן גרשון מספר ת.ד. 64594146 תיק ניכויים: 935507640 מעסיק: מנורה מבטחים בע"מ

שדה / סעיף	תיאור	סכום
	קצבה רגילה	46,270
	סה"כ קצבה	46,674
שדה 209	תשלומים פטורים	404
שדה 209	סכום הקצבה הפטור	17,256
272/258	קצבה חייבת במס	29,014
42	מס הכנסה שנוכה במקור	0
	סהכ זיכוי מס על פי נקודות זיכוי	5,886

גרשון אלטמן

שלהבת ארז
מנהלת שירות פרט
27/03/2022

העתק נאמן למקור

נספח 11

מכתבה של הראל מיום 23.8.18

מסמך זה מכיל מידע רגיש

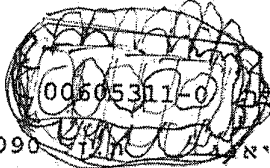
(0400)
23/08/18
BR22938088
6053110

תאריך :
אסמכתא :
סימוכין: פוליסה

לכבוד
דוריאן ברלדיאנו
הקשת 2
קריית אונו

5540101

11

הנדון: פוליסת ביטוח חיים מס' 00605311-0
ט"ש: דוריאן ברלדיאנו 15323090

בהמשך לבקשתך לאפשרות לקבלת גמלא מערך פדיון הפוליסה/זת
ביטוח חיים על שמך בחברתנו, הרינו לעדכנך הנתונים הבאים:

1. ערך פדיון הפוליסה נכון ליום 21/08/18 הינו בסך 2,043,073 ש"ח.
2. מתוך ערך הפדיון הנ"ל נצברו לזכותך 201,981 ש"ח אשר מקורם בכספים ששולמו על חשבון מרכיב תגמולי עובד העולים על שיעור המירבי להפקדה של מרכיב תגמולי העובד לפי סעיף 22 לחוק הפיקוח על קופות גמל, כשהוא מוכפל במשכורתו של העובד או בשכר הממוצע במשק, לפי הנמוך.
3. הקצבה המוכרת (פטורה ממס) אשר נגזרת מהעבירה שעוינה בסעיף 2 לעיל הינה: 1,317 ש"ח (מסלול 60% לבן/בת זוג).
4. הקצבה המזכה שנגזרת משאר העבירה בפוליסה הינה: 12,003 ש"ח הנד מתקבלת לפנות למשרד פ. שומה לקבלת הנחיות לנושא חבות המס. מס' תיק נכ"מ 930006101.

ב ב ר חברה לביטוח בע"מ

גוסטבו רוג
הראל חברה לביטוח בע"מ
האגף לביטוח חיים

5886709

תא סוכן 1460

נספח 12

החלטת מיסוי 6849/15

החטיבה המקצועית

החלטת מיסוי: 6849/15

תחום החלטת המיסוי: קופות גמל ומיסוי יחיד

הנושא: הסדר ניכוי מס במקור בעת היוון קצבה מוכרת – החלטת מיסוי בהסכם

1. העובדות

- 1.1 החברה המנהלת התחייבה לצבוע כבר בדוחות לשנת 2015 את כל הסכומים המוגדרים כתשלומים פטורים על פי הוראות סעיף 9א לפקודה, שהופקדו לאחר ה-1.1.2012, על פי המידע המצוי בידה בלבד. האמור יחול על הפקדות המעביד העולים על התקרות הנקובות בסעיף 3(ה3) וכן הפקדות העובד וההפקדות כעמית עצמאי העולות על התקרות המרביות למתן הטבות מס לפי סעיפים 45א ו-47 לפקודה (ללא תלות בחבות המס).
- 1.2 החברה המנהלת תיישם את התקנות והוראות הממונה לקלוט תשלומים פטורים מהמעבידים באופן ממוחשב כבר בעת הפקדתם החל משנת 2016.
- 1.3 החברה המנהלת תנהל את חשבונות העמית תוך הפרדה לסכומים המיועדים לקצבה מוכרת ולסכומים המיועדים לקצבה מזכה החל משנת 2015.
- 1.4 העמית הינו בן 60 או יותר.
- 1.5 העמית מקבל קצבה מזערית כהגדרתה בחוק הפיקוח על קופות גמל והציג שלושה תלושי שכר.
- 1.6 העמית הפקיד סכומים כתשלומים פטורים עד לתקרה שיחד עם הסכומים הצבורים לקצבה מוכרת בכל חשבונותיו (לרבות כאלה המנוהלים על ידי חברה אחרת) ובתוספת סכומים שכבר משך בדרך של קצבה מוכרת או בדרך של היוון קצבה מוכרת לא יעלו על התקרה שלהלן:
 - עד גיל 60 התקרה הינה הסכום הדרוש לקצבה של 4 פעמים השכר הממוצע במשק, כהגדרתו בסעיף 3(ה3) לפקודה, החל מגיל 60.
 - עד גיל 67 התקרה הינה הסכום הדרוש לקצבה של 4 פעמים השכר הממוצע במשק, החל ממועד ההפקדה.
 - לאחר גיל 67 התקרה הינה הסכום הדרוש לקצבה של 5 פעמים השכר הממוצע במשק, החל ממועד ההפקדה.
- 1.7 והכל על פי טבלת מקדמים שנקבעה לעניין זה בלבד והמופיעה בסעיף 3.5 להחלטה זו.
- 1.7 הבדיקה לגבי יתרות בקופות אחרות תעשה על פי הצהרתו של העמית שתחתם אצל נציג החברה לפי הוראות היועץ המשפטי של החברה המנהלת, או על פי דוח שיופק מהמסלקה הפנסיונית. היתרות בחשבונות אצל אותה חברה מנהלת יהיו באחריותה של החברה.

החטיבה המקצועית

2. הבקשה:

החברה המנהלת ביקשה לפעול על פי הוראות תקנה 6(ז) לתקנות מס הכנסה (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה), התשנ"ג-1993, במועד היוון הקצבה המוכרת על ידי קופות הגמל שבניהולה וללא צורך באישור פקיד השומה.

3. הסדר המס:

לחברה ניתן אישור לנכות את המס כמבוקש, ובלבד שהחברה והעמית עמדו בכל התנאים המפורטים בפרק העובדות ובתנאים שלהלן:

3.1 טבלת המקדמים לשם חישוב התקרות יהיו כמפורט בסעיף 3.5 להלן. טבלה זו תהיה זהה לגבר ולאישה, ואין בה כדי לקבוע לכל דבר או נושא אחר למעט הסדר זה.

3.2 אין באמור בהסדר זה כדי למנוע צביעת סכומים אחרים כתשלומים פטורים באישורו של פקיד השומה.

3.3 אין באמור לעיל לקבוע כי המחוקק או אגף שוק ההון לא יטיל מגבלות מחמירות יותר על התקרות להפקדה ואין בהסדר זה כדי למנוע שינויים כאלה אם ידרשו.

3.4 אין באמור לעיל לקבוע כי לא ניתן להפקיד מעבר לתקרה האמורה, ואולם, הפקדה כאמור ומשיכת כספים בדרך של היוון קצבה ולא בדרך של קצבה, תיבחן על ידי פקיד השומה.

3.5 להלן טבלת מקדמים לחישוב התקרה להפקדת תשלומים פטורים:

מקדם	גיל	מקדם	גיל	מקדם	גיל	מקדם	גיל
56	90	106	80	162	70	217	60
51	91	100	81	156	71	212	61
48	92	94	82	151	72	207	62
45	93	89	83	146	73	202	63
43	94	83	84	140	74	197	64
40	95	79	85	134	75	191	65
38	96	73	86	129	76	186	66
37	97	68	87	123	77	180	67
35	98	64	88	117	78	172	68
33	99	60	89	112	79	167	69

נספח 13

חוזר מ"ה והוראות הממונה

13

כ"ז אייר תש"ס
1 יוני 2000

אל:תפוצה: א', נצ(1), ב'(3), ג'(3), ד'(1), ו'

חוזר מ"ה 7/2000 - ניכויים/מקצועית/משפטית

הנדון: חוק ההסדרים במשק המדינה לשנת התקציב 2000 הטבות מס לחסכון לטווח ארוך

1. מבוא

- 1.1 ביום 10.1.2000 פורסם בספר החוקים חוק ההסדרים במשק מדינת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2000) התש"ס-2000 (ס"ח 1724 מיום ג' בשבט התש"ס, 10.1.2000).
- 1.2 החוק נתקבל עוד בטרם מונתה הועדה הציבורית לרפורמה במס (ועדת בן בט) והוא כולל מספר תיקונים בתחום החסכון הסוציאלי והפנסיוני, וזאת עד לרפורמה מקיפה שתיכנס לתוקף עם יישום המלצות ועדת בן בט.
- 1.3 מטרת ההוראות שנקבעו בתיקון הינה ביטול כפל הטבות מס וצמצום הפטור המוענק להפקדות בקופת גמל לקיצבה.
- עם זאת מעניק התיקון העדפה ברורה לחסכון בקופות גמל לקיצבה וזאת על מנת להבטיח הכנסתם של הפורשים ממעגל העבודה, בדרך של קבלת קיצבה חודשית שוטפת.
- 1.4 החסכון הפנסיוני בקופות גמל מתנהל בשלושה אפיקי חסכון:
 - (א) קופות גמל לפיצויים.
 - (ב) קופות גמל לתגמולים.
 - (ג) קופות גמל לקיצבה.
- 1.5 קופות הגמל מנהלות הן ע"י בנקים (תגמולים/או פיצויים) הן ע"י חברות ביטוח (תכניות ביטוח למטרות תגמולים, פיצויים וקיצבה, (להלן - קופות ביטוח) והן ע"י גופים אחרים (קרנות פנסיה קופות מפעליות וכיוצ"ב).
- שיעורי ההפקדה בקופות הגמל נקבעים בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) התשכ"ד-1964 (להלן - תקנות קופות הגמל), במיוחד בתקנה 19.
- על פי תקנות הגמל רשאיות קופות הגמל לקבל הפקדות בשיעורים מ"המשכורת" כהגדרתה בתקנות קופות הגמל, כמפורט להלן:
שיעור ההפקדות מ"המשכורת" עבור "עמית שכיר"

סוג קופה	שיעור הפקדות מעביד (להלן: "תגמולים")	שיעור הפקדות עובד
1	קופת גמל לפיצויים	עד 8 1/3%
2	קופות גמל (לרבות קופות ביטוח לתגמולים)	עד 5%
3	קרן פנסיה ותיקה (שאושרה לראשונה כקופת גמל לפני יום 1.1.95)	עד 6% בגין "תגמולים" ובנוסף, גם עד 8 1/3% בגין פיצויים
4	קרן חדשה מקיפה (קרן פנסיה שאושרה לאחר 1.1.95 וזכאית לאג"ח מיועדות מהמדינה)	שיעור ההפקדות-הן של מעביד והן של עובד-זהה לזה שבסוג 3 (ובלבד שהפקדות המעביד והעובד לא יעלו על 17.5% מפעמיים השכר החדשי הממוצע במשק לעובד שכיר)
5	קרן חדשה כללית (אושרה לאחר 1.1.95 ואינה זכאית לאג"ח מיועדות מהמדינה)	עד 6% בגין "תגמולים" ובנוסף גם עד 8 1/3% בגין פיצויים
6	קופת גמל לקיצבה שהיא קופת ביטוח	עד 5% ובנוסף גם עד 8 1/3% בגין פיצויים

שיעור ההפקדות עבור עמית "עצמאי"
(כולל הפקדות "שכיר" כשאר הפקדות מקבילות של מעביד)

ללא הגבלה	בקופת גמל לתגמולים (לרבות קופת ביטוח לתגמולים)
שיעור שלא יעלה על 19.83% מהכנסה לפי סעיפים 2(1) או 2(2), או מהכנסה מזכה כמשמעה בסעיף 47 לפקודה - לפי הגבוה מביניהם	קרן פנסיה ותיקה (שאושרה לראשונה כקופת גמל לפני יום 1.1.95)
כ"ל ובלבד שההפקדה לא תחרוג מ-17.5% מכפל השכר הממוצע במשק לעובד שכיר	קרן חדשה מקיפה
ללא הגבלה	קרן חדשה כללית
ללא הגבלה	בקופת גמל לקיצבה שהיא קופת ביטוח

1.6 מגבלות נוספות הקבועות בתקנה 19 שיש להן השלכות מס הן:

- (א) לא ניתן לעקוף את השיעורים הקבועים להפקדה באמצעות פיצול הפקדה למספר קופות גמל.
- (ב) ההפקדה לקופת גמל עבור עמית שכיר חייבת להתבצע באופן סדיר, בתשלומים חדשיים רצופים בשיעור שווה מהמשכורת.
- ההפקדה לקופת גמל לקיצבה על ידי "עמית עצמאי" חייבת להתבצע באופן סדיר, בתשלומים חדשיים או רבעוניים רצופים.

1.7 הוראות נוספות, בדבר חבות המס והטבות המס בשל הפקדות בקופת גמל, נקבעות בפקודת מס הכנסה, וכתנאי להטבות הקבועות בפקודה טעונות הקופות אישור הנציב (סעיף 47 לפקודה).

1.8 ראוי להדגיש כי בהתאם להוראות תקנה 19 אישור קופת הגמל יחול רק על כספים המופקדים בהתאם להוראות תקנה 19, לרבות שיעורי ההפקדה והתנאים האחרים הקבועים בתקנה.

לפיכך, סכום הפקדות ששיעורם חורג מהשיעור הקבוע בתקנות, לא יראום כסכומים המופקדים בקופת גמל ועל כן הם מחוייבים במס כהכנסת עבודה לפי סעיף 2(2) לפקודה, במועד ההפקדה (וזאת גם אם לא עברו את תקרות הסכומים הקבועות בסעיף 3(ה1) ו-3(ה3) לפקודה).

1.9 כאמור, בחוק ההסדרים נקבעו מספר הוראות מס הנוגעות לקופות גמל לקיצבה, אולם עדיין נשמרת עדיפותה של קופת הגמל לקיצבה מבחינת מתן תמריצי המס.

2. תיקון סעיף 9(א7)(ז) לפקודה

2.1 בוטלה הסיפה לסעיף 9(א7)(ז) (2) שאיפשרה למי שחוזר בו מ"רצף קיצבה" לקבל, בעת החזרה, פטור נוסף על הפטור למענק שקיבל בעבר בעת הפרישה, עד כדי כפל פטור.

2.2 לפני התיקון, בחזרה מ"רצף קיצבה", לאחר חמש שנים מיום הפרישה, ניתן היה לקבל, פטור נוסף של 20% בגין כל שנה, החל מהשנה השישית. התוצאה היתה שמי שחזר בו מרצף קיצבה לאחר 10 שנים מיום הפרישה, נהנה מפטור נוסף למענק בגובה תקרת הפטור המעודכנת, גם אם ניצל כבר בעת הפרישה את מלוא תקרת הפטור.

2.3 כאמור בוטל הפטור הנוסף ומשמעות הביטול היא:

- (1) מי שניצל את מלוא תקרת הפטור למענק בעת הפרישה - לא יוכל להנות מפטור נוסף כלשהו בעת החזרה מרצף קיצבה.
- (2) אם לא ניצל פטור בעת הפרישה, או ניצל מקצת מן הפטור, יהא זכאי בעת החזרה לנצל רק את יתרת הפטור על פי תקרה מעודכנת כפי שהיא בעת חזרתו מהרצף.

2.4 תיקון זה מצטרף לתיקון לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) (תיקון מס' 2) התשנ"ט-1999 (ק"ת 5953, מיום ו' אדר התשנ"ט, 22.2.1999) (להלן - תיקון מס' 2).

במסגרת תיקון מס' 2 נחסמה חד משמעית האפשרות להפקיד בקופת גמל לקיצבה הפקדות בגין מרכיב הפיצויים בלבד, בין אם ההפקדות בוצעו באופן שוטף ובין אם בוצעה הפקדה חד פעמית. וזאת למעט תשלומי השלמה בגין פיצויים ובלבד שבמקביל שולמו גם תשלומים בגין "תגמולים".

תחולת הוראה זו נקבעה ליום 22.3.99 (חודש ממועד פרסום התקנות בק"ת).

כתוצאה מהוראה זו הונחו פקידי השומה שלא לאשר עוד "רצף קיצבה" לסכומי פיצויים שהופקדו לקופת גמל לקיצבה מבלי שהופקדו במקביל גם תגמולי המעביד

ותגמולי העובד.

2.5 כאמור התיקון בחוק ההסדרים מבטל לחלוטין את האפשרות להנות מפטור נוסף בחזרה מ"רצף קיצבה" גם בנסיבות בהן עדיין מותרת לפי התקנות הפקדה חד פעמית.

2.6 תחולה:

תחולת תיקון סעיף 9(א7)(ז) בדבר ביטול הפטור הנוסף הינה לגבי סכומים שעובד ביקש לגביהם בעת פרישתו "רצף קיצבה" לאחר התיקון, דהיינו, לאחר יום פרסום החוק - הוא יום 10.1.2000.

מי שפרש והודיע על "רצף קיצבה" לפני התאריך האמור לגבי סכומים שהופקדו בקופת גמל לקיצבה, לפי הוראות הפקודה, תקנות קופות הגמל ותיקון מס' 2, יונה מהפטור הנוסף שהיה לפני התיקון, גם אם החזרה מהרצף תהא לאחר יום 10.1.2000.

טרם פרסום החוק ניתנו הנחיות למעבידים ולפקיד השומה בהן נאמר כי תחולת ההוראה היא מיום 1.1.2000 אולם לאור העיכוב בפרסום החוק נדחתה תחולתו עד ליום 10.1.2000.

3. מסוי הפקדה בגין תגמולים לקופת גמל לקיצבה - סעיף 3(ה)

3.1 סעיף 3(ה3) שנוסף לפקודה, קובע כי סכומי "תגמולים" ששילם מעביד לקופת גמל לקיצבה בשביל עובדו, העולים על התקרה הקבועה בסעיף - הן בשיעור ההפקדה והן בסכום - יראום כהכנסת עבודה של העובד במועד התשלום לקופת הגמל לקיצבה.

3.2 כתוצאה מהוראה זו יש לזקוף לעובד הכנסת עבודה בגין הפקדות מעבידו לקופת לקיצבה עבור תגמולים, אם ההפקדה עולה על התקרה שנקבעה בסעיף (ראוי להדגיש כי הוראת החיוב במס חלה רק על מרכיב ה"תגמולים" ולא על מרכיב ה"פיצויים" המופקדים בקופת הגמל לקיצבה).

3.3 התקרה היא - השיעור הקבוע להפקדה בגין מרכיב התגמולים בקופת גמל לקיצבה, מוכפל באחד מהסכומים הבאים, לפי הנמוך:

- (1) ממשכורתו החודשית של העובד.
- (2) מארבע פעמים השכר החודשי הממוצע במשק.

סכומי הפקדה של מעביד העולים בחודש על התקרה הנ"ל, ייזקפו כאמור להכנסת העבודה של העובד בשלב ההפקדה והמעביד ינכה מהם מס במקור בהתאם לחבות המס של העובד.

השכר החודשי הממוצע במשק נקבע על ידי המוסד לביטוח לאומי לצורך גימלאות ודמי ביטוח.

השכר החודשי הממוצע במשק לצורך הפקדות חודש ינואר 2000 ואילך הינו 6,347 ש"ח.

לפיכך, סכום התקרה לענין סעיף 3(ה3) לחודש ינואר ואילך הינו 25,388 ש"ח.

3.4 הפקדת מעביד לקופת גמל לתגמולים, מעל לתקרה הקבועה בפקודה (מעל 5% מ"הכנסה מזכה" כמשמעותה בסעיף 47 לפקודה), נזקפת זה מכבר להכנסת העבודה של העובד, על פי סעיף 3(ה1) לפקודה. לעומת זאת, הפקדה בגין מרכיב זה - תגמולים - לקופת גמל לקיצבה, היתה מוגבלת עד כה בשיעור בלבד משכרו של העובד בלא כל הגבלה של סכום.

בהוספת סעיף 3(ה3) לפקודה ובהגבלת סכום ההפקדה לתגמולים גם בקופת גמל לקיצבה, צומצמה ההטבה להפקדה בקופת גמל לקיצבה, אף שתקרת ההפקדה הפטורה ממס גבוהה עדיין מהתקרה הפטורה להפקדה בקופת גמל לתגמולים, וזאת מתוך רצון להמשיך ולעודד את מסלול החסכון לקיצבה.

3.5 תקרת הסכום הכוללת הקבועה להפקדת "תגמולים" שאינה חייבת במס, בקופת גמל לקיצבה, הינה אחת, והיא חלה גם אם ההפקדות יפוצלו למספר קופות גמל לקיצבה או שיופקדו ע"י מספר מעבידים שונים בשביל אותו עובד. (וזאת בדומה לתקרה האחת הקיימת בסעיף 3(ה) - לגבי הפקדות לקרן השתלמות, ו-3(ה1) - לגבי הפקדות בקופת גמל לתגמולים).

(בתקנות קופות הגמל קיימת מגבלה על פיצול ההפקדה בין מספר קופות גמל לקיצבה אשר אינה מאפשרת פיצול בין מספר קופות גמל לקיצבה הנהנות מהנפיקת אג"ח מיועדות ע"י המדינה).

3.6 נכון להיום טרם נקבעה תקרה כוללת להפקדות "תגמולים" בסוגים שונים של קופות (קופות לתגמולים וקופות לקיצבה) וקיימות תקרות נפרדות להפקדות תגמולים בקופות גמל: האחת להפקדות בקופ"ג לתגמולים, עד לתקרה הקבועה בסעיף 3(ה1), והאחרת להפקדות בקופת גמל לקיצבה, עד לתקרה הקבועה בסעיף 3(ה3) והכל בתנאי שלא הופקדו בשל אותה משכורת מבוטחת.

3.7 ראוי להזכיר ולהדגיש בהקשר זה כי בעקבות הוראה חדשה בתקנה 19 לתקנות קופות הגמל, כפי שתוקנה בתיקון מס' 2, אין עוד אפשרות להפקיד לקופות גמל לתגמולים, לקיצבה או לפיצויים, בגין משכורת המבוטחת בפנסיה תקציבית ("המבוטחת לפי דין או חוזה"), וזאת החל מיום 22.3.99.

תחולה

3.8 הוראת סעיף 3(ה3) חלה על הפקדות תגמולים בקופות גמל לקיצבה, שנעשו לאחר פרסום החוק (10.1.2000) בגין משכורת ינואר 2000, וזאת אף אם ההפקדות מבוצעות לקופות גמל לקיצבה שנפתחו לפני יום כניסתו של החוק לתוקף.

3.9 הוראות לפעולה ודיווח
חישוב הסכום יש לזקוף להכנסה בשל הפקדות לקופת גמל לקיצבה מעבר לתקרה, יעשה על בסיס חודשי מצטבר, בדומה לחישוב המבוצע לענין זקיפת הכנסה עפ"י סעיפים 3(ה) ו-3(ה1) לפקודה.

חישוב כאמור ימנע מצב של זקיפת הכנסה בחודש מסויים כתוצאה מגלישה מקרית מעבר לתקרה, בנסיבות בהן בממוצע חדשי לא קיימת חריגה מהתקרה.

דין זקיפת הכנסה כאמור כמשכורת לכל דבר ועניין דהיינו:

(א) לענין שיעורי המס, תצטרף הכנסה זו למשכורת הכוללת ויחולו שיעורי המס עפ"י תקנות מס הכנסה ומס מעסיקים (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה ותשלום מס מעסיקים) התשנ"ג-1993. (להלן - תקנות המשכורת).

(ב) יש לשלם מס שכר ומס מעסיקים ע"י החייבים במסים אלה.

(ג) בהתאם להוראות תקנות המשכורת יש לדווח על ההכנסה, הן בדיווח חדשי בתלוש המשכורת והן בדיווח שנתי בט' 126 וט' 106 - והכל בהתאם להנחיות שיקבע הנציב מעת לעת.

(ד) במקרים בהם מעבידים שונים מפקידים לקופות גמל עבור אותו עובד, הסכומים שיש לזקוף כהכנסת עבודה לעובד, ושיעורי המס עליהם, יהיו כדלקמן:

1. המעביד העיקרי, המנכה מס לפי תוספת א' לתקנות המשכורת, יזקוף כהכנסת עבודה, רק את הסכומים העולים על תקרת סעיפים 3(ה) ו-3(ה)3.

2. מעביד שאינו רשאי לנכות מס עפ"י תוספת א' לתקנות המשכורת, ינכה ממלוא הפקדותיו לקופת גמל בגין תגמולים (לקופות גמל לקיצה ו/או לתגמולים) מס בשיעור שולי מירבי של 50%, אלא אם כן ערך בעצמו תיאום מס בדבר יתרת התקרה הפטורה להפקדות בקופת גמל (ובהתחשב בהפקדות המעבידים האחרים), או הומצא לו אישור על תיאום מס מפקיד השומה המורה לו לפעול אחרת.

(ה) עפ"י הוראות הנציב, החל משנת המס 2000, יהא על המעביד לגלול בטופס 106 של העובד, פרטים מלאים בדבר כל קופות הגמל לתגמולים ולקיצה בהן הופקדו כספים עבור העובד בשנת המס.

להלן הפרטים:

שם קופת הגמל (לרבות שם חברת הביטוח).

סוג התכנית (פוליסה): תגמולים, פיצויים או קיצה (יסודית או מקיפה).

סה"כ משכורת המהווה בסיס להפקדה לקופה מסויימת.

הפקדת המעביד לקופת הגמל אשר נזקפה כהכנסת עבודה לפי הוראות סעיף 3(ה)1 או סעיף 3(ה)3.

כאשר מעביד מפקיד עבור העובד למספר קופות גמל, יש לציין את הנתונים הנ"ל בנפרד, לגבי כל קופה, ולציין במפורש באיזו קופת גמל הופקדו הכספים שנזקפו כהכנסת עבודה לעובד כאמור לעיל. לפירוט זה חשיבות מרובה על מנת שהעובד יוכל להנות בעתיד מפטור על "קיצה מוכרת".

10. דיווח לקופת הגמל

קופת גמל לקיצבה אינה רשאית לקבוע מהי קיצבה פטורה ממס ועל כן, על מנת שעמית יוכל להנות בעתיד מפטור על קיצבה מוכרת, על המעביד להעביר לקופת הגמל באופן סדיר את כל המידע והפירוט הנחוצים לצורך קביעת הקיצבה המוכרת.

הנתונים הדרושים לקופת הגמל הינם הנתונים הבאים:

- (א) חלקו של העובד בהפקדה לקופת גמל.
- (ב) סכום הפקדות המעביד לקופת הגמל, בגין תגמולים אשר נזקף לעובד כהכנסת עבודה עפ"י סעיפים 3(ה1) או 3(ה3) לפקודה, בשל היותו חורג מהתקרה.

המעביד חייב ממילא לפרט נתונים אלו בתלוש המשכורת ובטופס 106 ועל כן אין בהעברתם גם לקופת הגמל, משום הכבדה מיוחדת על המעבידים.

קופת הגמל לקיצבה אינה רשאית שלא לנכות מס במקור בגין קיצבה מוכרת, אלא אם הוכח לה, ע"י המעביד או העמית, שהתשלומים שהועברו אליה הינם בגדר "תשלומים פטורים", דהיינו סכומים ששולמו ע"י העובד.

יצוין כי בהעדר דיווח כאמור של המעביד לקופת הגמל, רשאי העובד עצמו להמציא את המידע הנחוץ לקופת הגמל (תלושי משכורת וט' 106).

אנו שבים ומדגישים כי בהעדר פירוט מלא, כמבוקש לעיל, ובמיוחד בדבר מיסוי חלק הפקדות המעביד שהופקד לאותה קופת גמל (בהתאם להוראת סעיף 3(ה3), לא תוכל קופת הגמל להתייחס לסכומים כאל "תשלומים פטורים" המהווים בסיס לחישוב קיצבה מוכרת.

4. תיקון סעיף 9א:

4.1 במקביל להוספת סעיף 3(ה3) ובו קביעת הוראה חיוב במס להפקדות בקופת גמל לקיצבה, ולאור העובדה כי כספי קיצבה מקורם גם בהפקדות מקבל הקיצבה מהכנסתו נטו (לאחר ניכוי המס), תוקן סעיף 9א.

לאחר התיקון קיימים שני מסלולי פטור אלטרנטיביים:

(1) המסלול שהיה קיים לפני התיקון - פטור ממס ל-35% "מהקיצבה המזכה", כהגדרתה בסעיף.

(2) המסלול החדש - פטור ממס ל"קיצבה מוכרת".

4.2 על מנת שקיצבה תחשב כ"קיצבה מוכרת" הפטורה ממס, עליה לעמוד בשני מבחנים:

(א) זהות המשלם.

(ב) מקור התשלומים.

4.3 זהות המשלם - קיצבה תוכל להחשב כ"קיצבה מוכרת" רק אם היא משולמת ע"י קופת גמל לקיצבה שהוקמה לאחר יום 1.1.95, או אם הוקמה לפני תאריך זה והיא "קופת ביטוח".

יודגש כי קיצבאות המשולמות ע"י קרנות פנסיה ותיקות, דהיינו קופות גמל לקיצבה שהוקמו לפני יום 1.1.95 לא יוכלו להחשב כ"קיצבה מוכרת" ולא יחול בגינן מסלול הפטור ממס החדש.

4.4 מקור התשלום

מקור התשלום חייב להיות באחד מאלה:

- (א) בסכומים שלפי הוראת סעיף 3(ה3) נזקפו כהכנסת עבודה למקבל הקיצבה בעת הפקדתם לאותה קופת גמל ממנה משולמת הקיצבה.
- (ב) בסכומים שהפקיד מקבל הקיצבה לאותה קופת גמל לקיצבה ואשר לא היתה זכאות לקבל בגינם ניכוי לפי סעיף 47 לפקודה (אף לא לאחד מהקרובים המצויינים בסעיף 47 לפקודה).

הקיצבה המוכרת כוללת "תשלומים פטורים" אלו בצירוף הרווחים שנצברו עליהם.

4.5 ראוי להדגיש:

- (1) לא יכללו ב"תשלומים פטורים" סכומים שמקורם בהפקדות מקבל הקיצבה עד גובה הסכום הניתן לניכוי לפי סעיף 47 (5%, 7% או 11% מ"הכנסה מזכה" - לפי העניין) וזאת גם אם בפועל לא ניצל את הטבת הניכוי.
- (2) אין מניעה לראות כ"תשלומים פטורים" סכומים שמקורם בהפקדות שמקבל הקיצבה היה זכאי בגינם לזיכוי על פי סעיף 45 לפקודה - ואפילו ניצל בפועל זיכוי מוגדל של 35%.

4.6 עם הוספת מסלול הפטור החליפי, מקבל "קיצבה מוכרת" שהגיע ל"גיל פרישה", יקבל פטור ממס הגבוה מבין השניים:

- (1) פטור ממס על "הקיצבה המוכרת".
- (2) פטור בשיעור של 35% מ"הקיצבה המזכה".

יצוין:

קביעת מסלול הפטור איננה ניתנת לבחירה. הפטור יינתן על פי הסכום הגבוה מבין השניים.

מקבל קיצבה מקופת גמל לקיצבה ותיקה (נוסדה לפני 1.1.95) זכאי, כמו לפני התיקון, רק לפטור בשיעור 35% מ"הקיצבה המזכה".

4.7 אין שינוי בזהות הזכאים לפטור לפי סעיף 9א (בכל אחד משני המסלולים). הזכאים הם רק מי שהגיעו ל"גיל פרישה" כמשמעותו בסעיף 9א.

4.8 אין כל שינוי באשר לפטור של 35% לקיצבת שאירים.

4.9 לא נשתנה דבר בהוראת סעיף 9א(ג)(1) השוללת או מקטינה את שיעור הפטור לפי "נוסחת השילוב" אם המקבל נהנה מפטור ממס למענק עקב פרישה (לפי סעיף 9(7) א). יישום "נוסחת השילוב" ייעשה לאחר קביעת מסלול הפטור לו זכאי מקבל הקיצבה, כמוסבר בסעיף 4.6 לעיל.

4.10 יישום

לשם יישום מסלול הפטור על "קיצבה מוכרת", חייבים להיות בידי קופות הביטוח וקופות הגמל לקיצבה נתונים מלאים אודות מרכיבי ההפקדות כלהלן:

עמית שכיר:

- (1) מרכיב הפיצויים.
 - (2) חלק העובד במרכיב התגמולים.
 - (3) חלק המעביד במרכיב התגמולים שנזקק להכנסת העובד בעת ההפקדה לאותה קופת גמל.
 - (4) חלק המעביד במרכיב התגמולים שלא נזקק להכנסת העובד.
- בהעדר נתונים ברורים אודות הנ"ל, לא תהיה קופת הגמל לקיצבה רשאית לשלם קיצבה מוכרת פטורה ממס. על כן קיימת חשיבות רבה לדיווח מלא וסדיר של המעבידים, כנדרש לעיל.

עמית עצמאי:

יש להניח כי עמית עצמאי אינו מפקיד לקופת גמל לקיצבה מעבר לסכום הניתן לניכוי לפי סעיף 47 לפקודה. על כן, מסלול הפטור לקיצבה לפי סעיף 9א, לעמית עצמאי, הינו 35% מהקיצבה המזכה, פרט למקרים חריגים, בהם יוכיח עמית עצמאי כי הפקיד לקופת הגמל לקיצבה סכומים מעבר לתקרות בגינם מגיע לו או לקרובו ניכוי לפי סעיף 47.

כל הנתונים יישמרו במאגר קופות הגמל בלא הגבלת זמן.

בשלב המשיכה יהא על הקופות להפריד בין המרכיבים השונים לרבות רווחיהם.

4.11 תחולה:

בחוק ההסדרים לא נקבעה הוראת תחולה לסעיף 9א, על כן חלות הוראותיו על כל הקצבאות המשולמות לאחר יום פרסום החוק - (10.1.2000).

5. סעיף 9א(ה) - תקרה חליפית לפטור על סכום היוון של קיצבה

5.1 בהמשך להוספת מסלול פטור בסעיף 9א(ב), תוקנה תקרת הפטור לסכום המתקבל עקב היוון קיצבה.

תקרת הפטור תהא הנמוך מבין השניים:

1. סכום שהיה מתקבל מהיוון סכומים שמקורם ב"תשלומים פטורים" הכלולים ב"קיצבה מוכרת".
2. סכום שהיה מתקבל מהיוון של 35% מהקיצבה המזכה.

5.2 התקרה לחלופה (2) תשאר 35% מ"התקרה המזכה" גם אם עקב נוסחת שילוב אין מקבל הקיצבה זכאי כלל לפטור על קיצבה או זכאי לפטור נמוך מ-35%.

5.3 תחולה

גם לתיקון זה אין הוראת תחולה בחוק. במקרים בהם נוצרת החמרה לעומת הדין הקודם, יבחנו לגופו של ענין.

6. סעיף 9ב - היוון קיצבה שאינה ממעביד או מקופת גמל

תוקנה הסיפה של סעיף 9ב לפקודה ונותק הקשר בין היוון לפי סעיף זה לבין היוון לפי סעיף 9א.

לפני התיקון הוחלו הוראות סעיף 9א(ה) גם על היוון קיצבה שאינה ממעביד או מקופות גמל. מעתה ההתייחסות להיוון בסעיף 9ב היא עצמאית ונקבע כי "סכום המתקבל עקב היוון קיצבה פטורה לפי סעיף זה, פטור ממס".
כבעבר, אין תקרה לפטור בשעור 35% על פי סעיף 9ב - גם לא לפטור על סכומים שהונו.

7. סעיף 87 - תשלומים שלא כדין:

7.1 לסעיף 87 לפקודה, הדין במשיכות שלא כדין מקופות גמל ולתקנות מכוחו, הוספה הוראה לפיה משיכה חד פעמית מקופת גמל לקיצבה, תחשב כמשיכה שלא כדין בין אם מדובר במשיכה לפני פרישה ובין אם מדובר במשיכה בדרך של היוון קיצבה. (למעט החלק הפטור של ההיוון).

7.2 המס שיחול על משיכה זו יהיה הגבוה מבין השניים:

- (1) מס סופי בשיעור 35%.
- (2) המס השולי החל על מושך הכספים עפ"י אישור המעביד או אישור פ"ש.

7.3 ההוראה חלה על משיכה מכל קופת גמל לקיצבה לרבות מקופת גמל לקיצבה שהוקמה לפני יום 1.1.95.

7.4 הוראה זו לא תחול על משיכה חד פעמית של סכומי פיצויי הפיטורים אם חלות עליה הוראות סעיף 9(א7).

7.5 מטרת התיקון הינה למנוע משיכה בסכום חד פעמי של סכומים שיועדו לקיצבה ביום הפקדתם.

לא חל שינוי באשר למשיכה מקופת גמל רגילה לתגמולים, הן של עמית עצמאי והן

של עמית שכיר.

7.6 תחולה ויישום

תחולת התיקון הינה רק על משיכת כספים שמקורה בהפקדות שבוצעו ביום תחילתו של חוק זה ואילך (10.1.2000).

שר האוצר הוסמך לקבוע תקנות נוספות לגבי משיכה שלא כדין כאמור.

לאחר קביעת התקנות יופצו הנחיות והוראות נוספות.

בברכה,

נציבות מס הכנסה

מדינת ישראל
רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון

כ"ו בתמוז התשע"ט
29 ביולי 2019

חוזר גופים מוסדיים 2019-9-8
סיווג: כללי

מרכיבי חשבון בקופת גמל - תיקון

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 21, 22(ג) ו-39 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן - **החוק**), ולאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת, להלן הוראותיי:

1. כללי

חוזר גופים מוסדיים 2018-9-13 "מרכיבי חשבון בקופת גמל" (1.5.18) (להלן - **חוזר מרכיבי חשבון**), קובע הוראות שונות לעניין רישום מרכיבי חשבון בקופת הגמל. מוצע לתקן טעות סופר שנעשתה בסעיף 5 בחוזר מרכיבי חשבון, כך שהפרדת התשלומים ששולמו לקרן השתלמות לאחר המועד הקובע תעשה רק עבור תשלומים שאינם הפקדה מוטבת, כהגדרתה בסעיף 9(א16) או 9(ב16) לפקודת מס הכנסה. כמו כן, לאור המורכבות התפעולית הכרוכה ביישום סעיף 8(ד) לחוזר ובעקבות פניות של הגופים המוסדיים מוצע לדחות את מועד התחילה של סעיף זה ליום 1 בינואר 2020.

2. הוראות

בחוזר מרכיבי חשבון יבואו השינויים המפורטים, בתיקוני המהדורה, בנספח לחוזר זה.

3. תחולה

האמור בחוזר זה יחול על כל קופות הגמל.

4. תחילה

תחילתן של הוראות חוזר זה ביום פרסומן.

ד"ר משה ברקת
הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון

נספח

מרכיבי חשבון בקופת גמל - תיקון

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 21, 22(ג) ו-39 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן **החוק**), ולאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת, להלן הוראותיי:

1. כללי

מטרת חוזר זה היא לקבוע הוראות לעניין רישום מרכיבי חשבון בקופת הגמל על מנת לשפר ולהבטיח ניהול תקין של זכויות המבוטחים. החוזר מחיל חובת רישום של הפעולות השונות בחשבון קופת הגמל, כאשר לרישום זה, בין היתר, השלכות לעניין זכאות החוסכים לכספים לרבות לעניין חבות המס. כמו כן, הוראות חוזר זה מחליפות את הוראות פרק שביעי 1 של תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964, שעניינן ניהול חשבון קופת גמל.

2. הגדרות

"**המועד הקובע**" - אחד מאלה, לפי העניין:

- א. לגבי תשלומים ששולמו לקרן השתלמות לשכירים - יום כ"ו בטבת התשס"ג (31 בדצמבר 2002);
 - ב. לגבי תשלומים ששולמו לקרן השתלמות לעצמאים - יום כ"ה בכסלו התשס"ג (30 בנובמבר 2002);
- "**יתרה צבורה במועד מסוים**" - הכספים שנצברו לזכותו של העמית בחשבונו בקופת הגמל באותו מועד;
- "**יתרה צבורה פטורה**" - כספים שנצברו לזכותו של עמית בחשבונו בקופת הגמל הנובעים מתשלומים פטורים;
- "**יתרה צבורה שאינה פטורה**" - כספים שנצברו לזכותו של עמית בחשבונו בקופת הגמל הנובעים מתשלומים שאינם תשלומים פטורים;
- "**פקודת מס הכנסה**" - פקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961;
- "**קופת גמל**" - למעט קופת גמל מרכזית;
- קרן השתלמות לעצמאים** - כהגדרתה בסעיף 17(א5) בפקודת מס הכנסה;
- קרן השתלמות לשכירים** - קרן השתלמות שאינה קרן השתלמות לעצמאים;
- "**תגמולי עובד**" - תשלומים שמשלם עמית לקופת הגמל בעד עצמו;
- "**תגמולי מעסיק**" - תשלומים שמשלם מעסיק לקופת הגמל בעד עובדו, ושאין תשלומים בעבור פיצויים;
- "**תשלומים פטורים**" - כהגדרתם בהגדרה תשלומים פטורים בסעיף 9 לפקודת מס הכנסה;
- "**הכנסה חייבת בהפקדה**", "**חיסכון למצב אבטלה**", "**מצב אבטלה**" לעניין עצמאי - כהגדרתם בסעיף 23(ב3)(2) לחוק.

3. חלוקת מרכיבי חשבון בקופת גמל

- א. חברה מנהלת של קופת גמל תנהל בעבור עמית שכיר, רישום נפרד בחשבון קופת הגמל לגבי מרכיבים אלה (להלן - **מרכיבי חשבון קופת הגמל**):
 - 1 תגמולי מעסיק;
 - 2 תגמולי עובד;
 - 3 מרכיב הפיצויים - תשלומי המעסיק בעבור פיצויים, כמשמעותו לפי סעיף 21 בחוק.
- ב. חברה מנהלת של קופת גמל תנהל בעבור עמית-עצמאי, רישום נפרד בחשבון קופת הגמל לגבי מרכיבים אלה:

- (1) תגמולים ;
(2) חיסכון למצב אבטלה.

4. ניהול רשומות נפרדות בקופת גמל לקצבה

חברה מנהלת של קופת גמל לקצבה תנהל בעבור כל עמית, לכל אחד ממרכיבי חשבון קופת הגמל, רשומות נפרדות, לפי הוראות אלה :

א. תשלומים לקופת גמל בשל עמית שכיר או תשלומים בשל עמית עצמאי בקופת ביטוח שהופקה לפני יום כ"ג בניסן התשנ"ז (30 באפריל 1997) ששולמו לפני יום כ"ג בטבת התש"ס (1 בינואר 2000), או תשלומים לקופת גמל בשל עמית עצמאי בקופת גמל שאינה קופת ביטוח כאמור, ששולמו לפני יום כ"ג בניסן התשנ"ז (30 באפריל 1997) ;

ב. תשלומים ששולמו לקופת גמל שאינם תשלומים כאמור בפסקה (א) בהפרדה בין :

- (1) תשלומים שאינם תשלומים פטורים ;
(2) תשלומים פטורים.

5. ניהול רשומות נפרדות בקרן השתלמות

חברה מנהלת של קרן השתלמות תנהל בעבור כל עמית לכל אחד ממרכיבי חשבון קופת הגמל, רשומות נפרדות, לפי הוראות אלה :

א. תשלומים ששולמו לקרן השתלמות (להלן - **מלוא התשלומים**):

(1) תשלומים ששולמו עד המועד הקובע (להלן - **תשלומים עד המועד הקובע**) ;

(2) תשלומים ששולמו לאחר המועד הקובע, בהפרדה בין :

(א) תשלומי הפקדה מוטבת, כהגדרתה בסעיף 9(א16) או 9(ב16) לפקודה, לפי העניין (להלן

- **תשלומי ההפקדה המוטבת**) ; בהפרדה בין -

(1) תשלומים ששולמו לקרן השתלמות מהמועד הקובע ועד ליום ל' בכסלו

התשס"ו (31 בדצמבר 2005) ;

(2) תשלומים ששולמו לקרן השתלמות מיום א' בטבת התשס"ו (1 בינואר 2006)

ועד ליום ה' בטבת התשע"ב (31 בדצמבר 2011) ;

(3) תשלומים ששולמו לקרן השתלמות מיום ו' בטבת התשע"ב (1 בינואר 2012)

ואילך ;

(ב) תשלומים שאינם הפקדה מוטבת כאמור בפסקה 9(א) (להלן - **תשלומים חייבים**) ;

בהפרדה בין :

(1) תשלומים ששולמו לקרן השתלמות מהמועד הקובע ועד ליום ל' בכסלו

התשס"ו (31 בדצמבר 2005) ;

(2) תשלומים ששולמו לקרן השתלמות מיום א' בטבת התשס"ו (1 בינואר 2006)

ועד ליום ה' בטבת התשע"ב (31 בדצמבר 2011) ;

(3) תשלומים ששולמו לקרן השתלמות מיום ו' בטבת התשע"ב (1 בינואר 2012)

ואילך ;

ב. בקרן השתלמות לשכירים, ייוחסו תשלומי ההפקדה המוטבת והתשלומים החייבים, בין תגמולי המעביד

ובין תגמולי העובד, בהתאם ליחס שבין תשלומי המעביד לתשלומי העובד ;

ג. ברכישת כיסוי ביטוחי לפי הוראות סעיף 16(ד)(6) לחוק, תנוהל בכל מרכיב ממרכיבי חשבון קופת הגמל,

רשומה בשל תשלומים ששולמו כאמור בה, לאחר שהופחתו מהם דמי הביטוח (להלן - **תשלומים לחיסכון**) ;

ד. הפרשי הצמדה המחושבים על תשלומים לחיסכון (להלן - **הפרשי הצמדה**), ועל מרכיבי תגמולי המעביד והעובד, בהפרדה בין הפרשי הצמדה שמקורם בתשלומים עד למועד הקובע, לבין הפרשי הצמדה שמקורם בתשלומי ההפקדה המוטבת ולבין הפרשי הצמדה שמקורם בתשלומים חייבים; ה. ריבית ורווחים אחרים, בניכוי ריבית ורווחים שנרשמו כאמור בפסקה (4) בחלק הפרשי הצמדה, שהופקו או שנצמחו על מלוא התשלומים, וברכישת כיסוי ביטוחי כאמור בפסקה (3), על חלק התשלומים לחיסכון, בהפרדה בין מרכיבי תגמולי המעביד והעובד, ובהפרדה בין ריבית שמקורה בתשלומים עד למועד הקובע, לבין ריבית שמקורה בתשלומי ההפקדה המוטבת, ולבין ריבית שמקורה בתשלומים החייבים.

6. **רישום תשלומים מקופת גמל**

חברה מנהלת תנהל בעבור כל עמית רישום מפורט בדבר תשלומים ומועדם, ששילמה לעמית מחשבון קופת הגמל, או בשלו, תוך פירוט מרכיבי חשבון קופת הגמל והרשומות הנפרדות, שמהם שולמו התשלומים וכן בדבר המס שנוכה במקור בשל תשלומים ששילמה כאמור.

7. **ייחוס ורישום רווחים**

א. ייחוס רווחי הקופה והפסדיה לחשבון קופת הגמל, למעט קרן ותיקה, לפי הוראות סעיף 34 לחוק, ייעשה למרכיבי חשבון קופת הגמל ולרשומות הנפרדות, במועדים שבהם זקפה החברה המנהלת לחשבון את הרווחים או ההפסדים כאמור, לפי חלקן היחסי של היתרות בכל אחד ממרכיבי חשבון קופת הגמל והרשומות הנפרדות.
ב. חברה מנהלת תנהל בעבור כל עמית רישום מפורט בדבר רווחי הקופה והפסדיה לחשבון העמית בקופת הגמל, תוך פירוט מרכיבי חשבון קופת הגמל והרשומות הנפרדות.

8. **ייחוס ורישום הפקדות**

א. חברה מנהלת תנהל בעבור כל עמית רישום מפורט בדבר תשלומים לקופת הגמל ומועדם, תוך פירוט מרכיבי חשבון קופת הגמל והרשומות הנפרדות.
ב. תשלומים כאמור בסעיפים 3 עד 5, ייוחסו בין מרכיבי חשבון קופת גמל ובין רשומות נפרדות כאמור באותן הוראות, בהתאם לפרטים שמסר המעסיק או עמית-עצמאי לחברה המנהלת במועד ההפקדה.
ג. לא נמסר לחברה המנהלת של קופת גמל לקצבה דיווח לגבי ייחוס תשלומים בין רשומות נפרדות לפי סעיף 4(ב), יתבצע הייחוס לרשומות כאמור בהתאם לסכומים המרביים כאמור בפסקאות (1) ו-(3) בהגדרה 'תשלומים פטורים' בסעיף 9א לפקודת מס הכנסה, כך שתשלומים לחשבון העמית העולים על הסכומים האמורים יהיו תשלומים פטורים.
ד. על אף האמור בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג) -

(1) ביקש עמית לייחס יתרה צבורה פטורה כיתרה צבורה שאינה פטורה, תפעל החברה בהתאם לבקשת העמית.

(2) ביקש עמית במועד משיכת הכספים מקופת הגמל לייחס יתרה צבורה שאינה פטורה כיתרה צבורה פטורה, תפעל החברה בהתאם לבקשת העמית, ובלבד שהעמית הסב יתרה צבורה פטורה אחרת הרשומה לזכותו בקופת גמל אחרת ליתרה צבורה שאינה פטורה, בהתאם לפסקה (1); ביקש העמית לבצע הסבה כאמור בין כספים המנוהלים בקופות גמל שונות, תעביר החברה בה נוהלה היתרה הצבורה הפטורה לחברה בה מנוהלת היתרה הצבורה שאינה פטורה וכן לעמית אישור להסבת כספים כאמור בהתאם לנוסח שבנספח א'; התקבלה בחברה בה מנוהלת היתרה הצבורה שאינה פטורה אישור כאמור, תסווג החברה את הכספים בהתאם לאישור האמור כיתרה צבורה פטורה.

- 3) ביקש עמית לייחס תשלומים שסווגו כתשלומים שאינם תשלומים פטורים כתשלומים פטורים, תייחס החברה את התשלומים בהתאם לבקשת העמית ובלבד שהתקיים אחד מאלה:
- (א) שמצאה החברה המנהלת כי תשלומים ששולמו עד לסכומים המרביים כאמור בהגדרה 'תשלומים פטורים' בסעיף 9א לפקודת מס הכנסה, סווגו כתשלומים שאינם תשלומים פטורים בקופת הגמל או בקופת גמל אחרת.
- (ב) שניתן לחברה המנהלת אישור בתוקף מחברה מנהלת אחרת בהתאם לסעיף קטן (ה), כי תשלומים ששולמו עד לסכומים המרביים כאמור בהגדרה 'תשלומים פטורים' בסעיף 9א לפקודת מס הכנסה, סווגו כתשלומים שאינם תשלומים פטורים בקופת גמל אחרת; על אף האמור, הפיקה החברה המנהלת אישור בהתאם לסעיף קטן (ה), לא תייחס החברה תשלומים כאמור במהלך החודשיים שלאחר הפקת האישור במקרה שהעמית הציג אישור מחברה מנהלת אחרת בהתאם לסעיף קטן (ה), אלא אם מועד הפקתו של האישור מהחברה המנהלת האחרת חל לכל הפחות חודשיים מהמועד שבו הפיקה החברה את האישור.
- ה. ביקש עמית לקבל אישור בגין תשלומים שהופקדו לקופת גמל בהתאם לנוסח שבנספח ב', תפיק החברה המנהלת אישור בכפוף לתנאים הבאים:
- 1) לא הוגשה לחברה המנהלת במועד הפקת האישור, בקשה של העמית להעביר את הכספים המנוהלים לקופת גמל אחרת;
- 2) האישור יהיה בתוקף ל-10 ימי עסקים בלבד;
- ו. הגדלת היתרה הצבורה בשל שחרור מתשלום, בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כיסויים ביטוחיים בקופות גמל), התשע"ג-2013, תיוחס למרכיב תגמולי העובד או למרכיב התגמולים, בהתאם לעניין.

9. ייחוס ורישום הוצאות

- א. ייחוס הוצאות ודמי ניהול שגבתה חברה מנהלת, למעט בקרן ותיקה, ייעשה בהתאם להוראות אלה:
- 1) הוצאות ודמי ניהול הנגבים מתוך התשלומים המשולמים לקופת הגמל, ייוחסו למרכיבי חשבון קופת הגמל ולרשומות הנפרדות, לפי העניין, בהתאם לחלקם היחסי של מרכיבי חשבון קופת הגמל והרשומות הנפרדות בסך התשלומים ששולמו לקופה כאמור;
- 2) הוצאות ודמי ניהול שאינם נגבים מתוך התשלומים כאמור בפסקה (1) ייוחסו למרכיבי חשבון קופת הגמל ולרשומות הנפרדות, לפי העניין, בהתאם ליחס של היתרה הצבורה בכל אחד ממרכיבי חשבון קופת הגמל והרשומות הנפרדות לבין סך היתרה הצבורה, והכול נכון למועד גביית ההוצאות או דמי הניהול.
- ב. חברה מנהלת תנהל בעבור כל עמית רישום מפורט בדבר דמי הניהול שנגבו מחשבון העמית, תוך פירוט מרכיבי חשבון קופת הגמל והרשומות הנפרדות מהם נגבו דמי ניהול כאמור.
- ג. לעניין סעיף זה -
- "הוצאות ודמי ניהול" - כמשמעותם בסעיף 32 לחוק, למעט דמי ביטוח הנגבים לפי הוראות סעיף 16(ד)(6) לחוק.

10. ייחוס ורישום דמי ביטוח

- א. ניכוי דמי ביטוח לפי הוראות סעיף 16(ד)(6) לחוק, למעט בקרן ותיקה, ייוחס בקופת גמל בין מרכיבי חשבון קופת גמל, למעט ממרכיב הפיצויים, כאמור בסעיף 3(א)(3), ובין הרשומות הנפרדות, בהתאם להוראות אלה:

- 1)דמי ביטוח הנגבים מתוך התשלומים המשולמים לקופת גמל, בהתאם לחלקם היחסי של מרכיבי חשבון קופת הגמל והרשומות הנפרדות בסך התשלומים ששולמו לקופה כאמור ;
- 2)דמי ביטוח שאינם נגבים מתוך התשלומים כאמור בפסקה (1), בהתאם ליחס של היתרה הצבורה בכל אחד ממרכיבי חשבון קופת הגמל והרשומות הנפרדות לבין סך היתרה הצבורה, והכול נכון למועד גביית דמי הביטוח.
- ב. חברה מנהלת תנהל בעבור כל עמית רישום מפורט בדבר דמי ביטוח שנגבו מחשבון העמית, תוך פירוט מרכיבי חשבון קופת הגמל והרשומות הנפרדות מהם נגבו דמי הביטוח כאמור.

11. תחולה

- א. האמור בחוזר זה יחול על כל קופות הגמל.
- ב. על אף האמור בסעיף קטן (א), הוראות סעיפים 7-10 לא יחולו על קופות גמל שהן קופות ביטוח שהופקו לפני יום 1 בינואר 2004.

12. תחילה

- א. תחילתו של חוזר זה ביום פרסומו.
- ב. על אף האמור בסעיף קטן (א), תחילתו של סעיף 8(ד) לחוזר ביום 1 בינואר 2020 ± ביולי 2019.

ד"ר משה ברקת
הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון

נספח א'

לכבוד,
שם העמית
שם החברה המנהלת/חברת הביטוח

בהתאם לבקשת העמית שם העמית יתרה צבורה פטורה בסך סכום היתרה הצבורה הוסבה מיתרה צבורה הנובעת מתשלומים פטורים כהגדרתם בפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961, ליתרה צבורה הנובעת מתשלומים שאינם תשלומים פטורים כאמור.

בהתאם לאמור, הנכם רשאים להסב סכום היתרה צבורה מתוך היתרה הצבורה הנובעת מתשלומים שאינם תשלומים פטורים המנוהלת בחשבונו של העמית פרטי העמית בקופת הגמל שבניהולכם ולסווגה כיתרה צבורה הנובעת מתשלומים פטורים.

שם החברה
חתימה

נספח ב'

לכבוד,
פרטי העמית

מצי"ב פירוט של הפקדוטיך בקופת הגמל שם קופת הגמל בהפרדה בין מרכיבי החשבון והרשומות הנפרדות בכל אחת משנות המס:

מרכיב הפיצויים		תגמולי מעסיק		תגמולי עובד		שנת מס
תשלומים פטורים	תשלומים שאינם פטורים	תשלומים פטורים	תשלומים שאינם פטורים	תשלומים פטורים	תשלומים שאינם פטורים	
XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXXX
XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXXX
XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXXX

אישור זה בתוקף עד ליום תאריך אחרון לתוקף האישור

שם החברה
חתימה

נספח 14

חוות הדעת האקטוארית של הד"ר לוי

14

חוות דעת אקטוארית
בנושא רכיב קצבה מוכרת
מתוך סך הפנסיה

05/2023

טל. 03-5472447, פקס. 153-3-5472447

כתובת למשלוח מכתבים: רח' הנ"ץ 6,
רמת השרון, מיקוד 4721706, ת.ד. 2167

מקבוצת נזיקיסט – www.אקטואר.org.il

כתובת המשרד:

רח' הנגר 24, הוד השרון, משרד 302B

הצהרה

אני החתום מטה, ד"ר תמיר לוי, נתבקשתי על ידי עו"ד עדי לייבוביץ לערוך חוות דעת אקטוארית בנושא שווי קצבה מוכרת מתוך סך הפנסיה של התובעים בתובענה הייצוגית – לוין יוסף, גרשון פורטנוי וחיים נחשתן (להלן: "התובעים").

פרטי השכלתי וניסיוני המקצועי

כללי

המרכז לאקטואריה משפטית מתמחה בכתיבת חוות דעת אקטואריות, כלכליות ומשפטיות בתחום הנזיקין, המשפחה, העבודה ועוד.

במרכז נכתבו חוות דעת רבות בנושא פוליסות ביטוח וקרנות פנסיה.

השכלה אקדמית

2003: תואר דוקטור במימון, אוניברסיטת חיפה

1998: תואר מוסמך בכלכלת עסקים, אוניברסיטת בר אילן

1996: התוכנית לאקטואריה, אוניברסיטת חיפה

1995: תואר ראשון בכלכלה - מינהל עסקים, אוניברסיטת חיפה

ניסיון מקצועי

החל מ-2012: מנכ"ל המרכז לאקטואריה משפטית (מקבוצת נזיקיסט – www.nezikist.co.il):

<http://www.אקטואר.org.il>

איפיון כל המחשבוניים המשפטיים בתוכנת המחשבוניים של קבוצת נזיקיסט, בהתאם להלכות המשפטיות הרלבנטיות. התוכנה נמצאת בשימוש מערכת בתי המשפט.

החל מ-2012: ממונה על ידי בתי משפט לצורך כתיבת חוות דעת אקטואריות.

1997 - 2005: כלכלן – החברה לאוטומציה במינהל השלטון המקומי בע"מ.

החל מ-2000: מרצה בכיר במוסדות אקדמאיים שונים: חבר סגל מן המניין וראש ההתמחות למימון – בית הספר למינהל עסקים - המכללה האקדמית נתניה; מרצה לשעבר בתוכנית לאקטואריה, אוניברסיטת חיפה; מרצה בבית הספר לביטוח – המכללה האקדמית נתניה, מרצה מן החוץ - אוניברסיטת תל-אביב, אוניברסיטת בר-אילן, אוניברסיטת Harriot-Watt ועוד;

מיזמים טכנולוגיים

2020: ייסוד מיזם Equitest – מיזם אינטרנטי בתחום ה-fintech, המאפשר הערכת שווי חברת בצורה פשוטה, ללא צורך בידע קודם (equitest.net).

2009: ייסוד תוכנת נזיקיסט – התוכנה המובילה בישראל לעריכת חישובים משפטיים (nezikist.co.il).

התמחויות

בין התחומים בהם אני מתמחה, ניתן למנות: הערכת שווי חברות, הנדסה פיננסית, חישובי ריבית, ניהול סיכונים, השקעות, חישובי שכר, לרבות חישובי שכר במגזרים מיוחדים, פוליסות ביטוח וקרנות פנסיה, איזוני משאבים, הערכת פוטנציאל השתכרות, תחשיבי נזק בתביעות נזיקין ועוד.

פרסומים

3 ספרים בתחום המימון וניתוח דוחות כספיים.
פירסום של 15 מאמרים בכתבי עת מדעיים.

1. המסמכים בהם עיינתי בעת עריכת חוות הדעת

1.1. מר יוסף לוין (כלל)

- דו"ח שנתי מפורט למבוטח בביטוח חיים – לשנת 2020
- דו"ח שנתי מרכז לכל הפוליסות של המבוטח בביטוח חיים – לשנת 2020
- תלוש קצבה – לחודשים 01-12/2022.

1.2. מר גרשון פרטנוי (הראל)

- אישור מס לפוליסות ביטוח – שנת 2021.
- דו"ח שנתי לעמית בקרן הפנסיה החדשה – לשנת 2021.
- דו"ח שנתי מפורט לעמית בקרן הפנסיה החדשה – לשנת 2021
- דו"ח שנתי מפורט למבוטח בביטוח חיים - לשנת 2021.
- תלושי קצבה לחודשים – 07-12/2022

1.3. מר חיים נחושתן (הפניקס)

- דו"ח שנתי מרכז לכל הפוליסות של המבוטח בביטוח חיים – לשנת 2021.
- דו"ח שנתי למבוטח בביטוח חיים בחברת הפניקס - לשנת 2021
- תלושי קצבה לחודשים 02-04/2023 – מר חיים נחושתן.
- פקודת מס הכנסה¹.

¹ https://www.nevo.co.il/law_html/law01/255_001.htm

2. הנחות ונתונים כלליים

- 2.1. מועד החישוב: 30/05/2023.
- 2.2. כל ההצמדות והשיערוכים בחוות הדעת בוצעו באמצעות מחשבוני קבוצת נזיקיסט. המחשבוני אופיינו על ידי הח"מ.
- 2.3. בחוות דעת זה התבקשתי לענות על השאלה – מה הסך של רכיב "הקצבה המוכרת" (כמשמעה בסעיף 9א.א) לפקודת מס הכנסה) מסך קצבתם החודשית הכוללת של התובעים היצוגים. התבקשתי בנוסף לחוות דעתי בנוגע לשאלה האם החברות נשואות חוות הדעת (כלל, הראל והפניקס) יכולות היו לערוך את החישוב בעצמן, במסגרת החישוב שערכו לכל אחד מהתובעים, בעת בדיקת הקצבה החודשית לה הם זכאים.

3. קצבה מוכרת וקצבה מזכה - מהן?

- 3.1. על פי פקודת מס הכנסה – סעיפים 9(א):
"קצבה" מוגדרת כ: קצבה המשתלמת מאת מעביד, או המשתלמת מאת קופת גמל וכן קצבה המשתלמת על פי ביטוח מפני אבדן כושר עבודה, כהגדרתו בפסקה (א3) להגדרה "הכנסה מיגיעה אישית" שבסעיף 1, והכל למעט קצבת שאירים כהגדרתה בסעיף 9(16);
- 3.2. "קצבה מוכרת" – חלק מקצבה המשולמת על ידי קופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה, הנובע מתשלומים פטורים;

4. הקצבה שמקבל מר לוין יוסף מחברת כלל

- 4.1. מר לוין יוסף הינו יליד 31/10/1948.
- 4.2. עיינתי בדו"ח שנתי של מר לוין יוסף, לשנת 2020.
- 4.3. על פי הדו"ח לתובע שתי פוליסות – פוליסה מספר 1030683 ופוליסה מספר 6693022.
- 4.4. פוליסה 1030683:
על פי הדו"ח – נכון ליום 31/12/2020 –
הקצבה לה היה זכאי התובע – מגיל 75 – 33,455 ₪.
יתרת הכספים בפוליסה - 3,402,316.75 ₪.
- 4.5. פוליסה 6693022:
על פי הדו"ח – נכון ליום 31/12/2020 –
הקצבה לה היה זכאי התובע – מגיל 75 – 3,138 ₪.
יתרת הכספים בפוליסה – 396,663.16 ₪.
- 4.6. על פי הדו"ח – סך ההפקדות הנומינליות לפוליסה 1030683 – החל מיום ההפקדה הראשונה באישור – שתחילתה ביום 01/01/2012 – ועד 31/12/2020:
284,363 ₪, בהתאם לפירוט הבא:

סה"כ	מעסיק	עובד	
193,112	137,315	55,797	הפקדה לקצבה מזכה
91,251	4,267	86,984	ההפקדה לקצבה מוכרת
284,363	141,582	142,781	סה"כ

- לא אותרה טבלה דומה בכל הקשור לפוליסה 6693022.
- 4.7. בהינתן ההפקדות הנומינליות בדו"ח – הרי שהדו"ח לא מאפשר לדעת כמה מתוך ההפקדות לפוליסה בוצעו לאחר יום 01/01/2012, או כמה מתוך ההפקדות בוצעו לקצבה מוכרת – במשך כל חיי הפוליסה.
- 4.8. לצורך חישוב מדוייק – יש להעביר דו"ח הפקדות חודשי.
- 4.9. לצורך החישוב ביצעתי הערכה על בסיס התשואות שהניבה הפוליסה, בהתאם לאתר ביטוח נט, החל מיום 01/07/2016 (אמצע התקופה שבין 01/01/2012 ו- 31/12/2020).
- 4.10. בתקופה זו, על פי אתר ביטוח נט, התשואה שהניבה הפוליסה מסתכמת ב- 34.55%.
- 4.11. סך היתרה בפוליסה, בגין הפקדות לקצבה מוכרת, שבוצעו בין 01/01/2012 ל- 31/12/2020 – 120,438.52 ₪.
- סך היתרה בפוליסה 1030683 – נכון ליום 31/12/2020 - 3,402,316.75 ₪.
- 4.12. לפיכך – היתרה בגין הפקדות לקצבה מוכרת מהוות 3.54% מהיתרה בפוליסה.
- 4.13. על פי תלושי הקצבה – התובע קיבל את הקצבאות הבאות:

חודש	פוליסה 6693022	פוליסה 1030683	סה"כ קצבה חודשית
ינו-22	2927.81	27,998.54	30,926.35
פבר-22	2927.81	27998.54	30,926.35
מרץ-22	2904.62	28051.5	30,956.12
אפר-22	2911.03	28243.5	31,154.53
מאי-22	2857.74	28406.8	31,264.54
יונ-22	2786.17	28625.29	31,411.46
יול-22	2729.25	28788.59	31,517.84
אוג-22	2397.23	28928.94	31,326.17
ספט-22	2756.41	29225.55	31,981.96
אוק-22	2,645.70	29,143.91	31,789.61
נוב-22	2,683.05	29,199.07	31,882.12
דצמ-22	2,700.86	29,362.37	32,063.23

4.14. בהינתן 3.54% שהופקדו לקצבה מוכרת בפוליסה 1030683, הרי שקצבת הפנסיה החודשית, הנובעת מהקצבה המזכה הינה כמתואר בטבלה הבאה:

חודש	3.54% קצבה מוכרת מפוליסה 1030683
ינו-22	991.12
פבר-22	991.12
מרץ-22	992.99
אפר-22	999.79
מאי-22	1,005.57
יוני-22	1,013.31
יולי-22	1,019.09
אוג-22	1,024.05
ספט-22	1,034.55
אוק-22	1,031.66
נוב-22	1,033.62
דצמ-22	1,039.40

5. הקצבה שמקבל מר גרשון פורטנוי מחברת הראל

- 5.1. מר גרשון פורטנוי הינו יליד 07/08/1954.
- 5.2. עיינתי בדו"ח שנתי של מר גרשון פורטנוי לשנת 2021.
- 5.3. על פי הדו"ח לתובע קרן פנסיה חדשה.
- 5.4. על פי הדו"ח – נכון ליום 31/12/2021 –
 הקצבה לה היה זכאי התובע – מגיל 67 ו-4 חודשים – 471 ₪.
 יתרת הכספים בקרן – 92,036 ₪.
- 5.5. על פי הדו"ח – סך ההפקדות הנומינליות לקרן הפנסיה – החל מיום
 ההפקדה הראשונה - ועד 31/12/2021:
 37,293.69 ₪, בהתאם לפירוט הבא:

סה"כ	מעסיק	עובד	
28,498.34	19,147.32	9,351.02	הפקדה לקצבה מזכה
8,795.35	0	8,795.35	ההפקדה לקצבה מוכרת
37,293.69	19,147.32	18,146.37	סה"כ

- 5.6. בהינתן ההפקדות הנומינליות בדו"ח – הרי שהדו"ח לא מאפשר לדעת כמה מתוך ההפקדות לפוליסה בוצעו בכל חודש, ולכן לא ניתן לדעת בדיוק כמה מהיתרה בדו"ח נובע מהפקדות לקצבה מוכרת.
- 5.7. לצורך חישוב מדוייק – יש להעביר דו"ח הפקדות חודשי.
- 5.8. לצורך החישוב הנחתי כי היחס בין הפקדה לקצבה מוכרת ובין סך הפקדות נשמר משך כל חיי הפוליסה.
- 5.9. הערה: בפרק הקודם – נדונה הפוליסה של מר יוסף לוין. תאריך תחילת פוליסה זו קדם ליום 01/12/2012 – ולכן לא ניתן היה להתבסס על היחס בין הקצבה המזכה לסך הקצבה, להבדיל מהפוליסה הנדונה בפרק זה.

5.10. לפיכך – התבקשתי להתבסס על יחס של 9.5% שבין הפקדות לקצבה מוכרת והיתרה בפוליסה. במידה והשיעור שונה – ניתן להתאים את התוצאה.

5.11. על פי תלושי הקצבה – התובע קיבל את הקצבאות הבאות:

סה"כ קצבה חודשית	חודש
555.03	יול-22
554.35	אוג-22
554.69	ספט-22
554.69	אוק-22
553.75	נוב-22
554.22	דצמ-22

5.12. בהינתן 9.5% שהופקדו לקצבה מוכרת בקרן הפנסיה, הרי שקצבת הפנסיה החודשית, הנובעת מהקצבה המוכרת הינה כמתואר בטבלה הבאה:

9.5% קצבה מוכרת	חודש
52.73	יול-22
52.66	אוג-22
52.70	ספט-22
52.70	אוק-22
52.61	נוב-22
52.65	דצמ-22

6. הקצבה שמקבל מר חיים נחושטן מחברת הפניקס

- 6.1. עיינתי בדו"ח שנתי של מר חיים נחושטן, לשנת 2021.
- 6.2. על פי הדו"ח לתובע שתי פוליסות – פוליסה מספר 0785881012 ופוליסה מספר 2838101018.
- 6.3. פוליסה 0785881012:
- הקצבה לה היה זכאי התובע – מגיל 69 – 1,065 ₪.
- היתרה בפוליסה - 528,620 ₪.
- 6.4. פוליסה 02838101018:
- על פי הדו"ח – נכון ליום 31/12/2021 –
- הקצבה לה היה זכאי התובע – מגיל 69 – 3,614 ₪.
- היתרה בפוליסה – 688,630 ₪.
- 6.5. סך היתרות – 1,217,340 ₪.
- 6.6. על פי הדו"ח – סך ההפקדות הנומינליות לפוליסה – החל מיום ההפקדה הראשונה באישור – שתחילתה ביום 01/01/2012 – ועד 31/12/2021: 344,360 ₪, בהתאם לפירוט הבא:

סה"כ	מעסיק	עובד	
252,711	173,394	79,317	הפקדה לקצבה מזכה
91,649	0	91,649	ההפקדה לקצבה מוכרת
344,360	173,394	170,966	סה"כ

- 6.7. בהינתן ההפקדות הנומינליות בדו"ח – הרי שהדו"ח לא מאפשר לדעת כמה מתוך ההפקדות לפוליסה בוצעו בכל חודש, ולכן לא ניתן לדעת בדיוק כמה מהיתרה בדו"ח נובע מהפקדות לקצבה מוכרת.

- 6.8. לצורך חישוב מדוייק – יש להעביר דו"ח הפקדות חודשי.
- 6.9. לצורך החישוב הנחתי כי היחס בין הפקדה לקצבה מוכרת ובין סך הפקדות נשמר משך כל חיי הפוליסה.
- 6.10. לצורך החישוב ביצעתי הערכה על בסיס התשואות שהניבה הפוליסה, בהתאם לאתר ביטוח נט, החל מיום 31/12/2016 (אמצע התקופה שבין 01/01/2012 ו- 31/12/2021).
- 6.11. בתקופה זו, על פי אתר ביטוח נט, התשואה שהניבו הפוליסות מסתכמת ב- 56.46%.
- 6.12. סך היתרה בפוליסה, בגין הפקדות לקצבה מוכרת, שבוצעו בין 01/01/2012 ל- 31/12/2021 – 140,644.56 ₪.
- 6.13. לפיכך – היתרה בגין הפקדות לקצבה מוכרת מהוות 11.55% מהיתרה בפוליסה.
- 6.14. על פי תלושי הקצבה – התובע קיבל את הקצבאות שבטבלה שבעמוד הבא:

חודש	פוליסה 785881012	פוליסה 2531434088	פוליסה 2838101018	סה"כ
פבר-23	1,010.00	945.35	3,358.13	5,313.48
מרץ-23	1,021.77	942.42	3,349.47	5,313.66
אפר-23	1,003.75	927.08	3,294.95	5,225.78
מאי-23	1,006.26	963.82	3,298.92	5,269.00

6.15. בהינתן 11.55% שהופקדו לקצבה מזכה, הקצבה החודשית הנובעת מהקצבה המזכה הינה כמתואר בטבלה הבאה:

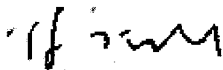
חודש	11.55% קצבה מזכה
פבר-23	387.98
מרץ-23	386.98
אפר-23	380.68
מאי-23	381.14

7. האם החברות המנהלות יכולות היו לערוך את החישובים בעצמן

- 7.1. התבקשתי כאמור לחוות דעתי בנוגע לשאלה האם החברות נשואות חוות הדעת (כלל, הראל והפניקס) יכולות היו לערוך את החישובים בעצמן.
- 7.2. התשובה לכך הינה חיובית – קרי יש להן והיתה להן את היכולת לחשב את החישובים שנערכו בחוות דעת זו בכוחות עצמן, ואף בצורה מדוייקת יותר היות ובידיהן המידע בדבר ההפקדות החודשיות.

אני מוסר חוות דעת זו במקום עדות בשבועה בבית משפט.
ידוע לי כי לדבר הוראות החוק הפלילי דין חוות דעת זו, כשהיא חתומה על ידי, כדין בשבועה בבית המשפט.

בכבוד רב,

ד"ר תמיר לוי, Ph.D.

נספח 15

תחשיב המיסוי של רו"ח פרלמוטר

פרלמוטר טמיר ושות', רו"ח

13

רח' השקמה 3 אזור התעשייה אזור
מען למכתבים: ת"ד 77 אזור 58190
טל. 03-5584442 • פקס. 03-5584441
E-mail: pe-tamir@internet-zahav.net

5%

05 ביוני 2023

15

לכבוד

עו"ד עדי ליבוביץ

2/3

הנדון: חישוב המס בגין קצבה מוכרת שלא התקבלה

2X

כרואה חשבון התבקשתי על ידי עו"ד עדי ליבוביץ לבדוק כמה מס היה נחסך לפנסיונרים במידה והיו מקבלים פטור בגין קצבה מוכרת מהחודש בו יצאו לפנסיה. החישוב מבוצע על בסיס חוות דעת אקטוארית של ד"ר תמיר לוי שחישב את סכום הקצבה המוכרת שמגיעה לכל פנסיונר.

1/4

1. מר יוסף לוי ת.ז. 014359269 החל לקבל פנסיה החל מ-1/2/2021 (להלן – התקופה). מר לוי מקבל פנסיה בסכום ממוצע בסך של 30,900 ₪ ונמצא בשיעור מס שולי של 35%. על פי חוות הדעת מר לוי היה צריך לקבל בממוצע שולי סך של 1,000 ₪ קצבה פטורה לכן החיסרון במס בממוצע לתקופה הנ"ל מסתכמת בסך של 350 ₪ לחודש. היות שהחישוב נוגע לתקופה 1/2/21 – 4/2023. הרי שסך הפגיעה הנומנלית בנטו של הנ"ל (ללא ריבית והצמדה) מסתכם בסך של 9,450 ₪.

90.67
89.90
35%

\$

2. מר גרשון פורטנוי החל לקבל פנסיה מ-1/7/22 סכום הפגיעה בפנסיה מסתכם בסך של 52 ₪ בממוצע. לנ"ל יש פנסיה נוספת ועל פי תיאום המס מנכים לו מס בשיעור 14%. לכן הפגיעה החודשית בנטו של הנ"ל מסתכמת לסך של 7 ₪ לחודש. תקופת הפנסיה 1/7/22 – 30/4/23 (10 חודשים) ומכאן הפגיעה בסכום עד היום מסתכמת לסך של 70 ₪ נומנלית.

4000

3. מר חיים נחושתן החל לקבל לקבל פנסיה מ-01/01/2023. הכנסתו מפנסיה עומדת על סך של 5,269 ₪ ונמצאת בשיעור מס שולי של 10%. (יש לו קצבה נוספת) על פי החישוב הקצבה המוכרת הממוצעת עומדת על סך של 381 ₪ ומכאן הפגיעה בסכום הנטו לחודש מסתכמת בסך של 38 ₪ לחודש. הפגיעה הכוללת לתקופה מ-1/1/2023 – 31/5/23 (5 חודש) מסתכמת בסך של 190 ₪ = (5 * 38). יש לציין שלפנסיונרים לרוב יש הכנסות נוספות כמו רווח מניירות ערך וריבית שמעלות את שיעור המס ל-25% ומכאן שהפגיעה גבוהה יותר משיעורי המס המצויינים לעיל. בהתחשב בכך שתוחלת החיים הממוצעת לפנסיה לגבר ולאשה בממוצע מגיעים ל-16 שנה הרי שמגיעים לחישוב סכום גבוה מאד.

27.5

0.75

0.98

בכבוד רב

פרלמוטר טמיר ושות'

רו"ח חשבון

5%

דברי הסבר

כללי

מטרת החוזר היא לתקן טעות סופר בחוזר 2018-9-13 "מרכיבי חשבון בקופת גמל" (01.05.18) (להלן - חוזר מרכיבי חשבון) ולדחות את מועד התחילה של סעיף 8(ד) לחוזר.

סעיף 5:

הסעיף קובע את הרשומות שיש לרשום ולייחס במרכיבי קופת גמל שהיא קרן השתלמות. הרשומות שנקבעו מתייחסות לתשלומים שלגביהם חייב העמית בתשלום מס בעת המשיכה, לפי שנת המס בה הופקד הכסף בהתאם לפקודת מס הכנסה, ולתשלומים שלגביהם לא חייב העמית בתשלום מס בעת המשיכה. בשל טעות סופר החלוקה לתקופות נקבעה בתוך הסעיף של ההפקדה המוטבת, במקום בסעיף של הפקדה לא מוטבת ומכאן התיקון המוצע.

סעיף 12:

מוצע לדחות את מועד תחילתו של סעיף 8(ד) לחוזר ליום 1 בינואר 2020. הסעיף קובע הוראות לעניין הסבת תשלומים פטורים לתשלומים שאינם פטורים ולהיפך, במטרה לאפשר לעמית שיש בידו יותר מקופת גמל אחת לבצע משיכה של התשלומים הפטורים בכל קופת גמל שיבחר. דחיית מועד התחולה של סעיף זה נדרשת על מנת לאפשר לחברות להיערך מיכונית לביצועו.

נספח 16

דוח תעסוקה, גמלאות והכנסות מפנסיה של אזרחים ותיקים של הכנסת מיום

29.2.22

תעסוקה, גמלאות והכנסות מפנסיה של אזרחים ותיקים

מסמך זה מוגש לוועדת המשנה לעניין קידום תעסוקה וסיוע לאזרחים ותיקים ללא רשת ביטחון פנסיוני בוועדת העבודה והרווחה, ובו סקירה של גמלאות והכנסות מפנסיה של אזרחים ותיקים. במסמך מובאים נתונים על תוספת השלמת הכנסה לאזרח ותיק, על מספר האזרחים הוותיקים המקבלים קצבת אזרח ותיק והבטחת הכנסה, על שיעור הבלתי-מועסקים בגיל 60 ומעלה ועל שיעור מקבלי הפנסיה בישראל לפי קצבה, ומידע כללי על הסיוע שהמדינה וגורמים נוספים נותנים לתעסוקת מבורים.

1. תוספת השלמת הכנסה לקצבת אזרח ותיק

תוספת השלמת הכנסה בגיל זקנה¹ משולמת על פי חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980 (להלן: החוק), כתוספת לקצבות אזרח ותיק ושאיירים. הקצבה משולמת לאזרחים שהגיעו לגיל הפרישה ואין להם הכנסות מלבד קצבת אזרח ותיק, או שיש להם הכנסות נמוכות אחרות לפי מבחני ההכנסה הקבועים בחוק. תוספת זו נועדה להבטיח לאזרחים הוותיקים מקבלי הקצבה הכנסה אשר תאפשר להם קיום סביר. תוספת השלמת הכנסה (בשיעורים זהים) משולמת גם לזכאים לקצבת אזרח ותיק מיוחדת.²

סך הקצבה המרבית (קצבת אזרח ותיק ותוספת השלמת הכנסה) נקבע כאחוז מהסכום הבסיסי לחישוב גמלאות של המוסד לביטוח לאומי, אשר מתעדכן כל שנה לפי שיעור עליית מדד המחירים. שיעורי הקצבה בתוספת השלמת הכנסה ביחס לסכום הבסיסי משתנים בהתאם למצב המשפחתי ולגיל הזכאים, כפי שמפורט בתוספת השנייה בחוק הבטחת הכנסה.

¹ גיל הזכאות המוחלטת לקצבת אזרח ותיק לגברים ולנשים הוא 70 (לנשים שנולדו לפני 1950 גיל הזכאות הוא בין 65 ל-70). גיל הזכאות המותנית לקצבת אזרח ותיק (המותנית במבחני הכנסה) הוא 62 לנשים (לפני תחילת ההעלאה של גיל הפרישה שאושרה בנובמבר 2021) ו-67 לגברים.

² קצבות אזרח ותיק מיוחדות משולמות שלא על פי חוק הביטוח הלאומי גם לקשישים שאינם מבוטחים בביטוח זקנה ושייכים זכאים לקצבת אזרח ותיק בגלל שעלו לארץ בגיל מאוחר יחסית (60-62), ולכן לא עומדים בקריטריון של תקופת אכשרה (תקופה מינימלית לתשלום דמי ביטוח לשם צבירת זכאות). שיעורי הגמלאות המיוחדות שווים לשיעורים הבסיסיים של קצבות אזרח ותיק לפי חוק הביטוח הלאומי (ללא תוספות בגין ותק ודחייה), כך שרכיב השלמת הכנסה גדול יותר שכן הקצבה הבסיסית נמוכה יותר.

במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, קצבת השלמת הכנסה לאזרח ותיק הוגדלה בשתי פעימות, בשנים 2017 ו-2018. בחוק ההתייעלות הכלכלית לשנות התקציב 2021 ו-2022, התשפ"ב-2021, הוגדלו פעם נוספת שיעורי תוספת השלמת ההכנסה.³

בלוח 1 שלהלן מוצגים סכומי הבסיס של קצבת אזרח ותיק בשנת 2022 ללא תוספת השלמת הכנסה, וסכום הקצבה המרבית לחודש לפי המצב המשפחתי המזכה והגיל.

לוח 1: קצבת אזרח ותיק עם ובלי תוספת השלמת הכנסה (ש"ח לחודש)⁴

הרכב משפחתי	סכומי קצבת אזרח ותיק		סכומי קצבת אזרח ותיק עם תוספת השלמת הכנסה	
	עד גיל 80	מעל גיל 80	מי שטרם מלאו 70 וטרם מלאו 80	מעל גיל 80
יחיד	1,596	1,686	3,799	3,873
זוג	2,398	2,488	6,002	6,120
זוג עם ילד	2,903	2,993	6,977	7,095
זוג עם שני ילדים ויותר	3,408	3,498	7,950	8,068
יחיד עם ילד	2,101	2,191	6,339	6,458
יחיד עם שני ילדים ויותר	2,606	2,696	7,312	7,431

בלוח רואים שקצבת אזרח ותיק בסיסית ליחיד עד גיל 80 היא 1,596 ש"ח לחודש, ו-1,686 ש"ח ליחיד מעל גיל 80. סכום הקצבה לזכאי עם תלויים נע מ-2,398 ש"ח לזוג מתחת גיל 80 ועד 3,498 ש"ח לזוג (מעל 80) עם שני ילדים מזכים.

לסכומי קצבת אזרח ותיק נוספות תוספת ותק - 2% על כל שנת ביטוח עד לתוספת מרבית של 50% מהקצבה, ותוספת דחיית קצבה - 5% מהקצבה בגין כל שנה מגיל הפרישה עד גיל הזכאות המוחלטת לקצבה שבה תשלום הקצבה נדחה בגלל הכנסות מעבודה.

עוד רואים בלוח שקצבת השלמת הכנסה ליחיד (כולל קצבת הסכום של קצבת אזרח ותיק) נעה בין 3,799 ש"ח למבוטח עד גיל 70 ל-3,873 ש"ח למבוטח מעל גיל 80. הקצבה לזוג נעה בין 6,002 ש"ח למבוטחים עד גיל 70 ל-6,120 ש"ח למבוטחים מעל גיל 80. תוספת השלמת ההכנסה בפועל נקבעת לפי ההפרש בין הסכום המרבי של הקצבה לבין הסכום של קצבת אזרח ותיק עם התוספות של הזכאי. למשל, תוספת השלמת ההכנסה ליחיד מתחת לגיל 70 הזכאי לקצבת אזרח ותיק בסיסית בלבד תהיה 2,203 ש"ח (3,799 ש"ח פחות 1,596 ש"ח); קצבת אזרח ותיק ליחיד מתחת גיל 70 הזכאי לתוספת ותק מלאה היא 2,394 ש"ח, ולכן תוספת

בשנת 2022 קצבת אזרח ותיק בסיסית ליחיד עד גיל 80 היא 1,596 ש"ח לחודש, ו-1,686 ש"ח ליחיד מעל גיל 80. סכום הקצבה לזכאי עם תלויים נע מ-2,398 ש"ח לזוג מתחת גיל 80 ועד 3,498 ש"ח לזוג (מעל 80) עם שני ילדים מזכים

³ הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"א-2021.

⁴ המוסד לביטוח לאומי, אזרח ותיק - סכומי הקצבה וסכומי קצבת אזרח ותיק עם תוספת השלמת הכנסה, כניסה: 7 בפברואר 2022. הסכומים של קצבת אזרח ותיק לבני 80 ומעלה חושבו על ידי הוספת 90 ש"ח (כ-1% מהסכום הבסיסי - 9,015 בשנת 2022) לכל אחד מהמצבים המשפחתיים.

השלמת ההכנסה שתשולם לו היא 1,405 ש"ח (3,799 ש"ח פחות 2,394 ש"ח). כשיש לזכאי הכנסות מעבודה או ממקורות אחרים, הן מקוזזות מחלק השלמת ההכנסה של הקצבה (לפי מנגנון הדיסגרד) עד לקיזוז מלא ואיבוד הזכאות לתוספת השלמת הכנסה.

בלוח 2 מוצגים סכומי הקצבה המרביים כיום (לאחר השינוי שנעשה בחוק ההסדרים האחרון) וההפרש ביניהם לבין סכומי הקצבה בשנת 2021, לפי הגיל וההרכב המשפחתי של הזכאי.

לוח 2: סכומי הקצבה המרביים בשנת 2021 ולאחר השינוי בשנת 2022 (בש"ח בחודש)⁵

הרכב משפחתי	מי שטרם מלאו לו 70			מי שמלאו לו 70 וטרם מלאו לו 80			מי שמלאו לו 80		
	2021	2022	הפרש	2021	2022	הפרש	2021	2022	הפרש
יחיד	3,237	3,799	562	3,269	3,836	567	3,301	3,873	572
זוג	5,117	6,002	885	5,166	6,062	896	5,216	6,120	904
זוג עם ילד	6,068	6,977	909	6,117	7,035	918	6,168	7,095	927
זוג עם שני ילדים ויותר	7,019	7,950	931	7,070	8,012	942	7,119	8,068	949
יחיד עם ילד	5,445	6,339	894	5,495	6,399	904	5,545	6,458	913
יחיד עם שני ילדים ויותר	6,396	7,312	916	6,446	7,373	927	6,496	7,431	935

לפי הנתונים בלוח, הסכום המרבי של קצבאות אזרח ותיק בתוספת השלמת הכנסה גדל בשנת 2022 בסכומים שבין 562-949 ש"ח, לפי הגיל והמצב המשפחתי. למשל:

לזכאים שטרם מלאו להם 70 שנים – הסכום המרבי ליחיד גדל ב-562 ש"ח בחודש, וליחיד עם ילד – ב-894 ש"ח.

לזכאים שמלאו להם 70 שנים וטרם מלאו להם 80 – הסכום המרבי ליחיד גדל ב-567 ש"ח בחודש, וליחיד עם ילד – ב-904 ש"ח.

לזכאים שמלאו להם 80 שנים – הסכום המרבי ליחיד גדל ב-572 ש"ח, וליחיד עם ילד – ב-913 ש"ח.

נציין כי גדילת סכומי הקצבאות נובעת הן מעדכון שיעורי הקצבה ביחס לסכום הבסיסי במסגרת התיקון שאושר והן מהעדכון השנתי של הסכום הבסיסי בהתאם לעליית מדד המחירים לצרכן.⁶

בלוח 3 מוצג מספר מקבלי קצבת אזרח ותיק לפי חוק הביטוח הלאומי ושלא לפי חוק הביטוח הלאומי, בשנים 2015-2021.

⁵ סכומי הקצבה כיום: המוסד לביטוח לאומי, סכומי קצבת אזרח ותיק עם תוספת השלמת הכנסה, כניסה: 7 בפברואר 2022; סכומי הקצבה ב-2021: אילנית בר, הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית - הגדלת סכומי תוספת השלמת הכנסה לקצבת אזרח ותיק, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 21 בספטמבר 2021.

⁶ להרחבה ראו: המוסד לביטוח לאומי, עדכון קצבאות – ינואר 2022, 19 בדצמבר 2021.

לוח 3: מספר מקבלי קצבת אזרח ותיק בשנים 2015-2021

שנה	לפי חוק הביטוח הלאומי			שלא לפי חוק הביטוח הלאומי			סך הכול
	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	
2015	750,466	290,152	460,315	52,249	18,612	33,638	802,715
2019	893,919	352,517	541,402	44,677	15,745	28,933	938,596
2020	933,758	370,497	563,261	42,672	15,009	27,663	976,430
2021	968,944	385,391	583,553	39,881	13,978	25,903	1,008,825
שינוי	29.1%	32.8%	26.8%	-23.7%	-24.9%	-23.0%	25.7%

בלוח רואים כי בשנת 2021:

בשנים 2015-2021
סך מקבלי הגמלה
לפי חוק גדל בכ-
29.1%, ומספרם של
מקבלי הגמלה שלא
לפי חוק קטן בכ-
23.7%

- מספר מקבלי קצבת אזרח ותיק (לפי חוק ושלא לפי חוק) היה כמיליון איש - 3.3% יותר מבשנת 2020. בין השנים 2015-2020 עלה מספרם של מקבלי הגמלה בכ-25.7%.
- סך מקבלי הגמלה לפי חוק גדל בכ-29.1%, ומספרם של מקבלי הגמלה שלא לפי חוק קטן בכ-23.7%. סביר להניח ששינויים אלו נובעים ממגוון סיבות, ובהן שינויים בסכומי הגמלה ושינוי במאפייני הזכאים, וכן פטירתם של זכאים לגמלה שלא לפי חוק בשל גילם המבוגר יחסית.
- משקלם של הגברים מסך מקבלי הגמלה הוא כ-40%, ומשקלן של הנשים - כ-60%.
- בלוח 4 מוצג מספר מקבלי השלמת הכנסה מכלל מקבלי קצבת אזרח ותיק בשנים 2015-2021 לפי חוק הביטוח הלאומי ושלא לפי חוק הביטוח הלאומי.

לוח 4: מספר מקבלי השלמת הכנסה שקיבלו קצבת אזרח ותיק בשנים 2015-2021

שנה	לפי חוק הביטוח הלאומי			שלא לפי חוק הביטוח הלאומי			סך הכול
	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	
2015	111,304	38,594	72,710	47,282	16,373	30,909	158,586
2019	129,933	46,862	83,071	39,043	13,540	25,503	168,976
2020	133,011	48,086	84,925	37,066	12,881	24,185	170,077
2021	134,068	48,306	85,762	34,372	11,928	22,444	168,440
שינוי	20.5%	25.2%	18.0%	-27.3%	-27.1%	-27.4%	6.2%

בלוח רואים כי בשנת 2021:

⁷ המוסד לביטוח לאומי, ירחון סטטיסטי - לוח 2.4: אזרח ותיק ושאיורים - מקבלי קצבת אזרח ותיק לפי חוק הביטוח הלאומי לפי השלמת הכנסה ומין, לוח 2.6: אזרח ותיק ושאיורים מקבלי קצבת אזרח ותיק שלא לפי חוק הביטוח הלאומי לפי השלמת הכנסה ומין, כניסה: 7 בפברואר 2022. **מקבלי קצבאות שלא לפי חוק הביטוח הלאומי:** המוסד לביטוח לאומי משלם לאזרחים ותיקים ולשאיורים שאינם זכאים לקצבה על פי חוק הביטוח הלאומי קצבאות מיוחדות, הממוננות במלואן בידי הממשלה. זכאים לגמלאות אלה הם בעיקר עולים שביום עלייתם היו מעל גיל הפרישה או בגיל שלא מאפשר השלמת תקופת אכשרה, ולכן הם אינם מבוטחים על פי חוק הביטוח הלאומי.

⁸ המוסד לביטוח לאומי, ירחון סטטיסטי, לוח 2.4: אזרח ותיק ושאיורים - מקבלי קצבת אזרח ותיק לפי חוק הביטוח הלאומי לפי השלמת הכנסה ומין, לוח 2.6: אזרח ותיק ושאיורים מקבלי קצבת אזרח ותיק שלא לפי חוק הביטוח הלאומי לפי השלמת הכנסה ומין, כניסה: 7 בפברואר 2022.

- מספר מקבלי השלמת הכנסה לקצבת אזרח ותיק (לפי חוק ושלא לפי חוק) היה 168,440 – 1.0% פחות מבשנת 2020. בשנים 2015–2020 גדל מספרם של מקבלי הגמלה בכ-6.2%.
- סך מקבלי הגמלה לפי חוק גדל בכ-20.5%, ומספרם של מקבלי הגמלה שלא לפי חוק קטן בכ-27.3%. כמו שמוזכר למעלה, סביר ששינויים אלו נובעים ממגוון סיבות, ובהן שינויים בסכומי הגמלה ושינוי במאפייני הזכאים, וכן פטירתם של זכאים לגמלה שלא לפי חוק בשל גילם המבוגר יחסית.
- משקלם של הגברים מסך מקבלי הגמלה הוא כ-36%, ומשקלן של הנשים – כ-64%.

בלוח 5 מוצגת קצבת אזרח ותיק חודשית ממוצעת לפי חוק הביטוח הלאומי, לפי השלמת הכנסה ומספר התלויים.

לוח 5: קצבת אזרח ותיק חודשית ממוצעת לפי חוק הביטוח הלאומי, לפי השלמת הכנסה ומספר התלויים (ש"ח בחודש, מחירים שוטפים)⁹

שנה	ללא השלמת הכנסה למקבלי קצבה				עם השלמת הכנסה למקבלי קצבה			
	ללא ילדים	ילד אחד	2 ילדים	3 ילדים	ללא ילדים	ילד אחד	2 ילדים	3 ילדים
2015	2,347	3,230	3,975	4,979	2,823	4,260	5,135	6,167
2019	2,556	3,433	4,164	5,208	3,219	5,075	5,959	7,196
2020	2,572	3,449	4,190	5,239	3,226	5,091	6,015	7,210
2021	2,579	3,455	4,177	5,252	3,224	5,085	5,995	7,141
שינוי	9.9%	7.0%	5.1%	5.5%	14.2%	19.4%	16.8%	15.8%

בלוח אפשר לראות את הנתונים האלה:

- בשנת 2021, קצבת אזרח ותיק חודשית ממוצעת ללא השלמת הכנסה נעה בין 2,579 ל-5,252 ש"ח לפי המצב המשפחתי בשנה זו. זוהי עלייה של 5.1%–9.9% כתלות במצב המשפחתי לעומת שנת 2015.
- בשנה זו, קצבת אזרח ותיק עם תוספת השלמת הכנסה בממוצע למשק בית נעה בין 3,224 ש"ח ל-7,141 ש"ח לפי המצב המשפחתי. זוהי עלייה של 14.2%–19.4% כתלות במצב המשפחתי לעומת שנת 2015.

כאמור, במסגרת אישור התקציב לשנים 2021 ו-2022 הוחלט על הגדלת שיעורי השלמת ההכנסה לקצבת אזרח ותיק. בנוסף לכך הוגדל גם שיעור ההכנסה מעבודה שאינה מובאת

⁹ המוסד לביטוח לאומי, ירחון סטטיסטי, לוח 2.8.1: קצבת אזרח ותיק חודשית ממוצעת לפי חוק הביטוח הלאומי, לפי השלמת הכנסה ומספר תלויים, כניסה: 15 בפברואר 2022.

בחשבון (דיסגרד) בעת בדיקת הזכאות לקבלת השלמת הכנסה לקצבה: השיעור ליחיד הוגדל מ-21.5% מהשכר הממוצע ל-23.5%, ולזוג – מ-25.5% ל-27.5%.¹⁰ המשמעות של שינויים אלו היא כי מבטחים שהיו זכאים להשלמת הכנסה יוכלו להגדיל את ההכנסה מעבודה בכמה מאות שקלים בחודש בלי לאבד את הזכאות לקצבה; כמו כן, חלק מהמבטחים שלא היו זכאים בעבר לתוספת השלמת הכנסה בגין הכנסות גבוהות מהמותר עשויים להיות זכאים לקבלת הקצבה וההטבות הנלוות. בלוח 6 מוצגים נתונים על הזכאים להשלמת הכנסה בחודשים דצמבר 2021 וינואר 2022. **נציין כי השינויים שפורטו לעיל עשויים להסביר חלק מהשינויים במספר הזכאים, לצד שינויים והשפעות נוספים.**

לוח 6: השינוי במספר מקבלי השלמת הכנסה וקצבת זקנה והתוספת בהשלמת הכנסה¹¹

ינואר 2022		דצמבר 2021		ינואר 2022		דצמבר 2021		
סך הכול	זוגות	נשים	גברים	סך הכול	זוגות	נשים	גברים	
138,853	38,660	79,441	20,752	133,117	36,752	77,085	19,280	לפי חוק
33,150	6,178	21,455	5,517	33,204	6,161	21,531	5,512	לא לפי חוק
172,003	44,838	100,896	26,269	166,321	42,913	98,616	24,792	סך הכול
3.4%	4.5%	2.3%	6.0%					שינוי
1,745	2,145	1,635	1,486	1,225	1,465	1,162	1,055	תוספת השלמת הכנסה
								ממוצעת (בש"ח)
520	680	473	431					שינוי בש"ח
42%	46%	41%	41%					שינוי באחוזים

בלוח רואים את הנתונים האלה:

- מספר הזכאים לקצבת אזרח ותיק בתוספת השלמת הכנסה גדל בין דצמבר 2021 לינואר 2022 ב-3.4% – מ-166,321 ל-172,003. מהם, מספרם של הזכאים לפי חוק ביטוח לאומי גדל ב-4.3%, ומספרם של הזכאים שלא לפי החוק נותר כמעט ללא שינוי.
- בינואר 2022, תוספת השלמת הכנסה הממוצעת ששולמה לכלל הזכאים גדלה ב-520 ש"ח – גידול של 42% לעומת התוספת הממוצעת בדצמבר 2021. קצבה זו גדלה מ-1,225 ש"ח בממוצע ל-1,745 ש"ח בממוצע.

¹¹ ליאור דוידסון, מינהל המחקר והתכנון, המוסד לביטוח לאומי, תשובה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 23 בפברואר 2022. זוגות הם אלה הנשואים לפי רישומי משרד הפנים. ייתכנו ידועים בציבור שאינם נשואים וייתכנו זוגות נשואים פרודים שאינם מופיעים כזוגות. בשל סיבות טכניות קיים פער קטן בין הצגת הנתונים בלוח 4 המבוססים על הירחון של המוסד לביטוח לאומי.

2. נתוני התעסוקה של עובדים מבוגרים

בלוח 7 שלהלן מוצגים השינויים שחלו בשנים 2012-2019 בנתוני התעסוקה במשק, בחלוקה לקבוצות גיל. נציין כי הנתונים הם על התקופה שלפני משבר נגיף הקורונה, שהשפיע משמעותית על נתוני התעסוקה, ויש להביא זאת בחשבון בעת השוואה בין שנים אלו לנתונים היום.

לוח 7: מאפייני תעסוקה לפי גיל (שיעור) בשנים 2012 ו-2019¹²

אוכלוסייה	נתון	2012			2019		
		65 ומעלה	54-45	64-55	65 ומעלה	54-45	64-55
גברים	השתתפות בכוח העבודה	86.7	76.1	25.8	87.8	77.5	31.0
	מועסקים מכלל כוח העבודה	82.2	72.2	24.5	85.4	75.2	30.2
	מועסקים באופן מלא	74.7	62.8	14.8	78.5	66.2	19.7
	מועסקים באופן חלקי	7.5	9.3	9.7	6.9	9.0	10.4
נשים	בלתי מועסקים	4.5	3.9	1.2	2.4	2.3	0.8
	השתתפות בכוח העבודה	75.7	58.0	11.1	79.7	63.6	16.0
	מועסקות מכלל כוח העבודה	72.3	55.4	10.8	77.3	61.9	15.8
	מועסקות באופן מלא	50.3	33.8	3.3	57.1	41.0	5.0
	מועסקות באופן חלקי	22.0	21.6	7.4	20.2	20.9	10.8
	בלתי מועסקות	3.4	2.5	0.4	2.4	1.7	0.2

בלוח אפשר לראות כי:

- בין השנים 2012-2019 שיעור ההשתתפות בכוח העבודה בגילי 65 ומעלה גדל ב-5.2 נקודות אחוז אצל גברים, וב-4.9 נקודות אחוז אצל נשים.
- בגילי 54-45 שיעור ההשתתפות בכוח העבודה הוא הגדול ביותר, הן אצל גברים והן אצל נשים.
- בין השנים 2012-2019 שיעור המועסקים מכלל כוח העבודה גדל בכל קבוצות הגיל, הן אצל גברים והן אצל נשים.
- חל גידול בשיעור המועסקים באופן מלא, אך עדיין יש הבדלים גדולים בין גברים לנשים. למשל, 5% מהנשים בנות 65 ומעלה מועסקות באופן מלא, לעומת 19.7% מהגברים (ובשנת 2012 - 3.3% ו-14.8%, בהתאמה).

כאמור, הנתונים בלוח 7 הם על התקופה שלפני משבר הקורונה, שהשפיע משמעותית על שוק התעסוקה. בלוח 8 שלהלן מוצג שיעור המשתתפים בשוק העבודה בשנים 2019-2021.

¹² הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי כוח אדם לשנים 2012 ו-2019, לוח 1.3: בני 15 ומעלה (לא כולל מדגמים קבועים), לפי תכונות כוח העבודה, ואלה שאינם בכוח העבודה, לפי סיבה לא-השתתפות, גיל ומין.

לוח 8 : שיעור המשתתפים בשוק העבודה לפי גיל ומין בשנים 2019-2021¹³

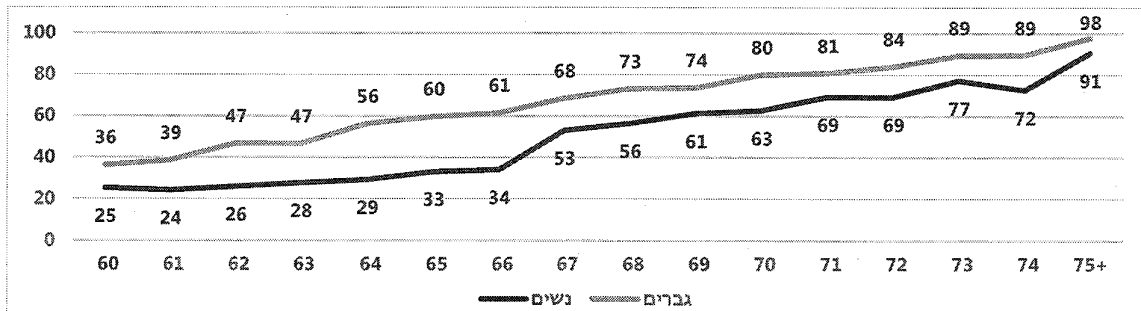
שנה	גברים				נשים			
	סך הכול	64-60	69-65	70 ומעלה	סך הכול	64-60	69-65	70 ומעלה
2019	67.6	73.5	53.6	18	59.6	55.6	33	7.2
2020	65.5	73.4	50.7	18.5	58.2	56.7	31.6	7.6
2021	65.1	71.9	49.3	18.2	58.6	57.8	31.8	7.1
שינוי בנ"א	-2.5	-1.6	-4.3	0.2	-1	2.2	-1.2	-0.1

בלוח רואים כי:

- בין השנים 2019-2021 חלה אצל הגברים ירידה בשיעור ההשתתפות של בני 64-60 ו-69-65 (1.6- ו-4.3- נקודות אחוז). מגיל 70 ומעלה שיעור ההשתתפות גדל ב-0.2 נקודות אחוז - ל-18.2% בשנת 2021. בממוצע, שיעור ההשתתפות של גברים בשוק העבודה קטן באותה תקופה ב-2.5 נקודות אחוז.
- בין השנים 2019-2021 חלה אצל הנשים חלה ירידה בשיעור ההשתתפות של בנות 65-69 ושל בנות 70 ומעלה (0.1- ו-1.2- נקודות אחוז). אצל בנות 64-60 שיעור ההשתתפות גדל ב-2.2 נקודות אחוז - ל-57.8% בשנת 2021. בממוצע, שיעור ההשתתפות של נשים בשוק העבודה קטן באותה תקופה בנקודות אחוז.

בתרשים 1 מוצג שיעור הלא-משתתפים בכוח העבודה בקרב בני 60 ומעלה בשנת 2019.

תרשים 1 - שיעור הלא-משתתפים בכוח העבודה בקרב בני 60 ומעלה בשנת 2019¹⁴

בתרשים רואים כי ככל שמתרחקים מגיל הפרישה, שיעורם של אלה שאינם בכוח העבודה (שלא עובדים ושלא חיפשו עבודה בשבוע הקובע) הולך וגדל. אצל גברים בני 60-66 חל גידול מתון בשיעור האנשים שלא עובדים, ובגיל 67 חל גידול חד יותר. אצל נשים, הגידול המשמעותי

¹³ 2021: הל"מ, ירחון סקר כוח אדם, דצמבר 2021, לוח 1.10: אחוז המשתתפים בכוח העבודה, לפי גיל ומין. 24 בינואר 2022; 2020: רבעון סקר כוח אדם אוקטובר-דצמבר 2020, לוח 1.10: אחוז המשתתפים בכוח העבודה, לפי גיל ומין. 31 בינואר 2021.

¹⁴ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מרק פלדמן, ראש תחום בכיר, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 באוגוסט 2020. להרחבה: נתנאל יהושע קופראק, תיאור השינוי המוצע בגיל הפרישה לנשים בישראל במסגרת הצעת החוק התוכנית כלכלית, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 30 בספטמבר 2021. השבוע הקובע: השבוע המסתיים בשבת שלפני הפקידה בסקר.

בשיעורן של אלה שאינן משתתפות בכוח העבודה מתחיל בגיל 62, וגידול חד נוסף חל בגיל 64, בהתאם לגיל הפרישה עד לתיקון האחרון.

3. הכנסות משקי בית שבהם מתגוררים בני 65 ומעלה

מקורות ההכנסה העיקריים לאחר גיל הפרישה הם הכנסה מעבודה, למי שממשיך לעבוד, והכנסה מחסכונות פנסיוניים לסוגיהם. בלוח 9 שלהלן מוצגים נתונים על מקורות ההכנסה של משקי בית שבהם מתגוררים בני 65 ומעלה בהשוואה לכלל האוכלוסייה, לפי סוג משק הבית, בשנת 2018.

לוח 9: הכנסה למשק בית של בני 65 ומעלה ובכלל האוכלוסייה, לפי סוג משק הבית, בשנת 2018¹⁵

כל משקי הבית באוכלוסייה	משקי בית אחרים שבהם לפחות בן 65+ אחד (3)	זוג, לפחות אחד בן 65+ (2)	גרים לבד (1)	משקי בית של בני 65+ (בודד) או זוג - טור 1 ו-2	סך משקי הבית שבהם גרים בני 65+ טור (1+2+3)	סוג ההכנסה ומקורה	
	31.5	37.5	31.0	68.5	100.0	התפלגות משקי הבית של בני 65+ (אחוזים)	
21,063	21,489	18,419	8,115	13,756	16,192	הכנסה כספית ממוצעת ברוטו	
3,787	2,873	2,336	734	1,611	2,009	סך ממוצע תשלומי החובה (מס הכנסה, ביטוח לאומי ובריאות)	
17,276	18,616	16,083	7,381	12,145	14,183	הכנסה כספית ממוצעת נטו	
הרכב הכנסה כספית ממוצעת ברוטו (אחוזים)							
	78.3	59.0	34.2	13.3	28.6	41.3	מעבודה
	4.4	3.7	10.6	14.7	11.7	8.4	מהון
	6.9	15.5	31.3	32.5	31.6	24.9	מפנסיות וקופות גמל (כולל מחו"ל)
	10.5	21.8	23.8	39.5	28.0	25.4	מקצבאות ומתמיכות
7,796	7,765	9,209	6,492	8,284	8,059		הכנסה כספית ממוצעת ברוטו לנפש תקנית
6,395	6,727	8,041	5,905	7,314	7,059		הכנסה כספית ממוצעת נטו לנפש תקנית

בלוח רואים כי:

¹⁵ מכון ברוקדייל, בני 65+, שנתון סטטיסטי 2021, לוח 3.14: הכנסה למשק בית של בני 65 ומעלה ובקרב כלל האוכלוסייה. לפי סוג משק הבית, 2018, עמ' 236. המקור לנתונים: סקר הוצאות משקי בית של הלמ"ס לשנת 2018.

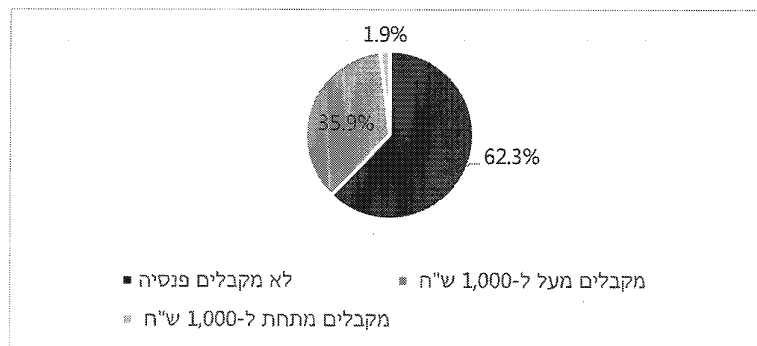
- בשנת 2018 ההכנסה הכספית ברוטו של משקי בית שבהם גרים בני 65 ומעלה – אזרח ותיק בודד או זוג – הייתה 13,756 ש"ח, וההכנסה שלהם נטו הייתה 12,145 ש"ח; ההכנסה הממוצעת ברוטו של כלל משקי הבית באוכלוסייה הייתה 21,063 ש"ח, וההכנסה הממוצעת נטו הייתה 17,276 ש"ח.
- מספר הנפשות הממוצע במשקי בית של בני 65 ומעלה נמוך מהממוצע בכלל האוכלוסייה. ההכנסה הכספית הממוצעת נטו לנפש תקנית של משק בית שבו גר אזרח ותיק בודד או זוג מעל גיל 65 היא 7,314 ש"ח (ובכלל האוכלוסייה – 6,395 ש"ח).
- 28.6% מההכנסה של משקי בית שבהם גרים רק בני 65 ומעלה, אדם בודד או זוג, הם מעבודה, ו-31.6% – מפנסיה וקופות גמל (כולל הכנסות מחו"ל).

4. נתונים על מקבלי פנסיה בישראל

כאמור, אחד ממקורות ההכנסה העיקריים בגיל הפרישה הוא החיסכון הפנסיוני משנות העבודה. משנת 2008 חלה בישראל חובת הפרשה לעובדים שכירים, ומשנת 2017 חלה חובה זו גם על עצמאים. בשנים עברו החיסכון הפנסיוני לא היה בגדר חובה, אך אזרחים רבים חסכו במסלולי החיסכון לסוגיהם, ובהם פנסיה תקציבית, קרנות הפנסיה הוותיקות, ביטוחי מנהלים וקרנות הפנסיה החדשות. עם זאת, לא כל האזרחים הוותיקים זכאים כיום בהכרח לקצבת פנסיה חודשית מעבר לקצבאות המוסד לביטוח לאומי, מאחר שבשנים שבהן הם היו במעגל העבודה לא הייתה קיימת חובת חיסכון. למיטב ידיעתנו, אין כיום נתון כולל על שיעור הכיסוי הפנסיוני של האזרחים הוותיקים ועל סך ההכנסה החודשית מחסכונות פנסיוניים. לפי נתוני הלשכה מרכזית לסטטיסטיקה הלקוחים מסקר הוצאות משקי בית לשנת 2018, בשנת 2018 היו בישראל כ-1.07 מיליון אנשים בגיל פנסיה, כלומר נשים בנות 62 ומעלה וגברים בני 67 ומעלה (חלקם ממשיכים לעבוד וחלקם לא). ההכנסה מפנסיה, לפי נתוני הלמ"ס, כוללת הן פנסיה תקציבית והן פנסיה אחרת, ואינה כוללת הכנסות מפנסיה מחו"ל. בתרשים 2 שלהלן מוצגת התפלגות האנשים בגיל הפנסיה לפי זכאות לקבלת קצבה חודשית וגובה הקצבה.

משנת 2008 חלה בישראל חובת הפרשה לפנסיה לעובדים שכירים, ומשנת 2017 חלה חובה זו גם על עצמאים. בשנים עברו החיסכון הפנסיוני לא היה בגדר חובה, אך אזרחים רבים חסכו במסלולי החיסכון לסוגיהם, לרבות פנסיה תקציבית

תרשים 2 - שיעור מקבלי הפנסיה לפי קצבה (נשים מעל גיל 62 וגברים מעל גיל 67)¹⁶

לפי נתוני סקר הוצאות והכנסות משקי בית בשנת 2018, כ-62.3% לא קיבלו קצבת פנסיה חודשית, ו-35.9% קיבלו קצבה חודשית הגדולה מ-1,000 ש"ח

בתרשים רואים שלפי נתוני סקר הוצאות והכנסות משקי בית בשנת 2018, כ-62.3% לא קיבלו קצבת פנסיה חודשית, ו-35.9% קיבלו קצבה חודשית הגדולה מ-1,000 ש"ח. מנתונים אלו עולה לכאורה כי שיעור הזכאים לקבלת קצבת פנסיה חודשית קטן יחסית, אך הנתונים לא בהכרח מעידים על מצבם הכלכלי, ויש להביא בחשבון כמה הסתייגויות: כספי הפנסיה שהופקדו לפני שנת 2008 היו ניתנים למשיכה כמשיכה הונית (חד-פעמית) ללא קצבה, כך שאלה שמשכו את כספי הפנסיה שלהם כמשיכה הונית לפני 2008 לא זכאים לפנסיה ולכן אינם נכללים בנתונים, אך ייתכן שבפועל הם מתקיימים לאורך השנים מהחיסכון הפנסיוני. אלה שפרשו לאחר שנת 2008 יכלו למשוך את הכספים שהופקדו לפני 2008 כמשיכה הונית ולקבל את היתר כקצבה. בנוסף לכך, ייתכן שיש כאלה שבמקום להפקיד לפנסיה בשנים שבהן לא הייתה חובת חיסכון פנסיוני, השקיעו כספים באפיקי חיסכון אחרים, כמו נדל"ן ושוק ההון, ועל כן גם במקרה זה ייתכן שיש להם הכנסה חודשית מחסכונות שאינם נכללים בהכנסות מפנסיה. בלוח 10 שלהלן מוצגים נתונים על הכנסותיהם של נשים וגברים בגילי הפנסיה **שאינם עובדים** וסכום קצבת הפנסיה החודשית הממוצעת שלהם.

לוח 10: נשים בנות 62 ומעלה וגברים בני 67 ומעלה שאינם עובדים ומקבלים פנסיה, וקצבת ההכנסה החודשית הממוצעת מפנסיה בשנת 2018 (באלפים)¹⁷

נתון	גברים	נשים	סך הכול
ללא פנסיה מחו"ל	300.4	531.4	831.8
סך הכול לא עובדים	149.3	200.1	349.4
מתוכם: מקבלי פנסיה	49.7%	37.7%	42.0%
שיעור מקבלי הפנסיה	8,125	5,203	6,451
הכנסה חודשית ממוצעת מפנסיה (בש"ח)			

¹⁶ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ורד שבו, ראש תחום (מקצועי) צריכה וכספית, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 30 בינואר 2022. התשובה התבססה על סקר הוצאות משקי בית לשנת 2018 ואינה כוללת פנסיה מחו"ל, אך כן כוללת פנסיה תקציבית ופנסיה מקיבוץ.

¹⁷ מכון ברוקדייל, בני 65+, שנתון סטטיסטי 2021, לוח 3.17: נשים בנות 62+ וגברים בני 67+ שאינם עובדים המקבלים פנסיה, וגובה ההכנסה החודשית הממוצעת מפנסיה, לפי מין, שנת 2018, עמ' 241. המקור לנתונים: סקר הוצאות משק בית של הלמ"ס לשנת 2018.

נתון	גברים	נשים	סך הכול
כולל פנסיה מחו"ל			
סך הכול לא עובדים	300.4	531.4	831.8
מתוכם: מקבלי פנסיה	163.1	219.3	382.4
שיעור מקבלי הפנסיה	54.3%	41.3%	46.0%
הכנסה חודשית ממוצעת מפנסיה (בש"ח)	7,761	5,040	6,200

בלוח רואים את הנתונים האלה:

- מספרם של האנשים בגיל הפנסיה שאינם עובדים הוא כ-831,800 – מהם כ-531,400 נשים (63.9%) וכ-300,400 גברים.
- 42% מהאנשים בגיל הפנסיה שאינם עובדים מקבלים פנסיה מגורמים בארץ בסך 6,451 ש"ח בחודש בממוצע. בתוספת אלה שמקבלים פנסיה מחו"ל, שיעור מקבלי הפנסיה גדל ל-46%, אך ההכנסה החודשית הממוצעת מפנסיה יורדת ל-6,200 ש"ח בחודש בשל הקצבה הנמוכה יותר מחו"ל.
- שיעור הגברים המקבלים פנסיה מגורמים בארץ הוא 49.7%, ושל הנשים – 37.7%. ההכנסה הממוצעת לגברים מפנסיה היא 8,125 ש"ח, לעומת 5,203 ש"ח לנשים – פער של 56%. ההבדל נובע ככל הנראה מכך ששכרן הממוצע של נשים נמוך יותר וגיל הפרישה מוקדם יותר, כך שסך החיסכון הפנסיוני קטן יותר.
- שיעור הגברים המקבלים פנסיה מגורמים בארץ ומחו"ל הוא 54.3% (41.3% אצל הנשים). ההכנסה הממוצעת לגברים מפנסיה היא 7,761 ש"ח בחודש, לעומת 5,040 ש"ח אצל הנשים – פער של 54%.

שיעור הגברים המקבלים פנסיה מגורמים בארץ הוא 49.7%, ושל הנשים – 37.7%. ההכנסה הממוצעת לגברים מפנסיה היא 8,125 ש"ח, לעומת 5,203 ש"ח לנשים – פער של 56%

5. סיוע המדינה וגורמים נוספים למחפשי עבודה מבוגרים

בעשור האחרון התקבלו כמה החלטות ממשלה בעניין היערכות להזדקנות האוכלוסייה ושילוב מבוגרים בתעסוקה, ואף פעלה ועדה בין-משרדית לשילוב אזרחים מעל גיל 60. למשל, החלטת ממשלה מס' 834 שהתקבלה בשנת 2015 עסקה בשילוב מבוגרים בתעסוקה על בסיס המלצות הוועדה הבין-משרדית.¹⁸ כמו כן כללה ההחלטה מסלול ייעודי לאזרחים ותיקים במסגרת תוכנית ניסיונית לקליטת אזרחים מעל גיל הפרישה בשירות המדינה. בשלב הראשון השתתפו בתוכנית 60 אזרחים ותיקים, ובעקבות הצלחת הפיילוט הוחלט בסוף שנת 2020 להרחיב את התוכנית מ-86,400 שעות עבודה בשנה ל-576,000 שעות עבודה בשנה – בערך פי שבעה בהיקפי התעסוקה.¹⁹

¹⁸ משרד ראש הממשלה, הממשלה ה-34, החלטת ממשלה 834: קידום הסוגיה האסטרטגית – היערכות להזדקנות האוכלוסייה – שילוב מבוגרים בתעסוקה, 18 בדצמבר 2015.

¹⁹ משרד ראש הממשלה, הממשלה ה-35, החלטת ממשלה 592: קידום תעסוקת אזרחים ותיקים בשירות המדינה, 28 בנובמבר 2020.

נוסף על שילוב עובדים מבוגרים בשירות המדינה, יש כיום כמה תוכניות שמטרתן לסייע לאזרחים ותיקים המעוניינים להשתלב במעגל התעסוקה. חלק מהתוכניות מופעלות בשיתוף פעולה של משרדי ממשלה ויחידות ממשלתיות עם עמותות וארגונים, ואלה כמה מהתוכניות הפועלות היום לעידוד תעסוקת מבוגרים:

תוכנית אמצע הדרך היא תוכנית מייסודם של ממשלת ישראל וארגון ג'וינט ישראל, המופעלת בין היתר בשיתוף הג'וינט והרשויות המקומיות. במסגרת התוכנית פועלים מרכזי הכוון תעסוקתיים לבני 45-75 השואפים להשתלב מחדש בשוק העבודה כשכירים או כעצמאים. התוכנית פועלת בשלושה מרכזים: בתל אביב, במודיעין ובכפר סבא. בין היתר התוכנית מאפשרת ליווי תעסוקתי לכל משתתף, סדנאות הכשרה והכוון תעסוקתי. התוכנית מעניקה שוברים להכשרה מקצועית ומקיימת הכשרות מרוכזות בשיתוף עם מעסיקים, אשר לאחר ההכשרה קולטים את המשתתפים לתעסוקה.²⁰

תוכנית הפלוס בשישים היא תוכנית דומה בשיתוף המשרד לשוויון חברתי והג'וינט, המיועדת לאנשים בני 60 ומעלה שעבדו בעשר השנים האחרונות.²¹ גם תוכנית זו מאפשרת טיפול במשתתף בשבעה מרכזי תעסוקה, וכוללת ליווי אישי וסדנאות מקצועיות להשתלבות מחודשת בעולם התעסוקה. התוכנית פועלת גם באמצעות קשרים עם מעסיקים לחיפוש משרות רלוונטיות למשתתפים.

תוכניות בשירות התעסוקה: תוכניות לעידוד תעסוקה לתובעי אבטלה מגיל 45 ומעלה – חמישים החדש – Age&Work, שהחלה ב-2016, ותוכנית ההכשרה במכללת אשקלון, שהחלה בשנת 2017. תוכניות אלה מיועדות בעיקר לבוגרי תואר או הנדסאים. התוכניות כוללות סדנאות לחיפוש עבודה, ליווי להשמה ויצירת קשרים בחיפוש עבודה. בשנת 2019 טופלו במסגרת תוכניות אלה כ-1,680 דורשי עבודה, ובשנת 2020 – 1,530. בשנת 2021 השתתפו בתוכנית זו כ-7,087 משתתפים. עם זאת, ההערכה היא שפחות מ-10% מהמשתתפים בתוכניות אלה היו בני 60 ומעלה. בשנת 2021 תוכניות אלה הועברו להיות תחת זרוע העבודה, אך בשלב הזה לא ברור אם הוקצה תקציב לתחום זה.

כיום שירות התעסוקה מסייע למבוגרים (40 פלוס) ולכל דורשי העבודה להשתלב בעבודה באמצעות שני שירותים עיקריים: סיוע בכתיבת קורות חיים וסדנאות לחיפוש עבודה. במסגרת הסדנאות לחיפוש עבודה ניתנת לקהל זה הדרכה הכוללת בין היתר דרכים לאיתור

²⁰ הג'וינט, אמצע הדרך, כניסה: 8 בפברואר 2022.

²¹ הג'וינט, הפלוס בשישים, כניסה: 8 בפברואר 2022.

שירות התעסוקה
מסייע למבוגרים בני
40 ומעלה ולכל
דורשי העבודה
להשתלב בעבודה
באמצעות שני
שירותים עיקריים:
סיוע בכתיבת קורות
חיים וסדנאות
לחיפוש עבודה

מקומות עבודה, זיהוי כישורים רלוונטיים ודרכים להצגה עצמית מול מעסיק (כולל שדרוג קורות חיים). בשנת 2021, כ-20,000 איש השתתפו בסדנאות אלה של שירות התעסוקה.²²

בין התוכניות הנוספות: האתר **דרוש ניסיון**, שהוא פורטל של המשרד לשוויון חברתי; עמותת והדרת – הכוח למגזר השלישי; עמותת מטוב, המתמקדת במחפשי עבודה ותיקים. כמו כן, האתר "דרוש ניסיון" פועל מול מעסיקים במטרה ליצור שינוי משמעותי בתרבות התעסוקה הישראלית ולעקור את תופעת הגילנות.²³

תוכנית השוברים למימון הכשרה מקצועית – תוכנית השוברים של זרוע העבודה מעניקה לאוכלוסיות מסוימות, ובהן מבוגרים מגיל 45, לקבל הכשרה מקצועית במימון חלקי של המדינה. המימון נע בין 65% ל-85% מעלות הקורס, בהתאם לסוג הקורס, ויש מענק השמה בסך 2,000 ש"ח.²⁴ התוכנית מיועדת לגברים ולנשים בגיל העבודה (כלומר לפני גיל הפרישה של גברים ונשים), אך עם זאת, במקרים מיוחדים נבחנות גם בקשות של משתתפי תוכנית הכוון לבני 45 ומעלה אשר עברו את גיל הפרישה.²⁵

עמותת "חמישים פלוס מינוס" היא עמותת מתנדבים הכוללת מגוון אנשי מקצוע בתחום התעסוקה ומסייעת בפתרונות תעסוקה לבני 40 ומעלה

כמו כן, יש עמותות המטפלות בהעסקת עובדים מבוגרים. למשל, **עמותת "חמישים פלוס מינוס"** היא עמותת מתנדבים הכוללת מגוון אנשי מקצוע בתחום התעסוקה ומסייעת בפתרונות תעסוקה לבני 40 ומעלה.²⁶ עמותה נוספת שפועלת בתחום תעסוקת מבוגרים היא עמותת **תלם**, שנוסדה ב-1973, שאחת ממטרותיה היא לרתום את הגופים הציבוריים לקידום נושא תעסוקת המבוגרים. העמותה מפעילה היום בשיתוף עם ארגונים נוספים 13 מועדוני תעסוקה חברתיים ברחבי הארץ וכמה מרכזי השמה בנהריה, בעכו, בכרמיאל ובמעלות.²⁷

עוד נציין כי חלק מאלה שמגיעים לגיל הפרישה אינם בהכרח בוחרים לחפש עבודה או לעשות שינוי קריירה בגיל מאוחר, וחלקם כאמור מקבלים קצבת פנסיה ובוחרים להפסיק לעבוד.

²² שירות התעסוקה, תשובה על פניית ממרכז המחקר והמידע של הכנסת, 15 בפברואר 2022.

²³ **דרוש ניסיון**, כניסה: 8 בפברואר 2022.

²⁴ משרד הכלכלה והתעשייה, זרוע העבודה, תוכנית השוברים, חישוב גובה השובר, כניסה: 8 בפברואר 2022.

²⁵ מתן חמו, משרד הכלכלה והתעשייה, זרוע העבודה, תשובה על פניית ממרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 בפברואר 2022.

²⁶ חמישים פלוס מינוס, כניסה: 8 בפברואר 2022.

²⁷ עמותת תלם, אודות העמותה, כניסה: 8 בפברואר 2022.